KARL OVE KNAUSGÅRD

Lupta mea

CARTEA A DOUA: UN BĂRBAT ÎNDRĂGOSTIT

NOMINALIZARE LA INDEPENDENT FOREIGN FICTION PRIZE 2014

clasici contemporani LITERA

Karl Ove Knausgård

Lupta mea

Cartea a doua

Un bărbat îndrăgostit

Traducere din limba norvegiană
Simina Răchițeanu

Editura LITERA
2016

clasici
contemporani
LITERA

Min kamp
Andre bok
Karl Ove Knausgĺrd

Copyright © 2009 Forlaget Oktober as, Oslo
Toate drepturile rezervate

Această traducere a fost publicată cu sprijinul financiar al NORLA

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe
www.litera.ro

Lupta mea.
Un bărbat îndrăgostit
Karl Ove Knausgĺrd

Copyright © 2016 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Justina Bandol
Corector: Emilia Achim
Copertă: Andreea Apostol
Tehnoredactare și prepress: Ana Cioclo

ISBN ePUB: 978-606-33-1325-7
ISBN PDF: 978-606-33-1326-4
ISBN Print: 978-606-33-0277-0

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Karl Ove Knausgård (n. 1968) este un scriitor norvegian cunoscut mai ales pentru cele șase romane autobiografice intitulate sugestiv *Lupta mea* (*Min kamp*). Născut în Oslo, scriitorul a crescut pe insula Tromøya, în Arendal și în Kristiansand, și a făcut studii de artă și literatură la Universitatea din Bergen. Knausgård a debutat în 1998 cu romanul *Ute av verden*, pentru care a primit Premiul pentru Literatură al Criticilor Norvegieni. A fost prima dată în istoria acestui premiu când a fost câștigat de un roman de debut. Între 1999 și 2002, Knausgård a fost coeditor la *Vagant*, o revistă literară norvegiană fondată în 1988, pentru care a realizat interviuri extrem de interesante cu scriitorii Rune Christiansen și Thure Erik Lund. Al doilea roman, *En tid for alt* (2004), a fost la fel de bine primit de critică și a fost nominalizat la Premiul pentru literatură al Consiliului Nordic și la IMPAC Dublin Literary Award. Consacrarea a venit însă odată cu publicarea, între 2009 și 2011, a seriei de romane autobiografice însumând peste 3 500 de pagini, care a devenit unul dintre cele mai mari fenomene literare în Norvegia, cu peste 450 000 de exemplare vândute. În 2010, scriitorul a înființat o mică editură împreună cu Yngve Knausgård (fratele său) și cu Asbjørn Jensen.

Knausgård și soția sa, scriitoarea Linda Boström Knausgård, trăiesc în Österlen, Suedia, împreună cu cei patru copii.

PARTEA A TREIA

29 iulie 2008

VARA A FOST LUNGĂ și încă nu s-a sfârșit. Pe 26 iunie am terminat prima parte a romanului, iar de atunci, de mai mult de o lună, le-am luat pe Vanja și pe Heidi de la grădiniță și le-am dus acasă, cu tot ceea ce presupune o viață de zi cu zi devenită astfel mai aglomerată. Niciodată n-am înțeles rostul vacanței, niciodată n-am simțit nevoia de așa ceva, întotdeauna mi-am dorit doar să muncesc mai mult. Însă, dacă trebuie, trebuie. Prima săptămână plănuiserăm, de fapt, să o petrecem la casa de vacanță pe care Linda ne-a pus să o cumpărăm toamna trecută și care urma să fie în același timp loc pentru scris și refugiu de weekend, însă după trei zile am renunțat și ne-am întors cu mașina în oraș. Să aduni trei copii mici și doi adulți pe o suprafață nu prea mare, cu oameni de jur împrejur și fără altă ocupație decât plivitul grădinii și tunsul ierbii nu e neapărat o idee bună, în special dacă starea de spirit predominantă este de la bun început dezbinarea. Ne-am certat și am ridicat tonul de mai multe ori, probabil spre amuzamentul vecinilor, iar senzația de claustrofobie pe care mi-o dădeau cele câteva sute de grădini meticulos cultivate, populate de oameni bătrâni pe jumătate dezbrăcați, mă făcea irascibil. Astfel de stări de spirit sunt repede receptate și preluate de copii, în special de Vanja, ea reacționează aproape instantaneu la schimbări ale tonului și ale intensității vocii și, dacă lucrurile scapă de sub control, începe să facă ceea ce știe că ne displace cel mai mult iar dacă durează suficient de mult, ne face să ne pierdem cumpătul. Deja frustrați la maximum, ne e aproape imposibil să ne mai apărăm, și o ținem așa, în țipete, strigăte și nefericire. În săptămâna următoare am închiriat o mașină și ne-am dus pe insula Tjörn, nu departe de Göteborg, unde prietena Lindei, Mikaela, care este nașa Vanjei, ne invitase la cabana de vară a iubitului ei. O întrebasem dacă știa cum e să stai cu trei copii și dacă era într-adevăr sigură că vrea să venim, dar era sigură, așa spusese, putea găti cu copiii, se gândise, putea să-i ia și pe ei la scăldat și la pescuit de crabi, ca să avem și noi puțin timp pentru noi. Am acceptat oferta și am plecat cu mașina până la reședința de vară de pe Tjörn, la marginea acestui straniu peisaj ce părea aproape la fel cu sudul Norvegiei, am parcat și am tăbărât înăuntru cu toți copiii, plus bagajele. Ideea fusese să stăm acolo toată săptămâna, însă trei zile mai târziu ne-am încărcat lucrurile în mașină și am luat-o din nou către sud, spre ușurarea evidentă a Mikaelei și a lui Erik.

Oamenii care nu au copii rareori înțeleg ce presupune asta, indiferent cât de maturi și de inteligenți ar fi în rest – în orice caz, așa a fost pentru mine înainte să am copii. Mikaela și Erik sunt oameni

axați pe carieră, de când o cunosc, Mikaela a avut numai funcții de conducere în domeniul cultural, în timp ce Erik este directorul unei fundații internaționale cu sediul în Suedia. După Tjörn, urma să meargă la o întâlnire în Panama, înainte ca amândoi să-și petreacă apoi concediul în Provence, căci asta este viața lor: locuri despre care eu doar am citit pe ei îi așteaptă cu brațele deschise. Și în această viață am pătruns noi cu scutecele și cu șervețelele noastre umede, cu John care se cațără peste tot, cu Heidi și Vanja care se bat și urlă, râd și plâng, care niciodată nu mănâncă la masă, care niciodată nu fac ce spunem noi – în orice caz, nu atunci când suntem cu alții și chiar *ne dorim* să se comporte frumos, fiindcă își dau seama: cu cât mai mare este miza pentru noi, cu atât mai indisciplinați devin ei, și, chiar dacă reședința aceea de vară era mare și încăpătoare, nu era suficient de mare și de încăpătoare pentru ca ei să accepte să treacă neobservați. Erik se prefăcea că nu se teme de nimic, voia să pară generos și prietenos cu copiii, dar era constant contrazis de limbajul corpului, de brațele lipite de trup, de felul cum tot timpul mergea și punea lucrurile înapoi la locul lor și de privirea parcă ațintită în depărtări. Era apropiat de lucrurile și de locul pe care le cunoscuse toată viața, însă distant față de cei care îl populau în acele zile, se uita la ei așa cum te-ai uita la o cărtiță sau la un porc spinos. L-am înțeles și l-am plăcut. Dar, în același timp, eu venisem acolo cu toate astea după mine, și orice întâlnire adevărată era imposibilă. Erik își făcuse studiile la Cambridge și la Oxford și lucrase mai mulți ani ca broker în cartierul financiar din Londra, însă, la o plimbare pe care el și Vanja au făcut-o pe un deal de lângă mare, a lăsat-o să se cațere singură la câțiva metri în față, în timp ce el stătea nemișcat și admira priveliștea, fără a lua în calcul faptul că ea avea doar patru ani și că nu putea aprecia singură riscurile, prin urmare, cu Heidi în brațe, a trebuit să fug într-acolo și să preiau controlul asupra situației. Atunci când, o jumătate de oră mai târziu, ne-am așezat într-o cafenea, eu cu picioarele țepene după sprintul de pe munte, și l-am rugat să-i dea lui John bucățele dintr-o chiflă pe care o pusesem lângă el, fiindcă eu trebuia să le urmăresc pe Heidi și Vanja și în același timp să le aduc ceva de mâncare, el a dat din cap, avea să se ocupe, totuși nu a împăturit ziarul din care citea, nici măcar nu și-a ridicat privirea, și nu a observat cum John, la o jumătate de metru de el, devenea din ce în ce mai agitat și, într-un final, a început să țipe până ce s-a înroșit la față, de frustrare că bucățica pe care o voia se afla sub nasul lui, dar n-o putea ajunge. Am văzut-o pe Linda, care stătea la celălalt capăt al mesei, că s-a enervat rău, însă și-a mușcat limba, n-a făcut nici o remarcă, a așteptat până când am ieșit, m-a luat deoparte și atunci mi-a spus că ar trebui să mergem acasă. Imediat. Obișnuit cu capriciile ei, i-am spus că ar trebui să tacă din gură și să nu ia astfel de decizii când

e așa de nervoasă. Asta a făcut-o, desigur, să fie și mai nervoasă, și lucrurile au continuat așa până când, în dimineața următoare, ne-am suit în mașină și am luat-o din loc.

Cerul senin, albastru, și peisajul meschin și bătut de vânt, dar frumos, împreună cu bucuria copiilor și cu faptul că ne aflam într-o mașină, și nu într-un compartiment de tren sau la bordul unui avion, care pentru noi fuseseră mijloacele principale de transport în ultimii ani, au mai relaxat atmosfera, dar n-a durat mult până am luat-o de la capăt, căci trebuia să mâncăm, iar restaurantul pe care l-am găsit și lângă care am oprit s-a dovedit a fi al unui club de iahting –, însă, mi-a spus ospătarul, dacă treceam podul, intram în oraș, iar acolo, după vreo cinci sute de metri, era un alt restaurant, așa că douăzeci de minute mai târziu ne aflam pe un pod înalt și îngust, dar intens circulat, împingând două cărucioare, flămânzi și înconjurați doar de un peisaj industrial. Linda era furioasă, privirea i se întunecase, tot timpul nimeream în asemenea situații, a spus ea printre dinți, absolut nimeni nu mai pățea așa ceva, nu eram în stare de nimic, acum ar fi trebuit să mâncăm toată familia, am fi putut să ne simțim bine, dar noi mergeam prin vânt, năuciți de mașini care vâjâiau și de gaze de eșapament pe blestematul ăsta de pod. Mai văzusem vreodată familii cu trei copii, afară, într-o asemenea situație? Strada pe care mergeam s-a terminat în fața unei uși de metal cu logoul unei firme de securitate. Pentru a intra în oraș, care, de altfel, părea trist și dezolat, a trebuit să facem un ocol de cel puțin cincisprezece minute prin peisajul industrial. Aș fi părăsit-o, fiindcă întotdeauna se plângea, întotdeauna voia altceva, dar nu făcea niciodată nimic ca să-l obțină, doar se plângea și iar se plângea, niciodată nu lua lucrurile așa cum erau, iar când realitatea nu corespundea așteptărilor, pe mine dădea vina, în probleme mărunte sau importante. Bun, ne-am fi despărțit, însă chestiunile de logistică ne aduceau întotdeauna din nou împreună, aveam o mașină și două cărucioare, așa că nu ne-a rămas decât să ne prefacem că ceea ce fusese spus nu fusese totuși spus, să împingem cărucioarele murdare și șubrede peste pod și în sus până la frumosul club de iahting, să le săltăm în mașină și să punem copiilor centura ca să mergem până la cel mai apropiat McDonald's, care s-a dovedit a fi într-o benzinărie chiar la ieșirea din centrul orașului Göteborg, unde eu am stat afară pe o bancă și mi-am mâncat cârnatul, în timp ce Vanja și Linda stăteau în mașină și-i mâncau pe ai lor. John și Heidi dormeau. Excursia plănuită la parcul de distracții Liseberg am anulat-o, n-ar fi făcut decât să înrăutățească lucrurile dată fiind starea de spirit care domnea acum printre noi, în schimb, câteva ore mai târziu, ne-am oprit, dintr-un impuls de moment, la un „Tărâm al basmelor" ieftin și improvizat, unde totul era de cea mai proastă calitate, și i-am dus întâi pe copii la un mic „circ", care consta dintr-

un câine ce sărea prin niște cercuri așezate la înălțimea unui genunchi, dintr-o doamnă forțoasă, cu înfățișare masculină, venită probabil de undeva din Europa de Est, care, îmbrăcată în bikini, arunca aceleași cercuri sus în aer și le rotea în jurul șoldurilor – trucuri pe care se pricepea să le facă orice fată din școala mea primară – și dintr-un bărbat blond de vârsta mea, cu iminei, turban și colăcei de grăsime atârnând deasupra șalvarilor, care și-a umplut gura cu benzină și de patru ori a scuipat flăcări înspre tavanul jos. John și Heidi se holbau de ai fi zis că le ies ochii din cap. Vanja rămăsese cu gândul la ghereta pe lângă care trecuserăm unde puteai câștiga jucării de pluș, așa că trăgea încontinuu de mine și mă întreba când avea să se termine spectacolul. Din când în când mă uitam la Linda. Stătea cu Heidi în brațe și avea lacrimi în ochi. Când am ieșit din sală și am început să coborâm înspre mașinuțe, împingându-ne fiecare căruciorul pe lângă o piscină mare cu un tobogan lung, în spatele căruia trona un troll enorm, înalt de vreo treizeci de metri, am întrebat-o de ce se emoționase.

— Nu știu, a spus ea. Întotdeauna m-a mișcat circul.

— Cum așa?

— E atât de jalnic, atât de mic și de ieftin! Și, totodată, atât de frumos!

— Chiar și ăsta?

— Da. Nu i-ai văzut pe Heidi și pe John? Erau complet hipnotizați.

— Dar Vanja nu, am replicat zâmbind.

Linda a zâmbit și ea.

— Ce? a întrebat Vanja, întorcându-se. Ce-ai zis, tata?

— Am spus doar că, la circ, nu te-ai gândit decât la animăluțul de pluș pe care l-ai văzut jos.

Vanja a zâmbit așa cum zâmbea de obicei atunci când vorbeam despre ceva ce făcuse ea. Mulțumită, dar și avidă, gata de mai mult.

— Ce-am făcut? a întrebat.

— M-ai tras de mânecă. Și ai zis că vrei să pui fise.

— De ce? a continuat ea.

— De unde să știu eu? i-am răspuns. Voiai probabil să câștigi vreun animăluț de pluș.

— Putem să ne ducem acum?

— Da, am spus. E acolo jos.

Am arătat în lungul potecii pavate, înspre leagănele și aparatele pe care abia dacă le puteam zări printre copaci.

— Primește și Heidi una? a spus ea.

— Dacă vrea, a spus Linda.

— Vrea, a spus Vanja și s-a aplecat înspre Heidi, care stătea în cărucior. Vrei, Heidi?

— Da, a spus Heidi.

A trebuit să cumpărăm fise de nouăzeci de coroane în total până ca fiecare să-și capete șoricelul de pluș. Soarele ardea pe cer deasupra noastră, aerul din pădure era stătut, tot felul de sunete zornăitoare și stridente de la aparatele din jur se amestecau cu muzica disco a anilor ’80 care venea de la tarabe. Vanja a vrut vată de zahăr, așa că zece minute mai târziu stăteam la o masă lângă un chioșc, înconjurați de viespi nerăbdătoare și agresive, într-o căldură de cuptor care făcea ca zahărul să se lipească de tot ce atingea, adică de masă, de spatele căruciorului, de brațe și de mâini, spre enervarea zgomotoasă a copiilor, care nu asta își imaginaseră văzând aparatul ce învârtea zahăr. Cafeaua mea era amară și aproape de nebăut. Un băiat micuț și murdar a venit spre noi pe tricicletă, direct în cărucior lui Heidi, și ne-a privit așteptând să vadă ce spunem. Avea părul și ochii închiși la culoare, putea fi român, albanez sau poate grec. După ce s-a izbit cu roata de câteva ori de cărucior, s-a poziționat în așa fel încât să nu putem ieși și a rămas acolo, cu ochii în pământ.

— Ce-ar fi s-o întindem? am spus.

— Heidi voia să dea o tură pe cal, a spus Linda. Nu putem face asta mai întâi?

Un bărbat solid cu urechi clăpăuge, negricios și el, a venit și l-a ridicat pe băiatul cu bicicleta, l-a cărat în spațiul liber în fața chioșcului, l-a bătut de câteva ori ușurel pe cap și s-a întors la caracatița mecanică pe care o manevra. Brațele acesteia erau echipate cu coșulețe mici în care te puteai așeza și care urcau și coborau, rotindu-se în același timp lent. Băiatul a început să pedaleze în spațiul liber, unde oameni în haine de vară veneau și plecau fără încetare.

— Sigur, am spus și m-am ridicat, am luat vata de zahăr a Vanjei și pe a lui Heidi și le-am aruncat într-un coș de gunoi și am împins cărucior cu John, care își rotea capul dintr-o parte în alta ca să prindă toate lucrurile interesante, către aleea ce ducea în „Vestul Sălbatic“.

Dar, în „Vestul Sălbatic“ – o movilă nisipoasă cu trei barăci proaspăt construite pe care stătea scris „mină“, „șerif“ și „închisoare“, ultimele două pline de afișe cu „căutat de poliție“, și care erau mărginite de mesteceni, pe o parte, și de o rampă unde tinerii se dădeau pe plăci, pe cealaltă parte –, locul de călărit era închis. Înăuntru, chiar mai sus de „mină“, est-europeanca de la circ stătea pe o piatră și fuma.

— Căluț! a spus Heidi și s-a uitat în jur.

— Atunci mergem la măgărușul de la intrare, a spus Linda.

John și-a trântit de pământ biberonul cu apă. Vanja s-a strecurat pe sub gard și a fugit înspre „mină“. Văzând-o, Heidi s-a ridicat din cărucior și i-a luat-o pe urme. Am zărit un automat alb-roșu de cola în spatele presupusului birou al șerifului, m-am scotocit în buzunarul pantalonilor și am evaluat conținutul: două elastice de păr, o agrafă de

păr cu buburuză, o brichetă, trei pietre și două scoici mici pe care Vanja le găsise pe insula Tjörn, o hârtie de douăzeci de coroane, două monede de cinci și nouă de o coroană.

— Eu fumez o țigară între timp, am spus. Mă așez acolo.

Am arătat cu capul înspre un trunchi de copac de la marginea parcului. John și-a ridicat brațele în aer.

— Du-te! a spus Linda și l-a săltat din cărucior. Ți-e foame, John? a spus ea. Ah, ce cald e! Nu-i nicăieri vreun pic de umbră pe-aici? Să mă pot așeza și eu cu el?

— Acolo, sus, am spus și am arătat înspre restaurantul de pe deal, care era construit sub formă de tren, cu bufetul în locomotivă și mesele în vagon.

Nu se zărea nici picior de om. Scaunele stăteau rezemate cu spătarul de mese.

— Acolo mă duc, a spus Linda. Și îi dau puțin să sugă. Ești tu atent la fete?

Am dat din cap, m-am întors spre automatul de cola și am cumpărat o doză, m-am așezat pe trunchiul de copac, mi-am aprins o țigară și am ridicat privirea înspre coliba de lemn construită în grabă, unde Vanja și Heidi făceau curse înăuntru și afară, pe ușă.

— Aici e beznă înăuntru! mi-a strigat Vanja. Vino să vezi!

Am ridicat mâna și i-am făcut semn, lucru cu care, din fericire, a părut să se mulțumească. Ținea tot timpul șoarecele strâns la piept cu cealaltă mână.

Apropo, unde era șoricelul lui Heidi?

Am iscodit cu privirea în sus pe deal. Și acolo, chiar lângă biroul șerifului, l-am zărit cu capul băgat în nisip. La restaurant, Linda a tras un scaun lângă perete, s-a așezat și a început să-l alăpteze pe John, care la început a dat din picioare, apoi s-a liniștit complet. Doamna de la circ urca spre vârful dealului. Un tăun m-a pișcat de picior. L-am plesnit cu atâta forță, încât mi l-am făcut zob pe piele. Țigara avea un gust groaznic pe căldură, dar am tras cu înverșunare fumul în plămâni și m-am holbat în sus la vârfurile de molid, de un verde intens acolo unde soarele strălucea asupra lor. Un alt tăun mi s-a așezat pe picior. L-am alungat nervos, m-am ridicat, am aruncat țigara jos și am luat-o înspre fete, cu cutia de cola pe jumătate plină și încă rece în mână.

— Tata, tu te duci în spate cât noi suntem aici și încerci să ne vezi printre scânduri, bine? a spus Vanja, mijind ochii la mine.

— În regulă, am răspuns și am dat ocol barăcii.

Le-am auzit fâțâindu-se și chicotind înăuntru. Mi-am aplecat capul înspre o crăpătură și m-am uitat înăuntru. Însă diferența dintre lumina de afară și întunericul din interior era prea mare ca să văd ceva.

— Tata, ești acolo? a strigat Vanja.

— Da.

— Ne vezi?

— Nu. Ați devenit invizibile?

— Da!

Când au ieșit, m-am prefăcut că nu le văd. Mi-am ațintit privirea asupra Vanjei și am chemat-o.

— Dar sunt aici, a zis ea, dând din mâini.

— Vanja! am spus. Unde te-ai dus? Ieși, te rog, asta nu mai e glumă!

— Dar sunt aici! Aici!

— Vanja…!

— Tu chiar nu mă vezi? Chiar sunt invizibilă?

Părea nespus de fericită, dar îi simțeam totodată o ușoară neliniște în voce. Exact atunci John a început să țipe. M-am uitat în sus. Linda s-a ridicat, ținându-l strâns lipit de ea. Nu-i stătea în fire să țipe așa.

— A, aici ești! i-am spus Vaniei. Ai fost aici tot timpul?

— Daaaa, a făcut ea.

— Auzi că John plânge?

Ea a dat din cap și s-a uitat în sus.

— Atunci trebuie să mergem, am spus. Haide!

Am apucat-o de mână pe Heidi.

— *Nu vleau*, a spus. *Nu vleau să ții de mână!*[1]

— În regulă, i-am zis. Atunci urcă-te în cărucior!

— *Nu vleau căluciol!* a spus.

— Să te duc în brațe, atunci?

— *Nu vleau blațe!*

M-am dus după cărucior. Când m-am întors, ea se urcase pe gard. Vanja se așezase pe jos. Sus pe deal, Linda coborâse din restaurant, era acum pe drum și s-a uitat în jos, ne-a chemat la ea făcându-ne semn cu mâna. John continua să urle.

— Nu vreau să merg, a spus Vanja. Mă dor picioarele.

— De-abia dacă ai mers un metru toată ziua! am exclamat. Cum să te doară picioarele?

— Eu n-am picioare. Trebuie să mă duci în brațe.

— Nu, Vanja, astea-s prostii! Nu pot să te duc în brațe.

— Ba da!

— Urcă în cărucior, Heidi! am spus. Mergem la călărit.

— Nu vleau căluciol, a insistat Heidi.

— Eu n-am picioaaare! a spus și Vanja.

Ultimul cuvânt îl strigase.

Începeam să clocotesc de furie. Am simțit impulsul să le ridic și să le car pe fiecare sub câte un braț. Nu o dată mi se întâmplase să plec cu ele zvârcolindu-se și urlând în brațele mele, netulburat în fața trecătorilor, care întotdeauna se holbau atât de curioși la scenele astea ale noastre, de parcă aș fi purtat o mască de maimuță sau așa ceva.

Dar acum am reușit să mă temperez.

— Poți tu să te așezi în cărucior, atunci, Vanja? am propus.

— Dacă mă ridici tu.

— Nu, ai să te ridici singură.

— Ba nu, a spus. Eu n-am picioare.

Dacă n-aș fi cedat, am fi rămas acolo până a doua zi dimineață, căci, dacă Vanjei îi lipsea răbdarea și se dădea bătută în fața celei mai mici piedici, devenea în schimb infinit de încăpățânată când era vorba s-o țină pe-a ei.

— OK, am spus și am săltat-o în cărucior. Ai câștigat din nou.

— Ce-am câștigat?

— Nimic, am răspuns. Haide acum, Heidi, să mergem!

Am ridicat-o de pe gard, și, după câțiva „*nu vleau*“ rostiți cam fără tragere de inimă, eram din nou pe alee în sus, Heidi în brațe, Vanja în cărucior. Pe drum am cules și șoricelul de pluș al lui Heidi, l-am scuturat de praf și l-am pus în buzunarul cărucior ului.

— Nu știu ce-i cu el, mi-a spus Linda când am ajuns sus pe deal. A început dintr-odată să plângă. Poate l-a înțepat o viespe sau ceva. Uite aici…

I-a ridicat tricoul până mai sus de abdomen și mi-a arătat un semn mic și roșu. El s-a zbătut în strânsoarea ei, roșu la față și cu părul ud de atâta țipat.

— Bietul de el! a spus Linda.

— Pe mine m-a înțepat un tăun puțin mai devreme. Poate asta e. Dar, hai, pune-l în cărucior, să plecăm! Oricum nu-i putem face nimic acum.

L-am prins bine în curele, dar el se tot zvârcolea și își împingea capul în jos, urlând.

— Mergem la mașină, am spus.

— Da, a încuviințat Linda. Dar trebuie să-i schimb scutecul mai întâi. E o cameră de înfășat acolo jos.

Am dat din cap, și am început să coborâm. Trecuseră câteva ore bune de când veniserăm, soarele scăpătase puțin pe cer, și ceva din lumina care se revărsa deasupra pădurii mi-a amintit de după-amiezile de vară de acasă, atunci când fie mergeam cu mama și tata la capătul insulei ca să facem baie în mare, fie coboram singuri până la faleza de deasupra intrândului de apă de la marginea terenului nostru. În câteva secunde, am fost copleșit de amintiri, dar nu sub forma unor întâmplări concrete, ci mai mult ca stări de spirit, mirosuri, senzații. Felul cum lumina, care în miezul zilei era mai albă și mai neutră, devenea, mai târziu după-amiaza, mai densă și începea să întunece toate culorile. Ah, să fugi pe potecă, prin pădurea împânzită de umbre, într-o vară din anii ’70! Să plonjezi în apa sărată și să înoți până la insula Gjerstad, pe cealaltă parte! Soarele care strălucea pe suprafața stâncilor, făcându-le să pară aproape aurii. Iarba țepoasă,

uscată, care creștea în adânciturile dintre ele. Senzația de adâncime de sub suprafața apei, atât de întunecată în umbra de sub munte. Peștii care alunecau pe lângă noi. Și coroanele copacilor deasupra noastră, cu ramurile zvelte, tremurânde în briza mării! Scoarța subțire și trunchiul neted, ca un picior, de dedesubt. Frunzișul verde…

— Aici e, a spus Linda și a arătat înspre o clădire mică, octogonală, din lemn. Mă aștepți?

— O luăm încet în jos, am spus.

În pădurea de lângă ieșire erau doi spiriduși sculptați. Asta era justificarea „Tărâmului basmelor“.

— *Uite, piriduşul!* a strigat Heidi.

„Piriduşul“ era spiriduşul, adică gnomul de Crăciun, un spiriduș bătrân și irascibil, care trebuie îmbunat cu terci de ovăz ca să nu întoarcă gospodăria pe dos. Fusese multă vreme preocupată de el. Până primăvara târziu se tot uitase înspre verandă, de unde spiriduşul apăruse în ajunul Crăciunului, spunând „vine piriduşul“, iar când lua vreunul dintre cadourile pe care i le dăduse, întotdeauna spunea mai întâi de unde îl avea. Ce fel de statut avea spiriduşul în ochii ei nu era însă prea ușor de spus, căci atunci când, întâmplător, văzuse hainele de gnom în dulapul meu, după Crăciun, nu fusese câtuși de puțin uimită sau indignată, misterul rămăsese intact, doar arătase cu degetul și strigase „piriduşul“, de parcă acesta ar fi fost locul unde făptura se schimba, și, când îl întâlneam pe bătrânul fără adăpost cu barbă albă ce-și ducea traiul în piața din fața casei noastre, i se întâmpla să se ridice în cărucior și să strige „piriduşul“ din toți bojocii.

M-am aplecat în față și am sărutat-o pe obrazul dolofan.

— *Nu pupic!* s-a împotrivit ea.

Am râs.

— Atunci pot să te pup pe tine, Vanja?

— Nu! a spus Vanja.

Un flux subțire, dar constant de oameni trecea tot timpul pe lângă noi, majoritatea purtând culori deschise, pantaloni scurți, tricouri și sandale, unii în pantaloni și adidași, surprinzător de mulți grași, aproape nici unul bine îmbrăcat.

— *Tata meu la închisoare!* a strigat Heidi mulțumită.

Vanja s-a răsucit în cărucior.

— *Nu, tata nu e la închisoare!* a spus ea.

Am râs din nou și m-am oprit.

— Trebuie s-o așteptăm un pic aici pe mama, am spus.

„Tatăl tău este la închisoare“ era o expresie pe care o născociseră și și-o spuneau unii altora copiii de la grădiniță. Heidi o luase drept ceva deosebit de frumos și obișnuia s-o emită când voia să mă laude. Când fuseserăm ultima dată la casa de vacanță, după spusele Lindei, îi zisese asta unei doamne în vârstă care stătea în autobuz pe scaunul

din spatele lor. „Tata meu la închisoare.“ Din moment ce eu nu eram acolo, ci rămăsesem cu John în stația de autobuz, afirmația rămăsese, necontestată, în aer.

Mi-am aplecat capul înainte și mi-am șters transpirația de pe frunte cu mâneca tricoului.

— Mai pot să iau o fisă la animale, tata? m-a întrebat Vanja.

— În nici un caz. Doar ai câștigat deja o jucărie!

— *Te rog, tata, încă una!* a insistat ea.

M-am întors și am văzut-o pe Linda venind la pas. John stătea în fund în cărucior și părea mulțumit sub pălăria sa de soare.

— Totul în regulă? am întrebat.

— Îhâm. Am spălat înțepătura cu apă rece. Dar John e obosit.

— Atunci o să doarmă în mașină, am spus.

— Cât crezi că e ora?

— Trei și jumătate, poate.

— Ajungem acasă pe la opt, deci?

— Cam așa.

Încă o dată am străbătut parcul îngust de distracții, am trecut de nava de pirați – o fațadă sordidă de lemn cu câteva podețe în spate, pe care stăteau din loc în loc oameni cu o singură mână sau cu un singur picior, cu săbii și bandane –, de țarcul cu lame și cel cu struți, de platforma mică asfaltată unde câțiva copii se plimbau cu mașinuțe cu pedale și am ajuns în sfârșit la intrare, unde erau amplasate o cursă cu obstacole, adică niște bușteni și niște pereți de scândură cu plasă între ei, o trambulină de bungee jumping și un țarc cu măgăruși, lângă care am oprit. Linda a luat-o pe Heidi și, cu ea în brațe, s-a așezat la coadă, unde i-a pus o cască pe cap, în timp ce eu și Vanja am rămas în picioare lângă gard, împreună cu John, privind.

Erau patru măgari pe traseu, în același timp, conduși de părinți. Circuitul în sine nu era mai lung de treizeci de metri, dar majorității animalelor le lua mult timp să-i parcurgă, căci aici erau măgari, nu ponei, iar măgarii se opresc după cum au chef. Părinții disperați trăgeau de frâie cât puteau de tare, fără ca dobitoacele să se clintească. Îi plesneau cu palma peste crupă, dar fără vreun folos, căci afurisiții de măgari rămâneau impasibili. Unul dintre copii plângea. Femeia care rupea biletele le striga tot timpul sfaturi părinților. Trageți cât mai tare! Mai tare! Trageți pur și simplu, nu pățesc nimic. Tare! Așa, da!

— Vezi, Vanja? am spus. Măgarii refuză să se miște!

A râs. M-am înveselit fiindcă o vedeam pe ea veselă. În același timp, eram puțin îngrijorat de cum avea să se descurce Linda; răbdarea ei nu era cu mult mai mare decât a Vanjei. Însă, când i-a venit rândul, s-a descurcat cu mult curaj. De fiecare dată când măgarul se oprea, ea se răsucea cu spatele la el și plesnea în același timp din buze. Călărise

în copilărie, avusese destul de mult de-a face cu caii, asta trebuia să fie explicația.

Heidi radia pe spinarea măgarului. Când animalul nu s-a mai lăsat momit de găselnița ei, Linda a tras atât de tare și de hotărât de căpăstru, încât lui nu i-a mai rămas loc de nici o încăpățânare.

— Ce frumos călărești! i-am strigat lui Heidi și m-am uitat în jos la Vanja. Vrei și tu?

Vanja a scuturat din cap cu încăpățânare și și-a aranjat ochelarii. Călărise ponei de la un an și jumătate, iar în toamna în care ne mutaserăm la Malmö, când ea avea doi ani și jumătate, începuse să meargă la o școală de călărie. Se afla în Folkets Park, într-un manej trist și sărăcăcios cu rumeguș pe podea, care pentru ea era un loc de basm, absorbea totul acolo ca un burete și la sfârșit voia să povestească despre el. Cu spatele drept, stătea pe poneiul ei lățos și era condusă în cerc de Linda sau, când a trebuit să merg eu singur cu ea, de una dintre fetele de unsprezece-doisprezece ani care păreau să-și petreacă toată viața în ring, în timp ce un instructor se tot plimba prin mijloc și le spunea ce trebuie să facă. Faptul că Vanja nu înțelegea totdeauna instrucțiunile nu era atât de grav, importantă era experiența contactului cu caii și cu mediul din jur. Grajdul, pisica și pisoii ei din fân, lista cu cine ce cal urma să călărească în după-amiaza respectivă, casca pe care o alegea ea, clipele când calul trebuia scos pe pistă, călăritul în sine, melcișorii cu scorțișoară și sucul de portocale primite apoi la cafeneaua manejului. Era punctul culminant al săptămânii. Însă, în cursul toamnei următoare, lucrurile s-au schimbat. A venit un instructor nou, și Vanja, care părea mai mare decât cei de-abia patru ani ai ei, s-a confruntat cu niște cerințe cărora n-a reușit să le facă față. Chiar dacă Linda a discutat cu instructorul, situația nu s-a schimbat, Vanja a început să protesteze când trebuia să meargă la călărit, nu mai voia sub nici o formă, și în final am renunțat. Chiar și atunci când Heidi a făcut mica ei tură pe măgăruș în parcul de distracții, unde nu i s-a impus nici o cerință, Vania n-a vrut să călărească și ea.

O altă activitate la care o înscriseserăm era un club unde copiii cântau împreună, dar și desenau și făceau tot felul de proiecte practice. A doua oară când fusese acolo au trebuit să deseneze o casă, iar Vanja a făcut iarba din față cu albastru. Instructoarea a venit la ea și i-a spus că iarba nu e albastră, ci verde, și i-a cerut să facă un nou desen. Vanja a rupt foaia în bucăți și s-a revoltat atât de zgomotos, încât ceilalți părinți au ridicat din sprâncene și s-au simțit încântați de copiii lor bine-crescuți. Vanja e o figură, însă mai presus de toate e un copil sensibil, și faptul că devine mai rigidă – căci asta se întâmplă – mă neliniștește. O văd crescând, și asta îmi schimbă și imaginea felului cum am crescut eu însumi, nu atât în privința calității, cât a

cantității, căci fie și numai timpul petrecut cu propriii copii este imens. Sunt atât de multe ore, atât de multe zile, infinit de multe situații care apar și prin care trebuie să treci. Din copilăria mea îmi aduc aminte doar de vreo câteva episoade, pe care le-am perceput drept definitorii și semnificative, însă pe care acum le înțeleg scăldate într-o mare de alte evenimente ce le șterge complet sensul, căci cum aș putea ști că exact evenimentele care s-au fixat în mintea mea au fost cruciale, și nu toate celelalte, despre care nu-mi amintesc nimic?

Când discut asemenea lucruri cu Geir, cu care vorbesc la telefon în jur de o oră pe zi, el obișnuiește să-l citeze pe Sven Stolpe, care scrie undeva despre Bergman că ar fi fost Bergman indiferent unde ar fi crescut, însemnând, desigur, că ești ceea ce ești indiferent de condiții. Modul în care te raportezi la familie se formează anterior familiei. În copilărie, am fost învățat să explic toate trăsăturile, acțiunile și fenomenele prin mediul în care apăruseră. Latura biologică și cea genetică, adică ceea ce ne e dat, de-abia dacă existau și, când se manifestau, erau privite cu suspiciune. O asemenea atitudine poate la prima vedere să pară umanistă, din moment ce e atât de intim legată de convingerea că toți oamenii sunt egali, însă, la o inspecție mai amănunțită, poate la fel de bine să exprime o atitudine mecanicistă față de om, care, născut gol, își lasă viața modelată de mediu. Vreme îndelungată m-am raportat pur teoretic la chestiunea asta, care e fundamentală, poate fi utilizată ca punct de plecare în orice context – dacă mediul este factorul determinant, de exemplu, atunci oamenii sunt din start egali și modelabili, iar un om bun poate fi creat intervenind asupra mediului său, de unde și credința generației părinților mei în stat, în sistemul de învățământ și în politică, de unde și dorința lor de a respinge tot ce fusese înainte și noul lor adevăr, care nu se găsea în interiorul oamenilor, în individualitatea și în unicitatea lor, ci, dimpotrivă, în exteriorul omului, în colectiv și în universal, exprimat poate cel mai limpede de către Dag Solstad, care a fost întotdeauna cronicarul timpului său, în textul din 1969 unde se află celebra lui sentință „nu vrem să dăm aripi ibricului de cafea“: jos spiritualitatea, jos fervoarea, pledăm pentru un nou materialism, dar faptul că aceeași atitudine s-ar fi putut afla la baza demolării vechilor zone urbane și a construirii de șosele și parcări, cărora stânga intelectuală firește că li s-a opus, nu le-a trecut niciodată prin minte, și poate că nici nu le-ar fi putut trece până nu demult, când legătura dintre egalitarism și capitalism, statul ajutoarelor sociale și liberalism, materialismul marxist și societatea de consum a devenit într-adevăr evidentă, căci cel mai mare producător de egalitate este banul, el nivelează toate diferențele, și, dacă firea și soarta omului sunt mărimi maleabile, atunci banii sunt instrumentul modelator cel mai la îndemână, și astfel se naște fascinantul fenomen în cadrul căruia mase

întregi de oameni își revendică individualitatea și originalitatea comportându-se identic, în timp ce aceia care au deschis la un moment dat ușa aceasta prin afirmarea egalității, prin mutarea accentului pe valorile materiale și prin credința lor în schimbare se ridică acum împotriva propriei opere, crezând că inamicul a creat-o – cu toate că, la fel ca orice raționament simplu, nici acesta nu este complet adevărat, viața nu este o mărime matematică, nu are nici o teorie, doar practică, și, deși este tentant să explicăm modificarea societății de către o generație prin viziunea ei asupra relației dintre ereditate și mediu, tentația aceasta este literară și constă mai degrabă în plăcerea speculației, adică a preumblării gândului prin cele mai disparate zone ale umanului, decât în plăcerea de a spune adevărul. Cerurile sunt joase în cărțile lui Solstad, care sunt foarte atente la curentele contemporaneității, de la sentimentul înstrăinării din anii ’60 la celebrarea politicului de la începutul deceniului al optulea și apoi la distanțarea de la sfârșitul lui, când lucrurile începuseră să se schimbe. Această capacitate de a se da după cum bate vântul nu e nevoie să fie nici un avantaj, nici o slăbiciune a unei creații literare, ci pur și simplu o parte a materialului ei, a orientării ei, iar în cazul lui Solstad, esențialul se găsea întotdeauna în altă parte, și anume în limbaj, care la el strălucește prin noua lui eleganță de modă veche și radiază o lumină cu totul aparte, inimitabilă și plină de spirit. Limbajul acesta nu se poate învăța, limbajul acesta nu se găsește de cumpărat, și în asta constă valoarea lui. Nu e adevărat că ne naștem egali, nu condițiile ne fac viețile inegale, lucrurile stau invers, ne naștem inegali, iar condițiile ne fac viețile egale.

Când mă gândesc la cei trei copii ai mei, nu-mi vin în minte doar fețele lor distincte, ci și, în mod clar, senzația pe care o transmite fiecare. Această senzație, care este imuabilă, este ceea ce ei „sunt“ pentru mine. Și ceea ce ei „sunt“ se afla în ei încă din prima zi în care i-am privit. Pe atunci nu puteau face mai nimic sau puținul pe care îl puteau face – cum ar fi suptul, ridicatul brațelor din reflex, privitul în jur, imitarea altora – îl puteau face cu toții, așa încât ceea ce ei „sunt“ nu are nici o legătură cu abilitățile lor, cu ceea ce pot sau nu pot face, ci e mai mult un soi de lumină care strălucește în ei.

Trăsăturile lor de caracter, care au început să se arate treptat după numai câteva săptămâni, au rămas în mod similar neschimbate și sunt atât de diferite la fiecare în parte, încât e dificil să-ți închipui că mediul pe care li-l oferim, prin comportamentul și modul nostru de a fi, ar juca vreun rol crucial. John are un temperament blând și prietenos, își iubește surorile, e îndrăgostit de avioane, trenuri și autobuze. Heidi este extrovertită și interacționează cu oricine se nimerește, e preocupată de pantofi și haine, vrea să se îmbrace numai cu rochii și se simte bine în micul ei corp, ceea ce, de exemplu, s-a

vădit atunci când, la bazinul de înot, a stat goală în fața oglinzii și i-a spus Lindei, mama, uite ce fund frumos am! Nu suportă să fie mustrată, dacă se ridică vocea la ea, se întoarce cu spatele și începe să plângă. Vanja, în schimb, ripostează, are un temperament violent, e îndârjită, sensibilă și înclinată să relaționeze. Are o memorie bună, știe pe de rost majoritatea cărților pe care i le citim, la fel și replicile din filmele pe care le vedem. Are umor, întotdeauna râdem mult de ea acasă, însă, când iese afară, se lasă marcată de stările de spirit din jur, și, dacă sunt prea multe lucruri noi sau neobișnuite, se închide în sine. Timiditatea i-a apărut pe la șapte luni și s-a manifestat prin faptul că pur și simplu închidea ochii dacă cineva străin se apropia de ea, de parcă ar fi dormit. Câteodată face asta și acum: dacă stă în cărucior și, pe neașteptate, ne întâlnim cu vreunul dintre părinții de la grădiniță, de exemplu, își închide pleoapele automat. La grădinița din Stockholm, care se afla exact peste drum de apartamentul nostru, s-a legat strâns, după ce se deschisese foarte precaută și ezitantă, de un băiat de vârsta ei pe nume Alexander și împreună cu el dădea iama la locul de joacă, într-un mod atât de violent, încât educatoarele ne-au spus că uneori trebuiau să-l păzească pe Alexander de ea, pentru că nu făcea față intensității Vanjei. Însă, de cele mai multe ori, el se lumina la venirea ei și se întrista când ea pleca, și încă de pe atunci ea a preferat mereu să se joace cu băieții, are în mod evident nevoie de manifestări fizice și impulsive, poate pentru că sunt simple și îți oferă repede sentimentul că ești stăpân pe situație.

Când ne-am mutat la Malmö, a mers la o grădiniță nouă chiar lângă Västra hamnen („Portul de vest“, cartier faimos pentru că, potrivit autorităților, nu are emisii de carbon), în zona nou construită a orașului unde locuiau cei mai înstăriți, și, din moment ce Heidi era așa de mică, eu am fost cel care a ajutat-o să se acomodeze. În fiecare dimineață străbăteam orașul cu bicicleta, pe lângă vechiul șantier naval și mai departe înspre mare, Vanja cu casca ei micuță pe cap și cu brațele în jurul meu, eu cu genunchii la gură pe mica bicicletă de damă, ușor și bucuros, căci totul din oraș era încă nou pentru mine, și variațiile luminii de pe cer, din timpul dimineții și al după-amiezii, nu fuseseră încă îmblânzite de privirea sastisită a rutinei. Faptul că primul lucru pe care Vanja îl spunea dimineața era că nu vrea la grădiniță și că din când în când plângea când spunea asta l-am luat ca pe o simplă manifestare de tranziție, cu siguranță avea să-i placă în cele din urmă. Însă, odată ajunși acolo, nu voia să se clintească din brațele mele, indiferent cu ce o ademeneau cele trei educatoare tinere. Eu credeam că cel mai bine ar fi fost s-o arunc în mijlocul copiilor, să plec pur și simplu și s-o las să se descurce singură, însă nici ele, nici Linda nu voiau să audă de o asemenea brutalitate, așa că stăteam acolo, pe un scaun în mijlocul camerei, cu Vanja în brațe, înconjurat

de copii care se jucau, în timp ce soarele strălucea afară, devenind treptat tot mai tomnatic pe măsură ce zilele treceau. Când luau gustarea de afară, care consta în bucăți de mere și de pere împărțite de educatoare, Vanja o accepta numai dacă putea sta la o distanță de zece metri de ceilalți, și ne așezam amândoi deoparte, eu cu un zâmbet vinovat pe față, mi se părea uimitor, căci exact acesta era și felul meu de a mă raporta la ceilalți: cum putuse ea, la doi ani și jumătate, să perceapă așa ceva? Bineînțeles că educatoarele reușeau s-o desprindă de mine în cele din urmă, iar eu reușeam să plec cu bicicleta ca să apuc să mai scriu puțin, în vreme ce ea plângea sfâșietor în urma mea, apoi, după o lună, am ajuns s-o las și s-o iau în mod normal. Însă se întâmpla în continuare să spună dimineața că nu vrea să meargă, în continuare plângea uneori, așa că, atunci când ne-au sunat de la o altă grădiniță, aflată chiar lângă casa noastră, și ne-au spus că au un loc liber, n-am ezitat să acceptăm. Grădinița se numea Lodjuret și era o asociație de părinți. Asta însemna că toți părinții făceau cu schimbul pe post de personal didactic timp de două săptămâni pe an, pe lângă faptul că se ocupau de câte o chestiune administrativă sau practică. Nu bănuiam pe atunci cât de mult avea să ne mănânce din viață grădinița aceasta, dimpotrivă, vorbeam numai despre avantajele pe care le oferea: făcând cu schimbul, aveam să ne familiarizăm cu toți prietenii de joacă ai Vanjei și, prin intermediul sarcinilor de îndeplinit și al întâlnirilor pe care acestea le presupuneau, și cu părinții lor. Copiii mergeau în mod obișnuit, ni s-a spus, acasă unii la alții, așa încât curând avea să ne fie mai ușor când am fi avut nevoie. În plus, și acesta a fost poate cel mai important argument, noi nu cunoșteam pe nimeni în Malmö, nici măcar o singură persoană, și dispuneam acum de un mod simplu de a ne face relații. Și așa a și fost, după câteva săptămâni am fost invitați la petrecerea aniversară a unuia dintre copii. Vanja s-a bucurat foarte tare, între altele și fiindcă primise o pereche frumoasă de pantofi aurii pe care să-i încalțe, chiar dacă, în același timp, nici nu prea voia să meargă, fapt ușor de înțeles din moment ce nu-i cunoștea prea bine pe ceilalți. Invitația apăruse pe raftul de la grădiniță într-o vineri după-amiază, aniversarea era în sâmbăta următoare, și în fiecare dimineață Vanja întreba dacă azi e petrecerea Stellei. Când îi spuneam că nu, mă întreba dacă era poimâine; cam până acolo se întindea pentru ea viitorul. În dimineața în care în sfârșit am putut da din cap și spune da, astăzi trebuie să mergem la Stella, a țâșnit din pat direct la dulap, să-și încalțe pantofii aurii. Întreba de câteva ori pe oră dacă mai era mult, și am fi putut avea parte de o dimineață insuportabilă, cu cicăleală și scene, însă, din fericire, au fost destule activități cu care s-o umplem. Linda a luat-o cu ea la librărie să cumpere cadoul, apoi au stat la masa din bucătărie și au desenat o felicitare, le-am făcut baie

Vanjei și lui Heidi, le-am pieptănat părul și le-am îmbrăcat cu ciorapi albi și rochii festive. Apoi dispoziția Vanjei s-a schimbat brusc, din senin nu mai voia să poarte nici ciorapi, nici rochie, nici nu mai putea fi vorba să meargă la vreo petrecere, iar cu pantofii aurii a dat de perete, însă, după ce am așteptat răbdători cele câteva minute cât a ținut izbucnirea, am reușit s-o îmbrăcăm la loc, să-i punem până și șalul alb croșetat pe care îl primise la botezul lui Heidi, și, când, într-un sfârșit, au fost amândouă așezate în căruciorul din fața noastră, erau din nou nerăbdătoare. Vanja era serioasă și tăcută, cu pantofii aurii într-o mână și cadoul în cealaltă, dar, când se întorcea spre noi să ne spună câte ceva, avea un zâmbet pe buze. Lângă ea stătea Heidi, emoționată și bucuroasă, căci, deși nu înțelegea unde mergeam, hainele și pregătirile îi sugeraseră cel mai probabil că avea să fie ceva ieșit din comun. Apartamentul unde se ținea petrecerea se afla la câteva sute de metri mai sus pe strada pe care locuiam și care acum era plină de agitația ce caracterizează după-amiezile târzii de sâmbătă în oraș, când ultimii cumpărători cu plasele lor grele se amestecă printre tinerii veniți în centru să piardă vremea în față la Burger King sau la McDonald's, iar fluxul de mașini care alunecă pe lângă noi nu mai e pur funcțional – familii în drum spre parcări sau venind din ele –, ci începe să includă tot mai multe automobile joase, negre și lucioase, cu basul pulsând prin caroserie, conduse de imigranți de douăzeci de ani. În fața supermarketului era atât de plin de oameni, încât a trebuit să ne oprim o clipă, și, atunci când bătrâna sfrijită și amărâtă care obișnuia să stea acolo în căruciorul ei cu rotile la ora aceea le-a văzut pe Vanja și pe Heidi, s-a aplecat deasupra lor și a zdrăngănit clopoțelul pe care-l avea agățat de un băț, cu un zâmbet care pentru ea era cu siguranță drăgăstos, însă care pentru ele trebuie să fi fost înspăimântător. Dar n-au spus nimic, doar s-au uitat la ea. De cealaltă parte a intrării stătea un narcoman de vârsta mea, cu o șapcă în mâna întinsă. Avea lângă el o pisică într-o cușcă, și, când a văzut-o, Vanja s-a întors spre noi.

— Când ne mutăm la țară, o să am o pisică, a spus ea.

— Pisică! a spus Heidi și a arătat cu degetul.

Am împins căruciorul peste bordura trotuarului până în stradă, ca să depășesc trei indivizi care mergeau al naibii de încet și în mod sigur credeau că trotuarul le aparține, am mers câțiva metri cât am putut de repede și după aceea am virat înapoi sus.

— S-ar putea să mai dureze până atunci, știi, Vanja, am spus.

— Nu poți să ții o pisică în apartament, a spus ea.

— Așa-i, a întărit Linda.

Vanja s-a întors din nou cu privirea înainte. A îmbrățișat cu ambele mâini plasa cu cadoul.

M-am uitat la Linda.

— Cum ziceai că-l cheamă? Pe tatăl Stellei?
— Ah, mi-a zburat din minte…A, Erik, nu-i așa?
— Ba da. Cu ce ziceai că se ocupă?
— Nu știu precis, a spus ea. Ceva legat de design.

Am trecut de restaurantul Gottgruvan, și Vanja și Heidi s-au aplecat amândouă în față ca să vadă prin geam. Alături era un amanet. Următorul magazin vindea tot felul de statuete și bijuterii, îngerași și buddha, plus tutun, ceai, săpun și alte mărunțișuri new age. În vitrină atârnau afișe despre viitoarele vizite în oraș ale unor yoghini sau clarvăzători cunoscuți. Pe cealaltă parte a străzii se afla un magazin de haine cu branduri ieftine, Ricco Jeans and Clothings, „modă pentru toată familia“, lângă TABOO, un fel de sexshop care își ademenea clienții cu vibratoarele și păpușile în neglijeu și corset din vitrina de lângă ușă, ascunsă vederii din stradă. Alături erau magazinul de genți și pălării Bergman, al cărui interior, ca și produsele, era probabil neschimbat de când fusese fondată firma, prin anii ’40, și Radio City, care tocmai dăduse faliment, însă etala în continuare o vitrină plină de televizoare luminoase, înconjurate de cele mai variate aparate electrice, cu prețurile tipărite mare pe niște plăci de carton portocalii și verzi aproape fluorescente. Magazinele deveneau cu atât mai ieftine și mai îndoielnice cu cât ajungeai mai sus pe stradă. Același lucru era valabil și pentru oamenii care le frecventau. Spre deosebire de Stockholm, unde locuiserăm tot în centru, aici sărăcia și mizeria se vedeau pe străzi. Îmi plăcea asta.

— Aici e, a spus Linda și s-a oprit lângă o ușă.

Puțin mai încolo, în fața unei săli de bingo, trei doamne de vreo cincizeci de ani, cu pielea spălăcită, stăteau și fumau. Linda a parcurs cu privirea lista cu nume din dreptul interfonului și apoi a tastat un număr. Două autobuze au trecut zăngănind, la mică distanță unul de celălalt. Imediat după s-a auzit ușa deblocându-se, am intrat în holul întunecos. Am lăsat căruciorul lângă perete și am urcat pe scări cele două etaje până la apartament, eu cu Heidi în brațe, Linda ținând-o pe Vanja de mână. Ușa era deschisă când am ajuns sus. Iar apartamentul era întunecat pe dinăuntru. Am simțit un oarecare disconfort să intru pur și simplu, aș fi preferat să sun la ușă, asta ar fi făcut sosirea noastră mai evidentă, căci, după cum stăteau lucrurile, rămăseserăm în hol fără să ne dea cineva atenție.

Am așezat-o pe Heidi pe podea și i-am dat jos geaca. Linda trebuia să facă același lucru cu Vanja, dar ea a protestat, mai întâi trebuiau scoase cizmulițele, ca să-și poată încălța pantofii aurii.

Pe fiecare parte a holului era câte o cameră. Într-una se jucau niște copii aprinși la față de încântare, în cealaltă niște adulți stăteau și vorbeau. Pe holul ce continua în apartament l-am văzut pe Erik, era întors cu spatele și vorbea cu unul din cuplurile de părinți de la

grădiniță.

— Bună! am spus.

Nu s-a întors. Am lăsat geaca lui Heidi deasupra unei haine pe un scaun și am întâlnit privirea Lindei, care se uita unde ar fi putut s-o agațe pe a Vanjei.

— Intrăm? a întrebat ea.

Heidi mi-a cuprins piciorul cu brațele. Am ridicat-o și am făcut câțiva pași. Erik s-a întors.

— Salut! a spus el.

— Salut!

— Salut, Vanja!

Vanja s-a întors cu spatele.

— Vrei să-i dai cadoul Stellei? am întrebat-o.

— Stella, a venit Vanja! a strigat Erik.

— Dă-i-l tu! a spus Vanja.

Stella s-a ridicat din grupul de copii așezați. A zâmbit.

— La mulți ani, Stella! am spus. Vanja are un cadou pentru tine. M-am uitat în jos la Vanja. Vrei să i-l dai tu?

— Dă-i-l tu! a spus ea cu voce scăzută.

Am luat cadoul și i l-am întins Stellei.

— E de la Vanja și Heidi, am spus.

— Mulțumesc, a spus ea și a rupt ambalajul.

Când a văzut că e o carte, a lăsat-o pe masa unde se aflau restul cadourilor și s-a întors la ceilalți copii.

— Deci? a spus Erik. Sunteți în regulă?

— Da, am răspuns eu.

Am simțit cum cămașa mi se lipea de piept. Oare era vizibil?

— Ce apartament frumos ai! a remarcat Linda. E cu trei camere?

— Da, a spus Erik.

Părea întotdeauna atât de deștept, părea că i-ar fi avut cu ceva la mână pe cei cu care vorbea, și era greu de clasat; jumătatea lui de zâmbet putea la fel de bine să fie ironică, sau caldă, sau nesigură. Dacă ar fi avut un caracter pronunțat sau puternic, poate asta chiar m-ar fi preocupat, însă purtările lui erau indecise într-un sens moale sau lipsit de voință, încât ceea ce ar fi putut să creadă sau să gândească nu mă interesa câtuși de puțin. Atenția îmi era concentrată asupra Vanjei. Stătea strâns lipită de Linda și se uita în pământ.

— Ceilalți sunt în bucătărie, a spus Erik. E și un pic de vin, dacă vreți și voi.

Heidi intrase deja în cameră, stătea în fața raftului cu un melc de lemn în mână. Avea roți și un șnur de care îl puteai trage după tine.

I-am salutat pe cei doi părinți aflați mai încolo în hol.

— Bună! au spus ei.

Cum îl chema? Johan? Sau Jacob? Și ea, oare o chema Mia? Nu, la

naiba, pe el îl chema Robin!

— Salut! am spus.

— Ce faceți, sunteți bine? a întrebat el.

— Da, am răspuns. Și voi?

— Suntem bine, mersi.

Le-am zâmbit. Au zâmbit și ei. Vanja i-a dat drumul Lindei și a intrat ezitând în camera unde se jucau copiii. A stat puțin timp și s-a uitat la ei. Apoi a părut că se hotărâse să rișteze.

— Am pantofi aurii! a spus ea.

S-a aplecat în față, și-a scos un pantof și l-a ținut sus în aer, în cazul în care voia cineva să vadă. Dar nu voia nimeni. Când și-a dat seama, și l-a încălțat înapoi.

— Nu vrei să te așezi acolo și să te joci cu ei? i-am spus. Vezi, au o casă mare de păpuși.

Ea m-a ascultat, s-a așezat lângă ei, însă n-a făcut nimic, doar a stat și s-a uitat.

Linda a ridicat-o pe Heidi și a dus-o în brațe spre bucătărie. Am urmat-o. Toată lumea ne-a salutat, i-am salutat și noi, apoi ne-am așezat la masa lungă, eu lângă fereastră. Se vorbea despre bilete de avion *low cost*, cum prețurile care la început erau ridicol de mici creșteau treptat pe măsură ce trebuia să plătești un supliment sau altul, până când ajungeai la un bilet la fel de costisitor ca ale marilor companii aeriene. Discuția a alunecat înspre cumpărarea cotelor de emisii poluante și apoi înspre noile sejururi cu trenuri-charter care tocmai fuseseră introduse. Puteam cu siguranță să spun ceva despre asta, dar n-am făcut-o, pălăvrăgeala este unul dintre nenumăratele domenii pe care nu le stăpânesc, așa că am rămas, ca de obicei, stând și dând din cap la ceea ce se spunea, zâmbind când ceilalți zâmbeau, deși îmi doream cu toată ființa să fiu în altă parte. În fața chiuvetei, mama Stellei, Frida, prepara un soi de sos. Nu mai era împreună cu Erik și, chiar dacă se înțelegeau bine în privința Stellei, puteai observa din când în când ranchiună și iritare între ei la ședințele de la grădiniță. Ea era blondă, avea pomeți înalți și ochi înguști, un corp lung și zvelt și știa să se îmbrace, însă era mult prea mulțumită și prea plină de sine ca să mi se pară atrăgătoare. Nu am nimic împotriva oamenilor neinteresanți sau lipsiți de originalitate, ei pot avea alte trăsături, mai importante, cum ar fi căldura, amabilitatea, prietenia, simțul umorului sau talentul de a ajuta discuția să curgă, de a crea o atmosferă confortabilă, de a face o familie să funcționeze, însă mi se face un rău aproape fizic lângă oamenii neinteresanți care se cred extraordinar de interesanți și se împăunează cu asta.

Frida a așezat castronul cu ceea ce crezusem că era un sos, însă care s-a dovedit a fi o pastă, pe o tavă pe care erau deja un bol cu morcovi tăiați bețișoare și un altul cu castraveți feliați. Chiar atunci, în

încăpere a intrat Vanja. Ne-a găsit cu privirea, a venit și s-a postat chiar lângă noi.

— *Vreau acasă*, a spus ea încet.

— Dar de-abia am venit! am replicat.

— Mai stăm puțin, a spus Linda. Ia uite, vin niște bunătăți!

Oare se referise la tava cu legume?

Da, în mod sigur la ea.

Erau nebuni cu toții în țara asta.

— Vin și eu cu tine, i-am spus Vanjei. Haide!

— O iei și pe Heidi? mi-a sugerat Linda.

Am dat din cap, și, cu Vanja după mine, am dus-o pe Heidi în brațe până în camera unde erau copiii. Frida ne-a urmat, ținând tava în mâini. A pus-o pe o măsuță din mijlocul camerei.

— Aici aveți o gustare, a zis. Înainte să vină tortul.

Copiii, trei fete și un băiat, continuau să se joace cu casa de păpuși. În cealaltă cameră se alergau doi băieți. Erik stătea și el acolo, în fața combinei, cu un CD în mână.

— Am aici niște jazz norvegian, a spus el. Te interesează jazzul?

— Mda… am răspuns.

— Norvegia are o școală bună de jazz, a adăugat.

— Cine e?

Mi-a arătat coperta. Era o trupă de care nu auzisem niciodată.

— Foarte bine, am zis.

Vanja stătea în spatele lui Heidi și încerca s-o ridice. Heidi protesta.

— Vezi că nu vrea, Vanja, i-am spus. Las-o-n pace!

A continuat, și atunci m-am dus la ele.

— Nu vrei un morcov? am întrebat.

— Nu, a spus Vanja.

— Uite niște sos! i-am arătat. M-am apropiat de masă, am luat un bețișor de morcov, l-am înmuiat în pasta albă, probabil făcută cu smântână, și l-am băgat în gură. Mmm, am spus. E bun!

Oare de ce nu le dădeau pur și simplu niște crenvurști, înghețată și suc? Acadele? Jeleu? Budincă de ciocolată?

La naiba, ce țară de idioți! Femeile tinere beau atât de multă apă, încât le ieșea pe urechi, li se părea că e „benefică“ și „revigorantă“, când singurul lucru pe care îl făcea era să crească, la nivel național, numărul tinerilor suferinzi de incontinență. Copiii mâncau paste din cereale integrale, pâine integrală și diverse soiuri de orez sălbatic, pe care stomacurile lor nu le puteau digera cum trebuie, dar nu conta, pentru că erau „benefice“, „revigorante“, „sănătoase“. Ah, oamenii ăștia confundau mâncarea cu spiritul, credeau că, mâncând, pot deveni mai buni, fără să înțeleagă că mâncarea este una, iar ideile pe care ni le inspiră, alta. Și, dacă spuneai asta, dacă spuneai ceva de tipul ăsta, erai fie reacționar, fie pur și simplu norvegian, adică un om

rămas cu zece ani în urmă.

— *Nu vreau*, a spus Vanja. *Nu mi-e foame.*

— Bine, bine, am continuat. Dar uite aici! Ai văzut? E un tren. Nu vrei să-l construim?

A dat din cap, așa că ne-am așezat pe jos, în spatele celorlalți copii. Am început să aranjez șine de lemn una după alta în semicerc, ajutând-o în același timp cu grijă pe Vanja să le pună cum trebuie pe ale ei. Heidi se mutase în cealaltă cameră, unde se plimba de-a lungul etajerei și examina tot ce se găsea acolo. De fiecare dată când mișcările celor doi băieți deveneau violente, ea se întorcea și-i privea.

Erik a pus, în sfârșit, un disc și dat sonorul mai tare. Pian, bas și o puzderie de instrumente de percuție care fac deliciul unui anumit tip de toboșar de jazz – genul care izbește pietre una de alta sau folosește diverse materiale aflate la îndemână. În ce mă privea, câteodată nu aveau nici un efect asupra mea, alteori mi se păreau ridicole. Mă enerva când primeau aplauze la concertele de jazz.

Erik a dat puțin din cap în ritm, apoi s-a întors, mi-a făcut cu ochiul și s-a îndreptat spre bucătărie. Exact atunci a sunat cineva la ușă. Veniseră Linus și fiul său Achilles. Linus, care avea o porție de *snus* sub buza superioară (tutun sub formă de praf umezit care se vinde numai în Suedia și Norvegia), era îmbrăcat în pantaloni negri și o haină închisă la culoare, sub care avea o cămașă albă. Părul blond arăta vag ciufulit, ochii ce priveau în hol erau sinceri și naivi.

— *Salutare!* a spus. *Ce mai faci?*

— Bine. Tu?

— *Nu mă plâng.*

Achilles, care era mic și cu ochi mari, negri, și-a dat jos haina și încălțările uitându-se țintă la copiii din spatele meu. Copiii sunt precum câinii, se găsesc întotdeauna unii pe alții în mulțime. Vanja îl privea și ea. El era preferatul ei, pe el îl alesese ca succesor al lui Alexander. Însă, după ce și-a dat jos haina, Achilles a mers direct la ceilalți copii, iar Vanja n-a avut cum să-l oprească. Linus s-a strecurat în bucătărie, și după sclipirea pe care mi s-a părut că i-o văd în ochi, am bănuit că era nerăbdător să facă puțină conversație.

M-am ridicat și m-am uitat la Heidi. Stătea lângă arborele de yucca de sub fereastră și presăra pământ din ghiveci în mici mormane pe podea. M-am dus până la ea, am ridicat-o, am pus înapoi cu mâinile cât am putut din pământ și am intrat în bucătărie să caut o cârpă sau ceva. Vanja a venit după mine și s-a urcat în brațele Lindei. Dincolo, în sufragerie, Heidi a început să plângă. Linda m-a privit întrebătoare.

— Am eu grijă de ea, am spus. Numai să găsesc ceva cu care să șterg pe jos.

Blatul din bucătărie era înconjurat de lume, păreau să fi terminat de pregătit masa, și, în loc să încerc să mă strecor înăuntru, am ieșit și m-

am dus la toaletă, am derulat o bucată zdravănă de hârtie igienică, am umezit-o sub robinet și m-am întors în sufragerie să fac curat. Am ridicat-o pe Heidi, care plângea în continuare, și am cărat-o în baie să-i spăl mâinile. Ea se zbătea să se elibereze din strânsoare.

— Gata, gata, dulceață! am spus. Imediat suntem gata. Încă puțin, acum, haide! Aaașa!

Când am ieșit, a renunțat la plâns, însă nu era pe deplin mulțumită, nu voia să fie pusă jos, ci numai să stea în brațele mele. În sufragerie, Robin stătea cu brațele încrucișate și o urmărea pe fiica sa Theresa, care era cu doar câteva luni mai mare decât Heidi, dar care putea deja vorbi în propoziții lungi.

— Deci? a făcut el. În clipa asta scrii?

— Da, puțin, am spus.

— Acasă?

— Da. Am camera mea.

— Și nu e dificil? Vreau să spun, nu ți se face chef să te uiți la televizor sau să speli haine, sau ceva, în loc să scrii?

— Mă descurc. Am ceva mai puțin timp decât dacă aș fi avut un birou, dar…

— Da, evident.

Avea părul deschis la culoare, de lungime medie, căzut în cârlionți pe ceafă, ochii limpezi, albaștri, nasul turtit, maxilarul lat. Nu era puternic, însă nici anemic. Se îmbrăca de parcă ar fi avut douăzeci și ceva de ani, chiar dacă avea aproape patruzeci. Habar n-aveam ce gândea, n-aș fi putut spune ce-i trecea prin minte, însă nici nu avea vreun aer misterios. Dimpotrivă, fața și aerul lui lăsau impresia de deschidere. Era totuși și altceva, am simțit, o umbră în el. Se ocupa cu integrarea refugiaților în comunitate, îmi spusese odată, și, după câteva întrebări pe care i le pusesem atunci despre cât de mulți refugiați fuseseră primiți și așa mai departe, abandonasem subiectul, căci punctele de vedere și simpatiile mele erau atât de diferite de norma pe care am presupus că o reprezenta, încât, mai devreme sau mai târziu, aveau să fie date în vileag, și aș fi căzut atunci de rău sau de prost, iar eu nu vedeam nici un motiv să las să se întâmple așa ceva.

Vanja, care stătea pe podea puțin mai încolo de ceilalți copii, s-a uitat spre noi. Am pus-o jos pe Heidi, și Vanja atât a părut să aștepte, căci în clipa aceea s-a ridicat și a venit la noi, a luat-o pe Heidi de mână și a condus-o până la raftul cu jucării, unde i-a înmânat melcul de lemn cu antene care se răsucea când îl trăgeai.

— Uite, Heidi! a spus ea și l-a luat din mâinile ei, l-a pus jos pe podea. Îl tragi de șnur, uite-așa. Și el se răsucește. Înțelegi?

Heidi a prins șnurul și l-a smucit. Melcul s-a răsturnat.

— Nu, nu așa, i-a spus Vanja. Îți arăt eu.

A pus melcul înapoi și l-a tras cu grijă pe o distanță de câțiva metri.

— Am o soră mai mică! a spus ea tare.

Robin se dusese la fereastră, unde stătea și se uita în curtea din spate. Stella, care era energică și probabil mai vioaie ca de obicei din moment ce era petrecerea ei, a strigat, entuziasmată, ceva ce eu n-am înțeles, a arătat înspre una dintre cele două fete mai mici, aceasta i-a întins păpușa pe care o ținea în mână, Stella a adus un cărucior micuț, a pus păpușa în el și l-a împins spre coridor. Achilles sfârșise prin a i se alătura lui Benjamin, un băiat cu jumătate de an mai mare decât Vanja, care deseori stătea absorbit de câte ceva – un desen, o grămăjoară de piese de Lego sau vreo corabie-pirat cu omuleți de plastic. Era plin de imaginație, independent și amabil, și stătea acum împreună cu Achilles și construiau circuitul de tren pe care îl începuserăm eu și Vanja. Cele două fetițe mai mici au fugit înăuntru după Stella. Heidi stătea și scâncea. Probabil că-i era foame. Am intrat în bucătărie și m-am așezat lângă Linda.

— Te duci puțin până la ele? am spus. Cred că lui Heidi i-e foame.

A dat din cap, și-a pus doar mâna pe umărul meu și s-a ridicat. Mi-au trebuit câteva secunde să mă orientez în cele două discuții care se derulau în jurul mesei. Una dintre ele se referea la mersul mai multor persoane cu aceeași mașină, cealaltă la mașini în general, și am înțeles că discuția tocmai se împărțise. Întunericul de dincolo de ferestre era dens, lumina din bucătărie, difuză, ridurile de pe chipurile suedezilor din jurul mesei rămâneau în umbră, ochii străluceau în lumina lumânărilor. Erik, Frida și o femeie căreia nu-i țineam minte numele stăteau lângă blatul de bucătărie, cu spatele la noi, ocupați cu mâncarea. M-a copleșit un sentiment de gingășie față de Vanja, dar nu puteam face nimic. Aruncam câte o privire celui care vorbea, zâmbeam puțin când se făcea vreo glumă, sorbeam din paharul cu vin roșu pe care cineva mi-l pusese în față.

Chiar vizavi de mine stătea singura persoană care ieșea în evidență. Avea o față lată, obrajii brăzdați de cicatrici, trăsăturile dure, ochii intenși. Mâinile așezate pe masă erau mari. Purta o cămașă în stilul anilor ’50 și niște blugi albaștri suflecați pe picior. Tunsoarea îi era de asemenea din anii ’50, și purta favoriți. Însă nu asta îl deosebea, ci prezența lui, faptul că nu puteai să nu-l observi stând acolo, chiar dacă nu spunea prea multe.

Odată, la Stockholm, am fost la o petrecere la care venise și un boxer. Și el stătea înăuntru în bucătărie, prezența lui fizică era de asemenea redutabilă și îmi dădea o senzație distinctă, neplăcută, de inferioritate. Senzația că-i eram inferior. În mod straniu, seara aceea avea să-mi dea dreptate. Petrecerea se ținea acasă la una dintre prietenele Lindei, Cora, apartamentul ei era mic, așa că oamenii stăteau de vorbă peste tot. Din boxele de la bucătărie radia muzica.

Străzile de afară se albiseră de zăpadă. Sarcina Lindei era deja avansată, ar fi putut să fie ultima petrecere pentru noi înainte să apară copilul și să schimbe totul, așa că, deși era obosită, ea voia să încerce să rămână o vreme. Am băut puțin vin și am stat de vorbă cu Thomas, fotograf și prieten de-al lui Geir; Cora îl cunoscuse prin partenera lui, Marie, care era poetă și fusese îndrumătoarea ei la colegiul de literatură și arte Biskops-Arnö. Linda stătea pe un scaun tras mai departe de masă din cauza burții, râdea și era veselă, și probabil numai eu observasem interiorizarea și licărul slab care o caracterizau în ultimele luni. După o vreme s-a ridicat și a ieșit afară, i-am zâmbit, mi-am îndreptat din nou atenția către Thomas, care a spus ceva despre genele roșcaților, prezenți în număr neobișnuit de mare în seara aceea.

De undeva s-a auzit un ciocănit.

— Cora! am auzit. Cora!

Să fi fost Linda?

M-am ridicat și am ieșit în hol.

Zgomotul venea din spatele ușii de la baie.

— Tu ești, Linda? am întrebat.

— Da, a spus ea. Cred că s-a blocat ușa. Poți s-o chemi pe Cora? Trebuie să aibă un șpil.

Am intrat în bucătărie și am atins-o ușor pe umăr pe Cora, care ținea o farfurie cu mâncare într-o mână și un pahar cu vin roșu în cealaltă.

— Linda a rămas încuiată în baie.

— O, nu! a făcut ea, a lăsat paharul și farfuria și s-a grăbit afară.

S-au consultat o clipă prin ușa încuiată. Linda a încercat să urmeze instrucțiunile primite, însă nimic n-a funcționat, ușa rămânea blocată. Toți invitații cunoșteau acum situația, atmosfera devenise în același timp amuzată și febrilă, o întreagă gașcă stătea adunată în hol și îi dădea sfaturi Lindei, în timp ce Cora, dezorientată și neliniștită, repeta întruna că Linda este însărcinată în ultimele luni, trebuia să facem ceva imediat. Într-un sfârșit, s-a luat hotărârea să chemăm un lăcătuș. În vreme ce-l așteptam, eu stăteam în fața ușii și vorbeam cu Linda, conștient în mod neplăcut de faptul că toată lumea auzea ce spuneam și de incapacitatea mea de a acționa. Nu puteam oare să sparg ușa cu piciorul și s-o scot de acolo? Simplu și eficient?

Nu dădusem niciodată cu piciorul într-o ușă până atunci, nu știam cât de solidă e. Dacă lovitura nici n-ar fi clintit-o, cât de stupid aș fi părut?

Lăcătușul a sosit o jumătate de oră mai târziu. A pus o sacoșă cu unelte pe podea și a început să demonteze încuietoarea. Era mărunt, avea ochelari și un început de chelie. N-a spus nimic cercului de oameni care stăteau în jurul lui, a încercat ceva cu o sculă sau alta, fără rezultat, afurisita de ușă nu se descuia. Într-un sfârșit s-a dat

bătut, i-a spus Corei că nu merge, nu putea să-i vină de hac.

— Și ce să facem atunci? a spus Cora. Femeia e însărcinată în ultima lună!

El a ridicat din umeri.

— Trebuie s-o spargeți, a spus și a început să-și adune sculele.

Cine ar fi trebuit s-o spargă?

Eu, evident, doar eram soțul Lindei, era responsabilitatea mea.

Inima îmi bubuia în piept.

Să încerc oare? Să fac un pas în spate, în văzul tuturor, și să lovesc cu toată forța?

Și dacă ușa nu se clintea? Sau dacă se dărâma și o lovea Linda?

Putea să se adăpostească într-un colț.

Am inspirat și am expirat calm de câteva ori, dar fără folos, tremuram în continuare în sinea mea. Să atrag astfel atenția asupra mea era tot ce mi se putea întâmpla mai rău. Dacă mai exista și riscul de a da greș, dezastrul era total.

Cora s-a uitat în jur.

— Trebuie să spargem ușa, a spus ea. Cine se oferă?

Lăcătușul a dispărut pe ușa de la intrare. Dacă eu eram alesul, venise momentul să ies la înaintare.

Dar n-am fost în stare.

— Micke, a spus Cora. E boxer.

A dat să se ducă după el în camera de zi.

— Pot să-l rog eu, am spus.

Așa, cel puțin, nu ascundeam caracterul umilitor al situației, cel puțin îi spuneam în mod direct că eu, soțul Lindei, nu eram în stare să sparg ușa, dar că-l rugam pe el, boxer și uriaș, să facă asta pentru mine.

Stătea lângă fereastră cu o bere în mână și vorbea cu două fete.

— Bună, Micke! am spus.

El s-a uitat la mine.

— Linda e tot în baie. Lăcătușul n-a reușit să descuie. Crezi c-ai putea să spargi ușa?

— Bineînțeles, a spus și s-a mai uitat o clipă la mine înainte să lase deoparte sticla și să iasă în hol.

L-am urmat. Oamenii s-au dat la o parte din fața lui.

— Ești înăuntru? a întrebat-o el pe Linda.

— Da, a spus ea.

— Dă-te cât mai departe de ușă! Trebuie s-o sparg.

— În regulă, a spus Linda.

Micke a așteptat puțin, apoi a ridicat piciorul și a izbit cu el în ușă atât de tare, că broasca s-a strâmbat. Așchii au sărit în toate părțile.

Când Linda a ieșit din baie, cineva a aplaudat.

— Biata de tine! a spus Cora. Îmi cer mii de scuze. Să te pun tocmai

pe tine în situația asta, și pe urmă…

Micke s-a întors și s-a îndepărtat.

— Cum ești? am întrebat-o.

— Bine, a spus Linda. Dar cred că ar trebui să plecăm acasă.

— Bineînțeles.

În bucătărie, muzica fusese oprită, căci două femei de vreo treizeci de ani trebuiau să-și citească poeziile dezinhibate. I-am întins Lindei haina, mi-am pus-o pe a mea și i-am salutat pe Cora și pe Thomas. Ardeam de rușine, dar aveam o ultimă datorie de îndeplinit, trebuia să-i mulțumesc lui Micke pentru ceea ce făcuse. Mi-am croit drum printre ascultătorii de poezie și m-am oprit în fața lui, lângă fereastră.

— Îți mulțumesc, am spus. Ai salvat-o pe Linda.

— A! a spus el ridicând din umerii enormi. A fost o nimica toată.

În taxi, pe drumul spre casă, n-am spus aproape nimic. Nu fusesem la înălțimea situației, mă dovedisem suficient de laș ca să-l las pe altul să rezolve problema, și toate astea se reflectau acum în privirea mea. Eram absolut jalnic.

La culcare, Linda m-a întrebat ce e cu mine. I-am spus că mă făcusem de rușine fiindcă nu spărsesem eu ușa. Ea m-a privit uimită. Ideea nici nu-i trecuse prin minte. De ce-ar fi trebuit să fac eu asta? Doar nu eram genul, nu?

Cel care stătea acum de cealaltă parte a mesei emana ceva similar cu boxerul din Stockholm. Ceva care nu avea de-a face cu corpolența sau cu masa musculară, căci, deși câțiva bărbați de aici aveau trunchiuri musculoase și bine antrenate, păreau totuși ușori, prezența lor în cameră era volatilă și nesemnificativă ca a unui gând întâmplător, nu, era altceva, și, de fiecare dată când întâlneam lucrul acela, ieșeam în dezavantaj, mă vedeam bărbatul slab și încătușat care eram, care își trăia viața pe tărâmul cuvintelor. Stăteam și mă gândeam la asta aruncându-i din când în când câte o privire celuilalt și ascultând în același timp cu o ureche și discuția aflată în desfășurare. Acum era vorba despre diverse metode pedagogice și despre ce școli își propunea fiecare pentru copiii săi. După un mic intermezzo când Linus a povestit despre o zi de întreceri sportive la care participase, discuția a ajuns la prețurile locuințelor. S-a constatat că înregistraseră o creștere semnificativă în ultimii ani, însă mai mult la Stockholm decât aici, și că probabil era doar o chestiune de timp până când tendința aceasta avea să-și schimbe direcția, poate că sumele aveau chiar să scadă la fel de mult cât crescuseră. Apoi Linus s-a întors către mine.

— Deci cum sunt prețurile locuințelor în Norvegia? m-a întrebat.

— Cam ca aici, am spus. Oslo e la fel de scump ca Stockholm. În provincie e ceva mai ieftin.

M-a privit câteva clipe, în caz că aș fi vrut să fructific oportunitatea

pe care mi-o oferise, însă, cum n-a fost cazul, și-a întors fața de la mine și a continuat să discute. Făcuse același lucru la prima adunare generală la care participaserăm la grădiniță, dar atunci pe un ton vag critic, pentru că – așa se exprimase – ședința se apropia de sfârșit, iar eu și Linda încă nu spuseserăm nimic, și scopul era ca toată lumea să spună câte ceva, asta era ideea unei asociații de părinți. N-aveam habar ce-ar fi trebuit să cred despre chestiunile care se discutaseră, așa că Linda fusese cea care, cu o ușoară roșeață, trebuise să evalueze argumentele pro și contra în numele familiei noastre, în timp ce adunarea o privea țintă. Întrebarea era, în primul rând, dacă grădinița ar fi trebuit să se descotorosească de bucătarul angajat și să apeleze în schimb la catering, care era mai ieftin, și, în al doilea rând, pentru ce fel de mâncare ar fi trebuit să optăm: vegetariană sau normală? Lodjuret era, de fapt, o grădiniță vegetariană, tocmai pe principiul acesta fusese înființată la vremea ei, însă acum numai două dintre cuplurile de părinți erau vegetariene, și, din moment ce copiii nu mâncau mare lucru din multitudinea de legume ce le erau servite, numeroși părinți considerau că puteam foarte bine să renunțăm la principiul respectiv. Discuția durase mai multe ore și sondase tema ca un năvod plimbat pe fundul mării. De exemplu, fusese adus în dezbatere procentul de carne din diversele tipuri de cârnat; una era când cârnații cumpărați din magazin aveau eticheta cu toate ingredientele, și alta erau cârnații aduși de firmele de catering, fiindcă de unde puteai să știi care era conținutul de carne? Dacă ar fi fost după mine, cârnații erau cârnați, nici măcar nu bănuiam ce lume întreagă se deschidea în fața ochilor mei în seara aceea, cu atât mai puțin că se găseau oameni care puteau să se preocupe atât de mult de ea. N-ar fi fost mai bine pentru copii să aibă un bucătar care să gătească în bucătăria lor? mă gândisem, dar n-o spusesem, și până la urmă începusem să sper că toată discuția avea să se încheie fără ca noi să fim nevoiți să spunem ceva, dar asta până când Linus își ațintise privirea fermă și totodată naivă asupra noastră.

Din sufragerie s-a auzit plânsetul lui Heidi. M-am gândit iar la Vanja. De obicei rezolva situațiile de genul ăsta făcând exact ce făceau și ceilalți. Dacă ei își trăgeau un scaun, își trăgea și ea un scaun, dacă ei se așezau, se așeza și ea, dacă ei râdeau, râdea și ea, chiar dacă nu înțelegea de ce. Dacă fugeau în cerc și strigau câte un cuvânt, fugea și ea și striga la fel. Era metoda ei. Însă Stella o depistase. Odată, când eram întâmplător prin preajma lor, o auzisem spunând: *„Tu nu faci decât să imiți! Ești un papagal! Un papagal!“* Asta n-o împiedicase pe Vanja să continue, pentru că metoda ei avea succes, dar aici, unde însăși Stella era instanța hotărâtoare, probabil că se simțea inhibată. Știam că înțelegea despre ce era vorba. De mai multe ori îi spusese ea însăși același lucru lui Heidi, că nu făcea decât să imite și că era un

papagal.

Stella era cu jumătate de an mai mare decât Vanja, care o admira mai mult decât pe oricine altcineva. Când putea să se alăture grupului era întotdeaua prin bunăvoința Stellei, care exercita controlul acesta asupra tuturor copiilor din grădiniță. Era o fetiță frumoasă, cu părul blond și ochii mari, mereu elegant și atent îmbrăcată, și cruzimea pe care o manifesta nu era nici mai multă, nici mai puțină decât a celorlalți copii din vârful ierarhiei. Nu asta mă deranja la ea. Pentru mine, problematice erau faptul că ea era perfect conștientă de impresia pe care o făcea asupra adulților și modul cum își folosea șarmul și nevinovăția. În timpul cât îmi făceam datoria la grădiniță, nu mă lăsasem niciodată păcălit. Indiferent cât de strălucitoare era privirea pe care o îndrepta spre mine când îmi cerea ceva, eu rămâneam impasibil, fapt care, bineînțeles, o deruta și-i înmulțea încercările de a mă fermeca. Odată, când rămăsese să meargă cu noi în parc, după grădiniță, și stătea lângă Vanja în căruciorul dublu, în timp ce eu o căram pe Heidi pe un braț și le împingeam pe ele cu celălalt, sărise din cărucior cu câteva sute de metri înainte de parc ca s-o ia la fugă pe ultima bucată de drum, și eu reacționasem drastic, o strigasem să vină înapoi și-i spusesem că trebuie să stea cuminte în cărucior până ajungem, erau mașini pe-acolo, nu vedea? Se uitase năucită la mine, nu era obișnuită cu tonul acesta, și, chiar dacă nu fusesem mulțumit de mine pentru felul cum rezolvasem situația, mă gândisem de asemenea că un „nu!“ ferm nu era cel mai rău lucru cu care făptura aceasta putea să aibă de-a face. Însă ținuse minte, căci, atunci când, o jumătate de oră mai târziu, le ținusem de picioare și le rotisem în aer, spre nesfârșita lor încântare, iar apoi mă așezasem în genunchi să mă lupt cu ele, lucru după care Vanja era înnebunită, în special să vină în viteză și să mă răstoarne în iarbă, Stella mă lovise, în schimb, în picior, și asta mersese o dată, mersese de două ori, dar, când o făcuse a treia oară, îi spusesem, mă doare, Stella, nu mai face așa, rugăminte de care ea bineînțeles că nu ținuse cont, abia acum lucrurile deveneau interesante, și mă lovise din nou, râzând tare, iar Vanja, care o copia mereu, râsese și ea tare, și atunci mă ridicasem, o înșfăcasem de mijloc și o pusesem în picioare. „Ascultă aici, scârbă mică ce ești!“ îmi venise să-i spun, și cu siguranță aș fi și spus-o dacă mama ei nu urma să vină s-o ia peste o jumătate de oră. „Ascultă aici, Stella!“ am spus în schimb, dur și iritat, privind-o în ochi. „Când spun nu, înseamnă nu. Ai înțeles?“ Ea se uitase în jos, nu voise să răspundă. Îi ridicasem bărbia. „Ai înțeles?“ repetasem. Ea încuviințase din cap, iar eu îi dădusem drumul. „Eu merg și mă așez pe banca de acolo. Așa că vă puteți juca singure până vine mama ta.“ Vanja se uitase nedumerită la mine, dar apoi râsese și trăsese ușor de Stella. Pentru ea, scenele de genul acesta erau obișnuite. Stellei îi trecuse imediat,

din fericire, căci eram într-adevăr într-o situație delicată, oare ce-ar fi trebuit să fac dacă începea să plângă sau să strige? Se dusese însă cu Vanja la „trenul“ cel mare, viermuind de copii. Când venise, mama ei avea două pahare de carton cu caffè latte în mână. În mod normal, aș fi plecat imediat, însă, când îmi întinsese paharul de cafea, n-avusesem de ales și trebuise să mă așez și s-o ascult vorbind despre jobul ei, în timp ce mijeam ochii în soarele scăzut de noiembrie și aruncam în același timp câte o privire către copii.

Săptămâna în care fusesem de serviciu la grădiniță, practic ca un angajat, trecuse, în mare, fără surprize; lucrasem mult în diferite instituții înainte, așa că abordasem toate sarcinile de rutină într-un mod cu care personalul nu era obișnuit din partea părinților și, în plus, nu eram tocmai străin de îmbrăcatul și dezbrăcatul copiilor, de schimbatul scutecelor și nici chiar de jucatul cu ei, dacă așa mi se cerea. Copiii bineînțeles că reacționau diferit la prezența mea. Unul dintre ei, care se învârtea singur, fără prieteni, de exemplu, un băiețel blond-deschis, uscățiv, voia tot timpul să se cațăre la mine în brațe, fie ca să i se citească, fie pur și simplu ca să stea acolo. Cu un altul mă jucasem o jumătate de oră după plecarea celorlalți, mama lui era în întârziere, însă el uitase complet de asta câtă vreme ne războioserăm cu nava-pirat, și eu, spre bucuria lui, introduceam tot mai multe elemente, rechini, de pildă, bărci dușmane care atacau și incendii. Un al treilea, băiatul cel mai mare de acolo, îmi descoperise chiar un punct slab în clipa în care îmi scosese brelocul cu chei din buzunar odată când stăteam la masă și mâncam. Simplul fapt că nu-l oprisem, chiar dacă mă înfuriasem, îl făcuse să profite de situație. Întâi mă întrebase dacă printre chei era vreuna de la mașină. Scuturasem din cap, și el întrebase de ce. Nu am mașină, răspunsesem. De ce? continuase el. Nu am permis. Nu știi să conduci? Atunci nu ești adult, așa-i? Nu-i așa că toți adulții știu să conducă? Apoi îmi zornăise brelocul pe sub nas. Îl lăsasem în pace, credeam că în curând avea să se dea bătut, dar nici gând, dimpotrivă, el continuase. Ți-am luat cheile, spusese. Și nu ajungi la ele! Mi le tot zornăia pe sub nas. Ceilalți copii ne priveau, cei trei adulți care compuneau personalul didactic, de asemenea. Făcusem greșeala să încerc brusc să le înșfac. Reușise să se ferească și râsese tare și batjocoritor. Ha, ha, nu poți să le prinzi! Încă o dată încercasem să mă fac că plouă. Începuse atunci să trântească brelocul de masă. Nu mai face așa! îi spusesem. Îmi zâmbise doar batjocoritor și continuase. Unul dintre angajați îl rugase să înceteze. Încetase, într-adevăr, dar continuase să le zgâlțâie în mână. Nu le mai primești niciodată înapoi! Atunci izbucnise Vanja.

— Dă-i cheile la tata! spusese ea.

Ce situație mai era și asta?

Mă prefăcusem că nu era nimic, mă aplecasem din nou deasupra

mesei și mâncasem mai departe. Dar nemernicul ăla mic continuase să mă șicaneze. Ținghilinghi, ținghilinghi. Hotărâsem să-l las să le păstreze până când terminam de mâncat. Băusem puțină apă, ciudat de înfierbântat din cauza unei asemenea bagatele. Oare asta să fie observat Olaf, șeful grădiniței? În orice caz, îi spusese deodată lui Jocke să-mi dea înapoi cheile. Ceea ce Jocke și făcuse, de bunăvoie.

Întreaga mea viață de adult m-am ținut la distanță de oameni, ăsta este modul meu de a mă descurca, evident, pentru că mă apropii revoltător de mult de alții în gânduri și în emoții, e suficient să-și întoarcă cineva privirea cu dezgust pentru ca o furtună să se dezlănțuie în mine. Apropierea aceasta e valabilă, firește, și în raporturile cu copiii, ea îmi permite să mă întind pe jos și să mă joc cu ei, însă, din moment ce lor le lipsește complet spoiala de politețe și decență a adulților, înseamnă și că pot să pătrundă, complet liberi, dincolo de aparențele firii mele și acolo să facă ravagii. Singurul mod în care îi puteam opri atunci când se întâmpla asta era aplicând forța fizică pură, de care însă nu mă puteam folosi, sau prefăcându-mă că nu sunt afectat, asta era poate metoda cea mai bună, însă nu-mi ieșea tocmai grozav, din moment ce copiii, în orice caz, cei mai precoce dintre ei, descopereau imediat cât de incomod mă simțeam în prezența lor.

Ah, cât de nedemn putea fi!

Totul fusese deodată dat peste cap. Eu, care nu-mi băteam capul cu grădinița unde mergea Vanja, ci voiam doar să stea acolo ca să pot munci în pace câteva ore în fiecare zi, fără să știu ce i se întâmplase sau cum se simțea, eu, care nu voiam apropiere în viața mea, căruia nu-i era niciodată de ajuns distanța, care nu puteam sta singur suficient timp, trebuia dintr-odată să petrec acolo o săptămână, ca un angajat, și să mă implic profund în tot ce se întâmpla, fără ca asta să fie tot, căci, atunci când oamenii își lăsau sau își luau copiii, era firesc să stai câteva minute în camera de joacă, în sala de mese sau oriunde ședeau ei și să pălăvrăgești cu ceilalți părinți, poate să te joci puțin cu copiii, și asta în fiecare zi a săptămânii… Aveam obiceiul s-o scurtez, o luam pe Vanja și o îmbrăcam înainte ca altcineva să apuce să-și dea seama ce se întâmplase, dar uneori eram înghesuit în hol, se iniția o conversație, și gata, rămâneam prizonier acolo, pe canapele joase și adânci, și pălăvrăgeam despre ceva pentru mine complet neinteresant, în timp ce copiii cei mai îndrăzneți trăgeau de mine și voiau să mă facă să-i arunc, să-i car, să-i învârt sau, în cazul lui Jocke, care, de altfel, era fiul amabilului bancher Gustav, om iubitor de cărți, pur și simplu să mă împungă cu obiecte ascuțite.

A sta o după-amiază și o seară de sâmbătă îngrămădit la o masă și mâncând legume cu un zâmbet crispat, dar amabil pe buze făcea parte din aceeași corvoadă.

În fața blatului din bucătărie, Erik tocmai scosese un teanc de farfurii din dulap, în timp ce Frida stătea și număra cuțite și furculițe. Am luat o înghițitură de vin și am simțit cât mi-era de foame. În deschizătura ușii s-a oprit Stella, cu fața roșie și ușor transpirată.

— *Acuma vine tortu'*? a strigat.

Frida s-a întors.

— Curând, iubirea mea. Dar mai întâi trebuie să mâncăm puțină mâncare propriu-zisă. Atenția i s-a mutat de la Stella la cei așezați în jurul mesei. Masa e gata! a spus. Puteți să vă serviți, aveți farfurii și tacâmuri. Și puteți lua și pentru copii.

— Ah, ce bine că mâncăm! a spus Linus și s-a ridicat. Ce aveți aici?

Mă gândisem să stau până se termina coada, însă, când am văzut cu ce s-a întors Linus – fasole, salată, veșnicul cușcuș și un fel cald care am presupus că era tocană de năut –, m-am ridicat și m-am dus în camera de zi.

— A venit mâncarea, i-am spus Lindei, care stătea de vorbă cu Mia, cu Vanja la picioare și Heidi în brațe. Facem schimb?

— Da, mă bucur, a răspuns Linda. Mi-e o foame de lup.

— *Acum putem merge acasă, tata*? a întrebat Vanja.

— Dar mâncăm, am spus eu. Și pe urmă vine tortul. Să-ți aduc puțină mâncare?

— *Nu vreau.*

— Îți aduc un pic, oricum, am spus și am luat-o pe Heidi de mână. Iar tu vii cu mine.

— Heidi a mâncat o banană, apropo, m-a anunțat Linda. Dar cu siguranță o să vrea și ceva de mâncare.

— Haide, Theresa, să mergem și să-ți aducem puțină mâncare! a spus Mia.

Le-am urmat la bucătărie, am ridicat-o pe Heidi și m-am așezat la coadă. Și-a sprijinit capul de umărul meu, ceea ce făcea numai când era obosită. Cămașa mi se lipea de piept. Fiecare chip pe care-l vedeam, fiecare privire întâlnită, fiecare voce din jurul meu îmi păreau o povară de plumb pe care trebuia s-o port. Când mi se punea o întrebare sau puneam eu însumi una, era de parcă vorbele trebuiau scoase cu cleștele din mine. Heidi îmi ușura situația, să o am pe ea era un soi de protecție, pe de o parte pentru că aveam cu ce să mă ocup, pe de alta fiindcă prezența ei abătea atenția celorlalți de la mine. Îi zâmbeau, o întrebau dacă era obosită, o mângâiau pe obraz. Mare parte din relația mea cu Heidi se baza pe faptul că eu o duceam în brațe. Asta era baza legăturii noastre. Ea voia întotdeauna să fie cărată, niciodată nu voia să meargă, își întindea brațele de îndată ce dădea cu ochii de mine și zâmbea mulțumită de fiecare dată când putea să se cuibărească la pieptul meu. Și mie îmi plăcea să stea lipită de mine ființa asta mică, dolofană, cu ochii mari și gura lacomă.

Am pus pe o farfurie câteva boabe de fasole, câteva linguri din tocana de năut și puțin cușcuș și am dus-o în sufragerie, unde toți copiii stăteau acum în jurul mesei joase din centru, cu câte un părinte în spatele fiecăruia.

— *Nu vreau!* a spus Vanja de îndată ce am așezat farfuria în fața ei.

— Nu-i nimic, i-am răspuns. Nu trebuie dacă nu vrei. Dar crezi că Heidi vrea?

Am înfipt furculița în câteva boabe și le-am ridicat către gura lui Heidi. Și-a strâns buzele și a întors capul într-o parte.

— Haide! am spus. Știu că vă e foame.

— Putem să ne jucăm cu trenul? a întrebat Vanja.

M-am uitat la ea. În mod normal, ar fi privit țintă fie spre tren, fie în sus spre mine, de obicei rugător, însă acum privea drept în față.

— Sigur că putem, am spus.

Am ridicat-o pe Heidi și ne-am dus în colțul camerei, unde a trebuit să-mi înghesui genunchii până mai să mi-i lipesc de piept ca să am loc între mobila mică de copii și cutiile cu jucării. Am desfăcut circuitul trenului și i-am întins Vanjei șină după șină, iar ea încerca să le pună cap la cap. Când nu reușea, le împingea una în cealaltă cu toată puterea. Așteptam până în clipa când părea că are să le arunce de nervi și abia atunci interveneam. Heidi voia tot timpul să le rupă în bucăți, așa că am căutat cu privirea să-i dau ceva care să-i devieze energia. Un puzzle? Un animal de pluș? Un ponei mic de plastic cu gene mari și cu o coamă de plastic lungă și roz? Pe toate le-a aruncat departe.

— Tata, poți să mă ajuți? a întrebat Vanja.

— Da, da, am spus. Uite! Facem un pod aici, apoi trenul poate să meargă și pe deasupra, și pe dedesubt. Nu-i bine așa?

Heidi a înșfăcat bucata de pod.

— Heidi! a spus Vanja.

I-am luat-o, și ea a început să țipe. Am ridicat-o în brațe și m-am sculat.

— Nu reușesc! a spus Vanja.

— Vin îndată. Mă duc numai până la mama cu Heidi, am spus eu și am intrat în bucătărie cu ea lipită de șoldul meu, ca o adevărată stăpână a casei.

Linda stătea și vorbea cu Gustav, singurul dintre părinții de la Lodjuret care avea o meserie adevărată, clasică, și cu care ea, dintr-un motiv sau altul, se înțelegea bine. El era jovial, fața îi strălucea, trupul scund, întotdeauna îmbrăcat cu grijă, era mic și compact, avea gâtul puternic, bărbia lată, figura turtită, dar deschisă și veselă. Vorbea cu plăcere despre cărțile care îi plăceau și care acum erau romanele lui Richard Ford.

„Chiar sunt grozave“, spunea. „Le-ai citit? Sunt despre un agent

imobiliar, despre un bărbat obișnuit, da, și despre viața lui, atât de familiară parcă și de obișnuită, surprinzând totodată întreaga Americă! Atmosfera americană, pulsul țării!“

Și mie îmi plăcea de el, mai ales pentru decența lui, care se datora numai faptului prea puțin complicat că avea o slujbă simplă și onestă, ceea ce nici unul din cunoscuții mei nu poseda, cu atât mai puțin eu însumi. Eram de aceeași vârstă, însă, când îl vedeam, el mi se părea cu zece ani mai în vârstă. Era adult în felul acela în care părinții noștri fuseseră pe vremea când eram eu tânăr.

— Cred că Heidi ar trebui să se culce în curând, am spus eu. Pare obosită. Și în mod sigur și flămândă. Te duci tu acasă cu ea?

— Da. Numai să termin de mâncat mai întâi, bine?

— Sigur.

— Să știi că am ținut cartea ta în mână! a spus David. Am fost prin librărie și am văzut-o acolo. Părea interesantă. La Norstedts a fost publicată?

— Da, am spus eu și am zâmbit încordat, la ei.

— Deci n-ai cumpărat-o? a întrebat Linda, nu fără o nuanță de tachinare în glas.

— Nu, de data asta am ales alta, a spus el și și-a șters buzele cu șervețelul. E despre îngeri?

Am dat din cap. Heidi alunecase puțin din strânsoarea mea, și, când am ridicat-o din nou, am observat cât de greu îi era scutecul.

— Îi schimb pampersul înainte să plecați, am spus. Ai adus sus căruciorul sau…?

— Da, e în hol.

— Bun, am spus și am ieșit să aduc un scutec.

În sufragerie, Vanja și Achilles fugeau în cerc, săreau de pe canapea pe podea, râdeau, se urcau înapoi și săreau din nou. Am simțit un val de căldură în piept. M-am aplecat și am cules un scutec și un pachet de șervețele umede, în timp ce Heidi se agăța strâns de mine ca un ursuleț koala. La baie nu era nici o masă pentru înfășat, așa că am pus-o jos pe gresie, i-am scos ciorăpeii, i-am desfăcut cele două clapete ale scutecului și l-am aruncat în coșul de gunoi de sub chiuvetă, în timp ce Heidi mă privea serioasă.

— *Numa’ pișu’!* a spus ea.

Apoi și-a întors capul într-o parte și s-a holbat la perete, la fel de indiferentă la mișcările mele cum fusese de când era bebeluș.

— Așa, am spus. Acum ești gata!

Am apucat-o de mâini și am tras-o în sus. Ciorăpeii, care fuseseră puțin umezi, i-am împăturit în mână și am scos sacoșa de schimb, de unde i-am luat niște pantaloni de trening și apoi jacheta de catifea maro, căptușită, pe care o primise la aniversarea de un an din partea lui Yngve. Linda a intrat în timp ce îi puneam cizmele.

— Vin și eu curând, am spus.

Ne-am sărutat, Linda a luat geanta într-o mână, pe Heidi în cealaltă, și au plecat.

Vanja a trecut în goană pe hol, trăgându-l pe Achilles după ea, până în camera care ar fi trebuit să fie dormitorul, de unde s-a auzit sunetul vocii ei extaziate. Gândul de a intra și a mă așeza înapoi la masa din bucătărie nu era tocmai tentant, așa că am deschis ușa de la baie, am încuiat-o în urma mea și am rămas acolo nemișcat pentru câteva minute. Mi-am spălat apoi fața cu apă rece și am șters-o meticulos cu un prosop alb. Mi-am întâlnit propria reflecție în oglindă, părea întunecată, și pe figură îmi încremenise o asemenea frustrare, încât aproape m-am speriat când am văzut-o.

În bucătărie, nimeni n-a observat că mă întorsesem. Ba, de fapt, o femeie mică de statură, cu înfățișare severă, păr scurt și trăsături faciale banale, ușor ascuțite, m-a privit fix pentru o clipă scurtă din spatele ochelarilor de vedere. Ce mai voia?

Gustav și Linus discutau despre conturi de pensii, bărbatul tăcut cu cămașa în stilul anilor ’50 își ținea copilul – un băiat zvăpăiat cu păr blond, aproape alb – în brațe și vorbea cu el despre clubul de fotbal din Malmö, Frida se conversa cu Mia despre niște seri de club pe care ea și câteva prietene trebuiau să le înceapă, iar Erik și Mathias povesteau despre ecrane TV, discuție la care Linus voia și el să participe, după cum mi-am dat seama din privirea lungă aruncată înspre ei și din căutăturile scurte pe care i le arunca lui Gustav ca să nu pară nepoliticos. Singura care nu stătea de vorbă cu nimeni era femeia tunsă scurt, și, chiar dacă am încercat să mă uit oriunde, numai în direcția ei nu, la scurt timp ea s-a aplecat totuși peste masă și m-a întrebat dacă eram mulțumit de grădiniță. I-am spus că eram. Poate erau cam multe de făcut pentru părinți, am adăugat, dar cu siguranță merita, te familiarizai cu prietenii de joacă ai copiilor, or ăsta era un lucru foarte bun, mi se părea.

A zâmbit inexpresiv. Se simțea ceva amar la ea, ceva nefericit.

— Ce naiba? a spus dintr-odată Linus și a tresărit pe scaun. Ce tot *faceți* acolo?

S-a ridicat și a intrat în baie. În clipa următoare, a ieșit cu Vanja și Achilles în fața lui. Vanja zâmbea cu cel mai larg zâmbet al ei, Achilles părea ceva mai vinovat. Mânecile micului său sacou erau ude leoarcă. Brațele goale ale Vanjei luceau de umezeală.

— Și-au băgat mâinile în toaletă cât au putut de adânc, a spus Linus.

Am întâlnit privirea Vanjei și nu m-am putut abține să nu zâmbesc.

— Trebuie să-l dai jos, tinere, a continuat Linus, conducându-l pe Achilles în hol. Și pe urmă să te speli bine de tot pe mâini.

— E valabil și pentru tine, Vanja, am spus eu și m-am ridicat. Treci la baie!

Când am intrat, ea și-a întins brațele deasupra chiuvetei și s-a uitat în sus la mine.

— Mă joc cu Achilles! a spus.

— Am văzut, am replicat. Dar poate că nu-i nevoie chiar să-ți bagi mâinile în budă pentru asta.

— Nu, a spus ea și a râs.

Mi-am umezit palmele sub jetul de apă, le-am frecat cu săpun și i-am spălat brațele de la vârfurile degetelor până la umeri. Le-am șters, am sărutat-o pe frunte și am trimis-o din nou afară. Zâmbetul spășit cu care m-am așezat la loc era inutil, nimeni nu s-a dovedit interesat să discute scurtul intermezzo, nici măcar Linus, care, imediat ce s-a întors, a continuat povestea despre bărbatul pe care îl văzuse atacat de niște maimuțe în Thailanda. Nici măcar n-a ridicat din sprâncene când ceilalți au râs, dar parcă se hrănea din râsul lor, ca și cum acesta ar fi dat forță poveștii, ceea ce s-a și întâmplat, și abia după următorul val de râsete a zâmbit și el, nu mult, și nu de propriul umor, asta m-a izbit, era mai mult o expresie a mulțumirii de sine pe care o simțea când chipul i se scălda în râsul pe care îl provocase.

— Da, da, da, a spus și a dat cu pumnul prin aer.

Femeia cea severă, care până atunci se uitase pe fereastră, și-a tras scaunul și s-a aplecat din nou peste masă.

— Nu e greu cu doi copii de vârste așa apropiate? m-a întrebat.

— În unele privințe este, am spus eu. E într-adevăr obositor. Dar e oricum mai bine cu doi decât cu unul. Chestia asta cu un singur copil mie mi se pare puțin tristă… Întotdeauna cred că aș fi vrut să am trei copii. Așa, ai destule combinații din care să alegi. Și, în plus, copiii sunt în majoritate față de părinți…

Am zâmbit. Ea n-a spus nimic. Dintr-odată, mi-am dat seama că avea un singur copil.

— Dar și cu un singur copil poate fi minunat, am spus.

Și-a sprijinit capul în mână.

— Mi-aș dori ca Gustav să aibă un frate sau o soră, a mărturisit ea. E dificil numai cu el.

— De ce? am spus. Doar are o mulțime de prieteni la grădiniță. Îi ajunge.

— Problema e că nu am soț, a spus ea. Și atunci chiar nu se poate.

Și de ce naiba mă privea asta pe *mine*?

Am privit-o cu compasiune și m-am străduit să nu-mi las privirea să rătăcească, așa cum se poate întâmpla foarte ușor în astfel de situații.

— Și pe bărbații pe care îi întâlnesc nu mi-i pot imagina în postura de tată al copilului meu, a continuat ea.

— Ei, haideți! am replicat. Lucrurile o să se aranjeze.

— Nu cred, a spus ea. Dar mulțumesc oricum.

Am întrezărit cu coada ochiului o mișcare. M-am întors și m-am

uitat spre ușă. Era Vanja. S-a lipit strâns de mine.

— *Vreau acasă*, a spus ea. Nu putem pleca acum?

— Mai stăm puțin, am spus. Imediat vine tortul. Tort vrei, nu-i așa?

Nu mi-a răspuns.

— Vrei să stai la mine în brațe?

A dat din cap, iar eu am pus deoparte paharul cu vin și am ridicat-o.

— Stai puțin aici cu mine, apoi mergem din nou. Pot să vin eu cu tine, OK?

— OK.

A stat și s-a uitat la adulții din jurul mesei. Oare ce putea ea să creadă? Cum i se părea?

Am privit-o. Părul lung și blond îi ajungea până mai jos de umeri. Nas mic, gură mică, două urechi mici, amândouă ascuțite ca la elfi. Ochii albaștri, care întotdeauna îi trădau starea de spirit, îi fugeau puțin, și de aceea purta ochelari. La început fusese mândră de ei. Acum erau primul lucru pe care îl arunca atunci când se supăra. Poate fiindcă știa că voiam foarte mult să-i poarte?

Cu noi, ochii ei erau veseli și plini de viață, asta dacă nu se ferecau, devenind inaccesibili atunci când avea unul dintre marile ei accese de furie. Era extraordinar de dramatică și putea să antreneze întreaga familie cu temperamentul ei, inventa cu jucăriile ei niște drame relaționale complicate și de proporții, îi plăcea să i se citească, dar poate și mai mult să se uite la filme, de preferință la cele cu personaje vii și intrigă, pe care încerca să le descifreze și despre care vorbea cu noi, debordând de întrebări, dar și din plăcerea de a repovesti. O vreme, cât a fost fascinată de Madicken, fetița de șapte ani despre care scrie Astrid Lindgren, sărea de pe scaun, se întindea pe podea cu ochii închiși, și noi trebuia să o ridicăm și să credem mai întâi că e moartă, abia apoi să înțelegem că e de fapt leșinată și că are o comoție, și apoi să o cărăm, în timp ce ea rămânea cu ochii închiși și brațele atârnând, până la pat, unde urma să stea culcată vreme de trei zile, de preferință în timp ce-i fredonam melodia tristă din scena respectivă. Apoi sărea în sus, fugea până la scaun și o lua de la capăt. La festivitatea de Crăciun de la grădiniță fusese singura care se înclinase la aplauzele primite și care savurase în mod evident atenția publicului. Deseori, pentru ea conta mai mult ideea unui lucru decât lucrul în sine, de exemplu în cazul dulciurilor; putea să vorbească o zi întreagă despre ele, să se bucure numai la gândul lor, dar, când dulciurile erau în sfârșit în castronaș în fața ei, de-abia dacă le gusta, doar ca să le scuipe repede. Dar de învățat din asta nu învăța; sâmbăta următoare era din nou în așteptarea minunatelor dulciuri. Voia foarte mult să se dea cu patinele, dar, când am ajuns pe patinoar și ea și-a pus patinele cumpărate de mama Lindei și casca micuță de hochei pe cap, a urlat de nervi dându-și seama că nu reușea să-și țină echilibrul și că

probabil nici n-avea să învețe s-o facă prea curând. Cu atât mai mare i-a fost bucuria când a văzut că putea să schieze, odată, pe o mică parcelă înzăpezită din curtea mamei mele, când am încercat echipamentul pe care i-l procurase ea. Dar, și atunci, ideea de a schia și bucuria că era în stare s-o facă au fost mai mari decât bucuria schiatului în sine, fără de care se descurca bine mersi. Îi plăcea să călătorească împreună cu noi, să meargă în locuri pe care nu le mai văzuse și să povestească despre tot ce se întâmplase, timp de mai multe luni după aceea. Dar cel mai mult îi plăcea, bineînțeles, să se joace cu alți copii. Era grozav pentru ea când vreunul dintre colegii de grădiniță venea la noi acasă. Prima dată când Benjamin trebuise să vină în vizită, și-a inspectat jucăriile de cu seară, disperată că nu erau suficient de bune pentru el. Tocmai împlinise trei ani. Însă, când el a venit, s-au înțeles perfect, și toate grijile anterioare au dispărut într-un vârtej de emoție și veselie. Părinților săi, Benjamin le-a spus că Vanja era cea mai simpatică din grădiniță, și, când i-am transmis asta – ea stătea în pat jucându-se cu păpușile Barbie –, a reacționat cu o emoție pe care nu i-o mai văzusem niciodată până atunci.

— Știi ce-a spus Benjamin? am întrebat-o prin deschizătura ușii.

— Nu, a spus ea și s-a uitat în sus la mine, brusc încordată.

— A spus că ești cea mai simpatică dintre toți copiii de la grădiniță.

Niciodată chipul nu i se luminase astfel. Strălucea toată de încântare. Am știut că nici eu, nici Linda n-am fi putut spune vreodată ceva care s-o facă să reacționeze așa și am înțeles, cu claritatea imediată a intuiției, că ea nu ne aparținea. Că viața ei îi aparținea în totalitate.

— Ce-a spus? m-a întrebat.

Voia să audă din nou.

— A spus că ești cea mai simpatică dintre toți copiii de la grădiniță.

Zâmbetul ei era stânjenit, dar plin de bucurie, iar asta m-a bucurat și pe mine, deși, în același timp, senzația plăcută mi-a fost pătată de o umbră, căci nu era oare neliniștitor de devreme ca gândurile și părerile altora să conteze atât de mult pentru ea? Nu era cel mai bine ca totul să vină de la ea, să fie înrădăcinat în ea? Altă dată când m-a surprins în privința aceasta a fost la grădiniță: intrasem în hol s-o iau, și ea a venit în fugă spre mine și m-a întrebat dacă Stella putea să vină cu ea la grajduri mai târziu. I-am spus că nu se poate, că trebuie planificat dinainte, trebuia să vorbim cu părinții ei mai întâi, iar ea a stat și m-a privit cât îi vorbeam, vizibil dezamăgită, dar, când s-a dus să-i transmită Stellei mesajul, nu a folosit argumentele mele, după cum am auzit în hol în timp ce-i căutam pelerina.

— În mod sigur te-ai plictisi, spunea. Nu e prea amuzant doar să stai să te uiți.

Modul acesta de a gândi, de a pune reacțiile celorlalți înaintea alor

sale, l-am recunoscut de la mine însumi, și, pe drumul spre Folkets Park, prin ploaie, m-am întrebat cum de-l preluase. Era ceva care plutea pur și simplu în jur, invizibil, dar prezent, cam ca aerul pe care îl inspira? Sau era ceva genetic?

Nu împărtășisem nici unul din gândurile acestea despre copii nimănui în afară de Linda, desigur, căci complexitatea aceasta exista doar în spațiul ei propriu, în mine și între noi doi. În realitate, adică în lumea în care trăia Vanja, totul era simplu și exprimat simplu. Complexitatea apărea doar în suma tuturor părților, de care, firește, ea nu știa. Și faptul că vorbeam mult despre problemele acestea nu ne făcea câtuși de puțin bine în viața noastră de zi cu zi, unde totul era o harababură și tot timpul la un pas de haos. În prima așa-numită „discuție despre progresul copilului“ cu personalul grădiniței, fusese în mare parte vorba despre cum Vanja nu voia să intre în contact cu educatoarele, să stea în brațe sau să fie mângâiată, și despre timiditatea ei. Trebuia să ne ocupăm de ea și s-o învățăm să se călească, s-o învățăm să conducă jocurile, să ia inițiativa, să vorbească mai mult. Linda spusese că acasă era rezistentă, conducea toate jocurile, lua inițiativa și vorbea ca o moară stricată. Ei ne povestiseră că puținul pe care îl spunea la grădiniță era neclar, că nu vorbea bine, că vocabularul ei nu era suficient de extins, așa că se întrebau dacă ne gândiserăm să mergem la un logoped. În acel moment al discuției ni se întinsese o broșură despre unul dintre terapeuții din oraș. Au înnebunit de tot în țara asta, mă gândisem, un logoped? Chiar totul trebuia instituționalizat? Are numai trei ani!

— Nu, logopedul nici nu intră în discuție, replicasem. Până atunci Linda fusese cea care purtase convorbirea. O să vină de la sine. Eu la trei ani abia *am început* să vorbesc. Înainte de asta nu spuneam decât cuvinte simple pe care nu le înțelegea nimeni în afară de fratele meu.

Ei zâmbiseră.

— Și când am început să vorbesc, eram deja în stare să formulez propoziții lungi. Nu toți suntem la fel. Nu mergem la nici un logoped.

— Sigur, rămâne la latitudinea dumneavoastră, conchisese Olaf, directorul grădiniței. Dar puteți să păstrați broșurile și să vă gândiți și la varianta asta.

— Da, bineînțeles, spusesem.

Acum i-am adunat părul cu o mână și i-am plimbat un deget pe gât și pe partea de sus a spatelui. De obicei îi plăcea gestul acesta, în special înainte de somn, se liniștea complet, dar acum s-a îndepărtat.

De cealaltă parte a mesei, femeia cu înfățișare severă purta o conversație cu Mia, care o asculta cu toată atenția, în timp ce Frida și Erik începuseră să adune farfuriile și tacâmurile. Tortul alb, care era următorul element al programului, stătea frumos pe blat, decorat cu zmeură, cu cinci lumânări pe el, lângă un teanc de cutiuțe pătrate de

carton cu suc de mere BRAVO fără zahăr.

Gustav, care până atunci stătuse lângă mine pe jumătate întors, s-a răsucit înspre noi.

— Bună, Vanja! a spus el. Te distrezi?

Cum nu a primit nici un răspuns și nici n-a putut stabili vreun contact vizual cu ea, s-a uitat la mine.

— Trebuie să vii cu Jocke la noi într-o zi, a spus el și mi-a făcut cu ochiul. Ai vrea?

— Da, a spus Vanja și l-a privit cu niște ochi brusc larg deschiși.

Jocke era cel mai mare băiat din grădiniță, și o vizită la el acasă era mai mult decât îndrăznise ea să spere.

— Atunci aranjăm noi, a spus Gustav.

A ridicat paharul și a băut o înghițitură de vin roșu, apoi și-a șters gura cu dosul palmei.

— Deci, scrii ceva nou? a întrebat el.

M-am îndreptat de spate.

— Da, cam așa ceva, am spus eu.

— Lucrezi acasă?

— Da.

— Și cum e? Stai și aștepți să-ți vină inspirația?

— Nu, așa nu merge. Trebuie să lucrez și eu în fiecare zi, ca tine.

— Interesant, interesant. Și nu te distrag multe acasă?

— Mă descurc.

— Atunci e bine. Da…

— Haideți în sufragerie, toată lumea! a spus Frida. Să-i cântăm Stellei!

A luat o brichetă din buzunar și a aprins cele cinci lumânări.

— Ce tort frumos! a spus Mia.

— Da, nu-i așa? a replicat Frida. Și sănătos. Crema e aproape fără zahăr.

L-a luat în mâini.

— Mergi tu să stingi lumina, Erik? a spus ea, în timp ce oamenii se ridicau de la locurile lor și ieșeau din cameră.

I-am urmat și eu, cu Vanja de mână, și abia apucasem să mă postez lângă perete, mai la o parte, când Frida a venit prin holul întunecat cu tortul luminos în mâini. Imediat ce a intrat în raza noastră vizuală, a început să cânte „Mulți ani trăiască!“, acompaniată curând de ceilalți adulți, așa încât cântecul se auzea bine în mica sufragerie atunci când a așezat tortul pe masă în fața Stellei, care o privea cu ochi strălucitori.

— Să suflu acum? a întrebat ea.

Frida a dat din cap în timp ce cânta.

Toți au aplaudat, inclusiv eu. Apoi s-au aprins din nou luminile, și, timp de câteva minute, s-au împărțit copiilor feliile de tort. Vanja n-a

vrut să stea la masă, ci pe podea, chiar lângă perete, unde ne-am și așezat, ea cu farfuria cu tort în brațe. Atunci am observat pentru prima dată că nu avea pantofi în picioare.

— Unde-ți sunt pantofii aurii? am spus eu.

— *Sunt urâți*, a spus ea.

— Nu, nu sunt. Sunt foarte frumoși, am spus. Sunt pantofi de prințesă adevărată!

— *Sunt urâți*, a repetat ea.

— Dar unde sunt?

Nu mi-a răspuns.

— Vanja! am spus.

S-a uitat în sus la mine. Buzele îi erau albe de frișcă.

— Acolo, a spus, și a arătat cu capul înspre cealaltă cameră.

M-am ridicat și am intrat acolo, am privit în jur – nici un pantof. M-am întors.

— Unde i-ai pus, deci? Nu-i văd nicăieri.

— *Lângă floare*, a spus ea.

„Floare“? M-am dus din nou, m-am uitat pe lângă ghiveciurile de pe pervaz, dar nu erau acolo.

Să se fi referit la arborele de yucca?

Într-adevăr. Erau sus în ghiveci. I-am luat în mână, i-am șters de pământ deasupra ghiveciului, i-am luat apoi cu mine în baie și i-am curățat mai bine, după care i-am pus sub scaunul unde se afla haina ei.

Pauza de tort, care atrăsese toți copiii, îi oferea șansa unui nou început, m-am gândit. Poate s-ar fi simțit mai bine după asta.

— O să iau și eu niște tort, i-am spus. Sunt în bucătărie. Vino dacă e ceva, bine?

— Bine, tata, a spus ea.

Ceasul de deasupra ușii de la bucătărie nu arăta decât șase și jumătate. Încă nu plecase nimeni, așa că trebuia să mai stăm puțin. Mi-am tăiat o felie subțire de tort, am pus-o pe farfurie și m-am așezat de cealaltă parte a mesei, pentru că locul pe care stătusem înainte era ocupat.

— Este și cafea, dacă vrei, a spus Erik și s-a uitat la mine cu un fel de zâmbet neterminat, de parcă în subiectul acesta și în spusele lui era ceva mai mult decât ce se vedea.

Din câte știam, era doar o tehnică pe care o învățase pentru a părea important, cam ca trucurile la care recurg scriitorii mediocri pentru a da textelor proprii impresia de profunzime.

Sau chiar văzuse ceva?

— Da, mulțumesc, am spus și m-am ridicat, am luat un pahar din stiva de pe blat și l-am umplut cu cafea din termosul gri marca Stelton, aflat alături.

Când m-am așezat din nou, Erik era în drum spre sufragerie. Frida vorbea despre o cafetieră pe care o achiziționase, fusese scumpă și ea se hotărâse greu, dar nu regreta, merita toți banii, făcea o cafea grozavă, și tocmai cu astfel de lucruri era important să te răsfeți, poate chiar mai important decât se credea în mod normal. Linus a povestit despre un episod din *Smith&Jones* pe care îl văzuse odată, doi oameni la o masă cu o râșniță în fața lor, unul apăsa pe buton, dar nu numai boabele de cafea erau măcinate, ci totul din râșniță, care până la urmă rămânea complet goală. Nimeni n-a râs, iar el și-a desfăcut brațele.

— Un simplu banc despre cafea, a spus el. Are cineva unul mai bun?

Pe pragul ușii stătea Vanja. Privirea i-a lunecat de-a lungul mesei, și, când m-a reperat, a venit spre mine.

— Vrei acasă? am întrebat-o.

A dat din cap.

— Ei bine, știi ce? am spus eu. Și eu vreau. Numai să termin de mâncat tortul și să beau cafeaua. Vrei să stai la mine în brațe până atunci?

A dat din nou din cap. Am luat-o sus.

— Ce drăguț din partea ta că ai venit, Vanja! a spus Frida și i-a zâmbit de cealaltă parte a mesei. În curând urmează pescuitul. Rămâi și tu?

Vanja a dat din cap, și Frida s-a întors din nou înspre Linus, era un serial pe HBO pe care ea îl văzuse, iar el îl ratase, și pe care ea nu înceta să-l laude.

— Vrei? am spus eu. Să așteptăm pescuitul înainte să plecăm?

Vanja a scuturat din cap.

La pescuit, fiecare copil primea câte o mică undiță cu fir, pe care o arunca de cealaltă parte a unui cearșaf, unde un adult agăța de ea o punguță cu ceva tentant – dulciuri, jucărioare sau ceva similar. Aici probabil aveau să le umple cu mazăre sau anghinare, m-am gândit, și am coborât furculița, pe lângă Vanja, spre farfurie, unde, cu marginea, am tăiat o bucată – crustă maro sub crema albă, galbenă în interior, cu dungi roșii de dulceață –, mi-am răsucit încheietura mâinii astfel încât bucata să-mi rămână în furculiță, am ridicat-o din nou pe lângă Vanja și am dus-o la gură. Blatul era prea uscat, crema avea mult prea puțin zahăr, însă, cu încă o înghițitură de cafea, n-a fost atât de rău, până la urmă.

— Vrei o înghițitură? am spus.

Vanja a dat din cap. I-am băgat o bucățică în gura deschisă. S-a uitat în sus spre mine și a zâmbit.

— Pot să vin cu tine în sufragerie, am spus. Să vedem ce fac ceilalți. Ce zici, să participăm, totuși, la pescuit?

— Ai spus că mergem acasă, a replicat ea.

— Da, așa am spus. Atunci să mergem!

Am lăsat furculița pe farfurie, am terminat de băut cafeaua, am pus-o pe Vanja pe podea și m-am ridicat. Am privit în jurul meu. N-am întâlnit nici o privire.

— Noi ne retragem, am spus.

Exact atunci a venit Erik, cu un băț de bambus într-o mână și cu o pungă de plastic de la magazinul Hemköp în cealaltă.

— Începe pescuitul, a spus el.

Câțiva s-au ridicat să meargă și ei, alții au rămas așezați. Nimeni nu observase că voiam să plecăm. Și, din moment ce atenția celor din jurul mesei se împărțise dintr-odată în mai multe direcții, am simțit că n-avea rost să repet ce spusesem. Mi-a pus, în schimb, mâna pe umărul Vanjei și am condus-o afară. În sufragerie, Erik a strigat „pescuit!“, și toți copiii s-au repezit pe lângă noi în capătul holului, unde un cearceaf alb atârna de la un perete la altul. Erik, care a venit după ei ca un păstor, i-a rugat să se așeze. Stând în hol și îmbrăcând-o pe Vanja în fața mea, îi vedeam foarte bine.

I-am închis fermoarul hainei roșii, deja puțin strâmtă, i-am pus pe cap căciula roșie marca Polarn O. Pyret și i-am prins-o sub bărbie, am așezat cizmulițele în fața ei așa încât să-și poată vârî singură picioarele în ele și i-am tras în sus fermoarul de la spate după ce s-a încălțat.

— Așa, am spus. Acum mai trebuie doar să mulțumim, apoi putem pleca. Haide!

Ea și-a ridicat brațele spre mine.

— Nu poți merge singură?

A scuturat din cap și a rămas cu mâinile întinse în sus.

— Bine, atunci, am spus. Dar mai întâi trebuie să mă îmbrac și eu.

În hol, Benjamin era primul care trebuia să „pescuiască“. Și-a aruncat undița, și cineva, probabil Erik, i-a tras-o pe cealaltă parte.

— A mușcat! a strigat Benjamin.

Părinții care stăteau la perete au zâmbit, copiii de pe podea au strigat și au râs. În secunda următoare, Benjamin a tras de undiță, și o pungă roșu cu alb marca Hemköp, plină cu dulciuri, a apărut în zbor pe deasupra cearșafului, prinsă cu un cârlig de rufe. El a reușit s-o desprindă și s-a îndepărtat câțiva pași ca s-o deschidă în liniște, în timp ce următorul copil, Theresa, a preluat undița, ajutată de mama ei. Mi-am înfășurat eșarfa în jurul gâtului și mi-am încheiat jacheta albastră luată la reducere toamna trecută de la magazinul Paul Smith, la Stockholm, mi-am pus căciula cumpărată din același loc, m-am aplecat spre movila de încălțăminte de lângă perete, le-am găsit pe ale mele, o pereche de ghete Wrangler negre, cu șireturi galbene, cumpărate la Copenhaga când fusesem la târgul de carte de acolo, care nu-mi plăcuseră niciodată, nici măcar atunci când le luasem, și care, pe lângă asta, erau acum contaminate de amintirea a cât de

groaznic îmi mersese acolo, căci nu fusesem în stare să răspund rezonabil la nici una dintre întrebările pe care mi le pusese pe scenă moderatorul entuziast și perspicace. Faptul că nu le aruncasem până atunci ținea în mod exclusiv de faptul că nu ne permiteam prea multe. Și ce șireturi galbene!

Le-am legat și m-am ridicat.

— Acum sunt gata, am spus.

Vanja și-a ridicat iar mâinile. Am luat-o în brațe, am făcut câțiva pași pe hol și mi-am băgat capul în bucătărie, unde vreo patru-cinci părinți stăteau și vorbeau.

— Noi am plecat, am spus. Numai bine și vă mulțumim!

— Mulțumim și *noi*! a spus Linus.

Gustav și-a ridicat puțin mâna la frunte într-un gest de salut.

Apoi ne-am întors pe hol. Mi-am pus mâna pe umărul Fridei, care stătea lipită de perete, zâmbitoare și absorbită de scena pescuitului, ca să-i atrag atenția.

— Noi plecăm, am spus. Mulțumesc că ne-ați chemat. A fost o petrecere foarte frumoasă. Și o companie foarte plăcută!

— Dar Vanja nu rămâne la pescuit? a spus ea.

Am făcut un fel de mutră expresivă, care trebuia să însemne ceva de genul „știi cât de irațională pot fi copiii“.

— Da, da, a spus ea. Dar vă mulțumesc că ați venit. Te salut, Vanja!

Mia, care stătea chiar alături, în spatele Theresei, a spus:

— Așteaptă puțin!

S-a aplecat peste cearșaf și l-a întrebat pe Erik, care stătea ghemuit acolo jos, dacă putea să-i dea o pungă cu dulciuri. Bineînțeles – și i-a întins-o Vanjei.

— Uite aici, Vanja! O poți lua cu tine acasă. Și poate o împarți cu Heidi, dacă vrei.

— Nu vreau, a spus Vanja și a strâns punga la piept.

— Mulțumesc frumos! am spus. La revedere tuturor!

Stella s-a întors și s-a uitat la noi.

— Pleci, Vanja? De ce?

— La revedere, Stella! am spus. Mulțumim că ne-ai invitat la petrecerea ta.

Apoi m-am întors și am plecat. În jos, pe scările întunecate, prin holul de la intrare și afară în stradă. Voci, strigăte, pași și vuiete de motor creșteau și scădeau constant în spațiul dintre pereți. Vanja și-a pus mâinile în jurul meu și și-a sprijinit capul de umărul meu. Nu făcea asta niciodată. Ăsta era modul lui Heidi de a se comporta.

Un taxi a alunecat pe lângă noi, cu becul de pe acoperiș aprins. Ne-a depășit un cuplu cu un cărucior, ea avea un șal pe cap și era tânără, poate de douăzeci de ani. Avea tenul aspru, am văzut când au trecut pe lângă noi, se pudrase în strat gros. El era mai mare, de vârsta mea,

și se uita neîncetat în jur. Căruciorul era un model caraghios, cu o tijă ca de floare ridicându-se dintre roți, pe care se sprijinea coșul cu copilul. Din cealaltă parte venea spre noi o gașcă de băieți de cincisprezece-șaisprezece ani. Păr negru pieptănat pe spate, haine negre de piele, pantaloni negri și cel puțin doi dintre ei aveau adidași Puma cu logoul în vârf, chestie care întotdeauna mi s-a părut de-a dreptul idioată. Lanțuri de aur la gât, mișcări ale mâinilor nesigure, neterminate.

Pantofii.

La naiba, îi uitase sus!

M-am oprit.

Ar fi trebuit să-i las pur și simplu acolo?

Nu, era prea de tot, doar stăteam chiar în fața ușii.

— Trebuie să ne întoarcem, am spus. Ți-am uitat pantofii aurii.

Ea s-a îndreptat puțin de spate.

— *Nu-i vreau*, a spus.

— Știu. Dar nu putem să-i lăsăm pur și simplu acolo. Îi luăm cu noi acasă, și, după aceea, acolo pot să nu mai fie ai tăi.

M-am grăbit iar în sus pe scări, am pus-o jos pe Vanja, am deschis ușa, am făcut un pas înăuntru și am înșfăcat pantofii fără să mă mai uit în apartament, însă n-am putut să n-o fac atunci când m-am ridicat și am întâlnit privirea lui Benjamin, care stătea pe podea în cămașa lui albă și cu o mașinuță într-o mână.

— Bună! a spus el și mi-a făcut semn cu cealaltă.

Am zâmbit.

— *Bună*, Benjamin! am spus, am închis ușa după mine, am ridicat-o pe Vanja și am coborât din nou.

Afară era rece și senin, însă toată lumina orașului provenită de la stâlpii de iluminat, de la vitrine și de la farurile mașinilor se ridica și forma un fel de cupolă strălucitoare deasupra acoperișurilor, prin care nu putea pătrunde lumina nici unei stele. Dintre toate corpurile cerești, se zărea numai luna, agățată, aproape plină, deasupra hotelului Hilton.

Vanja s-a agățat din nou strâns de mine în timp ce mă grăbeam pe stradă în jos, cu capul învăluit în respirația noastră ca într-un fum albicios.

— Poate vrea Heidi pantofii mei? a spus ea dintr-odată.

— Când va fi și ea mare ca tine, îi va primi, i-am răspuns.

— Lui Heidi îi plac mult pantofii, a observat Vanja.

— Da, așa-i.

Am mers o vreme în tăcere. În față la Subway, restaurantul cu sendvișuri de lângă supermarket, am văzut-o pe doamna nebună cu păr cărunt stând și holbându-se prin geam. Agresivă și imprevizibilă, se plimba peste tot prin cartierul nostru, de regulă vorbind singură,

întotdeauna cu părul alb prins într-un coc strâns și în același pardesiu bej, fie vară, fie iarnă.

— Eu o să am petrecere la ziua de naștere, tata? a întrebat Vanja.

— Dacă vrei.

— Vreau, a spus. Vreau să veniți și tu, Heidi și mama.

— Pare o petrecere mică și drăguță, am spus și am mutat-o de pe brațul drept pe cel stâng.

— Și știi ce mi-aș dori?

— Nu.

— Un peștișor auriu, a spus ea. Pot să primesc unul?

— Hm… am spus. Ca să ai un peștișor auriu trebuie să poți avea grijă de el cum se cuvine. Să-l hrănești, să-i cureți apa și tot așa. Și pentru asta trebuie să ai puțin mai mult de patru ani, cred.

— Dar pot să-l hrănesc! Și Jiro are unul, și el e mai mic decât mine.

— E adevărat, am spus eu. Vom vedea. Cadourile aniversare trebuie să fie secrete, ăsta-i tot farmecul.

— Secrete? Ca un secret?

Am dat din cap.

— *La dracu'! La dracu'!* a spus femeia țicnită la numai câțiva metri de noi.

Simțind mișcare în jur, s-a întors și s-a uitat la mine. Ah, ochii aceia erau malefici!

— Ce pantofi ai în mână? a spus în urma noastră. Tăticule! Ce pantofi ai în mână? Numai puțin să stăm de vorbă! Și apoi, mai tare: La dracu'! Ah, la dra-CU'!

— Ce-a spus tanti aia? a întrebat Vanja.

— Nimic, am spus și am strâns-o mai tare lângă mine. Ești tot ce am eu mai frumos, Vanja, știi asta? Cel mai, cel mai frumos.

— Mai frumos și decât Heidi? a spus ea.

Am zâmbit.

— Sunteți la fel de frumoase tu și Heidi. *Exact* la fel de frumoase.

— Heidi e mai frumoasă, a spus ea.

Tonul ei era complet neutru, de parcă afirmase un fapt incontestabil.

— Aiurea! am spus. Prostuță mică!

A zâmbit. M-am uitat dincolo de ea, în supermarketul mare, aproape gol, unde produsele străluceau pe fiecare latură a aleilor, pe rafturi și tejghele. Două casiere stăteau fiecare la casa ei și priveau în gol, în așteptarea clienților. La semaforul de vizavi, un motor se ambala, și, când mi-am întors capul, am văzut că aparținea uneia dintre mașinile acelea enorme, cu aspect de jeep, care începuseră să umple străzile în ultimii ani. Gingășia pe care o simțeam față de Vanja era atât de mare, încât aproape că îmi sfâșia pieptul. Pentru a-i face față, am început să alerg ușor. Pe lângă Ankara, restaurantul turcesc

ce oferea atât dans din buric, cât și karaoke, și la a cărui intrare stăteau deseori, în timpul serii, bărbați bine din Orient, mirosind a loțiune după ras și a fum de țigară, dar care atunci era gol, pe lângă Burger King, unde o fată incredibil de grasă, cu o căciulă pe cap și cu mănuși cu un singur deget, stătea singură pe banca de afară și înfuleca un hamburger, dincolo de intersecție, pe lângă Systembolaget și Handelsbanken, unde m-am oprit la semaforul roșu, chiar dacă nu erau mașini în trecere pe nici una dintre benzi. Tot timpul am ținut-o pe Vanja strâns la piept.

— Vezi luna? am spus și am arătat spre cer în timp ce așteptam.

— Îhâm, a spus ea. Și apoi, după o mică pauză: Au fost oameni acolo?

Știa bine că fuseseră, dar la fel de bine știa că îmi plăcea să-i povestesc despre astfel de lucruri.

— Da, au fost, am spus. La scurt timp după ce m-am născut eu, trei bărbați s-au dus acolo pe o navă. E departe, a durat mai multe zile. Și apoi au dat o raită în jur.

— Nu s-au dus cu o navă, ci cu o navetă spațială, a spus ea.

— Ai dreptate, m-am corectat eu. Au fost cu racheta.

Lumina s-a făcut verde, și am traversat pe cealaltă parte a străzii, de unde începea piața și unde se înălța și blocul nostru. Un bărbat slăbănog cu haină de piele și părul lung pe spate stătea în fața unui bancomat. A luat cu o mână cardul împins afară, iar cu cealaltă și-a dat la o parte părul de pe față. Gestul era feminin și comic, din moment ce tot restul la el, înfățișarea lui heavy metal erau menite să pară întunecate, dure și masculine.

Mica grămăjoară de chitanțe de pe jos, de la picioarele lui, a fost suflată de o rafală de vânt.

Am băgat mâna în buzunar și am scos brelocul cu chei.

— Ce e aia? a spus Vanja și a arătat înspre cele două aparate de suc cu gheață din fața micului restaurant thailandez cu mâncare la pachet, vecin cu blocul nostru.

— Suc cu fulgi de gheață, am spus. Doar știi ce e.

— Vreau și eu! a spus ea.

M-am uitat la ea.

— Nu, nici nu stăm la discuție. Dar ți-e *foame*?

— Da.

— Putem cumpăra niște frigărui de pui, dacă vrei. Vrei?

— Da.

— OK, am spus și am pus-o jos.

Am deschis ușa restaurantului, care părea mai mult o gaură în perete și care în fiecare zi ne umplea balconul, șapte etaje mai sus, cu miros de tăieței și de pui prăjit. Vindeau două feluri într-o cutie, la patruzeci și cinci de coroane, așa că nu era tocmai prima dată când

stăteam acolo, în fața vitrinei de sticlă, dând comanda tinerei asiatice slăbănoage, inexpresive și foarte conștiincioase. Gura îi stătea întotdeauna deschisă, deasupra dinților i se vedea gingia, privirea îi era întotdeauna neutră, de parcă n-ar fi văzut nici o diferență. În bucătărie lucrau doi tineri, pe ei abia dacă îi zărisem puțin, și între ei se mișca un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu o față de asemenea inexpresivă, dar puțintel mai amabilă, cel puțin atunci când ne intersectam pe holurile lungi, labirintice din subsol: el ducea sau aducea ceva din cămară, eu aruncam gunoiul, spălam haine, scoteam sau puneam la loc bicicleta.

— Poți s-o duci singură? i-am spus Vanjei și i-am întins ambalajul cald, care, la douăzeci de secunde după ce comandasem, stătea deja pe tejghea în fața mea.

Vanja a dat din cap, eu am plătit și apoi am intrat în holul de alături, unde Vanja a așezat cutia lângă ea, pe podea, ca să să apese butonul liftului.

A numărat cu voce tare toate etajele până sus. În fața apartamentului nostru, mi-a întins cutia, a deschis ușa și a început să-și strige mama încă înainte să fi intrat.

— Prima dată încălțările, am spus și am tras-o înapoi.

În momentul acela, Linda a ieșit din bucătărie. Înăuntru mergea televizorul, îl auzeam.

Un miros vag de stricat și de ceva încă mai rău venea din punga mare cu gunoi și de la cei doi săculeți mici cu scutece din colț, de lângă căruciorul dublu pliat. Cizmele și haina lui Heidi zăceau chiar alături, pe podea.

De ce NAIBA nu le pusese în dulap?

Holul era invadat de haine, jocuri, pliante vechi, cărucioare de copii, genți și sticle cu apă. Nu fusese aici toată după-amiaza?

Dar la televizor putuse să se uite.

— Am primit o pungă cu dulciuri chiar dacă n-am fost la pescuit! a spus Vanja.

Așadar asta fusese important pentru ea, m-am gândit, aplecându-mă să-i scot cizmele. Corpul îi tresărea de nerăbdare.

— Și apoi m-am jucat cu Achilles!

— Ce frumos! a spus Linda, și s-a ghemuit în fața ei. Hai să văd ce-i în punga cu bunătăți! a spus ea.

Vanja i-a deschis-o.

Cum de nu mă gândisem? Dulciuri ecologice. Trebuiau să fie de la magazinul care tocmai se deschisese în complexul comercial de vizavi. Diferite feluri de alune cu glazură de ciocolată de diverse culori. Zahăr candel. Niște chestii asemănătoare stafidelor.

— Pot să le mănânc acum?

— Mai întâi frigăruile de pui, am spus. În bucătărie.

I-am atârnat haina în cuier, am pus încălțările în dulap și am intrat în bucătărie, unde am așezat frigăruile de pui, pachețelele de primăvară și niște tăieței pe o farfurie. Am găsit cuțit și furculiță, am umplut un pahar cu apă și am pus totul în fața ei pe masă, care era încă plină de carioci, cutiuțe cu acuarele, un pahar cu apă pentru pictat, pensule și coli de hârtie.

— A fost bine acolo? a întrebat Linda și s-a așezat lângă ea.

Am dat din cap. M-am postat cu spatele la bufet și mi-am încrucișat brațele la piept.

— Heidi a adormit ușor? am întrebat.

— Nu. Are febră. Probabil de asta era atât de irascibilă.

— Din nou? am spus.

— Îhâm. Dar nu atât de mare.

Am oftat. M-am întors și m-am uitat la vesela îngrămădită pe bufet și în chiuvetă.

— Arată îngrozitor aici, am observat.

— Vreau să văd un film, a spus Vanja.

— Nu acum, am replicat. A trecut de mult ora de culcare.

— Vreau!

— Și tu ce-ai văzut la televizor? am spus, întâlnind privirea Lindei.

— Ce vrei să spui?

— Nimic anume. Te uitai la televizor când am venit. Mă întrebam doar la ce te uitai.

Acum ea a fost cea care a oftat.

— Nu vreau să mă culc! a spus Vanja și a ridicat frigăruia de pui ca și cum se pregătea s-o arunce.

Am prins-o de mână.

— Pune-o jos!

— Poți să te uiți zece minute și să-ți iei o porție de dulciuri cu tine, a spus Linda.

— Tocmai i-am zis că nu are voie, am replicat eu.

— Zece minute doar, a spus ea și s-a ridicat. Apoi o duc la culcare.

— A, da? am spus. Și-atunci urmează să spăl eu vasele sau cum?

— Ce tot spui? Faci cum vrei. Am stat tot timpul aici cu Heidi, dacă la asta te referi. A fost bolnavă și irascibilă și…

— Mă duc să fumez o țigară.

— … total imposibilă.

Mi-am luat haina și ghetele și am ieșit pe balconul din partea de est, unde obișnuiam să stau la o țigară, și pentru că era acoperit, dar și pentru că rareori vedeai vreun om de-acolo. Balconul de pe cealaltă parte, care se întindea de-a lungul întregului apartament și era lung de peste douăzeci de metri, nu avea acoperiș și dădea înspre piața de dedesubt, unde mereu erau oameni, înspre hotelul și complexul comercial de pe cealaltă parte a străzii și înspre fațadele care se

aliniau până la Parcul Magistraților. Dar eu voiam liniște, nu voiam să văd oameni, așa că am închis ușa micului balcon în spatele meu și m-am așezat pe scaunul din colț, am aprins o țigară, mi-am pus picioarele pe balustradă și am scrutat cu privirea curțile și cornișele, formele dure deasupra cărora cerul se arcuia înalt și măreț. Priveliștea se schimba constant. Aci vedeai îngrămădiri enorme de nori, asemănătoare unor munți cu râpe și stânci, cu canioane și peșteri, plutind misterios pe bolta albastră, aci un front aducător de ploaie putea să se apropie din depărtare, ca o plapumă întunecată la orizont, și, dacă asta se întâmpla vara, cele mai spectaculoase fulgere, câteva ore mai târziu, puteau sfârteca întunericul la interval de câteva secunde, în timp ce tunetul se prăvălea peste acoperișuri. Dar îmi plăceau chiar și cele mai banale variații ale cerului, chiar și cele uniforme, gri și ploioase, pe al căror fundal greoi culorile curților de sub mine ieșeau în evidență clare și luminoase. Acoperișurile verde-crud! Portocaliul sângeriu al cărămizilor! Și metalul galben al macaralelor, cât de viu strălucea în contrast cu tot restul alb-cenușiu! Sau una dintre zilele obișnuite de vară, când cerul era luminos și albastru, și soarele ardea, iar puținii nori care treceau pe deasupra erau ușori și aproape fără contur, și atunci îngrămădirea de case care se întindea până departe sclipea și scânteia. Și, când se lăsa seara, la orizont apărea mai întâi o înflăcărare roșiatică, de parcă pământul de-acolo ardea în flăcări, apoi un întuneric palid și moale, sub al cărui văl prietenos orașul se cufunda în liniște, epuizat, dar și fericit după o zi întreagă la soare. Pe cerul acesta luminau stelele, pluteau sateliții, avioanele zburau către și dinspre aeroporturile Kastrup (Copenhaga) și Sturup (Malmö), aflate la distanță mică unul de altul.

Dacă voiam să văd oameni, trebuia să mă aplec și să privesc în jos înspre curtea de pe cealaltă parte, unde câteva figuri neclare se arătau din când în când la ferestre, în mișcarea aceea circulară dintre camere și uși: undeva se deschide un frigider, un bărbat numai în boxeri scoate ceva, îl închide și se așază la masa din bucătărie, altundeva se trântește ușa de la intrare și o femeie în pardesiu și cu geanta pe umăr se grăbește pe scări în jos, cercul se învârtește mai departe, într-un al treilea loc cineva – judecând după siluetă și după lentoarea mișcărilor, probabil un bărbat în vârstă – calcă haine; acum a terminat, stinge lumina, și camera moare. Încotro să mă uit? Acolo sus, unde un bărbat țopăie câteodată pe podea și își mișcă brațele în fața a ceva ce nu se poate vedea, dar care, după toate probabilitățile, e un bebeluș? Sau la femeia de cincizeci de ani care deseori stă și privește pe fereastră?

Nu, viețile acelea au rămas la adăpost de privirea mea. Mi-am îndreptat ochii în sus, departe, și nu ca să examinez ce se găsea acolo sau ca să mă las copleșit de frumusețea înaltului, ci doar ca să mi-i odihnesc. Ca să fiu complet singur.

Am luat sticla de doi litri de Cola Light de pe jos, de lângă scaun, și mi-am turnat din ea într-unul din paharele de pe masă. Capacul era desfăcut și cola răsuflată, așa că gustul ușor amar al îndulcitorului, care de obicei dispărea în suc datorită bulelor, se simțea pregnant. Dar nu conta, niciodată nu mă interesase prea tare ce gust au lucrurile.

Am așezat paharul înapoi pe masă și am stins țigara. Toate sentimentele mele față de cei cu care tocmai îmi petrecusem mai multe ore dispăruseră. N-aveau decât să se facă scrum din partea mea. Asta era o regulă a vieții mele. Când mă aflam împreună cu alții, eram legat de ei, apropierea pe care o simțeam era uriașă, empatia, intensă. Într-adevăr, atât de intensă, încât binele lor era întotdeauna mai important decât al meu. Mă supuneam până aproape de anihilarea de sine printr-un mecanism interior total incontrolabil, puneam ceea ce credeau și gândeau ei înaintea propriilor mele gânduri și sentimente. Dar, în clipa când eram singur, ceilalți nu mai însemnau nimic pentru mine. Nu pentru că mi-ar fi displăcut sau pentru că aș fi nutrit dispreț față de ei, dimpotrivă, cei mai mulți îmi plăceau, iar la cei care nu-mi plăceau găseam mereu ceva valoros, vreo trăsătură sau alta cu care puteam rezona sau pe care puteam cel puțin s-o găsesc interesantă și care în clipa respectivă să-mi ocupe gândurile. Dar faptul că-mi plăceau nu însemna că-mi și păsa de ei. Situația socială era cea care mă lega, nu oamenii cuprinși în ea. Între cele două perspective nu mai încăpea altceva. Existau doar cea mică, autodistructivă, și cea mare, care mă distanța. Și exact între ele se desfășura viața mea de zi cu zi. Poate tocmai din cauza aceasta îmi era atât de greu s-o trăiesc. Viața de zi cu zi, cu obligațiile și rutina ei, era ceva ce suportam, nu ceva care mă încânta, nu ceva care să mă umple de sens și să mă facă fericit. Nu era vorba că n-aveam chef să spăl podeaua sau să schimb scutece, ci de ceva fundamental, de faptul că nu găseam valoare în viața cotidiană, ci mereu îmi doream să fiu în altă parte. Întotdeauna a fost astfel. Așa că viața pe care o duceam nu era a mea. Încercam să mi-o apropriez, aceasta era lupta mea, căci îmi doream să reușesc, dar dădeam greș, dorința de altceva distrugea constant tot ce făceam.

Dar care era problema?

Era oare tonul acela strident, bolnav, care răsuna pretutindeni în societate, insuportabil, produs de toți pseudooamenii și de toate pseudolocurile, pseudoîntâmplările și pseudoconflictele în mijlocul cărora ne trăiam viețile, de tot ceea ce vedeam, dar la care nu luam parte, de distanța pe care viața modernă ne-o impusese față de propriul nostru aici și acum, de fapt inalienabil și indispensabil? În cazul acesta, dacă ceea ce îmi doream era mai multă realitate, mai multă prezență, atunci nu trebuia să accept ceea ce mă înconjura? Și să nu-mi doresc altceva? Sau poate reacționam la caracterul prefabricat al zilelor, la traseul rutinat pe care îl urmam cu toții și care

făcea orice atât de previzibil, încât trebuia să investim în divertisment pentru a simți un dram de intensitate? De fiecare dată când ieșeam pe ușă, știam ce urma să se întâmple, ce trebuia să fac. Așa era la nivel micro – mă duc la supermarket și fac cumpărături, intru și stau într-o cafenea cu un ziar, îmi iau copiii de la grădiniță – și așa era și la scară mare, de la intrarea în societate, grădinița, până la ieșire, azilul de bătrâni. Sau repulsia mea se datora similitudinii care se răspândea prin lume și care făcea totul mai mic? Când călătoreai acum prin Norvegia, vedeai același lucru pretutindeni. Aceleași drumuri, aceleași case, aceleași benzinării, aceleași magazine. Încă în anii ’60 puteai observa schimbările culturale conducând prin tradiționala vale Gudbrandsdalen, văzând, de exemplu, clădirile acelea de lemn, ciudat de negre, atât de pure și de sumbre, care erau acum încapsulate asemenea unor mici muzee într-o cultură deja nediferențiată de cea din care veneai sau spre care te îndreptai. Și Europa, care se transforma tot mai mult într-o singură țară mare și omogenă. La fel, la fel, totul era la fel. Sau poate de vină era faptul că lumina care lumina lumea și care făcea totul din ea comprehensibil o golea totodată de sens? Poate de vină erau pădurile care dispăruseră, speciile de animale care se stinseseră, modurile tradiționale de viață ce nu vor mai învia niciodată?

Da, la toate astea mă gândeam, toate astea mă umpleau de mâhnire și de o senzație de neputință, și, dacă exista o lume spre care să mă întorc cu gândul, aceasta era lumea secolelor al XVI-lea și al XVII-lea, cu codrii lor seculari, cu corăbiile și căruțele lor trase de cai, cu morile de vânt și castelele lor, cu mănăstiri și orășele, pictori și gânditori, exploratori și inventatori, preoți și alchimiști. Cum ar fi fost să trăiești într-o lume unde totul era făcut prin puterea mâinilor, a vântului sau a apei? Într-o lume în care indienii americani își duceau încă viața în pace? În care viața aceea era o posibilitate reală? În care Africa era necucerită? În care întunericul venea odată cu apusul, iar lumina, odată cu răsăritul? În care oamenii erau prea puțini și aveau prea puține unelte pentru a afecta populațiile animale, cu atât mai puțin pentru a le stârpi? În care nu puteai să ajungi dintr-un loc în altul fără efort, iar confortul era destinat doar bogaților, în care marea era plină de balene, pădurile, pline de urși și de lupi, și în care existau încă țări atât de puțin cunoscute, încât nici o istorie aventuroasă nu le putea face dreptate, cum ar fi China, până la care o călătorie nu numai că dura câteva luni și era rezervată unei minorități infime de marinari și comercianți, dar era și un pericol de moarte. E drept, lumea aceea era grosolană și sordidă, murdară și devastată de boli, beție și ignorantă, plină de durere, speranța de viață era scăzută, superstițiile înfloreau, dar ea i-a produs pe cel mai mare scriitor, Shakespeare, pe cel mai mare pictor, Rembrandt, pe cel mai mare savant, Newton, toți încă

neegalați în domeniile lor, și cum se poate ca tocmai această perioadă să atingă asemenea culmi? Să fi fost moartea mai aproape și viața, prin urmare, mai puternică?

Cine știe?

Orice ar fi, nu ne putem întoarce, tot ce întreprindem este ireversibil, și, dacă te uiți înapoi, ceea ce vezi nu este viața, ci moartea. Iar cel care ia condiția omului contemporan drept cauză a inadaptării sale este fie megaloman, fie pur și simplu prost, și în ambele cazuri îi lipsește spiritul de autoanaliză. Detestam multe lucruri din contemporaneitate, dar nu ea era cauza lipsei de sens din viața mea, fiindcă nu fusese mereu așa… În primăvara în care m-am mutat la Stockholm și am întâlnit-o pe Linda, de exemplu, lumea s-a deschis dintr-odată, și intensitatea ei a crescut în același timp cu o viteză nebună. Eram iremediabil îndrăgostit, și totul era posibil, fericirea mea stătea parcă în permanență să explodeze și cuprindea totul. Să-mi fi vorbit atunci cineva despre lipsa sensului, i-aș fi râs în nas, căci eram liber și lumea se deschidea în jurul meu inundată de sens, de la trenurile de metrou care treceau sclipitoare și futuriste peste Slussen, în centrul capitalei suedeze, sub apartamentul în care locuiam, până la soarele ce colora în roșu turlele de biserică din Ridderholmen, în orașul vechi, plin de edificii, al Stockholmului, în apusurile de secol al XIX-lea, straniu de frumoase, la care asistam zilnic în lunile acelea, de la mireasma de busuioc proaspăt și gustul roșiilor coapte până la sunetul tocurilor pe caldarâmul de pe deal, coborând spre hotelul Hilton, într-o noapte târzie când eu și Linda stăteam pe o bancă ținându-ne de mână și știam că acum suntem și vom fi mereu împreună. O jumătate de an a durat starea aceea, o jumătate de an am fost absolut fericit, absolut prezent în lume și în mine însumi, apoi ea a început lent să se estompeze, și viața mi-a devenit încă o dată inaccesibilă. Un an mai târziu, lucrurile s-au repetat, chiar dacă într-un cu totul alt fel, și anume când s-a născut Vanja. Nu lumea mi s-a deschis atunci, căci pe aceea o încuiaserăm pe din afară într-un soi de concentrare absolută asupra miracolului care se înfăptuia în familia noastră, ci a fost ceva în interiorul meu. Dacă starea de îndrăgostit fusese sălbatică și dezordonată, înecată de viață și exuberanță, cea de acum era precaută și înăbușită, plină de o nesfârșită atenție față de ce se întâmpla. Patru săptămâni, poate cinci, atât a durat. Când trebuia să ies pentru un comision sau altul în oraș, *alergam* pe străzi, înșfăcam ce aveam de luat, tremurând de nerăbdare în fața ghișeului, și, cu plasele bălăngănindu-mi-se în mână, *alergam* înapoi. Nu voiam să pierd nici un minut. Zilele și nopțile se contopeau, totul era tandrețe, delicatețe, și, dacă Vanja deschidea ochii, ne grăbeam la ea: ah, iată-te! Dar și asta a trecut, ne-am obișnuit și cu ea, și eu am început să lucrez, stăteam în noul birou de

pe Dalagatan și scriam în fiecare zi, în timp ce Linda era acasă cu Vanja și venea în vizită la prânz, deseori îngrijorată de una sau alta, dar și bucuroasă, mai apropiată, decât mine, de copil și de ce se întâmpla, căci eu scriam, ceea ce la început fusese doar un eseu lung crescuse, încet și sigur, până devenise roman, a ajuns curând să fie totul pentru mine, și nu mai puteam decât să scriu, așa că m-am mutat la birou, unde scriam zi și noapte, dormeam doar câte o oră din când în când. Eram pătruns de un sentiment absolut minunat, un soi de lumină ardea în mine, nu caldă și mistuitoare, ci rece, clară și strălucitoare. Noaptea îmi luam cu mine o cană de cafea și mă așezam să fumez pe banca din afara spitalului, străzile erau liniștite în jur, iar eu aproape că nu puteam sta locului, atât de mare îmi era bucuria. Totul era posibil, totul avea sens. În două locuri din romanul acela am ajuns mai sus decât crezusem vreodată că se poate, și cele două fragmente, pe care nu-mi venea să cred că eu le scrisesem și pe care nimeni altcineva nu le băgase în seamă și nu le comentase, făceau să merite cei cinci ani de încercări eșuate și inconsistente de până atunci. Sunt două dintre cele mai bune momente în viața mea. Și mă refer la întreaga mea viață. Fericirea care m-a cuprins și sentimentul de invincibilitate pe care l-am avut atunci le-am tot căutat după aceea, dar în zadar.

La câteva săptămâni după finalizarea romanului a început viața mea de tată care stă cu copilul, și planul fusese să rămân așa până în primăvara următoare, cât timp Linda era în ultimul an de studiu la Institutul de Teatru. Scrierea romanului ne afectase relația, dormisem la birou timp de șase săptămâni, în care abia dacă le văzusem pe Linda și pe fetița noastră în vârstă de cinci luni, și, când în sfârșit perioada aceasta se terminase, ea se simțise ușurată și bucuroasă, trebuia să fiu lângă ea, îi eram dator, însă nu numai în aceeași cameră, pur fizic, ci și cu toată atenția și implicarea mea. Și asta n-am mai reușit. Vreme de mai multe luni m-am simțit chinuit că nu mai eram acolo unde fusesem, în răceala și limpezimea aceea, și dorul de a mă întoarce a fost mai puternic decât bucuria vieții pe care o trăiam. Faptul că romanul a avut succes n-a contat câtuși de puțin. După fiecare recenzie bună, o bifam în minte și o așteptam pe următoarea, după fiecare conversație telefonică cu agentul editurii, dacă vreo editură străină își exprimase interesul sau făcuse o ofertă, o bifam în minte și o așteptam pe următoarea, și faptul că, în cele din urmă, romanul a fost nominalizat la Premiul Consiliului Nordic pentru Literatură mi-a fost indiferent, căci, dacă înțelesesem ceva în ultima jumătate de an, era că singurul lucru la care se referea scrisul era *el însuși*. În asta constă valoarea lui. Și totuși îmi doream mai mult din ceea ce deriva din el, fiindcă atenția publică este un fel de drog, nevoia pe care o satisface e artificială, însă, odată ce ai gustat-o,

râvnești la mai mult. Mergeam așadar în nesfârșitele mele plimbări cu căruciorul prin insula Djurgården, cu atracțiile ei turistice, și așteptam să sune telefonul și să mă întrebe vreun jurnalist despre ceva, să mă cheme undeva vreun organizator de evenimente, să-mi ceară vreun ziar un text, vreo editură să vină cu o ofertă, până când, într-un sfârșit, m-am hotărât să înfrunt consecințele dezgustului pe care mi-l stârneau toate astea și am început să refuz orice și pe oricine, în timp ce interesul mi se diminua și totul revenea la normal. Dar, oricât am încercat, n-am mai putut să mă implic în viața pe care o duceam, întotdeauna altceva era mai important. Vanja ședea în cărucior și se uita în jur, în timp ce eu umblam haihui prin oraș, sau stătea în groapa cu nisip, săpând cu o lopățică, în locul de joacă din parcul Humlegården, unde mamele înalte și slabe de care eram înconjurat vorbeau tot timpul la telefonul mobil, arătând de parcă tocmai participau la vreo afurisită de prezentare de modă, sau stătea în scaunul din bucătăria de acasă și înghițea toată mâncarea cu care o hrăneam. Toate astea mă plictiseau într-un hal fără de hal. Mă simțeam stupid să mă plimb prin casă și să vorbesc cu ea, pentru că ea nu spunea nimic, nu erau decât vocea mea idioată și tăcerea ei, bolboroseala ei fericită sau plânsetul nemulțumit, apoi trebuia s-o îmbrac și să mă târăsc din nou afară, până la Muzeul de Artă Modernă de pe insula Skeppsholmen, de exemplu, unde cel puțin puteam să văd câteva picturi bune în timp ce aveam grijă de ea, sau până la una dintre librăriile mari din centru, sau afară în Djurgården sau Brunnsviken, unde orașul se apropia cel mai mult de natură, dacă nu cumva străbăteam drumul până la Geir, care la vremea aceea își avea biroul la universitate. Am ajuns, în cele din urmă, să stăpânesc întreg instrumentarul pentru bebeluși, nu era nimic pe care să nu-l pot face cu ea, umblam peste tot, dar, indiferent cât de bine ne mergea și câtă gingășie simțeam față de Vanja, plictiseala și apatia mea erau mai puternice. O mare parte a eforturilor mele erau menite s-o facă să doarmă, pentru ca eu să pot citi, și să fac zilele să treacă, încât să le pot bifa în calendar. Am învățat să găsesc până și cele mai îndepărtate cafenele din oraș, și nu știu dacă erau multe bănci în parcuri pe care să nu mă fi așezat, la un moment sau altul, cu o carte într-o mână și cu cealaltă ținând mânerul căruciorului. Îl luam pe Dostoievski cu mine, întâi *Demonii*, apoi *Frații Karamazov*. În ele am regăsit lumina. Nu pe cea clară și curată a lui Hölderlin, la Dostoievski nu găseai nici o înălțime, nici un munte, nici o perspectivă divină, totul era amplasat jos, în profan, învăluit în atmosfera aceea sordidă, murdară, bolnăvicioasă și aproape infectată tipică lui Dostoievski, niciodată prea departe de isterie. De acolo venea lumina în universul acela. În spațiul acela se mișca divinul. Dar oare într-acolo trebuia mers? Trebuia oare să ajungi în genunchi? Ca de obicei, nu mă gândeam la

nimic când citeam, mă cufundam doar în spațiul acela, și, după câteva sute de pagini, care îmi luau mai multe zile, dintr-odată se întâmpla ceva, tot ceea ce fusese construit meticulos începea încet să se lege și, brusc, intensitatea devenea atât de mare, încât eram complet captivat, complet absorbit, până când Vanja deschidea ochii de jos, din adâncul cărucior ului, aproape bănuitoare, trezindu-mă: acum unde m-ai mai adus?

Trebuia să închid cartea, s-o iau în brațe, să găsesc lingura, borcanul cu mâncare și baveț ica, dacă eram înăuntru, sau să iau drumul celei mai apropiate cafenele, dacă eram afară, să fac rost de un scaun pentru bebeluși, s-o așez pe el și să mă duc la tejghea ca să rog personalul să-mi încălzească mâncarea, ceea ce angajații făceau întotdeauna fără tragere de inimă, căci orașul era năpădit de bebeluși în perioada aceea, era un *baby boom*, și, din moment ce printre mame erau atâtea femei de peste treizeci de ani care până atunci munciseră și își văzuseră de propria viață, apăruseră reviste *glossy* pentru mame în care copiii erau un soi de accesoriu și în care câte o celebritate se lăsa fotografiată alături de membrii familiei sale și intervievată despre ei. Ceea ce înainte se petrecea în spațiul privat era acum propulsat în cel public. Pretutindeni puteai să citești despre contracții, cezariană și alăptare, hăinuțe de bebeluș, cărucioare și trucuri de călătorie pentru părinții cu copii mici, apăreau cărți scrise de tați casnici sau de mame înverșunate care se simțeau nedreptățite pentru că erau epuizate de muncă și de creșterea concomitentă a copiilor. Ceea ce înainte fusese un lucru normal, despre care nu se vorbea în mod deosebit, anume copiii, era acum plasat în prim-planul existenței și cultivat cu o frenezie ce ar fi trebuit să pună toată lumea pe gânduri, căci ce sens mai aveau toate astea? În miezul acestei nebunii umblam și eu cu copilul în cărucior, ca mulți alți tați care, aparent, puneau paternitatea mai presus de orice. Când stăteam în cafenea și o hrăneam pe Vanja, întotdeauna mai era cel puțin un tată, deseori de vârsta mea, adică la vreo treizeci și cinci de ani, aproape mereu cu capul ras ca să-și ascundă căderea părului, cheliile sau frunțile dezgolite aproape dispăruseră, și întotdeauna vederea lor mi-era ușor incomodă, îmi venea greu să accept latura efeminată a ceea ce făceau, chiar dacă și eu făceam exact același lucru și eram exact la fel de efeminat ca ei. Vagul dispreț cu care-i priveam pe bărbații ce împingeau cărucioarele era – ca să folosesc un eufemism – o sabie cu două tăișuri, din moment ce deseori aveam și eu unul în fața mea atunci când îi întâlneam. Mă îndoiam că aș fi fost singurul cu asemenea sentimente, uneori mi se părea că recunosc câte o privire neliniștită la unii tați de la locurile de joacă și starea de agitație din trupurile ce ar fi executat cu plăcere niște ridicări la barele de cățărat în timp ce copiii se zbenguiau în jur. Însă a petrece zilnic câteva ore la o groapă cu nisip, împreună cu

copilul, era una. Existau lucruri cu mult mai rele. Linda tocmai începuse să meargă cu Vanja la un fel de cursuri de ritmică pentru copii la Biblioteca Națională, iar când am preluat eu sarcinile, a vrut ca Vanja să continue. Am bănuit că mă aștepta ceva îngrozitor, așa că am refuzat, nu, sub nici o formă nu mă duceam cu ea la cursuri, acum Vanja era cu mine, și cu asta basta. Dar Linda a continuat să le pomenească din când în când, și, după câteva luni, opoziția mea față de rolul bărbatului moale fusese radical deturnată, plus că Vanja se făcuse atât de mare, încât zilele ei necesitau o anumită variație, așa că într-o zi am acceptat, azi ne gândeam să mergem la cursurile pentru copii de la Biblioteca Națională. Nu uita să ajungi devreme, a spus Linda, înainte să se umple sala. Și așa s-a făcut că, într-o după-amiază devreme, am dus-o pe Vanja în sus pe Sveavägen (artera cea mai aglomerată din Suedia) înspre piața Odenplan, unde am traversat și am intrat pe ușile Bibliotecii Naționale, în care, dintr-un motiv sau altul, nu mai fusesem până atunci, chiar dacă era una dintre cele mai frumoase clădiri ale orașului, proiectată în spiritul așa-numitului „clasicism nordic“ de Asplund cândva în anii ’20, perioada secolului trecut care îmi plăcea cel mai mult. Vanja era mulțumită, odihnită și avea pe ea haine curate, special alese pentru ocazie. Am împins căruciorul în sala centrală, mare și perfect rotundă, am întrebat o femeie din spatele ghișeului despre secția pentru copii, i-am urmat indicațiile până într-o aripă plină de rafturi cu cărți pentru copii, unde, pe o ușă din fund, un afiș dezvăluia că aici începea, la orele paisprezece, cursul de ritmică. Trei cărucioare erau deja acolo. Pe câteva scaune ceva mai încolo stăteau proprietarele lor, trei femei cu haine greoaie și cu fețe sleite, toate în jur de treizeci și cinci, în timp ce niște copii care probabil erau ai lor se târau printre ele pe podea, trăgându-și nasul.

Am parcat căruciorul chiar lângă ale lor, am scos-o pe Vanja, m-am așezat pe o mică poliță cu ea în brațe, i-am scos haina și pantofii și am lăsat-o încet în jos pe podea. M-am gândit că putea și ea să se târască puțin pe acolo. Dar nu voia, nu-și amintea să mai fi fost aici, așa că prefera să stea strâns lipită de mine și și-a întins mâinile în sus. Am luat-o din nou în brațe. A stat așa, analizându-i interesată pe ceilalți copii.

Apoi am văzut venind o femeie tânără și frumoasă, cu o chitară în mână. Avea vreo douăzeci și cinci de ani, părul lung și blond, o haină care îi ajungea până pe la genunchi, cizme lungi, negre, și s-a oprit în fața mea.

— Bună! a spus. Nu te-am mai văzut până acum. Vii la ritmica pentru copii?

— Da, am spus și m-am uitat în sus la ea.

Era într-adevăr frumoasă.

— Te-ai înscris, atunci?

— Nu, am spus. Trebuia?

— Da, trebuia. Și azi este, din nefericire, plin.

Era o veste bună.

— Păcat! am spus și m-am ridicat.

— Pentru că n-ai știut, a spus ea, azi te putem primi. Dar numai de data asta. Apoi, pentru data viitoare, te înscrii.

— Mulțumesc mult, am spus.

Mi-a zâmbit cu un zâmbet frumos, apoi a deschis ușa și a intrat. M-am aplecat puțin și am văzut-o cum punea chitara pe jos, își scotea haina și eșarfa și le atârna pe un scaun din interiorul încăperii. Prezența ei era proaspătă, ușoară, primăvăratică.

Am simțit unde aveau să ducă toate astea și ar fi trebuit să mă ridic și să plec. Însă nu de dragul meu eram acolo, ci de al Vanjei și al Lindei. Așa că am rămas. Vanja avea opt luni și era absolut fascinată de orice fel de spectacol. Trebuia să participe.

În sală au continuat să intre femei cu cărucioare, în grupuri mici, și curând locul s-a umplut de bârfe, tuse, râsete, plânsete, foșnet de haine și scotocit prin poșete. Părea că majoritatea veneau câte două sau câte trei. Multă vreme am fost singurul venit acolo pe cont propriu. La două fără câteva minute au mai sosit doi bărbați. Din limbajul corpului am înțeles că nu se cunoșteau între ei. Primul, un tip mărunt, cu capul mare și ochelari, m-a salutat cu un gest al capului. Îmi venea să-i trag una. De ce-și închipuia că facem parte din aceeași ligă? A urmat același ritual: jos salopeta, căciula și pantofii, scos biberonul și jucărioara și copilul coborât pe podea.

Mamele începuseră de mult să intre în încăperea unde trebuia să se desfășoare cursul. Am așteptat cât am putut, dar, când ceasul indica fără un minut, m-am ridicat și am intrat cu Vanja în brațe. De-a lungul podelei erau așezate perne, pe ele trebuia să ședem, în timp ce tânăra care urma să țină lecția stătea pe un scaun în fața noastră. Cu chitara în brațe, se uita zâmbitoare în jur. Avea pe ea un pulover bej, dintr-un fel de cașmir. Sânii îi erau bine conturați, talia subțire, picioarele, unul deasupra celuilalt, bătând ritmul, erau lungi și în continuare acoperite de cizmele negre.

M-am așezat pe perna mea și am luat-o pe Vanja în brațe. O privea țintă cu ochi mari pe femeia cu chitara, care acum ne ura bun venit.

— Avem și câțiva participanți noi, a spus ea. N-ați vrea să vă prezentați?

— Monica, a spus o femeie.

— Kristina.

— Lul.

Lul? Ce prostie de nume mai era și ăsta?

S-a făcut liniște. Femeia cea frumoasă s-a uitat la mine și mi-a

zâmbit încurajator.

— Karl Ove, am spus grav.

— Atunci începem cu cântecul nostru de bun venit, a spus ea și a interpretat primul acord, explicându-ne în același timp că părinții trebuiau să spună numele copilului lor când ea le făcea semn, apoi toată lumea cânta numele respectiv.

A zdrăngănit din nou primul acord, și toți au început să cânte. Ideea era ca, prin cântec, să-i spui salut prietenului tău, făcându-i cu mâna, moment în care părinții copiilor prea mici ca să înțeleagă îi prindeau de încheietură și fluturau cu mânuța lor, ceea ce am făcut și eu, dar, când a început al doilea vers, n-am mai avut nici o scuză să stau acolo tăcut și a trebuit să încep să cânt. Vocea mea profundă a sunat ca o boală în corul vocilor feminine înalte. De douăsprezece ori am cântat salut prietenului nostru, până toți copiii au fost menționați și am putut trece mai departe. Următorul cântec se referea la părțile corpului, pe care copiii trebuiau, bineînțeles, să le atingă când erau menționate. Frunte, ochi, urechi, nas, gură, stomac, genunchi, picior. Frunte, ochi, urechi, nas, gură, stomac, genunchi, picior. Apoi ni s-au împărțit diverse instrumente zornăitoare, cu care trebuia să zornăim în timp ce cântam un cântec nou. Nu era stânjenitor, nu era jenant să stai acolo. Era umilitor și degradant. Totul era blând, prietenos și bun, toate mișcările erau mărunte, iar eu stăteam gârbovit pe o pernă și mormăiam împreună cu mame și copii un cântec ce, toate ca toate, dar era dirijat de o femeie cu care chiar m-aș fi culcat. Însă, stând acolo, eram făcut complet inofensiv, nedemn, impotent, nu mai exista nici o diferență între mine și ea decât că ea era mai frumoasă, și nivelarea aceasta prin care renunțasem la tot ceea ce eram eu, chiar și la dimensiunile corpului meu, și asta de bunăvoie, mă umplea de furie.

— Și acum copiii vor dansa puțin! a spus ea și a pus chitara jos pe podea, s-a ridicat și s-a apropiat de un CD-player așezat pe un scaun de alături.

— Toată lumea să se așeze în cerc, apoi mergem întâi într-o parte, batem așa din picioare, a spus și a bătut cu piciorul ei frumos, ne învârtim o dată și facem câțiva pași în cealaltă parte.

M-am sculat, am ridicat-o pe Vanja și m-am așezat în cercul care se formase. M-am uitat după ceilalți doi bărbați. Amândoi erau total concentrați asupra propriilor copii.

— Da, da, Vanja, am spus cu voce scăzută. Mare-i grădina lui Dumnezeu, cum obișnuia străbunicul tău să spună.

S-a uitat în sus la mine. Până atunci nu se arătase interesată de nici unul din lucrurile pe care copiii trebuiseră să le facă. Nici măcar să scuture puțin maracasele nu voise.

— Atunci începem! a spus femeia cea frumoasă și a apăsat butonul

CD-playerului.

O melodie cu iz de folk s-a răspândit în încăpere, și am pornit-o după ceilalți, pășind în ritmul muzicii. Pe Vanja o țineam cu mâinile de subsuori, încât mi se bălăngănea la piept. Apoi trebuia să bat din picior, să mă învârt cu ea și s-o iau în sens invers. Mulți se distrau, am auzit râsete și chiar și câteva mici țipete de încântare. Când asta s-a terminat, a trebuit să dansăm fiecare cu copilul. M-am legănat cu Vanja în brațe, gândindu-mă că așa trebuia să fie iadul, blajin, amabil și plin de mame străine cu bebeluși. Când și asta s-a terminat, a început o serie de activități cu o pânză mare, albastră, care de data asta trebuia să reprezinte marea, și am cântat un cântec despre valuri, unduind pânza, iar copiii trebuiau să se târască pe sub ea, până când am ridicat-o brusc, tot cântând.

Când, în sfârșit, profesoara ne-a mulțumit pentru participare, m-am grăbit afară, am îmbrăcat-o pe Vanja fără să mă uit la nimeni, cu ochii în pământ, în timp ce vocile, mai vesele decât înainte, zumzăiau în jurul meu, am așezat-o pe Vanja în cărucior, am prins-o bine în chingi și am împins-o afară cât de repede am putut fără să bat la ochi. Afară, pe stradă, îmi venea să urlu din toți bojocii și să sparg ceva. M-am mulțumit totuși să mă îndepărtez cât mai mult și cât mai iute de locul acela al rușinii.

— Ah, Vanja, Vanja! am spus, grăbindu-mă în jos pe Sveavägen. Te-ai simțit bine? Nu prea am avut impresia.

— Ta ta taa, a făcut Vanja.

N-a zâmbit, dar ochii îi erau veseli.

A arătat cu degetul.

— A, o motocicletă! am spus. Ce-ți place ție atâta la motociclete, de fapt?

Când am ajuns la magazinul Konsum de la intersecția cu Tegnérgatan, am intrat să cumpăr ceva pentru cină. Aveam în continuare un sentiment de claustrofobie, dar violența lui se diminuase, nu mai eram furios în timp ce împingeam căruciorul printre rafturi. Magazinul îmi trezea amintiri, era cel în care mergeam pe vremea când, cu trei ani în urmă, mă mutasem la Stockholm și locuisem câteva săptămâni în apartamentul editurii Nordstedt, la o aruncătură de băț mai sus pe stradă. Cântăream peste o sută de kilograme la vremea aceea și mă mișcam într-un fel de întuneric semi-catatonic, fugind de viața mea de până atunci. Nu fusese prea vesel. Dar mă hotărâsem să iau situația în mâini, așa că în fiecare seară ieșeam să alerg în parcul Lill-Jansskogen. Nu apucam să fac o sută de metri și inima începea să-mi bubuie, iar plămânii să nu mai aibă aer, așa încât trebuia să mă opresc. După încă o sută de metri, picioarele îmi tremurau. Apoi mă întorceam în apartamentul ca de hotel și mâncam pâine crocantă de secară și supă. Într-una din zile văzusem o

femeie aici în magazin, apăruse deodată lângă mine, tocmai în fața vitrinei cu mezeluri, și fusese ceva la ea, latura pur fizică a prezenței ei, care într-o clipă mă umpluse cu o dorință aproape explozivă. Ținea coșul de cumpărături în față, cu ambele mâini, avea părul roșcat și pielea palidă a feței, pistruiată. Îi simțisem mirosul, un iz slab de transpirație și săpun, și stătusem cu privirea ațintită înainte, cu inima bătând și gâtul sugrumat, preț de vreo cincisprezece secunde, căci atât durase să ia din vitrină un pachet de salam și să se îndepărteze. O văzusem din nou când trebuia să plătesc, stătea la cealaltă casă, iar dorința, care persistase, mă copleșise din nou. Își pusese cumpărăturile în plasă, se întorsese și ieșise pe ușă. N-o mai văzusem niciodată.

Din scaunul jos al cărucior ului, Vanjei îi căzuseră ochii pe un câine, spre care arăta cu degetul. Niciodată nu m-am oprit să reflectez la ce vedea ea atunci când se uita la lumea din jur. Ce însemna fluxul acela nesfârșit de oameni, fețe, mașini, magazine și semne pentru ea? Nu i se părea totuna, în mod sigur, căci nu numai că arăta în mod regulat către motociclete, pisici, câini și alți copii, dar își și organizase un sistem ierarhic foarte clar pentru oamenii din jurul ei: întâi Linda, apoi eu, apoi bunica și apoi toți ceilalți, în funcție de cât de mult fuseseră în preajma ei în ultimele zile.

— Da, uite, un câine! am spus.

Am luat de pe raft o cutie cu lapte, pe care am pus-o sus pe cărucior, și o caserolă cu paste proaspăt fierte din vitrina de alături. Apoi am luat două pachete de șuncă serrano, un borcănel de măsline și o brânză mozzarella, un ghiveci cu busuioc și câteva roșii. Era o mâncare pe care nici n-aș fi visat vreodată s-o cumpăr în viața mea dinainte, fiindcă pe atunci nu bănuiam că ar exista. Dar acum eram aici, în Stockholmul clasei mijlocii culte, și, deși cochetatul cu tot ce era italian, spaniol, francez și distanțarea de tot ce era suedez mi se păreau prostești, ba chiar, pe măsură ce-mi formam o imagine de ansamblu, de-a dreptul dezgustătoare, chestiunea nu merita totuși să-mi pierd timpul cu ea. Când mi-era dor de varză cu cotlete de porc, de tocană, de supă de legume, de găluște de cartofi, chiftele, tradiționalul *lungemos* din carne și organe de porc și de vită, chiftele de pește, tocană de miel, cârnați, friptură de balenă, sagú cu lapte, păsat de griș, budincă de orez sau griș cu smântână, mi-era dor în egală măsură de anii ’70. Și, din moment ce mâncarea nu era importantă pentru mine, puteam foarte bine să gătesc ceva ce-i plăcea Lindei.

M-am oprit câteva secunde în fața standului de ziare, întrebându-mă dacă să cumpăr cele două „gazete de seară“, cum se numeau în Suedia, cele mai mari tabloide. Lectura lor era ca și cum ți-ai fi răsturnat o găleată de gunoi în cap. Din când în când mai făceam asta, când mi se părea că puțin gunoi în plus acolo sus nu mai conta. Dar nu astăzi.

Am plătit și am ieșit din nou în stradă, unde asfaltul negru reflecta vag lumina cerului blând de iarnă, iar mașinile care stăteau la coadă pe toate laturile intersecției semănau cel mai mult cu niște bușteni tăiați și îngrămădiți laolaltă. Ca să scap de trafic, am luat-o pe Tegnérgatan. În vitrina anticariatului, unul dintre cele pe care le vizitam regulat, am văzut o carte de Malaparte despre care Geir îmi vorbise cu căldură și una de Galileo Galilei, din seria Atlantis. M-am întors din drum, am deschis ușa, împingând-o cu călcâiul, și am intrat cu spatele, cu căruciorul după mine.

— Aș vrea două dintre cărțile expuse în vitrină, am spus. Galileo Galilei și Malaparte.

— *Poftim?* a spus bărbatul de cincizeci de ani, în cămașă, care ținea magazinul și s-a uitat la mine peste ochelarii pătrățoși așezați pe vârful nasului.

— În *vitrină*, am spus. Două cărți. Galilei și Malaparte.

— Cerul și războiul, da? a spus el și s-a întors să mi le aducă.

Vanja adormise.

Fusese oare cursul atât de obositor?

Am tras spre mine maneta de sub tetieră și am lăsat-o încet pe spate în cărucior. A fluturat o mână în somn și și-a strâns pumnul, exact cum făcuse imediat după naștere. Una dintre mișcările care îi erau înnăscute și pe care, încetul cu încetul, le înlocuise cu altele, proprii. Dar, când dormea, primele ei gesturi ieșeau din nou la suprafață.

Am împins căruciorul puțin într-o parte, ca să se poată trece, și m-am întors către raftul cu cărți de artă, în timp ce anticarul bătea prețul celor două volume la casa lui de marcat de modă veche. Fiindcă Vanja dormea, aveam câteva minute la dispoziție, și primul lucru pe care mi-au căzut ochii a fost un album foto de Per Maning. Ce baftă! Întotdeauna îmi plăcuseră pozele lui, în special acestea, din seria cu animale. Vaci, porci, câini, foci. Într-un fel sau altul reușise să le surprindă sufletul. Nu puteai interpreta altfel privirea pe care animalele acestea o aveau în imagini. O prezență absolută, câteodată îndurerată, câteodată vidă, alteori pătrunzătoare. Dar și plină de mister, așa cum erau enigmatice potretele făcute de pictorii secolului al XVII-lea.

L-am pus pe tejghea.

— Tocmai l-am primit, a spus anticarul. Frumoasă carte! Sunteți norvegian?

— Da, am spus. Am să mă mai uit puțin pe-aici.

Am găsit o ediție a jurnalelor lui Delacroix, am luat-o, apoi un volum despre Turner – chiar dacă pictura nici unui alt artist nu pierdea atât de mult când era fotografiată –, cartea istoricului și criticului de artă Poul Vad despre pictorul modernist Hammershøi și un album superb despre orientalism în artă.

Când le-am pus pe tejghea, mi-a sunat telefonul mobil. Aproape nimeni nu avea numărul meu, așa că țârâitul care și-a croit drum din adâncul buzunarului lateral al hanoracului nu mi-a stârnit nici o neliniște. Dimpotrivă. În afară de scurtul schimb de cuvinte cu profesoara de la curs, nu vorbisem cu nimeni de când Linda plecase cu bicicleta în dimineața aceea.

— Alo! a spus Geir. Ce faci?

— Încerc să-mi cresc stima de sine, am spus și m-am întors spre perete. Tu?

— În orice caz, nu asta. Stau la birou și mă uit la lumea care trece pe-aici. Deci, ce mai e nou?

— Tocmai am întâlnit o femeie frumoasă.

— A, da?

— Am vorbit puțin cu ea.

— Serios?

— M-a invitat s-o însoțesc.

— Și ai acceptat?

— Bineînțeles. M-a întrebat până și cum mă cheamă.

— Dar?

— Ține niște cursuri de ritmică pentru copii. Așa că a trebuit să stau acolo, să bat din palme și să cânt cântecele pentru copii în fața ei, cu Vanja în brațe. Pe o pernuță pe jos. Împreună cu o grămadă de mame și de copii.

Geir a râs în hohote.

— Am primit și o jucărie zornăitoare s-o scutur.

— Ha-ha-ha!

— Eram atât de furios când am plecat de acolo, încât nu mai știam ce fac. Dar am putut să-mi pun la bătaie grăsimea de pe șolduri. Și nimănui nu i-a păsat de colăceii mei de pe burtă.

— Nu, în mod evident sunt moi și simpatici, a spus Geir și a râs din nou. Auzi, nu vrei să ieșim diseară?

— Glumești?

— Nu, pe bune. Mă gândeam să stau aici și să lucrez până pe la șapte. Pe urmă ne putem întâlni în oraș.

— Nu se poate.

— Și de ce naiba mai stai în Stockholm, dacă niciodată nu ne putem vedea?

— „Locuiești“[2], am spus. Nu „stai“.

— Îți aduci aminte când ai venit în Stockholm? m-a întrebat el. Când mi-ai ținut o prelegere într-un taxi despre expresia „sub papuc“ fiindcă nu voiam să vin cu tine într-un club de noapte?

— Nu se zice „în Stockholm“, ci „la Stockholm“, am spus.

— La naiba, omule! Vorbeam de expresia aia. „Sub papuc.“ Îți amintești?

— Da, din păcate.

— Și? a spus el. Ce concluzie tragi?

— Că este o diferență, am spus. Eu nu sunt sub papuc. Eu sunt papucul. Iar tu ești un imineu.

— Ha-ha-ha! Pe mâine, atunci?

— Mâine luăm cina cu Fredrik și Karin.

— Fredrik? Cretinul ăla de regizor de film?

— Eu nu m-aș fi exprimat așa, dar, da, despre el e vorba.

— O, Doamne, Dumnezeule! Da, da. Duminică atunci? Nu, e ziua voastră de odihnă. Luni?

— OK.

— Bun, și luni chiar e foarte multă lume.

— Luni la Pelikan, deci, am spus. Apropo, stau cu o carte de Malaparte în mână.

— A, da? Deci ești într-un anticariat? Foarte bine.

— Și cu jurnalul lui Delacroix.

— Și ăla e bun. Thomas vorbea despre el, din câte știu. Altceva?

— Au sunat ieri de la *Aftenposten.* Voiau un interviu.

— Doar n-ai acceptat, nu?

— Ba da.

— Idiotule! Ziceai că încetezi.

— Știu. Dar cei de la editură mi-au spus că jurnalistul e excepțional. Și apoi m-am gândit că aș putea să fac o ultimă încercare. *Se poate* întâmpla totuși să iasă bine.

— Nu, nu se poate, a spus Geir.

— Nu, știu. Dar ce contează? În orice caz, deja am acceptat. La tine?

— Nimic. Am mâncat niște brioșe cu antropologii. Apoi a trecut pe-aici directorul cel bătrân al institutului, cu firimituri în barbă și cu șlițul deschis. Voia să stăm de vorbă. Sunt singurul care nu vrea să-l dea afară. Așa că vine aici.

— Cel care pe vremuri era destul de dur?

— Da. Și care acum tremură de frică să nu-și piardă biroul. Nu i-a mai rămas altceva Așa că e blând ca un mielușel. E vorba de adaptare. Ești dur când îți permiți și amabil, când trebuie.

— Poate trec mâine pe-acolo, am spus. Ai timp, ce zici?

— Bineînțeles că am, ce naiba! Numai să n-o aduci pe Vanja, totuși.

— Ha-ha! Bun, hai că trebuie să plătesc. Ne vedem mâine.

— Sigur. Salutări Lindei și Vanjei.

— Salutări Christinei.

— Vorbim.

— Da, vorbim.

Am închis și am vârât din nou mobilul în buzunar. Vanja dormea în continuare. Anticarul stătea și se uita într-un catalog. A ridicat privirea când m-am postat în fața ghișeului.

— Face o mie cinci sute treizeci de coroane, a spus.

I-am întins cardul. Chitanța am vârât-o în buzunarul din spate – singurul mod în care îmi justificam aceste cumpărături era faptul că le puteam deduce din impozit – cele două sacoșe cu cărți le-am pus pe plasa de sub cărucior și am ieșit împingându-l, în timp ce soneria de la intrare îmi bâzâia în urechi.

Era ora trei și patruzeci. Mă trezisem de la patru și jumătate în dimineața aceea, stătusem și parcursesem o traducere problematică pentru editura Damm până la șase și jumătate, și, chiar dacă era o muncă plicticoasă în care nu făceam altceva decât să compar propoziție după propoziție cu originalul, era totuși de sute de ori mai interesantă și satisfăcătoare decât ceea ce a urmat pe parcursul dimineții și al după-amiezii – îngrijit și distrat copilul, care pentru mine nu mai erau decât o metodă de a-mi omorî timpul. De sleit, viața asta nu mă sleia, n-avea nimic de-a face cu cheltuiala de energie, dar, din moment ce nu-mi oferea nici cea mai mică scânteie de inspirație, mă dezumfla oricum, de parcă aș fi fost un balon înțepat.

La intersecția cu Döbelnsgatan am luat-o la dreapta, am urcat colina de sub biserica Sfântului Ioan, care, cu zidurile sale din cărămidă roșie și acoperișul metalic verde, semăna perfect cu biserica Sfântul Ioan din Bergen și cu biserica Sfânta Treime din Arendal, am ținut o vreme Malmskillnadsgatan, apoi am coborât pe strada David Bagares și am intrat pe poarta curții noastre din spate. Două torțe ardeau pe trotuarul din fața cafenelei de vizavi. Mirosea a urină, căci aici se opreau diferiți indivizi în drumul lor dinspre luxoasa piață Stureplan spre casă și urinau printre gratii, și a gunoi de la șirul de tomberoane așezate de-a lungul peretelui. În colț stătea porumbița care se aciuase aici chiar de când ne mutaserăm noi, cu doi ani în urmă. Pe atunci își avea cuibul într-o gaură sus în zid. Când aceasta a fost zidită și toate suprafețele plane de sus au fost acoperite cu țepi, s-a mutat jos, la nivelul solului. Aici erau și șobolani, îi vedeam uneori când ieșeam să fumez noaptea – spinări negre ce alunecau printre tufișuri și traversau pe neașteptate în fugă porțiunea deschisă și luminată, înspre siguranța straturilor de flori de pe cealaltă parte. Acum, acolo stătea una dintre coafeze, fumând și vorbind la telefonul mobil. Avea vreo patruzeci de ani, și am bănuit că fusese un fel de frumusețe a vreunui orășel de provincie, în orice caz, îmi amintea de femeile pe care le vedeai în restaurantele din Arendal pe timpul verii, femei de patruzeci de ani cu părul vopsit mult prea blond sau mult prea negru, cu pielea mult prea bronzată, cu ochii mult prea provocatori, cu râsul mult prea violent. Vocea îi era răgușită, vorbea un dialect clar din Scania, din sudul extrem al Suediei, ceva între suedeză și daneză, iar azi era îmbrăcată complet în alb. A dat din cap când m-a văzut, la fel am făcut și eu. Deși abia dacă vorbiserăm, o plăceam, era cu totul altfel decât ceilalți

oameni pe care-i întâlnisem în Stockholm și care fie erau în ascensiune, fie ajunseseră deja sus, fie credeau că ajunseseră. Ea n-avea nici o treabă, ca să mă exprim blând, cu corectitudinea austeră a stilului lor, care nu ținea numai de haine și de lucruri, ci și de gânduri și atitudini.

M-am oprit în fața ușii și am scos cheia. Un miros de detergent și de haine curate venea în flux dinspre aerisitorul de deasupra geamului de la spălătorie. Am descuiat și am intrat în casă cât am putut de grijuliu. Vanja cunoștea perfect sunetele acestea și ordinea lor și, în consecință, aproape întotdeauna când ajungeam aici se trezea. La fel și acum. De data aceasta, s-a deșteptat cu un țipăt. Am lăsat-o să urle, am deschis ușa liftului, am apăsat pe buton și m-am uitat în oglindă în timp ce urcam cele două etaje. Linda, care trebuie să fi auzit urletele, stătea și ne aștepta în ușă.

— Salut! a spus ea. Cum a fost? Tocmai te-ai trezit, inimioară? Haide, vino încoace, să vezi ce…

A desfăcut hamul și a ridicat-o pe Vanja.

— Ne-am simțit bine, am spus și am împins căruciorul gol înăuntru, în timp ce Linda și-a descheiat puloverul și a intrat în bucătărie s-o alăpteze. Dar la cursul de ritmică nu mai pun piciorul cât oi trăi.

— A fost chiar atât de rău? a spus ea și s-a uitat zâmbind la mine preț de o clipă, apoi a privit în jos spre Vanja și și-a scos sânul gol.

— Rău? A fost cea mai nenorocită experiență pe care am avut-o vreodată. Am plecat clocotind de furie.

— Am înțeles, a spus ea, pierzându-și interesul.

Grija ei față de Vanja era cu totul altfel. Atotcuprinzătoare. Și în întregime autentică.

Am intrat în bucătărie cu alimentele și le-am pus în frigider, am așezat ghiveciul cu busuioc pe o farfurie, pe pervaz, și l-am udat puțin, am scos cărțile de sub cărucior și le-am pus în bibliotecă, m-am așezat în fața calculatorului și am deschis e-mailul. Nu-l verificasem de dimineață. Aveam un mesaj de la scriitorul și muzicianul Carl-Johan Vallgren, mă felicita pentru nominalizare, spunea că, din păcate, nu reușise încă să se apuce de cartea mea și că, dacă aveam chef de o bere vreodată, să-i dau un telefon. Era un om care-mi plăcea cu adevărat, îi prețuiam extravaganța, pe care unii o găseau deranjantă, snoabă sau stupidă, mai ales după ce petrecusem doi ani în Suedia. Însă îmi era imposibil să beau o bere cu el. Aș fi stat acolo fără să scot o vorbă, știam; încercasem deja de două ori. Aveam apoi un mesaj de la cunoscutul critic literar și jurnalist cultural Marta Norheim, despre un interviu pe care voia să mi-l ia în legătură cu premiul pentru roman primit de la postul național de radio norvegian NRK2. Și unul de la unchiul meu Gunnar, care îmi mulțumea pentru carte, scria că își făcea curaj s-o citească, îmi ura noroc la campionatul nordic de

literatură și încheia cu un P.S. despre cât era de păcat că Yngve și Kari Anne se despărțeau. Am ieșit din cont fără să răspund.

— Ai primit ceva interesant? m-a întrebat Linda.

— Naa. Carl-Johan m-a felicitat, apoi cei de la NRK vor un interviu peste două săptămâni. Și mi-a scris Gunnar, închipuie-ți! Mi-a mulțumit doar pentru carte. Ceea ce nu e rău dacă te gândești ce supărat a fost în legătură cu *Ute av verden*[3].

— Într-adevăr, a spus Linda. Și nu-l suni pe Carl-Johan să-l chemi în oraș?

— Așa bine dispusă ești?

Ea s-a strâmbat la mine.

— Încercam doar să fiu drăguță.

— Înțeleg, am spus. Îmi cer scuze. Nu asta voiam să zic. OK?

— Desigur.

Am trecut pe lângă ea și am luat volumul al doilea din *Frații Karamazov* de pe canapea.

— Am plecat, am spus. Ne vedem mai târziu.

— Pa!

Acum aveam o oră pentru mine. Era singura condiție pe care o impusesem înainte să preiau grija Vanjei de peste zi, anume să am o oră, singur, după-amiaza, și, chiar dacă Lindei i se părea nedrept, din moment ce ea nu avusese niciodată o astfel de oră, acceptase. Motivul pentru care nu avusese o astfel de oră, am presupus eu, era că nu se gândise la așa ceva. Și motivul pentru care nu se gândise la așa ceva, am presupus în continuare, era că prefera să fie împreună cu noi, în loc să fie singură. Dar nu acesta era și cazul meu. Așa că, timp de o oră în fiecare zi, stăteam într-o cafenea din apropiere, citind și fumând. Nu mergeam niciodată la aceeași cafenea de mai mult de patru-cinci ori la rând, pentru că începeam să fiu tratat ca un fel de „client fidel“, adică să fiu salutat la intrare și epatat cu cunoștințele chelnerilor despre preferințele mele, de obicei printr-un comentariu prietenesc pe marginea vreunui eveniment despre care vorbea toată lumea. Însă, pentru mine, singurul scop al traiului într-o metropolă era să pot fi complet singur, înconjurat totodată de oameni. Toți cu fețe pe care nu le mai văzusem în viața mea! Fluxul de chipuri noi, care nu se oprea niciodată. A mă pierde în el reprezenta pentru mine însăși bucuria asociată metropolei. Metroul, cu aglomerarea lui de tipuri și de caractere. Piețele. Aleile pietonale. Cafenelele. Marile complexe comerciale. Distanță, distanță, niciodată nu mă săturam de distanță. Așadar, când un barman începea să mă salute și să zâmbească la vederea mea și când, fără să se limiteze la a-mi întinde o ceașcă de cafea înainte ca eu să apuc să i-o cer, îmi oferea și un croasant din partea casei, era vremea să nu mai dau pe acolo. Și nu era atât de dificil să găsesc alternative, locuiam în centrul orașului, or,

pe o rază de zece minute în jurul nostru se găseau sute de cafenele.

În ziua aceea, am luat-o pe Regeringsgatan în jos, înspre centru. Strada era plină de oameni. Pe drum, m-am gândit la femeia cea frumoasă de la cursul de ritmică pentru copii. Care fusese treaba? M-aș fi culcat cu ea, dar nu credeam că aș fi avut vreodată ocazia, iar dacă ocazia s-ar fi ivit, n-aș fi făcut-o. Și atunci de ce mai conta faptul că mă comportasem ca o femeie în fața ei?

Se pot spune multe despre imaginea pe care cineva o are despre sine, dar, în orice caz, ea nu ține de zona rece a rațiunii. Gândurile o pot înțelege probabil, dar nu au puterea de-a o și controla. Imaginea de sine nu ține numai de ceea ce ești, ci și de ceea ce vrei să fii, de ce ai putea să fii, de ce ai fost odată. Pentru ea nu există diferență între real și ipotetic. În ea se contopesc toate vârstele, toate sentimentele, toate pulsiunile. Când mergeam prin oraș cu căruciorul și îmi petreceam zilele având grijă de copilul meu, nu adăugam ceva vieții mele, îmbogățind-o, ba dimpotrivă, ceva din ea dispărea, o parte a sinelui meu, cea legată de bărbăție. Nu gândurile mă ajutau să înțeleg asta, căci gândurile știau că o făceam dintr-un motiv, și anume că eu și Linda ar fi trebuit să fim egali în raport cu copilul nostru, ci emoțiile, care mă umpleau de disperare atunci când mă înghesuiam într-o matriță atât de mică și de constrângătoare, încât nu mă mai puteam mișca. Întrebarea era cu ce parametri trebuia operat. Dacă parametrii erau egalitatea și dreptatea, da, atunci nu mai era nimic de spus despre cufundarea bărbaților în moliciune și intimitate. Nici despre aplauzele cu care era întâmpinată această evoluție, căci, dacă egalitatea și dreptatea erau parametrii, schimbarea era o îmbunătățire incontestabilă și un progres. Dar existau și alți parametri. Unul era fericirea, un altul intensitatea vieții. Și tot ce se putea ca femeile care își vedeau de carieră până spre patruzeci de ani și care făceau apoi un copil în ultima clipă, copil de care, după câteva luni, avea grijă bărbatul, asta înainte de a-l duce la grădiniță, așa încât ambii să-și poată vedea mai departe de carieră, să fi fost mai fericite decât femeile din generațiile anterioare. Se prea putea ca bărbații care stăteau acasă cu bebelușii lor vreme de o jumătate de an să-și ridice astfel nivelul de intensitate a vieții. Și era posibil ca femeile să-i dorească într-adevăr pe bărbații aceștia cu brațe subțiri, șolduri late, capete rase și ochelari negri de firmă, care vorbeau la fel de bucuros despre avantajele și dezavantajele comparative ale marsupiilor și ale portbebeurilor, ca și despre alegerea optimă între a face propria mâncare pentru bebeluș sau a cumpăra un sortiment ecologic la borcan. Tot ce se putea ca ele să-i fi dorit din toată inima și din tot sufletul lor. Dar nu era esențial nici dacă nu i-ar fi vrut, căci parametrii relevanți erau egalitatea și dreptatea, care depășeau toate celelalte aspecte ale vieții și ale relațiilor. Era o alegere, și alegerea

fusese făcută. Inclusiv pentru mine. Dacă aș fi vrut să stabilesc lucrurile altcumva, ar fi trebuit să-i spun Lindei înainte să rămână însărcinată: Ascultă, eu vreau copii, dar nu vreau să stau acasă și să mă ocup de ei, e bine pentru tine? Asta înseamnă că va fi responsabilitatea ta. Atunci ea ar fi putut spune nu, nu e bine, sau da, e bine, și viitorul nostru putea fi planificat pornind de aici. Dar nu făcusem asta, nu fusesem atât de prevăzător, așa că trebuia să urmez regulile existente. În clasa și cultura cărora le aparțineam, era de la sine înțeles ca amândoi să îndeplinim același rol, numit înainte rolul femeii. Iar eu eram legat de el precum Odiseu de catarg: dacă voiam să mă eliberez, puteam s-o fac, dar nu fără a pierde tot ce aveam. Și așa se făcea că mergeam, modern și efeminat, pe străzile din Stockholm, cu un bărbat furios de secol al XVIII-lea în interiorul meu. Modul în care eram privit se schimba ca prin magie în clipa în care puneam mâinile pe mânerul cărucior ului. Întotdeauna mă uitasem la femeile pe lângă care treceam, așa cum fac mereu toți bărbații, un gest destul de enigmatic, pentru că nu poate duce decât la o scurtă privire drept răspuns, și, dacă vedeam o femeie cu adevărat frumoasă, se putea chiar întâmpla să mă întorc după ea, discret, bineînțeles, dar totuși: de ce? Ce funcție îndeplineau toți acești ochi, toate aceste guri, toate aceste piepturi și talii, picioare și funduri? De ce era atât de important să te uiți la ele? Când numai câteva secunde sau, cel mult, minute mai târziu uitam complet de ele? Uneori câte o femeie îmi întâlnea privirea, și un tremur de dorință mi-ar fi putut străbate corpul dacă s-ar fi uitat la mine o sutime de secundă în plus, căci privirea aceea venea de la o persoană din mulțime, nu știam nimic despre ea, de unde era, cum trăia, nimic, și totuși ne priveam unul pe celălalt, dar cam atât, apoi se termina, dusă era, și mie mi se ștergea din memorie pentru totdeauna. Când mergeam cu cărucior ul, nici o femeie nu se uita la mine, era de parcă nici nu existam. S-ar putea crede că asta avea legătură cu faptul că semnalizam atât de evident că eram luat, dar asta se vedea la fel de bine și atunci când mergeam cu Linda de mână, ceea ce n-a împiedicat vreodată pe cineva să se uite la mine. Ah, nu primeam oare ceea ce meritam, nu eram pur și simplu pus la locul meu pentru că umblam și mă uitam după alte femei când aveam acasă una care era mama copilului meu?

Nu, nu era deloc bine.

Chiar nu era.

Tonje îmi povestise odată despre un bărbat întâlnit în oraș, era târziu, el venise la masa lor, era beat, dar nepericulos, așa crezuseră, din moment ce le povestise că ieșise direct de la maternitate, iubita lui născuse primul lor copil în ziua respectivă, iar acum el sărbătorea. Dar apoi începuse să-i facă lu Tonje avansuri, din ce în ce mai insistent, și, în cele din urmă, îi propusese să meargă la el acasă… Ea fusese

profund tulburată, năpădită de dezgust, dar și de fascinație, bănuisem eu, doar cum era posibil așa ceva, ce avea omul acela în cap?

Nu-mi puteam imagina o trădare mai mare. Dar oare nu eram și eu de aceeași teapă când căutam privirile tuturor acestor femei?

Inevitabil, gândurile mi s-au îndreptat spre Linda, care stătea acasă și se ocupa de Vanja, spre ochii lor, ai Vanjei curioși sau veseli, sau somnoroși, ai Lindei, atât de frumoși. Niciodată nu-mi dorisem pe cineva mai mult decât pe ea, și acum o aveam nu numai pe ea, ci și copilul ei. De ce nu mă puteam mulțumi cu asta? De ce nu puteam să pun deoparte scrisul pentru un an și să-i fiu tată Vanjei, cât timp Linda își finaliza studiile? Eu le iubeam, ele mă iubeau. Și-atunci de ce nu înceta tot restul să mă roadă pe dinăuntru?

Trebuia să mă străduiesc și mai mult. Să uit tot ce era în jurul meu și să mă concentrez în timpul zilei numai asupra Vanjei. Să-i ofer Lindei tot ce-i trebuia. Să fiu un om bun. La naiba, să fiu un om bun, îmi era peste putință așa ceva?

Sosisem la noul magazin Sony și tocmai mă întrebam dacă n-ar fi trebuit să intru în Librăria Academiei de pe colț, să cumpăr niște cărți și să mă așez la cafeneaua de acolo, când l-am zărit pe dramaturgul Lars Norén pe cealaltă parte a străzii. Mergea, cu o sacoșă Nike în mână, în direcția din care eu tocmai venisem. Prima dată îl văzusem la câteva săptămâni după ce ne mutaserăm în apartamentul de aici, era în parcul Humlegården, ceața atârna apăsătoare deasupra copacilor și înspre noi venea un om mărunt, semănând a hobbit, îmbrăcat complet în negru. Îi întâlnisem privirea, era neagră ca noaptea, și simțisem un fior pe spinare, ce fel de om mai era și ăsta? Un trol?

— L-ai *văzut?* mă întorsesem spre Linda.

— Era Lars Norén, spusese ea.

— *Ăsta* era Lars Norén?

Mama Lindei, care era actriță, lucrase cu el la o piesă pusă în scenă la Teatrul Regal cu multă vreme în urmă, și la fel cea mai bună prietenă a Lindei, Helena, și ea actriță. Linda îmi povestise cum el îi vorbise mamei foarte amabil și cum cuvintele ei apăruseră ulterior în piesă, identice, puse în gura personajului pe care îl juca Ingrid. Linda mă cicălise să citesc *Kaos är granne med Gud* („Haosul este vecin cu Dumnezeu“) și *Natten är dagens mor* („Noaptea este mama zilei“) de Norén, despre care spunea că erau absolut extraordinare, dar n-am făcut-o niciodată, lista mea de lecturi obligatorii era lungă precum un an dureros, și pe moment mă mulțumeam să-l văd din când în când, căci nu se sfia să apară dintr-odată pe stradă, și, când mergeam la cafeneaua noastră favorită, Saturnus, nu rareori se întâmpla să-l găsim acolo, dând un interviu sau pur și simplu stând de vorbă cu cineva. Nu era singurul scriitor peste care dădeam; în brutăria de mai încolo îl

văzusem o dată pe Kristian Petri, pe care aproape că-l salutasem, neobișnuit, cum eram, să întâlnesc figuri văzute înainte, și altă dată pe Peter Englund, în același loc, în timp ce Lars Jakobson, care scrisese minunatul roman *Iden Röda Damens slott* („În castelul Doamnei Roșii“), intrase o dată în Café Dello Sport când noi eram acolo, iar pe Stig Larsson, de care fusesem obsedat pe la douăzeci de ani și al cărui volum de poezie *Natta de mina* („Culcându-i pe ai mei“) mă pocnise ca o lovitură de pumn, îl văzusem odată pe terasa vestitului restaurant Sturehof, citea dintr-o carte, și inima îmi bătuse atât de tare, încât ai fi zis că dădusem cu ochii de un mort. Altă dată îl văzusem la Pelikan când eram împreună cu cineva care-i cunoștea anturajul și-i strânsesem mâna, uscată ca un smoc de paie, în timp ce îmi zâmbea apatic. Pe Aris Fioretos îl văzusem într-o seară la centrul cultural Forum, era și Katarina Frostenson acolo, peste Ann Jäderlund dădusem la o petrecere prin Söder. Îi citisem pe toți scriitorii aceștia când eram la Bergen, pe atunci erau doar niște nume străine care trăiau într-o țară străină, iar acum, când îi vedeam în carne și oase, erau învăluiți de aura de atunci, ceea ce îmi stârnea un puternic sentiment al istoriei contemporane, ei scriau în prezent și îl umpleau cu acele stări de spirit prin care urma să fim înțeleși de cei de după noi. Stockholm la început de mileniu, aceasta era impresia pe care o aveam văzându-i, și era o senzație plăcută și măreață. Că mulți dintre acești scriitori își trăiseră măreția în anii ’80 și ’90 și erau de mult dați la o parte nu mă interesa, nu realitatea mi-o doream, ci magia. Dintre scriitorii tineri pe care îi citisem, numai Jerker Virdborg îmi plăcuse, romanul său *Svart Krabba* („Crabul negru“) avea ceva ce îl ridica deasupra pâclei de morală și de politică în care se învăluiau ceilalți. Nu că ar fi fost neapărat un roman excepțional, însă el căuta altceva. Și asta era singura datorie a literaturii, în toate celelalte privințe era liberă, dar nu și în asta, iar când scriitorii neglijau această îndatorire, nu meritau decât dispreț.

Cât le uram revistele! Articolele. Gassilewski, Raattamaa, Halberg. Ce scriitori îngrozitori erau!

Nu, Librăria Academiei nu.

M-am oprit în fața trecerii de pietoni. Pe cealaltă parte, în pasajul către marele și venerabilul magazin universal NK se afla o cafenea micuță, și m-am hotărât să-mi încerc norocul. Chiar dacă mă duceam des acolo, fluxul de oameni era atât de mare, iar mediul atât de anonim, încât te pierdeai oricum în el.

Am găsit o masă liberă chiar lângă balustrada din fața scării ce ducea către magazinul de bricolaj de la subsol. Mi-am atârnat haina pe scaun, am pus cartea pe masă cu coperta în jos și cu cotorul ferit, așa încât nimeni să nu poată vedea ce citeam, și m-am așezat la coadă în fața ghișeului. Cei trei angajați, două femei și un bărbat, semănau ca

niște frați. Cea mai în vârstă, care stătea acum lângă cafetiera sfârâitoare, avea o înfățișare și o atitudine cum vezi aproape numai în reviste, și plasticitatea ei aproape a anulat dorința pe care o resimțisem văzând-o cum se mișcă în spatele ghișeului, de parcă lumea în care mă mișcam eu era incomensurabilă cu a ei – și chiar așa și era. Nu exista nici un alt punct de intersecție între noi decât privirea.

Fir-ar! O luam de la capăt!

N-ar fi trebuit să mă opresc deja?

Am scos din portmoneu o bancnotă mototolită de o sută și am netezit-o în palmă. I-am cercetat cu privirea pe ceilalți clienți, aproape toți așezați pe câte un scaun și cu pungile strălucitoare de cumpărături îngrămădite pe altul. Cizme și pantofi lucioși, costume, paltoane și haine impecabile, ici-colo un guler de blană, un lanț de aur, piele îmbătrânită și ochi îmbătrâniți în gâvanele lor îmbătrânite și vopsite. Se bea cafea, se mâncau produse de patiserie. Aș fi dat incredibil de mult să aflu la ce se gândeau oamenii aceștia stând acolo. Cum li se părea lor lumea din jur. Dacă era cu totul altfel decât o vedeam eu? Dacă erau încântați de pielea întunecată a canapelelor, de culoarea neagră a cafelei și de gustul ei bun, ca să nu mai vorbim de insula gălbuie de cremă de vanilie din mijlocul suprafeței ondulate și fisurate a foitajului? Cum ar fi fost dacă lumea aceasta întreagă cânta înăuntrul lor? Dacă erau plini până la refuz de nenumăratele plăceri pe care li le oferise această zi? Plasele lor de cumpărături, de exemplu, cât de subtile și de extravagante erau, cu șnurul acela răsucit în locul mânerului mărunt de carton lipit al pungilor de supermarket! Și logourile, cu care specialiștii chiar își bătuseră capul câteva zile sau săptămâni la rând, folosindu-se de toate cunoștințele și experiența lor, primind feedback în timpul ședințelor cu alte departamente, lucrând mai departe, poate chiar arătând mostre prietenilor și membrilor familiei, nedormind nopțile, căci cu siguranță prima variantă nu fusese pe placul cuiva, în ciuda atenției și a inteligenței cu care fusese creată, până sosise ziua când logourile deveniseră realitate, și acum, de exemplu, stăteau în brațele unei femei de cincizeci de ani cu părul țeapăn, ușor auriu.

Poate că nu părea chiar atât de extaziată. Mai mult ușor contemplativă. Plină de pace interioară după o viață lungă și fericită? În care contrastul perfect dintre materialul alb, dur și rece al ceștii și lichidul negru, dens și cald al cafelei nu era decât o destinație temporară în hoinăreala printre lucrurile și fenomenele lumii? Căci nu văzuse ea odată degețel-roșu pe un vârf de munte? Nu văzuse ea un câine urinând pe un felinar din parc într-una din serile cețoase de noiembrie care umpleau orașul de mister și frumusețe? Căci, ah, ah! nu era aerul plin de particule microscopice de ploaie, care nu numai

că se așază ca o peliculă pe piele și pe lână, pe metal și lemn, ci și reflectă în jur lumina, așa încât totul sclipea și strălucea în atmosfera aceea gri? Nu văzuse ea un bărbat spărgând geamul de la pivniță în partea cealaltă a curții din spate, pentru ca apoi s-o deschidă cu forță și să se strecoare în interior pentru a fura tot ce găsise? Căile omului sunt într-adevăr remarcabile și stranii! Nu fusese ea în posesia unui mic stativ de metal cu solniță și piperniță, ambele din sticlă mată, însă cu capacul din același metal ca stativul și cu multe găurele, pentru ca respectivele granule de sare și piper să poată fi *presărate*? Și pe ce nu le presărase! Fripturi de porc, pulpe de miel, omlete galbene și delicioase cu bucățele verzi de ceapă, supe de mazăre și fripturi de vită. Plină până la refuz de toate aceste impresii, care, fiecare în parte, cu tot ce ține de gust, miros, culoare și formă, erau în sine o experiență de viață, poate că nu era ciudat să-și caute liniștea și pacea acolo unde stătea și unde nu părea să fi vrut să mai interiorizeze *ceva* din lumea asta.

Bărbatul din fața mea, de la coadă, primise în sfârșit pe tejghea ceea ce comandase – trei caffè latte, probabil extrem de dificil de făcut –, și chelnerița cu păr lung până la umeri, buze moi și ochi negri, care se înveseleau imediat la vederea cuiva cunoscut, dar care acum erau neutri, s-a uitat la mine.

— O cafea neagră? a spus ea înainte să apuc să cer ceva.

Am dat din cap și am oftat când ea s-a întors s-o aducă. Așadar, îl reținuse și ea pe bărbatul înalt și trist, cu pete de mâncare pentru copii pe pulover, care nu se spăla niciodată pe cap.

În puținele secunde cât i-a luat să scoată o ceașcă și s-o umple cu cafea, am măsurat-o din priviri. Și ea purta cizme lungi până la genunchi. Era moda iernii, și mi-aș fi dorit să dureze pentru totdeauna.

— Poftim! a spus.

I-am întins o bancnotă de o sută, ea a luat-o în primire cu degete ei îngrijite, am observat până și că lacul de unghii era transparent, a numărat restul din casă și mi l-a pus în palmă, și în momentul acela zâmbetul pe care mi-l adresase a alunecat înspre cele trei prietene din spatele meu.

Vederea cărții lui Dostoievski pe masă nu era tocmai ispititoare. Rezistența la lectură îmi creștea cu cât citeam mai puțin, era un cerc vicios tipic. În plus, ajunsesem să nu-mi placă să mă aflu în lumea descrisă de Dostoievski. Indiferent cât de absorbit puteam fi și cât admiram ceea ce făcuse, nu puteam scăpa de senzația de jenă pe care mi-o dădea lectura cărților lui. Nu, nu jenă. Disconfort era cuvântul. Mă simțeam inconfortabil în lumea lui Dostoievski. Dar am deschis oricum cartea și m-am așezat ca acasă pe canapea s-o citesc, după ce am aruncat o scurtă privire prin local ca să mă asigur că nu mă vedea

nimeni făcând asta.

Înainte de Dostoievski, idealul, chiar și idealul creștin, a fost întotdeauna pur și puternic, ceresc, aproape intangibil. Carnea era slabă, mintea, șovăielnică, dar idealul era de neînduplecat. Idealul presupunea să aspiri, să înduri, să-ți duci crucea luptând. În cărțile lui Dostoievski, totul este omenesc sau, mai curând, omenescul este totul, și la fel sunt inversate și idealurile: le poți atinge numai renunțând, resemnându-te, golindu-te de voință mai degrabă decât alimentând-o. Idealurile celor mai importante romane ale lui Dostoievski sunt smerenia și renunțarea la sine, iar măreția lui constă în faptul că acestea nu sunt niciodată atinse în acțiunea romanelor, lucru care este tocmai o urmare a propriei lui smerenii și renunțări la sine ca autor. Spre deosebire de majoritatea celorlalți mari scriitori, Dostoievski nu este el însuși vizibil în romanele sale. Nu există nici o întorsătură de frază care să-l trădeze, nu se întrezărește nici o morală definitivă, el își folosește întreaga ingeniozitate și tenacitate pentru a-i individualiza pe oameni, și, din moment ce omul are atât de multe în el care nu se supun smereniei și renunțării la sine, lupta și acțiunea sunt întotdeauna mai puternice decât pasivitatea milei și a iertării în care se dizolvă. De aici se poate merge mai departe, să luăm de pildă conceptul lui de nihilism, care niciodată nu pare real, ci e numai o idee fixă, o bucată din universul istoriei ideilor, exact pentru că omenescul răbufnește la el în toate formele sale, de la cea mai grotescă și mai animalică până la rafinamentul aristocratic sau la idealul christic, murdar, sărac și refuzând splendorile lumii, și se revarsă peste tot, inclusiv peste discuția despre nihilism, până îl umple de sens. La un autor precum Tolstoi, care a scris și a trăit și el în perioada tulbure din a doua jumătate a secolului trecut, care a fost și el preocupat de toate trăirile religioase și morale ale omului, lucrurile arată complet diferit. La el găsești descrieri ample de peisaje și încăperi, de obiceiuri și îmbrăcăminte, la el o țeavă fumegă în urma unei împușcături, pocnitura reverberează cu un ecou slab, animalul lovit saltă înainte de a se prăbuși, iar sângele scoate aburi atunci când se prelinge pe pământ. Acolo se discută despre vânătoare cu argumente detaliate, ce nu se vor a fi altceva decât analiza competentă a unui fenomen obiectiv, inserată într-o relatare altfel perfect narativă. Această greutate a faptelor și a lucrurilor nu se găsește la Dostoievski, la el în spatele lor se ascunde mereu altceva, drama vreunui suflet, ceea ce înseamnă că există întotdeauna o latură a omenescului pe care el n-o cuprinde, și anume cea care ne leagă de lucrurile din exteriorul nostru. Multe forțe se întrepătrund în om, și în el există și altceva decât sufletul. Autorii Vechiului Testament au știut-o mai bine decât oricine. Acolo găsim de departe cea mai bogată descriere a posibilelor manifestări umane, în care sunt reprezentate toate formele de viață imaginabile, în afară de una, pentru noi singura

validă, și anume cea sufletească. Împărțirea omenescului în subconștient și conștient, iraționalitate și rațională, unde una o explică sau o amplifică pe cealaltă, și înțelegerea lui Dumnezeu ca pe ceva în care îți poți cufunda sufletul, așa încât lupta să înceteze și să se instaureze pacea, sunt perspective noi, indisolubil legate de noi și de timpul nostru, care nu degeaba a făcut ca lucrurile să ne scape, contopindu-le cu cunoștințele sau cu imaginile noastre despre ele, în timp ce noi am inversat relația omului cu lumea: dacă înainte omul era cel care rătăcea prin lume, acum lumea este cea care rătăcește prin om. Iar când sensul se deplasează, se deplasează și lipsa lui. Nu eliminarea lui Dumnezeu este cea care ne deschide calea către noapte, așa cum se întâmpla în secolul al XIX-lea, când umanul rămas a cuprins totul, după cum se poate vedea la Dostoievski, la Munch și la Freud, unde omul, poate de nevoie, poate din dorință, a devenit propriul său ideal. De aici n-a mai lipsit decât un singur pas înapoi pentru ca întreg sensul să dispară. Și atunci omul a văzut că deasupra umanului există un cer care e nu numai pustiu, întunecat și rece, ci și nesfârșit. Cât valora umanul în acest univers? Era omul pe pământ altceva decât o târâtoare printre alte târâtoare, o viață printre altele, care ar fi putut să se manifeste la fel de bine sub forma algelor din mare sau a ciupercilor din pădure, a icrelor din burta peștelui, a șobolanilor dintr-un cuib sau a scoicilor de pe o stâncă? De ce ar mai fi contat alegerile, când în viață nu mai exista nici un scop și nici o direcție, afară poate doar de a ne îngrămădi laolaltă, a trăi și a muri? Cine se mai putea întreba despre valoarea vieții când ea dispărea o dată pentru totdeauna, cui îi mai păsa de o movilă de pământ sau de o grămadă de oase vechi? Hârca, nu striga ea batjocoritoare acolo în mormânt? Ce mai contau câțiva morți, din perspectiva asta? A da, existau și alte perspective asupra aceleiași lumi; nu putea fi ea oare văzută ca un miracol, cu râurile ei de munte și pădurile întinse, cu cochiliile de melc spiralate și grotele adânci de un stat de om, cu vasele de sânge și circumvoluțiunile cerebrale, cu planetele pustii și galaxiile în extindere? Ba da, putea, căci sensul nu apare de la sine, ci îl dăm noi. Moartea golește viața de sens pentru că țința tuturor eforturilor noastre încetează odată cu ea, și o umple de sens pentru că proximitatea ei face ca fiecare fărâmă de viață să fie indispensabilă, fiecare clipă, prețioasă. Însă, în vremurile noastre, moartea ne-a fost luată, ea nu mai există, nu mai mult decât în anunțurile din ziare, în știrile de la televizor sau în filme, unde nu marchează încheierea vreunui flux – discontinuitate –, ci, dimpotrivă, datorită repetiției zilnice, reprezintă o continuare a fluxului – continuitate –, și astfel a ajuns, în mod straniu, simbolul siguranței și modul nostru de ancorare. Prăbușirea unui avion e un ritual, se întâmplă periodic, presupune cam același lucru, iar noi nu facem niciodată parte din ea.

Siguranță, da, dar și tensiune și intensitate, închipuie-ți cât de îngrozitoare pot fi ultimele secunde ale pasagerilor… Aproape tot ce vedem și facem are ceva din intensitatea aceea, intensitate care, deși se declanșează în noi, nu are nici o legătură cu noi. Ce e asta? Trăim oare viețile altora? Da, trăim și avem parte, de fapt, de tot ce nu am trăit și nu am avut, din moment ce vedem și participăm fără a fi noi înșine acolo. Și nu rareori, ci zi de zi… Și nu numai eu și cei cunoscuți mie, ci culturi întregi, aproape toată lumea, toată blestemata asta de omenire. Ea a cercetat și și-a însușit totul, așa cum marea înglobează ploaia și zăpada, nu mai e nici un singur lucru pe lumea asta pe care noi să nu-l fi atras în universul nostru și, astfel, să nu-l fi impregnat cu umanitate: pe aici a trecut mintea noastră. În comparație cu divinul, umanul a fost întotdeauna mic și lipsit de importanță, și probabil datorită enormei semnificații a acestei pespective, semnificație care ar putea fi comparată doar cu importanța intuiției că întotdeauna cunoașterea a fost o cădere, a apărut ideea de divin – care acum a dispărut. Căci cine mai meditează azi la lipsa de sens a vieții? Adolescenții. Ei singuri mai sunt preocupați de întrebările existențiale, care din acest motiv au dobândit o notă puerilă și imatură, încât unui adult cu simțul decenței rămas intact îi e de două ori imposibil să le ia în serios. Ciudat nu e însă, fiindcă vitalitatea nu e niciodată mai puternică și mai incandescentă ca în adolescență, când pentru prima oară pătrunzi în lume și toate sentimentele îți sunt noi. Și iată-i deci pe adolescenți, cu gândurile lor mărețe orbitând pe traiectoriile lor mici, privind ba în stânga, ba în dreapta după vreo supapă prin care să le poată elibera, în timp ce presiunea preaplinului se acumulează. Și peste cine dau inevitabil, dacă nu peste bătrânul Dostoievski? Dostoievski a devenit un autor al adolescenților, iar problema nihilismului, o problemă adolescentină. Fenomenul nu e tocmai ușor de explicat, dar, în orice caz, el a dus la subminarea acestei problematici esențiale și, totodată, la trasferul întregii forțe critice către stânga, unde se disipează în idei despre dreptate și egalitate, care legitimează și ghidează dezvoltarea acestei societăți și a vieții noastre lipsite de adâncime. Diferența dintre nihilismul secolului al XIX-lea și cel al secolului nostru este totuna cu diferența dintre deșertăciune și egalitate. În 1949, scriitorul german Ernst Jünger scria că viitorul ne va duce mai aproape de statul universal. Acum, când democrația liberală deține supremația printre formele sociale, pare că a avut dreptate. Cu toții suntem democrați, cu toții suntem liberali, iar diferențele dintre state, culturi și oameni se micșorează pretutindeni. Or, mișcarea aceasta nu este ea, în mod fundamental, nihilistă? „Lumea nihilistă este în esență o lume în continuă descreștere, ceea ce în mod necesar și natural coincide cu mișcarea către zero“, scria Jünger. Exemple ale unei astfel de descreșteri sunt percepția lui

Dumnezeu ca „bun“, sau tendința de a găsi un numitor comun tuturor evoluțiilor complicate din lume, sau predilecția pentru specializare, și ea o altă formă de reducție, sau dorința de a transforma totul în cifre, fie că vorbim de frumusețe, pădure, artă sau corpuri. Căci ce sunt banii altceva decât un mod de a pune semnul egalității între cele mai felurite lucruri, transformându-le în bunuri de consum? Sau, după cum scria Jünger: „Încetul cu încetul, toate sferele sunt aduse la un numitor comun, chiar și cele care există în afara cauzalității, precum visul“. În secolul nostru, până și visele ne sunt identice, până și visele devin tranzacționabile. Absența diferenței este doar un alt nume pentru indiferență.

În asta constă noaptea noastră.

Am simțit că în jurul meu mulțimea începea să se rărească și că afară se întunecase, însă numai după ce am lăsat cartea deoparte ca să mă duc să-mi mai umplu cana mi-am dat seama că asta ar fi trebuit să-mi semnaleze trecerea timpului.

Era șase fără zece.

Fir-ar!

Ar fi trebuit să fiu acasă la cinci. Și era și vineri, iar vineri după-amiaza și seara obișnuiam să facem ceva mai deosebit. Sau cel puțin asta era ideea.

La naiba! Ce porcărie!

Mi-am îmbrăcat haina, am băgat cartea în buzunar și m-am grăbit afară.

— La revedere! a spus chelnerița în urma mea.

— La revedere! am spus fără să mă mai uit înapoi.

Nu mă puteam întoarce acasă fără să fac cumpărăturile. Am intrat întâi vizavi, la Systembolaget, am luat la întâmplare o sticlă de vin roșu de pe raftul cu cele mai scumpe băuturi, după ce verificasem să aibă marcaj, apoi am luat-o prin pasajul ce ducea în interiorul mallului, care era atât de mare și de luxos, încât întotdeauna mă făcea să mă simt un jerpelit și un boschetar, apoi pe scări în jos către supermarketul de la subsol, unde găseai cea mai simandicoasă ofertă de produse din Stockholm și unde ajungea o parte considerabilă a veniturilor noastre, nu fiindcă am fi fost niște gurmanzi, ci fiindcă ne era prea lene să mergem până la supermarketul ieftin din pasajul stației de metrou de pe bulevardul Birger Jarlsgatan și fiindcă eu nu dădeam o para chioară pe valoarea banilor, însemnând că îi aruncam pe geam fără nici o reținere atunci când îi aveam și la fel de firesc le duceam dorul când nu-i aveam. Bineînțeles că era o prostie, care ne făcea viața mai dificilă decât ar fi fost cazul. Am fi putut ușor avea o situație economică modestă, dar stabilă și funcțională, în loc ca eu să arunc toți banii pe geam de îndată ce intram în posesia lor, și apoi să trăim următorii trei ani la limita supraviețuirii. Dar cine ar fi putut să

gândească astfel? Nu eu, în orice caz. Așa că m-am dus la raionul de măcelărie, unde stătea atârnată o minunăție de carne matură, un antricot cu preț exorbitant pentru noi, adus de la o fermă din Gotland, de al cărui gust până și eu îmi dădeam seama că era excepțional, și unde se găseau niște sosuri de casă în recipiente de plastic, din care am luat câteva, înșfăcând apoi și o pungă cu cartofi, niște roșii, o căpățână de broccoli și niște ciuperci. Am văzut că aveau zmeură proaspătă și am luat o caserolă, m-am grăbit înspre lăzile frigorifice și am găsit înghețata de vanilie de marca mai puțin cunoscută pe care tocmai începuseră s-o aducă, și, în final, am luat în fugă un soi de napolitane franțuzești delicioase, care mergeau cu înghețata, din cealaltă parte a magazinului, unde, din fericire, era și o casă.

Fir-ar să fie, era și un sfert!

N-ajungea că întârziasem o oră și jumătate și că Linda mă aștepta acasă, dar mai scurtasem și seara, pentru că ne culcam foarte devreme. Pentru mine nu era nici o problemă, puteam foarte bine să mănânc niște sendvișuri în fața televizorului și să mă culc la șapte și jumătate dacă era nevoie, dar de ea era vorba.

În plus, tocmai fusesem într-un mic turneu de lecturi publice de trei zile și urma să plec la Oslo săptămâna următoare ca să țin o prelegere, așa că nu puteam întinde coarda prea mult.

Am pus produsele pe banda de metal ce se mișca lent spre casieră. El le-a luat unul după altul și le-a răsucit în aer până când cititorul cu laser a scanat codul de bare, apoi le-a așezat pe banda rulantă îngustă și neagră – făcând totul cu mișcări de somnambul, ca prin vis. Lumina de deasupra noastră era puternică și nu-i ascundea nici un por al pielii. Gura îi atârna pe la colțuri, nu fiindcă ar fi fost bătrână, ci fiindcă avea obrajii mari și cărnoși. Tot capul îi era înfășurat în carne. Faptul că petrecuse mult timp aranjându-și coafura nu-i fusese de nici un folos: era ca și cum ar fi pieptănat ciuful verde al unui morcov.

— Cinci sute douăzeci de coroane, a spus și și-a privit unghiile, ridicând mâinile.

Am trecut cardul prin cititor și am tastat codul pin. În timp ce priveam fix ecranul și așteptam ca tranzacția să fie aprobată, mi-am dat seama că uitasem de plasă. Când se întâmpla așa ceva, aveam întotdeauna grijă s-o plătesc, pentru ca vânzătoarea să nu-și închipuie c-o uitasem intenționat și că speram să-mi spună că puteam lua una gratis, așa cum făcea adeseori. Dar acum nu aveam deloc bani gheață și ar fi fost stupid să folosesc cardul pentru suma aceasta ridicolă. Pe de altă parte, de ce ar fi contat părerea ei despre mine? Doar era atât de grasă!

— Am uitat să iau o plasă, am spus.

— Face două coroane.

Am luat o plasă din cutia de dedesubtul casei de marcat și am scos

iar cardul.

— N-ai mărunt? a întrebat ea.

— Nu, din păcate.

A fluturat din mână.

— Dar vreau s-o plătesc, am spus. Nu e vorba de asta.

A zâmbit obosită.

— Poți s-o iei așa.

— Mulțumesc, am răspuns, am îndesat produsele în plasă și am luat-o spre scările ce duceau în sus, înspre o sală unde erau înșirate vitrinele unei firme de licitații.

Când am ieșit pe ușa de acolo, pe cealaltă parte a străzii magazinul NK strălucea în întuneric. O întreagă rețea de coridoare se întindea chiar sub centrul orașului, din pasajul principal puteai pătrunde în subsolul NK și ajunge pe o stradă comercială subterană, legată pe partea stângă de un alt centru comercial, Gallerian, și apoi, mai sus pe aceeași parte cu Casa de Cultură, mai departe se ieșea direct în pasajul pietonal Plattan, de sub piața centrală, și apoi în stația de metrou T-Centralen, de unde alte tuneluri duceau până departe, la gară. În zilele ploioase, veneam mereu pe aici, dar nu numai atunci, fiindcă orice subterană mă atrăgea, avea ceva magic – imagine care-mi rămăsese cu siguranță din copilărie, când peșterile reprezentau însăși întruchiparea fantasticului. Îmi amintesc cum într-o iarnă se așternuse o zăpadă de peste doi metri, trebuie să fi fost prin 1976 sau 1977, și într-un weekend am săpat în ea niște peșteri conectate prin tuneluri întinse prin toată grădina, până la vecini. Când s-a lăsat seara și am putut sta în interiorul zăpezii, povestind, eram cuprinși ca de vrajă.

Am trecut pe lângă barul american plin de lume, era vineri, și oamenii veneau aici după serviciu să bea o bere sau înainte să înceapă distracția pe bune, cu hainele groase puse pe spătarul scaunului, zâmbeau și beau cu fețele îmbujorate, majoritatea aveau în jur de patruzeci de ani, în timp ce băieți și fete tinere cu șorțuri negre se învârteau în jur și luau comenzile, așezau tăvi cu bere pe mese și strângeau paharele goale. Sunetul oamenilor veseli, zumzetul acela cald, prietenos, întretăiat de câte un hohot de râs, a ajuns la mine în clipa când o ușă s-a deschis și un grup de cinci persoane s-a oprit chiar în fața intrării, fiecare făcea câte ceva: își cotrobăia în geantă după o țigară sau un ruj, tasta un număr pe telefon, pe care îl ducea apoi, așteptând, la ureche, în timp ce privirea îi străbătea strada sau căuta pe altcineva ca să-i zâmbească – un simplu zâmbet prietenesc.

— Un taxi până la Regeringsgatan… am auzit în spatele meu.

Pe stradă aluneca încet și mohorât un cârd de mașini, fețele pasagerilor erau luminate de felinare și dobândeau o strălucire misterioasă, iar pe chipurile șoferilor se proiecta lumina albăstruie a bordului. Din unele automobile se auzea basul. Pe cealaltă parte a

străzii ieșeau oameni din NK, unde o voce urma să anunțe prin difuzor că în cincisprezece minute mallul se va închide. Vedeai blănuri groase, paltoane de lână de culoare închisă, mănuși de piele, mănunchiuri de sacoșe. Câte o jachetă tinerească lucioasă, câte un pantalon tip sac, câte o căciulă croșetată. O femeie a trecut în fugă, într-o mână își ținea căciula, haina descheiată îi flutura pe lângă picioare. Unde trebuia să ajungă? Părea ceva serios, așa că m-am întors după ea. Dar nu s-a întâmplat nimic, a dispărut pur și simplu după colț, înspre parcul Kungsträdgården. Lipiți de perete stăteau niște boschetari. Unul ținea în față un carton pe care era scris cu markerul că avea nevoie de bani pentru un adăpost peste noapte. Chiar alături era o căciulă cu niște monede în ea. Ceilalți doi stăteau și beau. M-am uitat în altă direcție când am trecut prin dreptul lor, am traversat spre Librăria Academiei, m-am grăbit pe lângă fațadele severe și impersonale, m-am gândit la Linda, care era poate nervoasă, poate se gândea că seara era distrusă, și la cât de puțin chef aveam să înfrunt așa ceva. A urmat încă o intersecție, am trecut pe lângă restaurantul italian scump, am aruncat o scurtă privire în sus înspre Glenn Miller Café, unde chiar atunci două persoane ieșeau din taxi, și am mers mai departe spre restaurantul Nalen. Un autobuz enorm cu remorcă, probabil al unei formații, stătea parcat acolo, cu un autobuz alb al postului național suedez de radio chiar în spate. Dinăuntru ieșeau pe trotuar mănunchiuri groase de cabluri, și am încercat în van să văd cine urma să cânte acolo în seara aceea, după care am urcat cele trei trepte din fața ușii noastre, am tastat codul de securitate și am intrat. De îndată ce am pus piciorul pe trepte, am auzit ușa deschizându-se și închizându-se la loc la etajul de deasupra. Judecând după miros, trebuia să fi fost rusoaica. Dar era prea târziu ca să mai iau liftul, prin urmare am continuat să urc și, într-adevăr, imediat după, iat-o coborând. S-a făcut că nu mă vede. Am salutat-o oricum.

— Bună!

A mormăit ceva, însă numai după ce a trecut de mine.

Era o vecină de coșmar. În primele noastre șapte luni, apartamentul ei fusese gol. Dar apoi, într-o noapte, pe la unu și jumătate, ne-am trezit din cauza unui zgomot din hol, ușa ei se trântise, și, la scurt timp după, a pornit muzica atât de tare, că nu ne mai puteam auzi unul pe celălalt. O muzică eurodisco în care basul și percuția ne făceau podeaua să vibreze și ferestrele să tremure. Era ca și cum am fi dat drumul la combina noastră la maximum. Linda, care era însărcinată în luna a opta, avea deja probleme cu somnul, dar chiar și eu puteam să-mi iau adio de la odihnă, chit că de regulă dormeam buștean pe orice fel de gălăgie. Între cântece o auzeam strigând sub noi. Ne-am sculat și ne-am dus în sufragerie. Trebuia să apelăm oare numărul acela special pentru astfel de situații? N-aș fi vrut, era ceva

prea suedez pentru mine, n-ar fi fost mai bine să mergem pur și simplu jos, să sunăm la sonerie și să-i spunem? Ba da, însă asta trebuia s-o fac eu. Și așa am și făcut, am sunat, chiar dacă degeaba, apoi am bătut, dar n-a ieșit nimeni. Am petrecut încă o jumătate de oră în sufragerie. Oare muzica avea să se oprească pur și simplu? Dar, până la urmă, Linda s-a enervat atât de tare, încât a coborât ea, și atunci femeia a deschis brusc ușa. Și a fost atât de înțelegătoare! A făcut un pas în față și a atins burta Lindei, și tu, care aștepți un copil, a spus ea într-o suedeză cu iz rusesc, îmi pare rău, îmi cer scuze, dar bărbatul meu m-a părăsit și nu știu ce să fac, înțelegi? Muzică și puțin vin, prind bine în Suedia asta friguroasă. Dar tu aștepți un copil și trebuie să dormi, draga de tine!

Bucuroasă că reușise, Linda s-a întors sus și mi-a povestit ce discutaseră, după care am intrat amândoi în dormitor și ne-am culcat. Zece minute mai târziu, chiar când adormisem, spectacolul acela de coșmar a început din nou. Aceeași muzică la același volum scandalos, cu aceleași urlete între melodii.

Ne-am sculat și ne-am dus în sufragerie. Era aproape trei și jumătate. Ce-ar fi trebuit să facem? Linda voia să apeleze numărul pentru reclamații, dar eu nu voiam, căci, deși apelul era anonim, adică echipa care se ocupa de păstrarea liniștii publice nu avea voie să divulge numele reclamantului, era evident că ea avea să se prindă cine protestase, și la cât de instabilă era, n-am fi făcut decât să punem paie pe foc. Atunci Linda a propus să așteptăm, de data asta, până se termina, și a doua zi să-i scriem o scrisoare amicală, din care să reiasă că eram înțelegători și toleranți, dar că un asemenea volum dat noaptea târziu era pur și simplu inacceptabil. S-a întins pe canapea, respirând greoi cu burta în sus, eu m-am culcat în dormitor, și, o oră mai târziu, când era aproape ora cinci, muzica s-a oprit în sfârșit. A doua zi, Linda a scris scrisoarea, a băgat-o în cutia poștală înainte să ieșim la prânz, și a fost liniște până pe la șase seara, când la ușa noastră s-a auzit un val de ciocănituri și bătăi violente. Am mers să deschid. Era rusoaica. Chipul încleștat și alcoolic îi era alb de furie. În mână ținea strâns scrisoarea Lindei.

— Ce naiba e asta? a strigat ea. Cum *îndrăzniți*? La mine în casă! Să nu-mi spuneți voi ce mama dracului să fac la mine în casă!

— Este o scrisoare amicală… am început eu.

— Dar nu cu tine vreau să vorbesc! a spus ea. Vreau să vorbesc cu șeful din casa asta!

— Cum adică?

— Tu nu ești stăpân la tine în casă! Ești dat afară când vrei să fumezi. Stai de râsul curcilor acolo, în curte. Crezi că nu te-am văzut? Cu ea vreau să vorbesc!

A făcut câțiva pași înainte și a vrut să treacă pe lângă mine. Mirosea

puternic a alcool.

Inima mi se zbătea în piept. Furia era singura emoție de care îmi era cu adevărat teamă. Niciodată nu reușeam să mă păzesc de senzația aceea de slăbiciune ce îmi cuprindea tot corpul. Picioarele îmi erau fără vlagă, brațele fără vlagă, vocea îmi tremura. Dar ea nu trebuia să observe.

— Cu mine trebuie să vorbești, am spus și am făcut un pas înspre ea.

— Nu! Ea a scris scrisoarea. Cu ea am de vorbit.

— Uite ce este! Ai pus muzica groaznic de tare, noaptea târziu. N-am putut dormi. Nu poți face așa ceva. Știi foarte bine.

— Nu-mi spui *tu* mie ce să fac!

— Nu, poate că nu, i-am răspuns. Dar există ceva care se numește oră de liniște. Toată lumea din bloc trebuie să țină cont de ea.

— Știi tu cât plătesc eu chirie? a spus ea. O mie cinci sute de coroane! Și locuiesc aici de opt ani! Nimeni nu s-a plâns până acum. Și pe urmă ați venit voi. Uși de biserică ce sunteți! „Eu sunt însărcinaaată!“

La ultimele cuvinte, a mimat cum arătau oamenii ca noi strâmbând din gură și dând din cap. Părul îi era vâlvoi, pielea palidă, obrajii grăsuni, ochii bulbucați.

Se uita țintă la mine cu privirea ei sfredelitoare. Mi-am coborât ochii. Ea s-a răsucit pe călcâie și a luat-o pe scări în jos.

Am închis ușa și m-am întors spre Linda, care stătea lipită de peretele din hol.

— Mda, a fost o idee grozavă, am spus.

— Te referi la scrisoare?

— Da. Acum am stârnit-o.

— Vrei să spui că e greșeala mea? Ea e dusă rău cu capul, nu eu. N-am ce să-i fac.

— Liniștește-te! am spus. Noi doi n-avem nimic de împărțit.

În apartamentul de sub noi se auzea muzica, la fel de tare ca în noaptea precedentă. Linda s-a uitat la mine.

— Ieșim? a spus ea.

— Nu-mi surâde ideea să ne lăsăm dați afară.

— Dar aici nu se poate sta.

— Nu.

În timp ce ne îmbrăcam, muzica s-a oprit. Poate chiar și pentru ea era prea tare. Dar noi am ieșit oricum până la portul de lângă piața Nybroplan, unde luminile străluceau în apa neagră și unde straturi mari de gheață amestecată cu zăpadă se adunau în fața feribotului când acesta sosea la mal. Clădirea Teatrului Dramatic Regal trona ca un castel pe cealaltă parte a străzii. Era unul dintre edificiile care îmi plăceau cel mai mult din tot orașul. Nu pentru că era frumos, căci nu

era, ci pentru că îi simțeai aerul aparte, ca și al zonei din jur. Poate că strălucirea lui, chiar și în zilele mohorâte de ploaie, se datora pur și simplu culorii deschise, aproape albe, și suprafețelor atât de întinse. Cu vântul constant ce venea dinspre mare și cu steagurile fluturând în fața intrării, spațiul în care stătea părea cumva deschis, și îi lipsea aparența aceea zdrobitoare a clădirilor monumentale. Oare nu arăta ca o colină pe malul mării?

Mergeam ținându-ne de mână pe Strandvägen. Suprafața apei până la insula Skeppsholmen era cufundată în întuneric. Cum doar câteva clădiri răspândeau lumină în jur, în oraș se crea un ritm straniu, părea să se sfârșească, trecând în rural și în natură, pentru ca apoi să continue pe cealaltă parte, unde centrul vechi, cartierul Slussen și toată colina dinspre Söder străluceau și clocoteau de viață.

Linda mi-a povestit câteva anecdote de la Teatrul Dramatic Regal, unde ea practic crescuse. Cât timp mama ei fusese actriță acolo, avusese grijă singură de Linda și de fratele ei, așa încât copiii o însoțiseră adesea la repetiții și la spectacole. Pentru mine, teatrul era mitologic, pentru Linda, era trivial, ceva despre care nu prea voia să vorbească și în mod sigur n-ar fi făcut-o nici acum dacă n-aș fi întrebat-o eu. Știa totul despre actori, despre vanitatea și pasiunea lor, despre temeri și intrigi, râdea și spunea că, în realitate, cei mai buni erau deseori și cei mai proști, cei care înțelegeau cel mai puțin, spunea că un actor intelectual era un paradox, însă, chiar dacă disprețuia actoria, ca și afectarea și gesticulația lor, sentimentele și viețile lor ieftine și goale, chiar superficiale, prestațiile lor cele mai iscusite aveau pentru ea o valoare deosebită, vorbea aprins despre ele, de pildă *Peer Gynt* pus în scenă de Bergman, pe care îl văzuse de nenumărate ori, fiindcă lucra la garderoba teatrului în perioada aceea, caracterul lui fantastic și de basm, dar și baroc și burlesc, sau *Visul* lui August Strindberg, pus în scenă de celebrul regizor american avangardist Robert Wilson la Teatrul de Stat din Stockholm, și la care Linda se ocupase de dramaturgie, care era, firește, mai pură și mai stilizată, dar la fel de magică. Ea însăși își dorise cândva să devină actriță, doi ani la rând ajunsese până la ultima probă în cadrul examenului de admitere la Institutul de Teatru, dar, după ce fusese respinsă a doua oară, se consolase, n-ar mai fi fost acceptată niciodată, își îndreptase privirea în altă direcție, se înscrisese la cursurile de scriere creativă de la Biskops-Arnö și debutase în anul următor cu poeziile scrise acolo.

Acum povestea despre un turneu la care participase. Teatrul Dramatic Regal, compania lui Bergman, călătorea prin lume, erau vedete pe oriunde mergeau, și de data asta ajunseseră la Tokio. Actorii suedezi intraseră într-unul din cele mai selecte restaurante ale orașului, nici vorbă să se descalțe sau să urmeze regulile casei, nu, ei

își fluturau brațele, scuturau scrumul în cestile de sake și strigau după chelner. Linda, în rochie scurtă, cu ruj roșu, părul negru tuns bob și o țigară în mână, ușor îndrăgostită de actorul Peter Stormare, le ținea companie. Avea doar cincisprezece ani și, din ce mi-a povestit, probabil arăta grotesc în ochii japonezilor. Aceștia rămăseseră inexpresivi, se plimbaseră doar tăcuți printre ei – chiar și când unul dintre actori se prăbușise peste un paravan de hârtie, căzând la pământ.

Linda a râs povestindu-mi.

— Când trebuia să plecăm, a continuat ea și s-a uitat înspre restaurantul Djurgårdsbrunn, un chelner mi-a adus o pungă. Cadou de la bucătar, mi-a spus. M-am uitat înăuntru. Știi ce era?

— Nu.

— Era plină de crabi minusculi vii.

— Crabi? Și ce însemnau?

Linda a ridicat din umeri.

— Nu știu.

— Ce-ai făcut cu ei?

— I-am luat la hotel. Mama era atât de ametită, încât n-a putut ajunge singură acasă. Eu am luat separat un taxi, ținând punga cu crabi la picioare. Când am ajuns sus în cameră, am dat drumul la apă rece în cadă și i-am răsturnat acolo. Au forfotit toată noaptea, în timp ce eu dormeam în camera alăturată. În plin centrul orașului.

— Și apoi ce s-a întâmplat? Ce-ai făcut cu ei?

— Povestea se încheie aici, a spus ea și m-a prins de mână, privindu-mă zâmbitoare.

Avea ea ceva cu Japonia. Volumul ei de poezii primise, dintre toate, un premiu japonez, o diplomă cu scris japonez, care până nu demult atârnase deasupra biroului ei. Și oare nu aveau trăsăturile ei mărunte și frumoase un ușor iz japonez?

Am urcat înspre piața Karlaplan, unde bazinul în formă de cerc, în mijlocul căruia în jumătatea caldă a anului funcționa o fântână enormă, era acum golit de apă și acoperit de frunzele căzute ale copacilor dimprejur.

— Ții minte când am văzut *Strigoii*? am întrebat-o.

— Bineînțeles, a spus. N-am să uit niciodată.

Știam asta, lipise biletul de la spectacol în albumul foto pe care îl tot frunzărea în timpul sarcinii. *Strigoii* lui Ibsen fusese ultimul spectacol de teatru al lui Bergman, și noi ne duseserăm să-l vedem înainte de a fi propriu-zis împreună, era unul dintre primele lucruri pe care le făcuserăm în doi, unul dintre primele lucruri împărtășite. Trecuse de atunci doar un an și jumătate, însă părea o viață de om.

Linda m-a privit cu căldura aceea care mă umplea până în străfundurile sufletului. Văzduhul era rece și bătea un vânt aspru,

înțepător. Ceva legat de vremea aceasta m-a făcut să mă gândesc la poziția extrem de estică a Stockholmului, era aici un aer străin, diferit de Norvegia mea, fără să pot spune precis în ce fel. Cartierul în care ajunseserăm era cea mai bogată și mai moartă parte a orașului. Nimeni nu ieșea aici pe străzi, care nu erau niciodată circulate și cu toate astea erau mai largi decât oriunde altundeva în centru.

O femeie și un bărbat cu un câine veneau înspre noi, el cu mâinile la spate și cu o căciulă de piele pe cap, ea într-o haină de blană, cu micul terier adulmecând în față.

— Intrăm undeva să luăm o bere? am întrebat.

— Da. Mi-e și foame. Poate barul de la cinema Zita?

— Bună idee.

Un frison mi-a străbătut corpul, și mi-am ridicat gulerul paltonului mai strâns în jurul gâtului.

— La naiba, ce frig e în seara asta! am spus. N-ai înghețat?

A clătinat din cap. Purta pufoaica enormă împrumutată de la cea mai bună prietenă, Helena, care iarna trecută fusese și ea însărcinată, și căciula de blană cumpărată de mine în timpul vizitei noastre la Paris, de ale cărei urechi atârnau niște ghemotoace mici de blană.

— Dă din picioare?

Linda și-a pus mâinile pe burtă.

— Nu, copilul doarme, a spus ea. Asta face aproape întotdeauna când mă plimb.

— „Copilul“, am spus eu. Mă trece un fior când vorbești așa. De parcă încă n-am ajuns să concep că e vorba de o ființă umană înăuntrul tău.

— Dar este, a spus Linda. Am deja senzația că-l cunosc. Îți amintești cum s-a zbătut când am făcut testul pentru diabet?

Am dat din cap. Linda risca anumite complicații pentru că tatăl ei avea diabet, așa că trebuise să înghită un fel de compoziție zaharoasă, cea mai grețoasă și scârboasă chestie făcută vreodată, după spusele ei, iar copilul din burtă o burdușise nebunește cu picioarele timp de peste o oră.

— Cred că atunci a avut o surpriză, am spus cu un zâmbet, aruncând o privire înspre Humlegården, care începea de pe cealaltă parte a străzii.

Cu cupolele sale de lumină, care în unele locuri dezvăluiau copacii cu trunchiurile lor greoaie și ramurile răsfirate, iar în altele, peluza îngălbenită și umedă din parc, lăsând spațiile intermediare complet în beznă, atmosfera nocturnă avea ceva magic, dar nu magic ca în pădure, ci ca la teatru. Am luat-o împreună pe una din alei. Deși pe alocuri rămăseseră încă mici grămăjoare de frunze, peluzele și aleile dintre ele erau goale ca podeaua din sufragerie. Un alergător fugea încet și târșâit în jurul statuii lui Linné, un altul cobora panta lină în

viteză. Știam că sub noi se aflau depozitele imense ale Bibliotecii Regale, care se ivea luminată în fața noastră. La o intersecție mai încolo era Stureplan, unde se găseau cele mai exclusiviste localuri de noapte ale orașului. Noi locuiam la o aruncătură de băț de piața aceasta, dar într-o cu totul altă lume. Aici erau împușcați oameni fără ca noi să știm ceva până citeam a doua zi în ziar, vedete de talie mondială se opreau aici când poposeau în oraș, întreaga elită de celebrități și afaceriști ai Suediei se afișa în Stureplan – evenimente despre care întreaga țară putea citi apoi în tabloide. La barurile de aici nu stăteai la coadă să intri, te aliniai într-un rând, iar paznicii veneau și arătau cu degetul către cine era admis. Până să ajung aici nu văzusem duritatea și răceala din acest oraș, iar diferențele culturale nu le simțisem niciodată atât de frapant. În Norvegia, aproape orice distanță este geografică, și, din moment ce populația e atât de mică, drumul până sus sau până în centru este peste tot scurt. În fiecare clasă există câte un elev care ajunge până în vârf în vreun domeniu – sau cel puțin în fiecare școală. Oricine cunoaște pe cineva care știe pe altcineva. În Suedia, distanța socială este mult mai mare, și, pentru că satele sunt depopulate și aproape toată lumea locuiește la oraș, iar toți cei care au vreun fel de ambiții se mută la Stockholm, unde se petrec *toate* evenimentele relevante, atunci e destul de vizibil: oamenii sunt atât de aproape și totuși atât de departe.

— Tu te gândești din când în când de unde vin eu? am întrebat-o pe Linda și m-am uitat la ea.

A dat din cap.

— Nu, nu prea. Tu ești Karl Ove, soțul meu cel frumos. Asta ești tu pentru mine.

— Între un cartier de case risipit pe insula Tromøya, unde ai copilărit, și lumea ta e o distanță ca de la cer la pământ, îți dai seama, nu? Eu nu știu nimic despre locul ăsta. Totul mi-e *profund* străin. Îți amintești ce-a spus mama când a intrat pentru prima dată în apartamentul nostru? Nu? „Ar fi trebuit să vadă și bunicul tău, Karl Ove.“

— Foarte frumos, nu?

— Dar înțelegi? Pentru tine e un simplu apartament. Pentru mama era un fel de sală de bal.

— Și pentru tine?

— Și pentru mine la fel. Dar nu *asta* voiam să spun. Că e sau nu foarte frumos. Ci că eu vin dintr-o cu totul altă lume. Dintr-un loc total lipsit de orice sofisticare, nu-i așa? Mi se rupe de el, mi se rupe și de asta, ideea e că nu-mi aparține și că niciodată n-o să-mi aparțină, oricât aș locui aici.

Am traversat drumul și am intrat pe strada îngustă din zona rezidențială vecină cu cartierul unde crescuse Linda, am trecut pe

lângă cafeneaua Saturnus și apoi în jos pe Birger Jarlsgatan, unde era cinematograful Zita. Fața îmi amorțise de frig, coapsele îmi înghețaseră.

— Ești norocos să fii în situația asta, a spus ea. Nu ți se pare că te-a ajutat foarte mult? Faptul că ai un loc la care să te poți întoarce? Faptul că există un exterior de unde vii și un interior unde vrei să ajungi?

— Înțeleg ce vrei să spui.

— Eu am avut totul aici. Aici am crescut. Și aproape că nu mă pot distanța. Și mai sunt și așteptările. Nimeni nu se aștepta la ceva anume de la tine, nu? Bine, ba da, dar în afară de a studia și de a-ți găsi un job?

Am ridicat din umeri.

— Nu m-am gândit niciodată în felul ăsta.

— Nu, a spus ea.

A urmat o pauză.

— Eu întotdeauna am trăit în miezul a tot ce e aici. Poate că *mama* nu și-a dorit decât să-mi fie bine… S-a uitat la mine. De asta e atât de mulțumită de tine.

— E mulțumită?

— N-ai observat? Trebuie să fi observat!

— Ba da, sigur că da.

Mi-am amintit prima întâlnire cu mama ei. O căsuță la o fermă veche în pădure. Era toamnă. Ne așezaserăm să mâncăm de îndată ce ajunseserăm. Supă caldă cu carne, pâine proaspăt coaptă, lumânări pe masă. Îi simțeam din când în când privirea ațintită asupra mea. Era curioasă și caldă.

— Dar pe lângă mama erau și alții în jurul meu, a continuat Linda. Johan Nordenfalk al doisprezecelea crezi poate că a devenit profesor de școală? Atâția bani și atâta cultură! Toți trebuiau să reușească. Am avut trei prieteni care și-au luat viața. Iar la câți au sau au avut anorexie nici nu îndrăznesc să mă gândesc.

— Da, ce mizerie! am spus. De ce oamenii n-o pot lua mai ușor?

— Nu vreau să ne creștem copiii aici, a spus Linda.

— Acum sunt „copii“?

A zâmbit.

— Da.

— Atunci rămâne Tromøya, am spus. Știu un singur om care și-a luat viața acolo.

— Nu e de glumă!

— Sigur că nu.

O femeie într-o rochie lungă, roșie a trecut țăcănind din tocuri pe lângă noi. Ținea o geantă neagră într-o mână, cu cealaltă strângea la piept un șal negru de plasă. Chiar în spatele ei veneau doi bărbați

tineri în hanorac și bocanci de munte, unul cu o țigară între degete. După ei, trei prietene. Și ele îmbrăcate de petrecere, cu poșete minuscule în mână, dar măcar purtau fâșuri peste rochii. În comparație cu străzile din Östermalm, aici era un adevărat circ. Pe ambele părți ale străzii bătea lumina restaurantelor, toate pline de oameni. În față la Zita, unul dintre cele două cinematografe de artă din cartier, un mic grup stătea și tremura.

— Dar, foarte sincer, a spus Linda. Poate nu Tromøya, însă cu siguranță Norvegia. E mai plăcut acolo.

— Este.

Am împins ușa grea și am ținut-o deschisă ca să intre. Mi-am scos mănușile și căciula, mi-am descheiat paltonul, mi-am desfăcut fularul.

— Dar eu nu vreau în Norvegia, am spus. Asta e ideea.

Ea n-a zis nimic, s-a dus doar la avizierul cu afișe de film. S-a întors către mine.

— Rulează *Timpuri noi*! a spus.

— Mergem?

— Da, mergem! Numai să mănânc ceva înainte. Cât e ora?

— Opt patruzeci.

— Începe la nouă. Ajungem. Cumperi tu biletele, iar eu merg să văd dacă pot să-mi iau ceva de la bar.

— Da. Am scos din buzunar o bancnotă mototolită de o sută și m-am apropiat de ghișeu. Mai aveți bilete la *Timpuri noi*?

O femeie ce nu putea să aibă mai mult de douăzeci de ani, cu codițe și ochelari, m-a privit cu un aer superior.

— Poftim?

— Aveți – bilete – la – *Timpuri – noi*? am scandat în suedeză.

— Da.

— Vreau două. În spate, pe mijloc. Două, am repetat în suedeză,

Pentru siguranță, am ridicat două degete în aer.

Ea a tipărit biletele și le-a pus tăcută pe blatul din fața mea, apoi a netezit puțin bancnota înainte s-o vâre în casă. Am intrat în bar, care era plin ochi de lume, am văzut-o pe Linda la tejghea și m-am strecurat până lângă ea.

— Te iubesc, i-am spus.

Nu-i spuneam asta aproape niciodată, și ochii ei au strălucit când s-a uitat la mine.

— Chiar?

Ne-am sărutat ușor. Apoi chelnerul a așezat un coșuleț cu taco în fața noastră și un bol cu ceva ce semăna a sos guacamole.

— Vrei o bere? a spus ea.

Am clătinat din cap.

— Poate după. Dar atunci vei fi tu prea obosită.

— Probabil. Ai luat bilete?

— Da.

Prima dată văzusem *Timpuri noi* la clubul de film din Bergen, la vârsta de douăzeci de ani. La un moment dat, nu mă mai puteam opri din râs. Nu multe persoane țin minte când au râs ultima dată, eu țin minte când am râs acum douăzeci de ani – firește, pentru că nu se întâmplă atât de des. Îmi amintesc și rușinea de a nu mă putea controla, și bucuria de a mă manifesta. Scena îmi e și acum întipărită în minte. Chaplin trebuia să apară într-un fel de varieteu. Este un număr important, care poate avea urmări majore, el are emoții și își scrie versurile cântecului, pentru mai multă siguranță, pe o bucată de hârtie pe care, înainte să intre în sală, și-o bagă în mâneca sacoului. Dar, imediat ce ajunge pe ringul de dans, pierde versurile, pentru că își salută publicul cu un gest grandios, și foile îi zboară. Așa că rămâne acolo fără text, în vreme ce trupa din spatele lui cântă. Ce-ar trebui să facă? Ei bine, da, se ia în grabă după muzicanți, improvizând un dans, pentru ca publicul să nu-și dea seama de nefirescul situației, timp în care orchestra repetă și iar repetă secvența de început. Râsesem până îmi dăduseră lacrimile. Apoi scena se transformă, căci el nu găsește textele, oricât de mult le caută dansând, și până la urmă e *nevoit* să cânte. Stă acolo fără cuvinte și, când începe în cele din urmă, folosește cuvinte inexistente, dar care seamănă, iar dacă sensul a dispărut, au rămas tonul și melodia, și asta mă umpluse de bucurie, îmi amintesc, nu doar pentru mine, ci pentru întreaga umanitate, căci se simțea acolo o mare căldură, și unul dintre noi era cel care o crease.

Când, în seara aceea, m-am așezat lângă Linda, nu eram sigur de ce ne aștepta. *Chaplin*, într-adevăr. Cineva care ar apărea în eseurile despre umor scrise de Fosnes Hansen. Și, dacă fusese amuzant acum cincisprezece ani, avea să mai fie de râs și acum?

Avea. Și exact în același loc. Intră, salută publicul, fițuicile îi alunecă din mâneci, el dansează de-a lungul și de-a latul podelei, cu picioarele rămase parcă *în urmă*, târșâite, fără a pierde vreo clipă contactul cu publicul; pe tot parcursul dansului și al căutării, înclină politicos din cap către spectatori. La pantomima care a urmat, o lacrimă mi-a curs pe obraz. Cât de frumos mi se părea totul în seara aceea! La ieșirea din sală chicoteam, Linda era bucuroasă pentru că eu eram atât de fericit, bănuiam, dar și din motivele ei. Ținându-ne de mână, am urcat treptele de piatră din dreptul Institutului Cultural Finlandez, râzând în timp ce repovesteam scene din film. Apoi am luat-o pe Regeringsgatan, pe lângă brutărie, magazinul de mobilă și US VIDEO, și într-un final am descuiat și am urcat scările până la apartamentul nostru. Era puțin trecut de zece și jumătate, și Linda abia mai reușea să-și țină ochii deschiși, așa că ne-am culcat de îndată.

Zece minute mai târziu s-a dezlănțuit din nou muzica de dedesubt. Uitasem complet de rusoaică și m-am ridicat brusc în capul oaselor.

— Drace! a făcut Linda. Nu poate fi adevărat!

Abia dac-am auzit ce spusese.

— Nu e nici unsprezece, am spus. Și e vineri seara. N-avem ce face.

— Nu-mi pasă, a spus Linda. Eu sun și-o reclam. Așa nu mai merge.

Dar nici nu apucase bine să se ridice și să iasă din cameră, că muzica s-a oprit. Ne-am culcat din nou. De data asta, adormisem când a luat-o de la capăt. La fel de zgomotos. M-am uitat la ceas. Unsprezece jumătate.

— Suni tu? a spus Linda. N-am închis un ochi.

Dar s-a întâmplat același lucru. După numai câteva minute, muzica s-a oprit și s-a făcut liniște.

— Mă culc în bucătărie.

Rusoaica a mai pornit muzica la maximum în noaptea aceea de două ori. Ultima dată a îndrăznit s-o lase o întreagă jumătate de oră înainte s-o oprească. Era ridicol, dar foarte deranjant. Femeia era sărită și i se pusese pata pe noi. Aveam impresia că se putea întâmpla orice. Dar până la următorul episod a trecut mai mult de o săptămână. Așezasem niște ghivece cu plante în geamul din casa scărilor, lângă ușa noastră, era o zonă comună și nu era treaba noastră s-o decorăm, dar, cu un etaj mai sus, vecinii făcuseră la fel, și nimeni n-ar fi putut obiecta dacă aranjam puțin coridorul. Două zile mai târziu, plantele au dispărut. Nu conta prea mult, dar ghivecele fuseseră ale străbunicii mele, erau printre puținele lucruri pe care le luasem din casa din Kristiansand după moartea bunicii, datau de la începutul secolului trecut, și din cauza asta dispariția lor era puțin enervantă. Fie le furase cineva – dar cine mai fură astăzi ghivece de flori? –, fie cineva le luase fiindcă îi displăcea inițiativa noastră. Ne-am decis să punem un bilet la avizierul din hol și să întrebăm dacă le văzuse cineva. Deja în aceeași seară bilețelul era plin de insulte și acuzații scrise cu cerneală albastră într-o suedeză plină de greșeli. Îi acuzam de furt pe locatarii din clădire? În cazul acesta, puteam să ne mutăm de-acolo cât mai repede. Cine naiba ne credeam? Câteva zile mai târziu, am montat o masă de înfășat pe care o cumpăraserăm de la IKEA, a necesitat puțină ciocăneală, dar, fiind numai ora șapte seara, nu m-am gândit că avea să fie vreo problemă. Dar a fost; după primele lovituri de ciocan, de mai jos a început un zdrăngănit sălbatic în țevi – era vecina rusoaică, protestând astfel împotriva a ceea ce ea considera a fi în mod evident un abuz. Dar nu puteam să las baltă montatul pentru așa ceva, prin urmare am continuat. În minutul următor ușa de dedesubt s-a trântit, după care femeia a apărut la ușa noastră. Am deschis. Cum puteam să ne plângem de ea, când noi făceam exact la fel? Am încercat să-i explic diferența dintre a pune muzica tare în mijlocul nopții și a monta o masă de înfășat la șapte seara, dar vorbeam la pereți. Cu o privire sălbatică și cu gesturi revoltate, a ținut-o pe-a ei. Dormea, noi

o treziserăm. Credeam noi că eram mai grozavi decât ea, dar nu eram…

De atunci încolo a folosit constant aceeași metodă. De fiecare dată când vreun sunet de la noi pătrundea până jos la ea, fie și un simplu pas mai apăsat pe podea, începea să bată în țevi. Ecoul era penetrant și, din moment ce executantul era ascuns privirii, plutea în încăpere ca un soi de conștiință încărcată. Mi se părea detestabil, mă simțeam de parcă nu puteam să am liniște nicăieri, nici măcar în propriul cămin.

Apoi, în zilele de dinaintea Crăciunului, sub noi s-a făcut liniște. Am cumpărat un brad de la un stand din Humlegården; era întuneric, aerul plin de zăpadă, iar pe străzi domnea haosul tipic din preajma sărbătorilor, oamenii alunecau unul pe lângă altul orbi față de ceilalți și de lume. Am ales un pom, vânzătorul înfofolit l-a înfășurat într-un fel de plasă ca să-l facă mai ușor de transportat, am plătit și l-am săltat pe umăr. Abia atunci mi-a trecut prin minte că era, poate, puțin cam mare. O jumătate de oră mai târziu, după nenumărate pauze pe drum, l-am târât în apartament. Am râs când l-am văzut postat în sufragerie. Era enorm. Cumpăraserăm un brad gigantic. Dar poate nu era atât de stupid, pentru că a fost primul și ultimul Crăciun petrecut în doi. În ajun, am mâncat mâncarea tradițională suedeză adusă de mama Lindei, am împachetat cadourile și apoi ne-am uitat la *Circul* lui Chaplin, căci ne cumpăraserăm un set cu toate filmele lui. Le-am vizionat de sărbători, am făcut plimbări lungi pe străzile decorate festiv, am așteptat și am așteptat. Am uitat de rusoaică, și toată lumea a încetat să mai existe pentru noi în tot weekendul de Crăciun. Ne-am dus până la mama Lindei, am stat acolo câteva zile și, când ne-am întors, am început să ne pregătim pentru masa de revelion cu Geir și Christina, Anders și Helena.

Dimineață am făcut curățenie în tot apartamentul, am fost afară și am făcut cumpărături pentru cină, am călcat fața de masă mare și albă, am extins masa cu un blat inserat la mijloc și am acoperit-o, am lustruit argintăria și sfeșnicele, am împăturit șervețelele și am așezat boluri cu fructe, încât apartamentul strălucea cât se poate de burghez atunci când, pe la ora șapte, au sosit oaspeții. Întâi Anders, Helena și fiica lor. Helena și Linda se cunoscuseră pe vremea când Helena lua lecții cu mama Lindei, și, chiar dacă Helena era cu șapte ani mai în vârstă decât Linda, găsiseră imediat un limbaj comun. Anders fusese cu ea în ultimii trei ani. Ea era actriță, el era… da, un fel de infractor.

Când am deschis, stăteau cu fețele înroșite de frig în casa scărilor, zâmbind.

— Salut, bătrâne! a spus Anders.

Purta o căciulă de piele maro cu clapete, o geacă mare albastră și pantofi negri distinși. Elegant nu era, și totuși se asorta în mod straniu cu Helena, care, cu paltonul ei alb, cizmele negre și căciula de blană

albă, era în mod sigur elegantă.

Din căruciorul de lângă ei, fetița mă privea serioasă.

— Salut! i-am spus și am privit-o în ochi.

Nu i s-a clintit nici un mușchi pe față.

— Intrați! am spus și am făcut câțiva pași în spate.

— Putem aduce căruciorul înăuntru? a întrebat Helena.

— Desigur, am spus. Crezi că încape? Sau ar trebui să desfac și cealaltă ușă?

În timp ce Helena împingea căruciorul și-l trecea peste prag, Anders și-a dat jos haina în hol.

— Unde e *señorita*? a spus el.

— Se odihnește, am spus.

— Totul e-n regulă?

— Da.

— Bine! a spus și și-a frecat mâinile. La naiba, ce frig e afară!

În fața noastră, fetița era împinsă pe ușă înăuntru, cu mâinile încleștate pe mânerul căruciorului. Helena a pus frânele și a ridicat-o de acolo, i-a scos căciula și a desfăcut fermoarul salopetei roșii, în timp ce fetița stătea nemișcată pe podea. Pe dedesubt avea o rochiță albastru-închis, ciorăpei și pantofi albi.

Din dormitor a venit Linda. Fața îi strălucea. A îmbrățișat-o mai întâi pe Helena. Au stat mult așa, strângându-se în brațe, privindu-se în ochi.

— Ce frumoasă ești! a spus Helena. *Cum* reușești? Țin minte, când eu eram în luna a noua…

— E doar o rochie veche pentru gravide, a spus Linda.

— Da, dar *toată* ești atât de frumoasă!

Linda a zâmbit mulțumită, s-a aplecat și l-a îmbrățișat pe Anders.

— Ce masă! a spus Helena când a intrat în sufragerie. Uau!

Nu știam exact ce ar trebui să fac, așa că am intrat în bucătărie să verific, pasămite, una-alta, în timp ce le așteptam să se liniștească. În clipa următoare, am auzit iar soneria.

— Deci? a spus Geir când am deschis ușa de la intrare. Ai terminat curățenia?

— A, *voi* erați? am spus eu. Nu rămăsese pe luni? Noi aici facem revelionul, așa că nu e cel mai bun moment. Dar, în fine, poate vă înghesuim și pe voi pe undeva…

— Bună, Karl Ove! a spus Christina și m-a îmbrățișat. Sunteți bine?

— Da, am spus și am făcut câțiva pași înapoi ca să le fac loc, căci Linda venise să-i salute.

Iar îmbrățișări, iar haine date jos și încălțări scoase din picioare, după care am intrat cu toții în sufragerie, unde fiica lui Anders și a Helenei, care începuse să se târască printre noi, a fost un motiv excelent să-mi feresc privirea în primele minute, până când lucrurile s-

au așezat.

— Voi chiar țineți la tradițiile de Crăciun, din câte văd, a spus Anders și a arătat înspre bradul enorm din colț.

— A costat opt sute de coroane, am replicat eu. Îl ținem până când nu mai are strop de viață în el. În casa asta nu se irosesc banii.

Anders a râs.

— Șeful a dat-o pe glume!

— Eu glumesc tot timpul, am spus. Numai voi, suedezii, nu pricepeți ce spun.

— Cam da, a confirmat el. La început, cel puțin, nu înțelegeam nimic din ce spuneai.

— Deci anul ăsta v-ați luat un brad de parveniți? a comentat Geir.

Anders a început să vorbească o imitație de norvegiană, așa cum se obișnuiește în Suedia, adică folosind frecvent cuvântul *kjempe*[4], câte un *gutt*[5], care suedezilor le sună foarte comic, totul rostit cu o tonalitate entuziastă ce urcă la sfârșitul fiecărei propoziții. Nu avea nici o legătură cu dialectul meu, despre care ei presupuneau, bineînțeles, că era *nynorsk*[6].

— N-a fost planificat așa, am spus eu și am zâmbit. Recunosc că un brad atât de mare e puțin jenant. Dar părea mic când l-am cumpărat. Abia când am ajuns acasă am văzut că era enorm. Oricum, eu întotdeauna am avut un simț al proporțiilor deformat.

— Știi ce înseamnă *kjempe*, Anders? a spus Linda.

El a scuturat din cap.

— De *avis*[7] știu. Și *gütt*. Și *vindu*[8].

— E exact la fel ca *jätte*[9]. *Jättestor – kjempestor*[10].

Își închipuia că mă ajută sau ce?

— Mi-a luat o jumătate de an să înțeleg, a continuat ea. Că se folosesc exact la fel. Trebuie să fie o mulțime de cuvinte pe care doar am impresia că le înțeleg. Aproape că nici nu îndrăznesc să mă gândesc la faptul că am tradus cartea eseistului Sæterbakken acum *doi* ani. Pe atunci nu știam deloc norvegiană.

— Dar Gilda știa? a spus Helena.

— Ea? Nu. Știa și mai puțin decât mine. Dar m-am uitat peste carte nu demult, la primele pagini, și nu părea rea. În afară de un cuvânt. De câte ori mă gândesc la el, simt că roșesc. Am tradus *stue* – care înseamnă „cameră de zi“ – prin *stuga*[11]… Deci el stătea afară în „căsuță“, când în text scria că stătea în camera de zi.

— Și-atunci cum se zice *stuga* în norvegiană? a întrebat Anders.

— *Hytte*, am spus eu.

— A, asta înseamnă *hytte*! Da, chiar e o diferență…

— Dar nimeni n-a comentat, a adăugat Linda și a râs.

— Are cineva chef de șampanie? am întrebat.

— Pot s-o aduc eu, s-a oferit Linda.

Când s-a întors, a așezat cele cinci pahare laolaltă și a început să răsucească sârma ce ținea dopul, cu fața ușor întoarsă și cu ochii mijiți, de parcă urma o ditamai explozia. Dopul a țâșnit până la urmă în mâna ei cu un plescăit, iar Linda a plimbat pe deasupra paharelor sticla cu șampania curgând.

— Ai reușit, a lăudat-o Anders.

— Am lucrat la un restaurant mai demult, a spus Linda. Dar asta n-am știut niciodată să fac. Îmi lipsește cu totul simțul profunzimii. Întotdeauna când turnam șampania în paharele oaspeților era la întâmplare.

S-a îndreptat de spate și ne-a întins pe rând paharele încă spumegând. Ei și-a turnat niște șampanie fără alcool.

— Noroc și bine ați venit!

Am ciocnit. După ce șampania s-a băut, am intrat în bucătărie să pregătesc homarii. Geir a venit în urma mea și s-a așezat la masă.

— Homari, a spus el. E incredibil cât de repede te-ai integrat în societatea suedeză! Vin la tine de revelion, la doi ani după ce te-ai mutat aici, și tu servești mâncarea de revelion a suedezilor.

— Nu sunt singurul, am spus.

— Nu, știu, a spus el și a zâmbit. Odată am făcut un Crăciun mexican la noi acasă, eu și Christina, ți-am povestit?

— Da, am spus eu și am despicat primul homar în două, l-am pus pe platou și am continuat cu următorul.

Geir începuse să vorbească despre manuscrisul său. Îl ascultam cu o ureche. „A, da?“ spuneam din când în când, pentru a semnala că-l urmăream, chiar dacă gândul îmi era în altă parte. Nu putea vorbi cu oricine despre ceea ce scria, așa că prindea ocazia aici sau atunci când ieșeam la o țigară. Scrisese o versiune brută, îi luase un an și jumătate, eu o citisem și făcusem comentarii. Comentariile fuseseră cuprinzătoare și detaliate, se întindeau pe nouăzeci de pagini, iar tonul criticii era, din păcate, adeseori ironic. Îmi închipuisem că Geir rezista la orice, însă ar fi trebuit să fiu mai înțelept, nimeni nu rezistă la orice, iar sarcasmul la adresa muncii tale nu e tocmai cel mai ușor de suportat. Dar nu reușeam niciodată să-l evit, la fel îmi scriam și rapoartele de cititor, ironia pândea mereu după ușă. Problema cu manuscrisul lui Geir, de care el știa și pe care o recunoștea, era că lua deseori o distanță prea mare față de evenimentele povestite și miza prea mult pe subînțelesuri. Numai o privire din afară putea să remedieze asta. Asta și primise. Dar era o privire ironică, mult prea ironică… Fusesem oare motivat de vreo dorință subconștientă de a mă ridica deasupra lui, care, altfel, era întotdeauna superior?

Nu.

Nu?

— Îmi pare foarte rău, am spus, așezând al treilea homar pe spate și

înfigându-i cuțitul în platoșa de pe burtă.

Era mai puțin dură decât a crabului și de o consistență care mi se părea artificială, ca a unui obiect de plastic. Culoarea roșie – nu avea ceva nefiresc în ea? Și toate detaliile acelea mici, precum canelurile din clești sau aspectul de armură al carapacei de la coadă – nu păreau oare confecționate în atelierul unui artist renascentist?

— Și foarte bine faci, a spus Geir. Zece mătănii pentru sufletul tău rău și păcătos. Poți să-ți imaginezi cum e să stea cineva în fiecare zi cu comentariile tale și să se lase tachinat de ele? „Ești complet idiot sau ce?“ „Mda, cred că sunt, de fapt…“

— E doar o chestiune tehnică, am spus și m-am uitat la el în timp ce desfăceam carapacea cu cuțitul.

— Tehnică? Tehnică? Ție ți-e ușor să vorbești! Tu poți povesti cum ai fost la toaletă în douăzeci de pagini, ținându-ți cititorii cu sufletul la gură. Câtă lume crezi că poate face asta? Câți scriitori n-ar fi făcut-o dac-ar fi putut? De ce crezi că stau oamenii și-și șlefuiesc poeziile moderniste de câte trei cuvinte pe pagină? Pentru că nu pot face altceva. Asta trebuie să fi înțeles după atâția ani, ce naiba! Dacă ar fi putut, ar fi făcut și ei același lucru. Tu poți și nu-ți apreciezi această îndemânare. Îi acorzi puțină importanță și îți dorești mai degrabă să te pricepi să scrii eseuri. Dar eseuri scrie toată lumea! E cel mai simplu lucru din lume.

M-am uitat la carnea albă cu fire roșii ce ieșea la iveală de sub carapacea tăiată. Am simțit mirosul slab de apă sărată.

— Tu spui că nu vezi literele când scrii, nu-i așa? a continuat el. La naiba, eu nu văd decât litere! Mi se împletesc ca un soi de pânză de păianjen în fața ochilor. Nimic nu răzbate de sub ea, înțelegi, totul se răsucește în interior, ca o unghie crescută în carne.

— Tu de când lucrezi la el? am spus. De un an? E o nimica toată. Eu scriu de șase ani și tot ce am e un eseu tâmpit de o sută treizeci de pagini despre îngeri. Vino la mine în 2009, și atunci o să-mi pară poate rău pentru tine. De altfel, ce am citit eu a fost bun. Povestea e grozavă, interviurile sunt bune. Trebuie doar prelucrat.

— Ha! a spus Geir.

Am pus pe platou cele două jumătăți de homar, cu carapacea în sus.

— Tu știi că asta e, de fapt, singura mea putere asupra ta? am spus și am înhățat ultimul homar.

— Nuuu. Mai sunt cel puțin câteva lucruri pe care le știi despre mine și care ar trebui să rămână între noi.

— A, aia! am spus. E cu totul altceva.

El a râs tare și cu poftă.

Au trecut câteva secunde fără să mai schimbăm vreun cuvânt.

Se simțea oare *ofensat*?

Am început să despic homarul cu cuțitul.

Era imposibil de stabilit. Dacă l-aș fi rănit, îmi spusese cândva, n-aș fi aflat în veci. Era la fel de mândru pe cât era de plin de sine, la fel de arogant pe cât era de loial. Pierduse prieteni o mulțime, poate pentru că rareori își schimba direcția și niciodată nu-i era teamă să spună ce crede. Și nimănui – sau aproape nimănui – nu-i plăceau părerile lui. În iarna dinainte, între noi se născuse o ostilitate palpabilă; când ieșeam, stăteam în mare parte tăcuți, fiecare pe scaunul lui, și, dacă cineva scotea vreo vorbă, era Geir făcând remarci acide la adresa mea, la care eu făceam tot posibilul să răspund pe măsură. Apoi, dintr-odată, nu mai primisem nici o veste de la el. Două săptămâni mai târziu mă sunase Christina și-mi povestise că Geir plecase pentru muncă de teren în Turcia și urma să lipsească mai multe luni. Rămăsesem cu gura căscată – era o schimbare neașteptată – și mă simțisem puțin jignit, pentru că nu-mi spusese nimic despre asta. Câteva săptămâni după aceea, auzisem de la un prieten din Norvegia că Geir fusese intervievat de reporterii de la *Dagsrevyen* la Bagdad, unde se oferise să fie scut uman. Am zâmbit în sinea mea, era tipic pentru el, dar totodată n-am putut înțelege de ce îmi ascunsese asta. Mai târziu s-a dovedit că, într-un fel sau altul, îl ofensasem. În ce consta ofensa n-am aflat niciodată. Dar, când s-a întors la Stockholm, patru luni mai târziu, încărcat de microcasete cu interviuri, după ce se stătuse în mijlocul bombardamentelor timp de mai multe săptămâni, era ca nou. Starea aceea de deprimare din toamnă și iarnă dispăruse, iar prietenia noastră a luat-o de la început.

Eu și Geir eram de-o seamă, crescuserăm la câțiva kilometri depărtare, fiecare pe insula sa de lângă Arendal – Tromøya, și, respectiv, Hisøya –, dar fără să ne cunoaștem, căci locul firesc de întâlnire ar fi fost liceul, la vremea căruia eu însă mă mutasem de mult la Kristiansand. Prima dată l-am întâlnit la o petrecere la Bergen, unde eram amândoi studenți. Făcea oarecum parte din grupul celor originari din Arendal, de care eram și eu vag legat prin Yngve, și, când am vorbit cu el, m-am gândit că ar fi putut deveni prietenul care îmi lipsea, căci în perioada aceea, în primul meu an la Bergen, nu aveam pe nimeni, ci mă agățam de Yngve. Am ieșit în oraș în câteva seri, el râdea tot timpul și avea un soi de nesăbuință care îmi plăcea, fiind totodată interesat în mod autentic de oamenii din jurul său, încât putea spune cu adevărat ceva despre ei. Era genul de om care vorbea întotdeauna la obiect, deci spusele lui contau. Îmi făcusem un prieten nou – gândul acesta mi-a înveselit săptămânile din vara lui 1989. Dar apoi s-a dovedit că el trebuia să meargă mai departe, Bergen nu-i era locul potrivit, și-a strâns lucrurile imediat după ultimul examen și s-a mutat la Uppsala, în Suedia. I-am scris o scrisoare în vara aceea, dar n-am pus-o niciodată la poștă, și așa Geir a dispărut din viața și din gândurile mele.

Unsprezece ani mai târziu, mi-a trimis o carte prin poștă. Era despre box, se numea *Estetica nasului spart.* Nesăbuința și abilitatea de a intra direct în miezul lucrurilor îi rămăseseră intacte, am constatat după primele câteva pagini, dar acestora li se adăugaseră între timp multe alte lucruri. Trei ani boxase într-un club din Stockholm pentru a se apropia de mediul descris în carte. Găsise acolo valorile pe care societatea bunăstării sociale le îngropase, precum masculinitatea, onoarea, violența și durerea, și interesant pentru mine a fost cât de diferită părea societatea privită dinspre mediul acela, prin prisma acelui set de valori. Arta consta în a aborda lumea aceea fără vreo interferență din cealaltă lume, în a încerca s-o vezi așa cum era, în propriii ei termeni, și apoi, pornind de aici, în a-ți îndrepta din nou privirea în afară. Atunci totul arăta altfel. În carte, Geir lega ceea ce văzuse și descria de o cultură elevată de tip clasic, antiliberal, de la Nietzsche și Jünger până la Mishima și Cioran. Acolo nimic nu era de vânzare, nu putea fi evaluat în termeni financiari, și, în felul acesta, din această nouă perspectivă, am descoperit în ce măsură lucrurile pe care le considerasem mereu firești, de la sine înțelese, aproape o parte din mine, erau, de fapt, exact invers, relative și arbitrare. În sensul acesta, cartea lui Geir a fost la fel de importantă pentru mine cum fusese *Statues* („Statui“) de Michel Serres, unde arhaicul în care suntem și am fost întotdeauna cufundați este scos la iveală cu o claritate înfricoșătoare, și cum fuseseră *Cuvintele și lucrurile* lui Michel Foucault, în care este pusă în lumină influența timpurilor și a limbajului contemporan asupra convingerilor și a percepțiilor noastre despre realitate și în care vedem cum fiecare lume conceptuală, în care toată lumea trăiește complet cufundată, o înlocuiește pe cea anterioară. Ce aveau în comun toate aceste cărți era faptul că stabileau un punct de vedere în afara contemporaneității, fie la periferia acesteia, cum era clubul de box – un fel de enclavă unde continuau să reziste câteva dintre cele mai importante valori ale trecutului apropiat –, fie în străfundurile istoriei, de unde ceea ce eram, ori ne imaginam a fi, se transforma radical. Probabil mă îndreptasem în această direcție bâjbâind, fără ca gândurile mele să prindă de veste, și apoi în viața mea au apărut cărțile acestea, mi-au fost practic vârâte sub ochi, și ceva nou mi-a devenit clar. Așa cum se întâmplă întotdeauna cu cărțile care ni se par hotărâtoare, ele dădeau glas unor lucruri care pentru mine fuseseră doar intuiții, senzații, percepții. O durere surdă, o nemulțumire mocnită, o mânie înăbușită, nedefinită. Dar nici o direcție, nici o claritate, nici o rigoare. Faptul că exact cartea lui Geir a devenit atât de importantă pentru mine avea ceva de-a face și cu asemănarea dintre trecuturile noastre – eram exact de aceeași vârstă, cunoșteam aceiași oameni din aceleași locuri, amândoi ne dedicaserăm la vârsta maturității cititului, scrisului și

studiatului –, deci cum se făcea că el reușise să aterizeze într-un cu totul alt loc decât mine? Încă din grădiniță, eu – ca toată lumea, de altfel – fusesem încurajat să gândesc critic și independent. Ideea că această gândire critică era bună numai până la un punct, dincolo de care se transforma în opusul ei și devenea un rău, sau chiar răul în sine, nu mi-a trecut prin cap decât mult după treizeci de ani. Ați putea să vă întrebați de ce atât de târziu? Pe de o parte, din cauza însoțitoarei mele fidele, naivitatea, care, cu credulitatea sa mai „de la țară", putea foarte bine să pună la îndoială diverse opinii, dar nicicând premisele lor, și astfel nu se întreba niciodată dacă „criticul" era într-adevăr critic, „radicalul" era într-adevăr radical, „binele" era într-adevăr bun – lucru pe care toți oamenii raționali îl fac de îndată ce scapă din ghearele contemplației îmbătate de sine și împovărate de efuziunile tinereții; pe de altă parte, din cauză că, la fel ca mulți alții din generația mea, fusesem învățat să gândesc abstract, adică să-mi însușesc cunoștințe despre diverse curente de gândire din diverse discipline, să le redau mai mult sau mai puțin critic, preferabil văzute în relație cu alte curente de gândire, și apoi să fiu evaluat pentru asta, dar câteodată și pentru propria mea intuiție, pentru dorința mea de a cunoaște, fără ca gândurile mele să părăsească din acest motiv zona abstractului, așa încât faptul de a gândi devenise în cele din urmă pentru mine o activitate aplicată unor fenomene de ordin secund, lumii așa cum apărea ea în filosofie, literatură, științe sociale, politică, în timp ce lumea în care trăiam, în care dormeam, mâncam, vorbeam, iubeam, fugeam, cea care avea miros, gust, sunet, în care ploua și bătea vântul, pe care o simțeam pe piele, era ținută deoparte, nu devenea temă de gândire. De fapt, de gândit, gândeam și acolo, dar într-un alt mod, mai practic, orientat spre fenomenele luate pe rând, unul după altul, și din alte motive: în timp ce în realitatea abstractă gândeam ca s-o înțeleg, în realitatea concretă gândeam ca să mă descurc în ea. În realitatea abstractă îmi puteam confecționa un sine din idei, în realitatea concretă eram cel care eram, un corp, o privire, o voce. De aici pornește toată independența. Inclusiv gândirea independentă. Și aceasta nu era numai tema cărții lui Geir, ci și felul în care ea se derula. El descria numai ce văzuse cu propriii ochi, ce auzise cu propriile urechi, și, când încerca să înțeleagă ceea ce văzuse și auzise, o făcea devenind parte din ele. Aceasta era, totodată, și forma de reflecție cea mai fidelă vieții pe care o descria. Un boxer nu era niciodată judecat după vorbele sau gândurile lui, ci după fapte.

Misologie, neîncrederea în cuvinte – la fel cum Pyrrhus avea piromania[12] –, oare asta e o atitudine potrivită pentru un scriitor? Tot ce se poate spune în cuvinte se poate contrazice tot în cuvinte, prin urmare, la ce folosesc tezele de doctorat, romanele, literatura? Sau, formulat altfel: dacă putem spune că un lucru e adevărat, se poate

întotdeauna spune și că e neadevărat. Este un punct zero și punctul de unde valoarea zero se propagă. Dar nu este un punct mort, nici chiar pentru literatură, căci literatura nu înseamnă doar cuvinte, literatura este ceea ce cuvintele trezesc în cititor. Acest excedent validează literatura, și nu, cum cred mulți, excedentul formal în sine. Limba criptată și enigmatică a lui Paul Celan nu are nimic de-a face cu inaccesibilitatea sau opacitatea, dimpotrivă, e vorba despre deschiderea unei zone inaccesibile limbii, dar pe care, undeva în adâncul nostru, o cunoaștem sau o recunoaștem, sau, dacă nu, o descoperim. Cuvintele lui Paul Celan nu se pot contrazice prin cuvinte. Ceea ce posedă ele nu poate fi convertit sau schimbat, ci se găsește doar acolo și în fiecare dintre cei care și le însușesc.

De lucrul acesta se lega oarecum motivul pentru care picturile și, în parte, fotografiile erau atât de importante pentru mine. În ele nu exista nici un cuvânt, nici un concept, și, când le priveam, ceea ce simțeam, ceea ce le făcea să fie atât de importante, era de asemenea aconceptual. Era ceva stupid aici, o zonă complet lipsită de inteligență pe care mă chinuiam s-o recunosc și s-o accept, dar care era, totuși, poate cel mai important element a ceea ce voiam să fac.

La o jumătate de an după lectura cărții lui Geir, i-am trimis un e-mail și l-am întrebat dacă nu voia să scrie un eseu pentru *Vagant*, publicația la care eram pe atunci redactor. Voia, am făcut un schimb de mesaje, tot timpul formal și la obiect. Un an mai târziu, când am părăsit-o de pe o zi pe alta pe Tonje și întreaga viață cu ea la Bergen, i-am trimis lui Geir un e-mail, întrebându-l dacă nu știa unde aș fi putut să locuiesc la Stockholm. Nu știa, dar puteam sta la el până găseam. Mi-ar fi plăcut, i-am spus. Grozav, mi-a răspuns el, când vii? Mâine, am scris eu. Mâine?

Câteva ore mai târziu, după o noapte în trenul Bergen-Oslo și o după-amiază în trenul Oslo-Stockholm, îmi târam valizele pe peronul și prin coridoarele subterane ale gării din Stockholm, căutând un dulap suficient de mare ca să le cuprindă pe amândouă. Pe toată durata călătoriei cu trenul citisem, ca să nu mă gândesc la ce se întâmplase în ultimele zile și la motivul plecării mele, dar acum, în mijlocul mulțimii de oameni care tălăzuiau dinspre și înspre trenurile pentru navetiști, neliniștea devenise deja imposibil de înăbușit. Cu sufletul înghețat, mergeam în lungul unui coridor. După ce am plasat fiecare valiză în câte un dulap și am pus cele două chei în buzunarul unde țineam de obicei cheile casei, am intrat la toaletă și mi-am clătit fața cu apă rece ca să mă înviorez. Timp de câteva secunde m-am privit în oglindă. Fața mi-era palidă și buhăită, părul, dezordonat și ochii… da, ochii… Erau holbați, dar nu într-un fel activ, extravertit, ca și cum s-ar fi uitat după ceva, ci mai mult de parcă lucrurile din jur erau atrase în ei, de parcă absorbeau în ei totul.

De când căpătasem o asemenea privire?

Am dat drumul la apă caldă și mi-am ținut o vreme mâinile sub jet, până când căldura a început să se răspândească prin ele, apoi am smuls o hârtie din automat, m-am șters și am aruncat-o în coșul de lângă chiuvetă. Cântăream 101 kg și eram complet lipsit de speranță. Dar acum mă aflam aici, era totuși ceva, m-am gândit și am ieșit, am luat-o pe scări și am intrat în hala principală, unde am rămas pironit în mijloc, înconjurat de oameni din toate părțile, încercând să încropesc un plan. Era puțin trecut de două. La cinci trebuia să-l întâlnesc pe Geir aici. Așadar, aveam trei ore de pierdut. Trebuia să mănânc, aveam nevoie de un fular și de un tuns.

Am ieșit din gară și m-am oprit iar în fața taxiurilor. Cerul era gri și rece, aerul, umed. În dreapta se vedea o încâlceală de șosele și de poduri de beton, dincolo de el, un lac mic, în spatele lui, o serie de clădiri cu aspect monumental. La stânga o stradă largă, intens circulată, chiar în față o stradă care ceva mai sus cotea la stânga de-a lungul unui zid murdar, dincolo de care era o biserică.

Încotro s-o iau?

Am pus un picior pe o bancă, mi-am rulat o țigară, am aprins-o și am luat-o spre stânga. După vreo sută de metri m-am oprit. Perspectiva nu părea promițătoare, aici toate construcțiile fuseseră gândite în funcție de mașinile ce vâjâiau pe lângă tine, așa că m-am răsucit și am luat-o înapoi, am încercat șoseaua din față, ducea către o stradă largă de tip bulevard, cu un complex comercial enorm, de cărămidă, pe cealaltă parte. Mai încolo era un fel de piață ușor scufundată, din care, pe partea dreaptă, se ridica o clădire înaltă de sticlă. *KULTURHUSET* scria cu litere roșii, și am intrat, am urcat pe scările rulante până la etajul întâi, unde s-a dovedit că se afla o cafenea, am cumpărat o baghetă cu chifteluțe și o salată de varză roșie și m-am așezat la fereastră, de unde puteam privi afară piața și strada din fața mallului.

Aveam să locuiesc aici? Locuiam deja?

Ieri după-amiază eram încă acasă la Bergen.

Ieri, asta fusese ieri.

Tonje mă însoțise la tren. Lumina artificială de pe peron, pasagerii de lângă vagoane, setați deja pe regim de noapte și vorbind cu voci scăzute, roțile valizelor ce zgâriau asfaltul. Ea plânsese. Eu nu, o îmbrățișasem doar, îi șterseseem lacrimile de pe obraz, ea zâmbise printre lacrimi, și urcasem, gândindu-mă că nu voiam s-o văd plecând, să-i văd spatele, dar nu reușisem să mă abțin, mă uitasem pe geam și o urmărisem cum ieșea de pe peron și dispărea prin ușa dinspre stradă.

Avea să rămână acolo?

În casa noastră?

Am luat o înghițitură din baghetă și m-am uitat în jos înspre piața în

carouri alb-negru, ca să-mi mut gândurile în altă parte. Șirul de magazine de pe partea cealaltă roia de oameni. Intrau și ieșeau pe ușile stației de metrou, în tunelul care ducea la galeria comercială, urcau și coborau scările. Umbrele, paltoane, sacouri, genți, plase, rucsacuri, căciuli, cărucioare de copii. Deasupra lor, mașini și autobuze.

Ceasul de pe peretele mallului arăta trei fără zece minute. Poate cel mai bine era să mă tund acum, ca să nu risc să rămân la sfârșit în pană de timp, m-am gândit. Pe scări în jos, am scos telefonul mobil și am răsfoit printre numerele salvate acolo, dar n-am simțit nevoia să apelez pe nimeni, erau prea multe explicații de dat, prea multe lucruri de spus, prea puțin de primit înapoi, așadar, când am ieșit din nou afară, în după-amiaza mohorâtă de martie, în care începuseră să cadă câțiva fulgi grei, am închis telefonul la loc și l-am pus înapoi în buzunar și pe urmă am pornit pe Drottninggatan, în căutarea unei frizerii. În fața complexului comercial, un bărbat cânta la muzicuță. De fapt, nu cânta, doar sufla în ea cu toată puterea, răsucindu-și corpul înainte și înapoi cu mișcări bruște. Avea părul lung, figura devastată. Emana o senzație copleșitoare de agresiune care m-a izbit ca un pumn. Când am trecut pe lângă el, groaza îmi pulsa în vene. În spatele lui, în dreptul intrării într-un magazin de pantofi, o tânără s-a aplecat deasupra unui cărucior și a ridicat un copil. Bebelușul stătea într-un fel de geantă căptușită cu blană, cu capul acoperit de o căciulă îmblănită, cu privirea ațintită drept în față, părând întru totul netulburat de ce i se întâmpla. Ținându-l cu una din mâini, femeia a deschis cu cealaltă ușa magazinului. Ninsoarea se topea de îndată ce atingea pământul. Un bărbat stătea pe un scaun pliant cu o pancartă mare în mână, care anunța că la cincizeci de metri pe stânga se găsea un restaurant unde puteai servi friptură la scândură la 109 coroane. Friptură la scândură? m-am gândit. Multe femei semănau între ele, aveau în jur de cincizeci de ani, ochelari, corpuri rotunjite, purtau paltoane, duceau genți inscripționate Åhléns, Lindex, NK, Coop, Hemköp. Bărbați de aceeași vârstă erau mai puțini, dar și aceștia semănau între ei, chiar dacă în alte feluri. Ochelari, păr de culoarea nisipului, ochi stinși, jachete verzui sau gri stil turist, mai adesea slabi decât grași. Aș fi vrut să găsesc un loc să fiu singur, dar n-aveam nici o șansă, așa că am continuat să merg pe stradă. Faptul că toate figurile pe care le vedeam mi-erau străine și mi-au rămas așa săptămâni și luni la rând, din moment ce nu cunoșteam nici un suflet aici, nu mă împiedica să mă simt supravegheat. Chiar și dacă aș fi locuit pe vreo insuliță în ocean unde n-ar mai fi trăit decât trei oameni, și tot m-aș fi simțit supravegheat. Era ceva în neregulă cu paltonul meu? Gulerul nu trebuia ridicat așa? Încălțările arătau așa cum ar trebui să arate niște încălțări? Mergeam poate puțin ciudat? Așa, ușor aplecat în față? Ah,

eram un idiot, un idiot! Flacăra prostiei ardea în mine strălucitoare. Ah, ce idiot eram! Ce tâmpit! Încălțările mele. Paltonul. Totul stupid, stupid, stupid! Gura mea, fără formă, gândurile, fără formă, sentimentele, fără formă. Totul aluneca, nimic nu era stabil. Nimic solid, dur, necesar. Moale, bleg și prost. Băga-mi-aș picioarele! Cât de prost eram! Nu-mi puteam găsi liniștea într-o cafenea, într-o clipă îi absorbeam pe toți cei de acolo, și continuam și după aceea, fiecare privire aruncată spre mine îmi ajungea până în adâncul sufletului, mă răscolea, și fiecare mișcare pe care o făceam, chiar și simpla răsfoire a vreunei cărți, ajungea la fel până la ei ca semn al prostiei mele, fiecare mișcare spunea: „Aici stă un idiot“. Așa că era mai bine să plec, privirile dispăreau atunci una după alta, erau desigur înlocuite de altele noi, dar care nu aveau niciodată timp să se statornicească, alunecau doar pe lângă mine, uite un idiot, uite un idiot, uite un idiot! În ritmul acestui refren mă mișcam. Știam că n-avea sens, că era ceva pe care îl făceam eu singur înăuntrul meu, dar asta nu-mi folosea la nimic, căci ei continuau să pătrundă în interiorul meu, să-l răscolească, și până și cel mai neadaptat dintre ei, până și cel mai urât, gras și mizerabil, până și femeia aia cu gura căscată și cu ochi goi și nătângi putea, uitîndu-se la mine, să spună că nu eram așa cum ar trebui. Până și ea. Așa stăteau lucrurile. Mergeam prin mulțime, pe sub cerul care se întuneca, printre fulgii de zăpadă căzând, pe lângă șirul de magazine luminate pe dinăuntru, singur în noul meu oraș, fără să mă gândesc o clipă la cum avea să-mi meargă, căci nu conta, nu conta chiar deloc, și gândindu-mă numai că trebuia să fac față la toate astea. „Astea“ erau viața. A-i face față, asta era ocupația mea.

Am găsit o frizerie fără programare, pe care nu o văzusem când trecusem prima dată, într-un pasaj aflat chiar lângă complexul comercial. Trebuia doar să intri și să te așezi pe scaun. Nu erai spălat pe cap, ți se umezea doar părul cu niște pufuri de apă dintr-o sticlă. Frizerul, un imigrant, kurd am presupus, m-a întrebat cum voiam să mă tundă, i-am spus scurt, arătând cu degetul mare și arătătorul cum mă gândisem, el m-a întrebat cu ce mă ocup, i-am spus că eram student, m-a întrebat de unde veneam, am spus Norvegia, eram aici în vacanță? am spus da, și asta a fost tot. Pletele îmi cădeau pe podea în jurul scaunului. Erau aproape complet negre. Ciudat, pentru că, atunci când mă priveam în oglindă, eu îmi vedeam părul blond. Întotdeauna fusese așa. Chiar dacă știam că părul meu era închis la culoare, eu nu așa îl vedeam. Vedeam un păr blond, așa cum fusese în copilărie și adolescență. Până și în poze îl vedeam blond. Numai când era tăiat și separat, ca aici, pe gresie, atunci îmi dădeam seama că avea o culoare închisă, aproape neagră.

Când am ieșit pe stradă, o jumătate de oră mai târziu, aerul rece mi s-a lăsat ca o cască deasupra capului proaspăt tuns. Era aproape patru,

cerul avea să se întunece curând. Am intrat într-un magazin H&M pe care-l văzusem mai devreme, voiam să-mi cumpăr un fular. Raionul de bărbați se afla la subsol. Fiindcă, după ce căutasem o vreme, nu găseam fularele, m-am dus la casă și am întrebat-o pe fata de acolo unde erau.

— *Poftim*? a spus ea.

— Unde aveți fularele? am repetat eu.

— *Din păcate, nu înțeleg ce spuneți. I'm sorry. What did you say?*[13]

— Fularele, am insistat în norvegiană și m-am apucat de gât. Unde sunt?

— *I don't understand,* a spus ea. *Do you speak English?*[14]

— *Scarves,* am spus. *Do you have any scarves?*[15]

— *Oh, scarves,* a spus ea. *That's what we call* halsduk. *No, I'm sorry. It's not the season for them anymore.*[16]

Ieșit înapoi pe trotuar, m-am gândit o clipă dacă n-ar trebui să intru la Åhlens, magazinul acela universal, să caut acolo un fular, dar am respins ideea, destulă prostie în acea zi, și am luat-o din nou pe stradă, înspre hostelul unde locuisem cu două veri în urmă, pentru simplul motiv că mersul cu un scop era mai bun decât mersul fără scop. Pe drum am intrat într-un anticariat. Rafturile erau înalte și atât de înghesuite, că abia-abia aveai loc să te întorci printre ele. După o privire indiferentă aruncată peste cotoare, când dădeam să ies, în vârful unui teanc de pe colțul tejghelei, ochii mi-au căzut pe o carte de Hölderlin.

— E de vânzare? l-am întrebat pe anticar, un bărbat de vârsta mea care se uita deja la mine de o bună bucată de vreme.

— Desigur, a spus el, fără măcar să clipească.

Se numea *Cântece*. Să fi fost o traducere din *Die vaterländische Gesänge*[17]?

Am căutat colofonul. Anul ediției era 2002. Deci cartea era nouă. Dar aici nu scria nimic despre titlul original, așa că am răsfoit postfața, oprindu-mă la fiecare cuvânt scris cu italice. Și da. Acolo scria: *Die vaterländische Gesänge.* Dar de ce fusese tradus prin *Cântece*?

Nu conta.

— O iau, am spus. Cât vă dau?

— *Poftim*?

— Cât costă?

— *Numai o clipă dacă mi-o dați, să verific… O sută cincizeci de coroane, mulțumesc.*

Am plătit, el a pus cartea într-o plăsuță și mi-a întins-o împreună cu bonul, pe care l-am băgat în buzunarul din spate înainte să deschid ușa și să ies, cu punga bălăngănindu-mi-se de mână. Afară ploua. M-am oprit, mi-am dat jos rucsacul, am pus punga înăuntru, l-am luat înapoi în spinare și am pornit-o mai departe pe strada comercială,

intens luminată, unde ninsoarea de o oră nu lăsase alte urme decât un strat gri, noroios, pe toate suprafețele de mai sus de nivelul solului: cornișe, pervazuri, capete de statui, pardoseala verandelor, copertine lăsate, încât pânza se aduna pe margini, lângă cadru, muchiile pereților, capacele coșurilor de gunoi, pompele de apă. Dar nu pe stradă. Neagră și umedă, strălucea în lumina vitrinelor și a felinarelor.

Din cauza ploii, o parte din gelul pe care frizerul mi-l întinsese pe păr mi s-a scurs pe frunte. L-am luat cu palma și l-am șters de pantaloni, am descoperit un intrând pe partea dreaptă a străzii și m-am adăpostit acolo să-mi aprind o țigară. Înăuntru era o grădină lungă, unde se vedeau terasele a cel puțin două restaurante. Un mic bazin în mijloc. Pe peretele de lângă poartă scria numele Uniunii Scriitorilor Suedezi. Semn bun. Uniunea Scriitorilor era unul dintre locurile unde mă gândisem să sun și să mă interesez de o locuință.

Am aprins țigara, am scos cartea cumpărată, mi-am sprijinit spatele de perete și am început s-o răsfoiesc, cu o ușoară strângere de inimă.

Numele lui Hölderlin mi-era de mult familiar. Nu că l-aș fi citit sistematic, dimpotrivă, fuseseră doar câteva poezii răzlețe din antologia de traduceri poetice a lui Olav Hauge, plus că îi cunoșteam, într-un mod cu totul superficial, destinul, anii de nebunie în turnul din Tübingen. Numele îl purtam totuși cu mine de multă vreme, cam de la vârsta de șaisprezece ani, când unchiul meu Kjartan, fratele cu zece ani mai tânăr al mamei, începuse pentru prima dată să vorbească despre el. Rămăsese singurul copil care mai locuia în casa unde crescuse, o gospodărie mică din Sørbøvåg în regiunea Ytre Sogn, împreună cu părinții săi: bunicul, care pe atunci se apropia de optzeci de ani, dar era totuși încă plin de viață și activ, și bunica mea, care suferea de o formă avansată de Parkinson și prin urmare trebuia ajutată practic la orice. Pe lângă faptul că ținea gospodăria, care, deși nu era mai mare de douăzeci de hectare, consuma timp și energie, și că își îngrijea mama de dimineața până seara, Kjartan lucra și ca instalator pe un șantier naval la vreo treizeci de kilometri distanță. Era un bărbat deosebit de sensibil, fragil ca o plăntuță plăpândă, complet dezinteresat de aspectele practice ale vieții și neînzestrat pentru ele, așa că tot ce făcea, în viața lui de zi cu zi, trebuie să-și fi impus constant să facă. Zi de zi, lună de lună, an de an. Voință pură și încăpățânată. Situația în care se afla nu se datora neapărat faptului că nu reușise niciodată să se rupă de mediul unde se născuse, așa cum s-ar putea crede, că rămăsese pur și simplu în zona familiară numai pentru că-i era familiară, ci era mai degrabă o consecință a naturii sale sensibile. Căci înspre ce ar fi putut să se îndrepte un tânăr pasionat de ideal și de perfecțiune la mijlocul anilor ’70? Dacă ar fi fost în anii ’20, ca tatăl lui, poate că s-ar fi regăsit și implicat în curentul vitalist, întârziat-romantic, care exalta natura, specific cel puțin culturii

nynorskeze, cel în cadrul căruia au scris Olav Nygard, Olav Duun, Kristoffer Uppdal și Olav Aukrust și pe care, mai târziu, Olav Hauge avea să-l aducă în prezent; dacă ar fi fost tânăr în anii ’50, poate că ar fi asimilat noțiunile și teoriile radicalismului cultural, dacă nu cumva l-ar fi acaparat opusul lor, adică forțele cultural-conservatoare care se stingeau încet-încet. Dar el nu-și trăise tinerețea nici în anii ’20, nici în anii ’50, ci la începutul anilor ’70, așa că devenise membru al Partidului Comunist al Muncitorilor (marxist-leninist) și se „autoproletarizase“, cum se spunea pe atunci. Începuse să monteze țevi pe nave, deoarece credea într-o lume mai bună decât aceasta. Nu doar pentru câteva luni sau câțiva ani, ca majoritatea colegilor lui de partid, ci timp de aproape douăzeci de ani. A fost printre puținii care nu au renunțat la idealurile lor când vremurile s-au schimbat, ci s-au ținut de ele, deși costurile sociale și personale ale acestei atitudini creșteau odată cu trecerea timpului. Să fii comunist într-un sat era altceva decât să fii comunist într-un oraș. În oraș nu rămâneai singur, erau și alții ca tine, o comunitate, iar, în plus, convingerile nu ți se vădeau în orice situație. Într-un sat, erai „comunistul“. Aceasta a fost identitatea lui Kjartan, viața lui. Să fii comunist la începutul anilor ’70, când erai susținut de o mișcare populară, era de asemenea altceva decât să fii comunist în anii ’80, când toți profitorii dăduseră de mult bir cu fugiții. Un comunist singur pare un soi de paradox, însă așa s-a întâmplat cu Kjartan. Țin minte cum tatăl meu obișnuia să discute cu el în verile când veneam în vizită la bunici. Vocile lor ridicate se auzeau din bucătărie când ne culcam și trebuia să dormim, și, deși nu eram în stare nici să articulez, nici să gândesc asta, simțeam că exista o diferență între ei și că diferența aceasta era fundamentală. Pentru tatăl meu, discuția era limitată și se rezuma la a-l face pe Kjartan conștient de iluziile lui, pentru Kjartan era o chestiune de viață și de moarte, totul sau nimic. De aici și iritarea din vocea tatălui meu și fervoarea din glasul lui Kjartan. Reieșea, de asemenea – sau cel puțin asta era percepția mea –, că tatăl meu vorbea din perspectiva realității, ceea ce spunea și credea el aparținea prezentului, era legat de *noi,* de zilele noastre, de școală și de meciurile noastre de fotbal, de benzile noastre desenate și de ieșitul la pescuit, de curățarea zăpezii și desertul de sâmbătă, în timp ce Kjartan vorbea dintr-o cu totul altă perspectivă, despre ceva care exista altundeva. Bineînțeles că el nu putea accepta ca ideile în care credea și cărora, într-un fel, își dedicase viața să nu aibă nimic de-a face cu realitatea, așa cum tatăl meu, împreună cu toți ceilalți, susținea de fiecare dată. Nu putea accepta că realitatea nu era așa cum o prezenta el și n-avea să fie niciodată. Asta ar fi însemnat că el era un visător. Și el tocmai asta *nu* era! El se raporta *exact* la realitatea concretă, materială, fizică, pământească! Situația era profund ironică. El, care apăra teoriile despre coeziune

socială și solidaritate, era cel proscris și lăsat singur. El, care înțelegea lumea în mod idealist și abstract, el, care avea cel mai rafinat suflet dintre toți, cel care sălta și căra, bătea cu ciocanul, suda și înșuruba, se târa și se înghesuia de la o navă la alta, cel care mulgea și hrănea vacile, curăța bălegarul din grajd și primăvara îl împrăștia pe câmp, cosea iarba și făcea căpițe, întreținea clădirile și își îngrijea mama, care devenea tot mai neajutorată cu fiecare an. Asta devenise viața lui. Ofilirea treptată a comunismului la începutul anilor ’80 și faptul că discuțiile intense pe care le purtase în stânga și-n dreapta se estompau pe nesimțite și, într-o zi, au dispărut de-a dreptul, au schimbat poate sensul vieții lui, dar nu și conținutul ei. A continuat la fel ca până atunci, lua autobuzul până la șantier, muncea toată ziua, venea acasă și își îngrijea părinții, își plimba mama prin cameră, asta dacă ea se simțea în stare, sau stătea și îi masa picioarele, o ajuta să meargă la baie, poate îi căuta haine pentru a doua zi, făcea ce trebuia făcut pe-afară, aducea vacile și le mulgea sau orice altceva, apoi intra la el în casă, lua cina și dormea până dimineața – dacă nu cumva bunicii i se făcea atât de rău, încât bunicul venea și îl chema în miez de noapte. Aceasta era viața lui Kjartan, văzută din afară. La începutul perioadei lui comuniste, eu aveam numai vreo doi ani, iar când aceasta a intrat în declin – cel puțin partea ei de retorică activă –, eu tocmai terminasem școala primară, așa că toată chestiunea asta a constituit doar un fel de vag fundal pentru imaginea pe care mi-am făcut-o despre el când am ajuns la șaisprezece ani și a început să mă intereseze cine „erau“ oamenii. Mult mai semnificativ pentru imaginea lui din mintea mea era faptul că scria poezii. Nu pentru că aș fi fost pasionat de poezie, ci pentru că asta „spunea“ mai multe despre el. Căci poezia nu se scria dacă nu simțeai nevoia s-o scrii, așadar, dacă nu erai poet. Nouă nu ne vorbea despre asta, dar nici nu se ascundea. În orice caz, știam. Într-un an, i-au fost publicate niște poezii în săptămânalul *Dag og Tid*, alta în *Klassekampen*, tablouri mici și simple ale realității muncitorului industrial, care, în ciuda modestiei lor, și-au câștigat un anumit prestigiu în familia Hatløy, unde cărțile și cultura erau la mare preț. Când i s-a tipărit o poezie pe ultima pagină a revistei literare *Vinduet,* lângă o poză mică de-a lui, și când, câțiva ani după aceea, versurile lui au acoperit două pagini ale aceleiași publicații, Kjartan a devenit în ochii noștri un scriitor pursânge. Cam pe atunci a început să citească filosofie. Stătea serile în casa înălțată deasupra fiordului și buchisea germana halucinant de complicată a lui Heidegger din *Ființă și timp* – probabil cuvânt cu cuvânt, căci, din câte știam, nu mai citise sau vorbise germană din timpul școlii – și citea din poeții despre care scria Heidegger, în special Hölderlin, și din presocraticii la care se referea, și Nietzsche, Nietzsche. Mai târziu avea să descrie lectura lui Heidegger ca pe o reîntoarcere acasă. Se poate

spune fără nici o exagerare că îl umpluse până la refuz. Și că experiența avusese ceva religios. O trezire, o întoarcere, o lume veche fusese umplută cu un sens nou. Pe atunci, tatăl meu își părăsise familia, așa că eu, Yngve și mama începuserăm să sărbătorim Crăciunul la bunica și bunicul, unde Kjartan, acum de vreo treizeci și cinci de ani, continua să locuiască și să lucreze. Cele patru-cinci seri de ajun petrecute acolo sunt, fără îndoială, cele mai frumoase pe care le-am trăit. Bunica era bolnavă și stătea ghemuită la masă, tremurând. Mâinile îi tremurau, brațele îi tremurau, capul, picioarele. Uneori avea convulsii și trebuia așezată pe un scaun unde picioarele îi erau îndoite aproape cu forța, apoi masate. Dar era conștientă, ochii îi erau conștienți, ne vedea și se bucura să ne vadă. Bunicul, mic, rotund și vioi, stătea și își depăna poveștile de îndată ce prindea ocazia, iar când râdea – așa cum făcea întotdeauna la poveștile sale –, îi dădeau lacrimile. Însă ocazia nu venea prea des pentru că era acolo Kjartan, iar Kjartan stătuse un an întreg citind Heidegger, era plin până la refuz de Heidegger, în mijlocul vieții sale epuizante și fără rost, fără un suflet cu care să-l împartă, căci nimeni nu auzise de Heidegger pe o distanță de câțiva kilometri și nici nu voia să audă, deși presupun că el încercase, sigur încercase, atât de împătimit era, dar fără nici un rezultat, nimeni nu înțelegea, nimeni nu voia să înțeleagă, el era complet singur, și atunci am apărut noi, sora lui, Sissel, care era instructor pentru asistente medicale, interesată de politică, literatură și filosofie, fiul ei Yngve, care mergea la universitate, lucru pe care Kjartan visase întotdeauna să-l facă, și tot mai mult în ultimii ani, și fiul ei Karl Ove. Eu aveam șaptesprezece ani, mergeam la liceu, și, chiar dacă nu înțelegeam un cuvânt din poeziile lui, el știa că le citesc. Și pentru el era suficient. Îndată ce noi am intrat pe ușă, ecluzele lui s-au deschis. Toate gândurile adunate în el în ultimul an au țâșnit la suprafață. Nu conta că nu înțelegeam, că era ajunul Crăciunului, că pe masă așteptau friptura de miel, cartofii, piureul de gulii, berea de Crăciun și sticla de *akevit*; el vorbea despre Heidegger, din interior, fără nici o punte de legătură cu lumea exterioară, și era vorba de *Dasein* și *Das Mann*, de Trakl și Hölderlin, marele poet Hölderlin, de Heraclit și Socrate, de Nietzsche și Platon, de păsările din copaci și valurile din fiord, de esența ființei umane și de nașterea existenței, de soare, de cer și ploaia din aer, de ochii pisicii și de căderea cascadei. Cu părul răvășit, costumul strâmb și cravata plină de pete, stătea și vorbea, ochii îi străluceau, îi străluceau cu adevărat, n-am să uit niciodată, afară era complet întuneric, ploaia izbea în ferestre, era ajunul Crăciunului în Norvegia anului 1986, Crăciunul nostru, cadourile stăteau sub brad, toată lumea era frumos îmbrăcată, și singurul lucru despre care se vorbea era Heidegger. Bunica tremura, bunicul stătea și molfăia un os, mama asculta cu atenție, Yngve

încetase să asculte. Eu însumi eram indiferent și cel mai mult mă bucura Crăciunul. Dar, chiar dacă nu înțelegeam nimic din ce spunea Kjartan și nimic din ce scria el, nici din vreunul dintre poeții pe care îi lăuda cu atâta ardoare, am simțit intuitiv că avea dreptate, că existau o filosofie supremă și o poezie supremă, și că, dacă nu le înțelegeai, dacă nu reușeai să te împărtășești din ele, tu erai singurul vinovat. De atunci, de câte ori mă gândeam la ceva suprem, mă gândeam la Hölderlin, și, când mă gândeam la Hölderlin, îl asociam întotdeauna cu munți și fiorduri, noapte și ploaie, cer și pământ și ochii strălucind ai unchiului meu.

Chiar dacă în viața mea se schimbaseră multe de atunci, relația pe care o aveam cu poezia a rămas practic neschimbată. Puteam s-o citesc, dar poeziile nu mi se deschideau niciodată, și asta pentru că nu aveam „dreptul“ la ele: nu erau pentru mine. Când mă apropiam de ele, mă simțeam ca un impostor și eram într-adevăr mereu descoperit, fiindcă poeții spuneau întotdeauna: tu, care vrei să intri aici, cine te crezi? Asta spunea poezia lui Osip Mandelștam, asta spuneau versurile lui Ezra Pound, ale lui Gottfried Benn, ale lui Johannes Bobrowski. Trebuia să-ți câștigi dreptul de a le citi.

Cum?

Era simplu. Căutai o carte, citeai, și, dacă poeziile se deschideau, erai demn de ele, dacă nu, atunci nu erai. Faptul că eu eram printre cei cărora nu li se deschideau m-a necăjit în special pe la vreo douăzeci de ani, când încă aveam o mulțime de idei despre ce aș fi putut deveni. Consecințele ermetismului poeziilor erau de fapt grave, mult mai grave decât faptul că nu aveam acces la un gen literar. La adresa mea se pronunța o condamnare. Poemele pătrundeau într-o altă realitate sau vedeau realitatea într-un alt mod, care era mai adevărat decât cel obișnuit. Or, cum această capacitate de pătrundere nu se putea învăța, ci fie aveai acces la ea, fie nu, lipsa ei mă condamna la o viață de rând, mă transforma într-unul dintre cei mulți. Durerea pe care mi-o pricinuia conștiința acestui fapt era considerabilă. Și, strict vorbind, existau numai trei moduri de a reacționa. Primul era să recunoști față de tine însuți și să accepți. Eram un bărbat complet normal care trebuia să trăiască o viață complet normală și să găsească un sens acolo unde se afla, nu în altă parte. În practică, așa și părea să fie. Îmi plăcea să mă uit la fotbal și chiar îl jucam atunci când aveam posibilitatea, îmi plăcea muzica pop și cântam la tobe într-o trupă de două ori pe săptămână, urmam o serie de cursuri la universitate, ieșeam în oraș sau stăteam acasă pe canapea în timpul serii și mă uitam la televizor cu fata cu care eram la momentul respectiv. A doua metodă era să negi complet intuiția aceea, să-ți spui că aveai de fapt demnitatea necesară înăuntrul tău, dar încă nerealizată, și apoi să trăiești o viață în lumea literară, poate

în calitate de critic, poate ca profesor la universitate, poate ca scriitor, fiindcă era perfect posibil să te menții pe linia de plutire în această lume fără ca literatura să ți se deschidă vreodată. Se putea scrie o întreagă teză despre Hölderlin, de exemplu, descriind poeziile, discutând la ce se referă și în ce moduri era exprimat subiectul – la nivelul sintaxei, în alegerea cuvintelor, în utilizarea imaginilor –, se putea scrie despre relația dintre dimensiunea greacă și cea creștină a poeziilor, despre rolul peisajului, rolul vremii sau despre cum se raportau poeziile la realitatea istorico-politică în care apăruseră, chiar dacă nu se punea accentul pe partea biografică, de exemplu pe substratul de protestantism german al lui Hölderlin sau pe enorma influență pe care a avut-o asupra lui Revoluția Franceză. Se putea scrie despre relația lui cu ceilalți idealiști germani – Goethe, Schiller, Hegel, Novalis – sau cu Pindar, în poeziile târzii. Se putea scrie despre traducerile lui neortodoxe din Sofocle sau se puteau compara poeziile cu ceea ce scria Hölderlin în scrisori. Se puteau confrunta poeziile lui cu viziunea lui Heidegger despre ele sau se putea face un pas mai departe, scriind despre disputa dintre Heidegger și Adorno în privința lui Hölderlin. Se putea scrie și despre întreaga istorie a receptării sale sau despre istoria traducerilor lui Hölderlin. Toate acestea se puteau face fără ca poeziile lui Hölderlin să ți se deschidă vreodată. Se putea face astfel cu toți poeții, și firește că se și făcea. Dacă erai dispus să muncești din greu, se puteau scrie propriile poezii, chiar dacă erai printre cei cărora poeziile nu li se deschideau; căci numai un poet putea să vadă diferența dintre poezie și poezii care doar seamănă a poezie. Dintre aceste două metode, prima, acceptarea, era cea mai bună, dar cea mai dificilă. Cealaltă metodă, negarea, era mai ușoară, dar și mai neplăcută, pentru că te pândea mereu senzația că ceea ce faci nu are de fapt nici o valoare. Or, dacă trăiai o viață în lumea literaturii, căutai exact valoarea. A treia metodă, care însemna respingerea problemei ca atare, era prin urmare cea mai bună. Nu există nimic superior. Nu există nici o înțelegere privilegiată. Nimic nu este mai bun sau mai adevărat decât altceva. Dacă poeziile nu mi se deschideau, nu însemna neapărat că eu eram mai prejos, nici că avea mai puțină valoare ceea ce scriam eu. Amândouă, atât poeziile care nu mi se deschideau, cât și ceea ce scriam eu, erau în esență același lucru, adică text. Dacă într-adevăr al meu era mai prost, și firește că era, asta nu era rezultatul vreunei situații ireversibile, a faptului că nu aveam ceea ce-mi trebuia, ci se putea schimba prin muncă asiduă și prin experiență acumulată treptat. Până la un punct, desigur, concepte precum talentul și calitatea erau în continuare invariabile, nu toți puteau scrie la fel de bine. Cel mai important era că nu exista o prăpastie, nimic insurmontabil, între cei care aveau și cei care nu aveau chemarea; cei care vedeau și cei care nu. Era doar o problemă

de grad pe aceeași scală. Era un gând reconfortant și deloc dificil de justificat, pentru că domina toate mediile artistice, critice și universitare de la mijlocul anilor ’60 și până în prezent. Ideile pe care le avusesem, și care fuseseră o parte atât de firească din mine încât nici nu știam că erau idei, și, în consecință, nu le exprimasem niciodată, doar le simțisem, dar care totuși mă cârmuiseră, erau romantism în forma sa cea mai pură, adică o chestie învechită. Puținii care se ocupau serios de romantism erau interesați de aspectele care se potriveau imaginarului nostru contemporan, de pildă fragmentarismul sau ironia. Dar pentru mine scopul nu era romantismul – dacă simțeam afinitate față de vreo epocă, aceasta era barocul, la care mă atrăgeau simțul spațial, înălțimile și adâncimile amețitoare, ideile despre viață și teatru, oglinzi și corp, lumină și întuneric, artă și știință –, ci sentimentul acela că mă aflam în afara esențialului, a ceea ce era cel mai important, a ceea ce era însăși existența. Dacă acest sentiment era romantic sau nu, nu mai conta. Pentru a amortiza durerea pe care mi-o provoca, mă apărasem de-a lungul anilor prin cele trei metode pomenite mai sus, și multă vreme crezusem în ele, în special în ultima. Crezusem că viziunea în care arta era spațiul unde ardea focul adevărului și al frumuseții, ultimul unde viața putea să-și arate adevărata față, era o nebunie. Dar din când în când concepția aceasta ieșea la suprafață. Nu ca un gând, căci ideile pot fi contrazise, ci ca un sentiment. Știam însă cu toată ființa mea că era o minciună, că mă înșelam pe mine însumi. Așa stăteau lucrurile în după-amiaza aceea din martie 2002, când mă aflam în curtea interioară a Uniunii Scriitorilor Suedezi din Stockholm și răsfoiam ultimele mari imnuri ale lui Hölderlin în traducerea lui Fioretos.

Doamne, ce jalnic!

Prin fața porții se scurgea un flux constant de oameni. Lumina lămpilor ce atârnau prinse de cabluri deasupra străzii sclipea pe hainele de fâș și pe plase, pe asfalt și pe metal. Un murmur slab de pași și de voci se ridica în spațiul dintre șirurile de case. Pe un pervaz de la etajul întâi stăteau nemișcați doi porumbei. La capătul copertinei prinse de peretele clădirii de care mă sprijineam, apa se aduna în picături mari, desprinzându-se și căzând pe pământ la intervale regulate. Cartea o pusesem în rucsac, și am scos telefonul mobil din buzunarul hainei să văd cât era ora. Ecranul era negru, așa că am pornit telefonul de îndată ce am luat-o la pas. Mi-a intrat imediat un mesaj. Era de la Tonje.

„Ai ajuns? Mă gândesc la tine.“

Cele două propoziții mi-au adus-o brusc aproape. Imaginea ei, tot ce însemna ea pentru mine pentru o clipă m-au copleșit. Nu numai chipul ei și modul cum se comporta, așa cum se întâmplă când te gândești la cineva cunoscut, ci tot ce figura ei putea să fie, tot acel ceva imposibil

de definit, dar de o claritate absolută, pe care un om îl radiază pentru cei care-l iubesc. Dar nu voiam să răspund. Plecasem ca să mă îndepărtez de ea, așa că, străbătut de un val de durere, am șters mesajul și m-am uitat la ceasul de pe ecran.

16:21.

În puțin mai mult de o jumătate de oră aveam să-l întâlnesc pe Geir.

Dacă nu cumva stabiliserăm patru *și jumătate*…

Oare așa să fi fost?

La naiba, așa era! Spuseserăm patru și jumătate, nu cinci.

M-am întors și am luat-o la fugă. După câteva sute de metri m-am oprit să-mi trag răsuflarea. Bărbatul așezat care ținea în mână pancarta în formă de săgeată s-a uitat la mine cu ochi goi. M-am gândit că e un semn și am intrat pe strada indicată de săgeată. Când am ajuns la intersecția de la celălalt capăt, gara era chiar în fața mea, din moment ce pe un zid în interiorul unei străduțe de vizavi strălucea un indicator galben cu „expresul de Arlanda“. Era ora 16:26. Dacă voiam să ajung la fix, trebuia să parcurg în fugă și ultima bucată. Am traversat în goană strada, apoi am luat-o în jos prin terminalul trenului de aeroport, de-a lungul peronului, prin sala de așteptare, pe lângă chioșcuri și cafenele, bănci și dulapuri pentru bagaje, și apoi în sala principală, unde m-am oprit gâfâind atât de tare, încât a trebuit să mă aplec în față, cu mâinile pe genunchi.

Stabiliserăm să ne întâlnim lângă balustrada circulară din mijlocul sălii, de unde puteai vedea etajul de mai jos. Când m-am îndreptat de spate să mă uit după Geir, ceasul de pe perete arăta exact și jumătate.

Acolo.

Am ales un traseu ocolit, pe lângă șirul de chioșcuri, și apoi m-am postat lângă perete, la o oarecare distanță, ca să-l pot vedea pe Geir înainte să mă vadă el pe mine. Nu-l mai văzusem de doisprezece ani, și atunci doar de vreo patru–cinci ori în decurs de două luni, așa că, de îndată ce îmi răspunsese la e-mail scriindu-mi că pot locui la ei, îmi fusese teamă că nu-l voi recunoaște. „Recunoaște“ era impropriu spus, căci nici măcar nu aveam vreo poză de-a lui. Când mă gândeam la Geir, în fața ochilor nu-mi apărea figura lui, ci literele numelui și imaginea vagă a cuiva care râde. Singurul episod cu el pe care mi-l aminteam era din barul Fekterloftet, în Bergen. Geir râdea și spunea: „Tu chiar ești un existențialist!“ De ce îmi aminteam tocmai asta habar n-aveam. Poate fiindcă nu știusem ce înseamnă? Și fiindcă mă simțisem flatat că ideile mele se încadrau într-un renumit curent filosofic?

Încă nu știam ce era un existențialist. Cunoșteam conceptul, câteva nume și o perioadă, dar conținutul exact îmi scăpa.

Regele aproximării, asta eram.

Mi-am dat jos rucsacul, l-am așezat pe podea între picioare și m-am

îndreptat de umeri în timp ce mă uitam la oamenii de lângă balustradă. Nici unul nu putea fi Geir. Dacă apărea vreunul care să corespundă puținului pe care îl mai știam, aveam să mă duc la el și să sper că mă va recunoaște. În cel mai rău caz, aveam să-l întreb: „Ești Geir?“

M-am uitat în sus la ceasul din capătul holului. Și treizeci și cinci.

Să fi zis, totuși, cinci?

Cine știe de ce, eram sigur că era un om punctual. Asta înseamnă că trebuie să fi stabilit ora cinci. Înăuntru în hol văzusem un internet-café, și, după alte câteva minute de așteptare, am intrat acolo să primesc confirmarea. Simțeam și nevoia de a-i reciti e-mailurile, de a le cântări tonul, astfel încât situația care mă aștepta să-mi devină mai puțin străină.

Problemele de ordin lingvistic pe care le avusesem până atunci m-au făcut să-i spun fetei de la tejghea doar: „Internet?“. Ea a dat din cap și a arătat înspre unul dintre calculatoare. M-am așezat în fața lui și am intrat în cont, unde îmi sosiseră cinci e-mailuri noi pe care le-am parcurs în fugă. Toate erau de la redacția *Vagant*. Chiar dacă nu trecuse decât o zi de la plecarea mea din Bergen, discuția dintre Preben, Eirik, Finn și Jørgen, proiectată pe ecranul din fața mea, părea să se desfășoare într-o altă lume, deja străină. De parcă aș fi traversat o graniță, de parcă într-adevăr *nu mă mai puteam întoarce*.

Ieri eram acolo, mi-am spus. Și încă nu m-am hotărât cât timp voi sta aici. Mă pot întoarce peste o săptămână dacă vreau. Sau mâine.

Dar nu asta simțeam. Simțeam că nu mă mai puteam întoarce niciodată.

Mi-am întors capul și m-am uitat înspre cafeneaua Burger King. Pe cea mai apropiată masă era un pahar de cola răsturnat. Lichidul negru se scursese într-o băltoacă ovală și încă picura de pe colțul mesei pe podea. La masa din spate, un bărbat cu genunchii lipiți mânca de parcă și-ar fi aplicat o pedeapsă: timp de câteva secunde, mâna i s-a mișcat rapid între cutia de carton cu chipsuri, vasul cu ketchup și gura mestecândă, apoi a înghițit, a înșfăcat hamburgerul cu ambele mâini, l-a dus la gură și a mușcat din el. În timp ce mesteca, ținea hamburgerul pregătit, la câțiva centimetri de gură. Apoi a luat încă o înghițitură, și-a șters buzele cu o mână, cu cealaltă a dus la gură paharul cu suc, uitându-se în tot acest timp la cele trei adolescente brunete care stăteau și vorbeau la masa de alături. Privirea uneia dintre ele a întâlnit-o o clipă pe a mea, și atunci m-am uitat înspre intrare, unde au apărut două stewardese în uniformă, fiecare cu valiza ei, și apoi din nou la ecran, în timp ce în urechi îmi răsuna țăcănitul ascuțit, estompându-se rapid, al tocurilor.

Și dacă n-aveam să mă mai întorc niciodată? De fapt, îmi dorisem asta. Să fiu aici, singur, într-un oraș străin. Fără obligații, fără

altcineva, numai eu, liber să fac orice voiam.

Și atunci de ce toată senzația asta de greutate?

Am deschis e-mailul de la Geir și am început să-l citesc.

Dragă Karl Ove,

O idee minunată! Uppsala este, așa cum ai scris, un oraș universitar prin excelență. Poate fi asemănat cu sudul Norvegiei de la începutul secolului, un loc în care îți trimiți copiii să învețe cum să pronunțe un „r“ vibrant. Stockholm este una dintre cele mai frumoase capitale ale lumii, dar nu e nici pe departe liniștit. Suedia e un paradox absolut, pe de o parte renumită pentru granițele sale deschise, pe de alta, cea mai segregată țară din Europa. Dacă n-ai ce face la Uppsala, îți recomand să locuiești la Stockholm. (Oricum între ele faci numai 40-50 minute cu trenul, și circulă câte unul la fiecare jumătate de oră.)

Cât despre apartamente, garsoniere sau camere de închiriat, nu e cel mai ușor lucru de obținut. În Uppsala e aproape și mai rău din cauza tuturor studenților noi. Dificil, dar nu imposibil. În clipa asta nu știu pe nimeni care să aibă o cameră de închiriat, dar am să cercetez. Din moment ce tu, dacă am înțeles bine, nu te muți definitiv, ci într-o primă fază, până la sfârșitul anului, ar trebui să poți face rost de un așa-numit „apartament la mâna a doua“. Există agenții pentru așa ceva. Apropo, ai luat legătura cu Uniunea Scriitorilor din Suedia? Nu-i imposibil să aibă apartamente pentru scriitorii străini sau cel puțin să știe ei pe cineva care are. Dacă vrei, pot să dau niște telefoane la agenții, asociații etc.

Astăzi este sâmbătă, 16 martie. Vrei să vii weekendul viitor ori, poate și mai bine, la mijlocul săptămânii, când totul e deschis, să vezi dacă-ți prieste? Sau te-ai hotărât deja? În cazul ăsta, am să încep să caut apartamente disponibile de la începutul săptămânii viitoare. În orice situație, ești bine-venit să locuiești aici, fie că ești în vacanță, fie că vrei să-ți cauți o casă.

Acum n-am numărul tău de telefon – pentru că e mai simplu să facem un plan de atac la telefon. În clipa de față, e convenabil să trăiești în Suedia dacă ai venituri norvegiene. Cât te-ai gândit să plătești pe lună? Vrei una, două sau trei camere?

Mă bucur că am să te revăd,

Geir

Karl Ove,

Dacă nu cumva ești deja în tren, sună-mă de îndată ce ajungi la Oslo sau la Stockholm! Nu arunca banii pe hotel! Nu e cazul să-ți faci griji! Am motive egoiste – tu vorbești norvegiană fluent. Vocabularul meu se micșorează. Universitatea din Uppsala datează, apropo, din 1477.

În Stockholm sună la 708 96 93.

Geir

Așadar, nu-ți plac telefoanele, ai? Să zicem atunci Gara Centrală (unde ajunge trenul tău), după-amiază la 17.00. E o balustradă circulară în mijlocul sălii (în limbajul colocvial îi spune „cercul poponarilor“) Ne vedem acolo. Dar sună dacă intervine ceva! (Chiar atât de pornit împotriva telefoanelor nu poți fi.)

Geir

Asta era corespondența. Nu mă îndoiam de sinceritatea ofertei lui de a locui la ei, însă era totuși dificil să accept. În împrejurările de față ar fi fost mult mai potrivit să ne vedem undeva la o cafea. Pe de altă parte, nu aveam prea mult de pierdut. Și, apoi, Geir provenea de pe insula Hisøya.

Am închis documentul și am aruncat o privire înspre masa cu cele trei fete, apoi am apucat rucsacul și m-am ridicat. Cea care vorbea atunci vădea un soi de intensitate ofensată, incredibil de vehementă, și era aprobată cu aceeași intensitate. Dacă nu le-aș fi auzit vorbind, aș fi crezut că au în jur de nouăsprezece ani. Acum știam că aveau mai degrabă cincisprezece.

Cea care stătea cel mai aproape și-a întors capul și mi-a întâlnit din nou privirea. Nu ca să-mi ofere ceva, nu era o privire deschisă, ci ca să constate c-o priveam. Și totuși, transmitea ceva. O străfulgerare care semăna a bucurie. Apoi, în timp ce mă îndreptam spre tejghea să plătesc, a urmat bubuitura conștiinței. Aveam treizeci și trei de ani, eram un bărbat adult. De ce gândeam atunci ca la douăzeci? Când avea să mă părăsească această atitudine adolescentină? La treizeci și trei de ani, tatăl meu avea un băiat de treisprezece ani și unul de nouă, avea casă, mașină și slujbă, dacă te uiți la pozele lui de atunci, părea un bărbat și, din câte îmi aminteam, se și comporta ca un bărbat, m-am gândit eu și m-am apropiat de tejghea. Am pus mâna caldă pe blatul rece de marmură. Chelnerița s-a ridicat de pe un scaun și a venit să încaseze.

— Cât face? am spus.

— *Poftim?*

Am oftat.

— Cât costă?

A aruncat o privire la ecranul din fața sa.

— Zece, a spus.

I-am întins o bancnotă mototolită de douăzeci.

— E în regulă, am spus și am luat-o din loc înainte ca ea să apuce să emită acel „poftim?“ suedez, pe care țara asta părea să-l folosească din plin.

Ceasul de pe peretele sălii principale arăta ora cinci fără șase minute. M-am dus la locul meu de dinainte și m-am uitat la oamenii de lângă balustradă. Cum nici unul nu se potrivea cu imaginea vagă pe care o aveam în minte, mi-am lăsat privirea să rătăcească printre

cei care umblau prin sală. Din chioșcul de pe partea cealaltă a ieșit un bărbat mic de statură, cu capul mare și cu o înfățișare atât de deosebită, încât l-am urmărit cu privirea. Avea vreo cincizeci de ani, părul îi era gălbui, figura lată, nasul mare, gura o idee oblică și ochii mici. Arăta ca un gnom. Dar era îmbrăcat la costum și palton, într-o mână ducea o geantă din piele elegantă, sub braț ținea strâns un ziar și sub înfățișarea lui citadină aveai impresia că se ascunde o altă natură, motiv pentru care nu l-am pierdut din ochi până a dispărut în jos pe scările către peroanele de unde porneau trenurile pentru navetiști. Brusc, am văzut iar cât de vechi era totul. Spatele, mâinile, picioarele, capetele, urechile, părul, unghiile, fiecare detaliu al corpurilor ce se scurgeau prin sală era vechi. Murmurul vocilor ce se ridica de pe buzele lor era vechi. Chiar și bucuria, chiar și dorința și anticiparea a ce avea să aducă viitorul erau vechi. Și totuși, în același timp, totul era nou, pentru noi era nou, pentru noi aparțineau timpului nostru, aparțineau cozii de taxiuri de afară, cafetierelor din cafenele, rafturilor cu reviste din chioșcuri, telefoanelor mobile și iPod-urilor, jachetelor impermeabile și laptopurilor cărate în genți le lor prin sală și apoi sus în tren, trenurilor și ușilor automatizate, tonomatelor de bilete și panourilor luminoase, cu destinații care se schimbau întruna. Vechiul nu avea nici un loc aici. Și totuși, se răspândea pretutindeni.

Ce gând îngrozitor!

Am băgat o mână în buzunar, să verific dacă mai am acolo cheile casetei de bagaje. Le aveam. Apoi mi-am pipăit pieptul cu mâna: cardul de credit era la locul lui? Era.

În învălmășeala din față s-a ivit o figură cunoscută. Inima mea și-a accelerat bătăile. Dar nu era Geir, era altcineva. O cunoștință și mai îndepărtată. Prietenul vreunui prieten? Vreun fost coleg de școală?

Am zâmbit când mi-am dat seama. Era bărbatul de la Burger King. S-a oprit și s-a uitat pe panoul cu sosiri. Între degetul mare și arătătorul mâinii în care ducea servieta ținea un bilet. Ca să compare ora de pe el cu cea de pe panou, a ridicat și servieta până la nivelul feței.

M-am uitat în sus spre ceasul de pe peretele din capătul holului. Fără două minute. Dacă Geir ar fi fost atât de punctual pe cât presupusesem, atunci s-ar fi aflat deja pe undeva prin sală, așa că am cercetat mai insistent cu privirea figurile ce se apropiau. Întâi în stânga, apoi în dreapta.

Acolo.

Acela era Geir, nu?

Da. El era. Văzându-i fața, mi-am amintit-o. Și nu numai că se îndrepta spre mine, dar și privirea îi era ațintită asupra mea.

Am zâmbit, mi-am șters palma de coapsă cât am putut de discret și

am întins-o înspre el când s-a oprit în fața mea.

— Salut, Geir! am spus. Nu ne-am văzut de mult.

A zâmbit și el. Și-a retras mâna imediat deși de-abia dacă ne atinseserăm.

— Că bine zici! a spus. Și nu te-ai schimbat câtuși de puțin.

— Nu?

— Nu, deloc. E ca și cum te-aș vedea în Bergen. Distant, serios, îmbrăcat la sacou, a râs el. Mergem? Apropo, unde ți-e bagajul?

— Într-un dulap, ceva mai jos, am spus. Vrei să luăm mai întâi o cafea?

— Sigur, a spus el. Unde vrei să mergem?

— Nu contează, am spus. E o cafenea la intrare.

— OK. Atunci să mergem acolo.

A luat-o în față, s-a oprit la o masă, m-a întrebat fără să se uite la mine dacă voiam lapte sau zahăr și a dispărut la ghișeu, în timp ce eu îmi dădeam jos rucsacul, mă așezam și îmi scoteam tutunul. L-am văzut schimbând câteva cuvinte cu chelnerița, întinzându-i o bancnotă. Chiar dacă îl recunoscusem, și deci imaginea subconștientă pe care o avusesem despre el se potrivea, aura lui era altfel decât mă așteptasem. Era mult mai puțin fizică, îi lipsea aproape complet greutatea trupească pe care i-o atribuisem. Făcusem asta probabil fiindcă știam că boxase.

Am simțit o nevoie intensă să dorm, să mă culc într-o cameră goală, să sting lumina și să dispar pur și simplu din lume. Asta îmi doream, iar ceea ce mă aștepta, ore întregi de obligații sociale și de conversație, părea de nesuportat.

Am oftat. Lumina artificială din tavan, care se așternea peste toate lucrurile din sală și se reflecta în câte un geam, o bucată de metal, o suprafață de marmură sau o ceașcă de cafea, ar fi trebuit să fie de-ajuns ca să mă facă fericit că mă aflam aici și o vedeam. Toate sutele de oameni care se deplasau în toate direcțiile prin hol ar fi trebuit să fie de-ajuns ca să mă facă fericit. Tonje, cu care fusesem împreună timp de opt ani, faptul că-mi împărțisem viața cu ea, cu omul minunat care era, ar fi trebuit să mă facă fericit. Faptul că-i vedeam pe fratele meu Yngve și pe copiii lui ar fi trebuit să mă facă fericit. Toată muzica din lume, toată literatura din lume, toată arta din lume, fericit, fericit, ar fi trebuit să mă facă fericit. Toată frumusețea lumii, care ar fi trebuit să fie de nesuportat, mă lăsa indiferent. Prietenii mi-erau indiferenți. Viața mea mi-era indiferentă. Așa era și așa fusese de atât de multă vreme, încât nu mai suportasem și mă hotărâsem să fac ceva. Voiam să fiu din nou fericit. Părea stupid, nu puteam să spun nimănui, dar așa era.

Am dus la buze țigara pe jumătate rulată și am lins adezivul, am apăsat cu degetele mari încât să se fixeze pe hârtie, am desprins de la

ambele capete tutunul ce ieșise pe din afară și i-am dat drumul în interiorul alb-sclipitor al pachetului, am ridicat puțin clapeta adezivă ca să alunece peste ambalajul lucios până în dreptul grămezii încâlcite de firișoare de tutun maroniu-deschis, am închis pachetul, l-am pus în buzunarul sacoului atârnat pe spătarul scaunului, am pus țigara în gură și am aprins-o cu flacăra galben-tremurândă a brichetei. La tejghea, Geir primise două cești în care acum turna cafea, în vreme ce chelnerița îi punea restul pe bar și se întorsese deja către clientul următor, un bărbat pletos de vreo cincizeci de ani, cu pălărie și bocanci și un fel de mantie ca un poncho.

Nu, nu emana nici un fel de greutate trupească. Ce emana, din contră, și fusese vizibil din clipa în care nu mă mai privise în ochi și până când dăduse drumul mâinii mele, iar privirea lui începuse să rătăcească în jur, era neastâmpărul. Părea să fie tot timpul în mișcare.

A venit cu câte o ceașcă în fiecare mână. Nu m-am putut abține să nu zâmbesc.

— Așa, a spus el, lăsând cestile pe masă și trăgând scaunul. Te muți la Stockholm?

— Așa se pare.

— În cazul acesta, rugăciunile mi-au fost ascultate, a spus el fără să mă privească. S-a uitat în jos spre masă, spre mâna de pe mânerul cestii. De nu știu câte ori i-am spus Christinei că mi-aș dori să se mute aici un norvegian cu interese literare. Și acum ai venit tu.

A dus ceașca la gură și a suflat în ea înainte să bea.

— Ți-am scris o scrisoare în vara când ai plecat la Uppsala, am spus. O scrisoare lungă. Dar n-am expediat-o niciodată. Stă încă nedesfăcută în casa mamei mele. Habar nu mai am ce scrie în ea.

— Glumești! a spus el și s-a uitat la mine.

— O vrei?

— Evident că n-o vreau! Și nici ție să nu-ți treacă prin cap s-o deschizi! Să rămână acolo, la mama ta! E un fragment de timp sigilat.

— Poate, am spus eu. Oricum, nu-mi amintesc nimic din perioada aceea. Și toate jurnalele și manuscrisele pe care le-am scris atunci le-am ars.

— Le-ai ars? a spus Geir. Nu le-ai aruncat, ci le-ai ars?

Am dat din cap.

— Dramatic! a spus el. Dar așa erai și la Bergen.

— Serios?

— O, da!

— Tu nu?

— Eu nu! Tu erai.

A râs. Și-a întors capul și s-a uitat la oamenii care tocmai treceau pe lângă noi. L-a întors apoi din nou și i-a cercetat cu privirea pe ceilalți clienți ai cafenelei. Am scuturat vârful țigării în scrumieră. Fumul ce

se ridica de la ea a tremurat încet în curentul ușilor ce se deschideau și se închideau întruna. Îi aruncam lui Geir ocheade scurte aproape insesizabile. Impresia pe care mi-o lăsa părea întru câtva independentă de chipul lui. Ochii îi erau întunecați și îndurerați, dar aura lui nu avea nimic întunecat sau dureros. Părea fericit și rezervat.

— Cunoști Stockholmul? m-a întrebat.

Am scuturat din cap.

— Nu prea bine. Sunt aici doar de câteva ore.

— E un oraș frumos. Dar rece ca gheața. Poți trăi o viață întreagă aici fără să te apropii de cineva. Totul e gândit în așa fel încât oamenii să nu intre în legătură unii cu alții. Uită-te la benzile rulante! a spus el și a arătat cu capul înspre sala centrală, unde probabil se aflau scările rulante. Cei care nu se mișcă stau pe partea dreaptă, cei care merg o iau pe stânga. Când vin la Oslo, sunt complet uluit de cât de des mă ciocnesc de oameni. Ne înghiontim și ne lovim tot timpul. Să eziți întâi la stânga, apoi la dreapta, apoi iar la stânga când te trezești față-n față cu cineva pe stradă – știi cum e – aici pur și simplu nu se întâmplă. Toți știu încotro se îndreaptă, toți fac ce au de făcut. La aeroport, în fața caruselului pentru bagaje, e o linie galbenă pe care n-ai voie s-o depășești. Și nimeni n-o depășește. Recuperarea bagajelor se face frumos și ordonat. La fel sunt și conversațiile în țara asta. Există o linie galbenă pe care nimeni n-are voie s-o depășească. Toți sunt politicoși, toți sunt bine-crescuți, toți spun ce trebuie să spună. Esențial e să nu jignești. Dacă ești obișnuit cu așa ceva, lectura dezbaterilor din presa norvegiană devine un șoc. Ce discuții încinse! Oamenii se stropșesc unul la celălalt! Aici lucrul ăsta e de neînchipuit. Și, dacă vezi vreun profesor norvegian la televizor – deși asta nu se întâmplă aproape niciodată, nimănui nu-i pasă de Norvegia, Norvegia nu există în Suedia, dar se mai întâmplă –; ei bine, o să pară un sălbatic, cu părul ciufulit, cu îmbrăcămintea neîngrijită sau extravagantă și spunând lucruri pe care n-ar trebui să le spună. Asta e o parte a tradiției academice norvegiene, unde educația nu are sau nu ar trebui să aibă vreo expresie exterioară… sau unde expresia exterioară a mediului academic trebuie să reflecte idiosincraziile și individualul. Nu universalul și colectivul, cum se întâmplă aici. Dar aici nimeni nu pricepe așa ceva. Aici ei nu văd decât niște sălbatici. În Suedia, toți cred că modelul suedez este singurul posibil. Tot ce iese din tiparul suedez este perceput ca o greșeală sau o lipsă. Te apucă toți dracii! A, da, exact pe profesorul Jon Bing l-am văzut la televizor. Părea complet nebun. Purta plete, mustață și un pulover cu nasturi, am impresia.

— Un academician suedez arată cum trebuie, se comportă cum trebuie și spune ceva previzibil într-un mod previzibil. De altfel, aici *toată lumea* se comportă cum trebuie. Adică, toți cei care au atribuții

publice. Pe stradă deja e puțin altfel. Acum câțiva ani, în țara asta le-au dat drumul din spitale tuturor pacienților cu probleme psihiatrice. Așa că îi poți vedea pretutindeni, mergând, bombănind și strigând. Lucrurile sunt astfel aranjate încât săracii să locuiască în anumite zone, bogații, în altele, cei cu preocupări culturale, într-o parte, imigranții, în altă parte. Ai să vezi.

A dus ceașca de cafea la gură și a luat o înghițitură. Nu știam ce-ar fi trebuit să spun. Vorbele lui nu aveau nici o legătură cu situația de față, cu sosirea mea din Norvegia și cu întâlnirea noastră la o cafea, ci posedau o coerență și o fluiditate care păreau gândite dinainte. Era ceva ce Geir *spunea*, mi-am dat seama, una dintre temele lui preferate. Experiențele mele cu acest tip de oameni care aveau teme predilecte de discuție era că trebuia să aștepți până când se manifesta apogeul presiunii acestor idei construite dinainte, pentru că, de regulă, după aceea urma un alt soi de atenție și de prezență. Dacă avea dreptate în pledoariile lui sau nu, asta nu știam, bănuiam doar că erau declanșate de frustrare și că vorbea exact despre ceea ce îi declanșase frustrarea. Poate într-adevăr Suedia era de vină. Poate ceva din el însuși. Pentru mine nu conta, putea să vorbească despre orice, nu de asta mă aflam aici.

— În Norvegia pot fi îmbinate sportul și viața academică, la fel berea și viața academică, a continuat el. Țin minte asta de la Bergen. Sportul era important pentru studenți. Dar aici ele sunt domenii ireconciliabile. Nu vorbesc despre oamenii de știință, ci despre intelectuali. Aici, în mediile academice, se supracomunică partea intelectuală, numai asta există, totul se subordonează intelectului. Corpul, de exemplu, este complet inexpresiv. În timp ce în Norvegia partea intelectuală este sublicitată. În Norvegia, a aduce puțin un om de rând nu e o problemă pentru un academician. Ideea e ca mediul să permită intelectului să strălucească precum un diamant. În Suedia, ideea e să strălucească mediul de manifestare a intelectului, condițiile în care acesta se exprimă. La fel și în cazul culturii de elită. În Norvegia ea e cam trecută sub tăcere, nu prea poate să existe, cultura elitistă nu poate să existe dacă nu este totodată și populară. În Suedia, ea este subliniată. Latura populară și cea elitistă sunt dimensiuni ireconciliabile. Fiecare își are locul ei și *nici un schimb* n-ar trebui să aibă loc între ele. Există excepții, întotdeauna există, dar aceasta este regula principală. O altă mare diferență între Norvegia și Suedia se referă la roluri. Ultima dată când am fost acasă, am luat autobuzul de la Arendal la Kristiansand, și șoferul autobuzului îi tot dădea cum el nu e de fapt șofer de autobuz, ci cu totul altceva, și cum făcea asta numai ca să strângă bani pentru Crăciun. Și apoi a spus că trebuie să avem grijă unii de alții în perioada sărbătorilor. Și asta în difuzor! Așa ceva e de neimaginat în Suedia. Aici, omul se confundă pur și simplu

cu munca lui. E un rol din care pur și simplu nu mai iese. Nu există nici o gaură în el, nici un loc pe unde individul ar putea să scoată capul și să spună: uite, ăsta sunt adevăratul eu!

— Atunci de ce locuiești aici? am spus eu.

Geir s-a uitat o clipă la mine.

— E într-adevăr o țară perfectă dacă vrei să fi lăsat în pace, a spus el și și-a lăsat privirea să hoinărească din nou. N-am nimic împotriva răcelii. Nu mi-o doresc în viața mea, dar pot trăi foarte bine în mijlocul ei, dacă înțelegi diferența. E frumos să te uiți la ea. Și e practică. O disprețuiesc, dar mă folosesc de ea. Deci, mergem?

— Da, haidem!

Mi-am lăsat baltă țigara, am băut ultima înghițitură de cafea, mi-am tras sacoul de pe scaun, l-am pus pe mine, mi-am aruncat rucsacul în spate și am luat-o după el în sala cea mare. Când am ajuns în dreptul lui, s-a întors către mine.

— Poți merge pe partea cealaltă? Nu aud aproape nimic cu urechea asta.

M-am supus. Am observat că picioarele îi călcau în afară când umbla, ca la rață. Întotdeauna reacționasem la chestia asta. Balerinele merg așa. Avusesem odată o prietenă care făcea balet, și era unul dintre puținele lucruri care nu-mi plăceau la ea – mersul acela cu picioarele orientate în lateral.

— Unde ți-e bagajul? a întrebat el.

— Jos, am spus. Și la dreapta.

— Atunci mergem jos, a spus el și a arătat înspre niște scări din capătul sălii.

Din câte vedeam, nu era nici o diferență între comportamentul oamenilor de aici și al celor din Gara Centrală din Oslo. În orice caz, nimic frapant. Diferențele despre care vorbise el păreau minime, probabil dobândeau proporții după un exil de mai mulți ani.

— Mi se pare cam la fel cu Norvegia. Tot așa te ciocnești de oameni și aici.

— Așteaptă numai! a spus el, m-a privit și a zâmbit.

Era un zâmbet ironic, un zâmbet atotștiutor. Iar eu nu puteam suferi comportamentul atotștiutor, indiferent în ce formă era livrat. Însemna că eu știam mai puțin.

— Uite aici! am spus, m-am oprit și am arătat în sus înspre panoul de deasupra noastră.

— Ce anume?

— Panoul cu sosiri. Din cauza asta am venit aici. Exact din cauza asta.

— Cum adică? a spus Geir.

— Uită-te numai! Södertälje. Nynäshamn. Gävle. Arboga. Västerås. Örebro. Halmstad. Uppsala. Mora. Göteborg. Malmö. Suedia are ceva

incredibil de exotic. Limba e aproape la fel, orașele sunt aproape la fel, dacă vezi poze din satele suedeze, arată ca satele norvegiene. În afară de detalii. Și tocmai aceste mici abateri, aceste mici diferențe, acel *aproape* cunoscut, *aproape* la fel, dar care totuși nu este la fel, mi se pare incredibil de atrăgător.

S-a uitat sceptic la mine.

— Ești nebun! a spus.

Apoi a râs.

Am pornit din nou. Nu-mi stătea în fire să spun așa ceva, complet din senin, dar simțisem că trebuia să mă răzbun. Să nu-l las să domine.

— Am dintotdeauna atracția asta, am continuat. Nu față de India, de Burma sau de Africa, diferențele mari nu m-au interesat niciodată. Dar Japonia, de exemplu. Nu Tokio sau orașele mari, ci satele din Japonia, orășelele de coastă. Ai văzut cât de mult seamănă natura cu cea de la noi din Norvegia. Dar cultura, casele și obiceiurile lor sunt absolut străine, absolut de neînțeles. Sau Maine din SUA. Ai văzut coasta de acolo? Natura arată ca în sudul Norvegiei, însă tot ce e creat de mâna omului este american. Înțelegi ce spun?

— Nu. Dar ascult.

— Doar atât am vrut să spun.

Am ajuns jos în sala subterană, plină și ea de oameni în mișcare, ne-am dus la dulapurile pentru bagaje, am scos afară cele două valize, Geir a luat-o pe una, și am pornit-o prin sală înspre peroanele de metrou, aflate la câteva sute de metri mai încolo.

O jumătate de oră mai târziu, mergeam printr-o suburbie a orașului datând din anii ’50, care, în întunericul de martie pătruns de lumina felinarelor, părea intactă. Se numea Västertorp, toate clădirile aveau formă pătrată, erau din cărămidă, se deosebeau una de cealaltă numai după mărime și erau înconjurate de blocuri-turn. De-a lungul străzilor centrale vedeai case mai joase, cu diverse magazine la parter. Între blocuri stăteau imobili pinii. Printre trunchiuri întrezăream câte o movilă, câte un iaz, în lumina intrărilor și a vitrinelor care răsăreau parcă din pământ. Geir vorbea întruna, cum făcuse și în metrou. În mare parte, detalia ceea ce vedeam. Din când în când se auzeau numele stațiilor, atât de frumoase și de străine: Slussen, Mariatorget, Zinkensdamm, Hornstull, Liljeholmen, Midsommarkransen, Telefonplan…

— Uite, asta este, a spus el și a arătat înspre una dintre casele de pe marginea străzii.

Am intrat într-un hol, am urcat scările și apoi am împins o ușă. Cărți într-o bibliotecă lipită de perete, ceva mai încolo un suport de umerașe plin cu haine, mirosul vieții unor oameni străini.

— Hei, Christina, nu-l saluți pe prietenul nostru norvegian? a spus

el și s-a uitat în camera de pe partea stângă.

Am făcut un pas în față. O femeie stătea la o masă acolo înăuntru, s-a uitat în sus cu un pliant în mâini și o foaie pe masa din fața sa.

— Bună, Karl Ove! a spus ea. Încântată de cunoștință. Am auzit atât de multe despre tine!

— Eu n-am auzit nimic despre tine, din păcate, am spus. În afară de puținul pe care îl știu din cartea lui Geir.

Ea a zâmbit, ne-am strâns mâinile, a început să facă ordine pe masă, a pus de cafea. Geir mi-a arătat apartamentul, era aranjat destul de simplu, avea două camere, amândouă acoperite cu rafturi de sus până jos. Într-una din ele, care era sufrageria, se găsea un colț unde lucra Christina, în cealaltă, care era dormitorul, stătea și lucra Geir. El a deschis câteva vitrine și mi-a arătat cărțile dinăuntru. Stăteau atât de drept, încât ai fi crezut că folosise o nivelă cu bule de aer, și nu erau ordonate alfabetic, ci în serii și după autor.

— Îți ții lucrurile în ordine, din câte văd, am spus.

— Țin totul în ordine, a spus el. Absolut totul. Nu există nici un lucru în viața mea care să nu fie planificat sau calculat.

— Sună înfricoșător, am spus și m-am uitat la el.

A zâmbit.

— Pentru mine este înfricoșător să întâlnesc un om care se mută la Stockholm de pe o zi pe alta.

— A trebuit.

— A vrea înseamnă a fi nevoit să vrei, a spus el. După cum spune misticul Maximos în *Împărat și galilean*. Sau, mai precis: „Ce valoare are viața? Totul e un joc. A vrea înseamnă a fi nevoit să vrei“. În piesa aceasta, Ibsen a încercat să fie înțelept. Erudit, în orice caz. Și și-a propus o sinteză colosală. „Sfidez necesitatea! Nu vreau să fiu la mila ei. Sunt liber, liber, liber.“ E interesant. *A hell of a good play*[18], cum spunea Beckett despre *Așteptându-l pe Godot.* Am fost complet fascinat când am citit-o. Ibsen intră în dialog cu un timp trecut, toată cultura pe care o presupune e dispărută. E incredibil de interesant! Ai citit-o?

Am scuturat din cap.

— N-am citit nici o piesă istorică de-a lui Ibsen.

— A fost scrisă într-o perioadă în care totul era reevaluat. Și el asta face. Catilina, știi, era simbolul trădării. Dar Ibsen îl transformă. E ca și cum noi am fi răsturnat imaginea lui Quisling, aproape același lucru. A avut sânge-n el când a scris asta. Însă toate valorile pe care le răstoarnă provin din Antichitate, și din cauza asta nouă ne e aproape imposibil să-l înțelegem. Nu mai citim Cicero, azi… Da-a. Să scrii o piesă în care încerci să unești împărații și galileenii! Ibsen eșuează, desigur, dar, în orice caz, eșuează măreț. E prea simbolic. Dar e și curajos. Se vede cât de mult își dorește să atingă măreția. Nu-l prea cred când spune că citea doar Biblia. E și un pic de Schiller aici. *Die*

Räuber, Hoții. E tot o reprezentare a revoltei. Ca și *Michael Kohlhaas* de Heinrich von Kleist. Există și o paralelă la Bjørnson. Nu cumva *Sigurd Slembe*, ții minte?

— Nu știu nimic despre Bjørnson.

— Cred că e *Sigurd Slembe*. Momentul când trebuie să treci la acțiune. A acționa sau a nu acționa. Tipic Hamlet. A fi atacant sau spectator în propria viață.

— Iar tu ce ești?

— Bună întrebare.

A urmat o pauză. Apoi Geir a spus:

— Sunt mai degrabă un spectator, cu elemente de acțiune coregrafiată. Dar, de fapt, nu știu. Mi se pare că sunt multe lucruri în mine pe care nu le văd. Și atunci ele nu există. Tu?

— Spectator.

— Dar ești aici. Iar ieri erai la Bergen.

— Da, însă nu ca un rezultat al vreunei alegeri. Am fost nevoit.

— Nu e și ăsta un mod de a alege? Să lași întâmplarea să-și facă treaba?

— Poate.

— E straniu. Cu cât ești mai puțin conștient de lucruri, cu atât devii mai activ. Știi, boxerii despre care am scris aveau o prezență incredibilă. Dar asta înseamnă că nu-și erau propriii spectatori, prin urmare nu-și aminteau nimic. Nimic! Trăiește clipa cu mine, aici și acum – asta era oferta lor. Și bineînțeles că pentru ei funcționează, întotdeauna trebuie să urce din nou în ring, iar dacă ai luat bătaie în meciul anterior, ai face bine să nu-ți amintești de asta, altfel dai de belea. Însă prezența lor era absolut remarcabilă. Umplea totul. *Vita contemplativa* sau *vita activa*, astea sunt cele două posibilități, nu-i așa? E într-adevăr o problemă veche cu care se confruntă toți spectatorii. Dar actorii nu. Este o problemă tipic spectatorială…

În spatele nostru, capul Christinei a răsărit în ușă.

— Vreți puțină cafea?

— Cu plăcere, am spus eu.

Am intrat în bucătărie și ne-am așezat la masă. De la fereastră vedeam strada, deșartă în lumina felinarelor. Am întrebat-o pe Christina ce desena când veniserăm noi, și ea mi-a spus că făcea niște modele de pantofi pentru o fabricuță de încălțăminte din nordul țării. M-a izbit dintr-odată absurdul situației: mă aflam într-o bucătărie, într-o suburbie suedeză, împreună cu doi oameni pe care nu-i cunoșteam. Ce făceam, de fapt? Ce aveam de făcut aici? Christina s-a apucat să prepare cina, eu am stat în sufragerie cu Geir și i-am povestit despre Tonje, despre cum ne mersese, ce se întâmplase, cum fusese viața mea la Bergen. El mi-a rezumat în mod similar ce se întâmplase în viața lui de când părăsise Bergenul cu treisprezece ani

în urmă. Ce mi-a atras cel mai mult atenția a fost o dispută pe care o avusese în cotidianul *Svenska Dagbladet* cu un profesor suedez care îl înfuriase atât de tare, încât, într-o bună dimineață, își postase ultimele argumente injurioase pe ușile castelului din Uppsala, ca un al doilea Luther. Voise chiar să urineze pe ușă, dar Christina îl oprise.

Am mâncat chiftele de miel, cartofi copți și salată grecească. Mi-era o foame de lup, am golit farfuria într-o clipă, iar Christina avea o privire vinovată. I-am întâmpinat scuzele cu contra-scuzele mele. Era în mod evident făcută din același aluat ca și mine. Am băut puțin vin, am vorbit despre diferențele dintre Suedia și Norvegia și, deși în minte îmi spuneam: nu, Suedia nu e așa și Norvegia nu e așa, dădeam din cap și aprobam. Pe la ora unsprezece abia mai reușeam să-mi țin ochii deschiși, Geir mi-a adus lenjerie de pat, urma să dorm pe canapeaua din sufragerie, și, în timp ce întindeam amândoi cearșaful, brusc, figura i s-a schimbat. *A căpătat o cu totul altă față.* Apoi s-a schimbat la loc, iar eu a trebuit să mă silesc să mă concentrez asupra acestui chip: așa arăta el, ăsta era el.

Apoi fața i s-a schimbat din nou.

Am prins ultimul colț de cearșaf sub saltea și m-am așezat pe canapea. Mâinile îmi tremurau. Ce fusese asta?

S-a întors spre mine. Chipul îi era din nou cel pe care îl văzusem în Gara Centrală.

— Încă nu ți-am spus nimic despre romanul tău, a zis el și s-a așezat de cealaltă parte a mesei. Dar mi-a lăsat o impresie de neuitat. Am fost zguduit profund când l-am citit.

— De ce? am spus.

— Pentru că ai mers atât de departe. Ai mers incredibil de departe. M-am bucurat că ai făcut asta. Stăteam și zâmbeam singur, căci ți-a reușit. Când ne-am întâlnit, voiai să devii scriitor. Nimeni nu mai avea ideea asta. Numai tu. Și ți-ai atins scopul. Dar nu asta m-a zguduit. Ci faptul că ai mers atât de departe. Oare trebuie mers chiar așa departe? m-am gândit atunci. A fost înfricoșător. Eu însumi nu pot merge atât de departe.

— Ce vrei să spui? În ce fel am mers departe? Nu e un simplu roman?

— Spui despre tine lucruri care n-au mai fost spuse. Mai ales povestea aia cu fata de treisprezece ani. Nu mi-am închipuit niciodată că vei îndrăzni s-o scrii.

M-am simțit străbătut brusc de un curent rece.

— Nu prea înțeleg despre ce vorbești, am spus. Aia era o poveste inventată. Nu m-a costat chiar atâta efort cum ți se pare ție.

El a zâmbit și m-a privit drept în ochi.

— Mi-ai povestit despre relația cu fata când ne-am cunoscut la Bergen. Veniseși din nord în vara dinainte, dar erai încă foarte afectat

de ce se întâmplase acolo. Despre asta vorbeai. Despre tatăl tău, despre cum te îndrăgostiseși la șaisprezece ani și te credeai un fel de locotenent Glahn, din romanul lui Knut Hamsun, și apoi despre relația pe care o avuseseși cu o fată de treisprezece ani când fuseseși profesor în nord.

— Ha-ha! am spus. Nu e chiar atât de amuzant pe cât crezi.

Geir nu mai zâmbea.

— Vrei să spui că nu-ți amintești? Era în clasa ta, tu erai îndrăgostit lulea de ea, așa am înțeles, însă era o harababură, printre altele, ai spus că vorbiseși cu mama ei la o petrecere – și, în roman, scena e redată exact așa cum mi-ai descris-o mie. Bine, nu e ceva neapărat greșit – dacă ești sigur că dorința este reciprocă, atenție! Dar cum poți fi sigur e cu totul altceva. De fapt, asta e problema. Eu am avut un coleg de clasă care a lăsat însărcinată o fată de treisprezece ani, sigur, el avea șaptesprezece, în timp ce tu aveai optsprezece, dar, *what the fuck,* nu asta contează. Ci faptul că ai scris despre așa ceva. S-a uitat la mine. Ce e? Arăți de parcă ai văzut o stafie.

— Doar nu vorbești serios! am spus. Pe bune? N-am povestit niciodată așa ceva.

— Ba da. Chiar ai povestit. Mi s-a întipărit în memorie.

— Dar nu s-a și întâmplat!

— În orice caz, tu așa ai spus.

Am simțit un clește strângându-mi inima. Cum fusese posibil să spun așa ceva? Oare aș fi putut să reprim o întâmplare atât de semnificativă? S-o dau pur și simplu la o parte și să uit complet de ea și apoi s-o scriu fără să-mi închipui o clipă că era reală?

Nu.

Nu, nu, nu.

Era de neconceput.

Absolut, total de neconceput.

Dar atunci de unde ar fi putut Geir să știe?

S-a ridicat.

— Iartă-mă, Karl Ove, a repetat el. Dar chiar ai spus.

— Nu pot să înțeleg, am răspuns. Dar nici n-am impresia că mint.

A scuturat din cap și a zâmbit.

— Somn ușor!

— Somn ușor!

Zăceam cu ochii deschiși pe pat, auzind sunetele slabe ale cuplului care se pregătea de culcare în dormitorul alăturat, și mă uitam fix undeva în cameră. Era plină de lumina slabă, lunară, a felinarelor de afară. Gândurile îmi alergau disperate, încercând să găsească o explicație la cuvintele lui Geir, în vreme ce emoțiile deja mă condamnaseră: aveau o asemenea putere asupra mea, încât mă durea tot corpul. Auzeam din când în când un murmur scăzut care trebuie să

fi venit de la linia de metrou aflată la câteva sute de metri mai încolo, și în el mi-am căutat consolarea. Dedesubtul lui se auzea un vuiet slab, care, dacă n-aș fi știut cum stăteau lucrurile, ar fi părut să vină de la o mare. Dar mă aflam în Stockholm, în mod sigur era vreo autostradă pe undeva prin apropiere.

Am respins ideea, sub nici o formă n-aș fi putut reprima ceva atât de semnificativ. Și totuși memoria mea avea goluri mari, beam mult în perioada aceea din nord, la fel ca tinerii pescari cu care îmi petreceam sfârșiturile de săptămână – cel puțin o sticlă de tărie pe seară. Seri și nopți întregi îmi dispăruseră din memorie și rămăseseră ca un soi de tuneluri înăuntrul meu, pline de întuneric și de curent și de propriile mele sentimente învârtejindu-se. Ce făcusem? Ce făcusem? Când începusem să studiez la Bergen, obiceiul continuase, seri și nopți întregi umblam aiurea prin oraș, asta era senzația, puteam veni acasă cu haina plină de sânge, fără să am habar de ce se întâmplase. Sau cu haine care nu erau ale mele. Mă puteam trezi pe un acoperiș, mă puteam trezi în parc sub un tufiș, odată mă trezisem pe coridorul unei instituții. Atunci venise poliția să mă ridice. Urmase interogatoriul: cineva intrase prin efracție undeva în apropiere și furase bani, eu fusesem? Nu știam, dar am spus nu, nu, nu. Toate golurile acestea, tot întunericul acesta lipsit de conștiință, întins de-a lungul atâtor ani, în care s-ar fi putut derula întâmplări misterioase, aproape fantomatice, la periferia memoriei, mă umpluseră de vină, o doză mare de vină, și, când Geir îmi spusese că îi povestisem despre o relație cu o fată de treisprezece ani în nord, nu putusem spune nu cu mâna pe inimă, nu, n-am făcut așa ceva, fiindcă aveam o mică îndoială: se întâmplaseră atât de multe, de ce nu și asta?

În aceeași încâlceală intra și ceea ce se întâmplase între mine și Tonje, dar și ce avea să se întâmple.

O părăsisem? Viața noastră împreună se încheiase? Sau era doar o pauză, o despărțire de câteva luni, o perioadă de gândire și de evaluare pe cont propriu pentru fiecare?

Fuseserăm împreună timp de opt ani, din care șase, căsătoriți. Ea mi-era în continuare omul cel mai apropiat, nu trecuse mai mult de o zi de când împărțiserăm patul, și, dacă nu mă întorceam acum și nu mă uitam în altă direcție, lucrurile aveau să rămână așa, pentru că, intuiam eu, hotărârea îmi aparținea.

Ce voiam?

N-aveam habar.

Zăceam pe o canapea într-un apartament de la periferia Stockholmului, un oraș unde nu cunoșteam pe nimeni, și în mine totul era haos și neliniște. Nesiguranța pătrunsese adânc, până în miezul ființei mele.

O față s-a ivit în ușa de sticlă a balconului îngust. A dispărut când

am privit-o țintă. Inima mi-a bătut mai repede. Am închis ochii, și același chip mi-a apărut în față. Îl vedeam din profil, apoi s-a întors către mine și m-a fixat cu privirea. S-a transformat. S-a transformat din nou. A luat o altă formă. Nu mai văzusem niciodată aceste figuri, dar toate erau profund realiste și captivante. Ce fel de paradă era asta? Apoi nasul a devenit un cioc, ochii, niște ochi de pasăre răpitoare, și, brusc, în interiorul meu stătea un șoim, fixându-mă cu privirea.

M-am întors pe o parte.

Nu voiam decât să fiu un om decent. Un om bun, sincer, integru, care să-i privească pe ceilalți în ochi și pe care toată lumea să știe că se poate baza.

Dar nu era așa. Eram un laș și făcusem lucruri îngrozitoare. Și acum mă eschivam din nou.

A doua zi dimineață m-a trezit vocea ridicată a lui Geir. S-a așezat pe marginea canapelei și mi-a întins o cană cu cafea fierbinte.

— Bună dimineața! E ora șapte! Nu-mi spune că ești pasăre de noapte.

M-am ridicat în capul oaselor și m-am încruntat la el.

— De obicei mă trezesc pe la unu, am spus. Și nu pot vorbi cu nimeni timp de o oră.

— Păcat! a spus Geir. Dar, în orice caz, nu sunt un spectator al propriei vieți, în mod sigur. Îi văd pe alții, la asta mă pricep, dar pe mine nu. Nici o șansă. În plus, „spectator“ poate că nu e termenul potrivit aici, e un fel de eufemism; întrebarea adevărată e dacă ești sau nu capabil de acțiune. Bei cafeaua sau ce faci?

— Dimineața beau întotdeauna ceai, am spus. Dar am s-o beau de dragul tău.

Am luat cana și am sorbit din ea.

— *Împărat și galilean*, ca să încheiem, a spus el, e nereușită, în esență, din același motiv ca și *Zarathustra*. Însă ideea este, și n-am apucat s-o spun ieri, că tot ceea ce afirmă ele pot afirma doar pentru că au eșuat. Asta e important.

S-a uitat la mine de parcă aștepta un răspuns. Am dat din cap de câteva ori și am luat o nouă înghițitură de cafea.

— Și, revenind la romanul tău, nu povestea despre fata aia de treisprezece ani era cea mai zguduitoare. Ci faptul că ai mers atât de departe cu dezvăluirea de sine. E nevoie de curaj pentru asta.

— În cazul meu, nu e. Nu-mi pasă de mine în privința asta.

— Dar exact asta e bătător la ochi! Câți oameni crezi că ar face așa ceva?

Am ridicat din umeri, nu voiam decât să mă scufund înapoi în canapea și să dorm mai departe, însă Geir aproape că țopăia la capătul ei.

— Ce zici de o tură prin oraș? Hai să-ți arăt cum e Stockholmul! Nu

are suflet, dar este excepțional de frumos. De asta nu poți scăpa.

— În regulă, am spus. Dar poate nu chiar în clipa asta. Cât e ora, de fapt?

— Opt și zece, a spus el și s-a ridicat. Trage-ți hainele pe tine, apoi luăm micul dejun. Christina face omletă cu șuncă.

Nu, nu voiam să mă ridic din pat. Și, după ce mi-am impus să mă scol, nu voiam să ies din apartament. Aș fi vrut să rămân pe canapea tot restul zilei. După micul dejun, am încercat să trag de timp, dar energia și voința lui Geir erau de fier.

— Îți face bine să te plimbi puțin, a spus el. Abătut cum ești, ar fi fatal să rămâi în casă, știi asta. Așa că, în picioare! Hai odată! Mergem!

În drum spre stația de metrou, în timp ce el mergea cu pași largi înainte, iar eu mă târam în urmă, s-a întors spre mine cu un rânjet care în mod sigur ar fi vrut să fie un zâmbet.

— Ai descoperit în subconștient întâmplările din nord sau încă bâjbâi?

— Mi-am dat seama de ce trebuie să se fi întâmplat chiar înainte să adorm. N-am să-ți ascund că m-am simțit ușurat. Pentru o clipă, crezusem că aveai dreptate, că într-adevăr reprimasem totul. Dar nu era nimic deosebit.

— Deci, cum sună explicația?

— Ai amestecat trei povești diferite și le-ai unit într-una singură, fie atunci, fie când ai citit cartea. Am avut o prietenă acolo, dar ea avea șaisprezece ani, iar eu optsprezece. Sau stai, avea cincisprezece. Ori șaisprezece. Nu sunt sigur. Dar, în orice caz, nu treisprezece.

— Ai spus că erai îndrăgostit de una dintre elevele tale.

— Nu puteam să spun așa ceva.

— Ba da, la naiba, Karl Ove! Am o memorie de elefant.

Ne-am oprit în fața barierelor de acces, am cumpărat un bilet și apoi am luat-o prin tunelul de beton ce ducea către peron.

— Era o fată care se îndrăgostise de mine, asta îmi amintesc. Sigur asta ai ținut minte. Și pe urmă ai încurcat lucrurile, crezând că eu eram îndrăgostit de ea și că fuseserăm împreună.

— Poate că așa a fost, a spus el. Dar tu nu asta mi-ai spus.

— Of, încetează odată, ce naiba! N-am venit la Stockholm ca să am și mai multe probleme. Ideea era să scap de ele.

— Atunci ai venit la omul potrivit, a spus el. N-am să mai pomenesc niciodată de asta.

Am luat metroul până în oraș, ne-am plimbat de la o stație la alta toată ziua, și de fiecare dată apărea câte un nou peisaj urban, așa cum spusese el, totul foarte frumos. Dar n-am reușit să-mi fac o imagine coerentă; în cele patru-cinci zile cât am hoinărit de dimineața devreme până seara târziu, Stockholmul n-a fost pentru mine decât un

șir de piese de puzzle. Ne plimbam umăr la umăr, coteam în direcțiile indicate de el, și în acest timp Geir vorbea tare și entuziast despre tot ce vedeam și apoi făcea asociațiile aferente. Din când în când, mă supăra raportul inegal de forțe, faptul că el hotăra totul, iar atunci când ziceam nu, nu mergem la dreapta, ci la stânga, el zâmbea și spunea desigur, dacă îți face plăcere, sau putem face și asta dacă te face să te simți mai bine. În fiecare zi luam prânzul în alt loc, în Norvegia eram obișnuit cu sendvișuri, mâncam în oraș poate o dată la șase luni; Geir și Christina făceau asta zilnic, deseori luau și prânzul, și cina la restaurant, față de Norvegia costa o nimica toată, iar oferta era enormă. Eu eram tentat să mănânc în cafenele studențești, adică în localuri care semănau cu ceea ce știam din Bergen, dar Geir refuza, nu mai avea douăzeci de ani, după spusele lui, și nu voia să aibă nimic de-a face cu tineretul. După-amiezile și serile mă silea să iau legătura cu toți suedezii pe care-i știam aici, cu toate relațiile pe care mi le făcusem când scriam pentru *Vagant*, cu toți cunoscuții editorului meu, pentru că, spunea el, e aproape imposibil să faci rost de o locuință în orașul acesta, totul se obține prin relații. Eu nu voiam, aveam chef să dorm, să lâncezesc, să pierd vremea, dar el mă împingea constant de la spate, așa trebuie și nu există nici o altă cale. Am mers la un mare eveniment de poezie, au citit autori danezi, norvegieni, suedezi și ruși, printre care Steffen Sørum, care a deschis seara cu un *Hello Stockholm!*, de parcă ar fi fost vedetă rock, iar eu am roșit în numele întregii noastre țări. A citit Inger Christensen. Un rus a dat buzna pe scenă, beat, strigând că nimănui de-acolo nu-i plăcea poezia, *You all hate poetry!* a răcnit el, în timp ce translatorul lui suedez, un bărbat sfios cu un ghiozdan mic în spate, încerca să-l potolească și, într-un final, plimbându-se tăcut pe scenă, rusul a reușit să citească niște poezii. Totul s-a sfârșit cu o scenă violentă, când rusul l-a bătut întâi pe translator pe spate, după care l-a îmbrățișat. În public l-am găsit pe criticul Lemhagen, care cunoștea pe toată lumea, și prin el am ajuns în spatele scenei și i-am întrebat pe toți scriitorii suedezi dacă știau vreo locuință disponibilă. Raattamaa avea un apartament, a spus el, puteam să mă mut acolo chiar săptămâna următoare, nu era nici o problemă. Eu și Geir am ieșit cu ei, întâi la restaurantul Malmen, unde poeta suedeză Marie Silkeberg s-a aplecat spre mine și m-a întrebat de ce ar trebui să citească tocmai romanul meu, iar eu n-am găsit nimic mai bun de răspuns decât că era poate genul de carte pe care n-o puteai lăsa din mână, la care ea mi-a zâmbit scurt și apoi, nu atât de repede încât să mă insulte, dar nici atât de târziu încât să nu însemne nimic, s-a uitat în jur după un alt partener de discuție. Ea era poetă, eu eram scriitor de divertisment. După aceea, toată lumea a mers acasă la ea la o mică petrecere. Geir, spre deosebire de mine, disprețuia complet poezia și poeții, îi privea cu ură în ochi și a intrat

în conflict cu Silkeberg sugerând la un moment dat că un apartament atât de mare, situat central, sigur nu era prea ieftin. Când, în zorii zilei, am plecat spre Slussen, el mi-a vorbit despre clasa culturală de mijloc, despre toate privilegiile pe care le aveau, cum literatura era pentru ei un simplu bilet de intrare în mediul social și cum perpetuau ei ideologiile. A vorbit despre așa-zisa lor solidaritate cu cei năpăstuiți, despre cum cochetau cu clasa muncitoare și cum subminaseră noțiuni precum calitatea, cum subordonarea calității față de politică și ideologie era catastrofală, nu numai pentru literatură, ci și pentru universități, și, ducând logica până la capăt, pentru întreaga societate. Nu puteam să asociez nimic din toate acestea cu realitatea pe care o cunoșteam, îl contraziceam din când în când, îi spuneam că e paranoic, că făcea din țânțar armăsar, că exista întotdeauna o ființă umană în spatele ideologiei, și din când în când îl lăsam să vorbească singur. Cu toate acestea, a spus el când am trecut de turnichetele stației de metrou și am pășit pe scara rulantă, Inger Christensen era unică. Absolut minunată. Era o categorie în sine, ea singură. Chiar dacă toată lumea spune asta, și știi ce părere am eu despre consens, ea chiar era așa.

— Da, am spus eu.

De pe peronul de sub noi, curentul dinspre metroul ce se apropia a adus în zbor o plasă de plastic. Ca un animal cu faruri în loc de ochi, trenul s-a ivit în celălalt capăt întunecat.

— Ea e la un cu totul alt nivel, a spus Geir. La nivel mondial.

Nu simțisem nimic deosebit în timpul lecturii lui Inger Christensen. Însă, înaintea lecturii, îmi stârnise curiozitatea – o femeie mică, plinuță și bătrână ce stătea și bea în bar, cu geanta atârnată de mână.

— *Sommerfugledalen*[19] e un ciclu de sonete, am spus eu, pășind pe peron în timp ce trenul se oprea. Trebuie să fie cea mai dificilă formă. Se ia primul vers din fiecare sonet și acestea trebuie să-l compună pe ultimul.

— Da, Hadle a încercat de multe ori să-mi explice, a spus Geir. Dar niciodată nu țin minte.

— Italo Calvino face ceva similar în *Dacă într-o noapte de iarnă un călător*. Dar nu la fel de strict, bineînțeles. Titlurile tuturor povestirilor creează, în cele din urmă, o altă scurtă povestire. Ai citit-o?

Ușile s-au deschis, am intrat și ne-am așezat față în față pe niște scaune.

— Calvino, Borges, Cortázar, n-ai decât să-i ții pentru tine! Nu-mi place fantasticul și nu-mi plac constructele. Pentru mine, numai oamenii contează.

— Dar cu Christensen cum rămâne? am spus. Cu greu poți găsi un autor mai înclinat spre tot felul de constructe. Uneori, scrisul ei e aproape matematică pură.

— Ceea ce am ascultat eu nu era, a spus Geir, iar eu m-am uitat pe geam când trenul a pornit.

— Tu ai auzit vocea ei, am spus eu. Care trece dincolo de orice număr și de orice sistem. La fel e și la Borges, cel puțin în proza lui cea mai bună.

— Nu contează, a spus Geir.

— Nu vrei?

— Nu.

— În regulă.

Am stat o vreme tăcuți, cuprinși de tăcerea în care erau cufundați și restul pasagerilor. Priviri goale, corpuri nemișcate, pereți și podele vibrând ușor.

— Serile de poezie seamănă cu experiența unui spital, a spus Geir când am pornit din următoarea stație. Numai nevroze.

— Nu și Christensen însă, nu?

— Nu, tocmai, exact asta spuneam. Cu ea e altceva.

— Poate construcția aceea strictă pe care tu n-o accepți i-a adus de fapt un echilibru? O obiectivitate?

— Posibil, a spus el. Dar, dacă n-ar fi fost ea, întreaga seară ar fi fost irosită.

— Și tipul care avea un apartament, am spus. Rataajaama, așa-l chema?

A doua zi dimineață am sunat la numărul primit de la Raattamaa. Nici un răspuns. Am sunat încontinuu timp de două zile. Nu mi-a răspuns nimeni. Nu-și lua niciodată telefonul cu el, așa că în ziua a treia m-am dus cu Geir la un alt eveniment la care trebuia să participe, am stat într-un bar pe cealaltă parte a străzii și am așteptat până s-a încheiat, iar când el a ieșit, l-am abordat. Și-a coborât privirea când m-a recunoscut, din păcate era prea târziu, apartamentul nu mai era disponibil. Prin Geir Gulliksen am aranjat o întâlnire cu doi editori de la Norstedts, am luat prânzul cu ei, mi-au dat o listă cu scriitori pe care să-i contactez – *„nu sunt neapărat cei mai buni, dar sunt cei mai amabili“* – și mi-au spus că puteam sta în apartamentul de protocol al editurii timp de două săptămâni. Am acceptat, și, în timp ce locuiam acolo, am primit un răspuns pozitiv de la Joar Tiberg, căruia îi publicaserăm un poem mai lung în *Vagant*, cunoștea o fată de la *Ordfront Magasin* care urma să plece pentru o lună; puteam locui în apartamentul ei.

O sunam pe Tonje la intervale regulate, povestindu-i cum eram și ce făceam, și ea îmi povestea ce se întâmpla acasă. Ce făceam noi de fapt nu îndrăznea nici unul să întrebe.

Am început să alerg. Și am început din nou să scriu. Trecuseră deja patru ani de la primul meu roman, și nu aveam nimic. Întins pe salteaua cu apă din camera frapant de feminină pe care o închiriasem,

a trebuit să fac o alegere. Ori mă apucam să scriu despre viața mea așa cum era acum, un soi de jurnal deschis, îndreptat spre viitor, în care tot ce se întâmplase în ultimii ani ar fi format un fel de curent subteran întunecat – în sinea mea îl intitulasem *Jurnalul de Stockholm* –, ori continuam povestea abia începută cu trei zile înainte să vin aici, despre o plimbare prin insulițele din largul coastei în vara când aveam doisprezece ani, când tata pescuia crabi, iar eu găsisem un pescăruș mort. Atmosfera de atunci, cu căldura și întunericul, crabii și focul de tabără, cu toți pescărușii ce-și apărau țipând cuiburile în timp ce eu, tata și Yngve traversam insulița, avea ceva deosebit – deși poate nu suficient pentru a susține un întreg roman.

Ziua stăteam și citeam în pat, deseori venea Geir pe la mine, și mergeam împreună să luăm prânzul, iar serile scriam, alergam sau luam metroul până la Geir și Christina, de care mă apropiasem pe parcursul celor două săptămâni cât stătusem la ei. Pe lângă conversațiile despre literatură și pe lângă toate temele politice și ideologice pe care le aborda Geir, discutam tot timpul și lucruri mai intime. În ce mă privește, subiectul era inepuizabil, totul ieșea la suprafață, de la întâmplări din copilărie până la moartea tatălui meu, de la verile din Sørbøvåg până la iarna când o cunoscusem pe Tonje. Geir era perspicace, privea din afară și mergea exact la țintă, de fiecare dată. Povestea vieții lui, care abia mai târziu a început să prindă contur, de parcă mai întâi trebuia să se asigure că se poate încrede în mine, era aproape opusul poveștii mele. În timp ce el se trăgea dintr-o familie din clasa muncitoare, fără nici o ambiție și nici o carte în bibliotecă, eu proveneam din clasa mijlocie, amândoi părinții mei își continuaseră studiile ca adulți pentru a avansa în carieră și avusesem acces la întreaga literatură universală. În timp ce el se bătea în curtea școlii și fusese exmatriculat și trimis la psiholog, eu încercasem mereu să intru în grațiile profesorilor fiind cât mai silitor. În timp ce el se juca de obicei cu soldăței și visa să aibă propria armă, eu jucam fotbal și visam să devin, la un moment dat, jucător profesionist. În timp ce eu mă înscrisesem pe listele Partidului Stângii Socialiste la alegerile școlare care le imitau pe cele reale și scrisesem un proiect despre revoluția din Nicaragua, el era membru al Asociației Naționale a Tineretului Militar și al Partidului Progresului. În timp ce eu scriam un poem despre mâini de copii tăiate și despre cruzimea umană, după ce văzusem *Apocalipsul, acum*, el încerca să afle cum poate deveni cetățean american pentru a se înrola în armata SUA.

În pofida tuturor acestor lucruri, eram în stare să dialogăm. Eu îl înțelegeam, el mă înțelegea, și, pentru prima dată în viața mea de adult, puteam spune cuiva ce gândeam, fără rezerve.

M-am hotărât să aleg povestea cu crabii și pescărușul, am scris douăzeci de pagini, treizeci, ieșirile la alergat au devenit din ce în ce

mai lungi și, în curând, s-au extins în toată zona Söder, în vreme ce pierdeam kilograme unul după altul, iar conversațiile cu Tonje se răreau.

Apoi am întâlnit-o pe Linda și a răsărit soarele.

Nu pot spune altfel. Soarele a răsărit în viața mea. Mai întâi, ca un fel de lumină profilată la orizont, aproape ca și cum îmi spunea: încoace trebuie să privești. Apoi au apărut primele raze, totul a devenit mai limpede, mai ușor, mai plin de viață, eu am fost tot mai fericit, și până la urmă soarele a urcat la zenit pe cerul vieții mele, arzând, arzând neîncetat.

Prima dată când am dat cu ochii de Linda a fost în vara lui 1999, la un seminar pentru scriitori scandinavi debutanți organizat la Biskops-Arnö, lângă Stockholm. Stătea în fața unei clădiri, cu fața scăldată în lumină. Purta ochelari de soare, un tricou alb cu o dungă roșie în dreptul pieptului, pantaloni de un verde milităresc. Era subțire și frumoasă. Emana ceva întunecat, sălbatic, erotic, distructiv. M-am pierdut complet.

Am văzut-o a doua oară după o jumătate de an. Stătea la o masă într-o cafenea din Oslo, purta o haină mare de piele, blugi albaștri, cizme negre și era atât de fragilă, împrăștiată și pierdută, încât nu mi-am dorit decât s-o țin în brațe. N-am făcut-o.

Când am venit la Stockholm, ea era singura persoană pe care o cunoșteam în afară de Geir. Aveam numărul ei, iar a doua zi după ce am ajuns, am sunat-o de la Geir și Christina. Ceea ce se întâmplase la Biskops-Arnö era mort și îngropat, nu mai aveam sentimente pentru ea, dar aveam nevoie de persoane cunoscute care să locuiască în oraș, ea era scriitoare, sigur cunoștea multă lume, poate chiar și pe unii care să aibă vreo locuință disponibilă.

N-a răspuns. Am închis și m-am întors către Geir, care stătea și se prefăcea că nu urmărise ce se petrecea.

— Nu e nimeni acasă.

— Încearcă mai târziu! a spus el.

Așa am făcut. Dar nu răspundea nimeni, niciodată.

Cu ajutorul Christinei, am dat niște anunțuri în ziarele din Stockholm. Scriitor norvegian caută spațiu pentru scris/apartament, așa suna textul, am discutat mult până am ajuns la forma asta, ea și Geir susțineau că se găseau mulți oameni cu preocupări culturale atrași de cuvântul „scriitor“, și că „norvegian“ semnaliza ceva plăcut și nepericulos. Cu siguranță aveau dreptate, căci am fost sunat de mai multe persoane. Primele apartamente care mi s-au oferit se aflau la periferia orașului, le-am refuzat, părea lipsit de sens să mă aciuez într-un bloc pe undeva prin vreo pădure, și, în timp ce așteptam să primesc oferte mai bune, m-am mutat mai întâi în apartamentul editurii Norstedts, apoi în locuința aceea feminină. După o săptămână

petrecută acolo, s-a ivit ceva: cineva voia să-și închirieze apartamentul din Söder, așa că m-am dus acolo, am așteptat în fața ușii, două femei la vreo cincizeci de ani, ce semănau atât de mult încât trebuiau să fie gemene, au coborât dintr-o mașină, le-am salutat, ele au spus că erau din Polonia și că voiau să închirieze casa pe cel puțin un an, sună foarte interesant, am spus eu, vino sus, au spus ele, putem semna contractul chiar acum dacă-ți place apartamentul.

Era chiar drăguț, o cameră și jumătate, în jur de treizeci de metri pătrați, cu bucătărie și baie, standard acceptabil, locație perfectă. Am semnat. Dar ceva scârțâia, ceva nu era în regulă, nu înțelegeam ce, am coborât pe scări și m-am oprit în fața panoului cu numele locatarilor. Întâi am citit adresa, Brännkyrkagatan 92, îmi suna cunoscut, o mai văzusem undeva, dar unde? unde? m-am tot gândit în timp ce îmi plimbam privirea de-a lungul listei cu nume.

Pe toți dracii!

„Linda Boström“, așa scria.

Am înlemnit.

Era adresa ei! Îi scrisesem și îi cerusem un text pentru *Vagant*, chiar la afurisitul de Brännkyrkagatan 92 expediasem scrisoarea.

Care era probabilitatea să nimeresc tocmai acolo?

Locuiau un milion și jumătate de oameni în orașul acesta. Eu cunoșteam unul singur. Dădusem un anunț la ziar, primisem un răspuns interesant de la niște gemene poloneze complet necunoscute și nimerisem în *aceeași clădire*!

Am luat-o agale înspre stația de metrou și am stat tulburat pe scaun tot drumul spre casă. Oare ce va crede Linda când mă voi fi mutat la etajul de deasupra ei? Că am urmărit-o?

Nu era în regulă. Nu puteam face asta. Nu după experiența groaznică de la Biskops-Arnö.

Primul lucru pe care l-am făcut după ce am intrat pe ușă a fost să le sun pe poloneze și să le spun că mă răzgândisem, că totuși nu voiam apartamentul, tocmai apăruse o ofertă mai bună, îmi ceream scuze.

Nu făcea nimic, a spus una din ele.

Eram din nou în punctul de unde plecasem.

— Ești nebun? a exclamat Geir când i-am povestit. Ai refuzat un apartament în centrul Söderului, care în plus era și ieftin, fiindcă *ți se pare* că cineva pe care nici nu-l cunoști s-ar simți *poate* urmărit? Îți dai seama câți ani am încercat eu să fac rost de un apartament în centru? Ai idee cât e de dificil? E *imposibil*. Și pe urmă vii tu cu pletele tale aurii și primești o ofertă, apoi încă una, și tu refuzi?

— Acum asta e, nu mai e nimic de făcut, am spus eu. E OK dacă trec pe la voi din când în când sau…? Mă simt puțin de parcă ați fi familia mea. Și dacă iau masa de duminică seara la voi?

— Lăsând la o parte faptul că azi e luni, sentimentul e reciproc, la

fel simt și eu. Dar mi-e greu să mă transpun într-o relație tată–fiu. În cazul ăsta ar fi mai degrabă o relație Cezar–Brutus.

— Și care dintre noi e Cezar?

— Nu pune întrebări idioate! Mai devreme sau mai târziu tot ai să mă trădezi. Dar hai, vino! Și stăm aici de vorbă.

Am mâncat împreună, eu am ieșit pe balconul îngust să fumez și să beau cafea, Geir a venit și el, am vorbit despre atitudinea relativistă pe care amândoi o aveam față de lume, despre faptul că lumea se schimba atunci când se schimba cultura, despre cum nu puteai vedea în afara ta, și ce nu puteai vedea nu exista, ne-am întrebat dacă acestă viziune se datora faptului că fuseserăm la facultate exact atunci când poststructuralismul și postmodernismul erau în plină înflorire și toată lumea citea Foucault și Derrida sau dacă *într-adevăr* așa stăteau lucrurile, și dacă, în acest caz, nu cumva renegam tocmai ceea ce era permanent, neschimbător și ne-relativ. Geir mi-a povestit despre o cunoștință care nu mai voia să-i vorbească după o discuție pe care o avuseseră despre real și relativ. M-am gândit că e ciudat să mizezi totul pe așa ceva, dar n-am spus nimic. Pentru mine, socialul este totul, a spus Geir. Umanul. Nu mă interesează nimic în afara socialului. Pe mine da, am replicat. A, da? a spus Geir, ce anume te interesează? Copacii, am spus. El a râs. Modelele din plante. Tiparele cristalelor. Ale pietrelor. Ale formelor de relief. Ale galaxiilor. Te referi la fractali? Da, de exemplu. Dar și la tot ce leagă lucrurile vii de cele moarte, toate formele dominante din lume. Norii! Dunele de nisip! Asta mă interesează. O, Doamne, ce plictisitor! a spus Geir. Ba nu, am spus eu. Ba da. Intrăm? am întrebat.

Mi-am turnat încă o cană de cafea și l-am întrebat dacă puteam să dau un telefon.

— Desigur, a spus. Pe cine vrei să suni?

— Pe Linda. Știi tu, cea care…

— Da, da, da. Cea pentru care ai renunțat deja la un apartament.

Am format numărul, probabil a cincisprezecea oară. Spre uimirea mea, a răspuns.

— Pe Linda la telefon.

— A, bună! Sunt Karl Ove Knausgård, am spus eu.

— Bună! Tu ești?

— Da. Sunt în Stockholm.

— Serios? În vacanță?

— Nu, nu știu exact. Mă gândeam să locuiesc aici o vreme.

— Adevărat? Ce tare!

— Da. Sunt aici de câteva săptămâni. Am încercat să te sun, dar nu-mi răspundea nimeni.

— Nu, am fost plecată la Visby o vreme.

— A, da?

— Da, am stat acolo să scriu.

— Sună bine.

— Da, a fost destul de frumos. Nu mi-a ieșit atât de mult, dar…

— Am înțeles, am spus eu.

A urmat o pauză.

— Dar știi, am adăugat, mă gândeam… n-ai vrea să bem o cafea într-o zi?

— Cu plăcere. Rămân în oraș.

— Mâine, poate? Ai timp?

— Da, cred că da. Înainte de prânz, în orice caz.

— E perfect.

— Unde locuiești? am întrebat.

— Chiar lângă Nytorget.

— A, ce bine! Și nu ne putem vedea acolo? Știi unde e pizzeria de la colț? Pe partea cealaltă e o cafenea. Acolo?

— În regulă. Dar când ți-ar pica cel mai bine? Unsprezece? Douăsprezece?

— Douăsprezece e bine.

— Super. Ne vedem atunci!

— Da. Pa!

— Pa!

Am închis și am intrat la Geir, el stătea pe canapea cu ceașca de cafea în mână și se uita la mine.

— Deci? a spus. Victorie?

— Da. Ne întâlnim mâine.

— Bine! Trec pe la tine seara, și o să-mi poți povesti cum a mers.

M-am dus acolo cu o oră mai devreme, aveam cu mine un manuscris pe care îl revizuiam, ultimul roman al Kristinei Næss, și am stat acolo să lucrez. Un tremur de nerăbdare îmi străbătea corpul de fiecare dată când mă gândeam la ea. Nu că aș fi vrut ceva de la ea, abandonasem ideea o dată pentru totdeauna, era mai degrabă faptul că nu știam ce avea să se întâmple, cum avea să iasă totul.

Am zărit-o când s-a dat jos de pe bicicletă chiar în fața cafenelei. A sprijinit roata din față de un suport și a legat-o, s-a uitat prin fereastră, poate la ea însăși, a deschis ușa și a intrat. Înăuntru era aproape plin, dar m-a văzut imediat și a venit spre mine.

— Bună! a spus.

— Bună!

— Mă duc să comand. Vrei ceva?

— Nu, mulțumesc, am spus.

Era mai rotunjită decât înainte, ăsta a fost primul lucru pe care l-am remarcat, faptul că subțirimea ei aproape băiețească dispăruse.

A pus o mână pe bar și a întors capul spre chelnerul care stătea în spatele cafetierei bolborosind. Am simțit cum mi se strânge un nod în

stomac.

Am aprins o țigară.

Linda s-a întors, a pus o cană cu ceai pe masă și s-a așezat.

— Bună! a spus din nou.

— Bună!

Ochii îi erau gri-verzui și se puteau dilata dintr-odată, fără motiv.

A luat suportul rotund de ceai, a ridicat ceașca la gură și a suflat.

— A trecut ceva vreme, am spus eu. Îți merge bine?

A luat o înghițitură de ceai și a pus ceașca pe masă.

— Da, nu prea rău. Tocmai am fost în Brazilia cu o prietenă. Și apoi m-am dus direct la Visby. De-abia azi am aterizat.

— Dar scrii?

A schițat o grimasă și și-a coborât privirea.

— Încerc. Tu?

— La fel și eu. Încerc.

A zâmbit.

— Ai vorbit serios, o să locuiești la Stockholm?

Am ridicat din umeri.

— Cel puțin o vreme.

— Ce bine! a spus ea. Atunci ne putem întâlni. Putem socializa, adică.

— Da.

— Mai cunoști pe cineva aici?

— Pe o singură persoană. Un tip Geir. Norvegian. Dar atât.

— O mai știi puțin și pe Mirja, nu? De la Biskops-Arnö.

— A, da, puțin. Ce mai face, apropo?

— Bine, cred.

Am stat o vreme fără să spunem nimic.

Erau atât de multe lucruri despre care nu puteam vorbi, atâtea subiecte pe care nu le puteam aborda! Dar acum, că stăteam față-n față, trebuia să vorbim despre ceva.

— A fost foarte bună nuvela aia pe care ai publicat-o în *Vagant*, am spus eu. Excelentă, de fapt.

A zâmbit și și-a coborât privirea.

— Mulțumesc, a spus.

— Pur și simplu explozivă la nivelul limbajului. Adică… pur și simplu foarte frumoasă. Ca un… ah, e dificil să vorbești despre asta, dar… cumva hipnotică, da, cam asta am vrut să spun.

Ea se uita în continuare în pământ.

— Deci acum scrii nuvele?

— Da, exact. Proză, în orice caz.

— A, foarte bine.

— Și tu?

— Păi, nimic. Am încercat timp de patru ani să scriu un roman, dar

acum, chiar înainte să mă mut, am renunțat la el.

S-a făcut iar liniște. Mi-am aprins o țigară.

— Îmi pare bine să te văd, am spus.

— Și mie.

— Stăteam și citeam un manuscris înainte să vii, am spus și am arătat înspre teancul de lângă mine, de pe canapea. Kristine Næss. O știi?

— Da, o știu. N-am citit-o, dar a venit împreună cu doi scriitori tineri pe vremea când luam cursuri la Biskops-Arnö.

— Serios? am spus. E ciudat. Chiar despre Biskops-Arnö scrie. Despre o fată din Norvegia care se mută aici.

Ce naiba făceam? Despre ce mă apucasem să vorbesc?

Linda a zâmbit.

— Eu nu citesc atât de mult, a spus ea. Nu știu dacă sunt un scriitor adevărat.

— Bineînțeles că ești!

— Îmi aduc aminte de scriitorii veniți atunci în vizită din Norvegia. Mi s-au părut incredibil de ambițioși, în special cei doi băieți. Și știau atât de multe despre literatură!

— Cum îi chema?

A tras adânc aer în piept.

— Pe unul îl chema Tore, de asta sunt sigură. Erau de la *Vagant*.

— A, deci *ei* erau – Tore Renberg și Espen Stueland. Țin minte că au fost acolo, într-adevăr.

— Da, ei.

— Sunt doi dintre cei mai buni prieteni ai mei.

— Chiar așa?

— Da. Dar se înțeleg ca șoarecele și pisica. Deja nu-i mai poți lăsa singuri în aceeași cameră.

— Așadar, îl cunoști pe fiecare separat?

— Da, se poate spune și așa.

— Și tu m-ai impresionat, a spus ea.

— Eu?

— Da. Ingmar Lemhagen vorbise despre cartea ta cu mult înainte să vii. Și, cât am stat acolo, a vrut să discute numai despre ea.

Încă o dată s-a lăsat liniștea.

Linda s-a ridicat și s-a dus până la toaletă.

M-am gândit că n-avea nici un sens. Ce erau toate tâmpeniile astea pe care le spuneam? Dar nici nu prea aveam altceva de spus, nu-i așa?

Despre ce naiba discutau oamenii, de fapt?

Cafetiera șuiera și pârâia într-o parte. La bar era un șir lung de oameni care, în limbajul corpului, vădeau nerăbdare. Afară era mohorât. Iarba din parcul de mai jos era gălbuie și umedă.

Ea s-a întors și s-a așezat.

— Și ce faci în timpul zilei? Ai început să te familiarizezi cu orașul?

Am scuturat din cap.

— Doar puțin. Dar scriu. Și înot zilnic la bazinul din Medborgarplatsen.

— Serios? Și eu înot acolo. Nu în fiecare zi, dar aproape.

Ne-am zâmbit.

Am scos telefonul și m-am uitat la oră.

— Curând va trebui să plec, am spus.

Ea a dat din cap.

— Dar nu ne putem vedea din nou?

— Ba da. Când?

Ea a ridicat din umeri.

— Sună-mă și vedem, nu-i mai bine așa?

— Ba da.

Am pus manuscrisul și telefonul mobil în geantă și m-am ridicat.

— Vorbim, atunci. Mi-a făcut plăcere să te revăd.

— Vorbim, a spus ea.

Cu geanta în mână, am pornit cu pași mari pe stradă în jos, pe lângă parc și apoi pe bulevardul unde locuiam. Fusese ceva total static, nu reușiserăm să ajungem nicăieri; când ne despărțiserăm, totul era la fel ca la început.

Dar la ce mă așteptasem?

Nu trebuia să ajungem nicăieri, de fapt.

N-o întrebasem despre casă. Nici despre alte relații. Nimic.

Și mai eram și gras.

Când am ajuns înăuntru, m-am întins pe salteaua cu apă și m-am uitat în tavan. Înainte, Linda fusese complet altfel. Aproape alt om.

La Biskops-Arnö, ieșise în evidență prin voința de a merge cât mai departe, asta simțisem la ea și asta mă atrăsese. Acum lucrul ăsta dispăruse. Duritatea, cruzimea aproape, care era totodată fragilă precum sticla, dispăruse și ea. Avea în continuare o notă de fragilitate, dar altfel, acum nu mi-aș fi putut-o imagina devastată, așa cum o văzusem atunci. Acum fragilitatea era legată de o anumită moliciune, iar latura aceea care spunea: de mine n-o să te apropii niciodată își schimbase caracterul. Era timidă, dar nu era și cumva deschisă? N-avea un soi de deschidere în ea?

În toamna de după Biskops-Arnö fusese prietenă cu Arve, și prin el am aflat ce se petrecuse cu ea în iarna și primăvara dinainte. Devenise maniaco-depresivă, în cele din urmă fusese internată la psihiatrie, asta era tot ce știam. În perioadele de boală mă sunase acasă de două ori să mă întrebe dacă puteam să dau de Arve, o făcusem de fiecare dată, îi rugasem pe prietenii lui să-i spună că trebuia să mă sune, dar, când el mă sunase într-adevăr, îmi dădusem seama din voce că era dezamăgit că, de fapt, Linda era cea care încerca să dea de el. Și odată ea mă

sunase numai ca să stea de vorbă cu mine, era șase dimineața, îmi povestise că trebuia să înceapă Atelierul de scriere creativă, urma să plece la Göteborg într-o oră. Tonje rămăsese trează în dormitor, întrebându-se cine suna la o oră atât de aiurea, îi spusesem, Linda, o știi, suedeza pe care am cunoscut-o, iubita lui Arve. Și de ce te sună pe tine? întrebase Tonje, nu știu exact, spusesem, cred că e maniacă.

Despre lucrurile astea nu puteam vorbi.

Și, dacă nu puteam vorbi despre ele, nu puteam vorbi despre nimic.

Ce rost avea să stăm și să facem schimb de: bună, bună, da, da, ce mai faci?

Am închis ochii și am încercat să mi-o imaginez.

Simțisem ceva pentru ea?

Nu.

Sau ba da, îmi plăcea și simțeam un fel de tandrețe pentru ea, după tot ce se întâmplase, dar asta era tot. Restul fusese abandonat și îngropat pentru totdeauna, în mod irevocabil.

Era bine așa.

M-am ridicat, mi-am pus slipul, un prosop și un șampon într-o plasă, mi-am luat haina și m-am dus la Medborgarplatsen, la piscină, care era aproape goală la ora aceea, m-am schimbat, am intrat în sala cu bazinul și am plonjat în apă. Am înotat o mie de metri în lumina palidă de martie ce pătrundea înăuntru prin geamul mare din capăt, înainte și înapoi, înainte și înapoi, sub apă, deasupra apei, fără să mă gândesc la nimic altceva decât câți metri, câte minute, încercând în tot acest timp să mă mișc perfect.

Pe urmă m-am dus la saună, m-am gândit la vremurile când încercam să scriu nuvele pornind de la idei mici, de exemplu, un bărbat cu proteză care stătea în vestiarul unei piscine, fără să știu despre ce, de ce și cum aveam să scriu.

Care fusese până acum ideea mea cea mare?

Un bărbat e legat de un scaun într-o cameră dintr-un apartament din Bergen, într-un final e împușcat în cap, e mort, dar în text e încă viu, un eu care persistă până la înmormântare.

Nu făcusem decât să gesticulez.

O lungă perioadă de timp.

Mi-am șters sudoarea de pe frunte cu prosopul și m-am uitat la colăceii care îmi atârnau pe abdomen. Palid, gras și prost.

Dar la Stockholm!

M-am ridicat, m-am îndreptat spre dușuri și am intrat într-o cabină.

Nu cunoșteam pe nimeni aici. Eram complet liber.

Dacă o părăseam pe Tonje, dacă pășeam pe drumul ăsta, atunci puteam să locuiesc aici o lună sau două, poate toată vara, și apoi să plec la… da, oriunde, de fapt. Buenos Aires. Tokio. New York. Să plec în Africa de Sud și să iau trenul până la lacul Victoria. Sau – de ce nu?

– la Moscova. Ar fi fost fabulos.

Am închis ochii și mi-am șamponat părul. M-am clătit, am intrat și am deschis dulapul de la garderobă, m-am îmbrăcat.

Eram liber dacă voiam.

Nu *trebuia* să mai scriu.

Mi-am pus prosopul și slipul ud în plasă și am ieșit în ziua mohorâtă și friguroasă până la marea piață acoperită Saluhall, unde am mâncat o ciabatta. M-am întors acasă și am încercat să scriu puțin, sperând ca Geir să sosească mai devreme decât spusese. M-am întins pe pat și m-am uitat la televizor la o telenovelă americană oarecare, apoi am adormit.

Când m-am trezit, afară era întuneric. Cineva bătea la ușă.

Am deschis, era Geir. Am dat mâna.

— Deci? a spus el. Cum a fost?

— Bine. Unde mergem?

El a ridicat din umeri, în timp ce dădea o tură prin apartament și se uita la toate decorațiunile. S-a oprit apoi în fața bibliotecii și s-a întors.

— Nu e straniu că găsești aceleași cărți peste tot? Tipa asta are vreo douăzeci și cinci de ani, nu-i așa? Lucrează pentru *Ordfront*, locuiește în Söder? Da, și totuși are exact cărțile astea, nu altele.

— Da, foarte straniu, am spus. Unde mergem? La Guldapan? La Kvarnen? La Pelikan?

— Nu la Kvarnen, în orice caz. Poate la Guldapan? Ți-e foame?

Am dat din cap.

— Hai acolo! Mâncarea nu e rea. Puiul e bun.

Afară părea că stă să ningă. Era rece și umed.

— Hai, zi! a spus Geir când am luat-o din loc. În ce fel a fost bine?

— Ne-am întâlnit, am povestit puțin, apoi am plecat. Cam asta a fost tot.

— Era așa cum ți-o aminteai?

— Nu, puțin altfel.

— Cum anume?

— De câte ori ai de gând să mă întrebi despre asta?

— Vorbesc serios. Ce-ai simțit când ai văzut-o?

— Mai puțin decât aș fi crezut.

— De ce?

— De ce? Ce întrebare mai e și asta? De unde să știu? Simt ceea ce simt, nu poți identifica toate oscilațiile mărunte ale sufletului, dacă asta ai crezut.

— Nu cumva din asta trăiești?

— Nu. Trăiesc scriind despre fiecare rușine la care am fost supus. E altceva.

— Așadar, au fost oscilații? a spus el.

— Am ajuns, am spus. Mâncăm, nu așa ziceai?

Am deschis ușa și am intrat. În prima încăpere se afla barul, în următoarea, sala de mese.

— De ce nu? a spus Geir și a străbătut localul.

L-am urmat. Ne-am așezat, am citit meniurile, când a venit chelnerul am comandat pui și bere.

— Ți-am povestit că am fost aici cu Arve? am spus eu.

— Nu.

— Când am venit la Stockholm, aici am aterizat. Prima dată am ajuns într-un loc care acum știu că trebuie să fi fost Stureplan. Arve a intrat într-un local de acolo și i-a întrebat pe unii dacă știau unde beau scriitorii din Stockholm. Tipii au râs de el și i-au răspuns în engleză. Așa că am hoinărit o vreme, a fost îngrozitor, de fapt, pentru că eu îl prețuiam mult pe Arve, era un intelectual, a fost la *Vagant* de la început, și acum ne întâlnirăm la aeroport și eu nu fusesem în stare să scot o vorbă. Aproape amuțisem. Aterizaserăm pe aeroportul Arlanda, și tot degeaba. Ajunseserăm la Stockholm, ne cazaserăm la hostel, eu tot nu spuneam nimic. Ieșiserăm să mâncăm, *nada.* Nici un cuvințel. Singura mea șansă – știam – era să beau ca să sparg bariera sunetului. Și asta am și făcut. O bere pe Drottninggatan, acolo am întrebat pe cineva unde era mai bine de ieșit în oraș, ni s-a spus Söder, Guldapan, și așa am luat un taxi până aici. Am băut tărie și, cu greu, am început să vorbesc. Câteva cuvinte ici și colo. Arve s-a aplecat înspre mine și mi-a spus: Uite, fata aia se uită la tine. Vrei să plec, să te las singur cu ea? Ce fată? am spus eu. Aia de acolo, a spus Arve, și m-am uitat la ea, și, pe toți dracii, chiar că era frumoasă! Dar mai tare am reacționat la oferta lui Arve. Nu ți se pare că a fost puțin ciudată?

— Ba da.

— Ne-am îmbătat criță. Așa că n-a mai fost nevoie să discutăm. Am cutreierat străzile din jur, afară se luminase, eu de-abia dacă mai puteam raționa, apoi am găsit o berărie și am intrat, era o atmosferă pe cinste, eu deja nu mai eram în stare să gândesc, am turnat bere în mine cu nemiluita în timp ce Arve îmi povestea despre copilul lui. Și, dintr-odată, l-am văzut plângând. Nici măcar nu-l ascultasem, iar acum stătea lângă mine cu mâinile peste față și cu umerii tremurând. Plânge cu disperare, a părut să gândească ceva din adâncul meu. Apoi localul s-a închis, noi am luat un taxi până undeva mai departe, dar nu ne-au lăsat să intrăm, și am găsit un spațiu deschis, cu un chioșc într-un capăt, poate Kungsträdgården, nu sunt sigur. Erau câteva scaune acolo legate între ele cu lanțuri. Le-am ridicat deasupra capului și le-am izbit de perete, apoi am șters-o. Ciudat e că n-a venit poliția. Dar nu, n-a venit. Apoi am luat un taxi spre hostel. A doua zi dimineața ne-am trezit la două ore după ce plecase trenul. Oricum, nu ne păsase prea tare, așa că nu mai conta. Ne-am dus la gară, am luat trenul

următor, și tot drumul eu am vorbit. Fără oprire. Parcă tot ce strânsesem în mine în ultimul an ieșea la suprafață. Era ceva în Arve care făcea posibil lucrul ăsta. Nu știu exact ce era – sau ce este. Un fel de acceptare copleșitoare din partea lui. Dar, în orice caz, a aflat totul. Moartea tatei, iadul dinainte de asta, debutul meu și tot ce urmase, și, după ce i-am povestit toate astea, am continuat. Țin minte că stăteam și așteptam un taxi în gară, nu se vedea nici picior de om, eram doar eu și Arve, el se uita la mine, iar eu vorbeam la nesfârșit. Copilărie, adolescență, nu mi-a scăpat nimic. Numai eu și nimic altceva. Eu, eu, eu. Am vărsat totul asupra lui. Avea el ceva care făcea posibil lucrul ăsta, înțelegea tot ce-i spuneam și ce gândeam, nu mai întâlnisem așa ceva la nimeni până atunci. Întotdeauna întâlnisem restricții, atitudini, nevoia de a contrazice care închidea cele spuse într-un spațiu limitat sau le ducea într-o direcție anume, așa încât cuvintele mi-erau întotdeauna transformate în altceva, niciodată nu puteau rămâne ce erau. Dar Arve, așa mi s-a părut în ziua aceea, era un om foarte deschis și totodată curios și care încerca tot timpul să înțeleagă ce vedea. Iar deschiderea lui nu avea un motiv anume, el însuși nu era ca un psiholog, și nici curiozitatea lui nu era motivată. Avea, cel mai probabil, un ochi ager cu care privea lumea; și, ca în cazul tuturor oamenilor care au acumulat multă experiență, singura reacție care-i rămăsese era râsul. Râsul era unicul mod adecvat de a răspunde la comportamentul și la mentalitatea oamenilor.

Am înțeles lucrul ăsta și m-am folosit de el, pentru că nu eram suficient de puternic ca să rezist la tot ce-mi oferea deschiderea lui; dar m-a și speriat.

Știa ceva ce eu nu știam, înțelegea ceva ce eu nu înțelegeam, vedea ceva ce eu nu vedeam.

I-am spus asta.

El a zâmbit.

— Eu am patruzeci de ani, Karl Ove. Tu ai treizeci. E o mare diferență. Asta observi tu.

— Nu cred, am spus eu. E altceva. Ai un fel de intuiție a lucrurilor care mie îmi lipsește.

— Mai spune-mi, mai spune-mi!

A râs.

Aura lui se concentra în jurul ochilor întunecați, intenși, dar el însuși nu era întunecat, râdea mult, zâmbetul îi părăsea rareori buzele ușor strâmbe. Avea o aură puternică, era genul căreia îi remarcai prezența, dar nu o prezență fizică, căci corpul lui subțire și ușor pur și simplu trecea neobservat. În orice caz, eu nu-l observasem. Avea capul ras, ochii întunecați, un zâmbet permanent și un râs sonor. Raționamentele lui mă luau mereu prin surprindere. Faptul că se deschisese față de mine fusese mai mult decât puteam spera. Dintr-odată puteam spune tot ce până atunci ținusem în mine, și chiar mai mult, căci parcă mă molipsisem, brusc și raționamentele mele mă surprindeau, și asta îmi dădea o senzație de speranță. Poate că eram, totuși, scriitor? Arve era. Dar eu? Cu toată banalitatea mea? Cu viața mea cu fotbal și filme comerciale?

Cât am mai pălăvrăgit!

Taxiul a venit, am deschis portbagajul și am flecărit mai departe mahmur și entuziast, ne-am pus înăuntru cele două rucsacuri, am urcat și noi, eu am flecărit în continuare pe toată durata călătoriei prin peisajul suedez până la Biskops-Arnö, unde seminarul începuse de mult. Tocmai luaseră prânzul când noi ne-am dat jos din taxi.

— Și așa a continuat? a spus Geir.

— Și așa a continuat, am spus eu.

Un bărbat s-a apropiat și ni s-a prezentat drept Ingmar Lemhagen. El conducea cursul. Mi-a spus că îi plăcuse cartea mea și că îi amintisem de un alt scriitor norvegian. De cine? am întrebat, el a zâmbit misterios, trebuia să aștept până când aveam să parcurgem textele mele în plen.

Sigur Finn Alnæs sau Agnar Mykle, m-am gândit eu.

Mi-am lăsat bagajul afară, am intrat în sală, am luat puțină mâncare pe o farfurie și am înfulecat-o. Totul se clătina, eram în continuare amețit, dar amețeala nu întrecea emoția și bucuria de a mă afla acolo.

Am fost condus într-o încăpere, mi-am lăsat acolo bagajul și am

pornit înspre clădirea unde se ținea cursul. Atunci am văzut-o. Stătea sprijinită de perete, nu i-am spus nimic, era multă lume, dar am privit-o, și era în ea ceva ce îmi doream, am simțit asta din secunda în care am văzut-o.

Un fel de explozie.

Am nimerit în aceeași grupă. Coordonatoarea, o finlandeză, n-a spus nimic când ne-am așezat, era un fel de truc didactic pe care îl folosea, dar nimeni n-a reacționat, toți au tăcut în primele cinci minute, până când situația a devenit prea deranjantă și cineva a luat inițiativa.

Am fost atent la ea tot timpul.

Ce spunea, cum vorbea, dar cel mai mult prezența ei, corpul ei în sală.

De ce, nu știu. Poate ceva din starea în care mă aflam mă făcea receptiv la ceea ce avea sau la ceea ce era ea.

S-a prezentat. Linda Boström. Debutase cu un volum de poezii, *Gör mig behaglig för såret* („Pune-mă ca un balsam pe rană“), locuia în Stockholm și avea douăzeci și cinci de ani.

Cursul a durat cinci zile. I-am dat târcoale tot timpul. Seara beam cât puteam, nu dormeam aproape deloc. Într-o noapte, l-am urmat pe Arve la o petrecere dintr-un subsol ca o criptă, dansa întruna, era imposibil să-i vorbești, și, când am ieșit și am simțit asta, că era de neatins, am început să plâng. Plângi, a spus el. Da, am răspuns. Dar vei uita până mâine. Într-o noapte albă, când ultimii petrecăreți s-au dus să se culce pe la ora cinci, eu am făcut o plimbare lungă prin pădure, soarele răsărise, am văzut căprioare printre copacii bătrâni și eram fericit într-un mod bizar, pe care nu-l recunoșteam. Ce am scris în timpul cursului a fost neobișnuit de bun, parcă aș fi fost în contact cu un izvor din care țâșnea ceva unic, dar străin de mine, clar și proaspăt. Sau poate că euforia mă făcea să-mi judec greșit scriitura. Aveam cursuri comune, m-am așezat lângă Linda, ea m-a întrebat dacă îmi aminteam scena din *Vânătorul de recompense* în care lumina pătrunzând prin ferestre se estompa. Am spus că îmi aminteam și că scena cu bufnița care se întoarce în clipa aceea este cea mai frumoasă din tot filmul. S-a uitat la mine. Întrebătoare, nu aprobând. Conducătorii seminarelor parcurgeau textele scrise de noi. Au ajuns la al meu. Lemhagen a început să vorbească despre el, și discursul lui s-a înălțat tot mai mult, niciodată nu auzisem pe cineva vorbind astfel despre un text, scotea la iveală fiecare amănunt important, și nu era vorba de personaje sau de ceva de la suprafață, ci de metafore și despre cum operau ele în profunzime, unind totul, îmbinându-le într-un mod aproape organic. Nu știusem niciodată că asta făceam, dar acum, că spunea el, știam, și pentru mine nu mai existau decât copacii și frunzele, iarba, norii și soarele arzând, nimic altceva, și prin prisma asta am înțeles totul, inclusiv expunerea lui Lemhagen.

El s-a uitat la mine.

— Îmi aduce aminte, mai presus de toate, de proza lui Tor Ulven. Îl cunoști, Karl Ove?

Am dat din cap și mi-am coborât privirea.

Nimeni nu trebuia să vadă că sângele îmi pompa prin vene, că în sinea mea răsunau trompete și mărșăluiau cavaleri. Tor Ulven, mai sus de atât nu se putea.

Ah, dar știam că se înșela, că supraevalua, era suedez și cu siguranță nu înțelegea suficient de bine detaliile limbii norvegiene. Dar simplul fapt că menționase numele lui Ulven… Nu *eram* eu un autor de divertisment? *Exista* ceva în scriitura mea ce ar fi putut să amintească de Tor Ulven?

Sângele îmi clocotea, bucuria îmi inundase toate terminațiile nervoase.

Mi-am coborât privirea, dorindu-mi din toate puterile ca Lemhagen să termine și să treacă la următorul cursant, și, când a făcut-o, am răsuflat ușurat.

În noaptea aceea, beția a continuat în camera mea, Linda a spus că puteam fuma dacă opream alarma de incendiu, am scos-o, am fumat, am ascultat albumul *Summerteeth* al formației Wilco, ea nu părea interesată, așa lăsa impresia, eu am scos o carte de bucate cu rețete romane, cumpărată în excursia pe care o făcusem la Uppsala în ziua precedentă, ce grozav e să gătești în stilul romanilor, credeam eu, dar ea nu era de aceeași părere, dimpotrivă, s-a răsucit brusc și privirea ei a căutat altceva. Ceilalți au început să se întoarcă în camerele lor, am sperat ca Linda să nu facă la fel, dar apoi a dispărut și ea, iar eu am plecat din nou în pădure, am rătăcit până pe la șapte, și, când m-am întors, un bărbat furios a alergat după mine. Knausgård, tu ești Knausgård? a strigat el. Da, am spus. S-a oprit în fața mea și mi-a tras un perdaf. Alarma de incendiu, periculos, iresponsabil, mi-a strigat el. Am spus da, îmi pare rău, nu m-am gândit, îmi cer scuze. A stat și s-a uitat la mine cu ochi furioși, eu mă legănam înainte și înapoi, nici că-mi păsa, m-am dus să mă culc, am dormit două ore. Când am venit la micul dejun, Ingmar Lemhagen a venit la mine, și-a cerut mii de scuze pentru incident, administratorul depășise măsura, n-avea să se mai întâmple.

N-am înțeles nimic. *El* trebuia să-și ceară scuze?

Întâmplarea aceasta se potrivea perfect, după părerea mea, cu starea în care intrasem în cursul acelor zile, și anume a unui adolescent de șaisprezece ani. Sentimentele mele erau adolescentine, acțiunile mele erau adolescentine. Brusc, eram mai nesigur ca niciodată. Eram cu toții strânși într-o încăpere, urma să ne citim textele, am început unul după celălalt, ideea era să formăm un cor în care vocea individuală se dizolva. Lemhagen a ales pe cineva, persoana respectivă a început să

citească. Apoi mi-a făcut semn mie. M-am uitat la el derutat.

— Să citesc acum? În timp ce citește el? am spus.

Toată lumea a râs. M-am înroșit teribil. Dar, după ce ne-am pornit, am observat cât de bun era textul meu, mult superior celorlalte, izvorând din altceva, o sursă complet diferită, și plin de semnificații.

În timp ce stăteam afară în curtea cu pietriș și vorbeam, i-am spus asta lui Arve.

El doar a zâmbit, n-a spus nimic.

În fiecare seară, două sau trei persoane trebuiau să le citească celorlalți. Așteptam cu nerăbdare să-mi vină rândul, Linda era acolo, urma să vadă cine eram de fapt. Obișnuiam să citesc bine, să primesc aplauze. Dar de data asta n-a mers, deja după prima propoziție am început să mă îndoiesc de text, era ridicol, și m-am tot dezumflat, până când, roșu de rușine, m-am așezat din nou. Apoi a fost rândul lui Arve.

S-a întâmplat ceva cât timp a citit el. Ne-a fermecat pe toți. Era un magician.

— A fost *incredibil*! mi-a spus Linda după ce Arve terminase.

Am dat din cap și am zâmbit.

— Da, e foarte bun.

Furios și deznădăjduit, am plecat de acolo, am luat o bere și m-am așezat pe scările din fața sălii. M-am gândit: Linda, acum pleacă de acolo și vino aici! Auzi? Pleacă de acolo și vino încoace! Vino după mine! Dacă vii aici, dacă ieși afară acum, înseamnă că noi doi suntem împreună.

Am fixat ușa cu privirea.

S-a deschis.

Era Linda!

Inima îmi bubuia.

Era Linda! Era Linda!

A traversat piața, și eu m-am cutremurat de fericire.

Apoi s-a întors și a luat-o spre cealaltă clădire, ridicând mâna spre mine în semn de salut.

A doua zi, toată lumea a mers în excursie la pădure, și eu m-am așezat în dreptul Lindei, primul în rând, cei din spatele nostru au rămas în urmă, eram singur cu ea în pădure. Ea răsucea un fir de iarbă și din când în când se uita zâmbitoare la mine. N-am putut să spun nimic. Absolut nimic. Mă uitam în jos, mă uitam la pădure, mă uitam la ea.

Ochii îi străluceau. Nu mai aveau nimic întunecat, profund și misterios, era toată dezinvoltă și flirta, răsucea întruna paiul, zâmbea, se uita la mine, se uita în jos.

Ce mai era și asta?

Ce însemna?

Am întrebat-o dacă ar fi bine să facem schimb de cărți, desigur, a spus ea. A venit la mine mai târziu, în timp ce stăteam pe iarbă și priveam norii, mi-a întins cartea. Pe prima pagină stătea scris: „Biskops-Arnö, 1 iulie 1999, lui Karl Ove, Linda“. Am dat o fugă înăuntru și am adus un exemplar dintr-a mea, deja cu dedicație, i l-am întins. După ce a plecat, am intrat în cameră și am început să citesc. Ardeam de dorință în timp ce citeam, fiecare cuvânt venea de la ea, era ea.

În tumultul acesta – dorința mea nebună de Linda și regresia la vârsta de șaisprezece ani –, totul îmi părea altfel. Toată verdeața care creștea, vedeam cât de sălbatică și haotică este, și totuși formele erau atât de simple și de clare, iar asta îmi provoca un sentiment aproape extatic – stejarii bătrâni, vântul care bătea prin frunziș, soarele, albastrul nesfârșit al cerului.

Nu dormeam, de-abia mâncam și beam în fiecare seară, cu toate astea nu eram obosit sau flămând și nu-mi venea greu să particip la cursuri. În tot acest timp, discuția cu Arve a continuat, mai exact eu am continuat să-i vorbesc despre mine, și, până la urmă, din ce în ce mai mult despre Linda. El se uita la mine, se uita la ceilalți participanți la curs, și apoi vorbeam despre literatură. Felul meu de a vorbi s-a schimbat, gândurile îmi erau tot mai libere cu cât stăteam mai mult cu el, și m-am gândit că era un dar. Între ore stăteam pe gazonul din fața clădirilor și vorbeam, erau și alții acolo, și am început să-l invidiez, vedeam ce impresie lăsau vorbele lui asupra celorlalți și îmi doream nespus să las și eu aceeași impresie.

Într-o seară, când toți stăteam pe iarbă, bând și pălăvrăgind, ne-a povestit despre un interviu pe care i-l luase lui Svein Jarvoll, pentru *Vagant,* cum totul se deschisese în seara aceea, cu ce precizie discutaseră și cum conversația deschisese parcă o nouă dimensiune.

Eu am povestit despre un interviu de-al meu cu Rune Christiansen, făcut tot pentru *Vagant*, la care se întâmplase același lucru, îmi fusese teamă înainte să-l întâlnesc, nu știam nimic despre poezie, dar apoi totul se deschisese, dintr-odată ne treziserăm că vorbim despre toate lucrurile despre care nu putuserăm vorbi. Se transformase într-un interviu foarte bun, am spus.

Arve a râs.

Cum putea el descalifica tot ce spusesem printr-un simplu râs! Toți cei de față au știut că Arve avusese dreptate, toată autoritatea era adunată acolo, în punctul acela hipnotic format de chipul lui. Linda era acolo, și a văzut și ea.

Arve a ajuns la subiectul box, Mike Tyson, ultimul lui meci, când l-a mușcat pe Holyfield de ureche.

Am spus că nu era dificil de înțeles, Tyson avea nevoie de o scăpare, știa că urma să piardă, așa că i-a mușcat urechea, asta a pus capăt

meciului fără ca el să se facă de râs. Arve a râs din nou și a spus că se îndoia, ăsta ar fi fost un gest rațional. Dar Tyson nu avea nici un strop de rațiune în el. Și apoi a vorbit despre asta într-un mod ce m-a trimis cu gândul la scena din *Apocalipsul, acum* în care este tăiat capul boului. Întunericul, sângele, transa. Poate gândurile mi-au zburat într-acolo fiindcă Arve vorbise ceva mai devreme în aceeași zi despre voința vietnamezilor de a tăia brațele vaccinate ale copiilor, despre cum așa ceva era imposibil de înfruntat sau poate doar cu ajutorul unei voințe dispuse să meargă tot atât de departe.

A doua zi, am adunat câteva persoane pentru un meci de fotbal, Ingmar Lemhagen ne-a găsit o minge, am jucat vreo oră, apoi, când m-am așezat pe iarbă lângă Linda, cu o cola în mână, ea mi-a spus că mergeam ca un jucător de fotbal. A spus că avea un frate care juca fotbal și hochei și că eu stăteam și mergeam aproape la fel. Dar Arve, a adăugat ea, ai văzut cum merge? Nu, am spus eu. Merge ca un balerin. Ușor și eteric. N-ai văzut? Nu, am spus eu și i-am zâmbit. Mi-a zâmbit și ea, efemer, și s-a ridicat. Eu m-am întins cât eram de lung și mi-am ațintit privirea asupra norilor albi ce înaintau lent, străbătând albastrul profund al cerului.

După-amiază am făcut o plimbare lungă prin pădure. M-am oprit în fața unui stejar, privirea mi-a alunecat alene în sus, prin frunziș. Am desprins o ghindă și am mers mai departe, frământând-o în mână și analizând-o din toate părțile și unghiurile. Toate acele mici modele regulate ale căpăcelului scobit în care se adăpostea fructul. Dungile verde-deschis pe verdele-închis al suprafeței netede. Forma perfectă. Putea fi un aerostat, putea fi o balenă. E ovală, m-am gândit și am zâmbit. Toate frunzele erau identice, scuipate afară în fiecare an în cantități grotești, copacii erau niște fabrici, produceau, din apă și lumină, frunze frumoase, cu modele sofisticate. De îndată ce gândul acesta se instala în minte, ideea monotoniei nu se mai putea susține. Toate acestea le citisem în primăvara aceea în niște texte de Francis Ponge, Rune Christiansen mi le recomandase, și citindu-l, n-am mai văzut niciodată copacii și frunzele la fel. Țâșneau dintr-o fântână – fântâna vieții, inepuizabilă.

Ah, absența oricărei voințe!

Era înfricoșător să umbli pe acolo, înconjurat de gigantica forță oarbă a naturii, sub strălucirea soarelui ce ardea fără oprire, orb și el.

Simțeam răsunând în mine un ton strident. Și în același timp mai era unul, de dor, dar obiectul lui nu mai era abstract, așa cum fusese în ultimii ani, nu, era concret și tangibil, umbla la numai câțiva kilometri mai jos de mine, exact în clipa asta.

Ce nebunie mai era și asta? m-am gândit în timp ce mă plimbam. Eram căsătorit, îmi mergea bine cu Tonje, curând urma să cumpărăm un apartament împreună. Și apoi veneam aici și voiam să stric totul?

Da, voiam.

Mergeam pe sub umbrele străvezii ale frunzișului, înconjurat de miresmele calde ale pădurii, și mi se părea că mă aflam în miezul vieții. Al vieții gândite nu ca vârstă, nu eram la jumătatea drumului, ci *în chiar mijlocul existenței.*

Inima îmi tremura.

A venit ultima seară. Eram strânși în cea mai mare sală, acolo aveam vin și bere, era un fel de petrecere de final. Dintr-odată, m-am trezit lângă Linda, ea tocmai voia să deschidă o sticlă cu vin și și-a pus mâna peste a mea, mângâind-o în timp ce mă privea în ochi. Era cât se poate de clar, mă voia. Toată noaptea m-am gândit la asta, îmbătându-mă tot mai tare. Urma să rămân cu Linda. Nu era nevoie să mă întorc la Bergen, puteam să le las pe toate așa cum erau și să rămân aici, împreună cu ea.

La trei noaptea, beat cum rareori mai fusesem vreodată, am luat-o cu mine afară. I-am zis că trebuie să-i spun ceva. Și i-am spus. Exact ce simțeam și la ce mă gândisem.

Ea mi-a răspuns:

— Îmi ești simpatic, Karl Ove. Ești un tip grozav. Dar nu sunt interesată de tine. Îmi pare rău. Colegul tău însă e nemaipomenit. El mă interesează. Înțelegi?

— Da, am spus.

M-am răsucit și am plecat, observând în același timp cum ea o lua în sens opus, întorcându-se la petrecere. O gașcă se adunase sub copacii de la intrare. Arve nu era acolo, așa că m-am dus înapoi, l-am găsit, i-am spus ce-mi spusese Linda, că era interesată de el, acum puteau fi împreună. Dar nu mă interesează Linda, nu înțelegi? a spus el. Am o iubită grozavă. Păcat de tine, totuși, a adăugat, eu am spus că nu era păcat de mine și am traversat din nou piața, ca printr-un tunel întunecos și îngust în care nu existam decât eu, am trecut pe lângă gașca din fața casei, prin hol și am intrat la mine în cameră, unde calculatorul stătea pornit pe masă. I-am smuls încărcătorul, l-am închis, am intrat în baie, am apucat paharul de pe chiuvetă și l-am izbit de perete cu toată forța. Am așteptat să văd dacă se auzea vreo reacție. Apoi am luat cel mai mare ciob pe care l-am găsit și am început să-mi crestez fața. Am făcut-o metodic, încercam să las urme cât mai adânci, pe toată întinderea feței. Bărbia, obrajii, fruntea, nasul, dedesubtul bărbiei. La intervale regulate ștergeam sângele cu prosopul. Am continuat să tai și să șterg sângele. Într-un final am fost mulțumit, n-ar mai fi încăput nici o singură zgârietură, și m-am dus să mă culc.

Cu mult înainte de a mă trezi, am știut că se petrecuse ceva îngrozitor. Fața îmi ardea și mă durea. În clipa în care m-am trezit, mi-am amintit ce se întâmplase.

Până aici mi-a fost, m-am gândit.

Trebuia să merg acasă, s-o întâlnesc pe Tonje la festivalul de muzică de la Kristiansand, Quartfestivalen, închiriasem o cameră de hotel cu șase luni în avans, împreună cu Yngve și Kari Anne. Era concediul nostru. Ea mă iubea. Și acum eu făcusem asta.

Am dat cu pumnul în saltea.

Și toți oamenii de aici!

Aveau să vadă dezastrul ăsta.

Nu puteam să-l ascund. Toată lumea avea să-l vadă. Eram însemnat, mă însemnasem singur.

Am privit perna. Era plină de sânge. Mi-am pipăit fața. Era tăiată toată.

Și încă mă simțeam beat, de abia am reușit să mă ridic.

Am tras la o parte perdeaua grea. Lumina a pătruns înăuntru. Pe gazonul din față stătea o gașcă întreagă, cu rucsacurile și valizele pregătite. Se apropia momentul plecării.

Am dat cu pumnul în tăblia patului.

Trebuia să fac față. Nu exista scăpare. Trebuia să suport consecințele.

Mi-am împachetat toate lucrurile în valiză, fața îmi ardea, ardeam și pe dinăuntru, niciodată nu simțisem o rușine mai mare.

Eram însemnat.

Am luat valiza și am ieșit. La început, nu s-a uitat nimeni la mine. Apoi cineva a scos un țipăt. După care toată lumea s-a uitat la mine. M-am oprit.

— Îmi pare rău, am spus. Îmi cer scuze.

Linda stătea și ea acolo. S-a uitat la mine cu ochi mari. Apoi a început să plângă. Și alții au plâns. Cineva a venit la mine și mi-a pus mâna pe umăr.

— E în regulă, am spus. Am băut pur și simplu prea mult ieri. Îmi cer scuze.

Era liniște deplină. Mă arătasem așa cum eram, și se făcuse liniște.

Cum aveam să supraviețuiesc?

M-am așezat și mi-am aprins o țigară.

Arve s-a uitat la mine. Am încercat să zâmbesc.

A venit alături.

— Ce naiba te-a apucat? a spus el.

— Pur și simplu m-am îmbătat prea tare. O să-ți spun mai târziu. Dar nu acum.

A sosit un autobuz care ne-a dus până la gară, și ne-am urcat în tren. Luam avionul abia a doua zi. Nu știam cum aveam să rezist până atunci. Pe străzile din Stockholm toată lumea se holba la mine și toți se trăgeau în lături pe unde mergeam. Rușinea mă sfredelea, dar nu aveam scăpare, trebuia să rezist, să mă țin tare, și apoi, într-o zi, avea

să treacă.

Am luat-o în jos înspre Söder. Ceilalți conveniseră s-o întâlnească pe Linda, cum credeam noi, în piața care acum știu că se numește Medborgarplatsen, dar care atunci era o simplă piață, și ea a venit cu bicicleta, uimită că noi eram acolo, doar trebuia să ne întâlnim în piața Nytorget, uite acolo, a spus ea, nu s-a uitat la mine, nu, nu s-a uitat la mine, dar era poate mai bine, ar fi fost peste puterile mele s-o privesc. Am mâncat pizza, atmosfera era stranie, apoi am stat pe iarbă, o mulțime de păsări țopăiau în jurul nostru, Arve a spus că el nu credea în teoria evoluționistă, în sensul supraviețuirii celui mai puternic, uite păsările, ele nu fac numai ce trebuie, ci și ce au chef sau ce le face plăcere. Plăcerea este subestimată, a spus Arve, și am știut că-i vorbea Lindei, căci îi transmisesem ce spusese ea, făcusem ce mă rugase, ei doi aveau să fie împreună, știam.

M-am întors devreme la hostel, ceilalți au rămas să bea. M-am uitat la televizor, situația era de nesuportat, dar am supraviețuit cumva serii și, într-un sfârșit, am adormit. Patul de lângă mine rămăsese gol, Arve n-a venit acasă în noaptea aceea, dimineața l-am găsit dormind în casa scărilor. L-am întrebat dacă fusese la Linda, el a spus că nu, ea plecase acasă devreme.

— A stat și a plâns și numai despre tine voia să vorbească, mi-a spus. Eu am băut cu Thøger, asta am făcut.

— Nu te cred, am zis. Poți să-mi spui, n-are importanță, e vorba de voi doi.

— Nu, te înșeli.

Când am aterizat la Oslo a doua zi dimineață, oamenii au continuat să se uite la mine, chiar dacă purtam ochelari de soare și mergeam cu ochii în pământ. Convenisem de multă vreme cu jurnalistul Alf van der Hagen de la NRK să-i dau un interviu mai lung, era vorba să merg la el acasă, căci avea să dureze ceva timp. Așa că trebuia să mă duc acolo. Pe drum, mi-am spus că n-avea să-mi pese și aveam să răspund exact ce credeam la toate întrebările lui.

— Doamne, Dumnezeule! a făcut el când a deschis ușa. Ce s-a întâmplat?

— Nu e atât de grav pe cât pare. M-am îmbătat prea rău. Se mai întâmplă.

— Atunci mai poți da interviul?

— Da, da. Sunt perfect în regulă. Atâta doar că nu arăt prea bine.

— Nu, cu siguranță nu.

Când m-a văzut, Tonje a izbucnit în lacrimi. I-am spus doar că mă îmbătasem îngrozitor, nu se întâmplase nimic altceva. În fond, era adevărat. Și la festival oamenii își întorceau capul după mine, iar Tonje a plâns mult, dar ușor-ușor a început să fie mai bine, tensiunea din interiorul meu a început să slăbească. Ne-am dus să-i ascultăm pe

cei de la Garbage, concertul a fost grozav, Tonje a spus că mă iubește, eu am spus c-o iubesc și am hotărât să las în urmă tot ce se întâmplase. Să nu mă gândesc, să nu privesc înapoi, să nu-i las loc în viața mea.

La începutul toamnei m-a sunat Arve și mi-a spus că era împreună cu Linda. Ți-am spus eu c-o să fiți împreună, nu? am zis.

— Dar nu acolo s-a întâmplat, ci mai târziu. Mi-a scris o scrisoare și apoi a venit aici. Sper că noi doi rămânem prieteni. Știu că e dificil, dar totuși sper.

— Sigur că rămânem prieteni, am spus.

Și era adevărat, nu-i purtam pică, de ce să-i port?

L-am întâlnit la Oslo o lună mai târziu, și eram iar de unde plecasem, n-am fost în stare să-i spun nimic. Nici un cuvânt nu-mi venea pe buze, chiar și după ce am băut. El mi-a povestit că Linda vorbea mult despre mine și că spunea deseori că eram foarte frumos. „Frumos“ nu mi se părea un cuvânt potrivit pentru noi, însemna mai degrabă ceva curios, de parcă ar fi spus că eram șchiop sau că aveam cocoașă. În plus, Arve era cel care mă informa despre asta, de ce o făcea? O dată când îl întâlnisem la Casa Artiștilor din Oslo, era atât de beat că abia se putea discuta cu el, mă luase de mână, mă trăsese la o masă și spusese: ia uitați-vă, nu e frumos? Am zbughit-o de acolo, o oră mai târziu am dat nas în nas cu el, ne-am așezat, i-am spus că eu îi povestisem atât de multe despre mine însumi, în timp ce el nu-mi povestise niciodată nimic despre el, nimic mai intim, și el a spus, acum mă dezamăgești, vorbești ca un psiholog în suplimentul de sâmbătă al ziarului *Dagbladet* sau așa ceva, OK, am spus eu. Și avea dreptate, întotdeauna avea dreptate sau cel puțin se afla întotdeauna într-o zonă în care argumentele se reduceau la a avea dreptate sau a greși. Îmi dăruise mult, dar trebuia să las și asta în urmă, nu puteam trăi și asta, și viața mea de la Bergen în același timp. Nu se putea.

Iarna l-am întâlnit din nou, era cu Linda, care voia să mă întâlnească, Arve a adus-o la mine și ne-a lăsat singuri o jumătate de oră, apoi a venit și a luat-o.

Era înfofolită într-o haină mare de piele, arăta subțire și tremurândă, nu mai rămăsese nimic din ea, s-a dus, nu mai există, m-am gândit eu.

Cât timp i-am povestit, Geir s-a uitat în jos, la masa din fața lui. Când am terminat, privirile ni s-au intersectat.

— Interesant! a spus el. Tu direcționezi *totul* în interior. Toată durerea, toată agresiunea, toate emoțiile, toată rușinea, totul. Înăuntru. Te mutilezi pe tine însuți, nu pe cineva din afară.

— Asta fac și adolescentele, am spus eu.

— Nu-i adevărat! a spus el. Ți-ai tăiat fața. Nici o fată nu și-ar tăia vreodată fața. De fapt, n-am auzit pe *nimeni,* niciodată, să facă așa

ceva.

— Tăieturile nu erau chiar atât de adânci, am spus. Arătau rău. Dar nu erau chiar atât de rele.

— Cine și-ar face așa ceva singur?

Am ridicat din umeri.

— Se adunaseră toate. Și moartea tatei, și toată vânzoleala cu cartea, și viața cu Tonje. Și, desigur, Linda.

— Dar astăzi n-ai simțit nimic pentru ea?

— Nimic puternic, în orice caz.

— Ai s-o mai vezi?

— Poate. Probabil. Doar ca să am un prieten aici, în orice caz.

— *Încă* un prieten.

— Da, exact, am spus și am ridicat mâna pentru a atrage atenția chelneriței.

A doua zi a sunat proprietara apartamentului pe care-l închiriasem. Avea o prietenă care voia să subînchirieze ca să plătească mai puțin la chirie.

— Cum adică să subînchirieze? am spus eu.

— Ai cameră proprie, iar restul apartamentului îl împarți cu ea.

— Nu mi se pare potrivit pentru mine, am spus.

— Dar e un apartament grozav, să știi, a spus ea. Pe Bastugatan. Unul dintre cele mai bune amplasamente din tot orașul.

— OK, am spus. Pot să mă duc să vorbesc cu ea, în orice caz.

— E foarte interesată de literatura norvegiană, a spus proprietara.

Am primit numele și numărul de telefon, am sunat, fata a răspuns imediat, puteam să trec pe acolo chiar atunci.

Apartamentul era într-adevăr fabulos. Ea era tânără, mai tânără decât mine, și lipise pe toți pereții pozele unui singur bărbat. Era soțul ei, mi-a spus, murise.

— Îmi pare rău, am zis.

S-a întors și a intrat în apartament.

— Aici e camera ta. Dacă o vrei, desigur. Baie proprie, bucătărie proprie și o cameră cu un pat, după cum vezi.

— Arată frumos.

— Ai și un hol separat. Și, dacă vrei să fii singur și să scrii, de exemplu, e suficient să închizi ușa de aici.

— O iau, am spus. Când mă pot muta?

— Și acum, dacă vrei.

— Chiar așa? Bine, atunci mă întorc diseară cu lucrurile.

Geir a râs când i-am povestit.

— E imposibil să vii în orașul ăsta fără să cunoști pe nimeni și apoi să faci rost de un apartament pe Bastugatan, a spus el. E imposibil! Înțelegi? Zeii sunt de partea ta, Karl Ove, asta e clar.

— Dar nu și Cezar, am spus eu.

— Ba da, și Cezar. E doar puțin invidios, atâta tot.

Trei zile mai târziu am sunat-o pe Linda, i-am povestit că mă mutasem, ce părere avea dacă ieșeam la o cafea? Sigur, se putea, așa că o oră mai târziu eram amândoi într-o cafenea pe „cocoașa“ străzii Hornsgatan. Ea părea mai veselă, ăsta a fost primul lucru care mi-a trecut prin cap când s-a așezat. M-a întrebat dacă înotasem în ziua aceea, am zâmbit și i-am spus că nu, ea înotase dimineața devreme, fusese minunat.

Apoi am stat așa, amestecând în cești cu cappuccino. Mi-am aprins o țigară, nu găseam nimic de spus și m-am gândit că asta era ultima dată când ne vedeam.

— Îți place teatrul?

Am dat din cap și am spus că văzusem numai niște puneri în scenă tradiționale la Teatrul Național din Bergen, la fel de captivante ca peștii din acvariul orașului, dar și câteva reprezentații la Festivalul Internațional de Teatru din Bergen, printre care și o punere în scenă a lui *Faust* în care actorii se plimbau pe scenă murmurând și purtau niște nasuri lungi, negre. Auzind asta, ea a spus că ar trebui să mergem să vedem *Strigoii,* în regia lui Bergman, iar eu am fost de acord, puteam să încercăm.

— Atunci rămâne stabilit? a întrebat.

— Da. Sună interesant.

— Ia-l cu tine și pe prietenul tău norvegian! a spus ea. Așa o să pot face cunoștință și cu el.

— Bine, cu siguranță va fi încântat.

Am mai rămas un sfert de oră, dar cu pauze lungi, și ea probabil că-și dorea la fel de mult ca mine să plece odată. În cele din urmă, mi-am pus țigările în buzunar și m-am ridicat.

— Mergem să luăm biletele împreună? a întrebat ea.

— Sigur, am spus.

— Mâine?

— Da.

— Aici, la unsprezece și jumătate?

— În regulă.

În cele douăzeci de minute cât am făcut până la Teatrul Dramatic Regal, abia dacă ne-am spus vreun cuvânt. Mă simțeam de parcă i-aș fi putut spune ori totul, ori nimic. Acum era nimic, și probabil așa avea să rămână.

Am lăsat-o să se ocupe ea de rezervare, după care am pornit înapoi. Soarele inunda orașul, primii muguri ai copacilor apăruseră pe ramuri, peste tot erau cârduri de oameni, majoritatea veseli, cum e mereu în primele zile frumoase de primăvară.

În timp ce traversam parcul spre Kungsträdgården, ea a mijit ochii la mine în strălucirea tăioasă a soarelui.

— Acum câteva săptămâni am văzut ceva ciudat la televizor, a spus. Au arătat câteva imagini surprinse de camera video a unui magazin alimentar. Brusc, unul dintre rafturi a luat foc. La început au fost numai câteva flăcări joase. Vânzătoarea nu le putea vedea de unde stătea. Dar clientul din fața casei le-a văzut. Trebuie să fi bănuit ceva, căci, în timp ce aștepta să i se scaneze produsele, s-a întors spre raft. Sigur a văzut focul. Apoi s-a întors la loc, și-a luat restul și a plecat. În timp ce în spatele lui ardeau flăcări! Linda s-a uitat iar la mine și a zâmbit. Pe urmă un alt client a intrat și s-a dus la casă. Acum focul ardea pe bune. El s-a răsucit și s-a uitat direct la flăcări. Apoi s-a întors, și-a luat produsele și a plecat. Dar s-a uitat direct într-acolo! Înțelegi?

— Da, am spus. Crezi că nu voia să fie amestecat în vreun incident?

— Nu, deloc. N-a fost vorba de asta. Mai degrabă a văzut focul, dar nu i-a venit să creadă – cum, flăcări într-un magazin? Așa că s-a încrezut mai mult în gândul ăsta decât în ceea ce vedea.

— Și ce s-a întâmplat mai departe?

— Al treilea client care-a intrat a strigat „foc!“ imediat. Acum tot raftul era deja în flăcări, imposibil de ignorat. Ciudat, nu ți se pare?

— Ba da.

Ajunseserăm până la podul ce ducea înspre insulița unde se afla Palatul Regal și am mers în zigzag printre turiștii și imigranții ce pescuiau acolo. În zilele următoare m-am mai gândit din când în când la istorioara pe care mi-o povestise Linda și care s-a desprins încet-încet de ea până când a devenit un fenomen în sine. N-o cunoșteam, nu știam nimic despre ea, iar faptul că era suedeză nu mă ajuta deloc să-i descifrez felul de a vorbi și de a se îmbrăca. În volumul ei de versuri, pe care nu-l mai citisem după episodul de la Biskops-Arnö și pe care îl scosesem la un moment dat doar ca să-i arăt lui Yngve o poză de-a ei, era o imagine care îmi rămăsese întipărită în memorie – eul liric prinzându-se strâns de un bărbat ca un *pui de cimpanzeu* și uitându-se în oglindă. De ce îmi rămăsese asta în minte nu știam. Când am ajuns acasă, am căutat volumul. Balene, pământ și animale masive mugind în jurul unui eu pe cât de vulnerabil, pe atât de tăios.

Asta era ea?

Câteva zile mai târziu am fost la teatru. Eu, Geir și Linda. Primul act a fost prost, de-a dreptul mizerabil, și în pauză, în timp ce stăteam la o masă pe terasa cu vedere spre port, Geir și Linda au vorbit despre cât de jalnică fusese piesa și de ce. Eu eram ceva mai tolerant, deoarece, în pofida senzației de înghesuială și îngustime care afectase jocul actorilor și viziunea pe care ar fi trebuit s-o transmită, exista o anumită presimțire, era ceva acolo în stare latentă. Poate nu în piesă, poate mai mult în combinația Bergman–Ibsen, din care în cele din urmă *trebuia* să iasă ceva. Sau să fi fost doar splendoarea sălii de

teatru care mă amăgea să cred că mai era ceva? Dar chiar a mai fost. Totul s-a înălțat, din ce în ce mai sus, intensitatea a crescut, și, în cadrul acela îngust, care la sfârșit era compus doar din mamă și fiu, a apărut un fel de nemărginire, ceva sălbatic și brutal, în care dispăreau și acțiunea, și spațiul și rămânea doar sentimentul – copleșitor – că priveai direct în miezul existenței umane, în chiar centrul vieții, iar acolo nici o acțiune nu mai conta. Tot ce ținea de estetic și de gust era eliminat. Nu ardea un enorm soare roșu în partea din spate a scenei? Nu s-a tăvălit Osvald gol pe scenă? Nu mai sunt sigur de ce am văzut, toate detaliile au fost absorbite de starea pe care mi-o trezeau, o prezență absolută, arzătoare totodată și înghețată. Dar, dacă nu te lăsai astfel transportat, totul ar fi putut să pară exagerat, poate chiar banal sau de prost gust. Capodopera era în primul act, acolo era totul, și numai un artist matur, care lucrase întreaga viață, cu o experiență de cel puțin cincizeci de ani în spate, putea avea ingeniozitatea, răceala, curajul, intuiția și înțelegerea să facă așa ceva. Era inimaginabil, imposibil. Nimic din ce văzusem sau citisem până atunci nu reușise să se apropie atât de mult de esențial. În timp ce eram purtați de curentul publicului către foaier și mai departe în stradă, nici unul din noi n-a spus nimic, însă din expresia distantă mi-am dat seama că și Linda, și Geir se lăsaseră conduși în lumea aceea cumplită, dar adevărată – și de aceea atât de frumoasă – pe care Bergman o văzuse la Ibsen și o formulase atât de limpede. Am căzut de acord să luăm o bere la Barul Artiștilor și pe drum am ieșit din starea de transă și am înlocuit-o cu o atmosferă entuziastă și veselă. Sfiala pe care aș fi simțit-o în mod normal în apropierea unei femei atât de atrăgătoare, complicată și de incidentele petrecute cu trei ani în urmă, dispăruse din senin. Linda a povestit cum dărâmase un reflector într-una din repetițiile lui Bergman, stârnindu-i furia. Am vorbit despre diferența dintre *Strigoii* și *Peer Gynt*, cu totul opuse, una doar suprafață, cealaltă doar profunzime, amândouă la fel de adevărate. Ea l-a parodiat pe Max von Sydow în rolul Morții și a discutat despre filmele lui Bergman cu Geir, care mersese la toate proiecțiile Cinematecii, absolut toate, și, prin urmare, văzuse toate capodoperele care meritau văzute, în vreme ce eu am stat și am ascultat, pe deplin fericit. Fericit că văzusem piesa, fericit că mă mutasem la Stockholm, fericit să fiu acolo cu Linda și Geir.

După ce ne-am despărțit, în timp ce mergeam greoi în sus pe deal înspre garsoniera mea din cartierul Mariaberget, mi-am dat seama de două lucruri.

Primul era că voiam s-o revăd pe Linda cât mai repede cu putință.

Celălalt era că trebuia să ajung la ceea ce văzusem în seara aceasta. Numai într-acolo trebuia să mă îndrept, înspre esențial, înspre cel mai intim miez al existenței umane. Nimic altceva n-ar fi fost de ajuns.

Dacă avea să-mi ia patruzeci de ani să ajung acolo, fie, să-mi ia patruzeci de ani! Dar niciodată nu trebuia să-mi scape din vedere, niciodată nu trebuia să uit, acolo trebuia să ajungă.

Acolo, acolo, acolo!

Două zile mai târziu, Linda m-a sunat și m-a invitat la o noapte valpurgică – o petrecere pe care urma s-o dea împreună cu două prietene. Puteam foarte bine să-l aduc și pe amicul meu Geir. Așa am și făcut. Într-o vineri de mai 2002, am traversat pe jos zona Söder până la blocul cu pricina și curând ne-am trezit instalați pe o canapea, fiecare cu paharul său de punci, înconjurați de tineri locuitori ai Stockholmului, fiecare legat în felul său de viața culturală: interpreți de jazz, artiști de teatru, critici literari, scriitori, actori. Linda, Mikaela și Öllegård, organizatoarele petrecerii, se cunoscuseră pe vremea când lucrau la Teatrul Urban din Stockholm. În perioada când s-a dat petrecerea, la Teatrul Regal se punea în scenă *Romeo și Julieta* în colaborare cu Circul Cirkör, așa că, în afară de actori, sufrageria era plină de jongleri, scuipători de flăcări și artiști la trapez. Nu puteam petrece seara aceea fără să intru în vorbă cu oamenii, chiar dacă aș fi vrut, așa că m-am fâțâit greoi de la un grup la altul și am făcut schimb de politețuri, iar după ce băusem câteva pahare de gin cu apă tonică, am mai scos și câteva propoziții dincolo de strictul necesar. În special cu oamenii de teatru voiam să stau de vorbă. Nu mă așteptasem ca teatrul să mă absoarbă într-atât, iar entuziasmul meu era maxim în seara aceea. Așa că stăteam de vorbă cu doi actori și le-am spus cât de grozav era Bergman. Au strâmbat doar din nas și au spus: *Boșorogul ăla bătrân! E atât de grețos cu stilul lui conservator, că-mi vine să vărs!*

Cât de prost puteam să fiu! Evident că-l detestau pe Bergman. În primul rând, fiindcă el fusese marele artist pe toată perioada vieții lor și a părinților lor. În al doilea, ei erau pentru nou, pentru măreție, pentru Shakespeare ca circ, piesa care trebuia neapărat văzută și care, cu torțele și trapezele ei, cu picioroangele și bufonii, era extrem de tonică. Se îndepărtaseră la maximum de Bergman. Și iată că venea un norvegian grăsun, evident deprimat, și lăuda noutatea lui Bergman!

Am constatat că Linda și Geir stăteau *în continuare* pe canapea și vorbeau, amândoi pasionați și zâmbitori – mi s-a strâns inima: oare se îndrăgostea de încă un prieten de-al meu? –, m-am mai învârtit, am dat de niște jazzmani care m-au întrebat de jazzul norvegian, îl cunoșteam? Am încuviințat pe jumătate, făcându-i desigur să-mi ceară câteva nume. Jazzmani norvegieni? Mai erau și alții în afară de Jan Garbarek? Din fericire, am înțeles că nu era tocmai ce aveau ei în minte și mi-am amintit de Bugge Wesseltoft, de care îmi povestise Espen la un moment dat și pe care îl și invitase să cânte la o aniversare *Vagant* unde eu citisem ceva de-al meu. L-au aprobat, era bun, și eu am răsuflat ușurat și m-am dus să mă așez singur. Atunci s-a

apropiat de mine o femeie brunetă cu fața lată și gura mare, plină, cu ochi căprui intenși, într-o rochie înflorată, și m-a întrebat dacă într-adevăr eram un scriitor din Norvegia. Sigur că da. Ce părere aveam despre Jan Kjærstad, John Erik Riley și Ole Robert Sunde?

I-am spus ce credeam despre ei.

— Vorbești serios? a spus ea.

— Da, am spus eu.

— Mai stai puțin aici! a spus ea. Mă duc să-l chem pe soțul meu. El scrie despre literatură. E foarte interesat de Riley. Așteaptă puțin! Mă întorc.

Am urmărit-o strecurându-se prin mulțime, înspre bucătărie. Cum spusese că o cheamă? Hilda? Nu. Wilda? Nu, ce naiba! Gilda. Nu era imposibil de reținut.

Apoi a reapărut din mulțime, de această dată cu un bărbat în urma sa. A, recunoșteam imediat genul ăsta de om! Mirosea a universitar de la o poștă.

— Acum poți să repeți ce-ai spus, m-a rugat Gilda.

Am repetat. Dar înflăcărarea ei s-a cheltuit degeaba pe mine și pe soțul ei, așa că, în momentul când conversația s-a stins, și asta s-a întâmplat destul de repede, m-am scuzat și m-am dus în bucătărie să iau puțină mâncare, acum, că se scurtase și coada. Geir stătea și vorbea cu cineva în dreptul ferestrei, Linda, cu altcineva în fața bibliotecii. Întorcându-mă, m-am așezat pe canapea și am început să molfăi o pulpă de pui, când am întâlnit privirea unei tinere cu păr negru. A luat-o ca pe o invitație, căci în clipa următoare se afla deja în fața mea.

— Cine ești? m-a întrebat.

Am înghițit și am pus deoparte pulpa în timp ce-mi ridicam privirea spre ea. Am încercat să mă salt puțin din canapeaua moale și adâncită, nici o șansă, n-am reușit decât să alunec puțin în cealaltă parte. Iar maxilarele probabil îmi străluceau de grăsime de pui.

— Karl Ove, am spus. Sunt din Norvegia. Tocmai m-am mutat aici, de numai câteva săptămâni. Tu?

— Melinda.

— Și cu ce te ocupi?

— Sunt actriță.

— A, da? am spus eu, cu restul de euforie post-Bergman în voce. Joci și tu în *Romeo și Julieta*?

A dat din cap.

— Pe cine joci?

— Pe Julieta.

— A, da?

— Uite-l acolo pe Romeo! a spus.

Un bărbat frumos, musculos venea spre ea. A sărutat-o pe obraz și s-

a uitat la mine.

Canapeaua naibii! Mă simțeam ca un pitic pe ea.

Am dat din cap și am zâmbit. El mi-a răspuns la fel.

— Ți-ai luat ceva de mâncare? a întrebat-o pe Melinda.

— Nu, a spus ea, și au plecat.

Am dus iar pulpa de pui la gură. În afară de băut, nu mai era nimic de făcut acolo.

Ultimul lucru înainte de a pleca a fost să mă uit printr-un album foto împreună cu o doctoriță homeopat de cai care avea un decolteu adânc. Alcoolul nu mă făcuse să mă înalț, ca de obicei, să intru într-o stare în care totul era bine și nimic nu mă putea stânjeni, ci mă cufundase în adâncul inimii mele, de unde nimic din ceea ce aveam în mine nu mă mai putea scoate la suprafață. Totul intrase în ceață. Cât de recunoscător am fost a doua zi pentru prezența de spirit care m-a făcut să merg acasă, în loc să stau acolo până plecau cu toții! Pe Linda o consideram o cauză pierdută, abia dacă schimbaserăm un cuvânt toată seara, pe care în general o petrecusem scufundat pe canapea, încât până la urmă ajunsesem s-o socotesc „a mea“, și puținul pe care îl spusesem și care putea fi transcris pe o carte poștală n-ar fi impresionat nici o femeie din lume. Cu toate astea, am sunat-o în seara următoare, trebuia să-i mulțumesc pentru petrecere. Și atunci, în timp ce țineam telefonul mobil la ureche și priveam peste Stockholmul întins la picioarele mele și pătruns de lumina roșie și uleioasă a apusului de soare, s-a născut brusc un moment vizionar. O salutasem, îi mulțumisem pentru seara trecută, îi spusesem că fusese o petrecere frumoasă, ea îmi mulțumise la rândul ei, și ei îi plăcuse și spera că mă simțisem bine. Sigur că da, am confirmat. Și apoi s-a făcut liniște. Ea n-a mai spus nimic, și nici eu. Ar fi trebuit să închei conversația? Ăsta mi-a fost primul impuls, în asemenea contexte mă învățasem să vorbesc cât mai puțin. Așa nu riscam să spun nimic greșit. Sau ar fi trebuit să continui? Secundele treceau. Dacă aș fi spus da, da, am vrut doar să-ți mulțumesc, și apoi aș fi închis, probabil că totul s-ar fi oprit acolo, într-atât de compromisă mi se părea a fi fost seara precedentă. Dar, zău așa, ce aveam de pierdut?

— Ce faci acum? am întrebat apoi, după pauza aceea incredibil de lungă.

— Mă uit la hochei la televizor, a spus ea.

— Hochei?

Și apoi am vorbit un sfert de oră. Și am hotărât să ne vedem din nou.

Ne-am întâlnit, dar nu s-a întâmplat nimic, nu era nici o tensiune între noi, sau, mai degrabă, tensiunea era atât de mare încât ne imobiliza, ne simțeam blocați în tot ceea ce am fi vrut să ne spunem și nu puteam.

Politețuri. Mici deschideri către altceva, viața ei de zi cu zi, avea o mamă acolo în oraș și un frate, și toate prietenele. În afară de o jumătate de an petrecută la Florența, trăise toată viața la Stockholm. Eu unde locuisem?

Arendal, Kristiansand, Bergen. O jumătate de an în Islanda, patru luni la Norwich.

Aveam frați?

Un frate, o soră vitregă.

Ai fost căsătorit, nu-i așa?

Da. Într-un fel, încă sunt.

Ah!

Într-o seară din mijlocul lui aprilie m-a sunat, aveam chef să mă văd cu ea? Sigur că da. Eram în oraș cu Geir și Christina, i-am spus, suntem la Guldapan, poți veni până la noi?

A sosit o jumătate de oră mai târziu.

Radia.

— Azi am fost primită la Institutul de Arte Dramatice! a spus. Sunt atât de bucuroasă, e pur și simplu grozav! Și apoi mi-a venit chef să ne vedem, a spus și s-a uitat la mine.

I-am zâmbit.

Am stat în oraș toată seara, am băut mult, am mers până acasă la mine, am îmbrățișat-o în fața porții și apoi eu am urcat.

A doua zi m-a sunat Geir.

— E îndrăgostită de tine, omule, mi-a spus. Se vede de la o poștă. Ăsta a fost primul lucru pe care mi l-a zis Christina după ce am plecat ieri. Radiază toată, a spus. E incredibil de îndrăgostită de Karl Ove.

— Nu cred, am replicat. Era bucuroasă că intrase la Institut.

— Și de ce te-ar suna tocmai pe tine dacă era numai asta?

— De unde să știu eu? De ce n-o suni s-o întrebi?

— Și tu cum stai cu sentimentele?

— Bine.

Am fost cu Linda la cinema, am văzut, din cine știe ce motiv total stupid, noul film *Războiul stelelor*, care era pentru copii, și, după ce am constatat asta, ne-am dus la Folkoperan, unde am stat fără să vorbim prea mult.

Mă simțeam învins când am plecat de acolo, eram sătul să țin totul în mine, să nu fiu în stare să spun nici cel mai simplu lucru nimănui.

Apoi mi-a trecut. Mă simțeam bine singur, orașul era în continuare nou pentru mine, venise primăvara, o dată la două zile, la ora douăsprezece, îmi puneam adidașii și ieșeam la alergat în jurul cartierului Söder, erau zece kilometri, iar în zilele intermediare înotam câte o mie de metri. Slăbisem zece kilograme, reîncepusem să scriu. Mă trezeam la ora cinci, fumam și beam o cafea pe terasa de pe acoperiș, de unde se vedea întreg Stockholmul, apoi lucram până la

douăsprezece, pe urmă alergam sau înotam, după care ieșeam în oraș și stăteam să citesc într-o cafenea sau doar mă plimbam, dacă nu cumva mă întâlneam cu Geir. La opt și jumătate mă culcam, exact când soarele cobora, colorându-mi peretele de deasupra patului într-un roșu sângeriu. Am început să citesc *Jägarna på Karinhall* („Vânătorii de la Carinhall“) de Carl-Henning Wijkmark, recomandată de Geir, stăteam și citeam în lumina soarelui la apus, și brusc, din senin, m-am simțit plin de o fericire sălbatică și amețitoare. Eram liber, complet liber, iar viața era minunată. Mi se întâmpla să fiu copleșit de sentimentul acesta uneori, poate o dată la șase luni, era puternic și dura câteva minute, apoi se stingea. Ciudat a fost că de data aceasta nu s-a stins. Mă trezeam și eram vesel, nu mi se mai întâmplase așa ceva din copilărie. Stăteam pe terasă și cântam în lumina palidă a soarelui, și, când scriam, nu-mi păsa dacă era prost scris, pe lumea asta existau și alte lucruri mai bune decât scrisul romanelor, și, când alergam, corpul îmi era ușor ca o pană, în timp ce conștiința, care de regulă îmi era pregătită să fie defensivă, acum privea în jur, bucurându-se de frunzișul verde și bogat, de apa albastră a canalelor, de mulțimile de oameni de pretutindeni, de clădirile frumoase și de cele mai puțin frumoase. După ce veneam acasă și făceam duș, mâncam supă și pâine de secară, apoi ieșeam într-un parc și citeam mai departe din romanul de debut al lui Wijkmark despre maratonistul strecurat în cabana de vânătoare a lui Göring în timpul Olimpiadei de la Berlin din 1936, îi sunam pe Espen, pe Tore sau pe Eirik, pe mama, pe Yngve sau pe Tonje, cu care eram încă, nu ne spuseserăm nimic altceva, mergeam devreme la culcare, mă trezeam în toiul nopții și mâncam prune sau mere fără să știu nimic până când mă trezeam și găseam sâmburii zăcând pe podea, lângă pat. La începutul lui mai am fost la Biskops-Arnö, acceptasem cu șase luni înainte să țin o prelegere acolo, dar când sosisem la Stockholm îl sunasem pe Lemhagen și îi spusesem că trebuia s-o anulez, nu aveam despre ce să vorbesc, el îmi spusese să vin totuși, să-i ascult pe ceilalți vorbitori, poate să particip la discuții și să citesc un text sau două seara, dacă aveam ceva nou.

M-a întâmpinat în fața clădirii principale, mi-a spus că data aceea când luasem parte la seminarul pentru debutanți fusese ceva excepțional, nu mai participase vreodată la așa ceva, nici pe departe. Am înțeles ce voia să spună, atmosfera fusese specială atunci nu doar pentru mine.

Prelegerile erau plictisitoare și vorbitorii neinteresanți, altfel eram prea fericit ca să-mi pese. Doi islandezi mai în vârstă au fost singurii care au spus ceva original, dar tot ei au primit cele mai dure critici. Seara beam, Henrik Hovland era acolo și întreținea atmosfera cu istorioare din viața în teatrele de război, printre altele a povestit cum

mirosul fecalelor individuale devine după un număr de zile atât de puternic și de specific, încât după el îi poți simți pe alții chiar și în întuneric, la fel ca animalele, nimeni nu l-a crezut, dar au râs cu toții, în timp ce eu am repovestit scena grozavă dintr-una din cărțile lui Arild Rein unde personajul principal face un rahat atât de mare, încât îi rămâne în vasul de toaletă după ce trage apa, drept care el îl ia, și-l pune în buzunarul sacoului și iese din casă așa, cu el.

A doua zi, au venit doi danezi, Jeppe și Lars; prelegerea lui Jeppe a fost bună, și erau o companie plăcută la băutură. Au venit cu mine la Stockholm, am băut pe cinste, i-am trimis un mesaj pe telefon Lindei, ne-am întâlnit cu ea la Kvarnen, m-a îmbrățișat când a venit, am râs și am povestit, dar eu m-am posomorât dintr-odată, căci Jeppe era charismatic, inteligent peste medie și avea un aer puternic și masculin care n-avea cum să n-o impresioneze pe Linda, am presupus. Poate din cauza asta am început să discut cu ea. Dintre toate subiectele despre care puteam vorbi, am ales avortul. N-a părut s-o deranjeze, dar a plecat acasă după aceea, în timp ce noi am continuat, am ajuns într-un club de noapte care i-a refuzat accesul lui Jeppe, probabil din cauza pungii de plastic pe care o ducea, a înfățișării lui de individ epuizat și a faptului că era foarte băut. Am mers acasă la mine, Lars a adormit, eu și Jeppe am rămas treji, a răsărit soarele, el mi-a povestit despre tatăl lui, un om bun, și, când mi-a spus că murise, o lacrimă i s-a prelins pe obraz. Niciodată n-am să uit clipa aceea, poate pentru că s-a întâmplat cu totul din senin. Capul lui, sprijinit de perete, în prima lumină discretă a dimineții, lacrima ce i se prelingea pe obraz.

A doua zi am luat micul dejun la o cafenea, ei au plecat la aeroportul Arlanda, eu m-am întors să mă culc, uitasem fereastra deschisă, plouase, calculatorul, pentru care nu aveam nici un fel de *back-up*, era complet ud.

L-am pornit a doua zi și a funcționat perfect. Nimic nu mai putea merge prost. A sunat Geir, era 17 mai, ziua națională, nu ieșeam în oraș să mâncăm? El, Christina, Linda și cu mine? I-am povestit despre ultima discuție pe care o avusesem cu Linda, el a spus că există numai câteva lucruri despre care nu trebuie să discuți niciodată cu femeile, iar avortul era unul din ele. La naiba, Karl Ove, aproape toate au făcut avort la un moment dat! Cum te poți băga în asemenea chestii? Dar sun-o, nu e sigur că s-a supărat. În mod cert nici nu s-a mai gândit la asta.

— Nu pot s-o sun după așa ceva.

— Ce se poate întâmpla cel mai rău? Dacă s-a enervat pe tine, o să te refuze. Dacă nu, o să accepte. Trebuie să afli. Nu poți s-o lași baltă numai pentru că *ți se pare* că nu vrea să mai audă de tine.

Am sunat-o.

Ba da, voia să vină.

Am stat la Creperiet și am discutat în mare parte despre relația dintre Norvegia și Suedia, piesa de rezistență a lui Geir. Linda mă privea des, nu părea ofensată, dar nu puteam fi sigur până nu rămâneam singuri – și abia atunci am putut să-mi cer scuze. Nu, nu aveam pentru ce să-mi cer scuze, a spus ea, ai dreptul la părerea ta. Nu e nimic rău în asta. Și cum rămâne cu Jeppe? m-am gândit eu, dar bineînțeles că n-am spus nimic.

Ne-am dus la Folkoperan. Era locul preferat al Lindei. În fiecare seară, la închidere, cântau imnul Rusiei, iar ei îi plăcea tot ce venea din Rusia, în special Cehov.

— L-ai citit pe Cehov? m-a întrebat.

— Nu, am spus eu.

— Nu? *Trebuie* să-l citești.

Buzele îi alunecau într-o parte când era înflăcărată, dezvelindu-i dinții, în clipa dinainte să spună ceva, și eu stăteam și o observam în timp ce vorbea. Avea buze atât de frumoase! Și ochii ei, gri-verzui și scăpărători, erau atât de frumoși încât te durea să privești în ei.

— Filmul meu preferat e tot rusesc. *Soare înșelător*, l-ai văzut?

— Nu, din păcate.

— Trebuie să-l vedem odată. E o fetiță minunată acolo. Face parte din organizația de pionieri, o mișcare politică excepțională pentru copii. Linda a râs. Se pare că am multe să-ți arăt. Apropo, la restaurantul Kvarnen se ține o după-amiază literară peste… cinci zile. Am să citesc acolo. Ți-ar plăcea să vii?

— Sigur. Ce-ai să citești?

— Din Stig Sæterbakken.

— De ce?

— L-am tradus în suedeză.

— Serios? De ce nu mi-ai spus?

— Nu m-ai întrebat, a replicat ea și a zâmbit. Vine și el. Am emoții, norvegiana mea nu e atât de bună pe cât credeam. Dar el a citit cartea, în orice caz, și n-a avut nici un comentariu de făcut la adresa limbajului. Ție îți place?

— *Siamez* îmi place foarte mult.

— Pe acesta l-am tradus. Împreună cu Gilda, ți-o amintești?

Am dat din cap afirmativ.

— Dar ne putem întâlni înainte de asta. Ești ocupat mâine?

— Nu, mâine e bine.

Din difuzor se auzeau primele tonuri ale imnului rusesc. Linda s-a ridicat, și-a îmbrăcat haina și s-a uitat la mine.

— Ne vedem tot aici? La opt?

— În regulă, am spus.

Ne-am oprit în fața restaurantului, cea mai scurtă rută până acasă la ea era mai departe pe Hornsgatan, în timp ce eu trebuia s-o iau în

partea opusă.

— Te conduc până la tine, a spus ea. Pot?

— Bineînțeles.

O vreme am mers fără să ne vorbim.

— E ciudat, am spus când am început să urcăm pe una din străzile transversale, înspre Mariaberget. Îmi place atât de mult să fiu în preajma ta, și totuși nu reușesc să spun nimic. De parcă mă reduci la tăcere.

— Am observat, a spus ea și mi-a aruncat o privire scurtă. Nu-i nici o problemă. Nu pentru mine, în orice caz.

De ce nu? m-am gândit eu. Ce să faci cu un bărbat care nu spune nimic?

Iar am rămas tăcuți. Clădirile de cărămidă de pe ambele părți făceau ca pașii noștri, pe strada pietruită, să aibă ecou.

— A fost o seară plăcută, a spus ea.

— Puțin ciudată, am spus. E 17 mai, ziua aceasta o am întipărită în gene, și tot timpul am avut senzația că lipsește ceva. De ce nu sărbătorește nimeni?

M-a mângâiat pe braț.

Oare voia să-mi spună că nu conta dacă spuneam tâmpenii?

Ne-am oprit pe strada de sub apartamentul meu și ne-am privit unul pe celălalt. Am făcut un pas în față și am îmbrățișat-o.

— Atunci ne vedem mâine, am spus.

— Da. Noapte bună!

M-am oprit în ușă și am ieșit afară în clipa următoare, voiam s-o mai văd o dată.

Cobora dealul, singură cu sine.

O iubeam.

Și atunci ce naiba putea fi atât de dureros?

A doua zi, am scris ca de obicei, am alergat ca de obicei, am stat afară și am citit, ca de obicei, de data aceasta la cafeneaua Lasse i Parken, chiar lângă insula Långholmen. Dar nu reușeam să mă concentrez, mă gândeam numai la Linda. Mă bucuram că aveam să mă întâlnesc cu ea, nici nu-mi puteam dori altceva, dar o umbră plana deasupra acestor gânduri, în contrast cu toate celelalte gânduri pe care le aveam în zilele acelea.

De ce?

Din cauza a ce se întâmplase atunci?

Bineînțeles. Dar nu știam exact ce anume era, aveam doar o senzație și nu reușeam s-o transpun într-un gând mai clar.

Conversația a mers la fel de anevoios în seara aceea, iar acum asta o afecta și pe ea, emoția și fericirea din ziua precedentă aproape îi dispăruseră.

După vreo oră, ne-am ridicat și am plecat. Pe stradă m-a întrebat

dacă voiam s-o însoțesc până acasă și să bem un ceai la ea.

— Cu plăcere, am spus.

În timp ce urcam scările, mi-am amintit dintr-odată episodul cu gemenele poloneze. Era o întâmplare remarcabilă, dar nu puteam să i-o povestesc, ar fi dezvăluit prea mult din complexitatea sentimentelor mele față de ea.

— Aici locuiesc, a spus. Ia un loc, eu am să fac niște ceai.

Era un apartament cu o cameră, într-un capăt era un pat, în celălalt, o masă. M-am descălțat, dar haina mi-am lăsat-o pe mine, și m-am așezat pe marginea scaunului.

Ea fredona.

Când, imediat după, mi-a pus în față o ceașcă de ceai, a spus:

— Cred că ai început să-mi fii drag, Karl Ove.

„Drag“? Asta era tot? Și mi-o spunea în față?

— Și mie îmi placi foarte mult, am spus.

— Da? a făcut ea.

A urmat o pauză.

— Crezi că putem fi mai mult decât prieteni? m-a întrebat după o clipă.

— Vreau să fim prieteni, am spus.

S-a uitat la mine. Apoi s-a uitat în jos, a părut că atunci își descoperea cana, a dus-o la buze.

M-am ridicat.

— Tu ai prietene femei? a spus ea. Vreau să spun… care să-ți fie doar prietene?

Am scuturat din cap.

— De fapt, ba da, am avut când mergeam la școală. Dar e mult de atunci.

Ea s-a uitat iar la mine.

— Cred că am să plec, am spus. Mulțumesc pentru ceai.

S-a ridicat și m-a condus până la ușă. Am făcut câțiva pași în hol înainte să mă întorc, ca să nu aibă ocazia să mă îmbrățișeze.

— Pa pa! am spus.

— Pa pa!

A doua zi dimineață, m-am dus la Lasse i Parken. Am pus un caiet pe masă și am început să-i scriu o scrisoare. I-am scris ce însemna ea pentru mine. Ce însemnase atunci când o văzusem prima dată și ce însemna acum. I-am scris despre buzele care îi alunecau într-o parte când se înflăcăra, despre ochii ei, cum scăpărau și cum își deschideau întunericul, absorbind lumina în ei. I-am scris despre felul cum mergea, legănând doar foarte puțin din fund, aproape ca un bărbat. Despre trăsăturile ei mărunte, japoneze. Despre râsul ei, care uneori putea învălui totul, cum o iubeam în momentele acelea. Despre cuvintele pe care le folosea cel mai des, cât de mult îmi plăcea modul

ei de a pronunța „stele“ și cum azvârlea cuvântul „incredibil“. I-am scris că astea erau lucruri pe care doar le văzusem și că nu o cunoșteam deloc, habar n-aveam ce gândea și știam foarte puțin despre cum vedea ea lumea și oamenii care o populau, dar ceea ce văzusem era suficient, știam că o iubesc și că o voi iubi mereu.

— Karl Ove! a spus cineva.

Mi-am ridicat privirea.

Era ea.

Am întors caietul.

Cum era posibil?

— Bună, Linda! am spus. Mulțumesc pentru ceaiul de ieri.

— Mulțumesc și eu. Sunt aici cu o prietenă. Ai prefera să stai de unul singur?

— Da, dacă nu te superi. Lucrez, înțelegi?

— Sigur că înțeleg.

Ne-am uitat unul la celălalt. Eu am dat din cap.

O fată de vârsta ei a venit cu două cești de cafea în mână. Linda s-a întors către ea, s-au dus în celălalt capăt al cafenelei și s-au așezat.

Am scris cum în clipa aceea ea s-a așezat în spate.

Dac-aș putea depăși distanța aceea! am scris. Aș fi dat orice pentru asta. Dar nu pot. Te iubesc, și e posibil ca și tu să crezi că mă iubești, dar nu e așa. Cred că mă placi, sunt destul de sigur de asta, dar nu sunt suficient pentru tine, și undeva în adâncul tău știi asta. Poate ai nevoie de cineva acum, și uite că am apărut eu, și tu te-ai gândit că ar putea ieși ceva. Dar eu nu vreau să fiu un simplu cineva, nu mi-e de ajuns, trebuie să fie totul sau nimic, trebuie să arzi la fel de intens ca mine. Să vrei la fel ca mine. Înțelegi? Ah, știu că înțelegi! Te-am văzut puternică, te-am văzut slabă și te-am văzut deschisă către lume. Te iubesc, dar nu e suficient. Iar să fim prieteni e lipsit de sens. Nici măcar nu pot vorbi cu tine! Ce fel de prietenie ar fi asta? Sper să nu mi-o iei în nume de rău, încerc doar să spun lucrurilor pe lume. Te iubesc, asta e. Și într-un fel sau altul te voi iubi mereu, indiferent ce se întâmplă cu noi.

M-am semnat, m-am ridicat, am aruncat o privire înspre ele, numai prietena ei stătea în așa fel încât mă putea vedea, și ea nu știa cine eram, așa că am plecat de acolo neobservat, m-am grăbit spre acasă, am pus scrisoarea într-un plic, m-am schimbat în trening și am dat o tură în jurul cartierului Söder.

În zilele următoare am simțit cum crește în mine viteza. Alergam, înotam, făceam tot posibilul să-mi controlez neliniștea, compusă în mod egal din fericire și durere, dar în zadar, tremuram de o surescitare ce nu părea să se atenueze vreodată, făceam plimbări nesfârșite prin oraș, alergam, înotam, stăteam treaz nopțile, nu reușeam să mănânc, spusesem nu, gata, trebuia să se termine.

Evenimentul literar era într-o sâmbătă. Când a venit ziua respectivă, eu mă hotărâsem să nu merg. L-am sunat pe Geir să văd dacă voia să ne întâlnim în oraș, voia, la ora patru la KB, așa am convenit, am dat o fugă până la centrul sportiv Eriksdalsbadet, mai mult de o oră am înotat înainte și înapoi în bazinul de afară, era minunat, aerul era rece, apa caldă, cerul gri și plin de o ploaie ușoară, și nici un om nu era prin apropiere. Înotam fără oprire. Când am ieșit, eram înfierbântat de oboseală. M-am schimbat, am stat puțin afară și am fumat, apoi am luat-o înspre centru, cu geanta pe umăr.

Geir nu era acolo când am ajuns. M-am așezat la o masă de lângă geam și am comandat o bere. Câteva minute mai târziu, a apărut și el, cu mâna întinsă.

— Ceva nou? a întrebat așezându-se.

— Da și nu, am spus și i-am povestit ce se întâmplase în ultimele zile.

— Și acum te încăpățânezi să fii atât de dramatic! a spus el. N-o poți lăsa mai moale? Chiar nu trebuie să fie totul sau nimic.

— Nu, am spus eu. Dar, în cazul de față, așa e.

— Ai trimis scrisoarea?

— Nu. Nu încă.

Exact atunci am primit un mesaj. Era de la Linda.

„Nu te-am văzut la după-amiaza de lectură. Ai fost?“

Am început să-i scriu un răspuns.

— Nu poți s-o lași pe mai târziu? a spus Geir.

— Nu.

„N-am putut veni. Cum a fost?“

Am trimis mesajul și am ridicat paharul înspre Geir.

— Noroc!

— Noroc!

Un nou mesaj.

„Mi-a fost dor de tine. Unde ești?“

Dor?

Inima îmi bubuia în piept. M-am apucat să-i răspund.

— Încetează! a spus Geir. Dacă nu, să știi că plec.

— Termin imediat. Așteaptă o secundă!

„Și mie mi-e dor de tine. Sunt la KB.“

— E Linda, nu-i așa? a spus Geir.

— Da.

— Pari foarte tulburat, a continuat el. Îți dai seama? Aproape că mi-a venit să fac cale-ntoarsă când te-am văzut.

Alt mesaj.

„Vino la mine, Karl Ove! Sunt la Folkoperan. Te aștept.“

M-am ridicat.

— Îmi cer scuze, Geir, dar trebuie să plec.

— Acum?

— Da.

— Nu, acum trebuie să încetezi, omule! Nu poate să aștepte și ea juma' de oră? N-am luat metroul până în oraș ca să stau aici și să beau singur. Asta pot să fac și acasă.

— Îmi cer scuze, am spus. Te sun.

Am fugit în stradă, am făcut semn unui taxi, îmi venea să strig de nerăbdare la semafoare, dar apoi mașina a tras în fața operei, am plătit și am intrat.

Linda stătea la parter. De îndată ce am văzut-o, am înțeles că nu era nici o grabă.

Ea a zâmbit.

— Ce repede ai ajuns!

— Am avut impresia că era ceva urgent.

— Nu, nu, nici vorbă!

Am îmbrățișat-o și m-am așezat.

— Vrei să bei ceva? am întrebat-o.

— Tu ce vrei să bei?

— Nu știu. Vin roșu?

— În regulă.

Am împărțit o sticlă de vin roșu, am vorbit despre tot felul de mărunțișuri, nimic semnificativ, așa era tot timpul între noi. De fiecare dată când privirile ni se întâlneau, mă simțeam străbătut de un fior, urmat de un bubuit greoi – inima.

— E o petrecere la Vertigo chiar acum, a spus ea. Vrei să vii?

— Da. Sună bine.

— E și Stig Sæterbakken.

— Asta poate nu-i chiar atât de bine. L-am desființat o dată. Și apoi am citit un interviu în care spunea că ținea minte toate criticile primite. Recenzia pe care o scrisesem eu trebuie să fi fost dintre cele mai proaste. O pagină întreagă în *Morgenbladet.* Și apoi s-a luat el de Tore și de mine într-o dezbatere, o dată. Ne-a numit „Faldbakken și Faldbakken"[20]. Dar bănuiesc că ție asta nu-ți spune nimic.

Ea a scuturat din cap.

— Putem merge în altă parte.

— Nu, nu, Doamne! Mergem acolo.

Când am părăsit opera, începuse să se întunece. Norii care atârnaseră pe cer toată ziua se îngroșaseră.

Am luat un taxi. Vertigo se afla într-un subsol, era mare înghesuială când am ajuns, aerul era cald și dens de fum, așa că m-am întors către Linda și i-am spus că poate nu era nevoie să rămânem prea mult.

— Nu cumva e Knausgård? am auzit o voce.

M-am întors într-acolo. Era Sæterbakken. A zâmbit și s-a întors către alții:

— Eu și Knausgård suntem dușmani. Nu-i așa? a adăugat el și s-a uitat în sus la mine.

— Eu nu sunt, am spus.

— Nu fi laș acum! Dar ai dreptate, am încheiat episodul ăla. Scriu un roman nou și încerc să procedez ca tine. Să scriu mai mult în stilul tău.

Iisuse! m-am gândit. Ce compliment!

— Aha! am făcut. Sună interesant.

— Da, e foarte interesant. Așteaptă și ai să vezi!

— Vorbim, am spus.

— Vorbim.

Ne-am dus la bar, am comandat gin cu apă tonică, am găsit două scaune libere și ne-am așezat. Linda cunoștea multă lume, se plimba și stătea de vorbă cu ei, dar de fiecare dată se întorcea la mine. Am băut tot mai mult, dar senzația plăcută, relaxantă pe care o avusesem văzând-o pe Linda la operă nu s-a stins. Ne uitam unul la celălalt, eram împreună. Și-a pus mâna pe umărul meu, eram împreună. Privirile ni s-au întâlnit pe deasupra mulțimii, ea discuta cu altcineva, și a zâmbit, eram împreună.

După ce stăteam deja acolo de câteva ore și ne așezaserăm în două fotolii dintr-o cameră mai mică din capătul localului, Sæterbakken a venit la noi și ne-a întrebat dacă putea să ne facă masaj la tălpi. Se pricepea, a spus. Eu am refuzat. Linda și-a scos pantofii și și-a lăsat picioarele în brațele lui. El a început să i le frământe și să i le mângâie, privind-o în tot timpul acesta în ochi.

— Mă pricep, așa-i?

— Da, a fost plăcut, a spus Linda.

— Acum e rândul tău, Knausgård.

— Nu sunt interesat.

— Ești fricos? Haide, descalță-te!

În cele din urmă m-am supus, m-am descălțat și mi-am lăsat picioarele pe mâinile lui. Masajul în sine a fost plăcut, dar faptul că Stig Sæterbakken stătea acolo și îmi strângea picioarele, păstrând tot timpul pe buze un zâmbet ce cu greu putea fi numit altfel decât diabolic, făcea situația cel puțin ambiguă.

Când a încheiat, l-am întrebat despre ultimul lui volum de eseuri, despre ideea de rău, apoi m-am învârtit puțin prin local, am băut pahar după pahar, când dintr-odată am zărit-o pe Linda, stătea sprijinită de un perete și purta o conversație cu o fată. Era cea pe care o văzusem la Valborg, Hilda, Wilda? Nu, fir-ar! Gilda.

Ce frumoasă era Linda!

Și incredibil de plină de viață.

Era posibil să devină a mea?

Nici n-am apucat să mă gândesc bine la asta, că privirile ni s-au

intersectat.

Ea a zâmbit și mi-a făcut semn cu mâna.

M-am dus într-acolo.

Sosise momentul.

Acum ori niciodată.

Am înghițit în sec și mi-am pus mâna pe umărul ei.

— Ea e Gilda, mi-a spus.

— Ne-am cunoscut deja, a replicat Gilda și a zâmbit.

— Vino! am chemat-o.

S-a uitat la mine întrebătoare.

Ochii i s-au întunecat.

— Acum?

Nu i-am răspuns, am prins-o doar de mână.

Am traversat localul fără un cuvânt. Am deschis ușa, am urcat scările.

Ploua cu găleata.

— Te-am mai luat deoparte o dată, am spus. N-a mers prea bine atunci. Și poate că nici de data asta n-o să fie mai grozav. Asta e. Dar vreau să-ți spun ceva. Despre tine.

— Despre mine? a repetat ea, stând în fața mea și privindu-mă, cu părul deja ud, cu fața lucind deja de picuri de apă.

— Da.

Și am început să-i spun ce însemna ea pentru mine. Tot ce scrisesem în scrisoare i-am spus. I-am descris buzele, ochii, modul cum mergea, cuvintele pe care le folosea. I-am spus că o iubeam chiar dacă n-o cunoșteam. I-am spus că vreau să fim împreună. Că era singurul lucru pe care mi-l doream.

Ea s-a ridicat pe vârfuri, și-a ridicat fața înspre a mea, eu m-am aplecat și am sărutat-o.

Apoi totul s-a întunecat.

M-am trezit în timp ce doi bărbați mă trăgeau de picioare peste asfalt, până sub un portic. Unul vorbea la telefonul mobil, poate e vorba de droguri, nu știm, a spus. S-au oprit și s-au aplecat deasupra mea.

— Ești treaz?

— Da. Unde sunt?

— În față la Vertigo. Ai luat droguri?

— Nu.

— Cum te numești?

— Karl Ove Knausgård. Cred că am leșinat. Dar nu e nici un pericol. Sunt bine.

Am văzut-o pe Linda venind înspre mine.

— E treaz? a întrebat.

— Bună, Linda! am spus. Ce s-a întâmplat?

— Nu mai e nevoie să veniți, a reluat bărbatul la telefon. E totul în regulă. S-a trezit și pare să n-aibă nimic.

— Ai leșinat, cred, a spus Linda. Te-ai prăbușit dintr-odată.

— Ah, la naiba! am spus. Îmi pare rău.

— N-are de ce să-ți pară rău, a spus ea. Ce mi-ai spus… Nimeni nu mi-a spus vreodată ceva atât de frumos.

— Te descurci? m-a întrebat unul dintre bărbați.

Am dat din cap, și ei au plecat.

— E din cauză că m-ai sărutat, am spus. Am simțit parcă ceva negru izbindu-mă în plin. Și apoi m-am trezit aici. M-am ridicat și am făcut câțiva pași șovăitor. Cel mai bine e să mă duc acasă, am urmat. Dar poți veni și tu, dacă vrei.

Ea a râs.

— Mergem la mine. O să am eu grijă de tine.

— Sună minunat să ai tu grijă de mine.

A zâmbit și și-a scos mobilul din buzunarul hainei. Părul îi era lipit de frunte. M-am uitat la hainele mele. Pantalonii mi se făcuseră negri de la ploaie. Mi-am trecut mâna prin păr.

— În mod straniu, nu mai sunt beat, am spus. Dar mi-e o foame de lup.

— Când ai mâncat ultima dată?

— Ieri, cândva. Cred că dimineață.

În clipa aceea ea a prins la telefon dispeceratul de taxi, și-a dat ochii peste cap înspre mine, a spus adresa, și zece minute mai târziu eram în mașină, mergând prin ploaie și prin noapte.

Când m-am trezit, la început nu știam unde mă aflu. Dar apoi am văzut-o pe Linda și mi-am amintit totul. M-am înghesuit lângă ea, a deschis ochii, am făcut iar dragoste, și era ceva atât de just, atât de bine, simțeam asta cu toată ființa mea, eram împreună, și i-am spus și ei.

— Trebuie să facem copii împreună. Orice altceva ar fi o crimă împotriva naturii.

Ea a râs.

— E predestinat, am spus. Sunt absolut sigur. Niciodată n-am mai simțit așa ceva.

Ea s-a oprit din râs și s-a uitat la mine.

— Tu vorbești serios?

— Da, am spus. Dacă nu cumva tu ai altă impresie. Atunci se schimbă situația. Dar nu ai, nu? Simt și asta.

— E adevărat? a spus ea. Tu stai aici, în patul meu? Și spui că vrei să ai copii cu mine?

— Da. Și tu simți la fel, nu-i așa?

A dat din cap.

— Dar n-aș fi spus-o niciodată.

Pentru prima dată în viața mea eram cu desăvârșire fericit. Pentru prima dată nu era nimic care să-mi poată umbri fericirea. Eu și Linda eram împreună tot timpul, ne întindeam unul după celălalt peste tot, la semafor, la masă în restaurant, în autobuz, în parc, nu mai existau alte nevoi sau dorințe decât nevoia și dorința de celălalt. Mă simțeam complet liber, însă numai împreună cu ea, în clipa în care eram despărțiți începea să-mi lipsească. Era straniu, energiile erau extrem de puternice și de bun augur. Geir și Christina ne-au spus că nu se putea sta cu noi, nu aveam ochi pentru nimeni altcineva, și era adevărat, nu exista nici un univers în afara celui pe care îl creaserăm. În ziua solstițiului de vară am plecat pe Runmarö, unde Mikaela închiriase o cabană, eu m-am trezit râzând și cântând în miez de noapte suedeză, ca un idiot vesel care bolborosește întruna, fiindcă totul avea sens, totul era încărcat de semnificație, era de parcă o lumină nouă se revărsase deasupra lumii. La Stockholm mergeam la piscină, stăteam pe iarbă în parcuri și citeam, mâncam la restaurant, nu conta ce făceam, faptul că făceam eram important. Citeam Hölderlin, și poeziile lui se infiltrau în mine ca apa, nimic nu era de neînțeles, extazul din poeme și extazul din mine erau unul și același lucru, și, pe deasupra, în fiecare zi din iunie, toată luna iulie și toată luna august a fost soare. Ne-am povestit totul despre noi, așa cum fac îndrăgostiții, chiar dacă știam că nu putea dura la nesfârșit, iar gândul că, de fapt, s-ar putea totuși să dureze era înfricoșător, fiindcă toată fericirea asta avea ceva insuportabil, și noi trăiam în ea de parcă n-am fi știut. Urma să vină toamna, dar nu ne-am îngrijorat, cum am fi putut să ne facem griji când totul era atât de bine?

Într-o dimineață când eram la duș, ea m-a strigat din cameră. Am ieșit, stătea goală pe patul care fusese împins lângă fereastră, ca să putem privi în sus la cer.

— Uite! a spus. Vezi norul acela?

M-am întins lângă ea. Cerul era complet albastru, fără nici un nor, în afară de unul singur care plutea în derivă înspre noi. Avea formă de inimă.

— Da, am spus și i-am strâns mâna.

A râs.

— Totul e perfect. Niciodată nu m-am simțit așa. Sunt atât de fericită cu tine. Atât de fericită!

— Și eu.

Am mers cu barca în arhipelagul Stockholm. Am închiriat o cabană în pădure, la oarecare distanță de un hostel pentru tineret. Ne-am plimbat pe insulă cu orele, ne-am adâncit departe în pădure, totul mirosea a pin și a iarbă neagră, și am ajuns deodată la un versant abrupt: sub noi se afla marea. Am mers mai departe, am ajuns la o pajiște, ne-am oprit și ne-am uitat la vaci, s-au uitat și ele la noi, am

râs, ne-am făcut poze unul altuia, ne-am cățărat într-un copac, am stat acolo ca doi copii și am vorbit.

— Odată, am spus eu, trebuia să cumpăr țigări de la benzinărie pentru tata. Era la vreo doi kilometri de casă. Aveam poate șapte sau opt ani. Drumul trecea prin pădure, și îl știam pe dinafară. Și acum îl știu pe dinafară, apropo. Deodată, am auzit un foșnet în tufișuri. M-am oprit și m-am uitat într-acolo, și am văzut o pasăre absolut superbă, știi, mare și viu colorată. Nu mai văzusem niciodată ceva similar, părea să fi venit dintr-o țară îndepărtată și exotică. Africa, Asia. S-a îndepărtat țopăind, apoi și-a luat zborul și a dispărut. N-am mai văzut niciodată o asemenea pasăre de atunci și nici n-am aflat ce putea să fie.

— Serios? a spus Linda. Și mie mi s-a întâmplat odată același lucru. La țară, la o prietenă. Stăteam cățărată într-un copac, da, ca acum, și-i așteptam pe prietenii mei să se întoarcă. Până la urmă mi-am pierdut răbdarea și am sărit jos. Am hoinărit fără direcție și, la un moment dat, am zărit o pasăre viu colorată, într-adevăr minunată. N-am mai văzut niciodată după aceea așa ceva.

— Serios?

— Da.

Așa era tot timpul, totul avea sens, viețile noastre se contopeau pur și simplu. La întoarcerea de pe insulă, am vorbit despre numele primului nostru copil.

— Dacă va fi băiat, am spus, aș vrea un nume simplu. Ola, întotdeauna mi-a plăcut, cum ți se pare?

— E frumos, a spus. Foarte norvegian, îmi place.

— Da, am spus și m-am uitat pe geam.

O bărcuță de pescuit venea legănându-se spre noi. Pe numărul de înregistrare scria OLA.

— Uite acolo! am spus.

Linda s-a aplecat înainte.

— Atunci e hotărât, a spus. Rămâne Ola!

Într-o seară târzie, urcam amândoi dealul spre casa mea, încă în prima etapă a relației noastre, febrilă, și, la un moment dat, după o perioadă de tăcere, Linda a zis:

— Karl Ove, trebuie să-ți spun ceva.

— Ce anume?

— Odată am încercat să-mi iau viața.

— Ce spui?

Ea n-a răspuns, și-a coborât privirea.

— Demult? am întrebat-o.

— Acum vreo doi ani. Când am fost internată.

M-am uitat la ea, nu voia să-mi întâlnească privirea, m-am apropiat și am strâns-o în brațe. Am stat mult așa. Apoi am urcat scările și am

luat liftul, am descuiat apartamentul, ea s-a așezat pe pat, eu am deschis fereastra, și toate sunetele din noaptea de vară târzie au pătruns până la noi.

— Vrei niște ceai? am spus.

— Aș vrea.

M-am dus în chicinetă și am așezat ceainicul pe foc, am scos două cești și am pus câte un plic de ceai în fiecare. I-am întins apoi una din ele și am rămas în picioare, sorbind din cealaltă în fața ferestrei deschise, în timp ce ea a început să povestească. Mama ei o luase de la spital, trebuiau să meargă acasă să ia ceva. Când s-au apropiat, Linda a luat-o la fugă. Mama ei a alergat după ea. Linda a fugit cât a putut de tare, pe ușa de la intrare, pe scări în sus, în apartament și până la fereastră. Când, la doar câteva secunde mai târziu, mama ei a ajuns înăuntru, Linda deschisese deja geamul și se cățărase pe pervaz. Mama ei a venit în goană și, exact când Linda se pregătea să sară, a prins-o și a tras-o înăuntru.

— Am turbat. Cred că voiam s-o omor. Am tăbărât pe ea, ne-am luptat vreo zece minute. Am răsturnat frigiderul. Dar ea era mai puternică, bineînțeles că era mai puternică. Până la urmă, s-a cățărat pe pieptul meu, și m-am dat bătută. A sunat la poliție, au venit, m-au luat și m-au dus înapoi la spital.

A urmat o pauză. M-am uitat la ea, privirile ni s-au întâlnit pentru o clipă.

— Mi-e rușine de mine, a spus. Dar m-am gândit că trebuie să afli la un moment dat.

Nu știam ce-ar fi trebuit să spun. Era o prăpastie între situația ei de atunci și situația noastră de acum. În orice caz, așa părea. Dar poate nu și pentru ea.

— De ce ai făcut toate astea? am spus.

— Nu știu. Cred că nici mie nu-mi era prea clar pe atunci. Dar îmi amintesc toată desfășurarea evenimentelor. Fusesem într-o stare maniacală timp de mai multe săptămâni la sfârșitul verii. Într-o seară, Mikaela a venit la mine și m-a găsit ghemuită pe masa din bucătărie, recitând numere. Ea și Öllegård m-au dus de urgență la psihiatrie. Medicii mi-au dat câteva sedative și au întrebat-o pe Mikaela dacă putea să mă ia acasă la ea câteva zile. Perioadele de genul ăsta au continuat toată toamna. Până la urmă am căzut într-o depresie atât de profundă, încât simțeam că nu există nici o ieșire din ea. M-am îndepărtat de toți cunoscuții, pentru că nu voiam ca vreunul să fie ultimul om care să mă vadă în viață. Psihoterapeutul la care mergeam m-a întrebat dacă aveam gânduri de suicid, eu am izbucnit pur și simplu în plâns, și ea a spus că nu-și poate asuma răspunderea pentru mine între ședințele de terapie, așa că am fost internată. Am văzut actele de la ședința de internare. Treceau mai multe minute între

întrebări și răspunsurile mele, scria acolo, și îmi amintesc de asta, mi-era aproape imposibil să vorbesc, să spun ceva, cuvintele păreau să fie undeva foarte departe. Totul era undeva departe. Fața mi-era complet rigidă, nu schițam nici cea mai mică expresie.

S-a uitat la mine. M-am așezat pe pat, ea a pus cana pe masă și s-a lăsat pe spate. M-am întins alături. Era un fel de greutate în întunericul de afară, un fel de corporalitate străină nopții de vară. Un tren trecea peste podul de la Riddarfjärden.

— Eram moartă, a continuat Linda. Nu că aș fi vrut să părăsesc viața. O părăsisem deja. Când psihoterapeutul a spus că trebuie să fiu internată, am simțit o ușurare, cineva avea să aibă grijă de mine. Dar, când am ajuns la spital, mi s-a părut imposibil. Nu puteam sta acolo. Și atunci am început să-mi plănuiesc evadarea. Singura mea posibilitate de a ieși era să primesc învoire de o zi ca să-mi aduc haine și lucruri personale de acasă. Trebuia să mă însoțească cineva, și singura persoană la care m-am putut gândi a fost mama.

A rămas tăcută.

— Dar, dacă *într-adevăr* aș fi vrut, aș fi reușit. Așa mi se pare acum. N-aș fi avut nevoie să deschid fereastra. Puteam să sar prin ea. N-ar fi fost nici o diferență. Tocmai precauția asta… Da, dacă aș fi vrut într-adevăr, din toată ființa, s-ar fi putut.

— Mă bucur că nu s-a putut, am spus și am mângâiat-o pe păr. Dar ți-e teamă că se va întâmpla din nou?

— Da.

A urmat o pauză.

Fata de la care închiriasem garsoniera scotocea ceva de cealaltă parte a ușii. Pe terasa de deasupra noastră tușea cineva.

— Mie nu-mi este, am spus.

Ea și-a întors capul spre mine.

— Nu?

— Nu. Te cunosc.

— Nu în întregime.

— Îmi dau seama de asta, am spus și am sărutat-o. Dar nu se va mai întâmpla niciodată, sunt sigur.

— Atunci sunt și eu sigură, a spus ea, a zâmbit și m-a strâns în brațe.

Nopțile nesfârșite de vară, atât de luminoase și deschise, când ne plimbam prin baruri și cafenele în diferite părți ale orașului, în taxiuri negre, singuri sau împreună cu alții, când starea de beție nu era ceva amenințător, distructiv, ci un val ce ne ridica tot mai sus, începuseră să se întunece încet și pe neobservate, cerul era parcă prins de pământ, inefabilul și tranzitoriul aveau tot mai puțin spațiu de manevră, ceva le umplea și le ținea strâns, până când în sfârșit noaptea se lăsa imobilă, un zid de întuneric cobora seara și se ridica

dimineața, și noaptea de vară ușoară, schimbătoare a devenit dintr-odată de neimaginat, ca un vis pe care în van încerci să-l recapitulezi când te trezești.

Linda începuse să meargă la Institutul de Arte Dramatice, cursul introductiv era greu, erau puși intenționat în toate situațiile posibile și imposibile, în ideea că învățau cel mai bine sub presiune, de la sine, pe parcurs. Când ea se ducea cu bicicleta la școală, dimineața, eu porneam spre apartamentul meu să scriu. Povestirea despre îngeri o transformasem într-o povestire despre o femeie care tocmai născuse într-o maternitate în 1944, gândurile îi erau împrăștiate, dar ceva nu mergea, textul era prea departe, distanța era prea mare, și totuși am continuat, m-am luptat pagină după pagină, nu mai conta atât de mult, cea mai importantă, nu, singura din viața mea era Linda.

Într-o duminică am luat prânzul la o cafenea din Östermalm, se numea Oscar și era aproape de Karlaplan, stăteam afară, Linda cu o pătură deasupra picioarelor, eu mâncam un sendviș, ea, o salată de pui, pe stradă era o liniște de duminică, clopotele bisericii din apropiere tocmai anunțaseră slujba. Trei fete stăteau la masa din spatele nostru, și doi bărbați în spatele lor. Pe mesele de lângă stradă țopăiau niște vrăbii. Păreau complet domestice, săreau mărunt până la farfuriile lăsate acolo și își mișcau tot capul înfigându-și ciocul în mâncare.

Dintr-odată, o umbră a crescut prin aer, m-am uitat în sus, era o pasăre enormă, venea în viteză înspre noi, a plonjat pe o masă cu vrăbii, a înșfăcat-o pe una din ele în gheare, apoi s-a ridicat din nou în văzduh.

M-am întors spre Linda. Ea rămăsese cu privirea ațintită în sus și cu gura căscată.

— Am visat eu sau chiar a venit o pasăre răpitoare și a prins o vrabie?

— N-am mai văzut așa ceva. E îngrozitor, a spus Linda. În mijlocul orașului? Ce-a mai fost și asta? Un vultur? Un șoim? Biata vrabie!

— Trebuie să fi fost un șoim, am spus și am râs.

Scena mă înveselise. Linda m-a privit cu ochi zâmbitori.

— Bunicul meu din partea mamei era chel, am spus. Avea doar o coroniță de păr alb la spate. Când eram mic, obișnuia să spună că i-a furat părul uliul găinilor. Arăta cum își înfipsese ghearele în el și-și luase zborul cu păr cu tot. Dovada era coronița rămasă. Și o vreme l-am crezut. Mă uitam în sus către cer, după pasăre. Dar nu s-a arătat niciodată.

— Până azi! a spus Linda.

— Nu sunt sigur că e aceeași.

— Nu, a spus ea și a zâmbit. Când aveam cinci ani, țineam un hamster mic într-o cușcă. Vara stăteam la țară, și atunci obișnuiam să-i dau drumul, puneam cușca pe iarbă și-l lăsam să umble puțin prin iarbă. Într-o dimineață, în timp ce stăteam pe terasă și mă uitam la el, a apărut pe neașteptate o pasăre răpitoare, s-a năpustit, și vâj! –

hamsterul meu era deja în aer.

— Serios?

— Da.

— Îngrozitor!

Am râs și am împins farfuria la o parte, mi-am aprins o țigară și m-am lăsat pe spate.

— Bunicul meu matern avea pușcă, îmi aduc aminte. Trăgea uneori în ciori. Pe una a rănit-o, adică a împușcat-o în picior. A supraviețuit și trăiește și azi acolo, la fermă. Cel puțin așa susține Kjartan. O cioară oloagă care stă și se holbează.

— Incredibil! a spus Linda.

— Un fel de Căpitan Ahab al păsărilor. Iar bunicul se plimba pe deal ca balena cea mare și albă. M-am uitat la Linda. Păcat că nu l-ai cunoscut niciodată! L-ai fi plăcut.

— Și tu pe al meu.

— Ai fost acolo când a murit, nu-i așa?

A dat din cap.

— A făcut atac cerebral, și atunci m-am dus în Norrland. Dar era deja mort când am ajuns. Linda s-a întins după pachetul meu de țigări și s-a uitat la mine, eu am dat din cap, și ea și-a luat una. Am fost mai apropiată de bunica maternă, a continuat. Obișnuia să vină la noi în Stockholm și prelua conducerea în casă. Primul lucru, curățenia peste tot. Cocea, făcea mâncare, stătea cu noi. Era foarte puternică.

— Și mama ta este.

— Da. De fapt, îi seamănă tot mai mult. După ce s-a retras de la Teatrul Regal și s-a mutat la țară, ai zice că a reluat genul acela de viață. Își cultivă propriile legume, face singură toată mâncarea, are *patru* congelatoare cu alimente și produse cumpărate la ofertă. Plus că nu-i mai pasă de cum arată, cel puțin nu ca înainte. Linda s-a uitat la mine. Ți-am povestit despre cum bunica a văzut o aurora boreală roșie?

Am scuturat din cap.

— A văzut-o odată când era singură afară. Tot cerul era roșu, lumina unduia, trebuie să fi fost frumos, dar și aproape apocaliptic. Când s-a întors și ne-a povestit, nimeni n-a crezut-o. După aceea, nici ea n-a mai crezut – o aurora boreală roșie, cine a mai auzit de așa ceva? Tu ai auzit?

— Nu.

— Dar apoi, mulți, mulți ani după aceea, într-o seară târziu, eram cu mama afară, în parcul Humlegården. Și am văzut același lucru! Câteodată sunt aurore boreale aici, rar, dar se întâmplă. Ei bine, în seara aceea era roșie! Mama a sunat-o pe bunica imediat ce am ajuns acasă, și bunica a izbucnit în plâns! Pe urmă am citit despre asta și am aflat că e un fenomen meteorologic rar.

M-am aplecat peste masă și am sărutat-o.

— Vrei cafea?

A dat din cap, și eu am intrat și am cumpărat două cafele. Când am ieșit din nou și i-am pus ceașca în față, s-a uitat la mine.

— Mi-am amintit o altă poveste stranie. Sau poate nu e chiar atât de stranie, dar așa a părut la momentul acela. Eram pe una dintre insulele din largul coastei. Mergeam singură prin pădure. Când, deasupra mea – nici măcar foarte departe, chiar deasupra copacilor – am văzut plutind un dirijabil. A fost absolut magic. A venit din senin și a alunecat deasupra pădurii, după care a dispărut. Un dirijabil!

— Eu întotdeauna am fost atras de dirijabile, am spus. De când eram mic. Erau pentru mine întruchiparea fantasticului. Cum ar fi fost o lume făcută din dirijabile? Ah, nu știu, au o anumită semnificație pentru mine. Dar habar n-am care e aceea. Tu ce crezi?

— Dacă am înțeles eu bine, când erai mic erai interesat de scafandri, de corăbii și de dirijabile, nu? Ai spus ceva de genul ăsta odată, că desenai scafandri, astronauți, corăbii. Doar atât?

— Da, mai mult sau mai puțin.

— Deci, ce se poate spune despre asta? Poate aveai un dor nebun de ducă. Scafandrii coboară în adâncuri. Astronauții ajung la înălțime maximă. Corăbiile vin din străfundurile istoriei. Iar dirijabilul e lumea care nu s-a înfăptuit.

— Ai dreptate. Dar nu era un interes major, dominant, ci ceva periferic, dacă înțelegi ce vreau să spun. Când ești mic, ești plin de lume, asta e ceea ce contează. E imposibil să-i opui rezistență. Și nici nu e nevoie. Nu întotdeauna, în orice caz.

— Și atunci?

— Și atunci ce?

— Ai vreun dor de ducă acum?

— Ești nebună! Vara asta aici cred că e prima dată, de când aveam șaisprezece ani, când nu mai simt așa ceva.

Ne-am ridicat și am pornit spre podul către Djurgården.

— Știai că primele dirijabile nu se puteau cârmi, așa că, pentru a rezolva problema, au fost dresate păsări răpitoare, probabil șoimi, dar și vulturi, care să zboare cu sfori lungi în cioc?

— Nu, am spus. Tot ce știu este că te iubesc.

Chiar și în zilele acestea noi, care, într-un mod complet diferit de cele dinainte, aveau rutina lor, eram stăpânit de un puternic sentiment de libertate. Ne trezeam devreme, Linda pleca la școală, eu stăteam și scriam toată ziua, asta dacă nu o ștergeam la Casa Filmului să iau prânzul cu ea, și apoi ne întâlneam iar la începutul serii și rămâneam împreună până când ne culcam. La sfârșit de săptămână luam cina în oraș și apoi mergeam să ne îmbătăm la barul de la Folkoperan, care era locul nostru de pierdut timpul, sau la Guldapan, un alt local

preferat, la Folkhemmet sau în barul mare din piața Odenplan.

Totul era așa cum fusese și până atunci, și totuși nu, fiindcă pe neobservate, atât de imperceptibil că ai fi zis că nici nu se întâmpla, ceva din viața noastră își pierdea strălucirea. Pasiunea care ne împingea unul către celălalt și către lume nu mai era la fel de puternică. Au început să apară mici neînțelegeri, într-o sâmbătă m-am trezit și m-am gândit cât de bine ar fi fost să fiu puțin singur, să merg prin câteva anticariate, să stau într-o cafenea și să citesc ziare… Ne-am trezit, ne-am dus la cea mai apropiată cafenea, am comandat micul dejun, adică terci de ovăz cu lapte, iaurt, pâine prăjită, ouă, suc sau cafea, eu am stat și am citit ziarele, Linda se uita lung la masă sau prin local, iar în cele din urmă a spus: trebuie neapărat să stai acolo și să citești, n-ar fi mai bine să stăm de vorbă? Ba da, desigur, am răspuns și am închis ziarul, am stat și am vorbit, a fost bine, pata aceea mică și neagră de pe inima mea nici nu se observa, mica dorință de a fi singur și a citi în pace, fără să-mi ceară cineva ceva, a trecut repede. Dar apoi a venit și timpul când n-a mai trecut, ci, dimpotrivă, a început să-mi determine stările și acțiunile următoare. Dacă mă iubești cu adevărat, trebuie să mă accepți fără nici o pretenție, mă gândeam, dar n-am spus-o, voiam ca ea să observe singură.

Într-o seară a sunat Yngve, m-a întrebat dacă nu voiam să merg cu el și cu Asbjørn la Londra, am spus că da, sigur că da, era chiar foarte bine. Când am închis, Linda s-a uitat la mine din cealaltă parte a camerei.

— Cine era? a spus.

— Yngve. Vrea să merg cu el la Londra.

— N-ai acceptat, nu?

— Ba da. Nu trebuia?

— Era vorba să călătorim noi doi. Nu poți călători cu el înainte să călătorești cu mine!

— Ce tot spui? Asta n-are nici o legătură cu tine.

Și-a coborât privirea în cartea pe care o citea. Ochii i se întunecaseră. Nu voiam să rămână supărată. Îmi era imposibil să las situația în aer, trebuia lămurită.

— N-am mai stat cu Yngve de foarte multă vreme. Nu uita că eu nu cunosc pe nimeni aici, în afară de prietenii tăi. Ai mei locuiesc în Norvegia.

— Yngve tocmai a fost aici.

— Hai, fii serioasă!

— Atunci du-te și gata!

— OK.

Când ne-am culcat, Linda și-a cerut scuze că fusese atât de puțin generoasă. Nu-i nimic, am spus. E un fleac.

— Nu ne-am despărțit niciodată de când suntem împreună.

— Nu, am spus. Poate era timpul.
— Cum adică?
— Doar nu putem trăi lipiți unul de altul pentru tot restul vieții.
— Eu cred că ne e bine așa.
— Sigur că ne e bine. Dar știi ce vreau să spun.
— Bineînțeles că știu. Dar că nu sunt sigură că sunt de acord.

La Londra, am sunat-o de două ori în fiecare zi și mi-am cheltuit aproape toți banii cumpărându-i un cadou, împlinea treizeci de ani peste câteva săptămâni, și tot atunci mi-am dat seama, probabil pentru că vedeam pentru prima dată viața noastră la Stockholm de la o anumită distanță, că trebuia să mă adun când ajungeam acasă, să încep să lucrez mai serios, căci nu doar întreaga vară dispăruse într-o risipă interioară și exterioară, dar și septembrie trecuse fără ca eu să fi lucrat ceva. Erau patru ani de când debutasem, și o a doua carte nici măcar nu se vedea la orizont, aveam doar opt sute de pagini cu diferite începuturi pe care le adunasem de atunci. Îmi scrisesem romanul de debut în timpul nopții, mă trezeam la opt seara și lucram până a doua zi dimineață, iar libertatea din spațiul pe care-l crea noaptea era poate exact ceea ce-mi trebuia pentru a pătrunde pe un tărâm nou. Fusesem pe-aproape, în ultimele săptămâni petrecute la Bergen și în primele la Stockholm, cu povestirea aceea care mă înviorase, despre un tată care într-o noapte de vară merge cu cei doi băieți ai săi – unul fiind, evident, eu – la pescuit de crabi, eu găsesc un pescăruș mort pe care i-l arăt tatei, el spune că pescărușii au fost cândva îngeri, și plecăm de acolo cu barca și cu o găleată de crabi vii pe punte. Geir Gulliksen îmi spusese „ăsta ți-e începutul“, și avea dreptate, dar nu știam încotro mă va duce, și cu asta mă luptasem în ultimele luni. Scrisesem despre o femeie dintr-o maternitate din anii ’40, copilul pe care îl năștea era tatăl lui Henrik Vankel, iar căminul unde urma să se întoarcă amândoi fusese inițial o baracă veche, plină de sticle, care fusese dărâmată pentru a face loc unei case noi. Dar nu era autentic, totul suna fals, eram pe un drum greșit. Apoi am încercat de aici o altă pistă: în aceeași casă, doi frați stau întinși în pat pe timpul nopții, tatăl lor e mort, unul stă și se uită la celălalt cum doarme. Suna la fel de fals, și disperarea mea creștea – oare aveam să reușesc vreodată să scriu un al doilea roman?

În prima zi de luni după ce mă întorsesem din Londra, i-am spus Lindei că nu ne putem întâlni în seara următoare, trebuia să lucrez noaptea. Nici o problemă. Pe la ora nouă mi-a trimis un mesaj pe telefon, i-am răspuns, mi-a trimis încă unul, era pe afară cu Cora, stăteau undeva și beau o bere, i-am scris distracție plăcută și te iubesc, a urmat un alt schimb de mesaje, apoi liniște, și am crezut că se dusese acasă la ea. Dar nu, pe la miezul nopții mi-a bătut la ușă.

— Ai venit? am întâmpinat-o. Nu ți-am spus că trebuie să scriu?

— Ba da, dar mesajele tale erau atât de calde și de afectuoase. M-am gândit că voiai să vin.

— Trebuie să lucrez, am spus. Vorbesc serios.

— Înțeleg, a spus. Își scosese deja haina și pantofii. Dar nu pot dormi aici cât timp lucrezi?

— Știi că nu pot. Nu pot scrie nici măcar cu o pisică în cameră.

— Cu mine în cameră n-ai încercat niciodată. Poate am un efect pozitiv.

Chiar dacă îmi ieșisem din sărite, n-am putut să spun nu. Nu aveam dreptul, căci asta ar fi însemnat că manuscrisul acela jalnic la care lucram era mai important decât ea. În clipa aceea așa și era, dar nu puteam să-i spun asta.

— OK, am zis.

Am băut ceai și am fumat în fața ferestrei deschise, apoi Linda s-a dezbrăcat și s-a dus la culcare. Camera era mică, masa nu se afla la mai mult de un metru de pat, mi-era imposibil să mă concentrez cu ea înăuntru, iar faptul că venise știind că nu voiam să vină mă umplea de o senzație sufocantă. Dar nu voiam nici să mă culc, s-o las să câștige, așa că, după o jumătate de oră, m-am ridicat și i-am spus că ies, era o demonstrație, era modul meu de a spune că nu mă împăcam cu situația, și am plecat de acolo pe străzile cețoase din Söder, am cumpărat un cârnat dintr-o benzinărie, m-am așezat în parcul de mai jos de casă și am fumat cinci țigări una după alta, scrutând orașul de sub mine și întrebându-mă ce naiba se întâmplase. Cum naiba ajunsesem în situația asta?

Noaptea următoare am lucrat până dimineața, am dormit toată ziua, am fost vreo două ore pe la ea, m-am întors și am scris toată noaptea, am dormit și după-amiaza am fost trezit de Linda, voia să stăm de vorbă. Am făcut o plimbare.

— Nu mai vrei să fii împreună cu mine? a spus.

— Ba da, sigur că vreau.

— Dar nu suntem împreună. Nu ne vedem.

— Bine, dar trebuie să lucrez. Sunt convins că înțelegi.

— Nu, nu înțeleg faptul că trebuie să lucrezi noaptea. Te iubesc și vreau să fiu împreună cu tine.

— Dar trebuie să și lucrez, am spus din nou.

— OK. Dacă o ții tot așa, s-a terminat.

— Nu pot să cred că vorbești serios.

Ea s-a uitat la mine.

— Vorbesc al dracului de serios. Pune-mă la încercare!

— Nu poți să mă dirijezi în felul ăsta, am spus.

— Nu te dirijez. E o pretenție rezonabilă. Suntem împreună, așa că nu vreau să fiu singură tot timpul.

— Tot timpul?

— Da. Să știi că te părăsesc dacă nu încetezi.

Am oftat.

— Nu e chiar atât de important, am spus. Am să încetez.

— Bine.

I-am pomenit de asta lui Geir la telefon, a doua zi, el a spus: la naiba, omule, ești complet nebun? Ești scriitor, ce dracu'! Nu poți lăsa pe altcineva să-ți spună ce și cum să faci! Nu, am spus, dar nu despre asta e vorba. E vorba despre cât mă costă. Cât te costă? a întrebat el. Relația, am răspuns. Nu înțeleg, a spus. Tocmai aici trebuie să te ții tare pe poziție. Poți face compromisuri în orice altă privință, dar nu în asta. Știi că sunt bleg, am spus. Înalt și bleg, a zis el și a râs. Dar e viața ta.

A trecut și septembrie, frunzele copacilor s-au îngălbenit, s-au înroșit, au căzut. Albastrul cerului s-a închis, soarele s-a lăsat mai jos, aerul era limpede și rece. La mijlocul lui octombrie, Linda și-a adunat toți prietenii la un restaurant italian din Söder, împlinea treizeci de ani și era plină de o lumină interioară ce pe ea o făcea să radieze, iar pe mine mă făcea mândru: eu eram împreună cu ea. Mândru și recunoscător, așa mă simțeam. Orașul strălucea în jurul nostru când am mers spre casă, ea în haina albă pe care i-o făcusem cadou în dimineața aceea, iar faptul că umblam ținându-ne de mână în mijlocul acestui oraș frumos și pentru mine încă străin îmi trimitea mici valuri de plăcere prin corp. Eram în continuare plini de dorință și ardoare, căci în viețile noastre se produsese o cotitură, nu pe aripile vreunui vânt trecător, ci fundamentală. Plănuiam să avem copii. Nici nu bănuiam că ne aștepta altceva în afară de fericire. Cel puțin eu nu bănuiam. Nu mă gândesc niciodată la întrebări care nu au nimic de-a face cu filosofia, literatura, arta sau politica, ci care se referă la viața din mine și din jurul meu. Simt, și sentimentele îmi hotărăsc acțiunile. La fel e și pentru Linda, într-o măsură poate chiar mai mare.

În perioada aceea mi s-a propus să predau la școala de scriere creativă din Bø, nu s-ar fi întâmplat niciodată, dar Thure Erik Lund trebuia să țină acolo un curs de două săptămâni și i se ceruse să-l aleagă el însuși pe scriitorul cu care voia să lucreze. Lindei două săptămâni i se părea mult, nu voia să fiu departe de ea atâta vreme, iar eu m-am gândit că *într-adevăr* e mult, ea *nu poate* sta la Stockholm câtă vreme eu lucrez în Norvegia. Dar în același timp îmi doream să plec. Cu scrisul băteam pasul pe loc, aveam nevoie să fac altceva, Thure Erik era unul dintre scriitorii pe care îi prețuiam cel mai mult. I-am spus asta mamei la telefon, într-o seară, ea a zis că oricum nu aveam copii, de ce nu putea Linda să stea singură câteva săptămâni? E munca ta, a spus. Și avea dreptate. Un mic pas în lateral, și totul devenea clar. Dar nu făceam aproape niciodată pasul acela, eu și Linda trăiam foarte apropiați din mai multe puncte de vedere:

apartamentul ei din Zinkensdamm era întunecos și înghesuit, aveam numai o cameră și jumătate, și părea că viața în el ne devorează. Deschiderea de mai înainte începuse să se închidă, viețile noastre se îmbinaseră atât de mult, încât începuseră să se rigidizeze și să se frece una de cealaltă. Au apărut mici episoade, nesemnificative în sine, dar care împreună formau un tipar, un nou sistem ce începea să se instaureze.

Într-o seară târzie, am ieșit cu ea în oraș, avea ceva de făcut la o benzinărie de lângă Slussen, când s-a întors brusc și m-a luat la rost pentru un fleac, mi-a spus să mă duc dracului, eu am întrebat-o ce-i cu ea, nu mi-a răspuns, era deja la zece metri în fața mea. Am mers în urma ei.

Într-o după-amiază, eram la complexul comercial din piața Hötorget, făceam cumpărături pentru o cină la care erau invitate două dintre prietenele ei, Gilda și Kettil, și eu am propus să facem clătite. Ea s-a uitat la mine batjocoritor. Clătitele sunt pentru copii, a spus. Nu facem o petrecere pentru copii. OK, am spus, atunci le numim *crêpes*. Îți convine mai mult așa? S-a întors cu spatele.

Ne plimbam prin orașul acesta frumos la sfârșit de săptămână, totul era bine, și apoi, dintr-odată, nu mai era, în ea se deschidea un întuneric, și eu nu știam ce să fac. Pentru prima dată de când venisem la Stockholm, am avut din nou sentimentul că sunt cu desăvârșire singur.

Linda a căzut într-un hău în toamna aceea. Și și-a întins mâinile spre mine. Eu nu înțelegeam ce se întâmpla. Dar viața noastră a devenit atât de sufocantă, încât m-am îndepărtat de ea, am încercat să păstrez o distanță pe care ea încerca s-o anuleze.

Am plecat la Veneția, am stat să scriu într-un apartament care-mi fusese pus la dispoziție de editură, Linda trebuia să vină și ea pentru o săptămână, apoi eu trebuia să mai scriu câteva zile, după care să mă întorc. Era atât de întunecată, de apăsătoare, nu spunea decât că n-o iubesc, că n-o iubesc de fapt, că n-o vreau, că de fapt n-o vreau, că nu mergea, că n-avea să meargă niciodată, că de fapt n-o voiam, nu pe ea.

— Ba te vreau! am spus odată, în timp ce mergeam prin răcoarea toamnei din Murano, cu ochii ascunși în spatele ochelarilor de soare.

Și totuși, de fiecare dată când spunea că n-o iubeam de fapt, că de fapt nu voiam să fiu împreună cu ea, că voiam să fiu tot timpul singur, numai cu mine, toate acestea deveneau puțin mai adevărate.

De unde venea disperarea ei?

I-o provocasem eu cumva?

Eram rece?

Mă gândeam *numai* la mine?

Nu mai știam cum avea să fie când îmi terminam ziua de lucru și

mă întorceam la ea. Avea să fie bucuroasă, urma o seară plăcută? Avea să se enerveze din cine știe ce motiv, de exemplu pentru că nu mai făceam dragoste în fiecare seară și, ca atare, eu n-o mai iubeam la fel de mult ca înainte? Aveam să stăm în pat și să ne uităm la televizor? Să facem o plimbare până pe insula Långholmen? Iar acolo aveam să fiu oare covârșit de pretențiile ei de a mă avea cu totul, încât aveam s-o țin la distanță, să fiu asaltat de gândul că povestea asta trebuia să se termine, că nu mergea așa, gând ce făcea orice conversație imposibilă, lucru pe care bineînțeles că ea îl observa și pe care îl lua drept dovadă a ideii ei fixe că n-o voiam?

Sau pur și simplu aveam să ne simțim bine împreună?

M-am închis tot mai mult, și, cu cât mă închideam mai tare, cu atât ea devenea mai agresivă. Și cu cât ea era mai agresivă, cu atât eu deveneam mai atent la schimbările ei de dispoziție. Ca un meteorolog al minții, o urmăream, nu atât în mod conștient, cât prin emoții, care mi se racordau cu o precizie aproape sinistră la diferitele ei stări de spirit. Dacă era supărată, prezența ei mă umplea cu totul. Era de parcă un câine mare și afurisit stătea în cameră și încerca să mă muște, și eu trebuia să mă ocup de el. Câteodată, când vorbeam, îi percepeam forța, profunzimea experienței, și mă simțeam inferior. Alteori, când se apropia de mine și o țineam la piept, sau când stăteam pur și simplu întinși și o strângeam în brațe, sau când discutam și ea era profund nesigură și neliniștită, mă simțeam atât de puternic, încât nimic altceva nu mai conta. Aceste pendulări înainte și înapoi, fără nici un punct fix, și în timpul cărora oricând putea apărea o izbucnire într-o direcție sau alta, urmată întotdeauna de o împăcare și o reunire, erau continue, nu fără pauză între ele, și-mi întăreau sentimentul că eram singur chiar și împreună cu ea.

În puținul timp de când ne cunoscuserăm, nu făcuserăm niciodată ceva cu jumătate de măsură, nici măcar asta.

Într-o seară, când ne-am certat și apoi ne-am împăcat, am început să vorbim despre copil. Ne hotărâserăm să-l facem în timp ce Linda frecventa Institutul de Arte Dramatice, putea să sară peste un semestru și apoi puteam eu să preiau răspunderea până când ea își termina studiile. Ca să reușim, ea trebuia să întrerupă tratamentul, așa că începuse să se pregătească pentru asta; medicii nu erau de acord, dar psihoterapeutul o sprijinea, și, în ultimă instanță, hotărârea finală îi aparținea ei.

Vorbeam despre asta în fiecare zi.

Eu am spus că poate ar trebui să amânăm.

În afară de lumina televizorului, care mergea fără sonor într-un colț, în apartament era beznă. Întunericul toamnei părea un ocean în spatele ferestrelor.

— Poate ar trebui să amânăm puțin, am spus.

— Poftim? a făcut Linda și s-a holbat la mine.

— Mai putem aștepta, să vedem cum merge. Îți poți termina studiile…

S-a ridicat și m-a plesnit peste față cu toată puterea.

— Niciodată! a urlat.

— Ce faci? am spus. Ai înnebunit de tot? *De ce mă lovești așa?*

Obrazul mă ustura, lovise într-adevăr tare.

— Am plecat, am spus. Și nu mă mai întorc. Poți să uiți de copil.

M-am întors și am ieșit în hol, mi-am luat haina din cuier.

Ea plângea în spatele meu, în hohote disperate.

— Nu pleca, Karl Ove! a spus. Nu mă lăsa acum!

M-am întors.

— Crezi că poți face ce vrei? Asta crezi?

— Iartă-mă! a spus. Dar rămâi! Doar în noaptea asta.

Am stat nemișcat în bezna din fața ușii, privind-o șovăitor.

— OK. Rămân aici în noaptea asta. Dar mâine plec.

— Mulțumesc, a spus.

A doua zi m-am trezit la ora șapte și am părăsit apartamentul fără să mănânc, m-am dus acasă la mine – aveam încă închiriată camera. Mi-am luat o cană de cafea sus pe terasă, am stat acolo, am fumat și am privit orașul, gândindu-mă la ce ar fi trebuit să fac.

Nu puteam rămâne cu ea. Nu mergea.

L-am sunat pe Geir de pe mobil și l-am rugat să facem o plimbare în parcul de pe insula Djurgården, era destul de important, trebuia să discut cu cineva. Da, era în regulă, trebuia doar să termine niște lucruri mai întâi, puteam să ne întâlnim lângă podul dinspre Muzeul Nordic și apoi să mergem până în capăt, era acolo un restaurant unde puteam lua prânzul. Așa a rămas, ne-am plimbat acolo pe sub cerul de culoarea cimentului, printre copacii desfrunziți, pe o potecă îmbrăcată în frunze galbene, roșii și maronii. N-am scos o vorbă despre cele întâmplate, faptul că Linda mă lovise era prea înjositor, nu puteam mărturisi nimănui, cum aș mai fi părut atunci? Am spus doar că ne certaserăm și că nu știam ce era de făcut mai departe. Geir a zis că ar trebui să-mi urmez inima. I-am replicat că nu știu ce simt. Ba sigur că știi, a spus.

Dar nu știam. Aveam două feluri de sentimente față de ea. Primul îmi spunea: trebuie să pleci, ea vrea prea mult din tine, îți vei pierde libertatea, îți vei risipi tot timpul cu ea, și cum o să rămână cu tot ceea ce tu prețuiești, cu independența ta, cu scrisul tău? Celălalt îmi spunea: o iubești, ea îți oferă ceva ce nimeni altcineva nu-ți poate oferi și știe cine ești. Știe exact cine ești. Amândouă felurile erau corecte, dar erau incomensurabile, fiecare îl excludea pe celălalt.

În ziua aceea, întâietate a avut gândul de a pleca.

Când eram cu Geir în metrou, în drum spre Västertorp, a sunat

Linda. M-a întrebat dacă voiam să vin și să mănânc la ea în seara aceea, cumpărase crabi, ce-mi plăcea mie mai mult. Am acceptat, trebuia neapărat să stăm de vorbă.

Am sunat la ușă chiar dacă aveam cheie, ea a deschis și m-a privit cu un zâmbet precaut.

— Bună! a spus.

Purta bluza aceea albă care îmi plăcea foarte tare.

— Bună!

A întins o mână de parcă voia să mă îmbrățișeze, dar apoi s-a oprit și a făcut în schimb un pas în spate.

— Intră! a spus.

— Mulțumesc.

Mi-am pus haina în cuier, cu corpul ușor întors departe de ea. Când m-am răsucit, ea s-a întins spre mine și ne-am îmbrățișat.

— Ți-e foame? m-a întrebat.

— Da, destul de foame.

— Atunci mâncăm imediat.

Am urmat-o la masă, era așezată sub fereastră, în partea opusă patului. Pusese o față de masă albă, și între cele două farfurii și pahare stătea, pe lângă două sticle de bere, un sfeșnic cu trei lumânări, care ardeau cu flacără mică, pâlpâitoare. Pe masă mai erau și un fel de mâncare cu crabi, un coș cu pâine franțuzească, unt, lămâie și maioneză.

— Se pare că nu mă pricep atât de bine la crabi, a spus. Habar n-am avut cum să-i deschid. Mă gândeam că știi tu.

— Oarecum.

Am rupt picioarele crabului, am deschis carapacea și i-am scos stomacul, în timp ce ea destupa sticlele.

— Și ce-ai făcut astăzi? am spus, întinzându-i ei o altă carapace, încă aproape plină.

— Nici nu m-am putut gândi să merg la școală, așa că am sunat-o pe Mikaela și am luat prânzul cu ea.

— I-ai spus ce s-a întâmplat?

A dat din cap.

— Că m-ai plesnit?

— Da.

— Și ea ce-a zis?

— Nu prea multe. M-a ascultat. S-a uitat la mine. Mă poți ierta?

— Bineînțeles. Numai că nu înțeleg de ce-ai făcut-o. Cum îți poți pierde controlul în așa hal? Fiindcă presupun că n-a fost intenționat, nu? Adică, după ce ai stat puțin să te gândești.

— Karl Ove, a spus.

— Da.

— Îmi pare rău. Îngrozitor de rău. Dar ceea ce-ai spus m-a rănit

incredibil de tare. Înainte să te întâlnesc, nici măcar n-am îndrăznit vreodată să-mi închipui că aș putea avea copii. N-am îndrăznit. Nici când m-am îndrăgostit de tine n-am îndrăznit. Și apoi tu ai vorbit despre asta. Tu ai spus, ți-aduci aminte? În prima noastră dimineață împreună. Vreau să am copii cu tine. Și eu am fost atât de fericită! Am fost incredibil, inimaginabil de fericită. Simplul fapt că exista această posibilitate. Și tu mi-ai dat această posibilitate. Și apoi… ieri… a fost de parcă mi-ai fi luat-o înapoi. Ai spus că poate ar trebui să amânăm. M-a lovit atât de tare, a fost devastator, și atunci… da… mi-am pierdut complet cumpătul.

Ochii îi luceau cum stătea acolo cu carapacea de crab deasupra feliei de pâine și încerca să scoată cu cuțitul, de-a lungul marginii, carnea bine prinsă.

— Înțelegi? a spus.

Am dat din cap.

— E limpede. Dar nu poți face orice, indiferent de cât de puternice îți sunt emoțiile. Nu se poate. La naiba! Nu poți. Eu nu pot trăi așa. Cu sentimentul că e posibil oricând să te năpustești asupra mea și să începi să mă lovești. N-am cum, nu pot trăi cu așa ceva. Suntem împreună, nu? Nu putem fi inamici, nu rezist la asta, nu suport. Nu se poate, Linda!

— Nu, a spus ea. Am să mă stăpânesc. Promit!

Am stat o vreme tăcuți și am mâncat. În momentul în care unul din noi ar fi direcționat discuția către ceva mai obișnuit și mai cotidian, ceea ce se întâmplase ar fi luat sfârșit.

Voiam și nu voiam asta.

Carnea de crab de pe felia de pâine era în același timp netedă și aspră, roș-maronie ca frunzele de pe câmp, iar gustul de mare, sărat, aproape amărui, atenuat de dulceața maionezei, dar intensificat în același timp de sucul de lămâie, mi-a copleșit pentru câteva secunde toate simțurile.

— A fost bun? m-a întrebat ea și mi-a zâmbit.

— Da, a fost grozav.

Ce îi spusesem atunci, în prima dimineață când ne treziserăm împreună, nu fusese într-o doară, ci simțisem cu toată ființa. Voiam să am copii cu ea. Niciodată nu mai simțisem asta până atunci. Și faptul că eram complet stăpânit de această stare mă făcea sigur că era ceea ce trebuia, ceea ce era bine să fac.

Dar cu orice preț?

Mama a venit la Stockholm, i-am prezentat-o Lindei la un restaurant, totul a părut să meargă bine, Linda radia, timidă și extravertită totodată, în timp ce eu o urmăream tot timpul pe mama, să-i observ reacțiile. Urma să locuiască în apartamentul meu, i-am spus noapte bună în fața porții, ea a intrat, și eu am pornit-o repede

spre apartamentul Lindei, care se afla la zece minute distanță. A doua zi, când am luat-o să mâncăm micul dejun la o cafenea, mi-a povestit că nu reușise să aprindă lumina în hol, motiv pentru care nu putuse să intre în casă decât după aproape o oră.

— Lumina se stingea când eram la mijlocul scărilor, a spus. De la sine. Nu vedeam un metru în față.

— Suedezii economisesc energia, am spus. Niciodată nu ies dintr-o cameră fără să stingă lumina. Iar în spațiile comune există întrerupătoare automate. Dar de ce n-ai aprins-o la loc, dacă-mi dai voie să întreb?

— Era prea întuneric ca să văd întrerupătoarele.

— Dar nu aveau beculeț?

— A, deci *ele* luminau! a spus ea. Am crezut că era alarma de incendiu sau așa ceva.

— Și bricheta ta?

— Ei, da, mi-a picat fisa într-un sfârșit. Eram atât de disperată că am bâjbâit până jos ca să fumez o țigară și atunci mi-am dat seama. Așa că am urcat iar, am luminat cu ea și am intrat.

— Tipic pentru tine, am spus.

— Poate. Dar e o altă țară, de-aceea. Lucrurile mărunte sunt altfel.

— Deci, ce părere ai despre Linda?

— E o fată minunată.

— Da, nu-i așa?

Nu fusese evident că o să spună așa ceva. Nu mă îndoiesem că avea s-o placă pe Linda, era mai mult faptul că avusesem înainte o relație atât de lungă. Fusesem chiar căsătorit. Tonje făcuse parte din familie, despre asta era vorba. Chiar dacă relația noastră se sfârșise, sentimentele pentru ea nu dispăruseră. Lui Yngve îi părea rău că n-o mai vedea, poate și mamei. La sfârșitul verii, după ce eu și Tonje ne împărțiserăm toate lucrurile, fără nici o traumă, fuseserăm amabili unul cu celălalt, și singura dată când mă cuprinsese un soi de durere fusese în pivniță, de unde trebuia să aduc ceva și unde brusc mă bufnise plânsul – eu și Tonje avuseserăm o viață împreună, care acum se sfârșise –, după zilele petrecute acolo, deci, care se scurseseră fără nici un conflict, mă dusesem la mama, în regiunea Jølster, cu pisica noastră, pe care urma s-o țină ea. Atunci îi povestisem despre Linda. Fusese evident că nu-i plăcea ideea, dar nu spusese nimic. O jumătate de oră mai devreme, îi scăpase o replică care mă lăsase cu ochii mari de uimire. Nu-i stătea în fire să facă asemenea comentarii. Spusese că nu eram în stare să-i văd pe alții, că eram complet orb și că mă vedeam doar pe mine pretutindeni. Tatăl tău, spusese ea apoi, privea direct în sufletul celorlalți. Vedea imediat cine sunt. Tu n-ai făcut asta niciodată. Nu, răspunsesem, tot ce se poate.

În mod sigur avea dreptate, dar nu asta era atât de important,

semnificativ era faptul că îl așezase pe tata, omul acela îngrozitor, deasupra mea și că făcuse asta din cauză că era supărată pe mine. Iar asta era ceva nou, mama nu se supăra niciodată pe mine.

Eu și Linda eram în perioada aceea radioși, și mama trebuie să fi observat că radiam de iubire și de poftă de viață.

La Stockholm, cam o jumătate de an mai târziu, totul arăta altfel. Sufletul îmi era chinuit, relația era atât de sufocantă și de întunecată, că voiam s-o las baltă, dar nu puteam, eram prea slab, mă gândeam la Linda, îmi părea rău de ea, fără mine s-ar fi prăbușit, eram prea slab, o iubeam.

Au urmat prânzurile cu ea la Casa Filmului, unde stăteam și vorbeam despre orice, nerăbdători și gesticulând, sau acasă în apartament, sau în oraș, la cafenele, erau atât de multe de spus, atât de multe de ascuns, nu numai viața mea și viața ei așa cum fuseseră, ci și viața noastră așa cum era atunci, cu toți oamenii care o populau. Până atunci fusesem întotdeauna retras adânc înăuntrul meu, cântăream oamenii de acolo, ca din fundul unei grădini. Linda mă trăgea afară, până la marginea propriei ființe, unde totul era aproape și se simțea mai puternic. Au urmat filmele de la Cinematecă, nopțile în oraș, sfârșiturile de săptămână la Gnesta, la mama ei, liniștea din pădurea de acolo, unde uneori ea părea o fetiță și se vedea cât era de fragilă. Apoi a venit călătoria la Veneția, Linda *urla* că n-o iubeam, urla întruna. Seara beam și făceam dragoste cu o sălbăticie nouă, străină, dar și înfricoșătoare, așa părea nu pe moment, ci a doua zi, când mă gândeam la asta, era de parcă voiam să ne facem rău unul altuia. După ce Linda a plecat, abia suportam să ies afară, am stat și am încercat să scriu în podul apartamentului, abia reușeam să mă târăsc cele câteva sute de metri până la magazinul alimentar și înapoi. Pereții erau reci, aleile goale, canalele împânzite de gondole cu aspect de sicrie. Tot ce vedeam era mort, tot ce scriam, fără valoare.

Într-o zi, în timp ce stăteam așa, singur în apartamentul rece din Veneția, am ajuns să mă gândesc la ce-mi spusese Stig Sæterbakken în seara când începusem relația cu Linda. Că în următorul lui roman va încerca să scrie ca mine.

Și dintr-odată m-am îmbujorat de rușine.

Fusese ironic, și eu nu-l înțelesesem.

Crezusem că vorbea SERIOS.

Ah, cât de orgolios trebuie să fii ca să crezi așa ceva? Cât de idiot? Nu exista nici o limită?

M-am ridicat repede, m-am năpustit pe scări în jos, mi-am luat hainele pe mine și am alergat pe alei de-a lungul canalelor vreme de o oră, încercând să las frumusețea apei murdare, gri-închis, pereții străvechi de cărămidă, splendoarea acestei lumi ticăloase și decăzute să stăvilească nepotolita ură de sine cu care mă inunda, val după val,

înțelegerea ironiei lui Sæterbakken.

Într-o piață mare, unde intrai brusc, pe neașteptate, m-am așezat și am comandat o cafea, mi-am aprins o țigară și m-am gândit în cele din urmă că poate nu era chiar atât de grav.

Am dus ceșcuța la buze cu arătătorul și degetul mijlociu, care păreau aproape monstruos de mari pe lângă ea, m-am lăsat pe spate în scaun și m-am uitat în sus la cer. Adâncit în rețeaua labirintică de străzi și canale, nu-l observam niciodată, părea că rătăcesc în subterană. Când străduțele înguste se deschideau în piețe, și cerul se întindea deasupra acoperișurilor și turlelor de biserici, întotdeauna mă lua prin surprindere. Așa era, da: cerul există! Soarele există! Atunci parcă și eu deveneam mai deschis, mai luminos, mai ușor.

Căci, după cât îmi dădeam seama, Sæterbakken ar fi putut să creadă că răspunsul meu entuziast fusese DE ASEMENEA ironic.

Mai târziu în toamna aceea, temperatura a scăzut brusc, toată apa și toate canalele din Stockholm au înghețat, într-o după-amiază am mers împreună pe gheață de la Söder până în centrul vechi, am șchiopătat pe-acolo precum cocoșatul de la Notre-Dame, Linda a râs și mi-a făcut poze, i-am făcut și eu, totul era clar, la fel și sentimentele mele pentru ea. Am developat fotografiile și ne-am uitat la ele stând într-o cafenea, de acolo am fugit acasă să facem dragoste, am închiriat două filme, am cumpărat o pizza și am stat în pat toată seara. E una din zilele pe care am să mi le amintesc întotdeauna, poate tocmai fiindcă obișnuitul și trivialul erau minunate.

Au venit apoi iarna și, cu ea, zăpada ce se rotea prin aer deasupra orașului. Străzi albe, acoperișuri albe, toate sunetele atenuate. Într-o seară când eram în oraș și mergeam fără scop și direcție prin toată albeața aceea și, poate din obișnuință, ne apropiaserăm de dealul în lungul căruia se întindea strada Bastugatan, Linda m-a întrebat unde mă gândeam să sărbătoresc Crăciunul. I-am spus că acasă la mama, în Jølster. Voia și ea. I-am spus că nu se poate, e prea devreme. De ce e prea devreme? Înțelegi doar. Nu, nu înțeleg. Nu, firește.

Am ajuns la ceartă. Stăteam furioși în restaurantul Bishops Arms, fiecare cu o bere în față, fără să ne spunem vreun cuvânt. Ca să mă revanșez, cadoul meu de Crăciun pentru ea a fost o excursie-surpriză; când m-am întors în a treia zi de Crăciun, am plecat spre aeroportul Arlanda, și ea nu știa încotro mergem până când i-am dat biletul spre Paris. Trebuia să stăm acolo o săptămână. Dar Linda s-a speriat, metropolele o agasau, se supăra din nimic și era în mod constant nerezonabilă. Când ne pregăteam să luăm cina în prima seară, și eu m-am simțit jenat în fața chelnerului fiindcă habar n-aveam cum să mă comport în locuri mai pretențioase, ea m-a privit plină de ură. Ah, era fără speranță! În ce mă băgasem! În ce se transforma viața mea? Voiam să merg prin magazine și să fac cumpărături, dar mi-am dat

seama că n-avea să se poată, cumpărăturile îi displăceau de dinainte și acum le ura de-a dreptul, și, dat fiind că a fi singură era pentru ea cel mai rău lucru, am lăsat-o baltă. Zilele puteau să înceapă bine, ca atunci când am fost la Turnul Eiffel, edificiul cu cel mai puternic aer de secol al XIX-lea pe care îl văzusem vreodată, și apoi să se prăbușească într-un hău negru și irațional sau puteau să înceapă prost și să se sfârșească bine, ca atunci când am vizitat-o pe o prietenă a Lindei care locuia la Paris, chiar lângă cimitirul în care era îngropat Marcel Proust, unde am și fost după aceea. Iar de revelionul pe care l-am petrecut într-un restaurant intim și elegant, la sfatul lui Johs, prietenul meu francofil din Bergen, unde am fost răsfățați în toate privințele, am stat acolo strălucind ca pe vremuri, adică în urmă cu șase luni, iar apoi, la o oră după miezul nopții, ne-am plimbat de mână de-a lungul Senei în drum spre hotel. Și, orice fusese lucrul acela care o împovărase pe Linda la Paris, el a dispărut de îndată ce am pășit în aeroport ca să ne întoarcem acasă.

Proprietara apartamentului pe care îl închiriasem voia să-l vândă, așa că, într-una din primele zile ale lunii ianuarie, mi-am mutat toate lucrurile, mai bine spus, toate cărțile, într-un depozit din afara orașului, am făcut curat, am predat cheile, iar Linda s-a interesat la prietenii ei dacă știau de vreun birou pe undeva, și da, Cora știa de un soi de grup de freelanceri, aveau sediul sus în clădirea asemănătoare cu un castel ce trona în vârful colinei scunde de pe o latură a intersecției Slussen, la doar câteva sute de metri de apartamentul meu anterior, și acolo am primit o încăpere unde am început să-mi petrec zilele. Era un nou început, am adăugat ultimele sute de pagini scrise la deja foarte lunga colecție de începuturi de roman și am luat-o de la capăt. De data aceasta m-am agățat de pista cu îngerii. Am cumpărat unul dintre albumele mai ieftine de artă pline de poze cu îngeri, și una mi-a trezit interesul, ilustra trei îngeri care se plimbau printr-un peisaj italian, îmbrăcați după moda secolului al XVI-lea. Am scris despre cum cineva îi văzuse mergând pe acolo, un băiat care păzea niște oi, una dispăruse, și, căutând-o, printre niște copaci, el zărise îngerii. Era o priveliște rară, dar nu complet ieșită din comun, îngerii trăiau în păduri și la marginea zonelor locuite de oameni, și așa era de când lumea. Bun, ajunsesem până aici. Care era povestea?

N-avea nimic de-a face cu mine, nimic din viața mea nu se regăsea aici, conștient sau inconștient, și asta însemna că nu puteam să mă implic în ea și s-o duc mai departe. Puteam la fel de bine să fi scris despre Peter Pan și Grota Craniului.

Unde era povestea?

Zilele de lucru treceau una după alta fără nici un rezultat. Dar nu puteam decât să continui, altă variantă nu aveam. Oamenii cu care stăteam erau destul de simpatici, dar atât de impregnați de bunătatea

de stânga, încât am rămas cu gura căscată când, după ce, într-o conversație cu unul dintre ei, în timp ce așteptam să se prepare cafeaua, folosisem cuvântul „negrotei“ și fusesem corectat imediat, am descoperit că bărbatul care făcea curat în birou era negru. Erau solidari, egali și politicoși în limbaj, pe care îl așterneau ca pe o plasă peste realitate, în timp ce dedesubtul ei nedreptatea și discriminarea continuau să se manifeste. Dar nu le puteam spune asta. De două ori am avut spargeri; când am venit într-o dimineață, poliția era acolo și făcea anchetă, se furaseră echipamente informatice și fotografice. Din moment ce nu fusese spartă ușa exterioară, ci doar cea dinspre birourile noastre, concluzia a fost că probabil de vină era cineva care avea cheie. După aceea am rămas și am discutat despre asta. Le-am spus că lucrurile nu sunt atât de greu de ghicit. Tot soiul de narcomani necunoscuți își făceau veacul cu un etaj mai jos. Sigur careva dintre ei pusese mâna pe cheie. Toată lumea s-a uitat la mine. Nu poți să spui așa ceva, a zis unul. M-am uitat la el fără să înțeleg. E o prejudecată, a continuat. Nu știm cine a fost. Poate fi oricine. Doar pentru că sunt narcomani și pentru că au un trecut mai problematic nu înseamnă că au dat spargere aici! Trebuie să le dăm o șansă! Am dat din cap și am fost de acord, nu puteam ști nimic sigur. Dar în interiorul meu eram zguduit. Văzusem gașca aceea care își făcea veacul pe scară înainte și după întâlnirile lor, erau indivizi care ar fi făcut orice pentru bani, nu era nici o prejudecată, era la mintea cocoșului.

Aceasta era Suedia despre care îmi povestise Geir. Și în clipa aceea i-am simțit lipsa, era o poveste pe placul lui. Dar el se afla la Bagdad.

În perioada aceea, încă primeam vizite din Norvegia, unul după altul, cunoscuții mei luau drumul Stockholmului, eu le arătam orașul, făceau cunoștință cu Linda, mâncam în oraș, plecam, mergeam să ne îmbătăm. Într-un weekend de iarnă târzie, trebuia să vină Thure Erik, conducea broscuța aceea veche cu care traversase odată Sahara – după spusele lui, în ideea de a nu se mai întoarce niciodată în Norvegia. Se întorsese de fapt, și acolo scrisese un roman important pentru mine, se numește *Zalep*, îmi plăcea atât de mult fiindcă era radical în gândire, părea diferit de orice altă gândire din romanele norvegiene, pentru că era lipsit de compromisuri și pentru că limbajul din el era atât de unic, propriu. Era straniu cât de mult din limbajul acela părea să facă parte din caracterul lui sau să fie în acord cu el, lucru pe care nu-l observasem prima dată, fiindcă fusese o întâlnire extrem de superficială, într-o seară la Kunstnernes Hus, ci a doua, a treia și a patra oară și mai ales în săptămânile când locuiserăm în două căsuțe dintr-un camping din Telemark, lăsat în paragină pe timp de iarnă, cu râul susurând în apropiere și cu cerul înstelat arcuit deasupra noastră. Era un bărbat masiv cu pumni enormi și cu o față noduroasă, ochii îi erau vii și îi trădau întotdeauna starea de spirit. Din moment ce îi

admiram romanele, îmi venea greu să vorbesc cu el, tot ce spuneam era stupid, nu mă puteam compara, ca scriitor, cu ce făcea el, dar acolo, în Telemark, unde luam micul dejun împreună, băteam împreună cei doi kilometri până la școală, predam, cinam și beam cafea sau bere seara împreună, era imposibil de evitat. Trebuia să vorbim. Îmi povestise despre gara de dinainte de Bø, care se numea Juksebø[21], și râsese multă vreme de asta. Eu îi spusesem că haina mea nu era o haină, ci o haină de piele[22], de asta râsese și mai tare, nu-i trebuise mai mult. Mintea îi mergea cu viteză, totul intra în zona lui de interes și se ciocnea și ricoșa de ceva din el, fiind astfel dus mai departe, căci în el totul trebuia să ducă orice gând mai departe, avea o mare sete de extrem, iar asta făcea ca lumea din jurul lui să apară constant într-o lumină nouă, o lumină thure-erik-lundiană, dar valabilă nu numai pentru el, iar asta pentru că până și idiosincrazia acestui fapt se ciocnea și ricoșa și ea de ceva din el, de o tradiție, de lecturile lui.

Nu sunt mulți oameni care abordează lumea cu atâta forță.

Era atent față de mine, mă simțeam ca un soi de frate mai mic de care el avea grijă și căruia voia să-i arate diverse lucruri, și era totodată curios cu ce Dumnezeu mă voi alege din toată povestea asta, după cum spunea. Într-o seară mă întrebase dacă voiam să citesc ceva ce scrisese, spusesem că da, bineînțeles, îmi întinsese două foi, începusem să citesc, era un început absolut fantastic, o încărcătură de dinamită exploda apocaliptic într-un sat uitat de lume, un copil fugise de la școală în pădure, era magic, dar, când, întâmplător, ridicasem capul din foi și mă uitasem la el, el stătea cu fața ascunsă în mâinile lui mari, ca un copil rușinat.

— Ah, e atât de jenant! spusese. Îmi vine să intru în pământ de rușine.

Ce?

Era nebun?

Bărbatul acesta, cu toată ființa sa, în egală măsură încăpățânat și generos, flexibil și îndărătnic, urma să vină în vizită la mine și la Linda la Stockholm.

Cu două zile înainte a trebuit să mergem la o petrecere aniversară. Mikaela împlinea treizeci de ani. Locuia într-o garsonieră în Söder, nu departe de Långholmen, care acum era plină ochi de oameni, noi stăteam într-un colț, vorbeam cu o femeie care conducea un soi de organizație pentru pace, din ce înțelesesem, și cu bărbatul ei, inginer la o fabrică de telefoane. Erau simpatici, am băut vreo două beri, aveam chef de ceva mai zdravăn, am găsit o sticlă de tărie și am început să beau din ea. M-am îmbătat tot mai rău, s-a lăsat noaptea, oamenii au început să plece acasă, noi am mai rămas, eu, în cele din urmă, am ajuns într-un asemenea hal, că stăteam și mototoleam

șervețele și le aruncam în capul celor din apropiere. Rămăsese doar cercul intim, cei mai apropiați prieteni ai Lindei, și, când nu mă amuzam azvârlindu-le cocoloașe de hârtie în cap, bolboroseam despre tot ce-mi trecea prin minte și râdeam ca un apucat. Am încercat să spun câte ceva frumos despre fiecare, nu prea mi-a reușit, dar intenția mea a fost în orice caz clară. Până la urmă, Linda m-a tras afară, eu am protestat, de ce acum, când ne simțeam atât de bine? dar ea m-a smucit, mi-am pus sacoul și apoi m-am trezit dintr-odată pe stradă, în drum spre casă. Linda se uita la mine furioasă. Eu nu pricepeam nimic, ce mai era acum? Eram atât de beat. Nimeni nu se mai îmbătase, nu observasem? Doar eu. Toți ceilalți douăzeci și cinci de oaspeți fuseseră treji. Așa era în Suedia, scopul unei seri reușite era ca toată lumea să părăsească petrecerea în aceeași stare ca la sosire. Eu eram obișnuit ca oamenii să bea până cădeau în nesimțire. Nu cumva sărbătoriserăm treizeci de ani de viață? Nu, o făcusem de râs, niciodată nu se mai simțise atât de stânjenită, veniseră acolo cei mai buni prieteni ai ei, și pe urmă apărusem și eu, bărbatul ei, despre care ea vorbise incredibil de frumos, stătuse acolo bâlbâindu-se, aruncând cocoloașe de hârtie în oameni și insultându-i, fără să se controleze câtuși de puțin.

M-am enervat. Depășise orice limită. Sau poate eram eu atât de beat, că nu mai aveam nici o limită. Am urlat la ea, i-am spus cât de îngrozitoare este, că singura ei preocupare era să îmi fixeze mie limite, să mă împiedice, să mă țină cât mai strâns lipit de ea. Era un comportament bolnav, i-am strigat, ești bolnavă! Te las naibii baltă! N-ai să mă mai vezi niciodată!

Am luat-o din loc cât mai repede. Ea a venit în fugă după mine.

Ești beat, a spus. Calmează-te! Putem vorbi mâine despre asta. Nu poți merge în oraș în starea în care ești.

De ce dracu' să nu pot? am spus și i-am smucit mâna de pe mine. Ajunsesem la ultimul petic de parc ce despărțea strada ei de următoarea. Nu vreau să te mai văd vreodată în fața ochilor! am strigat, am trecut pe cealaltă parte și am luat-o înspre stația de metrou Zinkensdamm. Linda s-a oprit în fața blocului ei și a strigat după mine. Nu m-am întors. Am traversat zona Söder, am trecut prin centrul vechi și am ajuns până la Gara Centrală la fel de nervos. Planul meu era simplu: urma să iau trenul către Oslo, să plec din orașul ăsta mizerabil și să nu mă mai întorc niciodată. Niciodată. Niciodată. Ninsese, era frig, dar furia mă încălzea. În gară abia am reușit să disting literele de pe panoul de afișaj, dar, după o clipă de concentrare, pe care a trebuit s-o folosesc și ca să-mi păstrez echilibrul, am văzut că aveam un tren pe la nouă-zece dimineața. Acum era patru.

Ce-aș fi putut să fac între timp?

Mi-am găsit o bancă ceva mai în fund și m-am întins să dorm. Ultimul gând înainte să adorm a fost că nu trebuia să șovăi la trezire, ci să rămân la decizia de a părăsi de tot Stockholmul, indiferent de cât de beat aș fi fost.

Un agent de pază m-a scuturat de umăr, și am deschis ochii.

— Nu poți sta aici.

— Aștept un tren, am spus și m-am ridicat greoi.

— În regulă. Dar nu ai voie să dormi.

— Pot să stau în fund?

— Nici măcar. Ești beat, nu-i așa? Poate e mai bine să te duci acasă.

— OK, am spus și m-am ridicat.

Dumnezeule! Încă eram beat.

Trecuse puțin de ora opt. Stația era plină de oameni. Nu voiam decât să dorm. Cu capul groaznic de greu, arzând totodată de un soi de febră, încât nici o impresie nu-mi rămânea, tot ce vedeam aluneca și se pierdea, mi-am târât picioarele prin coridoarele stației de metrou, m-am urcat într-un tren, am coborât la Zinkensdamm, am urcat în bloc, nici nu aveam cheie, așa că a fost nevoie să bat în ușă.

Trebuia să dorm. De tot restul nici că-mi păsa.

Linda a venit în fugă din hol, în spatele ușii de sticlă.

— Ah, deci ai venit! a spus și m-a strâns de brațe. Mi-a fost atât de teamă! Am sunat la toate spitalele din oraș, să întreb dacă n-au primit vreun norvegian înalt… Unde ai fost?

— La Gara Centrală, am spus. Voiam să iau trenul spre Norvegia. Dar acum trebuie să dorm. Lasă-mă în pace și nu mă trezi!

— OK, a spus. Vrei ceva când te scoli? Cola, șuncă?

— Mi-e totuna, am spus și am dat buzna în apartament, mi-am smuls hainele de pe mine, m-am băgat sub plapumă și am adormit în clipa următoare.

Când m-am trezit, afară era întuneric. Linda stătea pe scaunul din bucătărie și citea la lumina lămpii în formă de pasăre care, înaltă și subțire, într-un picior și cu capul puțin înclinat, lumina deasupra ei.

— Bună! a spus ea. Cum ești?

Mi-am umplut un pahar cu apă și l-am golit dintr-o înghițitură.

— Bine, am spus. Dacă faci abstracție de teamă.

— Îmi pare foarte rău pentru ieri, a spus și a așezat cartea pe mânerul scaunului, apoi s-a ridicat.

— Și mie.

— E adevărat că ai vrut să pleci?

Am dat din cap.

— Am vrut. Mi-ajunsese.

Ea m-a luat în brațe.

— Înțeleg, a spus.

— Și nu e doar întâmplarea cu petrecerea. Sunt mult mai multe.

— Da.

— Vino, hai să mergem în camera de zi!

Mi-am umplut iar paharul și m-am așezat la masă. Linda m-a urmat și a aprins lumina din plafon.

— Ții minte prima dată când am venit aici? am întrebat. În camera asta, vreau să spun.

A dat din cap.

— Ai spus că ai impresia că-ți sunt drag.

— Era un eufemism.

— Da, acum știu asta. Dar atunci m-am simțit jignit. „Drag“ în norvegiană sună slăbuț, se spune „un prieten drag“. *Nu știam* că „drag“ în suedeză e același lucru cu „îndrăgostit“ în norvegiană. Am crezut că începeai să mă placi puțin și că poate se întrezărea ceva la orizont. Așa am interpretat eu.

A zâmbit slab și și-a coborât privirea.

— Am riscat totul atunci, a spus. Te-am adus aici și ți-am spus tot ce simțeam pentru tine. Și tu ai fost atât de rece. Ai spus că putem foarte bine să fim prieteni, îți amintești? Am riscat totul și am pierdut. Am fost disperată când ai plecat.

— Dar acum suntem aici.

— Da.

— Nu poți să-mi spui tu ce să fac, Linda. Nu se poate. O să plec până la urmă. Și nu mă refer numai la băutură. Mă refer la tot. Nu poți.

— Știu.

A urmat o pauză.

— Nu aveam niște chiftele în frigider? am spus. Mi-e groaznic de foame!

A dat din cap.

Am intrat în bucătărie, am răsturnat chiftelele într-o tigaie și am pus spaghetele la fiert. Am observat că Linda venise în spatele meu.

— În vară n-a fost nimic în neregulă, am reluat. Cu băutura, vreau să spun. Atunci nu aveai nimic împotrivă, nu?

— Nu. Atunci a fost extraordinar. Acum mi-e teamă să depășesc limitele, dar atunci nu era așa, cu tine mă simțeam complet în siguranță. Nici o clipă n-am avut impresia că situația ar putea să se schimbe radical și să devină maniacală sau pur și simplu urâtă. Părea complet stabilă. Și nu mai simțisem niciodată înainte așa ceva. Dar acum e altfel. Nu mai suntem în același punct.

— Nu, am spus și m-am întors, în timp ce untul începea să se scurgă printre chiftelele din tigaie. Așadar, unde suntem?

A ridicat din umeri.

— Nu știu, însă simt că am pierdut ceva. Ceva s-a sfârșit. Și mi-e teamă că și restul va dispărea.

— Dar nu-mi poți forța mâna. După mine, ăsta e cel mai bun mod de a face totul să dispară.

— Evident. Știu foarte bine.

Am turnat sare în apa pentru spaghete.

— Mănânci?

A dat din cap și și-a șters lacrimile cu degetele.

Thure Erik a ajuns a doua zi pe la ora două și, imediat ce a pășit înăuntru, a umplut tot apartamentul acela strâmt cu ființa sa. Am mers cu el la câteva anticariate, s-a uitat la niște cărți vechi de științele naturii, iar apoi ne-am dus la Pelikan, am cinat și am băut bere până la ora închiderii. I-am povestit despre noaptea petrecută în gară și despre cum mă hotărâsem să iau trenul înapoi în Norvegia.

— Dar trebuia să vin *eu*! a spus el. Ar fi trebuit să fac și eu cale întoarsă?

— Exact la asta m-am gândit când m-am trezit, am spus. Fir-ar al naibii, vine Thure Erik Lund, așa că nu mă pot duce acasă.

El a râs și a început să-mi povestească despre o relație atât de furtunoasă, încât cea dintre mine și Linda părea prin comparație o comedie inofensivă. Am băut douăzeci de beri în seara aceea, și tot ce-mi amintesc din ultimele ore e un bețivan bătrân cu care Thure Erik a intrat în vorbă și care se așezase la masa noastră spunând tot timpul că eram frumos, un băiat atât de frumos. Thure Erik râdea și mă înghiontea, încercând să-l tragă de limbă despre viața lui. Și apoi îmi aduc aminte că ne aflam în fața blocului și că el s-a urcat în mașină și s-a întins să doarmă pe bancheta din spate, în timp ce fulgi ușori de zăpadă se roteau sub cerul gri și rece.

O cameră și o bucătărie, asta era arena noastră. Aici găteam, mâncam, dormeam, făceam dragoste, vorbeam, ne uitam la televizor, citeam, ne certam, primeam toate vizitele. Era mic și îngust, dar mergea, ne descurcam, reușeam să supraviețuim. Și totuși, dacă urma să avem copii, lucru despre care vorbeam deja tot timpul, trebuia să facem rost de un apartament mai mare. Mama Lindei avea unul în centrul orașului, doar două camere, dar mai mult de optzeci de metri pătrați, un adevărat teren de fotbal în comparație cu al nostru. Ea nu mai folosea apartamentul, dar îl închiria, și ne-a spus că putem să-l luăm noi. Nu în mod direct, nu era legal, în Suedia contractele de închiriere sunt personale și valabile pe viață, dar puteam să facem un artificiu: mama Lindei prelua apartamentul fiicei sale, iar noi, pe al ei.

Într-o zi am mers să-l vedem.

Era cel mai burghez apartament pe care îl văzusem vreodată. Un șemineu enorm, în stil rusesc, din secolul trecut, trona într-un capăt al sufrageriei, cu o fațadă masivă de marmură, un altul, la fel de înalt, dar mai puțin masiv, se afla în dormitor. Lambriuri albe, frumos sculptate, de-a lungul tuturor pereților, decoruri de gips pe tavanul

înalt de peste patru metri. Un superb parchet cu model în zigzag pe podea. Mobila era la fel: greoaie, ornamentată, de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

— Putem oare locui aici? am spus în timp ce ne uitam împrejur.

— Nu, chiar nu putem, a spus Linda. N-ar fi mai bine să facem schimb cu un apartament din Skärholmen sau ceva de genul? Aici totul e inert.

Skärholmen era una dintre suburbiile pline de imigranți, fuseserăm la piața de acolo într-o sâmbătă și ne izbiseră vitalitatea și diversitatea din jur.

— La asta mă gândesc și eu, am spus. E aproape imposibil să facem locul ăsta să fie *al nostru*.

Și totuși, ideea de a ne muta acolo avea ceva atrăgător. Un apartament mare, frumos, în centrul orașului. Avea vreo importanță dacă ne pierdeam în camere? Sau poate reușeam să ne luptăm cu ele, să le înduplecăm, să le transformăm spiritul burghez în ceva al nostru, propriu.

Întotdeauna tânjisem după spiritul burghez. După decență. După toate formele țepene și regulile bine stabilite care țin interiorul la locul lui, îl reglementează ca să poți conviețui cu el și nu-i dau voie să-ți întoarcă viața pe dos. Și totuși, de fiecare dată când îl întâlnisem, de exemplu, acasă la bunicii mei paterni sau la tatăl lui Tonje, era de parcă, dimpotrivă, acest spirit scotea la iveală cealaltă parte din mine, tot ce uram la mine însumi, tot ce nu se potrivea, tot ce se revărsa din forme și din rame.

Dar aici? Eu, Linda și un copil? O viață nouă, un oraș nou, un apartament nou, o fericire nouă?

Închipuirea aceasta a câștigat în fața primei impresii sumbre, lipsite de viață, pe care ne-o făcuse apartamentul, am vorbit cu tot mai multă căldură și entuziasm după ce am făcut dragoste în patul de acolo; și, în timp ce stăteam întinși apoi, fiecare cu perna sa sub cap, și fumam, n-am mai avut nici o îndoială: noua noastră viață începea aici.

La sfârșitul lui aprilie, Geir s-a întors din Irak, am luat cina la un restaurant american din centrul vechi, era atât de entuziast și de plin de viață cum nu-l mai văzusem până atunci, și au trecut câteva săptămâni până când experiențele lui de acolo, oamenii pe care îi întâlnise, cu care în cele din urmă m-am familiarizat și eu pe deplin, au lăsat loc și pentru altceva, atât în el, cât și în conversațiile pe care le purta. La începutul lui mai, eu și Linda ne-am mutat lucrurile, Anders ne-a ajutat, iar când am fost gata, ne-am dus să facem curățenie în apartament. A durat toată după-amiaza și toată seara, dar, la un moment dat, când încă nu terminaserăm, Linda s-a lăsat în jos, sprijinindu-se cu spatele de perete.

— Mi-ajunge! a strigat. Nu mai pot!

— Încă o oră, am spus. Cel mult una și jumătate. Hai că mai poți!

Avea lacrimi în ochi.

— Mai bine s-o sunăm pe mama! a spus. Nu trebuie să terminăm noi totul. Vine ea mâine și se ocupă de restul. Nu e nici o problemă, sunt sigură.

— Vrei să vină altcineva să-ți facă ție curățenie? am spus. Să strângă mizeria după tine? Nu poți striga după mama de fiecare dată când se ivesc probleme. Ce naiba, doar ai treizeci de ani!

A oftat.

— Da, știu. Doar că sunt epuizată. Și ea *poate* să vină. Nu e o problemă.

— Dar este pentru mine. Și ar trebui să fie și pentru tine.

A apucat cârpa, s-a ridicat și a continuat să frece rama ușii de la baie.

— Dar pot să fac eu restul, am spus. Tu du-te! Vin și eu mai târziu.

— Ești sigur?

— Da. E în regulă.

— OK.

S-a îmbrăcat și a ieșit în întuneric, eu am terminat de curățat, și era adevărat ce spusesem, nu m-a deranjat. A doua zi mi-am mutat lucrurile, mai exact toate cărțile, care acum ajunseseră la două mii cinci sute, fapt pe care Anders și Geir l-au blestemat din toată inima în timp ce descărcau lăzile din lift și le duceau în apartament. Geir a comparat operațiunea, firește, cu mutarea lăzilor cu muniție de către pușcașii marini americani, lucru care pentru el era la distanță de doar câteva săptămâni în trecut, dar care pentru mine era la fel de străin ca diligențele sau vânătoarea de bizoni. Când toate lucrurile noastre au fost adunate în două mormane imense în cele două camere, am început să văruiesc pereții, în timp ce Linda s-a dus în Norvegia să facă o emisiune radio despre 17 mai. Urma să locuiască la mama mea, pe care o întâlnise doar în cursul celor câtorva ore petrecute împreună la Stockholm. După ce se urcase în tren, am sunat-o pe mama, era ceva ce mă deranja, toate urmele pe care le lăsase Tonje, în special fotografia de nuntă, care atârna în continuare pe perete când fusesem acolo de Crăciun, și albumul cu poze de nuntă. Nu voiam s-o expun pe Linda la așa ceva, nu voiam să aibă sentimentul că era la periferia vieții mele, un soi de substitut, și, după o mică introducere în care ne-am povestit reciproc ce se mai întâmplase în ultima vreme, am început să dau târcoale subiectului. Știam că e stupid, umilitor pentru toți – eu, ea și Linda –, dar nu puteam să las lucrurile așa, nu suportam gândul că ar fi putut-o răni pe Linda, deci într-un final i-am spus mamei ce și cum. Putea să dea jos poza de nuntă sau cel puțin s-o mute într-un loc mai discret? Da, sigur că putea, de fapt era deja dată jos, doar nu mai eram căsătoriți. Și albumul foto? am întrebat. Știi tu,

de la nuntă. Crezi că ai putea să-l pui undeva mai ferit? Vai, dragul meu! a spus mama. Dar e albumul meu foto! Reprezintă o perioadă din viața mea. Nu vreau să-l ascund. Pe Linda n-o s-o deranjeze, sunt sigură, doar știe că ai fost căsătorit. Sunteți amândoi oameni maturi. OK, am spus, ai dreptate, e albumul tău. Numai că nu vreau s-o rănesc. N-ai s-o rănești, a spus mama, e în regulă.

A fost un act curajos din partea Lindei să meargă să stea la ea, o mână întinsă, și a mers bine, am vorbit la telefon de mai multe ori în timpul zilei, ea despre cum era copleșită de peisajul din vestul țării, cum tot verdele, albastrul și albul acela, munții înalți și fiordurile adânci, aproape fără picior de om, și soarele tot timpul arzător o transpuneau într-o stare ca de vis. M-a sunat de la un hostel din Balestrand, mi-a descris priveliștea de la fereastră, mișcarea valurilor pe care o auzea când se apleca peste geam, și în vocea ei se întrevedea viitorul. Indiferent de ce spunea, vorbea de noi doi, așa am perceput-o eu. Frumusețea lumii era strâns legată de noi doi, fiindcă eram împreună în ea, da, s-ar fi putut spune că noi eram lumea. Eu i-am povestit cât de frumoase deveniseră acum cele două camere, care nu mai erau gri, ci albe. Și în vocea mea se întrevedea viitorul. Mă bucuram că se va întoarce acasă și va vedea ce făcusem și mă bucuram că vom locui acolo, în centrul orașului, și că vom avea copilul pe care hotărâserăm să-l avem. Am închis, am văruit mai departe, a doua zi era 17 mai, după-amiază au venit în vizită Espen și Eirik. Fuseseră la un seminar de critică literară la Biskops-Arnö. Am mers în oraș să mâncăm, le-am făcut cunoștință cu Geir, s-a înțeles bine cu Eirik, în sensul că s-au apucat să discute liber despre una-alta, dar nu atât de bine cu Espen. Geir a spus câteva truisme, Espen le-a contestat, și, când Geir și-a dat seama, a înghețat, și asta a fost. Ca de obicei, am încercat să mediez, adică să-i întind o mână lui Espen și alta lui Geir, dar era prea târziu, n-aveau să mai discute, să se mai placă sau să se mai respecte vreodată. Eu îi plăceam pe amândoi, ca să nu spun pe toți trei, dar viața mea fusese mereu astfel, părțile ei erau strict compartimentate, în fiecare dintre ele mă comportam cu totul altfel, și mă simțeam prins la mijloc când erau aduse împreună, așa încât nu puteam fi într-un mod sau în altul, ci trebuia tot timpul să le amestec, cu alte cuvinte să mă comport într-un fel bizar sau să tac. Îmi plăcea atât de mult Espen tocmai pentru că era Espen, iar Geir tocmai pentru că era Geir, și această trăsătură a mea de caracter, în principiu plăcută, cel puțin în ochii mei, era și cea care întotdeauna îmi dădea o senzație de falsitate.

Linda stătuse cu familia mea toată ziua, așa mi-a povestit în dimineața următoare; mersese împreună cu mama, cu mașina, până la Dale, unde sus pe deal locuiau la o fermă sora mamei, Kjellaug, și soțul ei, Magne, și sărbătoriseră 17 mai în mod tradițional. Ea

intervievase oameni, și, din ce-mi povestea, totul i se părea profund exotic. Discursurile, costumele populare, parada, procesiunea copiilor. Dimineața văzuseră cerbi la marginea pădurii și, în drum spre casă, delfini care făceau salturi în fiord. Mama spusese că era semn bun, aduceau fericire.

Nu erau prea des delfini acolo, eu însumi îi văzusem doar de vreo două ori, prima dată de la mică distanță, într-o barcă, în fiord, împreună cu bunicul din partea mamei, era ceață și liniște deplină, și apoi apăruseră delfinii, întâi se auzise doar sunetul, ca prora unei bărci cu pânze brăzdând apa, apoi se arătaseră corpurile lucioase, gri-închis și netede. Se tot scufundau și pe urmă ieșeau la suprafață. Bunicul spusese la fel ca mama, dacă îi vezi, îți aduc fericirea. Linda era entuziasmată, dar totodată obosită, fusese obosită pe tot parcursul excursiei, și mersul pe șoselele acelea șerpuitoare îi provocase și rău de mașină, așa că se culcase devreme, mi-a spus. În seara dinainte fusese la sora cea mai mică a bunicii, Alvdis, cu zece ani mai în vârstă decât mama, și la soțul ei, Anfinn, un bărbat mărunt, dar vânjos, cu o fire voioasă și o personalitate intensă care Lindei îi plăcuseră, lucru reciproc, se părea, pentru că el își scosese toate suvenirele din perioada când mergea la vânătoare de balene și îi povestise despre toate experiențele lui de atunci, probabil motivat în plus de microfonul pe care Linda îl ținea între ei. Făcuseră clătite din ouă de pinguin! mi-a povestit ea și a râs, deși era în același timp puțin îngrijorată de înregistrare – Anfinn vorbea atât de apăsat în dialectul din Jølster, încât cu siguranță avea să fie de neînțeles pentru suedezi.

Espen a plecat dimineață, dar Eirik a rămas, a umblat prin oraș o vreme, în timp ce eu am stat să pun în ordine ultimele cărți și să scot din casă ultimele cutii, pentru ca totul să fie pregătit când Linda sosea a doua zi dimineață. În seara aceea am ieșit iar în oraș și, când ne-am întors, am stat și am băut toată noaptea tărie cumpărată de la *duty free*. În tot timpul acesta, eu și Linda am făcut schimb de mesaje, se simțise rău, fusese obosită, asta putea să însemne un singur lucru, nu? Mesajele au devenit tot mai pasionate și mai afectuoase, dar până la urmă ea mi-a urat noapte bună, dragul meu prinț, poate mâine va fi o zi de sărbătoare!

Când m-am dus la culcare pe la șapte, flăcările alcoolului ardeau în mine atât de intens, încât nu mai vedeam în jur, mă simțeam de parcă totul era acum eul meu interior, așa cum se întâmpla când mă făceam praf. Am avut totuși suficientă prezență de spirit să pun ceasul să sune la nouă. Trebuia s-o iau pe Linda de la gară.

La ora nouă încă nu-mi revenisem. Doar mobilizându-mi toată voința am reușit să mă ridic în picioare. M-am târât până în baie, am făcut duș, mi-am luat pe mine niște haine curate, i-am strigat lui Eirik că plec, el dormea complet îmbrăcat pe canapea, s-a ridicat cu mare

greutate și a spus că iese în oraș să ia micul dejun, i-am strigat că ne putem întâlni pe la douăsprezece la restaurantul unde fuseserăm ieri, el a dat din cap, m-am împleticit pe scări în jos și am ajuns în stradă, unde soarele strălucea puternic și asfaltul mirosea a primăvară.

Pe drum, m-am oprit și am cumpărat o cola, am băut-o pe loc, am mai luat una. Mi-am privit fața în vitrina unui magazin. Nu arăta bine. Ochi mijiți, roșii. Trăsături istovite.

Aș fi dat orice să pot amâna întâlnirea cu trei ore. Dar nu se putea, trenul Lindei sosea în stație peste treisprezece minute, tocmai cât îmi trebuia ca să ajung la gară.

Ea era toată fericită și ușoară ca un fulg când a coborât pe peron, s-a uitat în jur după mine cu zâmbetul pe buze, i-am făcut semn cu mâna, mi-a făcut și ea și a pornit spre mine trăgând de valiză.

S-a uitat la mine.

— Bună! am spus.

Am făcut un pas în față și am îmbrățișat-o.

— Bună! am spus din nou. Am stat până târziu ieri, dar nu-i nimic grav. Am fost acasă cu Eirik.

— Duhnești a băutură, a spus ea și s-a desprins de mine. Cum poți să-mi faci așa ceva? Tocmai astăzi?

— Scuze! am spus. Dar nu e atât de grav, nu?

Nu mi-a răspuns, a luat-o din loc. N-a scos nici un cuvânt cât timp am traversat gara. Pe scările către podul Klarabergsviadukten a început să mă ia la rost. A tras de ușa farmaciei de sus, dar era duminică, era închis. Am coborât înspre farmacia aflată vizavi de magazinul universal NK. A fost furioasă tot drumul. Eu mergeam ca un câine în spatele ei. Cealaltă farmacie era deschisă, sunt sătulă de tine ca de mere acre, a spus, nu înțeleg de ce stau cu tine, nu te gândești decât la persoana ta. N-a contat deloc ce s-a întâmplat ieri? Apoi a venit rândul ei, a cerut un test de sarcină, l-a primit, a plătit, am ieșit, am urcat pe Regeringsgatan, a continuat să-mi arunce acuzații în flux constant, trecătorii se uitau la noi, dar ei nu-i păsa, furia aceea, de care mă temusem întotdeauna o stăpânea complet. Am vrut s-o rog să termine, să fie amabilă, îmi cerusem scuze și nu făcusem practic nimic, nu exista nici o legătură între mesajele noastre și faptul că eu băusem cu un oaspete din Norvegia, nici între faptul că mă îmbătasem și testul de sarcină pe care îl avea în mână, dar ea nu vedea lucrurile așa, pentru ea toate însemnau același lucru, era o romantică, avea un vis despre noi doi, despre iubire și despre copilul nostru, iar comportamentul meu i-l distrusese sau îi aducea aminte că e doar un vis. Eram un om rău, iresponsabil, cum îmi putuse trece prin cap să devin tată? Cum puteam s-o fac să suporte așa ceva? Mergeam lângă ea și ardeam de rușine pentru că oamenii se uitau la noi, de vinovăție pentru că mă îmbătasem, de teamă fiindcă, în furia ei violentă, mă

ataca pe mine și tot ce eram eu. Era umilitor, dar, câtă vreme avea dreptate, câtă vreme era așa cum spunea ea, că în ziua aceea s-ar fi putut să aflăm că vom avea un copil, iar eu o întâmpinasem beat, nu puteam să-i cer să termine sau să-i spun să se ducă naibii. Avea dreptate sau cel puțin avea dreptul, trebuia să plec capul și să înghit.

Mi-a trecut prin gând că, poate, Eirik era prin apropiere și mi-am plecat capul și mai mult, nici nu-mi puteam închipui ceva mai oribil, să mă vadă astfel cineva cunoscut.

Am urcat scările și am intrat în apartament. Proaspăt văruit, toate lucrurile la locul lor: aceasta era casa noastră.

Linda nu i-a aruncat nici o privire.

M-am oprit în mijlocul camerei.

Mă lovise cu supărarea ei așa cum un boxer lovește într-un sac. De parcă aș fi fost un obiect. De parcă n-aș fi avut sentimente, da, de parcă n-aș fi avut viață interioară, de parcă aș fi fost un corp vid ce rătăcea prin viața ei.

Știam că așteaptă un copil, eram absolut sigur, fusesem din clipa în care făcuserăm dragoste. Mă gândisem chiar atunci: acum vom avea un copil.

Și așa era.

Și, dintr-odată, în timp ce stăteam acolo în mijlocul camerei, am simțit cum întreaga mea ființă se deschide. Am rămas complet fără apărare. N-aveam cu ce să mă opun. Am început să plâng. Plânsul acela în care pierdeam complet controlul și totul cădea în grotesc.

Linda s-a oprit, s-a întors și s-a uitat la mine.

Niciodată nu mă văzuse plângând. Nu mai plânsesem de la moartea tatei, de la care în curând se împlineau cinci ani.

Părea îngrozită.

M-am întors, nu voiam să mă vadă așa, umilința era de zece ori mai mare, nu numai că nu mai eram om, dar nici măcar bărbat.

Dar faptul că m-am întors nu mi-a fost de nici un folos. Nu mi-a fost de nici un folos că mi-am acoperit fața cu mâinile. Că m-am îndreptat spre hol. Era copleșitor, plângeam cu violență, toate zăgazurile mi se rupseseră.

— Dar, Karl Ove, a spus ea în spatele meu. Dragul meu Karl Ove! N-a însemnat nimic. Am fost doar foarte dezamăgită. Dar nu contează, nu contează! Dragul meu Karl Ove! Nu plânge! Nu plânge!

Nu, nici eu nu voiam să plâng. Ultimul lucru pe care-l voiam era ca ea să mă vadă plângând.

Dar nu mă puteam abține.

A încercat să mă ia în brațe, dar am dat-o la o parte. Am încercat să-mi trag răsuflarea. Mi-a ieșit un suspin jalnic, tremurător.

— Îmi cer scuze, am spus. Îmi cer scuze! N-am vrut!

— Îmi pare atât de rău!

— Da, ne-am întors de unde am plecat, am spus și am zâmbit printre lacrimi.

Și ochii ei erau în lacrimi, și a zâmbit și ea.

— Da, a spus.

— Da.

Am mers la baie, m-a străbătut un nou suspin, un nou tremurat când am răsuflat adânc, dar apoi, după ce mi-am dat de câteva ori cu apă rece pe față, mi-a trecut.

Linda stătea încă în hol când am ieșit.

— Ești mai bine? a spus.

— Da. A fost o aiureală. Băuta de ieri trebuie să fi fost de vină, m-am simțit dintr-odată fără nici o apărare. Totul mi s-a părut imposibil.

— Nu contează că ai plâns.

— Nu, pentru tine nu. Dar mie nu-mi place. Aș prefera să nu mă fi văzut așa. Dar acum faptul e consumat. Acum știi. Cum sunt.

— Da, ești un om bun.

— Serios acum! am spus. Încetează! Am terminat. Nu ți se pare că e frumos aici?

A zâmbit.

— E fabulos.

— Bine.

Ne-am îmbrățișat.

— Dar… am spus. Nu vrei să verifici?

— Acum?

— Da.

— În regulă. Doar mai ține-mă puțin în brațe!

Am ținut-o.

— Dar acum?

A râs.

— OK. A intrat în baie și a ieșit apoi cu bețișorul alb în mână. Mai durează câteva minute.

— Dar tu ce crezi?

— Nu știu.

A intrat în bucătărie, și eu am urmat-o. S-a holbat la bețișorul alb.

— Se întâmplă ceva?

— Nu. Nimic. Ah, poate că nu-i nimic. Am fost foarte sigură că era.

— Ba era. Te-ai simțit rău. Obosită. Câte semne-ți mai trebuie?

— Unul.

— Uită-te! E albastru, nu?

N-a spus nimic.

Apoi s-a uitat în sus la mine. Ochii îi erau întunecați și serioși, ca ai unui animal.

— Da, a spus.

N-am putut să așteptăm cele trei luni obligatorii ca să dăm vestea.

Deja trei săptămâni mai târziu, Linda a sunat-o pe mama ei, care a plâns de bucurie la capătul firului. Reacția mamei mele a fost mai rezervată, a spus că era foarte bine, dar, după o clipă, a ieșit la iveală faptul că se gândea dacă eram pregătiți. Linda era cu școala, eu, cu scrisul. Vom vedea, am spus, vom vedea în ianuarie. Știam că mama avea întotdeauna nevoie de timp pentru schimbări, trebuia să cântărească lucrurile mai întâi și apoi își schimba poziția și accepta noul. Yngve, pe care l-am sunat imediat după aceea, a spus: ah, ce vești bune! Da, am făcut eu, stând în curtea din spate și fumând. Și când e sorocul? a întrebat el. În ianuarie. Felicitări! a spus. Mulțumesc. Dar scuză-mă, a urmat Yngve, sunt cu Ylva pe un teren de fotbal, de fapt, sunt puțin ocupat, nu putem vorbi mai târziu? Ba da, sigur, am spus și am închis.

Mi-am aprins încă o țigară și am observat că nu eram pe deplin mulțumit de reacțiile lor. Doar urma să am un COPIL, ce naiba! Era un eveniment COLOSAL!

Dar ceva se întâmplase când mă mutasem în Suedia. Țineam legătura la fel de mult ca înainte, nu asta era, dar ceva se schimbase, și m-am întrebat dacă se schimbase înăuntrul meu sau în al lor. Stăteam mai departe de ei, și despre viața mea, care părea că se metamorfozase fundamental de la o clipă la alta, plină cu locuri, oameni și sentimente noi, nu mai puteam vorbi cu aceeași ușurință ca înainte, pe vremea când locuiam în același mediu, în acea continuitate care începuse în Tybakken și se prelungise mai întâi în Tveit și apoi în Bergen.

Nu, probabil căutam prea multe explicații. Reacția lui Yngve nu fusese atât de diferită de cea manifestată cu șapte ani în urmă, când îl sunasem și-i povestisem că romanul scris de mine fusese acceptat. Serios? zisese el laconic. Foarte bine. Pentru mine era cel mai grozav lucru care mi se putea întâmpla, aproape mi se făcuse rău la auzul veștii și presupusesem că la fel avea să fie cazul cu toată lumea din jurul meu.

Dar sigur că nu fusese.

Iar veștile mari nu sunt niciodată ușor de întâmpinat, în special dacă ești ancorat în prozaic și cotidian, așa cum e cazul totdeauna. Ele absorb aproape totul în sine, fac aproape totul să pară mărunt – în afară de acele câteva evenimente care sunt atât de mari, încât golesc de sens în jurul lor tot ce e prozaic și cotidian. Așa sunt lucrurile măreațe, și în ele nu se poate trăi.

Am stins țigara și am urcat la Linda, care m-a privit curioasă când am intrat pe ușă.

— Ce-au spus?

— S-au bucurat imens. Îți transmit felicitări și cele mai bune urări.

— Mulțumesc, a spus ea. Mama a înnebunit de bucurie. Dar, pe de

altă parte, ea se entuziasmează de absolut orice.

Yngve a sunat ceva mai târziu în aceeași seară, a spus că ne puteau da toate hainele și accesoriile lor pentru copii. Cărucior, masă de înfășat, salopete, body-uri, bavete, pantalonași, pulovere și pantofiori, toate erau în stare bună. Linda a fost mișcată când i-am povestit, eu am râs de ea, sensibilitatea i se schimbase în cursul ultimelor săptămâni, începuse să se concentreze asupra celor mai ciudate lucruri. A râs și ea. Mama ei trecea deseori pe la noi, ne aducea cele mai grozave mâncăruri, pe care le puneam la congelator, ne-a adus câțiva saci menajeri plini cu haine pentru copii primite de la băiatul soțului ei și cutii cu jucării. Ne-a cumpărat o mașină de spălat, iar Vidar, soțul ei, a montat-o.

Linda a continuat să meargă la institut, eu am continuat să lucrez în biroul din vârful blocului-turn, am început să citesc din Biblie, am găsit o librărie catolică și am cumpărat tot ce mi-a căzut în mână din literatura despre îngeri, i-am citit pe Toma d'Aquino și pe Augustin, pe Vasile cel Mare și pe Ieronim, pe Hobbes și pe Burton. L-am cumpărat pe Spengler și o biografie a lui Isaac Newton, cărți despre iluminism și baroc, care zăceau toate teancuri-teancuri în jurul meu în timp ce stăteam, scriam și încercam să pun în dialog, într-un fel sau altul, toate aceste gândiri și sisteme sau măcar să împing mai departe ceva încă neclar.

Linda era fericită, dar în ea existau mereu niște sentimente abisale care o făceau să se teamă de orice. Avea să fie în stare să se îngrijească de copil după naștere? Copilul avea să se nască, de fapt? Îl putea pierde, se întâmpla, și nimic din ce spuneam sau făceam eu nu izbutea să stăvilească teama aceea dezlănțuită în ea, scăpată de sub control, dar, din fericire, trecătoare.

La sfârșitul lui iunie, am plecat în vacanță în Norvegia, întâi pe insula Tromøya, unde am stat vreo două zile, apoi în Larkollen, la Espen și Anne, care ne-au lăsat să stăm în cabana lor, și apoi la mama, în Jølster. Nici unul dintre noi nu avea permis de conducere, așa că eu am târât bagajele în avion, în tren, în autobuze și taxiuri, cu Linda alături, care n-avea voie să care nici măcar un măr. În Arendal ne aștepta Arvid, avea doar câțiva ani mai mult decât mine, era și el de pe insula Tromøya și, inițial, fusese unul din prietenii lui Yngve, dar ne văzuserăm o perioadă la Bergen, și el studiase acolo, și cu ceva luni în urmă ne vizitase la Stockholm. Acum voia să mergem cu mașina la el acasă. Știam că Linda era obosită și mai întâi voia să ajungă la cabana pe care o închiriaserăm, așa că, pentru a-i sublinia dorința, primul lucru pe care i l-am spus lui Arvid a fost că așteptăm un copil.

Vestea a căzut ca din cer pe strada aceea luminată de soare.

— Aaa, felicitări! a spus el.

— De-asta, cel mai bine ar fi să mergem întâi la cabană, să ne

odihnim puțin…

— Rezolvăm, să știi, a spus Arvid. Vă duc până acolo, apoi mă pot întoarce mai târziu să vă iau cu barca.

Era o căsuță ca de camping, de proastă calitate, am regretat imediat ce am văzut-o. Ideea fusese să-i arăt Lindei locurile de unde veneam, căci pentru mine erau frumoase – ceea ce cabana sigur nu era.

Linda a dormit vreo două ore, am mers pe urmă sus pe dig, apoi a venit Arvid cu barca. Urma să mergem până pe insula Hisøya, unde locuia el. Am trecut pe lângă căsuțe mici și albe, cocoțate pe promontorii aproape roșiatice în lumina serii și înconjurate de copaci verzi, în mijlocul arcului format de albastrul cerului și al mării, și m-am gândit: Dumnezeule, chiar e frumos aici! Și mai era vântul care începea să bată după apusul soarelui, în fiecare seară. Dădea peisajului un aer străin – abia acum înțelegeam asta, deși eram obișnuit să-l văd încă din copilărie. Străin pentru că ceea ce unea elementele peisajului se spărgea ca o piatră lovită cu barosul odată ce vântul începea să sufle.

Am tras la mal, am mers acasă la Arvid și ne-am așezat în jurul unei mese din grădină. Linda era complet închisă în ea, într-un mod care părea ostil, și eu suferam, stăteam amândoi acolo alături de familia și de prietenii lui, era prima dată când o întâlneau, eu voiam să le arăt ce iubită nemaipomenită am, iar ea era atât de potrivnică. I-am luat mâna pe sub masă și i-am strâns-o, ea m-a privit fără să zâmbească. Îmi venea să țip la ea să se adune odată. Știam cât de fermecătoare putea fi, cât de bine se pricepea exact la asta, să stea la masă cu alți oameni și să pălăvrăgească, să spună povești, să râdă. Pe de altă parte, am reușit să mă gândesc, cum mă purtam eu de obicei când ajungeam în preajma unor prieteni de-ai Lindei pe care nu-i cunoșteam prea bine? Eram tăcut, rigid și timid, un om care putea sta o seară întreagă fără să spună decât minimul necesar.

La ce se gândea?

Ce o intimida?

Arvid? Comportamentul lui uneori arogant?

Anna?

Atle?

Sau eu eram de vină?

Spusesem ceva în cursul după-amiezii?

Sau era ceva din ea? Ceva fără nici o legătură cu toate astea?

După cină, am făcut o tură de insulă cu barca și ne-am dus apoi până la Mærdø. Când am ajuns în largul apei, Arvid a accelerat. Barca aluneca suplă și rapidă, valurile se loveau de prova. Linda se albise la față, era însărcinată în luna a treia, mi-am dat seama la ce se gândea: mișcările acestea violente ar fi fost poate suficiente ca s-o facă să piardă sarcina.

— Roagă-l să conducă mai încet! a șuierat ea. Pentru mine e periculos!

M-am uitat la Arvid, stătea și zâmbea în spatele volanului, cu ochii mijiți de aerul sărat și proaspăt ce se năpustea asupra noastră. Nu mi se părea periculos și nu m-am putut hotărî să intervin, să-l rog să micșoreze viteza, era stupid. Linda ședea lângă mine, arzând de teamă și de supărare. Puteam să spun ceva de dragul ei, chiar dacă mă făceam de râs, nu?

— E în regulă, i-am zis. Nu e nici un pericol.

— Karl Ove! a șuierat ea. Roagă-l să conducă mai încet! E pericol de moarte, nu înțelegi?

M-am ridicat și m-am mutat mai aproape de Arvid. Mærdø se apropia rapid. El s-a uitat la mine și a zâmbit.

— E în regulă, nu?

Am dat din cap și i-am întors zâmbetul. A fost cât pe ce să-l rog să micșoreze viteza, dar m-am abținut și m-am așezat înapoi lângă Linda.

— Nu e nici un pericol, am spus.

Ea nu mi-a răspuns, stătea acolo, agățată de locul ei, albă la față și cu maxilarul încleștat.

Ne-am plimbat puțin pe Mærdø, am pus o pătură pe deal, am băut puțină cafea și am mâncat biscuiți, iar apoi ne-am îndreptat din nou spre barcă. Pe drum, de-a lungul docului, am făcut câțiva pași înainte, până în dreptul lui Arvid.

— Linda s-a speriat puțin mai devreme, când ai condus cu viteză. E însărcinată, știi, așa că zguduiturile… ei, înțelegi tu! Ai putea s-o lași mai moale la întoarcere?

— Sigur, a spus el.

Până la Hove, Arvid a condus cu viteza melcului. M-am întrebat dacă o făcea demonstrativ sau dacă pur și simplu voia să fie deosebit de grijuliu. Oricum, era jenant. Și faptul că îi cerusem așa ceva, și faptul că nu mă putusem hotărî să vorbesc cu el. N-ar fi trebuit să fie cel mai simplu lucru din lume, să rog pe cineva să reducă viteza pentru că iubita mea e însărcinată?

În special pentru că teama și neliniștea Lindei nu erau tocmai cele mai obișnuite. Cu nici trei ani în urmă fusese externată după doi ani de manie depresivă. A avea un copil după o asemenea experiență nu era lipsit de riscuri, n-avea de unde să știe cum putea să reacționeze. Nu cumva ar fi putut iar să cadă într-o stare maniaco-depresivă? Și, poate, atât de rău, încât să fie iarăși internată? Ce s-ar fi întâmplat cu copilul atunci? Pe de altă parte, ieșise din depresie, era ancorată în lume într-un cu totul alt mod decât înainte de căderea nervoasă, iar eu, care o văzusem zilnic timp de aproape un an, știam că totul avea să fie bine. Consideram că tot ceea ce se întâmplase fusese o criză. Lungă și atotcuprinzătoare, dar încheiată. Linda era sănătoasă, iar

fluctuațiile încă prezente în viața ei rămâneau în limita normalității.

Am luat trenul până la Moss, Espen ne-a cules de la gară și am mers acasă la ei, în Larkollen. Linda avea puțină febră și s-a culcat, eu și Espen am fost la un teren din apropiere și am jucat puțin fotbal, seara am făcut grătar, eu am rămas până mai târziu, mai întâi cu Espen și Anne, mai apoi doar cu Espen. Linda dormea. A doua zi, Espen ne-a dus la cabana de pe insula Jeløya, unde am rămas o săptămână, timp în care ei au fost la Stockholm și au locuit în apartamentul nostru. Eu mă trezeam în jur de cinci și lucram la roman, căci cam asta era forma pe care începea s-o capete manuscrisul, până când se scula Linda, pe la zece. Luam micul dejun împreună, uneori îi citeam cu voce tare ceea ce scrisesem, ea spunea întotdeauna că era foarte bun, mergeam să facem baie în mare pe o plajă la câțiva kilometri distanță, ne duceam la cumpărături și găteam, eu pescuiam puțin după-amiaza, în timp ce ea dormea, serile făceam focul în șemineu, stăteam și vorbeam, citeam sau făceam dragoste. Când săptămâna s-a sfârșit, am luat trenul de la Moss spre Oslo, apoi, mai departe, trenul de Bergen până la Flåm, de unde am mers cu vaporul de pasageri până la Balestrand și am înnoptat la hotelul Kviknes, pentru ca a doua zi să luăm feribotul până la Fjærland. Acolo l-am întâlnit pe Tomas Espedal, era în excursie cu un prieten, mergeau pe jos la o proprietate de-a lui din Sunnfjord. Nu-l mai văzusem de pe când locuiam la Bergen și, doar văzându-l, m-am entuziasmat, era unul dintre cei mai grozavi oameni pe care îi întâlnisem vreodată. Pe docul din Fjærland ne aștepta mama; am pornit-o cu mașina pe lângă ghețarul Jostedalsbreen înălțat spre cer cu strălucirea lui alb-grizonantă, apoi prin tunelul lung, prin valea lungă, îngustă și întunecată unde deseori erau alunecări de teren și avalanșe și până la Skei, de unde se deschidea peisajul blând și luxuriant din Jølster.

Mama și Linda se întâlneau atunci pentru a treia oară, și am încercat în van să construiesc punți peste distanța pe care am perceput-o imediat, întotdeauna ceva opunea rezistență, aproape nimic nu mergea de la sine. Când asta se întâmpla în sfârșit și o vedeam pe Linda înviorându-se și povestind ceva, iar pe mama urmărind-o, mă bucuram peste măsură și, dându-mi seama de asta, îmi doream să nu mai fiu acolo.

Apoi Linda a început să sângereze. S-a speriat de moarte, a vrut să plecăm imediat, am sunat la Stockholm și am vorbit cu moașa, nu ne putea spune nimic fără s-o consulte, pe Linda asta a speriat-o și mai tare, și faptul că-i spuneam că totul va fi bine, sigur va fi bine, nu e nimic, n-a fost de mare folos, căci cum puteam eu ști așa ceva? Ce fel de autoritate aveam? Ea voia să plece, eu am spus că rămânem, și, până la urmă, când s-a conformat, totul a devenit responsabilitatea mea, dacă se întâmpla sau se întâmplase deja ceva, eu eram cel care

insistase să nu mergem la nici un consult, ci să așteptăm și să vedem.

Toată energia Lindei se consuma pe asta, mi-am dat seama că numai la asta se gândea, teama o rodea cumplit, nu mai spunea nimic la masă ori când stăteam împreună serile și, când cobora după ce dormise sus la etaj și ne găsea pe mine și pe mama stând în grădină de vorbă, se întorcea și se îndepărta, cu ochii negri de furie, și înțelegeam de ce: noi vorbeam de parcă nimic nu se întâmplase, de parcă nu conta cum se simțea ea. Era și nu era așa. Eu credeam că totul avea să fie în regulă, dar nu eram sigur, și în același timp ne aflam aici în calitate de oaspeți, n-o mai văzusem pe mama de mai mult de jumătate de an, aveam multe de vorbit, și la ce-ar fi ajutat să nu ne spunem nimic, să bântuim doar tăcuți, cuprinși de acea mare, chinuitoare și atotputernică spaimă? O țineam pe Linda în brațe, o mângâiam, încercam să-i spun că sigur va fi bine, ea nu voia să accepte și nici să rămână acolo. De-abia dacă răspundea când mama o întreba ceva. În plimbările noastre prin vale o critica pe mama și tot ce era legat de ea. Eu o apăram, strigam unul la celălalt, ea era în stare să se întoarcă și să plece singură, fugeam după ea, a fost un coșmar, dar, ca în cazul tuturor coșmarurilor, și din acesta ne-am trezit până la urmă. Dar, mai întâi, a avut loc o ultimă scenă: mama ne-a condus până la Florø, de unde urma să luăm o navă de pasageri. Am ajuns acolo devreme, ne-am hotărât să prânzim, am găsit un restaurant amenajat pe o plută, ne-am așezat și am comandat supă de pește. Ne-a fost adusă și avea un gust îngrozitor, aproape exclusiv de unt.

— Nu pot să mănânc așa ceva, a spus Linda.

— Nu, nu e prea grozavă, am fost eu de acord.

— Trebuie să-i spunem chelnerului și să-l rugăm să ne aducă altceva, a continuat ea.

Nici nu-mi puteam închipui ceva mai stânjenitor decât să trimit mâncarea înapoi la bucătărie. Și, mai presus de toate, eram la Florø, nu la Stockholm sau Paris. Pe de altă parte, nu mai puteam suporta atâtea mutre din partea Lindei, așa că i-am făcut semn chelneriței.

— Din păcate, supa n-are gust prea bun, i-am spus. N-am putea primi un alt fel de mâncare?

Chelnerița robustă, de vârstă mijlocie, cu părul blond prost vopsit, s-a uitat dezaprobator la mine.

— Mâncarea ar trebui să fie în regulă, a spus ea. Dar, dacă spuneți dumneavoastră, am să mă duc la bucătar să-l întreb.

Am rămas tăcuți în jurul mesei, eu, mama și Linda, cu trei castroane de supă în față.

Chelnerița s-a întors și a scuturat din cap.

— Îmi pare rău. Bucătarul spune că supa e în regulă. Are exact gustul care trebuie.

Ce era de făcut?

O dată în viață trimit ceva înapoi la bucătărie, și atunci cererea mi-e refuzată. Oriunde altundeva în lume ni s-ar fi adus altceva, dar nu la Florø. Mă înroșisem de rușine și de iritare. Dacă aș fi fost singur, aș fi mâncat naibii supa aia, oricât ar fi fost de rea. Acum mă plânsesem, în ciuda faptului că gestul mi se păruse jenant și inutil, și ei se împotriveau?

M-am ridicat.

— Mă duc să vorbesc puțin cu bucătarul, am spus.

— Vă rog, a spus chelnerița.

Am luat-o de-a lungul pontonului și am intrat în bucătăria care se afla pe țărm, am băgat capul peste tejghea, atrăgând privirea nu a unui tip mic și grăsun, așa cum îmi imaginasem, ci a unui bărbat înalt și puternic, de vârsta mea.

— Am comandat supă de pește, i-am spus. Are un gust prea pronunțat de unt, din păcate, e aproape imposibil de mâncat. Credeți că ne-ați putea da altceva în loc?

— Are exact gustul pe care ar trebui să-l aibă, mi-a răspuns el. Ați comandat supă de pește și asta ați primit. Nu vă pot ajuta mai mult de-atât.

M-am dus înapoi. Linda și mama s-au uitat la mine. Am scuturat din cap.

— Nici un rezultat, am spus.

— Aș putea să încerc și eu, a zis mama. Sunt o doamnă mai în vârstă, poate asta o să-l convingă.

Dacă mie nu-mi stătea în fire să mă plâng la restaurant, ei cu atât mai puțin.

— Nu-i nevoie, i-am spus. Mai bine plecăm.

— Încerc.

Câteva minute mai târziu, s-a întors. Și ea a scuturat din cap.

— Ei, da! am spus. Mi-e foame, dar, după asta, chiar nu văd cum am putea să mai mâncăm supa de pește.

Ne-am ridicat, am pus banii pe masă și am plecat.

— O să mâncăm pe barcă, i-am spus Lindei, care a dat din cap, neagră la față.

Nava a sosit cu elicele ei învolburate, eu am încărcat bagajul la bord, i-am făcut mamei semn de rămas-bun și am găsit un loc tocmai în față.

Am mâncat fiecare câte o pizza moale, vag umedă, o clătită de cartofi și un iaurt. Linda s-a întins să doarmă. Când s-a trezit, toată starea ei proastă părea să fi dispărut complet. Radioasă și deschisă, stătea și flecărea lângă mine. Mă uitam la ea uluit. Problema fusese oare mama? Sau faptul că ne aflaserăm într-un loc străin? Sau că vizitaserăm o parte din viața mea de dinaintea ei? Oare nu fusese

teama de a pierde copilul? Pentru că asta trebuia să fi rămas la fel de puternică, nu?

De la Bergen am luat avionul, Linda a mers la consult a doua zi, totul era cum nu se putea mai bine. Inima minusculă a copilului bătea, corpul mărunțel continua să crească, toate valorile măsurabile erau absolut normale.

După consultație, care avusese loc într-o clinică din centrul vechi, am mers la o cofetărie din apropiere și am stat de vorbă despre ce se întâmplase în timpul controlului. Asta făceam de fiecare dată. După o oră, eu am luat metroul până la capăt, în cartierul Åkeshov, unde primisem un nou birou, în cele din urmă nu mai rezistasem să stau în cel vechi din blocul-turn, și atunci scriitoarea și regizoarea de film Maria Zennström, o prietenă a Lindei, îmi oferise o cămăruță amărâtă aproape gratis. Se afla în subsolul unui imobil rezidențial, nu era nimeni acolo în timpul zilei, stăteam complet singur între pereții de beton și scriam, citeam sau mă uitam la pădurea în care vagoane de metrou se pierdeau printre copaci, cam tot o dată la cinci minute. Citisem *Declinul Occidentului* de Spengler, și ar fi fost multe de spus pe marginea teoriilor lui despre civilizație, însă scrierile despre baroc și faustic, despre iluminism și organicism erau originale și impozante; am transpus ceva din ele, se poate spune, direct în romanul meu, despre care înțelesesem că trebuie să se axeze pe secolul al XVII-lea. Totul izvora de acolo, atunci s-a despărțit lumea: de o parte au rămas vechiul și inutilul, toată tradiția magică, irațională, dogmatică și autoritaristă, de cealaltă a apărut ceea ce avea să se dezvolte până să devină lumea noastră.

Toamna a trecut, pântecul Lindei creștea, ea se ocupa de cele mai variate mărunțișuri, părea să absoarbă totul înăuntrul său – lumânări și băi calde, grămezi de haine pentru bebeluși în dulap, un album foto care fusese cusut de mână, cărți despre sarcină și despre primul an de viață al copilului. Eram fericit s-o văd așa, dar eu însumi nu puteam intra în zona aceea, nu puteam nici măcar să mă apropii, trebuia să scriu. Puteam să fiu cu ea, să fac dragoste cu ea, să stau de vorbă, să mergem la plimbare, dar nu să simt ca ea sau să fac ceea ce făcea ea.

Din când în când, erau izbucniri. Într-o dimineață am vărsat apă pe mocheta din bucătărie, am plecat fără să curăț, iar când m-am întors acasă, am văzut acolo o pată mare, galbenă. Am întrebat-o pe Linda ce se întâmplase, ea s-a uitat stânjenită la mine, da, intrase în bucătărie, descoperise pata pe care o lăsasem în urma mea pe covor și se supărase atât de tare, încât vărsase tot sucul peste ea. Dar apoi apa se uscase, și ea își dăduse seama ce făcuse.

Covorul a trebuit aruncat.

Într-o seară a scrijelit blatul mesei din sufragerie, pe care o primise de la mama ei ca parte dintr-un set ce costase o avere la vremea sa, și

asta pentru că eu nu m-am arătat suficient de interesat de scrisoarea pe care ea se apucase s-o scrie către maternitate. Își descria acolo dorințele și preferințele, eu dădusem din cap de fiecare dată când ea citea câte o propunere, dar nu suficient de convins, se pare, pentru că, brusc, s-a apucat să zgârie de nenumărate ori blatul mesei cu stiloul. Ce faci? am sărit. Nu-ți pasă, a spus. Ah, ce naiba! Bineînțeles că-mi pasă. Și acum ai distrus masa!

Într-o seară m-am enervat atât de tare pe ea, încât am aruncat un pahar în șemineu cu toată puterea. În mod ciudat, nu s-a spart. Tipic, m-am gândit apoi, nici măcar clasica mișcare a aruncării paharului în timpul unei dispute nu mi-a reușit.

Am fost împreună la cursul de pregătire pentru naștere, sala era plină până la refuz și publicul, numai ochi și urechi la tot ce se spunea de pe podium; dacă apărea ceva cât de puțin controversat, adică prezentat din punct de vedere biologic, sala era străbătută de un susur scăzut, pentru că toate astea se întâmplau într-o țară unde genul era un construct social și corpul nu juca nici un rol în afara a ceea ce toată lumea era de acord să considere rațional. Instinctul, s-a auzit de sus de pe podium. Nu, nu, nu! au șoptit femeile iritate din sală, cum poți spune așa ceva? Am văzut o femeie plângând pe o bancă, soțul ei întârziase zece minute, și m-am gândit că nu eram singurul. Când în sfârșit a sosit, ea l-a lovit cu pumnul în stomac, în timp ce el a încercat cu cât mai multă precauție s-o scoată din starea aceea și să-i insufle o atitudine ceva mai reținută și mai demnă.

Așa trăiam, în salturi bruște între liniște și pace, optimism și căldură, pe de o parte, și izbucniri subite de furie, pe de alta. În fiecare dimineață luam metroul până la Åkeshov, și, din clipa în care pășeam în stație, toate întâmplările de acasă îmi dispăreau din minte. Mă uitam la mulțimea de oameni de pe peronul subteran, inspiram atmosfera de acolo, în tren mă așezam și citeam, mă uitam la casele suburbane pe lângă care treceam când ieșeam la suprafață, citeam, aruncam o privire asupra orașului când urcam podul cel mare, citeam, eram pur și simplu îndrăgostit de opririle din toate stațiile mărunte de pe drum, coboram la Åkeshov, eram aproape singurul care mergea într-acolo la muncă, mai străbăteam cam un kilometru până la birou și apoi scriam toată ziua. Textul se apropia rapid de o sută de pagini și se făcea tot mai straniu; după prima parte cu pescuitul crabilor, devenea pur eseistic și înfățișa niște teorii despre divin la care nu mă gândisem niciodată, dar care, în mod ciudat, pornind de la premisele pe care le propuneau, aveau sens în felul lor. Găsisem o librărie ortodoxă rusă, era o adevărată descoperire, toate scrierile necanonice din lume se găseau acolo, le cumpăram, luam notițe și abia îmi puteam ține în frâu bucuria când încă un element din pseudo-teoria mea își găsea nișa potrivită, totul până când plecam acasă după-

amiaza, când viața care mă aștepta acolo revenea lent pe măsură ce trenul se apropia de stația din Hötorget. Uneori mă întorceam mai devreme, asta când trebuia să mergem la control la clinica mamei și copilului, unde eu stăteam pe un scaun, iar Linda era consultată, i se luau tensiunea, probe de sânge și pulsul cardiac, i se făceau ecografii ale abdomenului, care întotdeauna creștea conform graficului, totul era bine, toate valorile erau perfecte, căci, dacă Linda avea ceva, acestea erau tărie fizică și sănătate, lucru pe care i-l spuneam de câte ori aveam prilejul. În comparație cu greutatea și certitudinile corpului, neliniștile erau nesemnificative, un bâzâit de insectă, o pană în vânt, un nor de praf.

Am mers la IKEA și am cumpărat o masă pentru înfășat, am umplut-o cu grămezi de haine și de prosoape, iar pe peretele de deasupra am lipit un șir de cărți poștale cu poze înfățișând balene, foci, pești, broaște țestoase, lei, maimuțe și pe The Beatles în perioada lor psihedelică, așa încât bebelușul să vadă în ce lume minunată se născuse. Yngve și Kari Anne ne-au trimis hăinuțele lor puse deoparte, în timp ce cărucior promis se lăsa așteptat, spre iritarea crescândă a Lindei. Într-o seară a explodat, căruciorul nu mai ajungea, nu ne puteam bizui pe fratele ăsta al meu, trebuia să fi cumpărat noi înșine unul, așa cum spusese ea tot timpul. Mai erau două luni până la termen. L-am sunat pe Yngve și am făcut niște aluzii la cărucior și la iraționalitatea femeilor însărcinate, el a spus că se va aranja, eu am spus că știam, dar că, totuși, trebuise să întreb. Ah, cât uram asta! Cât uram să acționez împotriva firii mele ca s-o mulțumesc pe a ei! Dar, mi-am spus, exista un scop, o țintă, și, câtă vreme asta era mai presus de toate, nu-mi rămânea decât să iau totul ca atare și să mă târăsc mai departe. Căruciorul tot n-a sosit, a urmat o nouă izbucnire. Am cumpărat un soi de dispozitiv de pus în cadă pentru baia copilului, am cumpărat body-uri și pantofiori, salopete și un sac de dormit din puf de pus în cărucior. Am împrumutat un leagăn de la Helena, cu o pilotă și o pernuță la vederea cărora Lindei i s-au umezit ochii. Și am discutat despre nume. Aproape în fiecare seară stăteam și vorbeam despre asta, treceam cele mai variate nume de la unul la altul, aveam mereu o listă cu patru-cinci cele mai probabile, care se schimba constant. Într-o seară, Linda a propus numele de Vanja pentru cazul când am fi avut o fată. Brusc, am fost siguri. Ne plăceau nuanța lui rusească și asocierea pe care ne-o sugera cu ceva puternic și sălbatic, iar Vanja era derivat de la Ivan, care era echivalentul norvegianului Johannes, numele bunicului matern al Lindei. Dacă ar fi fost băiat, urma să-l cheme Bjørn.

Într-o dimineață, când am coborât în stația de metrou de sub bulevardul Sveavägen, privirea mi-a fost atrasă de doi bărbați care se luaseră la harță, agresivitatea lor era cu totul neobișnuită printre

pasagerii adormiți, strigau – nu, urlau – unul la celălalt, inima a început să-mi bată mai repede, apoi cei doi s-au ciocnit violent când trenul a tras la peron, chiar în dreptul lor. Unul s-a eliberat ca să-și ia avânt să-l poată pocni pe celălalt. M-am apropiat. Se încăieraseră iarăși. M-am gândit că trebuie să intervin. Incidentul cu boxerul, când nu îndrăznisem să sparg ușa, și întâmplarea cu barca din Norvegia, când nu îndrăznisem să-l rog pe Arvid să încetinească, plus toată îngrijorarea Lindei că nu eram în stare să acționez mă preocupaseră atât de mult, încât acum nu mai aveam nici o îndoială. Nu puteam sta deoparte. Trebuia să intervin. Numai la gândul acesta mi se muiau genunchii și-mi tremurau brațele. Dar am pus geanta jos – era un test, mi-am spus, acum trebuie să-mi pese –, m-am dus direct la cei doi bătăuși, l-am prins cu brațele pe cel mai apropiat, din spate, și am strâns cât de tare am putut. În aceeași clipă, un alt bărbat a pășit între ei, apoi a venit un al treilea, și bătaia s-a încheiat. Mi-am luat geanta, am urcat în trenul de pe cealaltă parte a peronului și până la Åkeshov am stat jos complet stors de vlagă, cu inima zbătându-mi-se în piept. Nimeni n-ar fi putut spune că nu reacționasem, dar nici că fusesem tocmai isteți, tipii ar fi putut scoate cuțite, orice, iar eu nu aveam nici o legătură cu bătaia lor.

Ciudat în toate lunile acestea a fost cum totodată ne apropiam și ne îndepărtam unul de celălalt. Linda nu era resentimentară, așa că, la ea, fiecare incident, odată ce se întâmpla, putea fi considerat încheiat. Pentru mine lucrurile stăteau altfel. Eu purtam pică, și fiecare episod din ultimul an făcea parte integrantă din mine. În același timp înțelegeam ce se petrecea, izbucnirile acelea de furie care începuseră să ne invadeze viața în prima noastră toamnă erau legate de ceea ce se pierduse în relația dintre noi, Lindei îi era teamă să nu piardă și restul, încerca să mă lege de ea, iar faptul că eu fugeam de legăturile acestea mărea distanța și era exact ceea ce pe ea o îngrozea. Când a rămas însărcinată, totul s-a schimbat, căci înaintea noastră exista acum un orizont dincolo, mai presus de noi și care era prezent tot timpul în gândurile mele și într-ale ei. Putea să fie oricât de anxioasă, dar înăuntrul ei era mereu ceva întreg și sigur. Totul avea să se regleze, avea să fie bine.

La mijlocul lui decembrie au venit în vizită Yngve și copiii. Au adus cu ei și mult așteptatul cărucior și au rămas la noi câteva zile. Linda a fost prietenoasă în prima zi și câteva ore dintr-a doua, dar apoi le-a întors spatele și a adoptat iar atitudinea aceea ostilă care mă scotea din minți – nu când eu eram ținta ei, căci mă obișnuisem și puteam să-i fac față, ci când erau alții. Atunci trebuia să mă amestec, să încerc s-o potolesc pe ea, să încerc să-l potolesc pe Yngve, să țin situația în echilibru. Mai erau șase săptămâni până la termen, ea voia să aibă liniște și pace și credea că are dreptul la așa ceva, și poate chiar avea,

ce știam eu? Dar asta sigur nu însemna că te poți purta nepoliticos cu oaspeții. Ospitalitatea era importantă pentru mine, ca oamenii să vină la noi să stea cât voiau, și nu înțelegeam cum era posibil ca Linda să se poarte astfel. Sau ba da, înțelegeam: pe de o parte, trebuia să nască în curând și nu voia să aibă mulți oameni în casă, pe de alta, ea și Yngve nu erau deloc apropiați. Yngve avusese o relație strânsă cu Tonje, cu Linda era altceva, sigur că ea observase asta, dar de ce naibii trebuia să reacționeze atât de limpede? De ce nu putea să-și ascundă sentimentele și să-și joace rolul? Să fie prietenoasă cu familia mea? Eu nu eram prietenos cu a ei? Spusesem oare vreodată că erau poate prea băgăcioși și-și vârau nasul într-o mulțime de lucruri care nu-i priveau? Familia și prietenii Lindei fuseseră la noi de sute de ori mai des decât ai mei, raportul era de o mie la unu, și totuși, chiar dacă disparitatea era incredibilă, ea nu suporta, nu voia, le întorcea spatele. De ce? Pentru că reacționa emoțional. Dar emoțiile există pentru a fi stăpânite.

N-am spus nimic, mi-am păstrat pentru mine toate reproșurile și toată supărarea, iar când Yngve și copiii au plecat, și Linda a devenit iar veselă, cu inima ușoară și plină de speranță, n-am pedepsit-o, păstrând distanța și bosumflându-mă, așa cum îmi dicta impulsul, dimpotrivă, am lăsat totul să treacă, absurdițile să rămână absurdități, și am avut niște sărbători cât se poate de frumoase.

În ultima seară din 2003, când eu mă învârteam prin bucătărie ocupat cu mâncarea, în timp ce Geir stătea pe un scaun, vorbea și mă urmărea cu privirea, nu mai exista nici urmă din viața pe care o părăsisem când plecasem din Bergen. Tot ce mă înconjura acum era, într-un fel sau altul, legat de cei doi oameni pe care atunci încă nici nu-i cunoscusem. În primul rând Linda, firește, cu care îmi împărțeam acum viața, dar și Geir. Mă lăsasem influențat de el, și nu chiar puțin, or, faptul că eram atât de ușor influențabil, că opiniile mele se lăsau atât de ușor modelate de alții, putea fi neplăcut și greu de acceptat. Uneori mi-l închipuiam pe Geir ca pe unul din acei prieteni ai copilăriei cu care nu ai voie să te joci. Stai departe de el, Karl Ove, are o influență proastă asupra ta!

Am pus ultima jumătate de homar pe blat, am lăsat jos cuțitul și mi-am șters sudoarea de pe frunte.

— Așa, am spus. N-a mai rămas decât să-l decorez.

— Dacă lumea ar ști cu ce te ocupi! a spus Geir.

— Cum adică?

— Opinia generală afirmă că meseria de scriitor e interesantă și demnă de respect. Numai că tu îți petreci cea mai mare parte a timpului făcând curățenie și gătind.

— Destul de adevărat, am spus. Dar uite cât de frumos arată!

Am tăiat lămâile în patru și le-am așezat printre homari, am rupt

câteva fire de pătrunjel și le-am pus alături.

— Oamenilor le plac scriitorii cu comportament scandalos, știi foarte bine. Ar trebui să intri în Cafeneaua Teatrului cu un harem de femei tinere în jur. Asta se așteaptă de la tine. În nici un caz să stai aici și să speli nenorocitele astea de cratițe… Cea mai mare dezamăgire din literatura norvegiană trebuie să fie, apropo, Tor Ulven, care n-a ieșit în oraș nici măcar o dată în viața lui! Ha-ha-ha!

Râdea contagios. Am râs și eu.

— Și, în plus, și-a luat și viața! a continuat el. Ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha! Dar și despre Ibsen se poate spune că a fost o dezamăgire. Mai puțin în privința oglinjoarei ascunse în joben. Asta impune respect. Și scorpionul viu ținut pe masa de scris[23]. Bjørnson n-a fost o dezamăgire. Și cu siguranță nici Hamsun. Literatura norvegiană se poate împărți după criteriul acesta. Și, în privința asta, mă tem că tu nu ieși foarte bine.

— Nu, am spus. Dar, în orice caz, la noi acasă e curat. Așaaa… N-a mai rămas decât pâinea.

— Apropo, ar trebui să scrii eseul acela despre Hauge de care mi-ai povestit.

— Omul cel rău din Hardanger? am spus, scoțând franzela din ambalajul maroniu de hârtie.

— Exact.

— Am să ajung și la el, am spus, am clătit cuțitul sub un jet de apă caldă și l-am șters de un prosop de bucătărie înainte să încep să tai. De fapt, mă gândesc uneori la asta. Cum a zăcut gol în pivnița cu cărbune după ce făcuse bucăți toată mobila din sufragerie. Sau cum băieții din sat aruncau cu pietre în el. La naiba, câțiva ani trebuie să fi fost complet dus cu pluta!

— Ca să nu mai vorbim de cum a scris că Hitler e un mare om, apoi a șters din jurnal ce scrisese în timpul războiului.

— Exact, ca să nu mai vorbim de asta. Dar cel mai frapant în tot jurnalul e ceea ce scrie când încep perioadele de boală. Poți simți în text cum totul o ia la vale tot mai repede, pe măsură ce inhibițiile îi dispar. Dintr-odată, îl vezi că scrie ce crede *cu adevărat* despre oameni și despre operele lor. El, care e *atât* de atent să spună ceva drăguț despre toată lumea. E politicos, grijuliu, prietenos și amabil. Și apoi vine dezastrul. Nu e ciudat că nimeni n-a scris despre asta? Mă refer la schimbarea radicală a modului în care îl evaluează, de exemplu, pe poetul liric Vold.

— Nimeni nu îndrăznește să scrie despre așa ceva, știi foarte bine. Ești sărit? De abia au curaj să pomenească perioadele lui de nebunie.

— Dar există un motiv, am spus, punând feliile în coș și începând să tai pâinea următoare.

— Și anume?

— Decența. Eticheta. Considerația.

— Ah, cred că mă ia somnul. E mare plictiseală aici.

— Pe bune! Vorbesc serios.

— Sigur că vorbești serios. Dar: e *scris* în jurnal, corect?

— Da.

— Și nu-l poți înțelege pe Hauge fără să înțelegi asta, corect?

— Nu.

— Și îl consideri pe Hauge un poet foarte bun, iar corect?

— Da.

— Deci ce concluzie tragi de aici? Că, din decență, trebuie să treci cu vederea o parte importantă a vieții unui mare poet și autor de jurnal? Să elimini părțile neplăcute?

— Ce contează dacă Hauge credea că a fost iradiat de forțe extraterestre sau nu? Din punctul de vedere al poeziei lui, vreau să spun? De altfel, cine știe care e relația dintre latura lui brută și directă și cea grijulie și politicoasă? Cu alte cuvinte – care este cea *adevărată*?

— Poftim? Ce sticleți ți-au mai intrat în cap? Tu singur mi-ai povestit despre latura excentrică a lui Hauge, ba chiar păreai foarte preocupat de asta! De faptul că imaginea bărbatului înțelept din Hardanger nu poate rămâne necontestată câtă vreme se știe că pe perioade atât de lungi a fost nebun și incredibil de lipsit de înțelepciune! Sau, mai corect spus, de faptul că înțelepciunea lui – *orice* ar fi fost ea – nu poate fi înțeleasă în afara vieții lui nefericite.

— Nu ies sticleți fără foc, cum spun chinezii. Poate a jucat un rol faptul că am râs de Tor Ulven. A început să mă mustre conștiința.

— Ha-ha-ha! Serios? Nu pot să cred că ești atât de sensibil și grijuliu! Doar e cât se poate de mort! Și n-a fost deloc petrecăreț, nu? Lucra pe o macara, nu-i așa? Ha-ha-ha!

Am tăiat ultimele felii râzând, dar nu fără o oarecare nervozitate.

— Ei, ajunge! am spus când le-am pus în coș. Ia coșul cu pâine, untul și maioneza, și ne putem alătura celorlalți.

— Ah, ce frumos! a spus Helena când am așezat platoul pe masă.

— Minunat l-ai făcut, Karl Ove! a exclamat Linda.

— Vă rog să vă serviți! am spus.

Am turnat restul de șampanie și am deschis o sticlă de vin alb, apoi m-am așezat și mi-am pus una din jumătățile de homar pe farfurie. Întâi am desprins cleștele cel mare cu instrumentul special primit cadou de la Gunnar și Tove; carnea crescută dens în jurul cartilajului mic, alb și plat – sau orice o fi fost el; spațiul dintre carne și carapace, unde deseori se aduna apă: oare ce *senzație* o fi avut crabul când se plimba pe fundul mării?

— Să înceapă distracția, prieteni! am spus în dialect norvegian și am ridicat paharul. Noroc!

Geir a zâmbit. Ceilalți au ignorat ce nu înțeleseseră și au ciocnit paharele.

— Noroc! Și mulțumim pentru invitație! a spus Anders.

De regulă, eu eram cel care gătea când aveam oaspeți. Nu atât pentru că mi-ar fi plăcut, cât pentru că mă puteam ascunde în spatele acestei îndeletniciri. Puteam să stau în bucătărie când soseau musafirii, să intru scurt să-i salut, apoi să mă întorc și să continui, ascuns, până când mâncarea trebuia așezată pe masă și eram nevoit să-mi fac apariția. Dar și atunci mă puteam ascunde după câte ceva; un pahar trebuia umplut cu vin, celălalt, cu apă, puteam să am eu grijă de asta, iar în clipa în care primul fel era mâncat, puteam strânge de pe masă, apoi îl puteam servi pe următorul.

Și în seara aceasta am procedat la fel. Eram fascinat de Anders, dar nu puteam vorbi cu el. O plăceam pe Helena, dar nu puteam vorbi cu ea. Cu Linda puteam vorbi, dar acum amândoi eram responsabili de buna dispoziție a celorlalți și sigur că nu ne puteam limita unul la altul. Și cu Geir puteam vorbi, dar, când se afla împreună cu alții, o altă parte a personalității lui ieșea la iveală; cu Anders a vorbit despre diverși cunoscuți cu antecedente penale, au râs și au pălăvrăgit, pe Helena a întreținut-o cu o sinceritate șocantă, ea a reacționat cu un amestec de suspine și râsete. Sub toate acestea acționau și alte tensiuni. Linda și Geir erau ca doi magneți, se respingeau reciproc. Helena nu era niciodată pe deplin mulțumită de Anders când ieșeau împreună, el spunea deseori lucruri cu care ea nu era de acord sau pe care le considera prostești; ostilitatea aceasta mă afecta și pe mine. Christina putea sta multă vreme fără să vorbească, și asta la fel mă afecta, mă întrebam care era problema, nu se simțea bine, era vina noastră, a lui Geir sau poate avea ea ceva?

Între noi nu era aproape nici o asemănare, simpatiile și antipatiile se simțeau tot timpul în subterană în subtextul vorbelor și al gesturilor, dar, în ciuda acestui lucru, sau poate tocmai datorită lui, a fost o seară memorabilă, poate cel mai mult fiindcă, brusc, am ajuns într-un punct unde părea că nimeni nu mai avea nimic de pierdut și putea povesti orice din viața sa, chiar și amănunte pe care de obicei le ținea pentru sine.

Dar a început ezitant, ca aproape toate conversațiile dintre oameni care se cunosc mai mult cu numele decât în realitate.

Am scos din carapace carnea netedă și densă, am tăiat-o bucăți, am înfipt furculița în ea și am lăsat-o să se înmoaie în maioneză înainte s-o duc la gură.

De afară s-a auzit o bubuitură enormă, ca de explozie. Ferestrele au zăngănit.

— Ăsta n-a fost legal, a spus Anders.

— Da, din câte înțeleg, ești expert în așa ceva, a comentat Geir.

— Avem cu noi un lampion chinezesc, a spus Helena. Îl aprinzi, se umple cu aer cald și se ridică pur și simplu în aer. Foarte, foarte sus. Fără vreo bubuitură sau ceva. Pur și simplu plutește tăcut în sus. E minunat.

— Se poate lansa chiar și în oraș? a spus Linda. Și dacă aterizează în flăcări pe vreun acoperiș?

— Totul e permis de revelion, a spus Anders.

S-a făcut liniște. M-am întrebat dacă ar fi trebuit să povestesc despre cum adunasem odată niște rachete arse împreună cu un amic în prima zi a anului nou, le goliserăm de praful de pușcă, pe care îl îndesaserăm într-un tub gol de cartuș și căruia îi dăduserăm foc. Imaginea îmi era încă foarte clară în minte: Geir Håkon întorcându-se spre mine cu fața neagră de funingine. Groaza care mă copleșise când înțelesesem că tata ar fi putut auzi bubuitura și că funinginea ar fi putut să nu se curețe de tot, încât el să ajungă s-o vadă. Dar povestea nu avea nici un clenci, m-am gândit, ridicându-mă și turnând vin în pahare, am întâlnit privirea Helenei, care mi-a zâmbit, m-am așezat și m-am uitat la Geir, el tocmai vorbea despre diferențele dintre Suedia și Norvegia, o temă la care recurgea atunci când discuția șchiopăta, pentru că era la îndemâna tuturor.

— Dar de ce trebuie să alegem între Suedia și Norvegia? a spus Anders după o clipă. Nici aici nu se întâmplă nimic. E tot rece și oribil.

— Anders vrea să se întoarcă în Spania, a observat Helena.

— Da, a spus Anders. Trebuia să ne fi mutat acolo. Cu toții. Ce ne leagă, de fapt, de locul ăsta? E ceva?

— Și ce are Spania? a întrebat Linda.

El și-a ridicat brațele în aer.

— Acolo poți face tot ce vrei. Nu-i pasă nimănui. Și, apoi, e atât de bine și de cald! Au niște orașe minunate. Sevilla. Valencia. Barcelona. Madrid. Anders s-a uitat la mine. Iar fotbalul e puțin la un alt nivel. Noi doi ar trebui să facem o excursie până acolo. Să vedem El Clásico. Rămânem acolo peste noapte. Pot rezolva eu cu biletele. Nici o problemă. Ce părere ai?

— Nu sună rău, am spus.

— Nu sună rău! a izbucnit el. Mergem!

Linda s-a uitat la mine și a zâmbit. Du-te, ai permisiunea mea, spunea privirea ei. Dar existau și alte priviri și stări de spirit, știam, care ar fi apărut până la urmă. Du-te și distrează-te în timp ce eu rămân acasă, spuneau ele. Te gândești numai la tine. Dacă mergi undeva, cu mine trebuie să mergi. Toate astea erau în privirea ei. O iubire fără margini și o neliniște la fel de nemărginită. Tot timpul se luptau pentru prioritate. În ultimele luni apăruse ceva nou, ceva înăbușit zăcea în ea, legat de copilul care urma să se nască. O neliniște delicată, eterică, săgetându-i conștiința ca aurora boreală pe un cer de iarnă sau ca un fulger pe un cer de august, și întunericul care-o însoțea era de asemenea ușor, o absență a luminii, iar absența nu are nici o greutate. Era altceva în ea acum, mi se părea că are de-a face cu pământul, ceva teluric, o înrădăcinare. Pe de altă parte, gândul mi se părea prostesc, mitologizant.

Și totuși. Pământ.

— Și când e El Clásico? am întrebat și m-am aplecat deasupra mesei să-i umplu paharul lui Anders.

— Nu știu. Dar nu trebuie să mergem neapărat la el. Poate fi orice meci. Vreau doar să văd Barcelona.

Mi-am umplut și mie paharul și am scobit carnea prinsă de clește.

— Da, ar fi bine, am spus. Dar, în orice caz, trebuie să așteptăm o săptămână după naștere. Doar nu suntem generația anilor ’50.

— Eu sunt, a spus Geir.

— Și eu, a spus Anders. Sau, în orice caz, pe la periferia ei. Dacă aș fi putut, aș fi stat pe hol în timpul nașterii.

— Și de ce n-ai putut? l-a întrebat Geir.

Anders s-a uitat la el, și au râs amândoi.

— Ați terminat de mâncat? am spus.

Cum toți au dat din cap și mi-au mulțumit pentru masă, am adunat farfuriile și le-am dus în bucătărie. Christina a venit cu cele două platouri.

— Te pot ajuta cu ceva? a întrebat ea.

Am scuturat din cap și de-abia dacă ne-am uitat unul la celălalt înainte să-mi cobor privirea.

— Nu, am spus. Dar îți mulțumesc.

Ea s-a dus înapoi, eu am umplut o oală cu apă și am așezat-o pe aragaz. Afară, artificiile bubuiau și fumegau. Fâșia mică de cer pe care o puteam vedea era din când în când luminată de luminițe scăpărătoare ce țâșneau în depărtare și se stingeau în cădere. Din sufragerie se auzeau râsete.

Am pus câte un ceaun negru de fontă pe două ochiuri de aragaz și am dat focul la maximum. Am deschis geamul, și vocile oamenilor aflați în trecere dedesubt au izbucnit cu tărie. Am intrat în sufragerie și am pus un disc – ultimul Cardigans, potrivit pentru fundal.

— Nici nu te mai întreb dacă ai nevoie de ajutor, m-a anunțat Anders.

— E și ăsta un mod de a te purta, a spus Helena și s-a întors spre mine. Ai nevoie de ajutor?

— Nu, nu, mă descurc.

M-am postat în spatele Lindei și mi-am pus mâinile pe umerii ei.

— Ce plăcut! a spus ea.

S-a lăsat liniștea. M-am gândit că n-ar trebui să plec până când conversația nu se relua.

— Am luat prânzul cu câteva persoane la Casa Filmului, chiar înainte de Crăciun, a început Linda după o clipă. Cineva tocmai văzuse un șarpe albinos, cred că un piton sau un boa, dar nu contează. Complet alb, cu un model galben pe piele. Apoi altcineva, o femeie, a spus că avusese un boa. Acasă, în apartament, ca animal de companie. Un șarpe *enorm*. Într-o zi s-a trezit și a fost cât pe ce să sară din

așternut: șarpele zăcea în pat lângă ea, întins cât era de lung. Întotdeauna îl văzuse încolăcit, nu-i așa? Dar acum stătea drept ca o riglă. S-a speriat de moarte și a sunat la muzeul Skansen să discute cu tipul care se ocupa de șerpi acolo. Și știți ce i-a spus el? Da, foarte bine că sunase. Chiar la țanc. Pentru că șerpii mari se întind în felul acesta ca să-și măsoare prada. Să vadă dacă sunt în stare s-o înghită.

— A, nu se poate! am spus. Nu se poate!

Ceilalți au râs.

— Lui Karl Ove i-e teamă de șerpi, a spus Linda.

— E cea mai groaznică poveste pe care am auzit-o în viața mea! Oribil!

Linda s-a întors spre mine.

— Karl Ove visează șerpi. Câteodată aruncă pilota pe podea și o calcă în picioare în mijlocul nopții. Odată s-a sculat în capul oaselor și *a sărit* pur și simplu din pat. A rămas așa neclintit, ca paralizat, holbându-se la așternuturi. Ce e, Karl Ove? Visezi, vino și culcă-te! i-am spus. E un *slange* acolo, a spus el. Nu e nici un *orm* aici, am spus. Vino și culcă-te! Și atunci el a spus disprețuitor: Nu mai sună atât de periculos când spui *orm*!

Ceilalți au râs. Geir le-a explicat lui Anders și Helenei diferența dintre *slange* și *orm*[24] în norvegiană, eu am spus că știam ce urmează, explicația freudiană a viselor cu șerpi, și am mai spus că nu voiam s-o aud, apoi m-am întors în bucătărie. Apa fierbea, așa că am răsturnat pastele în ea. Uleiul din cele două ceaune pârâia de căldură. Am tocat niște ceapă albă și am pus-o la prăjit, am luat midiile din castron, le-am turnat deasupra și le-am acoperit cu un capac. În câteva clipe, conținutul a început să trosnească. Am turnat apoi vin alb, am tăiat pătrunjel și l-am presărat deasupra, am dat la o parte totul de pe foc după câteva minute, am strecurat pastele, am luat sosul pesto, și felul doi era gata.

— Ah, ce minunat arată! a spus Helena când am intrat cu farfuriile.

— Nu e nici un fel de vrăjitorie, am explicat. Am găsit rețeta în cartea de bucate a lui Jamie Oliver. Dar e bună.

— Miroase minunat! a spus Christina.

— E ceva ce nu știi să faci? a întrebat Anders și s-a uitat la mine.

Mi-am coborât privirea, am scobit carnea moale din interiorul unei midii cu furculița, era maroniu-închis cu o dungă oranj în partea de sus și, când am mușcat din ea, mi-a scârțâit ca nisipul printre dinți.

— V-a povestit Linda despre masa noastră cu *pinnekjott*? am spus și m-am uitat la el.

— *Pinnekjott*? Ce-i asta?

— O mâncare tradițională norvegiană care se servește de Paști, a explicat Geir.

— Cotlete de berbecuț, am spus. Se sărează și se lasă la uscat câteva

luni. Mi-a trimis mama la pachet…

— Carne de berbecuț trimisă prin poștă? a spus Anders. Asta e tot o tradiție norvegiană?

— Cum altfel aș fi putut să le capăt? Mama oricum le sărează și le pune la păstrat, în podul de acasă. Sunt delicioase. Îmi promisese că-mi trimite de Crăciun, trebuia să le gătim pentru ajun, Linda nu gustase așa ceva, iar pentru mine era de neînchipuit să sărbătoresc Crăciunul fără cotlete, dar n-au ajuns decât în a treia zi după. Bun, le-am despachetat și ne-am hotărât să mai preparăm o cină de Crăciun în seara aceea, așa că după-amiază m-am apucat să pun carnea la abur. Am aranjat totul, am pus o față de masă albă, lumânări, *akevitt* și tot ce mai trebuia. Dar carnea nu se mai făcea odată, nu aveam nici o oală potrivită, așa că n-am reușit decât să umplem apartamentul cu miros de oaie. În cele din urmă, Linda s-a dus să se culce.

— Și pe urmă m-a trezit el pe la ora unu! a spus Linda. Și am stat singuri, în miez de noapte, să mâncăm cotlete tradiționale norvegiene.

— Dar a fost frumos, nu-i așa? am spus.

— Da, a fost, a confirmat ea și mi-a zâmbit.

— Și chiar *au fost* bune? a întrebat Helena.

— Da. Poate că nu arătau prea grozav, dar au fost bune.

— Credeam că ai să ne povestești ce nu știi să faci, a spus Anders. Dar asta a fost o adevărată idilă.

— Lasă omul să spună ce vrea! a comentat Geir. A făcut carieră povestindu-și eșecurile. Un șir de episoade triste și tragice. Rușine și regrete de la un cap la altul. Acum chiar e sărbătoare! Lasă-l să vorbească măcar o dată despre cât e de talentat!

— Mi-ar plăcea să te aud pe tine povestind despre un eșec, Anders, a spus Helena.

— Nu uita cu cine vorbești! a spus Anders. Vorbești cu cineva care odată a fost bogat. Cu adevărat bogat, vreau să spun. Aveam două mașini, apartament în Östermalm, contul doldora. Puteam călători oriunde, oricând voiam. Aveam chiar și doi cai! Și acum? Trebuie să mă ocup de o fabrică de snacksuri din Dalarne! Dar nu stau să mă plâng ca voi!

— Care voi? a spus Helena.

— Tu și Linda, de exemplu! Când ajung acasă, vă găsesc pe canapea cu cești de ceai, văicărindu-vă de câte-n lună și în stele. De toate sentimentele posibile și imposibile cu care vă luptați tot timpul. Și doar nu e nimic atât de complicat. Ori merge, ori nu merge. Dar chiar și așa e bine, fiindcă, dacă nu merge, înseamnă că lucrurile nu pot decât să se îmbunătățească.

— Ciudat la tine e faptul că nu vrei niciodată să-ți dai seama cum stai de fapt, a spus Helena. Dar nu pentru că-ți lipsește introspecția. Ci pentru că nu vrei. Uneori te invidiez. Serios. Eu mă chinui atât de

mult să înțeleg cine sunt și de ce mi se întâmplă ceea ce mi se întâmplă.

— Povestea ta nu e atât de diferită de a lui Anders, nu-i așa? a întrebat-o Geir.

— Ce vrei să spui?

— Păi, și tu ai avut totul. Ai fost angajată la Teatrul Regal, ai primit roluri principale în piese mari, roluri bune în filme. Și apoi ai lăsat totul baltă. Și a fost un gest destul de optimist. Să te căsătorești cu un guru *new age* american și să te muți în Hawaii.

— Din punctul de vedere al carierei, n-a fost un pas prea bun, a spus Helena. Aici ai dreptate. Dar mi-am urmat inima. Și nu regret nimic. Chiar nimic!

A zâmbit și a privit în jur.

— Și Christina are aceeași poveste, a spus Geir.

— Deci, care e povestea ta? a întrebat Anders uitându-se la Christina.

Ea a zâmbit și a scuturat din cap, și-a înghițit mâncarea din gură.

— Eu am fost în vârf aproape dinainte să încep. Aveam propria mea marcă de haine și, într-un an, am primit titlul de cel mai bun designer, am fost aleasă să reprezint Suedia la parada de modă din Londra, am fost cu o colecție la Paris…

— Au venit la noi acasă de la televiziune, a comentat Geir. Și chipul Christinei era afișat pe niște perdele enorme… nu, la naiba, pe niște *pânze* enorme de pe fațada de la Kulturhuset. În *Dagens Nyheter* a apărut un articol despre ea pe șase pagini… Am fost la recepții unde domnișoarele care serveau erau îmbrăcate în elfi. Curgea șampania valuri… Eram incredibil de fericiți pe vremea aia.

— Și ce s-a întâmplat? a întrebat Linda.

Christina a ridicat din umeri.

— Nu-mi intrau bani. Succesul meu n-avea o bază solidă. Sau nu cea care ar fi contat într-adevăr. Așa că am dat faliment.

— Dar cel puțin ai făcut-o în stil mare, a spus Geir.

— Da, a fost de acord Christina.

— Lovitura de grație a fost parada ultimei colecții, a urmat Geir. Christina închiriase un cort imens pentru evenimente și l-a ridicat în cartierul Gärdet. Era o copie a operei din Sydney. Băieții-manechine trebuiau să vină călare peste pajiște. Îi adusese din Gărzile Regale și din poliția călare. Totul era grandios și costisitor, nu făcuse economie la nimic. Butoaie imense de punci cu gheață arzândă, știți cum e, de se vedea fumul de la o poștă, și toată lumea bună. Toate posturile de televiziune, toate ziarele mari. Ai fi zis că ești pe platourile unui film important. Și apoi a început să plouă. Dar să *plouă*, nu așa! Turna cu găleata, a fost o nebunie.

Christina a râs și și-a dus mâna la gură.

— Să fi văzut manechinele! a continuat Geir. Părul li se lipise de frunte. Toate hainele le erau ude leoarcă și răvășite. A fost un fiasco de proporții. Dar naiba să mă ia dacă nu era și ceva frumos în asta! Nu oricine poate eșua *atât* de grandios.

A râs toată lumea.

— De asta stătea și desena papuci de casă când ai venit la noi prima dată, a spus Geir și s-a uitat la mine.

— Nu erau papuci de casă, a replicat Christina.

— Nu contează, a continuat el. Unul dintre modelele lor mai vechi avusese brusc succes deoarece Christina îl folosise la o paradă a modei la Londra. Ea nu primise atunci nimic, așa că designul de papuci a fost un fel de mic bandaj pe rană. Era tot ce mai rămăsese din visul ei.

— Eu n-am fost tocmai în *vârf*, a spus Linda. Dar puținul succes pe care l-am avut a urmat exact aceeași curbă.

— Direct în jos? a spus Anders.

— Direct în jos, da. Am debutat, ceea ce a fost în sine un eveniment fantastic, nu neapărat că ar fi fost senzațional pentru alții, dar a fost important și frumos, și apoi am primit nici mai mult, nici mai puțin decât un premiu japonez. Întotdeauna îmi plăcuse Japonia. Și acum trebuia să mă duc acolo și să-l accept. Cumpărasem un ghid de conversație japonez. Apoi m-am îmbolnăvit și, dintr-odată, n-am mai putut face nimic, în nici un caz o călătorie în Japonia… Scrisesem încă un volum de poezii și, când a fost acceptat și am primit vestea, am ieșit să sărbătoresc, dar apoi editura și-a retras confirmarea. Am mers cu el la altă editură și *exact* același lucru s-a întâmplat și acolo. Prima dată m-a sunat redactorul, mi-a spus că era excelent, că aveau să-l publice, și a fost jenant, le spusesem oamenilor deja… pentru ca apoi să mă sune și să mă anunțe că, totuși, n-aveau să-l publice. Și asta a fost tot.

— Foarte trist, a observat Anders.

— Aș, a fost foarte bine! a spus Linda. Acum mă bucur că n-a fost publicat. Nu e nimic grav.

— Și tu, Geir? a întrebat Helena.

— Mă întrebi dacă nu cumva sunt și eu un *beautiful loser*[25]?

— Exact.

— Baaa… cred că s-ar putea spune. Eram un copil-minune în mediul academic.

— Autoproclamat? am întrebat eu.

— Nimeni altcineva n-o mai proclama, dar chiar eram. Însă am avut inițiativa nu tocmai înțeleaptă de a-mi scrie teza în norvegiană despre o cercetare pe teren pe care o făcusem în Suedia. Asta a însemnat că nici o editură suedeză n-a fost interesată s-o publice și nici vreuna norvegiană. N-a contat nici că scriam despre boxeri fără să caut explicații de natură socială sau scuze pentru ceea ce făceau – și mă

refer la faptul că sunt săraci, defavorizați, răufăcători sau chestii de-astea. Dimpotrivă, consideram că au o cultură relevantă și adecvată, mult mai relevantă și adecvată decât cultura academică feminizată a clasei de mijloc. Nici asta n-a fost o mișcare tocmai inteligentă. Lucrarea a fost, oricum, refuzată de toate editurile norvegiene și suedeze. Am tipărit-o în cele din urmă pentru că am plătit eu toate costurile. N-a citit-o nimeni. Campania de marketing știți cum s-a făcut? Într-o zi, am vorbit cu o doamnă de la editură și mi-a povestit că citea din cartea mea dimineața și după-amiaza, când făcea naveta cu feribotul de Nesodden, și că se gândise că sigur cineva va vedea coperta și va deveni curios! Geir a râs. Acum am renunțat la predat, nu mai scriu articole de nivel academic, nu mai particip la nici un seminar, stau de unul singur și scriu o carte pe care sigur îmi va lua cinci ani s-o duc la capăt și pe care probabil nimeni n-o s-o vrea.

— Trebuia să fi vorbit cu mine, a spus Anders. Te-aș fi putut aduce la televizor, în orice caz. Și ai fi putut vorbi acolo despre cartea ta.

— Și cum ai fi reușit? l-a întrebat Helena. *An offer you can't refuse*?[26]

— Nici măcar tu n-ai relații suficiente pentru asta, a spus Geir. Dar mulțumesc de ofertă.

— Ai mai rămas doar tu, a remarcat Anders și s-a uitat la mine.

— Karl Ove? a făcut Geir. El se văicărește într-o limuzină de lux. Am spus asta de când a venit în Stockholm.

— Nu sunt de acord, am ripostat. Sunt aproape cinci ani de când am debutat. Jurnaliștii încă mă mai sună, e adevărat. Dar ce mă întreabă? Bună, Knausgård, lucrez la un articol despre scriitorii intrați în blocaj și mă întrebam dacă aș putea sta puțin de vorbă cu tine. Sau, și mai rău: Fii atent! Facem o anchetă despre scriitorii care au scos o singură carte. Sunt mulți, da. Și tu ai scris una singură. Mă întrebam dacă ai avea timp să discutăm puțin despre asta. Cum te simți, știi tu… Acum scrii ceva? Ai ajuns într-un impas?

— Ați auzit? a repetat Geir. Se plânge într-o limuzină de lux.

— Dar n-am mai scris nimic! Mă chinui de patru ani și nu-mi iese nimic! Nimic!

— *Toți* prietenii mei au dat-o în bară, a spus Geir. Și nu sunt eșecuri de duzină, obișnuite, sunt ratări monumentale. Unul dintre ei, când postează anunțuri matrimoniale pe internet, scrie tot timpul că îi plac pădurea, câmpul, cârnații la grătar în aer liber și chestii din astea, pentru simplul fapt că nu-și permite să scoată pe cineva la restaurant sau la cafenea. N-are nici măcar un capăt de ață. Absolut nimic. Unul dintre colegii mei de la universitate a devenit obsedat de o prostituată, și-a risipit toți banii pe ea, peste două sute de mii, i-a plătit până și un implant la sâni, îi plăceau lui puțin mai mari. Altul s-a apucat de o plantație de viță-de-vie. La Uppsala! Al treilea își scrie teza de doctorat de paisprezece ani și n-o să termine niciodată, pentru că

întotdeauna apare o teorie nouă sau ceva ce el n-a citit, dar care trebuie parcurs. Scrie întruna, e un om inteligent, dar pur și simplu bate pasul pe loc. Și mai am un amic în Arendal care a lăsat însărcinată o fată de treisprezece ani. Geir s-a uitat la mine și a râs. Stați liniștiți, nu Karl Ove. Nu din câte știu eu, cel puțin. Și mai e prietenul meu pictor, a continuat Geir. E înzestrat, are mult talent, dar nu pictează decât corăbii și săbii vikinge și s-a angajat atât de insistent în politica de dreapta, încât nu mai are cale de întoarcere și oricum nici o posibilitate de a intra în alte medii. Fiindcă bărcile vikinge nu sunt nici pe departe vreun permis de acces la viața culturală.

— Te rog să nu mă adaugi la colecție! a spus Anders.

— Nu, nici unul din voi nu face parte din categoria asta. Nu încă, în orice caz. Deși am senzația că toți alunecăm în josul pantei. Că ne aflăm pe o epavă. Da, acum e încă frumos, cerul e negru și înstelat, și apa e caldă, dar am început să ne scufundăm.

— Foarte poetic, a spus Linda. Dar nu e tocmai ceea ce simt eu.

Își ținea amândouă mâinile pe abdomen. I-am întâlnit privirea. Sunt fericită, asta spunea. I-am zâmbit.

Dumnezeule mare! Peste două săptămâni urma să avem un copil!

Aveam să fiu tată.

În jurul mesei s-a lăsat liniștea. Toți terminaseră de mâncat, stăteau lăsați pe spate în scaune, Anders era cu paharul de vin în mână. Am luat sticla și m-am ridicat, am umplut paharele.

— Am fost atât de deschiși! a observat Helena. Chestia asta nu se întâmplă niciodată, tocmai mă gândeam.

— E o întrecere, am spus, punând sticla jos și ștergând cu degetul picătura ce se prelingea pe gâtul ei. Cui îi merge cel mai rău? Mie!

— Ba nu, mie! a spus Geir.

— Mi-e greu să-mi imaginez că părinții mei ar fi putut vorbi despre asta cu prietenii lor, a comentat Helena. Deși ei chiar *erau* în pom. Noi nu suntem.

— În ce fel? a întrebat Christina.

— Tatăl meu este regele perucilor din Örebro. Face peruci bărbătești. Prima lui soție, mama mea, e alcoolică. E atât de dezgustătoare, că abia dacă o pot vizita. Și, când mă duc pe la ea, sunt distrusă câteva săptămâni după aceea. Dar, când s-a recăsătorit, tata a luat tot o alcoolică.

S-a strâmbat și a imitat niște ticuri ce o caracterizau perfect pe soția tatălui. O întâlnisem odată, la botezul copilului lor; era în același timp strictă și împrăștiată. Helena râdea deseori de ea.

— Când eram mică, ai mei înfigeau seringi în cutiile acelea de carton pentru suc de fructe, le știți, și le umpleau cu tărie. Da, ca să pară complet nevinovați. Ha-ha-ha! Și odată, când eram singură în vacanță cu mama, ea mi-a dat un somnifer, a încuiat ușa pe afară și a

dispărut în oraș.

Toți au râs.

— Dar acum e mult mai rău. E un fel de monstru. Ne termină dacă ne ducem în vizită. Nu se gândește decât la ea, nu există nimic altceva. Bea și e absolut înfiorătoare tot timpul. Helena s-a uitat la mine. Și tatăl tău a băut, nu-i așa?

— Într-adevăr, am spus. Dar nu când am fost eu mic. A început când aveam șaisprezece ani și a murit când aveam treizeci. Deci s-a ținut de asta timp de paisprezece ani. A băut pur și simplu până a murit. Și mă gândesc că, poate, asta a și încercat să facă.

— N-ai nici o istorioară amuzantă despre el? m-a întrebat Anders.

— Poate Karl Ove nu se delectează cu fericirea lui cum te delectezi tu cu a altora, a comentat Helena.

— Nu, nu, nu-i nimic, am spus. Nu mai am nici un fel de sentimente în privința asta. Amuzant nu știu dacă e, dar oricum: spre final, locuia acasă la mama lui. Bea tot timpul, bineînțeles. Într-o zi a căzut pe scări până în sufragerie. Cred că și-a rupt piciorul sau poate doar și l-a luxat puternic. În orice caz, nu s-a mai putut ridica de acolo și a rămas să zacă pe jos. Bunica voia să sune după ambulanță, dar el n-a vrut. Așa că a rămas întins acolo, pe podeaua din sufragerie, și ea l-a servit. Îi aducea de mâncare și de băut. Habar n-am cât a durat. Câteva zile, poate. L-a găsit unchiul meu. Zăcea pur și simplu acolo.

Toată lumea a râs, la fel și eu.

— Și cum era când nu bea? a întrebat Anders. În primii șaisprezece ani?

— A fost un nemernic. Îmi era groază de el. Făceam pe mine de frică. Îmi amintesc o dată… da, îmi plăcea să înot când eram mic, evenimentul săptămânii era mersul la bazin pe timp de iarnă. O dată mi-am pierdut acolo o șosetă și m-am speriat îngrozitor. A fost un adevărat coșmar.

— De ce? s-a interesat Helena.

— Pentru că ar fi fost un iad dacă afla tata.

— Că pierduseși o șosetă?

— Da, exact. Șansele să mă descopere erau destul de mici, puteam pur și simplu să mă strecor în casă de îndată ce ajungeam și să încalț o altă pereche de șosete, și totuși m-am temut tot drumul înapoi. Deschid ușa. Nu era nimeni. Încep să-mi scot încălțările… Și cine credeți că apare? Bineînțeles, tata. Și ce face, evident? Stă și se uită la mine cum îmi dau jos hainele.

— Și ce s-a întâmplat? a întrebat Helena.

— M-a plesnit și mi-a spus că nu mai am voie să merg niciodată la bazin, am răspuns și am zâmbit.

— Ha-ha-ha! a râs Geir. Uite un bărbat pe gustul meu. Consecvent până la capăt.

— Pe tine tatăl tău te-a lovit? a spus Helena.

Geir a șovăit.

— Erau anumite elemente în educația tradițională norvegiană a copiilor. Știți voi, sus, cu burta pe genunchii mei, și pantalonii jos! Dar nu m-a lovit niciodată peste față sau pe neașteptate, cum făcea tatăl lui Karl Ove. Era o pedeapsă, nici mai mult, nici mai puțin. O consideram justă. Dar lui nu-i plăcea. Cred că o vedea ca pe un soi de obligație care trebuia îndeplinită. E un om foarte de treabă tatăl meu. Un om bun. N-am nici un resentiment față de el. Nici măcar pentru bătăi. S-au petrecut într-o cultură cu totul diferită de cea de azi.

— Eu nu pot spune același lucru despre tatăl meu, a început Anders. Nu vreau să intru în subiectul copilărie și toată aiureala aia psihologică. Dar, când eram mic, eram bogați, cum v-am spus, și, când am terminat școala, am intrat la firma tatei, ca un fel de partener. Am dus viața de lux a claselor superioare. Apoi, dintr-odată, firma a dat faliment. S-a dovedit că tata se făcea vinovat de fraudă și de înșelăciune. Și eu semnasem tot ce îmi dăduse el. Am scăpat de închisoare, dar datorez fiscului niște sume atât de mari, încât tot ce voi câștiga pentru restul vieții trebuie să meargă la acoperirea datoriei. Din cauza asta nu mai am un job normal. N-are rost, dacă mi se ia oricum totul.

— Și ce s-a întâmplat cu tatăl tău? am spus.

— A șters-o. Nu l-am mai văzut de atunci. Nu știu unde e. Prin vreo țară străină. Nici nu vreau să-l văd.

— Dar mama ta a rămas, a observat Linda.

— Se poate spune și așa, da, a răspuns Anders. Acră, abandonată și falită.

A zâmbit.

— Am întâlnit-o o dată, am spus. Ba nu, de două ori. E foarte simpatică. Stă pe un taburet în colț și vorbește plină de sarcasm oricui e dispus s-o asculte. Are mult umor.

— Umor? a spus Anders și a început să imite vocea uzată de femeie bătrână care îl striga pe nume și îl critica pentru absolut orice.

— Mama mea suferă de anxietate, a spus Geir. Și asta îi sabotează întreaga viață; sau i-o acaparează. Îi vrea pe toți strânși în jurul ei, tot timpul. Copilăria mea a fost un iad, m-a costat enorm să mă eliberez. Tehnica ei de a mă ține prizonier era să-mi inducă un sentiment de vinovăție. Am refuzat să nutresc așa ceva. În felul ăsta am reușit să scap. Prețul pe care trebuie să-l plătesc e faptul că nu mai vorbim aproape deloc. E un preț mare, dar a meritat.

— De ce fel de anxietate suferă? a întrebat Anders.

— Vrei să spui în ce fel se manifestă?

Anders a dat din cap.

— Nu de oameni i-e frică. Cu ei trece direct la subiect, n-are nici o

teamă. Spațiul o sperie. De exemplu, își lua întotdeauna o pernă cu ea când făceam excursii cu mașina. O ținea în brațe. De fiecare dată când treceam printr-un tunel, ea se apleca în față și-și punea perna peste cap.

— Serios? a spus Helena.

— Categoric. De fiecare dată. Așa că trebuia s-o anunțăm când ieșeam din tunel. De aici lucrurile au evoluat, dintr-odată n-a mai putut conduce pe drumuri cu mai mult de o bandă, nu suporta să vadă mașinile trecând atât de aproape de ea. Și apoi n-a mai putut conduce pe lângă apă. Vacanțele noastre au devenit aproape imposibile. Îmi aduc aminte cum tata stătea aplecat deasupra hărții, ca un general înainte de bătălie, încercând să găsească o rută fără autostrăzi, ape și tuneluri.

— Atunci mama mea este exact opusul, a spus Linda. Nu i-e teamă de nimic. Cred că e cel mai neînfricat om pe care-l cunosc. Țin minte că mergeam cu ea cu bicicleta, prin oraș, până la teatru. Ea pedala repede, se urca pe trotuar, se strecura printre oameni, apoi iar o lua pe stradă. Odată a fost oprită de poliție. Dar să nu vă-nchipuiți că a dat din cap, a înghițit în sec și s-a scuzat, o, nu se va mai întâmpla niciodată. Nu, s-a simțit nedreptățită. Era treaba ei pe unde mergea cu bicicleta. Așa a fost toată copilăria mea. Dacă vreun profesor se plângea de mine, ea îi răspundea pe măsură. Niciodată nu era nimic în neregulă cu mine. Eu aveam întotdeauna dreptate. Când am împlinit șase ani, m-a lăsat să merg în excursie în Grecia, singură.

— Singură? a spus Christina. Numai tu?

— Nu, cu o prietenă și familia ei. Dar aveam numai șase ani, și două săptămâni singură cu o familie străină, într-o țară străină, era cam mult, nu vi se pare?

— Erau anii ’70, a spus iar Geir. Totul era permis pe vremea aia.

— Îmi era groaznic de rușine de mama într-o mulțime de situații, e o persoană complet lipsită de rușine, poate face cele mai trăsnite lucruri, iar când era vorba să mă protejeze, îmi venea de multe ori să intru în pământ.

— Și tatăl tău? a întrebat Geir.

— Tata e cu totul altă mâncare de pește. Era complet imprevizibil, când se îmbolnăvea se putea întâmpla absolut orice. Trebuia să așteptăm să facă ceva îngrozitor, ca să vină poliția și să-l ia. De multe ori trebuia s-o ștergem eu, mama și fratele meu. Pur și simplu fugeam de el.

— Și el ce făcea atunci? am spus și m-am uitat la ea.

Îmi mai povestise despre tatăl ei înainte, dar întotdeauna generalități, aproape nici un detaliu.

— Ah, orice se putea întâmpla! Era în stare să urce până la noi pe burlan sau să se arunce pe fereastră. Putea fi brutal. Sânge, sticlă

spartă și violențe. Atunci sosea însă poliția, și totul revenea la normal. Când era acasă, așteptam întotdeauna o catastrofă. Dar, de îndată ce se întâmpla, mă linișteam. E aproape o ușurare pentru mine când se petrec cele mai groaznice lucruri. La asta știu să fac față. Drumul până acolo e cel mai dificil.

S-a lăsat o pauză.

— Tocmai mi-am amintit o întâmplare! a spus Linda. Odată a trebuit să fugim de tata și să mergem la bunica din partea mamei, în nord. Aveam poate cinci ani, iar fratele meu, șapte. Când ne-am întors la Stockholm, apartamentul era plin de gaz. Tata deschisese aragazul și îl lăsase așa câteva zile. Ușa aproape a fost împinsă în afară de presiune când mama a descuiat-o. Ea s-a întors spre noi și i-a spus lui Mathias să mă ducă jos în stradă și să stea acolo. A așteptat până când am plecat și abia apoi a intrat în apartament și a oprit gazul. Jos Mathias mi-a spus – îmi amintesc foarte bine – tu știi că mama poate să moară acum? Da, am spus, știu. Mai târziu în ziua aceea am auzit-o vorbind cu el la telefon. Tu încercai să ne omori? îl întreba. Nu ca exagerare, ci ca o constatare lucidă. Chiar vrei să ne omori?

Linda a zâmbit.

— Greu de găsit una mai bună, a spus Anders și s-a întors înspre Christina. Ai mai rămas doar tu. Cum sunt părinții tăi? Trăiesc amândoi, nu-i așa?

— Da, a răspuns Christina. Dar sunt bătrâni. Locuiesc la Uppsala. Sunt membri ai Bisericii Penticostale. Eu am crescut acolo și mă simțeam vinovată de orice, chiar și de cel mai mărunt lucru. Dar sunt oameni buni, asta este lupta lor de o viață. Când se topește zăpada, iar pe stradă rămâne nisipul care a fost împrăștiat iarna, știți ce fac?

— Nu, am spus eu, din moment ce se uita la mine.

— Îl adună și îl returnează administrației drumurilor.

— Pe bune? a spus Anders. Ha-ha-ha!

— Bineînțeles că nu beau. Dar tatăl meu nu bea nici cafea sau ceai. Când vrea să se răsfețe dimineața, bea apă caldă.

— Nu pot să cred! a făcut Anders.

— Ba e adevărat, a confirmat Geir. Tatăl ei bea apă caldă și înapoiază primăriei tot nisipul din fața porții. Sunt atât de buni, încât e imposibil să stai acolo. Și sunt sigur că, pentru ei, să mă aibă drept ginere e o încercare trimisă de diavol.

— Și cum a fost să crești între ei? a întrebat Helena.

— Multă vreme am crezut că asta era lumea, că așa arăta peste tot. Toți prietenii mei și ai părinților mei erau membri ai bisericii. Nu exista viață în afara ei. Când m-am rupt de ea, m-am rupt și de toți prietenii.

— Câți ani aveai?

— Doisprezece, a spus Christina.

— Doisprezece? s-a mirat Helena. Și cum ai avut puterea să faci asta? Sau discernământul?

— Nu știu. Pur și simplu am făcut-o. Și a fost dur, chiar a fost. Mi-am pierdut absolut toți prietenii.

— La doisprezece ani? a spus Linda.

Christina a dat din cap și a zâmbit.

— Și acum bei cafea dimineața? a vrut să știe Anders.

— Da. Dar nu când sunt acolo.

Am râs cu toții. M-am ridicat și am început să adun farfuriile. Geir s-a sculat și el, și-a luat-o pe a lui și m-a urmat în bucătărie.

— Ai schimbat tabăra, Geir? a strigat Anders după el.

Am aruncat cochiliile goale la gunoi, am clătit farfuriile și le-am pus în mașina de spălat vase. Geir mi-a întins-o pe a lui, s-a dat câțiva pași în spate și s-a sprijinit de frigider.

— Fascinant! a spus.

— Ce anume?

— Lucrurile despre care am vorbit. Sau însuși *faptul* că am vorbit despre așa ceva. Scriitorul austriac Peter Handke are un termen pentru asta. „Nopțile poveștilor“, cred că așa le numește. Când e ca și cum s-ar deschide ceva, și fiecare vine cu câte o poveste.

— Da, am spus și m-am întors. Vii până afară? Simt nevoia să fumez.

— Sigur, a spus Geir.

În timp ce ne îmbrăcam, a apărut Anders.

— Mergeți jos să fumați? Vin și eu!

Două minute mai târziu stăteam afară, eu cu o țigară lucind între degete, ceilalți cu mâinile în buzunarele paltoanelor. Era frig și bătea vântul. Peste tot mirosea a focuri de artificii.

— Îmi mai stătea o poveste pe limbă acolo sus, a spus Anders și și-a trecut mâna prin păr. Despre cum să pierzi tot ce ai. Dar m-am gândit că e mai bine s-o spun aici. S-a petrecut în Spania. Eu și un prieten aveam un restaurant. Era o viață pe cinste. Stăteam treaz nopțile, prizam cocaină și beam, mă odihneam la soare în timpul zilei și pe la șapte-opt seara o luam de la capăt. Cred că a fost cea mai bună perioadă din viața mea. Eram complet liber. Făceam exact ce voiam.

— Și? a spus Geir.

— Poate că am exagerat puțin făcând ce voiam. Aveam un birou la etaj deasupra barului, acolo i-o trăgeam nevestei asociatului meu, nu mă puteam abține, el ne-a prins asupra faptului, și asta a fost. Am întrerupt orice colaborare. Dar vreau să mă întorc la un moment dat. Trebuie numai s-o conving pe Helena.

— Poate nu-i tocmai viața la care visează ea, am spus.

Anders a ridicat din umeri.

— Dar putem închiria o casă de vară acolo la un moment dat. O

lună, toți șase. În Granada sau ceva de genul. Ce ziceți?

— Sună bine, am spus eu.

— Eu nu am concediu, a replicat Geir.

— Cum adică? a întrebat Anders. Anul ăsta?

— Nu, niciodată. Lucrez toată ziua, toată săptămâna, inclusiv sâmbăta și duminica, toate săptămânile din an, în afară, poate, de weekendul de Crăciun.

— De ce? a spus Anders.

Geir a râs.

Am aruncat mucul de țigară și l-am strivit sub tălpi.

— Mergem? am întrebat.

Prima dată l-am întâlnit pe Anders când ne-a luat pe mine și pe Linda de la gara Saltsjöbaden, unde el și Helena închiriaseră un mic apartament, și pe drum și-a exprimat disprețul față de goana după bani și statut a celor care locuiau acolo, în viață contau cu totul alte lucruri, dar, chiar dacă am bănuit că spunea asta numai ca să ne facă pe plac, să afirme ceea ce credea că noi, „oamenii de cultură“, voiam să auzim, au trecut multe luni până când am înțeles că în mintea lui era exact opusul: *singurul* lucru de care îi păsa erau banii și viața pe care i-o asigurau ei. Era obsedat de ideea de a se îmbogăți din nou, acesta era scopul tuturor acțiunilor lui, și, din moment ce n-o putea face cu știrea fiscului, se învârtea în lumea banilor negri. Când îl cunoscuse Helena, toate afacerile lui erau dubioase, dar ea, care multă vreme se luptase cu propriile sentimente față de el, dar până la urmă se dăduse bătută în stil mare, impusese niște condiții atunci când, la puțină vreme după, făcuseră un copil împreună, condiții cărora el, aparent, li se supusese: banii pe care îi câștiga erau în continuare „negri“, dar, într-un anumit sens, erau totuși „curați“. Ce făcea, mai exact, nu știam, știam doar că își folosea multe dintre relațiile anterioare ca să-și finanțeze o serie întreagă de proiecte care se succedau rapid, și că, dintr-un motiv sau altul, ele nu durau decât câteva luni fiecare. N-avea nici un sens să-l suni, își schimba tot timpul numărul de mobil, la fel se întâmpla și cu mașinile lui, așa-zisele „mașini de serviciu“ pe care le înlocuia la intervale regulate. Când mergeam la ei în vizită, într-o zi puteau să aibă o plasmă enormă pe unul dintre pereții sufrageriei sau un laptop nou pe biroul din hol, iar în seara următoare să nu mai rămână nimic din ele. Granița dintre lucrurile pe care Anders le deținea și cele de care putea face rost era evident fluctuantă, și nu exista nici vreo legătură clară între ceea ce făcea și banii pe care îi avea la dispoziție. Toți banii pe care îi câștiga – și rareori erau puțini – se duceau pe jocuri. Anders juca la tot ce se putea. Cum se pricepea să fie convingător, nu-i era greu să facă rost de bani, așa că era împotmolit într-o adevărată mlaștină. De obicei, ținea totul pentru sine, dar câteodată lucrurile ieșeau la iveală, ca atunci

când cineva a sunat-o pe Helena și i-a spus că Anders golise casa firmei unde mersese să renegocieze niște contracte, era vorba de șapte sute de mii de coroane, și că avea să fie sesizată poliția. Anders nici n-a clipit când ea l-a luat la întrebări; practicile firmei fuseseră neclare și îndoielnice, iar acum voiau să acopere totul dând vina pe el. Chiar dacă se presupunea că el fugise cu banii și îi risipise la jocuri, era vorba de bani negri, și deci ultimul lucru pe care l-ar fi făcut firma respectivă era să cheme poliția. Așadar, el era în siguranță. Probabil că îi alegea cu grijă pe cei pe care-i înșela, dar acțiunile lui nu erau tocmai lipsite de riscuri. Odată le intrase cineva în casă, în timp ce ei erau plecați, i-a povestit Helena Lindei, cel mai probabil ca să le arate că se putea și așa. Apoi Anders a devenit asociat la un proiect de amploare cu un restaurant, unde, la fel, și-a încheiat rolul după câteva luni, după care s-a apucat dintr-odată de construcții, au urmat un salon de coafură căruia îi găsea spații de închiriat, apoi o fabrică de snacksuri cu bacon pe care trebuia s-o salveze de la faliment. Problema, dacă putea fi numită problemă, consta în faptul că era imposibil să nu-l placi. Se putea înțelege cu tot soiul de oameni, ceea ce e un talent rar, și, în plus, era generos, lucru pe care îl remarcai imediat. Și întotdeauna vesel. La petreceri, el era cel care se ridica și mulțumea gazdelor pentru masă și le ura la mulți ani sau orice se mai potrivea, și tot el avea câte o vorbă bună pentru fiecare, indiferent cât îi era de străin, știa de regulă cum să-i facă pe oameni să se simtă bine. În același timp, nu avea nimic căutat sau rafinat, și poate din acest motiv, în ciuda mitomaniei lui consecvente, care e una din puținele trăsături de caracter pe care mi-e greu să le accept, îl plăceam totuși atât de mult. Sigur că nu-l interesa câtuși de puțin persoana mea, dar, când ne întâlneam, nici nu se prefăcea interesat, așa cum vezi la unii interlocutori care o fac dintr-un simț al obligației și la care ruptura dintre gânduri și fapte e dezvăluită de acele mici gesturi revelatoare aproape imposibil de controlat, ca, de exemplu, o privire scurtă aruncată în altă parte a încăperii, nesemnificativă în sine, dar care, când este urmată de un fel de „tresărire“ a atenției, în clipa în care aceasta se mută din nou asupra ta, face ca formalul să devină vizibil. Senzația de a fi ținta unei prefăcătorii pe care ți-o provoacă așa ceva e în mod firesc teribilă pentru cineva care trăiește din încercarea de a câștiga încrederea celorlalți. Anders nu „juca“, acesta era secretul lui. Nu era nici „autentic“, în sensul că vorbele lui nu corespundeau în mod necesar cu ceea ce gândea, făcea sau își dorea. Dar, la urma urmei, cine e? Există un tip de indivizi care spun în mod sistematic ce gândesc, fără a-și adapta cuvintele la situație, dar sunt niște rarități, eu însumi am cunoscut numai vreo doi, și rezultatul e că toate situațiile sociale în care nimeresc devin foarte încărcate. Nu pentru că oamenii n-ar fi de acord și ar începe să se certe, ci pentru că scopul

conversației lor le exclude pe toate celelalte, iar atitudinea lor totalitară ricoșează automat înapoi asupra lor, și ei dobândesc atunci o aură de lipsă de generozitate și de îngustime a minții care n-are nici o legătură cu natura lor adevărată, care în ambele cazuri, cel puțin din câte puteam eu judeca, era în esență prietenoasă și generoasă. Disconfortul social pe care eu însumi îl puteam stârni avea o cauză opusă. Eu lăsam întotdeauna situația să hotărască, fie nespunând absolut nimic, fie spunând ce voia să audă toată lumea. A spune ceea ce crezi că alții vor să audă e, în esență, un mod de a minți. Din cauza asta, între practica socială a lui Anders și a mea nu era decât o diferență de grad. Chiar dacă a lui eroda încrederea, iar a mea, integritatea, rezultatul era, în mare, același: o uzură lentă a sufletului.

Faptul că Helena, care avea o înclinație către latura spirituală a vieții și încerca în mod constant să se înțeleagă pe sine, sfârșise prin a fi cu un bărbat ce nu dădea doi bani pe orice altă valoare decât banii, și asta cu zâmbetul pe buze, era, firește, ironic, dar nu de neînțeles, pentru că aveau în comun ceva esențial: o inimă ușoară și bucuria de a trăi. Și erau un cuplu fermecător. Cu părul ei întunecat, ochii calzi și trăsăturile bine conturate, Helena avea o înfățișare izbitoare, iar firea ei te câștiga, avea o prezență palpabilă. Era o actriță înzestrată. O văzusem în două seriale de televiziune, într-unul polițist unde juca rolul unei văduve, și aerul sumbru pe care îl avea mi-o făcea complet străină, de parcă mă uitam la o altă persoană ce avea doar trăsăturile Helenei. În celălalt, o comedie, juca rolul unei soții afurisite și-mi dădea aceeași impresie, ai fi zis că e altcineva care semăna cu ea.

Și Anders arăta bine, într-un mod băiețos, deși nu era ușor de spus dacă asta se datora aurei lui, sclipirii ochilor, corpului zvelt sau poate părului, care în anii ’70 ar fi fost descris ca o „coamă“ – pentru simplul fapt că Anders nu era ușor de văzut. Odată am dat peste el în centru, la Plattan, stătea pur și simplu rezemat de un zid, prăbușit parcă în el însuși și epuizat, abia dacă l-am recunoscut, dar, când a dat cu ochii de mine, s-a îndreptat de spate, s-a înălțat și într-o clipă l-am recunoscut, s-a schimbat în bărbatul energic și vesel pe care eram obișnuit să-l văd.

Când ne-am întors, Helena, Christina și Linda făcuseră curat pe masă și acum stăteau pe canapea și vorbeau. Am intrat în bucătărie și am pus de cafea. În timp ce așteptam să se facă, am intrat în camera de alături, unde nu se auzea decât respirația copilului Helenei și al lui Anders, care dormea în patul nostru, îmbrăcat și cu o păturică peste el. În semiîntuneric, leagănul gol, pătuțul gol, masa pentru înfășat și comoda cu haine de bebeluș păreau aproape sinistre. Totul era pregătit pentru apariția copilului. Cumpărasem până și un pachet de scutece, era pe raftul de sub masa pentru înfășat, împreună cu un teanc de prosoape și lavete, iar deasupra lui atârna un carusel cu

avioane mici care tremura ușor în curentul venit dinspre fereastră. Sinistru, pentru că nu exista nici un copil, iar în astfel de chestiuni, granița dintre ce ar fi putut și ce urma să fie era foarte alunecoasă.

Din sufragerie se auzeau râsete. Am închis ușa în spatele meu, am pus pe o tavă o sticlă de coniac, pahare, cești de cafea și farfurioare, am turnat cafeaua din carafă într-un termos și am dus totul în sufragerie. Christina stătea pe canapea cu un ursuleț de pluș în brațe, părea fericită, fața îi era mai deschisă și mai liniștită decât de obicei, în timp ce Linda, care se așezase lângă ea, abia dacă-și mai putea ține ochii deschiși. Pe atunci obișnuia să meargă la culcare în jur de nouă. Iar acum, curând se făcea douăsprezece. Helena căuta niște muzică printre CD-urile de pe rafturi, în timp ce Anders și Geir stăteau la masă și continuau discuția despre cunoscuți cu antecedente penale. O întreagă menajerie de infractori trecuse, în mod evident, prin clubul de box în anii când Geir îl frecventase. Am pus lucrurile pe masă și m-am așezat.

— Tu l-ai cunoscut pe Osman, Karl Ove, nu-i așa? a spus Geir.

Am dat din cap.

Geir mă luase odată pe colina Mosebacke ca să-mi prezinte doi boxeri pe care îi cunoștea. Primul, Paolo Roberto, concurase pentru titlul de campion mondial, acum era vedetă de televiziune în Suedia, și, la vremea aceea, pregătea un meci pentru un nou titlu, o revenire. Celălalt, Osman, era de același nivel, dar nu la fel de cunoscut. Împreună cu ei se afla un antrenor britanic, căruia Geir îi fusese prezentat cu titulatura de „doctor în box“. *He's a doctor in boxing!* Dădusem mâna cu ei, nu spusesem prea multe, dar urmărisem îndeaproape ce se întâmpla, căci mă aflam într-un context complet diferit de cele cu care fusesem obișnuit. Erau total relaxați, nu exista nici o tensiune în aer, așa cum, mi-am dat seama, eram eu deprins să fie. Mâncaseră clătite și băuseră cafea, se uitaseră la mulțimea de oameni, mijiseră ochii la soarele de toamnă, jos, dar în continuare fierbinte, vorbiseră cu Geir despre zilele de altădată. Deși era la fel de relaxat ca al lor, corpul lui emana o altă energie, mai ușoară și mai precipitată, aproape nervoasă, i se citea în ochii care întotdeauna căutau deschideri și în modul de a vorbi, exuberant, inspirat, dar și calculat, fiindcă se adapta la felul lor de a fi și la jargonul lor, în timp ce ei vorbeau așa cum le venea. Cel numit Osman purta un maiou și, chiar dacă avea pe brațe mușchi zdraveni, poate de cinci ori mai mari decât ai mei, nu erau supradimensionați, ci supli. Același lucru era valabil și pentru toată partea superioară a corpului. Stătea moale și relaxat și, de fiecare dată când îmi îndreptam privirea spre el, mă gândeam că m-ar putea face bucăți în câteva secunde, fără ca eu să mă pot împotrivi. Mă simțeam cuprins de o senzație de efeminare. Era umilitor, dar umilința era numai a mea, nu se putea nici vedea, nici

bănui. Stăruia însă, enervantă.

— Doar puțin, am spus. Anul trecut în Mosebacke. Mi i-ai prezentat de parcă ar fi fost o pereche de maimuțe.

— Mai degrabă noi eram perechea de maimuțe, mi se pare, a replicat Geir. Dar, oricum, știi ce-a făcut Osman? S-a lăsat arestat împreună cu un prieten atacând un transport securizat în cartierul Farsta. Locul pe care l-au ales se afla la *cincizeci* de metri de secția de poliție. Din cauza asta – pentru că s-au bâlbâit puțin la început, iar gardienii au reușit să declanșeze alarma –, poliția a venit în câteva secunde! Ei au sărit în mașină și au fugit fără să fi luat bani sau altceva. Și pe urmă au rămas fără benzină! Ha-ha-ha!

— Cum e posibil? Ai zice că sunt The Beagle Boys[27].

— Exact. Ha-ha-ha!

— Și deci ce s-a întâmplat cu Osman? Jaful armat nu e tocmai o infracțiune minoră, nu?

— N-a picat atât de rău, a primit numai vreo doi ani. Dar prietenul lui avea un trecut atât de încărcat, încât a rămas închis multă vreme.

— S-a întâmplat recent sau…?

— Nu, nu. Acum mulți ani. Cu mult înainte să-și înceapă cariera de boxer.

— Aha, am spus. Vrea cineva puțin coniac?

Doar Geir și Anders au încuviințat. Am deschis sticla și am turnat în trei pahare.

— Mai vrea vreuna dintre voi? am întrebat și m-am uitat înspre canapea.

Toate capetele s-au clătinat.

— Eu aș bea puțin de tot, mulțumesc, a spus Helena.

Când a pășit spre noi, din boxele ridicol de mici din spatele ei a început să sune muzica. Era un disc *Mali Music* al lui Damon Albarn pe care îl mai ascultaserăm în seara aceea și de care ea se îndrăgostise pur și simplu.

— Poftim! am spus și i-am întins un pahar cu puțin alcool brun-auriu pe fund.

Lumina lămpii ce atârna deasupra mesei îl făcea să strălucească.

— Dar, în orice caz, mă bucur de un lucru, a spus Christina de pe canapea. De faptul că sunt adult. E mult mai bine să ai treizeci și doi de ani decât douăzeci și doi.

— Îți dai seama că ții un ursuleț de pluș în brațe, Christina? am observat eu. Asta anulează într-un fel ceea ce spui.

A râs. Era minunat s-o vezi râzând. Avea în ea ceva încleștat, dar nu într-un sens negativ, mai mult de parcă s-ar fi străduit din toate puterile să țină totul – și pe ea însăși – la un loc. Era înaltă și suplă, întotdeauna bine îmbrăcată, firește, în mod idiosincratic, și frumoasă, cu pielea albă și pistruiată, dar, după ce această primă impresie se

atenua, o ușoară închidere ieșea la iveală și îmi influența gândurile despre ea, cel puțin așa fusese în cazul meu. Avea totodată și ceva copilăresc, în special când râdea sau se entuziasma sau când își depășea reținerile. Nu copilăresc în sensul de imatur, ci în sensul de ludic și neîngrădit. Vedeam ceva asemănător la mama, în foarte puținele situații când nu se controla și făcea ceva nestăpânit sau în grabă, și atunci latura dezinhibată nu putea fi despărțită de cea vulnerabilă. Odată când cinaserăm la Geir și Christina, unde Christina, ca de obicei, își folosea toată energia și concentrarea la gătitul mâncării, eu rămăsesem singur în camera de zi, în semiîntunericul din fața bibliotecii, când ea intrase să ia ceva. Nu știa că stăteam acolo. Pe fundalul vocilor și al zumzetului ventilatoarelor din bucătărie, zâmbea pentru sine. Ochii îi luceau. Ah, m-am bucurat atât de mult când am văzut asta, dar m-am și întristat, fiindcă nu avusese de gând să ne dea de înțeles că prezența noastră acolo însemna atât de mult pentru ea.

Într-una dintre diminețile din perioada când locuiam la ei, Christina spăla vasele în bucătărie în timp ce eu stăteam la masă și beam cafea, când, brusc, ea arătase cu degetul spre grămada de farfurii și vase din dulap.

— Când ne-am mutat împreună, am cumpărat optsprezece bucăți din fiecare, îmi spusese. Îmi închipuiam că vom da niște petreceri pe cinste! Cu mulți prieteni și mese mari. Dar nu le-am folosit niciodată. Nici măcar o dată!

Geir râsese tare din dormitor. Christina zâmbise.

Aceștia erau ei. Așa erau.

— Dar sunt de acord cu tine, am spus acum. Perioada cât am avut douăzeci–douăzeci și ceva de ani a fost un iad. Singura vârstă mai rea a fost adolescența. Dar după treizeci e deja OK.

— Și ce anume s-a schimbat? a spus Helena.

— Când aveam douăzeci de ani, ceea ce eram și aveam era foarte puțin. Pe atunci nu-mi dădeam seama, fiindcă puținul acela însemna totul. Dar acum, la treizeci și cinci, sunt mai multe. De altfel, tot ce exista în mine la douăzeci de ani e încă la locul lui. Dar acum e înconjurat de mult mai multe. Cam așa mi se pare.

— E o viziune incredibil de optimistă, a spus Helena. Impresia că ți-e mai bine odată cu înaintarea în vârstă.

— Oare așa să fie? a întrebat Geir. Nu cumva, cu cât ai mai puține, cu atât ți-e mai ușor să trăiești?

— Nu mie, în orice caz, am spus. Acum, lucrurile nu mai înseamnă atât de mult. Înainte însemnau. Niște chestii mărunte puteau să fie totul! Puteau hotărî totul!

— E adevărat, a spus Geir. Dar tot n-aș numi viziunea asta optimistă. Fatalistă, da.

— Ce se întâmplă se întâmplă, am spus eu. Iar acum suntem aici. Să

ciocnim pentru asta!

— Noroc!

— Mai sunt șapte minute până la miezul nopții, ne-a anunțat Linda. Ce ziceți, să pornim televizorul să vedem numărătoarea inversă a lui Jan Malmsjö?

— Ce-i asta? am spus și m-am dus la ea, întinzându-i mâna.

Ea mi-a prins-o, și am ajutat-o să se ridice în picioare.

— Malmsjö citește poezii, în timp ce acele ceasurilor se mișcă. E o tradiție suedeză.

— Pornește-l, atunci! am spus.

În răstimp, eu m-am dus și am deschis ferestrele. Bubuiturile de artificii deveneau tot mai intense cu fiecare minut, acum trosneau, șuierau și explodau neîncetat, ca o cupolă de zgomot deasupra acoperișurilor. Pe străzi se înghesuiau oameni. Aveau sticle de șampanie și artificii în mâini, paltoane groase și haine peste ținutele de petrecere. Nici un copil, numai adulți băuți și veseli.

Linda a adus ultima șampanie, a deschis-o și a umplut paharele. Am stat cu ele în mână în fața ferestrelor. I-am privit pe cei de afară. Erau veseli, entuziaști, vorbeau, gesticulau, ciocneau.

S-au auzit sirene.

— Ori a izbucnit războiul, ori 2004 a început, a spus Geir.

Am cuprins-o pe Linda în brațe și am strâns-o lângă mine. Ne-am privit în ochi.

— La mulți ani! am spus și am sărutat-o.

— La mulți ani, prințul meu! a spus ea. Acesta e anul nostru.

— Da, este.

Când s-a terminat cu toate îmbrățișările și felicitările, iar oamenii au început să se rărească pe străzi, Anders și Helena și-au amintit de lampionul lor chinezesc. Ne-am îmbrăcat și am coborât în curtea din spate. Anders a aprins un fel de fitil, balonul s-a umplut încet cu aer cald, iar când, în sfârșit, Anders i-a dat drumul, a început să se ridice în lungul casei, tăcut și luminos. L-am urmărit cu privirea până când a dispărut deasupra acoperișurilor din Östermalm. Întorși înăuntru, ne-am așezat iar în jurul mesei. Discuția era acum mai sporadică și mai puțin concentrată, dar se aduna câteodată într-un punct, ca atunci când Linda ne-a vorbit despre o petrecere de oameni bogați la care fusese odată în liceu, într-o vilă cu o piscină mare, în spatele ei era un perete de sticlă enorm, a spus ea și a povestit cum, în timpul serii, se apucaseră să facă baie, și ea, plonjând în apă, lovise peretele de sticlă, care, în clipa următoare, se spărsese în mii de cioburi zornăitoare.

— N-am să uit niciodată sunetul acela, a spus.

Anders a povestit despre o excursie făcută în Alpi când schiase undeva într-o zonă unde nu era pistă și, dintr-odată, se trezise fără pământ sub picioare. Căzuse direct într-o crevasă adâncă de vreo șase

metri și leșinase. Fusese luat cu elicopterul. Își fracturase spinarea și risca să paralizeze, fusese operat de urgență, stătuse în spital cu săptămânile, timp în care tatăl lui, după cum spunea, se așeza uneori pe un scaun lângă el, ca în vis, mirosind a alcool.

În momentul acela s-a dus în mijlocul camerei, s-a aplecat în față și și-a ridicat cămașa pe spate, ca să-i putem vedea cicatricea lungă rămasă după operație.

Eu am povestit apoi cum, pe la șaptesprezece ani, eram cu un grup și derapaserăm cu mașina – mergeam cu suta la oră – undeva în adâncul districtului Telemark, îndoiserăm un stâlp, zburaserăm peste un drum și aterizaserăm într-un șanț, în mod miraculos, teferi – miraculos fiindcă mașina era distrusă. Partea cea mai proastă nu fusese accidentul, ci frigul, erau minus douăzeci de grade în miez de noapte, noi eram îmbrăcați în tricouri, sacouri și adidași – fuseserăm la concertul trupei Imperiet – și stătuserăm acolo ore întregi fără să ne ia cineva.

Am mai turnat coniac, lui Anders, lui Geir și mie, Linda a căscat, Helena a început să povestească ceva despre Los Angeles, când o alarmă s-a declanșat brusc undeva în bloc.

— Ce naiba mai e și asta? a întrebat Anders. Alarma de incendiu?

— E revelionul, a comentat Geir.

— Să ieșim oare? a spus Linda și s-a îndreptat de spate pe canapea.

— Mă duc mai întâi să verific, am intervenit eu.

— Vin cu tine, a spus și Geir.

Am ieșit în hol. Nu era nici un fel de fum, în orice caz. Sunetul venea de la parter, așa că ne-am grăbit pe scări în jos. Luminița de deasupra liftului clipea. M-am aplecat și m-am uitat prin geamul ușii. Cineva zăcea pe podeaua cabinei. Am deschis ușa. Era rusoaica. Stătea întinsă pe spate, cu un picior lipit de perete. Era îmbrăcată de petrecere, într-o rochie neagră cu un soi de paiete pe piept, ciorapi de culoarea pielii și pantofi cu toc. A râs când ne-a văzut. Din reflex, m-am uitat la coapsele ei, la chilotul negru dintre ele, înainte să-mi mut privirea spre față.

— Nu pot să mă ridic! a spus.

— Îți dăm noi o mână de ajutor, am încredințat-o.

Am prins-o de un braț și am ridicat-o în poziție șezândă. Geir s-a dus pe latura cealaltă, și împreună am reușit s-o punem pe picioare. În tot timpul acesta, ea râdea. Mirosul de parfum și alcool era apăsător în spațiul acela îngust.

— *Mulțumesc mult*, ne-a spus. Mulțumesc foarte, foarte mult.

Mi-a luat mâinile într-ale ei, s-a aplecat și mi le-a sărutat, întâi pe una, apoi pe cealaltă. Apoi s-a uitat la mine.

— Ah, bărbat frumos ce ești! a spus.

— Haide, o să te ajutăm să ajungi sus.

Am apăsat pe buton și am închis ușa. Geir zâmbea cu gura până la urechi, uitându-se când la ea, când la mine. Când liftul a început să urce, rusoaica s-a rezemat greoaie de mine.

— Așa, am spus. Am ajuns. Ai cheie?

S-a uitat în geanta micuță care îi atârna de umăr, clătinându-se înainte și înapoi ca un copac în bătaia vântului și cotrobăind cu degetele înăuntru.

— Uite-le! a spus cu voce triumfătoare, scoțând o grămadă de chei.

Geir a sprijinit-o de umăr cu mâna, căci era cât pe ce să cadă în față cu cheia îndreptată spre încuietoare.

— Fă un pas în față! a spus el. O să fie mai bine.

Ea l-a ascultat și, după câteva secunde de bâjbâială, a reușit să vâre cheia în broască.

— Mulțumesc mult! a repetat. Sunteți niște îngeri care mi s-au arătat în seara asta.

— Pentru puțin, i-a spus Geir. Mult noroc!

În timp ce urcam scările spre apartament, s-a uitat la mine întrebător.

— Asta e vecina voastră cea nebună?

Am încuviințat.

— E prostituată, nu?

Am scuturat din cap.

— Nu, din câte știu, am spus.

— Trebuie să fie, îți dai seama. Altfel nu și-ar putea permite să locuiască aici. Și cum arată… Dar nu părea chiar stupidă, nu?

— Încetează! am spus și am deschis ușa apartamentului. E o femeie ca toate celelalte. Doar foarte nefericită, alcoolică și rusoaică. Și incapabilă să se controleze.

— Da, asta fără îndoială, a zis Geir și a râs.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Helena din sufragerie.

— Vecina noastră rusoaică, am spus, apropiindu-mă. Căzuse în lift și era atât de beată, că nu mai reușea să se ridice. Așa că am ajutat-o să ajungă acasă.

— I-a sărutat mâinile lui Karl Ove. „Ah, bărbat frumos ce ești!“ așa i-a spus.

Toată lumea a râs.

— Și asta după ce a fost aici și m-a insultat de mai multe ori, am spus. Și ne-a scos din minți.

— E un coșmar, a adăugat Linda. A luat-o razna complet. Când trec pe lângă ea pe scări, aproape mi-e teamă c-o să scoată un cuțit să mă înjunghie. Se uită cu o privire plină de ură, nu-i așa?

— Nu mai are prea mult timp, a spus Geir. Și acum apăreți voi, cu burta mare și nerăbdători să fiți fericiți.

— Crezi că asta e? l-am întrebat.

— Bineînțeles, l-a aprobat Linda. Dacă ne-am fi purtat ceva mai neutru la început! Dar i-am dat apă la moară. Acum e obsedată de noi.

— Da, am spus. E cineva care are chef de desert? Linda a făcut vestitul ei tiramisú.

— Ah! a exclamat Helena.

— E vestit pentru că e singurul lucru pe care știu să-l fac, a spus Linda.

Am adus prăjitura și cafeaua și ne-am așezat iar la masă. Abia ne instalaserăm, că muzica s-a dezlănțuit din nou în apartamentul de dedesubt.

— Asta-i viața noastră, am spus.

— Nu puteți aranja s-o dea afară? a întrebat Anders. Dacă vreți, mă ocup eu de asta.

— Și ce-ai să faci tu? a ripostat Helena.

— Am metodele mele, a răspuns Anders.

— Așa deci?

— Reclam-o la poliție! și-a dat cu părerea Geir. Așa o să-nțeleagă că nu-i de glumă.

— Chiar crezi? am spus.

— Firește. Dacă nu faceți ceva drastic, pur și simplu va continua.

Apoi muzica s-a oprit la fel de brusc cum începuse. Ușa de dedesubt s-a trântit. Pe scări s-a auzit țăcănit de tocuri.

— Oare vine încoace? am spus.

Toată lumea a tăcut, cu urechile ciulite. Dar pașii au trecut de ușa noastră și au continuat pe trepte în sus. Imediat după, s-au întors și s-au pierdut în josul scării. M-am dus la fereastră și m-am uitat afară. Îmbrăcată numai în rochie și cu un singur pantof într-un picior, rusoaica a ieșit clătinându-se pe strada albă. A făcut semn cu mâna, un taxi era pe drum. S-a oprit, și ea s-a prăbușit înăuntru.

— Ia un taxi, am spus. Încălțată cu un singur pantof. În orice caz, nu se poate spune că n-are voință.

M-am așezat, și discuția a deviat spre alte subiecte. Pe la două, Anders și Helena s-au ridicat, și-au îmbrăcat hainele groase de iarnă, ne-au îmbrățișat și au ieșit în noapte, Anders cu fiica lor adormită în brațe. Geir și Christina au plecat o jumătate de oră mai târziu, Geir după ce se întorsese cu un pantof cu toc în mână.

— Ca o Cenușăreasă, a spus. Ce să fac cu el?

— Pune-i-l în fața ușii! am spus. Și dați-i drumul odată, noi vrem să dormim!

Când am ajuns în dormitor, după ce făcusem curat în sufragerie și pornisem mașina de spălat vase, Linda dormea. Dar nu atât de adânc încât să nu mijească ochii și să-mi zâmbească somnoroasă în timp ce mă dezbrăcam.

— A fost o seară frumoasă, nu? am întrebat-o.

— Da, a fost frumos.

— Crezi că s-au simțit bine? am spus și m-am întins lângă ea.

— Cred că da. Tu nu?

— Ba da. Chiar cred. Eu, în orice caz, m-am simțit bine.

Lumina felinarelor de afară făcea podeaua să lucească slab. Niciodată nu era complet întuneric aici înăuntru. Și niciodată complet liniște. Încă se auzeau artificiile, vocile urcau și coborau pe stradă, mașinile încă zumzăiau în trecere, mai alert acum, că revelionul se apropia de sfârșit.

— Dar începe să mă îngrijoreze serios vecina noastră, a spus Linda. Nu mă simt bine cu ea aici.

— Nu, am spus. Dar nu putem face mare lucru.

— Nu.

— Geir crede că e prostituată.

— Evident că e, a spus Linda. Lucrează pentru una din firmele de escortă.

— De unde știi?

— Se vede de la o poștă.

— Eu nu văd, am spus. Nici într-un milion de ani nu mi-ar fi trecut prin cap.

— Pentru că ești cu totul naiv, a spus Linda.

— Poate că sunt.

— Chiar ești.

A zâmbit și s-a aplecat să mă sărute.

— Noapte bună! a spus.

— Noapte bună!

Părea greu de înțeles că în pat eram, de fapt, trei persoane. Dar așa era. Copilul din burta Lindei se dezvoltase complet; singurul lucru care îl despărțea de noi era un perete de carne și piele de un centimetru. Se putea naște oricând, iar asta o influența decisiv pe Linda. Nu mai începea nimic nou, abia dacă mai ieșea din casă, stătea liniștită, avea grijă de ea și de corpul ei, făcea băi lungi, se uita la filme de pe pat, moțăia și dormea. Era aproape într-o stare de somnolență, dar neliniștea n-o părăsise complet. Acum era îngrijorată în mod special de rolul meu. La cursul de pregătire pentru viitorii părinți ni se spusese că legătura dintre mamă și moașă era importantă, iar dacă ele nu se înțelegeau, dacă apăreau conflicte de un fel sau altul, era important să dăm de știre despre asta cât mai repede, ca moașa să poată fi înlocuită de o alta, teoretic, mai potrivită. Apoi ni se spusese că rolul bărbatului în timpul nașterii era în primul rând de mediator; el își cunoștea cel mai bine soția, înțelegea ce vrea și, din moment ce femeia era în chinurile facerii, el trebuia să fie cel care să transmită moașelor asemenea informații. Aici intram în scenă eu. Vorbeam norvegiană; oare moașele și asistentele aveau să înțeleagă vreun

cuvânt din ce spuneam? Mult mai rău, mi-era teamă de conflicte și țineam mereu cont de toți cei implicați într-o situație; aș fi putut oare să refuz o eventuală moașă nepriceputâ și să solicit una nouă, în ciuda tuturor sentimentelor rănite pe care lucrul acesta îl presupunea?

„Liniștește-te, liniștește-te, va fi bine“, îi spuneam Lindei, „nu te mai gândi, totul se va rezolva“, dar ea nu se liniștea deloc, eu însumi devenisem cauza nesiguranței care o copleșea. Aș fi reușit măcar să chem un taxi când îi venea sorocul?

Nu-mi era de nici un folos nici faptul că avea oarecum dreptate. Orice formă de presiune mă scotea din ring. Voiam să mulțumesc pe toată lumea, dar uneori apăreau situații în care trebuia să aleg și să iau atitudine, iar atunci treceam prin toate chinurile iadului, era cea mai groaznică încercare pentru mine. În ultima vreme avusesem o serie de asemenea experiențe într-un timp scurt, la care ea fusese martor. Episodul cu ușa blocată, episodul cu barca, cel cu mama. Nu conta prea mult că, pentru a compensa, intervenisem în bătaia din dimineața aceea din stația de metrou – căci ce fel de discernământ avusesem atunci? Și, mai important, știam bine că mi-ar fi fost mai greu s-o dau pe moașă afară decât să mă las înjunghiat cu un cuțit într-o stație de metrou.

Apoi, într-o după-amiază târzie, întorcându-mă acasă, în clipa în care am pus jos geanta cu laptopul și cele două plase de cumpărături ca să pot apăsa butonul liftului public ce urca până la Malmskillnadsgatan, mi-am verificat din întâmplare telefonul și am descoperit că Linda mă sunase de opt ori. Din moment ce eram atât de aproape, n-am mai sunat-o. Am stat și am așteptat liftul ce cobora nesfârșit de lent. M-am întors și am întâlnit privirea unui vagabond, stătea și moțăia lipit de un zid, într-un sac de dormit. Era slab și cu pielea pătată. Nu-i puteai citi în ochi nici urmă de curiozitate, dar privirea nu-i era nici tâmpă. Mă înregistra pur și simplu. Indispus de asta și de nesiguranța pe care mi-o induseseră apelurile Lindei, am stat nemișcat în lift în timp ce urcam. De îndată ce s-a oprit, am smucit de ușă și am luat-o la fugă pe trotuar, pe strada David Bagares, am dat buzna pe poartă și am urcat scările în goană.

— Hei! am strigat. S-a întâmplat ceva?

Nici un răspuns.

Doar nu plecase la spital de una singură, nu?

— Hei! am strigat iar. Linda!

Mi-am scos încălțările și am intrat în bucătărie, am aruncat o privire pe ușa dormitorului. Nimeni. Mi-am dat seama că aveam în continuare plasele în mâini și le-am așezat pe blatul din bucătărie, apoi am traversat dormitorul și am deschis ușa sufrageriei.

Linda stătea în mijlocul camerei și se uita la mine.

— Ce este? am spus. S-a întâmplat ceva?

N-a răspuns. M-am dus până la ea.

— Ce s-a întâmplat, Linda?

Privirea îi era neagră.

— N-am simțit nimic toată ziua, a spus. Am impresia că e ceva în neregulă. Nu simt nimic.

Mi-am pus brațul pe după umerii ei. S-a smucit.

— Totul e în regulă, i-am spus. Sunt sigur.

— E ÎN REGULĂ PE NAIBA! a strigat ea. Nu pricepi nimic? Nu pricepi ce s-a întâmplat?

Am încercat s-o cuprind din nou, dar s-a smucit.

A început să plângă.

— Linda, Linda!

— Nu pricepi ce s-a întâmplat? a repetat.

— Totul e în regulă, i-am răspuns. Sunt sigur.

Mă așteptam la un nou strigăt. Dar ea și-a lăsat mâinile în jos și s-a uitat la mine cu ochii plini de lacrimi.

— Cum poți fi sigur?

La început n-am răspuns. Privirea ei fixă părea un soi de acuză.

— Și ce vrei să facem? am întrebat-o.

— Trebuie să mergem la spital.

— La spital? am spus. Dar totul e cum *trebuie*. Copilul se mișcă tot mai puțin pe măsură ce se apropie nașterea. Hai, totul e bine! E doar…

Abia atunci, când am simțit neîncrederea din privirea ei, am înțeles că lucrurile puteau fi serioase.

— Îmbracă-te! am spus. Eu sun după taxi.

— Mai întâi sună și anunță că venim!

Am scuturat din cap și m-am apropiat de pervaz, unde se afla telefonul.

— Mergem direct, am spus, am luat receptorul și am format numărul centralei de taxi. O să ne ia în primire când ajungem.

În timp ce așteptam să-mi răspundă cineva, am urmărit-o cu privirea. S-a îmbrăcat lent, parcă fără a fi conștientă de mișcările ei, și-a înfășurat fularul în jurul gâtului, a ridicat întâi un picior, apoi pe celălalt, ca să-și lege șireturile. Pe fondul luminii difuze, fiecare detaliu se contura vizibil acolo, în hol, unde stătea ea. Lacrimile continuau să-i curgă pe obraji.

În telefon se auzeau țârâituri, dar nu se întâmpla nimic.

Linda stătea acum și se uita la mine.

— Încă n-am prins legătura, am spus.

Apoi țârâielile s-au întrerupt.

— Centrala de taxi, a rostit o voce de femeie.

— Bună ziua, aș dori un taxi pe Regeringsgatan 81.

— Așa… Unde mergeți?

— Spitalul Danderyd.

— În regulă.

— Cât durează până vine?

— Un sfert de oră.

— Nu-i bine, am spus. E vorba de o naștere. Avem nevoie de un taxi imediat.

— Pentru ce-ați spus că e?

— O naștere.

Am înțeles că nu pricepea cuvântul „naștere“ în norvegiană. Au trecut câteva secunde până când am identificat cuvântul potrivit în suedeză.

— *Soția mea naște un copil*, mi-a venit în cele din urmă. Ne trebuie imediat un taxi.

— Am să văd ce pot face, a spus operatoarea. Dar nu vă promit.

— Mulțumesc, am spus și am închis, am verificat să am cardul în buzunarul interior al jachetei, am încuiat ușa și am ieșit cu Linda în hol.

Privirile nu ni s-au intersectat nici măcar o dată până jos.

Afară încă ningea.

— Vine repede? m-a întrebat Linda în timp ce așteptam pe trotuar.

Am dat din cap.

— Cât pot de repede, așa mi-au spus.

Chiar dacă circulația era intensă, am văzut taxiul venind din capătul străzii. Conducea repede. I-am făcut semn, și a tras chiar în fața noastră. M-am aplecat și am deschis ușa, am lăsat-o pe Linda să intre prima, iar eu m-am așezat după ea.

Șoferul s-a întors spre noi.

— E urgent? a întrebat.

— Nu-i chiar ce pare, am spus. Dar mergem la Danderyd.

Mașina s-a desprins de trotuar și a pornit-o înspre Birger Jarlsgatan. Noi stăteam tăcuți pe bancheta din spate. Am luat mâna Lindei într-a mea. Din fericire, m-a lăsat. Lumina stâlpilor de pe autostradă aluneca în dungi prin mașină. La radio se auzea *I won't Let the Sun Go Down on You.*

— Nu-ți fie teamă! i-am spus Lindei. Totul e în regulă.

Am urcat o pantă lină. Printre copacii de pe ambele părți ale străzii se vedeau vile. Acoperișuri albe de zăpadă, intrări luminate în galben. Câte o sanie portocalie, câte o mașină neagră, scumpă. Apoi am cotit la dreapta și am luat-o pe sub strada pe care tocmai venisem, înspre spital, pe care ferestrele luminate îl făceau să pară o cutie enormă, cu o mulțime de deschizături. Mormane de zăpadă zăceau îngrămădite în jurul corpurilor de clădire.

— Știi unde e? Maternitatea, vreau să spun.

Șoferul a făcut semn în față, a tras pe stânga și ne-a arătat înspre un

panou pe care scria „BB Stockholm“.

— Acolo trebuie să mergeți.

Când am ajuns, un alt taxi stătea în dreptul intrării cu motorul pornit. Șoferul nostru a oprit în spatele lui, i-am întins cardul Visa și am ieșit. Am luat-o pe Linda de mână și am ajutat-o să se ridice, chiar în clipa în care o altă pereche dispărea înăuntru pe ușă. El căra un scaun pentru copii și o geantă enormă.

Am semnat, am pus chitanța și cardul în buzunarul interior și am intrat după Linda în clădire. Cealaltă pereche aștepta în fața liftului. Ne-am așezat la câțiva metri în spatele lor. Am mângâiat-o pe Linda pe spate. Plângea.

— Nu așa mi-am închipuit că o să fie, a spus.

— Totul e în regulă, am asigurat-o.

Liftul a venit, și am intrat și noi după cealaltă pereche. Soția s-a chircit dintr-odată și s-a prins de bara de sub oglindă. El avea mâinile încărcate și privirea coborâtă.

Când am ajuns sus, cei doi au sunat la clopoțel. Asistenta care a venit a schimbat câteva cuvinte mai întâi cu ei, iar nouă ne-a spus că va trimite pe altcineva, după care i-a condus prin hol.

Linda s-a așezat pe un scaun. Eu am rămas în picioare, uitându-mă în lungul holului. Lumina era scăzută. În fața fiecărei încăperi, din tavan atârna un fel de indicator. Unele erau luminate în roșu. De fiecare dată când unul se aprindea, se auzea un semnal sonor, tot estompat, dar cu timbrul acela inconfundabil de instituție publică. Din când în când se ivea câte o asistentă, trecând dintr-o cameră în alta. Mai încolo, un tată se plimba legănând în brațe un soi de pachet. Părea să cânte.

— De ce n-ai spus că e urgent? m-a luat Linda la rost. Nu pot sta aici!

Nu i-am răspuns.

Eram complet gol pe dinăuntru.

Ea s-a ridicat.

— Eu mă duc, a spus.

— Așteaptă puțin! Oamenii știu că suntem aici.

Asta n-a avut nici un efect, așa că m-am luat după ea.

În fața noastră s-a oprit o asistentă care venea dinspre zona de birouri.

— V-a examinat cineva? a întrebat.

— Nu, a spus Linda. Trebuia să vină, dar încă n-a apărut.

Femeia s-a uitat la ea pe deasupra ochelarilor.

— N-am simțit nici o mișcare toată ziua, a spus Linda. Absolut nimic!

— Deci ești îngrijorată, a spus asistenta.

Linda a dat din cap.

Asistenta s-a întors și s-a uitat în lungul holului.

— Intră în camera aia! a spus. E liberă. Și imediat vine cineva să te ajute.

Camera era atât de străină, încât nu vedeam nimic altceva decât pe noi doi. Simțeam că fiecare mișcare a Lindei îmi rezonează în tot corpul.

Și-a dat jos haina și a atârnat-o de spătarul unui scaun, apoi s-a așezat pe o canapea. Eu m-am oprit în fața ferestrei și m-am uitat în jos pe stradă la fluxul de mașini. Fulgii căzeau afară ca niște umbre mici, neclare, și deveneau vizibili abia când pătrundeau în cercul de lumină al felinarelor din parcare.

Lângă perete stătea o masă pentru consult ginecologic. Lângă ea, mai multe instrumente erau aranjate unul peste celălalt, ca pe un stand. Pe cealaltă parte, un CD-player trona pe un raft.

— Auzi? a spus Linda.

Un sunet scăzut, aproape înăbușit, venea de dincolo de perete.

M-am întors și m-am uitat la ea.

— Nu plânge, Karl Ove! mi-a spus.

— Nu știu ce altceva aș putea face, am răspuns.

— O să fie bine.

— Acum *tu* mă liniștești *pe mine*? am replicat eu. *Cum* se poate?

Ea a zâmbit.

Apoi s-a făcut iar liniște.

După câteva minute, o asistentă a bătut la ușă, a intrat, a rugat-o pe Linda să se întindă pe masă și să-și dezvelească abdomenul, l-a ascultat cu un stetoscop și a zâmbit.

— Totul e în ordine, a spus. Dar mergem și la ultrasunete, ca să fim siguri.

Când am plecat de acolo, o jumătate de oră mai târziu, Linda era veselă și cu inima ușoară. Eu eram complet epuizat, dar și puțin jenat că îi deranjaserăm inutil pe cei de la spital. Judecând după câtă lume se fâțâia pe acolo, probabil că erau, oricum, suficient de aglomerați.

De ce ne așteptăm întotdeauna la ce e mai rău?

Pe de altă parte, mi-am spus, stând întins în pat lângă Linda, cu mâna pe burta ei, unde copilul era acum atât de mare, încât abia avea loc să se miște, ce e mai rău s-ar fi putut, într-adevăr, întâmpla, viața aceea dinăuntru s-ar fi putut stinge, doar există cazuri, și, câtă vreme posibilitatea rămânea reală, oricât ar fi fost de mică, nu era cel mai corect s-o iei în serios și să nu te împiedici de faptul că era *jenant*? De faptul că s-ar fi putut să-i superi pe alții?

A doua zi, m-am întors la birou și am continuat să scriu la povestea lui Iezechiel, pe care o începusem ca să transform, într-un fel sau altul, materialul despre îngeri într-o narațiune, așa cum îmi sugerase pe bună dreptate Thure Erik, și să nu-l las doar ca pe un comentariu

eseistic despre îngeri ca fenomen. Viziunile lui Iezechiel erau magnifice și enigmatice, iar porunca pe care i-o dădea Domnul, de a mânca pergamentul, astfel încât acesta să devină trup din trupul lui, mi se părea irezistibilă. Iezechiel însuși e înfățișat în scripturi – profetul cu viziuni apocaliptice, înconjurat de un cotidian mizer, cu tot ceea ce presupune asta – îndoieli, scepticism și salturi bruște între viziunile interioare, în care îngerii ard în flăcări, iar oamenii sunt măcelăriți, și cele exterioare, în care Iezechiel stă, la porunca Domnului, în fața casei sale și, sub privirile oamenilor din oraș, ținând în mână o cărămidă ce simbolizează Ierusalimul, desenează forme care reprezintă armate, bastioane și ziduri. E concretizarea învierii: „Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Așa grăiește Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată, Eu voi face să intre în voi duh, și veți învia. Voi pune pe voi vine, și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele“. Și apoi, când aceasta s-a înfăptuit: „Și a intrat în ei duhul, și au înviat, și mulțime multă foarte de oameni s-au ridicat pe picioarele lor“.

Cu asta mă ocupam, încercam să-i dau o formă, fără să reușesc, recuzita era atât de restrânsă – sandale, cămile și nisip, cam atât, poate și vreun tufiș uscat, iar cunoștințele mele despre cultura aceea erau aproape nule, în timp ce Linda aștepta acasă, absorbită într-un cu totul alt mod de ceea ce urma să se întâmple. Termenul a trecut, nu s-a întâmplat nimic, o sunam cam o dată pe oră, dar nu era nimic nou. Nu vorbeam despre altceva. Apoi, la o săptămână după, chiar la sfârșit de ianuarie, în timp ce stăteam și ne uitam la televizor, i s-a rupt apa. Întotdeauna îmi închipuisem că avea să fie ceva violent, un soi de baraj care se sparge, dar n-a fost așa, dimpotrivă, a curs atât de puțină, încât Linda nu era sigură dacă asta se întâmplase, de fapt. A sunat la spital, cei de acolo erau sceptici, de obicei nu prea era loc de îndoieli dacă apa se rupsese sau nu, dar, în cele din urmă, ne-au spus să venim, am luat cu noi geanta, ne-am urcat într-un taxi și ne-am dus la spital, care era luminat și înconjurat de grămezi de zăpadă la fel de mari ca ultima dată. Linda a fost examinată pe masa ginecologică, eu m-am uitat pe fereastră, la autostradă, la mașinile care treceau și la cerul oranj arcuit deasupra lor. Un mic strigăt al Lindei m-a făcut să mă întorc. Era restul apei.

Din moment ce nu s-a întâmplat nimic altceva și nu s-a produs nici o contracție, am fost trimiși acasă. Dacă situația evolua normal, nașterea ar fi trebuit să înceapă în cel mult două zile. Măcar acum aveam un reper după care să ne orientăm. Linda era prea tensionată ca să poată dormi când am ajuns acasă, eu am căzut ca un bolovan. A doua zi ne-am uitat la vreo două filme, am făcut o plimbare lungă prin Humlegården, ne-am pozat ținând aparatul cu mâna întinsă, fețele ne străluceau, strâns lipite una de cealaltă, iar parcul în fundal era alb de zăpadă. Am încălzit unul din multele feluri de mâncare puse în

congelator de mama Lindei pentru primele săptămâni de după naștere, iar după ce mâncaserăm, exact în timp ce eu puneam de cafea, am auzit un geamăt prelung venit din sufragerie. M-am grăbit într-acolo și am găsit-o pe Linda aplecată, ținându-se cu mâinile de burtă. Ahhh, a spus. Dar fața cu care m-a privit era zâmbitoare.

Și-a îndreptat corpul, lent.

— Acum a început, mi-a spus. Poți nota ora exactă, să știm cât timp trece între contracții?

— Te-a durut? am întrebat-o.

— Puțin. Dar nu e nimic grav.

M-am dus să iau un carnețel și un pix. Ceasul era cinci și câteva minute. Următoarele contracții au venit exact douăzeci și trei de minute mai târziu. A urmat așa toată seara, intervalul dintre contracții varia, în timp ce durerea era evident tot mai puternică. Când ne-am culcat, pe la unsprezece, Linda țipa deja de fiecare dată. Stăteam în pat lângă ea și încercam s-o ajut, dar nu știam cum. Primise de la moașă un așa-numit aparat TENS, care trebuia să atenueze durerea și era alcătuit din niște electrozi ce se aplicau pe piele în locurile dureroase, legați de un aparat de unde se regla intensitatea curentului. Ne-am făcut de lucru cu asta o vreme, eu tot încercam să manevrez un talmeș-balmeș de cabluri și butoane, fără să reușesc decât s-o curentez pe Linda, motiv pentru care ea mi-a strigat, de nervi și de durere: Oprește odată porcăria aia! Nu, am spus, mai încerc o dată, așa, acum cred că e bine. Ah, fir-ar al naibii! a strigat ea. Mă curentează, nu pricepi? Ia-l de aici! L-am luat, am încercat să-i fac masaj, mi-am frecat mâinile cu uleiul cumpărat special, dar nu nimeream defel, fie era prea sus, fie prea jos, fie prea încet, fie prea tare. Unul dintre lucrurile pe care Linda le așteptase cu nerăbdare fusese baia cea mare de la maternitate, care, plină cu apă caldă, trebuia să calmeze durerea înaintea nașterii propriu-zise, dar acum, că apa se rupsese, n-o mai putea folosi, cum nu putea folosi nici cada de acasă. Ședea în schimb în ea și făcea duș cu apă fierbinte, gemând la fiecare val de durere care o străbătea. Eu stăteam alături, livid de oboseală în lumina rece, și o priveam fără nici o șansă de a pătrunde până la ea, cu atât mai puțin de-a o ajuta. Abia în zori am adormit puțin amândoi, iar câteva ore mai târziu ne-am hotărât să mergem la spital, chiar dacă mai erau șase ore până la ora la care fuseserăm programați, ni se spusese ferm că intervalul dintre contracții trebuia să se reducă la trei-patru minute înainte să venim. Contracțiile Lindei veneau cam la cincisprezece minute, dar erau atât de dureroase, încât nici nu se punea problema să-i amintesc de instrucțiunile primite de la spital. A urmat un alt taxi, de data aceasta în lumina cenușie a dimineții, o nouă călătorie pe autostradă până la Danderyd. Când Linda a fost examinată, i s-a spus că cervixul i se deschisese doar trei centimetri, nu era mult, după câte

am înțeles, și am fost surprins, căci, după toate durerile prin care trecuse, credeam că se va sfârși curând. Dar nu, era exact invers, de fapt, ar fi trebuit să ne întoarcem acasă, ni s-a spus, însă, din fericire, aveau o rezervă liberă, iar noi probabil arătam atât de obosiți și la capătul puterilor, încât ne-au lăsat să rămânem. Dormiți puțin! ne-au spus asistentele și au închis ușa în urma lor.

— Măcar am ajuns, în cele din urmă, aici, am spus și am lăsat sacoșa pe podea. Ți-e foame?

Linda a scuturat din cap.

— Dar aș face un duș. Vii și tu?

Am dat din cap.

În timp ce stăteam sub duș și o țineam în brațe, au urmat noi contracții, Linda s-a aplecat în față și s-a prins de o balustradă de pe perete, scoțând din nou sunetul acela pe care îl auzisem pentru prima dată în seara precedentă. Am mângâiat-o pe spate, dar părea mai mult o insultă decât o alinare. S-a îndreptat și i-am întâlnit privirea în oglindă. Fețele noastre erau la fel de golite, păreau complet inexpresive, și m-am gândit: Acum suntem complet singuri.

Am intrat în cameră, Linda și-a pus hainele primite la spital, iar eu m-am culcat pe canapea. În clipa următoare, am adormit profund.

Câteva ore mai târziu, o mică delegație a intrat în cameră, și Lindei i s-a indus travaliul. Nu voia calmante sintetice și a primit, în schimb, așa-numitele injecții cu apă sterilă, adică i s-a injectat apă sub piele, după principiul cui pe cui se scoate. A stat în mijlocul camerei, ținându-mă de mână în timp ce două asistente îi făceau injecțiile. A urlat FUTU-I! din toți plămânii, încercând instinctiv să se ferească, dar cele două asistente experimentate au ținut-o bine. Mi-au dat lacrimile să văd că o durea atât de tare. Am avut totodată o bănuială că asta era o nimica toată și că partea cea mai rea abia urma. Și cum urma să fie oare, din moment ce pragul ei de durere era în mod vizibil atât de scăzut?

Îmbrăcată în cămașa albă de spital, Linda a stat în pat în timp ce în braț i se înfigea o branulă, care de atunci a rămas legată, printr-un tub de plastic, de o pungă transparentă, agățată de un stativ metalic. Din cauza perfuziei, trebuiau să monitorizeze fetusul cât mai strict, așa ni s-a spus, și i-au atașat un fel de mică sondă, de la care un fir ieșea din corpul Lindei, trecând peste pat, până la un aparat așezat într-o parte, unde imediat au început să pâlpâie niște cifre. Era pulsul copilului. De parcă asta n-ar fi fost de ajuns, Linda a fost legată cu o curea, și pe ea se aflau niște senzori care, printr-un alt cablu, erau conectați la un alt monitor. Și acolo pâlpâiau niște cifre, iar deasupra lor unduia o linie care se înălța brusc odată cu debutul contracțiilor. Din mașinăria aceasta ieșea, prin partea de sus, o hârtie pe care erau desenate aceleași grafice.

Arăta de parcă voiau s-o trimită pe Lună.

Când sonda a fost prinsă de capul fătului, Linda a țipat din nou, și moașa a bătut-o ușor pe obraz. De ce o tratau ca pe un copil? m-am gândit, stând acolo fără să pot face nimic și uitându-mă la toată agitația care, dintr-odată, se iscase în jurul meu. Să fi fost vorba de scrisoarea aceea trimisă de ea, care probabil se afla acum în biroul asistentelor și în care scrisese că are nevoie de sprijin și de încurajare cu toate că, de fapt, e puternică și privește cu încredere tot ceea ce va urma?

Linda mi-a întâlnit privirea prin învălmășeala de mâini și mi-a zâmbit. I-am zâmbit și eu. O moașă brunetă, cu aspect sever, mi-a arătat cum să citesc informațiile de pe monitoare, în special ritmul cardiac al fătului era important, trebuia să le convoc apăsând pe un buton dacă acesta creștea sau scădea dramatic. Dacă scădea până la zero, n-aveam de ce să mă tem – cel mai probabil, se întrerupsese contactul. Chiar aveau să ne lase singuri acolo? am vrut s-o întreb, dar n-am întrebat-o nici asta, nici cât timp avea să dureze totul. Am dat doar din cap aprobator. Moașa urma să ne viziteze la intervale regulate, așa a spus, apoi au plecat toate.

N-a trecut mult, și timpul dintre contracții a început să scadă. Și, judecând după comportamentul Lindei, erau mult mai puternice. Țipa și a început să se miște altfel, de parcă ar fi căutat ceva. Schimba neliniștită pozițiile, una după alta, țipa, și am înțeles că, de fapt, căuta să scape de durere. Era ceva animalic în gesturile ei.

Contracțiile au încetat, și ea s-a destins.

— Nu cred c-am să fac față, Karl Ove, mi-a spus.

— Ba da, ai să faci, am spus. Nu e nimic periculos. Doare, dar nu e periculos.

— Doare atât de tare! Doare al naibii de tare!

— Știu.

— Crezi că poți să-mi faci masaj?

— Sigur.

S-a ridicat în șezut, ținându-se de marginea coborâtă a patului.

— Aici? am întrebat.

— Puțin mai jos.

Pe ecran, graficul a început să facă o buclă în sus.

— Cred că iar vin, am spus.

— O, nu!

Durerea a crescut ca un tsunami. Linda a strigat: Mai jos, și-a schimbat poziția, a gemut, și-a schimbat iar poziția și și-a încleștat degetele de marginea patului cât a putut de tare. Când graficul a început să scadă, iar talazul durerii s-a retras din nou, am văzut că pulsul fătului crescuse violent.

Linda s-a prăbușit.

–Ți-a folosit la ceva masajul? am întrebat-o.

— Nu.

M-am hotărât să sun dacă pulsul nu cobora după următoarele contracții.

— N-am să pot, a spus Linda.

— Ba da, ai să poți, am încurajat-o. Te descurci de minune.

— Ține-ți mâna pe fruntea mea!

I-am pus mâna pe frunte.

— Vin iarăși, am spus.

Linda s-a îndreptat de spate, a gemut, a țipat, s-a prăbușit iar la sfârșit. Am apăsat pe buton, și un semn roșu a început să pâlpâie deasupra ușii.

— Pulsul a crescut foarte mult, am spus când moașa a apărut în fața mea.

— Hm, a făcut ea. Putem scădea debitul. Poate a fost puțin prea mult. S-a dus la Linda. Cum te simți?

— Mă doare îngrozitor, a spus Linda. Mai e mult?

Moașa a dat din cap.

— Da, mai e.

— Trebuie să iau ceva, nu fac față. Nu mă descurc. Pot să inspir niște gaz ilariant[28], ce crezi?

— E puțin cam devreme pentru asta. Efectul se diminuează după un timp. E mai bine să-l lași pe mai târziu.

— Dar nu se poate. Am nevoie acum! Nu se poate!

— Mai așteptăm puțin, a zis moașa. OK?

Linda a fost de acord, și moașa a ieșit iar.

Ora următoare a trecut cam în același ritm. Linda căuta o modalitate să facă față durerii, nu reușea, părea că încearcă să scape de ea, dar valul o izbea cu putere. Era îngrozitor de privit. Nu puteam decât să-i șterg sudoarea, să-i țin mâna pe frunte și, din când în când, să-i fac, fără mare tragere de inimă, vreo tentativă de masaj la spate. În întunericul de afară, care se lăsase pe neobservate, a început să ningă. Era ora patru, trecuse o oră și jumătate de la declanșarea travaliului. Era o nimica toată, știam – lui Kari Anne nu-i luase douăzeci de ore s-o nască pe Ylva?

S-a auzit o bătaie în ușă, și în rezervă a intrat moașa cea severă și brunetă.

— Cum sunteți?

Linda s-a întors din poziția ghemuită în care stătea.

— Vreau gaz ilariant! a strigat ea.

Moașa a stat puțin pe gânduri. Apoi a dat din cap și a ieșit, s-a întors cu un stativ cu două flacoane, pe care l-a așezat în fața patului. După câteva minute montase totul și i-a dat Lindei o mască.

— Aș vrea să pot face și eu ceva, am spus. Masaj sau orice. Îmi

puteți arăta cum e cel mai eficient?

În clipa aceea au reînceput contracțiile, Linda și-a lipit masca pe față și a inspirat cu lăcomie, în timp ce partea inferioară a corpului i se zvârcolea. Moașa mi-a așezat mâinile pe zona ei lombară.

— Cred că pe-aici, a spus. Bine?

— Bine.

Mi-am uns mâinile cu ulei, moașa a închis ușa în urmă, mi-am pus o mână peste cealaltă și i-am apăsat Lindei spatele cu podul palmei.

— Da! a strigat ea. Vocea îi suna surd din spatele măștii. Acolo! Da, da!

Când contracțiile s-au liniștit, s-a întors spre mine.

— Gazul ilariant e incredibil.

— Foarte bine.

La următoarele contracții, s-a întâmplat ceva cu ea. Nu mai încerca să se ferească, nu părea să mai caute o scăpare din ghearele durerii, nu în modul acela sfâșietor, a cuprins-o o altă stare, părea să se adâncească în durere, s-o accepte și s-o înfrunte direct, întâi cu o anumită curiozitate, apoi din ce în ce mai în forță, ca un animal, m-am gândit iar, dar nu în stilul acela ușor, speriat și nervos, căci acum, când veneau durerile, corpul i se ridica deja, se prindea cu mâinile de marginea patului, își clătina coapsele în timp ce urla în masca de gaz – exact la fel de fiecare dată, gesturile se repetau întruna, identice. Pauză, masca în mână, corpul prăbușit pe saltea. Apoi venea valul, pe monitor îl vedeam întotdeauna cu puțin înaintea ei, începeam să masez cât puteam de tare, corpul i se ridica, începea să se legene, ea țipa, până când valul se retrăgea, și trupul i se prăbușea la loc. Nu se mai putea lua legătura cu ea, dispăruse complet în sine însăși, nu mai observa nimic în jur, totul se reducea la înfruntarea durerii, odihnă, înfruntarea durerii, odihnă. Când a venit din nou moașa, mi-a vorbit de parcă Linda nu era acolo, și, într-un fel, așa și era, păream într-adevăr să fim foarte, foarte departe de ea. Dar nu întru totul, dintr-odată te trezeai că strigă, inimaginabil de tare, APĂ! sau CÂRPĂ! și, când primea, MULȚUMESC!

Ah, a fost o seară stranie! Întunericul de afară era dens și greu de ninsoare. Camera se umplea de șuieratul Lindei când inspira gaz, de mugetul ei greoi când contracțiile erau la apogeu, de bipurile electronice ale monitoarelor. Nu mă gândeam la copil, aproape că nu mă gândeam la Linda, toată ființa mea se concentra asupra masajului, mai slab când Linda se întindea, tot mai apăsat când valurile electronice începeau să crească, căci acesta era semnalul pentru Linda să se ridice, și apoi masam cât de apăsat puteam, până când graficele scădeau iar, totul în vreme ce eram atent și la frecvența pulsului. Cifre și grafice, ulei și zona lombară, șuierături și țipete, la asta se reducea totul. Secundă după secundă, minut după minut, oră după oră, la asta

se reducea totul. Clipa mă înghițea cu totul, de parcă timpul ar fi stat în loc, dar nu stătea, de fiecare dată când se întâmpla ceva în afara acestui ritual, eram smuls din el. O asistentă a intrat, a întrebat dacă voiam mâncare, și iată că ora se făcuse, dintr-odată, șase și treizeci și cinci.

— Mâncare? am repetat, de parcă auzeam cuvântul pentru prima dată.

— Da, puteți alege între lasagna vegetariană și lasagna obișnuită, a spus.

— Ah, ar fi foarte bine. Lasagna obișnuită, mulțumesc.

Linda n-a părut să observe deloc această nouă prezență. A urmat un nou val, asistenta a închis ușa în urma ei, i-am apăsat palmele pe spate cu toată forța, am urmărit graficul, când a coborât, iar Linda n-a dat drumul măștii, i-am luat-o cu grijă. Ea n-a reacționat, stătea numai cu privirea fixă, adâncită în sine, și cu fruntea plină de sudoare. Țipătul scos la următoarea contracție a continuat, surd, sub mască, pe care și-a apăsat-o puternic pe față. Apoi s-a deschis ușa, asistenta a așezat o farfurie pe masă, era ora șapte. Am întrebat-o pe Linda dacă era în regulă să mănânc, a dat din cap, dar, în clipa când mi-am retras mâna, a strigat: Nu, nu pleca! și eu am continuat, am apăsat pe buton, a intrat aceeași asistentă, n-ar fi putut să se ocupe ea de masaj câteva minute? Sigur că putea, a spus, și a continuat de unde mă oprisem eu. Linda a strigat: Nu, Karl Ove! Îl vreau pe Karl Ove! E prea slab! în timp ce eu hăpăiam mâncarea cât puteam de repede, așa încât, două minute mai târziu, am reluat masajul, iar Linda s-a liniștit iar, reintrându-și în ritm.

Contracții, gaz, masaj, pauză, contracții, masaj, gaz, pauză. Nu exista nimic altceva. Apoi a intrat moașa, a așezat-o, cu gesturi ferme, pe Linda într-o rână, a verificat cât de mult se deschisese, Linda țipa de fiecare dată, și era un alt tip de strigăt, ceva pe care-l scotea aruncându-se singură în întâmpinarea durerii, nu înfruntând-o.

Corpul i s-a ridicat din nou, a intrat în ritm, a dispărut din lume. Orele treceau.

Brusc, a strigat:

— Suntem singuri?

— Da, am spus.

— TE IUBESC, KARL OVE!

Părea să vină din adâncul ei, dintr-o zonă pe care n-o atingea niciodată – sau, mai precis, n-o atinsese niciodată. Mi-au dat lacrimile.

— *Eu* te iubesc, i-am răspuns, dar nu m-a auzit, a cuprins-o un nou val.

S-a făcut ora opt, apoi nouă, apoi zece. Nici un gând nu-mi trecea prin cap, o masam și supravegheam monitoarele, până când, la un moment dat, m-a fulgerat: aici se naște un copil. Se naște copilul nostru. Mai sunt doar câteva ore. Și apoi va fi aici.

Străfulgerarea a dispărut, totul s-a redus din nou la grafice și cifre, la palme și zona lombară, la ritm și strigăte.

S-a deschis ușa. A intrat o altă moașă, o femeie mai în vârstă. În spatele ei, o tânără. Cea bătrână s-a postat chiar lângă Linda, cu fața la doar vreo doi centimetri de a ei, și i s-a prezentat. I-a spus că se descurca foarte bine. Avea o stagiară cu ea, a spus, era în regulă? Linda a făcut semn că da și s-a uitat în jur după stagiară. A dat din cap când a zărit-o. Moașa a anunțat-o că se va termina curând. Că trebuia s-o examineze.

Linda a dat iar din cap și s-a uitat ca un copil la mama lui.

— Așa, a spus moașa. Ești o fată foarte bună.

De data asta, Linda n-a mai strigat. Zăcea cu ochii mari, întunecați, privind aiurea. Am mângâiat-o pe frunte, nu mi-a dat nici o atenție. Când moașa și-a retras mâna, ea a urlat:

— GATA?

— Încă puțin.

Linda s-a ridicat răbdătoare și și-a reluat poziția.

— O oră, poate mai puțin, mi-a spus moașa.

M-am uitat la ceas. Unsprezece.

Opt ore stătuse Linda acolo.

— Putem lua astea de pe tine, a spus moașa și a eliberat-o de toate curelele și cordoanele.

A rămas dintr-odată complet decuplată, un corp într-un pat, iar durerea pe care o înfruntase nu mai consta din valuri verzi și cifre care creșteau pe un ecran, ci se desfășura înăuntrul ei.

Nu înțelesesem asta până atunci. Era înăuntrul ei, și ea era complet singură în lupta cu ea.

Așa era.

Linda era liberă. Tot ce se întâmpla se întâmpla în ea.

— Vine, a spus, și a venit din ea, iar eu i-am apăsat spatele cât de tare am putut.

Nu erau decât ea și ceea ce exista înăuntrul ei. Nu spitalul, nu

monitoarele, nu cărțile, nu cursurile, nu casetele, nici toate coridoarele pe care le străbătuseră gândurile noastre, nimic, doar ea și ceea ce era înăuntrul ei.

Corpul îi lucea de sudoare, părul i se ciufulise, cămașa albă flutura în jurul ei. Moașa a spus că se întoarce curând. Stagiara a rămas. Îi ștergea Lindei fruntea, îi dădea apă, îi întindea câte un baton de ciocolată. Linda accepta totul cu lăcomie. Nu mai avea mult, trebuie să-și fi dat seama de asta, era aproape nerăbdătoare în pauze, care acum durau doar câteva clipe scurte.

Moașa a venit iar. A redus lumina.

— Culcă-te și odihnește-te puțin! i-a spus.

Linda s-a întins. Moașa a mângâiat-o pe obraz. Eu m-am dus la fereastră. Nu era nici o mașină pe stradă, dedesubt. În lumină, aerul era împânzit de zăpadă. În cameră se făcuse liniște deplină. M-am întors. Linda părea să doarmă.

Moașa mi-a zâmbit.

Linda a gemut. Moașa a prins-o de braț, și ea s-a ridicat. Privirea îi era întunecată ca o pădure în miez de noapte.

— Acum împinge! a spus moașa.

Se întâmpla ceva nou, ceva era altfel, nu înțelegeam ce, dar am venit în spatele Lindei și am început iar să-i masez șalele. Contracțiile se țineau lanț, Linda se întindea după masca cu gaz, inhala cu lăcomie, dar nu mai părea să-i folosească la ceva, din ea a țâșnit un strigăt prelung, care nu se mai oprea.

Apoi a încetat. Linda s-a prăbușit. Moașa i-a șters sudoarea de pe frunte și a lăudat-o: era o fată bună.

— Vrei să simți copilul? a spus.

Linda și-a ridicat privirea spre ea și a dat încet din cap. S-a sculat în genunchi. Moașa i-a luat mâna și i-a pus-o între picioare.

— Aici e capul, a spus. Îl simți?

— DA! a spus Linda.

— Ține-ți mâna acolo când împingi. Poți?

— DA!

— Vino încoace! a spus și a adus-o pe Linda în centrul camerei. Stai aici!

Stagiara a luat un scaun care până atunci fusese lipit de perete.

Linda s-a pus în genunchi. M-am dus în spatele ei, deși bănuiam că masajul nu mai avea nici o importanță.

A urlat ca din gură de șarpe, tot corpul i se mișca, în timp ce cu mâna ținea capul copilului.

— Capul a ieșit, a spus moașa. Încă o dată! Împinge!

— A ieșit capul? a spus Linda. Asta ai zis?

— Da. Împinge acum!

Un nou urlet, parcă dintr-o altă lume, a țâșnit din ea.

— Vreți s-o țineți dumneavoastră? a întrebat moașa și s-a uitat la mine.

— Da, am spus.

— Veniți încoace, stați acolo!

Am înconjurat taburetul și m-am poziționat în fața Lindei, care privea prin mine, fără să mă vadă.

— Încă o dată. Împinge, fetițo! Împinge!

Ochii mi-erau înecați în lacrimi.

Copilul a alunecat dinăuntrul ei ca un pui de focă, direct în mâinile mele.

— Aaaaa! am strigat. Aaaaaa!

Corpul micuț era alunecos și cald, aproape mi-a scăpat din mâini, dar stagiara era acolo și m-a ajutat.

— A ieșit? A ieșit? a întrebat Linda, da, am spus, am ridicat spre ea trupușorul, ea și l-a pus pe piept, eu plângeam de bucurie, Linda s-a uitat la mine, pentru prima dată în ultimele ore, și a zâmbit.

— Ce e? am întrebat.

— O fată, Karl Ove, a spus. Avem o fată.

Avea păr lung și negru, lipit de cap. Pielea îi era cenușie și lipicioasă. Țipa, nu mai auzisem până atunci un astfel de sunet, era sunetul fiicei mele, iar eu mă aflam în centrul lumii, nu se mai întâmplase niciodată până atunci, dar acum eram acolo, noi eram acolo, în centrul lumii. În jurul nostru era liniște, totul era întunecat, dar acolo unde eram, moașa, stagiara, Linda, eu și copilașul nostru, acolo era lumină.

Cele două au ajutat-o să ajungă la pat, ea s-a întins pe spate, iar fetița, cu pielea deja roșiatică, a ridicat capul și ne-a privit.

Ochii îi erau ca două lumini întunecate.

— Salut!… a spus Linda. Bine ai venit!

Copilul și-a ridicat un braț și l-a coborât la loc. Era o mișcare de reptilă, de crocodil, de varan. Apoi celălalt braț. În sus, puțin în lateral, în jos.

Ochii întunecați o priveau țintă pe Linda.

— Da, a spus Linda. Eu sunt mama ta. Și aici e tatăl tău! Vezi?

Cele două femei s-au apucat să curețe puțin în jurul nostru, în timp ce noi ne uitam la mica făptură care, dintr-odată, era aici, alături. Linda avea sânge pe burtă și pe picioare, și fetița era plină de sânge, și amândouă emanau un miros ascuțit, aproape metalic, care mi se părea la fel de străin de fiecare dată când îl inspiram.

Linda și-a pus fetița la piept, dar ea nu s-a arătat interesată, se mulțumea să ne privească. Moașa a intrat cu niște mâncare, un pahar cu cidru de mere și un steag suedez. Au luat copilul, l-au măsurat și cântărit în timp ce noi mâncam, fetița a țipat, dar s-a liniștit din nou când a ajuns pe pieptul Lindei. Niciodată până atunci nu mai văzusem

o asemenea deschidere la Linda, grija desăvârșită din toate mișcările ei.

— Ea e Vanja? am spus.

Linda s-a uitat la mine.

— Da, bineînțeles, n-o vezi?

— Salut, micuță Vanja! am spus. M-am uitat la Linda. Arată ca o ființă găsită în pădure.

Linda a fost de acord.

— Micul nostru troll.

Moașa s-a oprit lângă pat.

— E timpul să mergeți în camera voastră, a spus. Poate s-o îmbrăcați puțin.

Linda s-a uitat la mine.

— Vrei s-o îmbraci tu?

Am dat din cap. Am prins trupul mic și fragil și l-am așezat la picioarele patului, am scos pijamaua din sacoșă și am început, cu cea mai mare grijă, s-o îmbrac pe Vanja, în timp ce ea țipa cu vocea ei micuță și stranie.

— Te pricepi să naști copii, i-a spus moașa Lindei. Trebuie să faci asta mai des!

— Mulțumesc, a spus Linda. Cred că e cel mai frumos compliment care mi s-a făcut.

— Și gândește-te ce start a primit în viață. O va influența pentru totdeauna.

— Crezi?

— O, da! Sunt sigură că va conta. Dar vă doresc noapte bună și noroc! Poate mai trec dimineață, dar nu știu precis.

— Mulțumesc foarte mult, a spus Linda. Ați fost minunate.

Câteva minute mai târziu, Linda șchiopăta pe coridor spre cameră, iar eu mergeam în dreptul ei, strângând-o pe Vanja la piept. Ea privea țintă în tavan, cu ochii larg deschiși. În cameră, am stins lumina și ne-am culcat. Mult timp, am stat întinși și am vorbit despre ce se întâmplase, și Linda o tot punea pe Vanja la piept, fără ca fetița să pară vreun pic interesată.

— Acum nu mai trebuie să te temi niciodată de nimic, am spus.

— Așa simt și eu, a spus Linda.

În cele din urmă, au adormit, eu am rămas treaz, neliniștit, copleșit de nevoia de a face ceva. Nu făcusem nimic, poate din cauza asta. Am luat liftul până jos și m-am așezat în frigul de afară, mi-am aprins o țigară și am sunat-o pe mama.

— Bună, Karl Ove la telefon.

— Ce faceți? a întrebat ea repede. Sunteți la spital?

— Da. Avem o fetiță, am spus, și vocea mi s-a frânt.

— Aaah! a spus mama. Ca să vezi, o fetiță! Linda s-a descurcat?

— Da, a fost foarte bine. Foarte bine. Totul e perfect.

— Felicitări, Karl Ove! a spus mama. E o veste minunată.

— Da, am spus. Voiam doar să te anunț. Vorbim mai multe dimineață. Sunt… Acum nu mai sunt în stare să spun nimic.

— Înțeleg, a spus mama. Salut-o pe Linda și felicit-o din partea mea!

— Am să-i transmit, am spus și am închis.

Am sunat-o apoi pe mama Lindei. A plâns când i-am dat vestea. Mi-am aprins încă o țigară și i-am spus aceleași lucruri și ei. Am închis, l-am sunat pe Yngve. Mi-am aprins încă o țigară, cu el era mai ușor de vorbit, m-am plimbat cu telefonul la ureche prin parcarea luminată, mi-era cald, deși trebuie să fi fost minus zece grade și aveam doar o cămașă pe mine, am închis, m-am uitat sălbatic în jur, voiam ca tot ce era acolo să rezoneze cu ce se petrecea în sufletul meu, dar nu, nu se putea, și am început iar să măsor parcarea cu pasul, mi-am mai aprins o țigară, am aruncat-o după câteva mișcări și am alergat până la intrare, ce era în capul meu, ele erau *acolo sus*! Acum! Acum erau acolo!

Linda dormea cu trupușorul fetiței pe piept. Le-am privit o clipă, mi-am scos caietul, am aprins o lampă, m-am așezat pe scaun și am încercat să scriu ceva despre cele întâmplate, dar mi-a ieșit prea stupid, nu mergea, m-am dus în schimb în sufrageria cu televizor, mi-am adus aminte deodată că trebuia înfiptă o piuneză într-un tabel cu data și ora pentru fiecare nou-născut, roz pentru fete, albastru pentru băieți, am făcut asta, o piuneză pentru Vanja cea frumoasă, am dat câteva ture prin hol, am luat liftul până jos și am mai fumat o țigară, s-au făcut două, am urcat iar, m-am culcat, n-am reușit să dorm, fiindcă în mine se deschisese brusc ceva, eram receptiv la orice, iar lumea în mijlocul căreia mă aflam era plină de sens. Cum aș fi putut dormi?

Ei bine, în cele din urmă am putut.

Totul era atât de nou și de fragil, încât până și simplul gest de a o îmbrăca pe Vanja era un proiect de anvergură. În timp ce Helena, care venise să ne ia cu mașina, aștepta jos, nouă ne-a luat o jumătate de oră ca s-o pregătim, doar ca să fim întâmpinați de un hohot de râs din partea Helenei când am ieșit din lift: doar nu aveți de gând s-o scoateți pe ger în hainele alea!

Ah, nu ne gândiserăm la asta.

Helena a învelit-o în haina ei de fâș, și am traversat în fugă parcarea, cu Vanja bălăngănindu-se în scaunul de copii pe care eu îl țineam în mână. Singură în apartament, Linda a început să plângă, stătea acolo cu Vanja în brațe și plângea pentru toată fericirea și toate greutățile care tocmai îi umpluseră existența. Eu simțeam aceeași nevoie de acțiune, nu puteam sta locului, trebuia să fac ceva, să gătesc, să fac curat, să fug după cumpărături, nu conta ce anume,

numai să presupună mișcare. Linda, în schimb, voia doar să stea în tăcere, nemișcată, cu copilul la piept. Lumina nu ne părăsea, nici liniștea, în jurul nostru parcă răsărise un spațiu al tihnei.

Era minunat.

În următoarele zece zile am umblat plin de pace și liniște, dar și de zelul acela neîmblânzit. Apoi a trebuit să reiau lucrul. Să las deoparte tot ce se întâmplase și tot ce se întâmpla chiar atunci acasă și să scriu despre Iezechiel. Să deschid ușa, după-amiaza, către mica familie, gândindu-mă că ea era mica mea familie.

Fericire.

Viața de zi cu zi, cu toate noile cerințe impuse de copilul nou născut, a început să-și urmeze cursul. Linda se temea să rămână singură cu Vanja, nu-i plăcea, dar eu trebuia să lucrez, romanul urma să iasă în toamnă, aveam nevoie de bani.

Dar un roman plin de sandale și cămile, nu, asta nu se putea.

Odată scrisesem într-un carnețel „Biblia transpusă în Norvegia“ și „Avraam în munții Setesdal“. Era o idee stupidă, prea mică, dar și prea mare pentru un roman, însă acum, când mi-a revenit subit în minte, aveam nevoie de ea într-un alt mod, și m-am gândit, naiba s-o ia, încep și vom vedea ce iese. L-am pus pe Cain să dea cu barosul într-un bolovan în mijlocul unui peisaj scandinav în amurg. Am întrebat-o pe Linda dacă puteam să-i citesc, mi-a spus că da, bineînțeles, eu i-am spus că e absolut stupid, înțelegi?, ea a spus că, deseori, chiar atunci îmi ieșea bine, da, am spus eu, dar nu de data asta. Citește! m-a îndemnat ea din scaun. Am citit. Continuă! mi-a spus, e fantastic, e incredibil, trebuie să continui, și așa am făcut, am scris până la botezul Vanjei, pe care l-am ținut la mama, în Jølster, în luna mai. Când ne-am întors de acolo, am mers cu mașina până pe insula Idö din arhipelagul de lângă Västervik, unde Vidar, soțul lui Ingrid, avea o cabană de vară. În timp ce Linda și Ingrid stăteau cu Vanja, eu am tot scris, era luna iunie, romanul trebuia neapărat să fie gata în șase săptămâni, dar, chiar dacă o încheiasem, povestirea despre Cain și Abel era încă prea scurtă. Pentru prima dată mi-am mințit redactorul, spunându-i că mai trebuia doar să șlefuiesc puțin, în timp ce eu o luam în altă direcție și începeam o narațiune care știam că se va transforma în *adevăratul* roman. Am scris ca un nebun, n-avea să-mi iasă niciodată, luam prânzul și cina cu Linda și ceilalți, serile mă uitam cu ea la Campionatul European de Fotbal sau stăteam închis într-o debara și băteam dezlănțuit la tastatură. Când ne-am întors acasă, am înțeles că era totul sau nimic, i-am spus Lindei că mă mut la birou, trebuia să scriu zi și noapte. Nu poți face asta, mi-a spus, nu merg așa treburile, ai o familie, ai uitat? E vară, ai uitat? Ar trebui să mă ocup singură de fiica ta? Da, am spus. Pur și simplu așa stau lucrurile. Nu, a spus, nu ai dreptul. Foarte bine, am spus, dar asta am

să fac. Și asta am făcut. Eram complet maniac. Scriam tot timpul, dormeam două sau trei ore pe zi, romanul la care scriam era singurul lucru care conta. Linda s-a dus la mama ei și mă suna de câteva ori pe zi. Era atât de supărată, că *țipa*, efectiv *țipa* în telefon. Îl țineam doar departe de ureche și scriam mai departe. Mi-a spus că vrea să mă părăsească. Pleacă! i-am spus. Nu-mi pasă, trebuie să scriu. Și era adevărat. Putea să plece, dacă voia. Asta am să și fac, a spus. N-ai să ne mai vezi niciodată! Bine, am spus. Scriam douăzeci de pagini pe zi. Nu vedeam nici litere, nici cuvinte, nici propoziții, nici o formă, doar peisaje și oameni, iar Linda suna și țipa, spunea că eram un *sugar daddy*, un porc, un monstru nesimțitor, că eram cel mai rău om din lume și că blestema ziua în care mă cunoscuse. Bine, i-am spus, atunci părăsește-mă, nu-mi pasă, și vorbeam serios, nu-mi păsa, nimeni nu putea să-mi stea în drum, ea închidea, suna iar două minute mai târziu și continua să mă înjure, rămăsesem singur, ea avea s-o crească singură pe Vanja, nici o problemă din partea mea, spuneam, ea plângea, mă ruga și mă implora, ceea ce-i făceam eu ei, faptul că o lăsam singură, era cel mai groaznic lucru. Dar mie nu-mi păsa, scriam zi și noapte, apoi, la un moment dat, a sunat iar și a spus că mâine se întoarce acasă, nu voiam să vin la gară să le întâmpin?

Ba da, voiam.

În gară, a venit spre mine cu Vanja adormită în cărucior, m-a salutat docilă și m-a întrebat cum merge, i-am spus bine, a zis că-i pare rău pentru tot. Două săptămâni mai târziu, am sunat-o și i-am spus că romanul era gata, în mod miraculos, chiar în ziua termenului-limită stabilit de editură, 1 august, și, când am ajuns acasă, ea mă aștepta în hol cu un pahar de Prosecco, în timp ce din bucătărie se auzea discul meu preferat, iar mâncarea mea preferată stătea așezată pe masă. Eram gata, romanul fusese scris, dar experiența avută încă nu se încheiase, adică nu părăsisem locul acela în care simțisem că am fost. Ne-am dus la Oslo, eu am mers la conferința de presă, am băut atât de mult la cina de după, încât am stat în camera de hotel și am dat la rațe toată dimineața următoare, abia am reușit să mă târăsc până la aeroport, unde o întârziere a umplut paharul pentru Linda, a făcut o scenă personalului de la ghișeu, eu mi-am ascuns capul în mâini, o luasem de la capăt? Avionul zbura până la Bringelandsåsen, acolo ne aștepta mama, toată săptămâna următoare am făcut plimbări lungi la poalele munților frumoși, și totul era bine, totul era așa cum trebuia să fie, dar nu suficient de bine, mă simțeam tot timpul atras către locul acela, era o suferință aproape fizică. Mania, singurătatea, fericirea.

Când ne-am întors de acolo, Linda a început al doilea an la Institutul de Teatru, în timp ce eu trebuia să rămân acasă cu Vanja. Era hrănită bine cu lapte dimineața, mergeam cu ea la institut în jurul prânzului, unde lua iar o masă bună, și, după-amiaza, Linda venea

acasă cu bicicleta, pedalând cât putea de repede. Nu mă puteam plânge de nimic, totul era bine, cartea primea recenzii pozitive, drepturile au fost cumpărate de edituri străine, și, în acest timp, eu împingeam căruciorul prin frumoasa capitală suedeză, cu o fiică la care țineam mai mult decât la orice pe lume, în timp ce iubita mea stătea la facultate, perpelindu-se de dorul nostru.

Toamna s-a făcut iarnă, viața a continuat cu mâncare de copil, haine de copil, plânsete de copil, vomă de copil, diminețile futile și după-amiezile goale au început să mă apese, dar nu mă puteam plânge, nu puteam spune nimic, nu-mi rămânea decât să-mi țin gura și să fac ce trebuia făcut. În imobil au continuat micile hărțuiri, întâmplările de revelion nu schimbaseră cu nimic atitudinea rusoaicei față de noi. Gândul că nu se va mai strădui să ne chinuie s-a dovedit a fi naiv, s-a întâmplat exact opusul, în ritm mai alert. Dacă porneam, în vreo dimineață, radioul în dormitor, dacă scăpam o carte pe podea, dacă băteam un cui în perete, imediat ciocănea în țevi. Odată am uitat în spălătorie o plasă IKEA cu haine curate, și cineva a mutat-o sub chiuvetă și a slăbit țeava din fasung, așa încât toată apa care ieșea prin sifon, în mare parte apă murdară venită de la mașinile de spălat, s-a scurs direct în plasă. Într-o dimineață de iarnă târzie, Linda a primit un telefon de la firma care deținea imobilul, primiseră o plângere la adresa noastră, cu o serie de chestiuni grave, puteam să dăm câteva explicații? În primul rând, puneam muzica tare la ore nepotrivite. În al doilea rând, lăsam saci de gunoi pe holul din fața ușii. În al treilea, căruciorul nostru stătea mereu acolo. În al patrulea, fumam în curtea din spate și aruncam mucurile de țigară peste tot. În al cincilea rând, uitam haine în spălătorie, lăsam murdărie după noi, nu spălam în orele care ne fuseseră alocate. Ce puteam răspunde? Că vecina ne purta pică? Era cuvântul nostru împotriva cuvântului ei. Și, pe deasupra, nu semnase singură plângerea, prietenele ei de la etajul superior figurau și ele. În plus, câteva dintre plângeri erau juste. Din moment ce toți ceilalți locatari își lăsau sacii de gunoi în fața ușii seara, ca să-i ducă la tomberon dimineața, făcuserăm și noi la fel. Asta nu puteam nega; cele două vecine băgăcioase fotografiaseră sacul de gunoi din fața ușii noastre. Lăsam și căruciorul în fața ușii, într-adevăr, doar nu-și închipuiau că am fi cărat copilul și toate accesoriile lui din boxă și înapoi de mai multe ori pe zi! De orele pentru spălat se întâmpla să uităm, dar nu era același lucru valabil pentru toată lumea? Nu, trebuia să păstrăm ordinea. De data aceasta ni se trecea cu vederea, dar, dacă mai primeam plângeri, avea să ni se reevalueze contractul. În Suedia era dificil să obții un contract de închiriere pe perioade nedeterminate, iar pentru unul ca al nostru, în centrul orașului, trebuia fie să muncești o viață întreagă, fie să dai aproape un milion pe piața neagră. Linda îl primise de la mama ei. Pierderea

contractului de închiriere ar fi însemnat pentru noi pierderea singurului lucru de valoare pe care îl aveam. Nu ne rămânea decât ca, de atunci înainte, să fim extrem de atenți în tot ce făceam, să fim foarte corecți. Un suedez are asta în sânge, un suedez care nu-și plătește la timp chiria nu există, fiindcă, dacă nu făceai asta, primeai o mustrare, și cu o mustrare, indiferent cât de mică era suma, nu mai primeai împrumut de la bancă, nu mai puteai face abonament de telefon mobil și nici închiria vreo mașină. Pentru mine, care nu eram prea atent și mă obișnuisem să acumulez câteva mici datorii la fiecare jumătate de an, evident că nu se putea așa. Abia după câțiva ani am înțeles că era o chestie serioasă, atunci când am avut nevoie de un împrumut și am fost refuzat fără drept de apel. Tu? Împrumut? Dar suedezii se dădeau peste cap, duceau o viață foarte corectă și îi disprețuiau pe toți cei care nu erau la fel. Ah, cât uram mizeria asta de țară! Și cât de buni se simțeau! Toate lucrurile de aici erau normale, orice se deosebea era anormal. Și asta în timp ce primeau cu brațele deschise tot era multicultural și minoritar! Bieții negri care veneau din Ghana sau Etiopia și ajungeau în spălătoriile suedeze! Să-ți programezi o oră cu două săptămâni în avans, iar apoi să ți se ia pielea de pe tine dacă uitai o șosetă în uscător, sau să-ți vină un om la ușă, care, cu un aer de bunăvoință ironică, ține în mână o nenorocită de plasă marca IKEA și te întreabă dacă nu cumva e a ta! Țara asta n-a mai avut războaie pe teritoriul ei din secolul al XVII-lea, și cât de des nu-mi trecea prin cap că cineva ar fi trebuit să invadeze Suedia, să-i bombardeze clădirile, să-i jefuiască pământurile, să-i împuște bărbații, să-i violeze femeile și apoi să lase vreo țară îndepărtată, de exemplu Chile sau Bolivia, să-i primească pe refugiați, cu toată bunăvoința, să le spună cât prețuiește ea Scandinavia și să-i trimită într-un ghetou la periferia vreunei metropole. Numai ca să văd ce-ar fi spus suedezii.

Poate cel mai rău în toate astea era marea admirație a Norvegiei față de Suedia. Și eu o admirasem când locuiam acolo. Habar n-aveam de nimic. Dar acum, când știam și încercam să spun acasă în Norvegia ce știam, nimeni nu mă înțelegea. E imposibil de descris exact cât de conformistă e această țară. Asta și deoarece conformitatea devine vizibilă printr-o absență; alte păreri decât cele dominante nici nu *există* în public. Durează un timp până să observi.

Asta era situația în seara aceea din februarie 2005 când, cu o carte de Dostoievski într-o mână și cu o plasă de la magazinul universal NK în cealaltă, urcam scările și am trecut pe lângă rusoaică. Faptul că nu m-a privit în ochi nu era atât de neobișnuit; când lăsam căruciorul după-amiaza în camera pentru biciclete, îl găseam deseori, a doua zi, strivit de perete, cu baldachinul apăsat în jos într-o parte sau alta, uneori cu pilota aruncată pe podea, evident în grabă și cu furie. Odată căruciorul sport pe care-l cumpăraserăm la mâna a doua fusese așezat

de cineva sub indicatorul „deșeuri voluminoase“, încât mașina de gunoi îl luase într-o dimineață. Era greu de imaginat că altcineva s-ar fi putut afla în spatele unor asemenea gesturi. Dar nu imposibil. Nici unul dintre ceilalți vecini nu ne aruncase vreo privire vădit afectuoasă.

Am deschis ușa și am intrat, m-am aplecat și mi-am dezlegat șireturile.

— Bună! am spus.

— Bună! a spus Linda din sufragerie.

Nici o răutate în voce.

— Scuze de întârziere, am spus și m-am ridicat, mi-am scos fularul și haina și am atârnat-o pe cuierul din garderobă. Dar am uitat de timp, citind.

— Nu face nimic, a spus Linda. I-am făcut baie Vanjei și am culcat-o în liniște. A fost minunat!

— Bun, am spus și am venit lângă ea în camera de zi.

Stătea pe canapea și se uita la televizor, îmbrăcată cu puloverul meu de tricot verde-închis.

— Porți puloverul meu?

A oprit televizorul din telecomandă și s-a ridicat.

— Da, a spus. Mi-e dor de tine, știi doar.

— Dar aici locuiesc. Sunt aici tot timpul.

— Știi ce vreau să spun, a spus și s-a întins să mă sărute.

Am stat îmbrățișați câteva clipe.

— Mi-aduc aminte cum iubita lui Espen se plângea că mama lui îi purta puloverele în timp ce ea era acolo, am spus. Credea probabil că, prin asta, mama comunica un fel de drept de posesie asupra lui. Că era o acțiune ostilă.

— În mod evident, așa și era, a spus Linda. Dar aici suntem doar noi doi. Și nu suntem dușmani, nu?

— Nu, nici vorbă. Mă duc să pregătesc ceva de mâncare. Vrei un pahar cu vin roșu, între timp?

S-a uitat la mine.

— Ah, așa e, tu alăptezi, am spus. Dar un pahar nu poate fi atât de periculos, nu? Haide!

— Mi-ar fi plăcut. Dar cred că las pe altă dată. Bea tu!

— Numai să mă uit puțin la Vanja, mai întâi. Doarme, nu-i așa?

Linda a dat din cap, și am intrat amândoi în dormitor, unde ea stătea în pătuțul de lângă patul nostru dublu. Dormea în genunchi, cu fundul în sus și capul cufundat în pernă, cu brațele în lături.

Am zâmbit.

Linda a acoperit-o, și eu am ieșit în hol, am dus sacoșa în bucătărie, am pornit cuptorul, am spălat cartofii, i-am străpuns, pe rând, cu furculița, i-am pus în tava unsă cu puțin ulei, am vârât-o în cuptor și am pregătit o oală cu apă pentru broccoli. Linda a intrat și s-a așezat

la masă.

— Astăzi am finalizat o versiune brută, a spus. Ai vrea s-o asculți, pe urmă? De fapt, s-ar putea să nu mai trebuiască să-i fac nimic.

— Bineînțeles, am spus.

Lucra la un documentar despre tatăl ei, pe care trebuia să-l predea miercuri. Îl intervievase de câteva ori în ultimele săptămâni, și, în felul acesta, el revenise în viața ei după o absență de câțiva ani buni în ciuda faptului că locuia într-un apartament la cincizeci de metri de al nostru.

Am pus antricotul pe un fund de lemn, am rupt niște prosoape de hârtie și l-am șters.

— Arată bine, a spus Linda.

— Sper, am spus. Nici nu îndrăznesc să-ți spun cât costa kilogramul.

Cartofii erau atât de mici, încât n-aveau să stea mai mult de zece minute în cuptor, așa că am scos tigaia, am pornit aragazul și am răsturnat căpățânile de broccoli în oală, unde apa abia începuse să se agite.

— Pot să pun eu masa, a zis Linda. Mâncăm în sufragerie, nu?

— Dacă vrei.

S-a ridicat și a scos din dulap două dintre farfuriile verzi și două pahare de vin, pe care le-a luat cu ea în sufragerie. Am urmat-o, cu sticla de vin și apa minerală în mâini. Când am intrat, ea așeza lumânările.

— Ai o brichetă?

Am dat din cap, am scos-o din buzunar și i-am întins-o.

— *Nu e mai plăcut așa*? a spus ea și a zâmbit.

— Ba da.

Am deschis sticla de vin și am turnat într-un pahar.

— Păcat că n-ai voie, am spus.

— O înghițitură pot lua. Așa, de gust. Dar aștept mâncarea.

— OK.

În drum spre bucătărie, m-am oprit iar în fața patului Vanjei. Acum stătea pe spate, cu brațele în lateral, de parcă fusese aruncată acolo de la mare înălțime. Capul îi era rotund, iar corpul scurt, mai mult decât dolofan. Sora medicală la care fuseserăm la control ne sugerase, ultima dată, s-o lăsăm să mai slăbească. Poate nu avea nevoie de lapte de *fiecare* dată când începea să țipe.

Era o țară de nebuni.

M-am sprijinit de pat și m-am aplecat deasupra ei. Dormea cu gura deschisă și respira cu mici șuierături. Uneori, puteam vedea pe fața ei trăsături de-ale lui Yngve, dar care apăreau și dispăreau; altfel, nu semăna câtuși de puțin cu mine și cu ai mei.

— Nu e frumoasă? a spus Linda și m-a mângâiat pe umăr când a trecut pe lângă mine.

— Ba da, am spus. Dar nu prea știu la ce-i folosește asta.

Când doctorița o examinase, la doar câteva ore după naștere, Linda nu se mulțumise s-o facă să spună că Vanja era un copil frumos, ci voise să audă că are un copil *deosebit* de frumos. Nici nu-i păsase de tonul rutinat cu care medicul fusese de acord. Mă uitasem la ea cu oarecare uimire. Așa funcționa dragostea maternă, trebuiau eliminate toate părerile în afară de cea proprie?

Ah, ce vremuri fuseseră! Ne pricepeam atât de puțin să avem de-a face cu bebelușii, încât până și cea mai mică operațiune o făceam cu teamă și bucurie.

Acum eram deja deprinși.

În bucătărie, untul din tigaie devenise brun-închis, se încinsese și scotea fum. Din oala de alături ieșeau aburi. Capacul tremura deasupra. Am pus în tigaie cele două felii de carne, care au sfârâit, am scos cartofii din cuptor și i-am pus într-un castron, am vărsat apa din oala cu broccoli, lăsând conținutul să se rumenească ușor timp de câteva secunde, am întors carnea, mi-am amintit că uitasem ciupercile, am scos încă o tigaie, le-am pus înăuntru împreună cu două jumătăți de roșie și am dat focul la maximum. Apoi am deschis fereastra ca să elimin mirosul de prăjeală, care a ieșit din bucătărie instantaneu. Am pus friptura pe o farfurie albă, alături de broccoli, și am scos capul pe geam în timp ce așteptam să se înăbușe ciupercile. Aerul rece mă ciupea de obraji. Birourile de vizavi erau goale și întunecate, dar pe trotuarul de dedesubt treceau oameni, înfofoliți și tăcuți. Câțiva stăteau în jurul unei mese în fundul unui restaurant, care nu putea să meargă prea bine, în timp ce bucătarii din încăperea vecină, invizibili pentru ei, dar nu și pentru mine, se agitau între mese și cuptoare cu mișcările lor rapide, niciodată ezitante. În fața intrării în clubul Nalen, chiar lângă ea, se formase un mic rând. Un bărbat cu șapcă a ieșit dintr-un autobuz al postului național de radio și a intrat pe ușă. În jurul gâtului îi atârna, probabil, un ecuson. M-am întors și am scuturat puțin tigaia cu ciupercile, ca să le întorc. Aproape nimeni nu locuia în cartierul acesta, era alcătuit, în mare parte, din clădiri de birouri și magazine, așa că, atunci când se închideau, după-amiaza, viața se stingea jos în stradă. Cei care umblau pe aici seara mergeau într-unul din puzderia de localuri din zonă. Era de neconceput să crești copii aici. Nu exista nimic pentru ei.

Am stins aragazul și am pus pe farfurie ciupercile mici și albe, care acum aveau pete maronii. Farfuria era albă cu un cerc albastru, iar pe margine mai avea un cerc, auriu. Nu era cine știe ce frumusețe, dar o luasem cu mine după ce împărțisem cu Yngve puținul lăsat în urmă de tata. Probabil luase un set din banii primiți după divorț, când mama cumpărase partea lui din casă de la Tveit. Tata își achiziționase atunci toate obiectele casnice dintr-odată, și faptul că tot ce avea provenea

din aceeași perioadă le golea de conținut, nu aveau nici o aură, doar un aer parvenit și impersonal. Pentru mine, era altceva; lucrurile de la tata, care, în afara acestui serviciu, constau dintr-un binoclu și o pereche de cizme de cauciuc, mă ajutau să-l păstrez în memorie. Nu apăsat și clar, ci ca într-un fel de confirmare periodică a faptului că și el făcea parte din viața mea. În casa mamei, lucrurile aveau un rol destul de diferit, acolo se găsea, de exemplu, o găleată de plastic cumpărată în anii ’60, pe când amândoi erau studenți și locuiau la Oslo, care, cândva în anii ’70, stătuse prea aproape de un foc de tabără și se topise într-o parte într-o formă care, când eram mic, mi se părea că e o figură bărbătească, cu ochi, nas coroiat și gură strâmbă. Aceasta era, în continuare, *găleata* prin excelență, cea pe care mama o folosea la spălat, și, când o luam și o umpleam cu apă, încă vedeam fața aceea, și nu găleata. În capul amărâtului se turnau întâi apă caldă și apoi săpun. Lingura cu care mama amesteca păsatul era aceeași de când mă știam. Farfuriile maronii pe care le avea, din care mâncam micul dejun când mergeam acolo, erau aceleași de când eram mic și mă așezam cu picioarele atârnate pe taburetul din bucătăria din Tybakken, în anii ’70. Obiectele noi pe care și le cumpărase se armonizau cu celelalte și îi aparțineau ei, nu ca lucrurile tatei, care toate puteau fi înlocuite. Preotul care l-a îngropat menționase asta în predica lui, spusese că trebuia să găsim un punct asupra căruia să ne fixăm privirea, în care să prindem rădăcini în lume, sugerând că tatăl meu nu făcuse asta. Avea completă dreptate, dar au trecut mai mulți ani până când am înțeles că existau și destule motive bune de a renunța, de a nu te agăța de nimic, de a te lăsa pur și simplu să cazi în gol, până când te zdrobeai de fund.

Ce era deci cu nihilismul ăsta, care absorbea astfel în sine toate gândurile?

În dormitor, Vanja a început să plângă. Am băgat capul pe ușă și am văzut că stătea cu mâinile pe bare și țopăia de frustrare. Linda a venit în fugă la ea.

— Masa e gata, am spus.

— Tipic! a spus ea, a ridicat-o pe Vanja, s-a întins cu ea pe pat, și-a ridicat puloverul deasupra unui sân și a desfăcut cupa sutienului.

Vanja s-a liniștit instantaneu.

— Adoarme iar în câteva minute, a spus Linda.

— Aștept, am spus și m-am întors în bucătărie.

Am închis fereastra, am oprit ventilatorul, am luat farfuriile și le-am dus în sufragerie prin hol, ca să nu le deranjez. Am turnat apă minerală într-un pahar și am băut-o în picioare, uitându-mă în jur. Lipsea puțină muzică. M-am postat în fața rafturilor cu CD-uri. Am scos *Anthology* de Emmylou Harris, pe care îl ascultasem mult în ultimele săptămâni, și l-am pus în CD-player. Când eram pregătit sau o

lăsam doar să cânte în fundal, era ușor să mă apăr de muzica aceasta, pentru că era simplă, nerafinată și sentimentală, dar când mă prindea nepregătit, ca acum, sau când o ascultam într-adevăr atent, mă mișca. Eram brusc năpădit de emoție, și, până să mă dezmeticesc, mă trezeam cu ochii umezi. Doar în astfel de momente realizam cât de sărăcăcioasă îmi era, de fapt, simțirea de zi cu zi, în ce măsură amorțisem. La optsprezece ani, eram tot timpul inundat de astfel de sentimente, lumea părea mai intensă, și din cauza asta voiam să scriu, era singurul motiv, voiam să ating ceea ce muzica reușea să atingă. Să exprim durerea și lamentația vocii umane, bucuria și veselia ei, toate lucrurile cu care lumea ne umplea.

Cum putusem să uit așa ceva?

Am lăsat din mână carcasa discului și m-am postat în fața geamului. Ce scria Rilke? Că muzica îl ridica din sine însuși și că nu-l aducea niciodată înapoi în același loc, ci undeva mai adânc, în neterminat.

Slabe șanse să se fi gândit la stilul country…

Am zâmbit. Linda a intrat pe stilul din fața mea.

— Doarme, a șoptit, a tras scaunul și s-a așezat. Ah, ce frumos!

— Cred că s-a cam răcit, am spus și m-am așezat și eu de cealaltă parte a mesei.

— Nu face nimic. Pot să încep? Mi-e o foame de lup.

— Te rog! am spus, turnând un pahar cu vin și punând câțiva cartofi pe farfurie, în timp ce Linda se servea din carne și legume.

A vorbit puțin despre proiectele celorlalți studenți din grupa ei, ale căror nume de abia le știam, chiar dacă erau doar șase persoane. La început fusese altfel, atunci îi întâlneam periodic pe ceilalți, atât la Casa Filmului, cât și prin diverse localuri unde se adunau. Era o grupă relativ matură, oamenii se apropiau de treizeci de ani și aveau deja o situație. Unul din ei, Anders, cânta în formația Doktor Kosmos, un altul, Özz, era un cunoscut comediant. Dar, când rămăsese însărcinată cu Vanja, Linda luase o pauză de un an, iar când se întorsese, intrase într-o grupă nouă, pe care n-aveam chef s-o cunosc.

Carnea era fragedă ca untul. Vinul avea o aromă de pământ și lemn. Ochii Lindei străluceau în lumina lumânărilor. Mi-am pus furculița și cuțitul pe farfurie. Mai erau câteva minute până la ora opt.

— Vrei să-ți ascult documentarul acum?

— Nu trebuie dacă nu vrei, a spus Linda. Putem lăsa pe mâine.

— Dar sunt curios. Și nu e lung, nu-i așa?

A scuturat din cap și s-a ridicat.

— Atunci aduc playerul. Unde vrei să stai?

Am ridicat din umeri.

— Poate acolo? am spus și am arătat spre scaunul din fața bibliotecii.

Linda a luat playerul digital, eu am adus pix și hârtie, m-am așezat

și mi-am pus căștile, ea m-a privit întrebător, eu am dat din cap afirmativ și ea a apăsat butonul *play*.

După ce a strâns masa, am rămas acolo singur, ascultând. Cunoșteam de dinainte povestea tatălui ei, dar s-o aud spusă cu gura lui era altceva. Îl chema Roland și se născuse în 1941 într-un oraș din nord. Crescuse fără tată, împreună cu mama lui și cu două surori mai mici. Mama le murise când el avea cincisprezece ani, și, de atunci încolo, el avusese grija surorilor mai mici. Locuiseră singuri, fără să fie supravegheați de vreun adult, în afara unei femei care venea să le gătească și să le facă curat. Făcuse patru ani de școală, devenise subinginer, începuse să lucreze, juca fotbal în timpul liber ca portar al echipei locale și se simțea bine acolo. La o seară de dans, o cunoscuse pe Ingrid, ea era de aceeași vârstă cu el, făcuse o școală profesională pentru fete, acum lucra ca secretară în birourile unei companii miniere și era neobișnuit de frumoasă. Rămăseseră împreună și se căsătoriseră. Ingrid se visa însă actriță, și, când intrase la Academia de Teatru din Stockholm, Roland abandonase toată viața lui anterioară și se mutase cu ea în capitală. Viața care o aștepta pe ea acolo, ca actriță la Teatrul Regal, nu avea nimic pentru el, era o ruptură între existența lui de subinginer portar de fotbal într-un orășel din nord și cea recent începută, de soț al unei actrițe frumoase de pe cea mai importantă scenă a țării. Avuseseră doi copii, la scurt timp unul după altul, dar asta nu fusese suficient ca să-i țină împreună, curând divorțaseră, și, chiar după, el se îmbolnăvise pentru prima dată. Era o boală a extremelor, care îl făcea să penduleze între culmi maniacale și prăpăstii depresive, și, din momentul în care pusese stăpânire pe el, nu-l mai părăsise niciodată. De atunci, viața lui fusese un șir de internări și externări. Când îl cunoscusem eu, în vara lui 2004, nu mai lucrase de la mijlocul anilor ’70. Linda nu-l mai văzuse de mulți ani. Chiar dacă îl știam din fotografii, nu fusesem totuși pregătit pentru ceea ce mă aștepta când deschisesem ușa și dădusem cu ochii de el. Fața îi era complet deschisă, de parcă nu exista nimic între el și lume. Nu-l proteja nimic de ea, era complet lipsit de apărare, și te durea sufletul să vezi așa ceva.

— Tu ești Karl Ove? a întrebat.

Am dat din cap și i-am strâns mâna.

— Roland Boström, a spus. Tatăl Lindei.

— Am auzit multe despre tine, am spus. Dar intră!

În spatele meu, Linda stătea cu Vanja în brațe.

— Bună, tată! a spus. Ea e Vanja.

El a stat tăcut și s-a uitat la Vanja, care rămăsese la fel de tăcută și îl privea la rândul ei.

— Aaa, a spus.

Ochii îi luceau.

— Dă-mi voie să-ți iau haina! am spus. Apoi hai să intrăm să bem niște cafea!

Fața îi era destinsă, dar mișcările aveau ceva rigid și aproape mecanic.

— Ați zugrăvit? a întrebat când am intrat în bucătărie.

— Da, am spus eu.

S-a dus până la cel mai apropiat perete și l-a fixat cu privirea.

— Tu ai zugrăvit, Karl Ove?

— Da.

— Ce frumos ai lucrat! Trebuie să fii foarte precis când pui vopseaua, și tu ai fost. Să știi că și eu îmi zugrăvesc apartamentul acum. Turcoaz în dormitor, alb-gălbui în sufragerie. Dar încă sunt la dormitor, la peretele din capăt.

— Foarte bine, a spus Linda. Sigur va fi frumos.

— Da, va fi frumos, cu siguranță.

Linda se comporta într-un fel pe care nu-l mai văzusem. I se supunea, într-un fel, prevenitoare, era copilul lui, îi oferea atenția și prezența ei, și, totodată, îi era superioară, din cauza rușinii pe care încerca tot timpul s-o ascundă, fără a reuși complet. El s-a așezat pe canapea, am turnat cafea, am adus din bucătărie farfuria cu rulourile cu scorțișoară cumpărate în dimineața aceea. A mâncat în tăcere. Linda stătea lângă el, cu Vanja în brațe. Îi arăta copilul ei, și nu bănuisem până atunci că asta însemna atât de mult pentru ea.

— Rulourile au fost bune, a spus el. Și cafeaua. Tu ai făcut-o, Karl Ove?

— Da.

— Aveți cafetieră?

— Da.

— E bine.

Pauză.

— Vă doresc toate cele bune, a continuat el apoi. Linda e singura mea fiică. Sunt bucuros și recunoscător că pot veni la voi în vizită.

— Tată, vrei să te uiți la niște poze? a întrebat Linda. De la nașterea Vanjei?

El a dat din cap.

— Ia-o puțin pe Vanja! mi-a spus Linda.

Am primit în brațe ghemotocul acela mic și cald, ai cărui ochi clipeau acum somnoroși, în timp ce Linda s-a ridicat să aducă albumul foto din bibliotecă.

— Mmm, spunea el la fiecare poză.

După ce l-au parcurs pe tot, a întins mâna după ceașca de cafea de pe masă, a dus-o la gură cu o mișcare lentă, meticuloasă, premeditată, și a luat două înghițituri mari.

— Am fost în Norvegia odată, Karl Ove, a spus. La Narvik. Eram

portarul unei echipe de fotbal, și ne-am dus acolo să jucăm împotriva unei echipe norvegiene.

— A, da!

— Da, a spus și a dat din cap.

— Și Karl Ove a jucat fotbal, a intervenit Linda.

— A trecut ceva timp de atunci, am spus eu. Am jucat la un nivel foarte modest.

— Stăteai în poartă?

— Nu.

— Nu.

Pauză.

A luat încă o înghițitură de cafea, cu gesturi la fel de tărăgănate.

— Da, a fost plăcut, a spus, lăsând ceașca din nou pe farfurioară. Dar acum cred că ar cam trebui să plec acasă la mine.

S-a ridicat.

— Dar abia ai venit! a spus Linda.

— Așa e foarte bine, a răspuns el. Dar aș vrea să vă invit la mine la cină. Marți ar fi bine?

Am schimbat o privire cu Linda. Era decizia ei.

— E foarte bine, a spus ea.

— Atunci așa rămâne. Marți la ora cinci.

În drum spre holul de la intrare, s-a uitat prin ușa deschisă a dormitorului și s-a oprit.

— Și aici ai zugrăvit?

— Da, am spus.

— Pot să văd?

— Bineînțeles.

Am intrat după el. S-a postat în fața peretelui și s-a uitat în sus, în spatele sobei imense.

— N-a fost ușor de zugrăvit aici, îmi dau seama. Dar arată bine!

Vanja a scos un sunet slab. Îmi stătea întinsă pe un braț, așa că nu-i puteam vedea fața, și am așezat-o pe pat. Zâmbea. Roland s-a așezat pe marginea patului și a prins-o de un picior.

— Nu vrei s-o ții în brațe? l-a întrebat Linda. Poți s-o iei, dacă vrei.

— Nu, a spus el. Acum am văzut-o.

Apoi s-a ridicat, a ieșit în hol și s-a îmbrăcat. Înainte de plecare, m-a îmbrățișat. Firele din barba lui mi-au înțepat obrazul.

— Mă bucur că te-am cunoscut, Karl Ove, a spus.

A îmbrățișat-o pe Linda, a prins-o încă o dată pe Vanja de picior și a dispărut pe scări în jos, în paltonul său lung.

Linda mi-a evitat privirea când mi-a întins-o pe Vanja ca să se ducă în sufragerie să strângă masa. Am venit după ea.

— Ce crezi despre el? a spus ea, fără să se întrerupă din ce avea de făcut.

— E un bărbat plăcut, am spus. Dar îi lipsește complet capacitatea de a filtra lumea. Cred că niciodată n-am mai văzut pe cineva care să emane atâta vulnerabilitate.

— E ca un copil, nu-i așa?

— Da, fără îndoială.

A trecut pe lângă mine cu trei cești de cafea, așezate una peste alta, într-o mână și coșul cu rulouri, în cealaltă.

— Vanja are un bunic foarte special, am spus.

— Da, cine știe cum va fi? a spus ea.

Nu avea nici urmă de ironie în voce, întrebarea răsărise direct din întunericul inimii ei.

— Va fi foarte bine, desigur.

— Dar nu vreau ca el să facă parte din viața noastră, a spus Linda punând cestile în mașina de spălat.

— Dacă lucrurile merg ca acum, va fi foarte bine, am spus. O vizită de curtoazie din când în când și apoi câte o cină acasă la el. E totuși bunicul ei.

Linda a închis ușa mașinii de spălat, a găsit o pungă transparentă de plastic în sertarul de jos și a pus înăuntru cele trei rulouri rămase, a legat-o și a trecut pe lângă mine ca să le ducă în congelatorul de pe hol.

— Dar nu se va opri aici, știu foarte bine. După ce stabilește o legătură, începe să sune. Și face asta doar când e în declin. Nu are nici o limită. Asta trebuie să înțelegi.

A intrat în sufragerie să strângă ultimele farfurii.

— În orice caz, putem încerca, am spus în urma ei. Și să vedem ce se întâmplă.

— OK.

Chiar atunci s-a auzit soneria la ușă.

Cine mai putea fi? Iar vecina cea nebună?

Dar era Roland. Ochii îi erau confuzi.

— Nu reușesc să ies, a spus. Nu găsesc butonul de unde se descuie ușa. L-am tot căutat, dar nu e. Mă poți ajuta?

— Sigur, am spus. Numai să i-o las Lindei pe Vanja.

După ce i-am pasat-o, m-am încălțat, l-am condus în holul de jos și i-am arătat unde era butonul, pe peretele din dreapta, chiar lângă prima ușă.

— O să țin minte, a spus el. Pentru data viitoare. Pe partea dreaptă a primei uși.

Trei zile mai târziu, am cinat acasă la el. Ne-a arătat peretele pe care îl zugrăvise și a radiat de mulțumire când i-am lăudat munca. Încă nu începuse să pregătească masa, iar Vanja dormea în căruciorul din hol, așa că eu și Linda am stat o vreme în sufragerie, singuri, și am povestit, în timp ce el își vedea de treabă în bucătărie. Pe perete

atârnau poze din adolescență cu Linda și fratele ei și, lângă ele, articole de ziar și interviuri pe care le dăduseră după debut. Căci și fratele ei scosese o carte, în 1966, dar, spre deosebire de Linda, nu mai publicase nimic de atunci.

— Ce mândru e de tine! i-am spus Lindei.

Ea și-a coborât privirea.

— Ieșim pe balcon? a întrebat. Să poți fuma?

Nu era nici un balcon, ci o terasă pe acoperiș, de unde, prin pasajul dintre celelalte două acoperișuri, se vedea zona Östermalm. O terasă pe acoperiș lângă Stureplan; câte milioane trebuie să fi valorat apartamentul lui Roland? Într-adevăr, era întunecat și afumat, însă astea erau probleme simplu de rezolvat.

— Tatăl tău e proprietarul apartamentului? am spus și am aprins o țigară, protejând cu mâna flacăra brichetei.

A dat din cap.

În nici un loc unde trăisem până atunci, adresele potrivite și apartamentele frumoase nu contau atât de mult ca în Stockholm. Într-un fel, de asta depindea totul. Dacă locuiai undeva în afara anturajului tău, nu erai cu adevărat luat în seamă. Întrebarea unde locuiești pe care o auzeam tot timpul avea, din cauza aceasta, o altă încărcătură decât, de exemplu, la Bergen.

M-am dus la marginea terasei și am privit în jos. De-a lungul trotuarului erau încă grămezi mici de zăpadă și petice de gheață, rămase de pe urma iernii, topite aproape complet de vremea blândă, cenușii de nisip și gaze de eșapament. Cerul de deasupra noastră era și el cenușiu, încărcat de ploaia rece ce se abătea violentă peste oraș la intervale regulate. Cenușiu, dar cu o altă lumină decât cerul cenușiu al iernii, fiindcă era martie, și lumina de martie era atât de limpede și de puternică, încât pătrundea prin stratul de nori, chiar și într-o zi apăsătoare ca aceasta, și ridica toate barierele întunericului. Pereții din fața mea străluceau, la fel și asfaltul șoselei de sub mine. Mașinile parcate străluceau într-o mulțime de culori. Roșu, albastru, verde-închis, alb.

— Strânge-mă în brațe! a spus Linda.

Am stins țigara în scrumiera de pe masă și am luat-o în brațe.

Când ne-am întors înăuntru, o clipă mai târziu, sufrageria era în continuare goală, și am intrat la Roland în bucătărie. Stătea în fața aragazului și răsturna în tigaie conținutul unei conserve cu ciuperci. Lichidul șuiera în tigaia încinsă. Apoi a turnat un sos gata preparat. Chiar alături fierbea o oală cu spaghete.

— Arată bine, am spus.

— Da, e bun.

Pe masă am văzut o cutie cu creveți în carapace și o cutie de smântână.

— De obicei, iau masa jos la Vikingen. Dar vineri, sâmbătă și duminică mănânc aici. Atunci gătesc pentru Berit.

Berit era prietena lui.

— Să te ajutăm cu ceva? a întrebat Linda.

— Nu, a spus el. Așezați-vă, și eu vin cu mâncarea când e gata.

Gustul mâncării semăna cu ceva ce aș fi putut găti pe vremea când eram student și mâncam singur în garsoniera mea de pe strada Absalon Beyer, în primul meu an la Bergen. Tatăl Lindei a vorbit mai mult despre perioada când fusese portar de fotbal în ținutul din nord. Apoi despre ceea ce fusese odată meseria lui, adică proiectarea de rulmenți. Apoi despre calul pe care îl avusese cândva, care se accidentase tocmai când părea că începe să câștige. Relata totul foarte atent și laborios, de parcă toate detaliile ar fi avut maximă importanță. Într-un anumit moment al discuției, a adus pix și hârtie ca să ne arate cum calculase numărul exact de zile pe care le mai avea de trăit. Am căutat privirea Lindei, dar ea nu s-a uitat la mine. Hotărâserăm de dinainte ca vizita să fie scurtă, așa că, după terminarea desertului, care a constat dintr-o cutie cu înghețată de doi litri pusă pe masă, ne-am ridicat și am spus că, din păcate, trebuia să plecăm, Vanja trebuia dusă acasă, hrănită și schimbată, lucru care a părut să-l bucure. Vizita fusese, probabil, mult prea lungă pentru el. Am ieșit în hol și m-am îmbrăcat, în timp ce el și Linda schimbau câteva cuvinte între patru ochi. El i-a spus că era fata lui și că se făcuse atât de mare. Vino încoace și stai la mine în brațe! Mi-am legat și a doua gheată și m-am ridicat, m-am dus până la ușă și m-am uitat în sufragerie. Linda stătea în brațele lui, el își ținea mâinile pe talia ei, spunându-i ceva ce n-am reușit să aud. Priveliștea părea ușor grotescă, ea avea treizeci și doi de ani, ipostaza aceasta de fetiță era ridicolă, lucru de care își dădea seama și ea, căci pe buze i se citea dezaprobarea și întregul ei corp trăda impulsuri ambivalente. Nu voia să accepte așa ceva, dar nici nu voia să-l respingă. El n-ar fi înțeles respingerea, l-ar fi rănit, așa că a trebuit să rămână acolo o clipă, în timp ce el o mângâia, până când gestul de a se scula n-a mai părut o respingere și ea a putut să stea din nou în picioare în fața lui.

Am făcut câțiva pași în spate, ca să n-o stânjenesc și mai tare de pe post de martor. Când Linda a ieșit în hol, stăteam și mă uitam la pozele atârnate pe perete. S-a îmbrăcat. Tatăl ei a ieșit să-și ia rămas-bun, m-a strâns în brațe ca prima dată, s-a uitat la Vanja, care dormea în cărucior, a îmbrățișat-o pe Linda, a stat în ușă și ne-a urmărit cu privirea până când am intrat cu căruciorul în lift, a fluturat din mână o ultimă dată și a închis ușa după el chiar când ușa liftului s-a închis și noi am început să coborâm.

N-am pomenit niciodată vreun cuvânt despre mica scenă dintre ei la care fusesem martor. În felul cum i se subordonase, Linda fusese o

fetiță de zece ani, în felul cum i se opusese, fusese o femeie matură. Însă simplul fapt că trebuia să se opună descalifica, oarecum, ideea de maturitate; doar adulții nu ajungeau în astfel de situații, nu? El nu cunoștea astfel de gânduri, nu avea nici o limită, pentru el, ea era doar fiica lui, un fel de făptură fără vârstă.

Și, după cum prevăzuse ea, după asta, Roland a început să ne sune. Putea fi la orice oră din zi și din noapte, și în cele mai variate stări de spirit, așa că Linda a făcut o înțelegere cu el, rugându-l să sune la o anumită oră, într-o anumită zi a săptămânii. Lucrul acesta a părut să-i placă. Dar era și o obligație pentru noi; dacă nu-i răspundeam la telefon, el se putea simți îngrozitor de rănit și putea considera înțelegerea anulată, fiind liber să sune iar când voia sau chiar să nu mai sune deloc. Eu am vorbit cu el doar de câteva ori. Odată m-a întrebat dacă putea să-mi cânte un cântec. Îl scrisese el însuși și fusese cântat pe scenele din Stockholm și la radio, așa spunea. N-am știut ce să cred. Dar, din partea mea, putea să cânte. A început, cu o voce puternică, plină de ardoare, și, chiar dacă n-a interpretat perfect toate notele, a fost, oricum, impresionant. Cântecul avea patru versuri și era despre un zilier care construia un drum în nord. Când a terminat, n-am știut ce să-i spun decât că era un cântec frumos. Probabil se așteptase la ceva mai mult, fiindcă a rămas tăcut preț de câteva secunde. Apoi a spus:

— Știu că tu scrii cărți, Karl Ove. Încă nu le-am citit, dar am auzit multe lucruri bune despre ele. Și trebuie să știi că sunt nemaipomenit de mândru de tine, Karl Ove. Da, sunt.

— Mă bucur să aud asta, am spus.

— Tu și Linda vă înțelegeți bine?

— Da.

— Te porți frumos cu ea?

— Da.

— E bine. Să n-o părăsești niciodată. Niciodată! Înțelegi?

— Da.

— Trebuie să ai grijă de ea. Trebuie să te porți frumos cu ea, Karl Ove.

Apoi a plâns.

— Ne merge bine, am spus. N-ai nici un motiv de îngrijorare.

— Nu sunt decât un om bătrân, a spus. Dar am trecut prin multe, știi? Am trăit mai multe decât majoritatea. Viața mea nu mai e cine știe ce acum. Dar am numărat câte zile mi-au rămas, știai?

— Da, ne-ai arătat cum le-ai calculat atunci când am fost în vizită la tine.

— A, da! Dar pe Berit n-ai cunoscut-o?

— Nu.

— E foarte bună cu mine.

— Așa am înțeles, am spus.

Atunci a devenit, brusc, vigilent.

— Da? Cum așa?

— Linda mi-a povestit puțin despre ea. Și Ingrid. Știi…

— A, așa. Atunci nu te mai deranjez, Karl Ove, sigur ai destule lucruri importante de făcut.

— Nu, nu, am spus. Nu mă deranjezi deloc.

— Spune-i Lindei că am sunat. O zi bună!

A închis înainte să-i pot răspunde. Am văzut pe ecran că discuția nu durase mai mult de opt minute. Linda a explodat când i-am povestit.

— Nu trebuie să te simți obligat să asculți așa ceva, a spus. Nu mai răspunde la telefon când sună!

— Dar nu mă deranjează, am spus.

— Dar mă deranjează pe mine.

Documentarul Lindei nu conținea nimic din toate acestea. Tăiase totul, cu excepția vocii lui. Dar în ea se regăsea totul. El vorbea despre viața lui, și vocea i se umplea de durere povestind despre moartea mamei sale, de bucurie când povestea despre primii ani de maturitate, de resemnare când descria mutarea la Stockholm. Relata ce probleme avusese cu telefonul, ce blestem fusese pentru el această invenție, cum, multă vreme, îl scotea din priză și-l punea în dulap. Despre rutina lui de zi cu zi, dar și despre visurile lui, din care cel mai mare era să aibă propria herghelie. Vorbea cu mult curaj, și povestea avea ceva hipnotic, erai absorbit în lumea lui după primele propoziții. Dar, firește, cel mai mult documentarul spunea despre Linda. Personalitatea ei ieșea la suprafață când îi ascultam înregistrările sau când citeam ceea ce scrisese. Era de parcă abia atunci originalitatea ei devenea vizibilă. În viața de zi cu zi, ea se pierdea în activitățile mărunte, cele pe care le făcea toată lumea, acolo nu vedeam nimic din persoana de care mă îndrăgostisem. Dacă n-o uitasem, în orice caz, nu mă gândeam la ea.

Cum se putea?

M-am uitat la ea. A încercat să-și ascundă nerăbdarea din privire. Și-a coborât-o puțin prea repede spre playerul de pe masă și spre grămada de cabluri pe care era așezat.

— Nu trebuie să schimbi nimic, am spus. E gata.

— E bun, ce crezi?

— O, da! Remarcabil.

Am pus căștile deasupra aparatului, m-am întins și am clipit de câteva ori.

— Am fost mișcat, am spus.

— De ce anume?

— Viața lui e o tragedie, într-un fel. Dar, când povestește, el o umple de viață, îți dai seama că e o *viață*. Cu o valoare proprie,

indiferent de ce s-a întâmplat cu el. Sunt lucruri evidente, dar una e s-o știi, și alta, s-o simți. Eu am simțit asta acum, când l-am ascultat.

— Ce mă bucur! a spus ea. Atunci poate nu mai trebuie decât să ajustez puțin sunetul. Aș putea face asta luni. Dar ești sigur?

— Cât se poate de sigur, am spus și m-am ridicat. Acum ies să fumez o țigară.

Jos, în curtea din spate, bătea un vânt rece. Singurii copii din clădire, un băiat de vreo nouă-zece ani și sora lui de unsprezece-doisprezece, aruncau o minge de la unul la celălalt, în fața porții din celălalt capăt. O muzică tare, intensă se auzea de la Glen Miller Café, aflat dincolo de zidul lângă care se jucau ei. Mama lor, care locuia singură cu ei la ultimul etaj și care părea nefiresc de obosită, avea fereastra deschisă. După sunetele caracteristice care răzbăteau de acolo, mi-am dat seama că spăla vasele. Băiatul era corpolent și, în mod sigur pentru a compensa, avea o frizură cu țepi, ca să pară mai dur. Sub ochi i se vedeau întotdeauna cearcăne albăstrui. Când sora lui primea vizita vreunor prietene, el se distra singur sau se cățăra, cu o independență ostentativă, pe barele de la locul de joacă. În seri ca aceasta, când erau singuri, și ea nu avea nimic mai bun de făcut decât să se joace cu fratele ei, el se simțea mai bine, era mai vioi, mai binevoitor. Câteodată, țipau acolo sus, uneori toți trei, dar, cel mai des, doar el și mama. De câteva ori l-am văzut pe tată venind după ei; un tip scund, slab și pricăjit, cu mustață, care în mod vizibil bea peste măsură.

Sora s-a dus până la gard și s-a așezat. A scos din buzunar un telefon mobil, și era atât de întuneric unde stătea ea, încât lumina albastră îi făcea toată fața să strălucească. Fratele a început să bată mingea de perete, întruna. Poc! Poc! Poc!

Mama a scos capul pe fereastră.

— Încetează! a strigat.

Băiatul s-a aplecat fără să scoată vreun cuvânt, a luat mingea în mână și s-a așezat lângă sora lui, care s-a întors într-o parte, fără să-și mute privirea de la ecran.

M-am uitat în sus, spre cele două turnuri luminate. Un fior de tandrețe și de durere mi-a străbătut corpul.

Ah, Linda! Linda!

Chiar atunci a intrat în curte vecina din apartamentul de lângă noi. Am urmărit-o cum închidea cu un efort poarta în spatele ei. Avea vreo cincizeci de ani și arăta așa cum arată acum femeile de cincizeci de ani, adică avea o anumită tinerețe întreținută artificial. Își purta părul mare, vopsit blond, mergea îmbrăcată în haină de blană și își ținea strâns în lesă cățelul mic și curios. Spusese odată că era artistă, dar nu-mi era clar cu ce anume se ocupa. Nu părea genul Munch. Se întâmpla să fie uneori foarte vorbăreață, și atunci aflam că în vara

respectivă mergea în Provența sau într-o călătorie peste weekend la New York ori la Londra. Câteodată nu spunea nimic și trecea pe lângă mine fără măcar să mă salute. Avea o fiică adolescentă care făcuse un copil cam deodată cu noi și pe care o ținea din scurt.

— N-ar trebui să te lași de fumat? mi-a spus acum, fără să încetinească.

— N-a bătut încă miezul nopții, i-am răspuns.

— Aha! a spus. La noapte va ninge. Ține minte ce spun!

A descuiat și a intrat. Am așteptat puțin, apoi am aruncat mucul de țigară în ghiveciul de flori răsturnat pe care cineva îl așezase lângă perete exact în acest scop, și am plecat și eu. Degetele mi se înroșiseră de frig. Am suit treptele cu salturi mici, am deschis ușa, mi-am scos hainele de iarnă și am intrat la Linda, care stătea pe canapea și se uita la televizor. M-am aplecat și am sărutat-o.

— La ce te uiți? am spus.

— La nimic. Vrei să vedem un film?

— Da.

M-am dus la rafturile cu DVD-uri.

— Ce vrei să vezi?

— Habar n-am. Găsește tu ceva!

Am parcurs titlurile cu privirea. Când cumpăram filme, o făceam întotdeauna cu ideea că trebuiau să-mi ofere ceva. Că trebuiau să aibă un limbaj vizual distinct pe care să mi-l apropriez, sau să creeze legături cu niște locuri la care nu mă gândisem până atunci, sau să se petreacă într-un timp ori într-o cultură străine mie. Pe scurt, alegeam filme din cele mai nepotrivite motive, deoarece, când se lăsa seara și voiam să ne uităm la vreunul din ele, niciodată nu reușeam să răbdăm două ore la cine știe ce peliculă japoneză în alb-negru, din anii ’60, sau la vederea spațiilor deschise din suburbiile Romei, unde singurul lucru care se întâmpla era că se întâlneau niște oameni extrem de fotogenici, dar profund alienați de lume, așa cum era cazul deseori în filmele acelei perioade. Nu, când se lăsa seara și ne așezam să vizionăm un film, voiam să ne distrăm. Trebuia să fie ceva cât mai ușor și mai puțin solicitant. Și așa se întâmpla cu toate. Abia dacă mai citeam cărți; dacă era vreun ziar prin preajmă, mai degrabă îl luam pe acela. Și pragul nostru de toleranță la lectură creștea întruna. Era o aiureală, viața aceasta nu producea nimic, făcea doar timpul să treacă. Dacă vedeam un film bun, acesta răscolea ceva în noi și punea lucrurile în mișcare, pentru că așa se întâmplă, lumea e mereu aceeași, doar modul nostru de a o privi se schimbă. Viața trivială, de zi cu zi, care ne putea strivi așa cum un picior uriaș strivește un cap, putea la fel de bine să ne înalțe spre fericire. Totul depindea de ochii care o priveau. Dacă ochii aceștia vedeau apa care se găsește peste tot în filmele lui Tarkovski, de exemplu, și care transformă lumea

reprezentată în ele într-un fel de terariu, unde totul se prelinge și curge, plutește sau se mișcă în bătaia vântului, unde toate personajele pot ieși din cadru, lăsând în urmă o masă cu niște cești de cafea care se umplu lent de ploaia ce cade peste vegetația verde, intensă, aproape amenințătoare din fundal, da, atunci ochii puteau percepe același abis sălbatic, existențial, și în cotidian. Pentru că eram făcuți din carne și sânge, tendoane și oase, în jurul nostru creșteau plante și copaci, zumzăiau insecte, zburau păsări, pluteau nori și cădea ploaia. Privirea care dădea sens lumii exista mereu ca posibilitate, dar era aproape întotdeauna refuzată, cel puțin în viața noastră.

— Rezistăm la *Călăuza*? am spus și m-am întors spre Linda.

— N-am nimic împotrivă, a spus ea. Pune-l și vom vedea.

Am vârât discul în DVD-player, am stins lustra, mi-am turnat un pahar de vin roșu, m-am așezat lângă Linda, am luat telecomanda și am ales limba subtitrării. Ea s-a cuibărit în mine.

— Te deranjează dacă adorm? m-a întrebat.

— Deloc, i-am spus, cuprinzând-o cu brațul.

Văzusem de cel puțin trei ori începutul cu bărbatul care se trezește în încăperea întunecată și umedă. Masa cu toate obiectele mărunte ce se zguduie la trecerea trenului. Bărbieritul în fața oglinzii, femeia care încearcă să-l oprească, dar nu reușește. Nu izbutisem să ajung niciodată mult mai departe.

Linda mi-a pus mâna pe piept și s-a uitat în sus la mine. Am sărutat-o, și ea și-a închis ochii. Am mângâiat-o pe spate, ea s-a înghesuit în mine, am întins-o pe canapea, am sărutat-o pe gât, pe bărbie, pe gură, mi-am pus capul pe pieptul ei, i-am ascultat inima bătând întruna, i-am tras jos pantalonii pufoși de trening, am sărutat-o pe burtă, pe coapse… S-a uitat la mine cu privirea ei întunecată, cu ochii ei frumoși, care s-au închis când am pătruns în ea. Nu ne-am protejat în nici un fel, a șoptit. Nu vrei să luăm ceva? Nu, am spus. Nu. Și, când am terminat, am terminat în ea. Era tot ce-mi doream.

Apoi am stat strânși unul în celălalt pe canapea o bună bucată de vreme, fără un cuvânt.

— Acum vom mai avea un copil, am spus după un timp. Ești pregătită?

— Da, a spus. O, da! Sunt pregătită.

A doua zi dimineață, Vanja s-a trezit, ca de obicei, la ora cinci. În timp ce Linda o transfera în patul nostru ca să mai doarmă cu ea câteva ore, eu m-am trezit, am scos laptopul și am început să lucrez la traducerea pe care o aveam de revizuit. Munca era plictisitoare și interminabilă, scrisesem deja treizeci de pagini, și asta despre un volum de nuvele ce nu avea mai mult de o sută patruzeci. Totuși, eram entuziast și îmi făcea plăcere să stau acolo. Eram singur și lucram cu un text. Nu-mi trebuia altceva. Apoi mai erau micile

plăceri: să pornesc filtrul de cafea, să ascult sunetul apei curgând prin el, să simt mirosul cafelei proaspăt făcute, să stau afară în întunericul curții din spate, cât ceilalți încă dormeau, și s-o beau în timp ce fumam prima țigară a zilei. Să urc înapoi și să lucrez, în timp ce spațiul dintre casele de afară se lumina treptat și activitățile de pe stradă se intensificau. În dimineața aceea, lumina a fost altfel, și, cu ea, și atmosfera din apartament, fiindcă în cursul nopții căzuse un strat subțire de zăpadă. La ora opt, am oprit laptopul, l-am pus în geantă și m-am dus la brutăria aflată la vreo sută de metri în josul străzii. Tendele prinse în lungul șirului de case fluturau deasupra mea. Zăpada de pe stradă se topise, dar rămăsese cea de pe trotuar, plină de urmele trecătorilor din cursul nopții. Acum era pustiu. Brutăria minusculă, a cărei ușă am deschis-o câteva clipe mai târziu, era condusă de două femei de vârsta mea. Intrând acolo, mă simțeam ca într-unul din filmele noir ale anilor ’40, unde toate femeile, chiar și cea de la ghișeu sau cea care spăla podelele în clădirea de birouri, erau izbitor de frumoase. Una dintre ele era roșcată, avea pielea albă și pistrui, trăsături distincte și ochii verzi. Cealaltă avea părul lung și negru, forma feței ușor pătrățoasă, ochi prietenoși, albastru-închis. Amândouă erau înalte și suple și aveau întotdeauna făină pe câte o parte a corpului. Pe frunte, pe bărbie, pe mâini, pe șorț. Pe perete atârnau decupaje din ziar din care reieșea că amândouă își părăsiseră meseriile lor creative pentru brutăria aceasta, care fusese întotdeauna visul lor.

Roșcata a venit la ghișeu când a sunat clopoțelul de deasupra ușii, i-am spus ce voiam, o pâine mare pe vatră, șase chifle din făină integrală, două brioșe cu scorțișoară, arătându-le cu degetul pe fiecare în parte, fiindcă și cele mai simple cuvinte norvegiene erau întâmpinate în Stockholm cu un „ce?“, femeia mi-a pus totul într-o pungă și a bătut suma la casa de marcat. Cu plasa albă în mână, m-am grăbit înapoi acasă, mi-am șters zăpada de pe tălpi de covorul din hol și, când am deschis ușa, am auzit că Linda și Vanja se treziseră și acum stăteau în bucătărie și luau micul dejun.

Vanja ședea și gesticula cu lingura în aer, și mi-a zâmbit când am intrat. Avea fața plină de terci. De mult nu-i mai plăcea s-o hrănim. Instinctiv, am fost tentat să șterg mizeria, să-i curăț fața, nu-mi plăcea s-o văd așa lipicioasă. Aveam asta în sânge. Linda îmi criticase reacțiile de la bun început, era important să nu existe reguli sau restricții când venea vorba de mâncare, era o chestiune delicată, Vanja trebuia să poată face exact ce voia. Firește, avea dreptate, înțelegeam asta și, pur teoretic, puteam aprecia voracitatea, sănătatea și libertatea copilului când făcea mizerie peste tot, dar, practic vorbind, impulsul meu era de a-l corecta. Era tatăl meu care vorbea din mine. În copilărie, nu tolerase nici măcar o firimitură de pâine pe masă, afară

din farfurie. Dar eram conștient de comportamentul la care fusesem expus și îl uram cu fiecare părticică a corpului, așadar cum de voiam să-l impun și eu cu orice preț?

Am tăiat câteva felii de pâine, le-am pus într-un coș împreună cu chiflele, am umplut fierbătorul cu apă și m-am așezat să iau micul dejun împreună cu ele. Untul era puțin cam tare, și felia s-a rupt puțin când am încercat să-l întind cu cuțitul. Vanja stătea și se uita la mine fix. Mi-am întors capul brusc și i-am înfruntat privirea. A tresărit în scaun. Apoi, din fericire, a început să râdă. Am repetat scena, m-am uitat lung în jos, la tăblia mesei, până când ea a început să-și piardă speranța că se va întâmpla ceva și să creadă că trecusem într-o altă stare de spirit, apoi am ridicat fulgerător privirea. A căscat ochii și a țopăit în scaun, apoi s-a pornit iar să râdă. Am râs și noi.

— *Ce haioasă e Vanja!* a spus Linda. *Ești așa haioasă! Iepurașul meu!*

S-a aplecat spre ea și și-a frecat nasul de al ei. Am șterpelit secțiunea culturală a ziarului rămas deschis pe masă în fața Lindei și am mușcat din șuncă, mestecând în timp ce privirea îmi aluneca peste titluri. Pe barul din spatele meu a sunat fierbătorul, în care apa începuse să fiarbă. M-am ridicat, am pus un plic de ceai într-o cană și am turnat apa aburindă peste el, am mers până la frigider și am adus cutia cu lapte, apoi m-am așezat la loc. Am cufundat de câteva ori plicul de ceai în cană, până când substanța brună, expansivă ce se scurgea lent din el a umplut de culoare toată apa. Am turnat un strop de lapte și am răsfoit ziarul.

— Ai văzut ce scrie despre Arne? am spus și m-am uitat la Linda.

Ea a dat din cap și a schițat un zâmbet, dar Vanjei, nu mie.

— Editura retrage cartea. Ce înfrângere!

— Da, a spus. Bietul Arne! Însă nu se poate învinui decât pe sine însuși.

— Crezi că a știut c-a fost o minciună?

— Nu, în nici un caz. N-a premeditat nimic, de asta sunt sigură. Trebuie s-o fi luat de bună.

— Bietul ticălos! am spus, am ridicat cana și am sorbit din ceaiul de culoarea noroiului.

Arne era unul dintre vecinii pe care îi avea mama Lindei în Gnesta. Scrisese o carte despre Astrid Lindgren, care fusese lansată în toamna aceea, bazată într-o anumită măsură pe discuțiile dintre ei doi dinainte ca ea să moară. Arne era un om al spiritului, credea în Dumnezeu, deși nu într-un sens convențional, și mulți au rămas surprinși să afle că și Astrid Lindgren împărtășea această credință neconvențională în Dumnezeu. Ziarele începură să cerceteze chestiunea. Nimeni nu fusese martor la discuții, așadar, chiar dacă Lindgren nu mai exprimase astfel de opinii față de alții, nu se putea dovedi nici că ele fuseseră inventate de dragul cărții. Însă erau și alte

lucruri acolo, printre altele, despre lecturile lui Arne din Lindgren, care s-au dovedit a fi anacronice, de exemplu, în momentul când, scria el, citise *Prințul Mio și căluțul fermecat*, cartea încă nu apăruse. Și erau puțin cam multe astfel de lucruri, presărate prin tot volumul. Apropiații lui Lindgren dezavuaseră aprecierile acestea, scriitoarea n-ar fi putut spune niciodată așa ceva. Ziarele l-au cam făcut Arne, se subînțelegea că era un mincinos, aproape un mitoman, iar acum și editura se hotărâse să retragă cartea. Cartea care îl ținuse pe picioare pe Arne în ultimii lui ani de boală și de care era atât de mândru.

Dar Linda avea dreptate, nu se putea învinui decât pe sine însuși.

Am uns încă o felie. Vanja și-a întins brațele în aer. Linda a ridicat-o din scaun și a dus-o în baie, de unde s-au auzit curând sunetul apei curgând și micile strigăte de protest ale Vanjei.

În sufragerie a sunat telefonul. Am înghețat. Chiar dacă imediat am înțeles că trebuia să fie Ingrid, mama Lindei, fiindcă nimeni altcineva nu ne suna la astfel de ore, inima îmi bătea tot mai tare.

Am stat nemișcat până când țârâitul s-a oprit, la fel de subit cum începuse.

— Cine era? a întrebat Linda când a ieșit din baie cu Vanja în brațe.

— Habar n-am. N-am răspuns. Dar sigur a fost mama ta.

— Mă duc s-o sun. Oricum aveam de gând. O ții tu pe Vanja?

Mi-o întinsese deja, de parcă n-ar fi putut sta altundeva în casă decât la mine în brațe.

— Pune-o pe podea! am spus.

— Știi că urlă.

— Atunci las-o să urle! Nu se-ntâmplă nimic.

— Biii-ne, a spus, în felul acela care însemna exact opusul, adică nu e bine, dar am s-o fac pentru că așa spui tu, și-ai să vezi ce-o să iasă.

Firește că Vanja a început să plângă imediat ce Linda a pus-o jos. Și-a întins brațele după ea, dar a căzut cu palmele pe podea. Linda nu s-a întors. Am tras sertarul, la care ajungeam din poziție șezândă, și am pescuit un tel. Vanja nu s-a arătat interesată, cu toate că l-am făcut să vibreze. I-am ținut o banană în față. Scutura din cap, și lacrimile îi curgeau pe obraz. În cele din urmă, am luat-o în brațe și am dus-o la fereastra dormitorului, unde am pus-o în picioare pe pervaz. Cu asta am reușit. Am început să-i numesc lucrurile pe care le vedeam, ea se uita curioasă și arăta către toate mașinile aflate în trecere.

Linda și-a băgat capul pe ușă, cu telefonul pe piept.

— Mama întreabă dacă nu venim mâine să luăm cina la ei. Mergem?

— Da, am spus. N-am nimic împotrivă.

— Atunci îi spun că da?

— Da.

Am lăsat-o pe Vanja pe podea, cu grijă. Se ținea pe picioare, dar

încă nu știa să meargă, așa că s-a lăsat pe vine și a luat-o târâș spre Linda.

Copilul acesta nu apuca să fie nemulțumit nici o secundă, pentru că nevoile ei erau satisfăcute instantaneu. Aproape în tot primul ei an de viață s-a trezit din două în două ore în fiecare noapte ca să sugă, Linda aproape înnebunise de oboseală și totuși nu voia s-o lase să doarmă separat, pentru că Vanja ar fi plâns. Eu i-am propus un remediu brutal, pune-o pur și simplu în pat și las-o să plângă toată noaptea, cât poate, încât noaptea următoare să înțeleagă că nu venea nimeni la ea, indiferent ce-ar fi făcut, și, resemnată și poate puțin supărată, să adoarmă singură. Aș fi putut la fel de bine să-i spun că aveam de gând să-i dau în cap Vanjei până când s-ar fi liniștit. Compromisul a fost un apel către sora mamei mele, Ingunn, care era psiholog pediatru, și care avea experiență tocmai cu astfel de lucruri. Ea ne-a propus o înțărcare treptată, a subliniat că Vanja trebuia mângâiată mult când voia să sugă sau când voia în brațe, dar nu avea voie, și că momentul alăptării trebuia amânat treptat, câte puțin în fiecare noapte. Și iată-mă noaptea în fața patului ei, cu un carnețel în care notam orele exacte, mângâind-o și bătând-o ușurel pe spate, în timp ce ea urla și se uita furioasă la mine. A durat zece nopți până când a ajuns să doarmă toată noaptea, dar s-ar fi putut face într-una. Doar n-avea ce să pățească dacă plângea puțin, nu? La fel și la joacă. Încercam s-o conving să se joace singură, pentru ca eu să pot sta pe o bancă să citesc, dar nici pomeneală, după câteva secunde, deja mă căuta cu privirea și își întindea rugător mâinile.

Linda a pus receptorul în furcă și a venit cu Vanja în brațe.

— Ieșim la o plimbare? m-a întrebat.

— Nu prea avem altceva de făcut.

— Ce vrei să spui? a ripostat Linda, vigilentă.

— Nimic. Unde să mergem?

— Pe Skeppsholmen, poate?

— Așa facem.

Din moment ce eu o aveam pe Vanja în timpul săptămânii, acum de ea se ocupa Linda. Ținând-o în brațe, a îmbrăcat-o cu un pulover împletit, mic și roșu, moștenit de la copilul lui Yngve, cu niște pantaloni maro de catifea, salopeta roșie cumpărată de mama Lindei, căciula roșie cu margine albă și curea sub bărbie și o pereche de mănuși albe tricotate. Până la o lună, Vanja stătuse totdeauna liniștită când o schimbam, dar în ultimul timp începuse să se răsucească și să se smulgă din mâinile noastre. Era dificil mai ales când trebuia să-i schimbi scutecul, rahatul putea zbura în toate părțile fiindcă ea se tot zbătea, și nu o dată ridicasem vocea: STAI CUMINTE! sau STAI CUMINTE ODATĂ, FIR-AR AL NAIBII! și o strânsesem ceva mai tare decât era necesar. Ei i se părea amuzant să încerce să scape,

întotdeauna zâmbea sau râdea când reușea și pur și simplu nu înțelegea vocea ridicată și iritată. Ori o ignora complet, ori se uita uimită la mine, ce mai era și asta? Sau începea să plângă. Întâi buza de jos i se înălța și dădea să-i tremure, apoi îi țâșneau lacrimile. Ce naiba fac, mă gândeam atunci, am înnebunit complet? Avea un an, era nevinovăția întruchipată, și eu *țipam* la ea?

Din fericire, era ușor s-o consolez, ușor s-o fac să râdă și uita repede. În privința asta, era mai rău pentru mine.

Linda avea mai multă răbdare, și, după cinci minute, Vanja stătea la ea în brațe, gata îmbrăcată, cu un zâmbet plin de speranță. În lift, a încercat să apese pe butoane, Linda i l-a arătat pe cel corect și i-a condus mâna într-acolo. Butonul s-a luminat, liftul a început să coboare. În timp ce Linda intra cu ea la subsol, unde țineam căruciorul, eu mi-am aprins o țigară afară. Vântul încă sufla puternic, iar cerul părea greoi și cenușiu. Temperatura era cam de zero-minus un grad.

Am coborât pe Regeringsgatan, am trecut prin Kungsträdgården, pe lângă Muzeul Național, și am luat-o la stânga pe Skeppsholmen, de-a lungul pontoanelor unde erau amarate toate bărcile amenajate drept locuințe. Vreo două dintre ele datau de la începutul secolului trecut și făcuseră curse regulate între numeroasele insule din largul orașului. Tot aici era și un fel de mic atelier naval pentru bărci din lemn – cel puțin așa arăta: o chilă și mai multe coaste alcătuiau un soi de schelet înăuntrul unei magazii de lemn. Câte un bărbos își ridica privirea când treceam pe lângă, altfel, zona era complet pustie. Puțin mai sus se găsea Muzeul de Artă Modernă, unde Vanja își petrecuse exagerat de multe zile în scurta ei viață. Dar intrarea era gratuită, restaurantul, bun și potrivit pentru copii, erau pe acolo și niște locuri de joacă, și o parte din lucrările expuse meritau întotdeauna văzute.

Apa din port era complet neagră. Stratul des de nori plutea jos pe cer. Pătura subțire de zăpadă de pe pământ făcea totul să pară mai aspru și mai gol, poate pentru că ștergea și puținele culori rămase în peisaj. Toate clădirile muzeului de aici aparținuseră pe vremuri armatei, și asta se simțea încă – se înșirau, închise și joase, de-a lungul unor străzi înguste, închise traficului, sau se înălțau în capătul a ceea ce odată trebuie să fi fost terenurile de exerciții.

— A fost grozav ieri, a spus Linda și și-a trecut brațul pe după mine.

— Da, am spus. A fost. Dar chiar îți mai dorești un copil acum?

— Îmi doresc. Numai că șansele sunt mici.

— Sunt sigur că ai rămas însărcinată.

— Așa cum ai fost sigur că Vanja va fi băiat?

— Ha-ha!

— Aș fi foarte fericită! Închipuie-ți că ar fi adevărat! Că am mai avea un copil!

— Da… Tu ce zici despre asta, Vanja? Vrei o surioară sau un frățior?

Vanja s-a uitat în sus la noi. Apoi și-a întors capul într-o parte și a arătat spre trei pescărușI care, cu aripile strâns lipite de corp, se legănau pe suprafața valurilor.

— Olo! a spus.

— Da, acolo, am spus. Trei pescărușI.

Un singur copil era exclus pentru mine, doi era prea puțin și prea restrictiv, dar trei, mă gândisem, era perfect. Copiii ar fi fost mai mulți decât părinții, existau mai multe combinații posibile, și am fi fost o gașcă. Disprețuiam total ideea de a planifica exact momentul potrivit, atât în cadrul vieților noastre, cât și din punctul de vedere al combinațiilor optime de vârste ale copiilor. Asta nu era o afacere. Voiam să las totul la voia hazardului, să se întâmple ce s-o întâmpla și să-mi asum consecințele pe măsură ce apăreau. Nu asta era viața? Așadar, când băteam străzile cu Vanja, când o hrăneam și o schimbam, cu dorul acela neîmblânzit după o altă viață zvârcolindu-mi-se în piept, toate erau consecința unei alegeri cu care eram *obligat* să trăiesc. Nu exista *nici o* cale de ieșire, doar vechiul și mult uzatul imperativ: rabdă! Faptul că întunecam viața din jurul meu din cauza asta nu era decât o altă consecință, care, și ea, trebuia suportată. Dacă mai făceam un copil – și asta avea să se întâmple indiferent dacă Linda era însărcinată acum sau nu – și apoi încă unul, lucru la fel de inevitabil, n-ar fi depășit oare asta orice obligație, orice tânjire, și n-ar fi devenit până la urmă ceva sălbatic și liber, de sine stătător? Iar dacă nu, ce-aș fi făcut atunci?

Aș fi fost prezent, aș fi făcut ce trebuia să fac. În viața mea, era singurul lucru de care mă puteam agăța, singurul meu reper, și era gravat în piatră.

Sau poate…

Cu câteva săptămâni în urmă mă sunase Jeppe, era în oraș, puteam ieși la o bere? Îl prețuiam mult, dar niciodată nu reușisem să vorbesc cu el așa cum mi se întâmpla cu atâția alții –, ne dezlegaserăm însă puțin limbile după ce eu dădusem pe gât câteva beri cât putusem de repede. Îi povestisem atunci despre cum arăta viața mea. El se uitase la mine și spusese, cu autoritatea aceea naturală ce îl caracteriza: Dar tu trebuie *să scrii*, Karl Ove!

Și, în ultimă instanță, când eram cu cuțitul la gât, asta era ceea ce conta cel mai mult.

Dar de ce?

Copiii sunt viață, și cine ar vrea să întoarcă spatele vieții?

Iar scrisul ce era altceva decât moarte? Literele – erau ele altceva decât niște oase într-un cimitir?

Feribotul de Djurgården ocolea promontoriul de la capătul insulei.

Pe cealaltă parte se găsea Gröna Lund, marele parc de distracții, cu toate aparatele goale și nemișcate, unele acoperite cu prelate. La câteva sute de metri mai încolo se vedea clădirea care adăpostea nava *Vasa*.

— Luăm feribotul? a întrebat Linda. Așa putem mânca de prânz la Blå Porten.

— Tocmai am luat micul dejun, am spus.

— O cafea, atunci.

— O cafea merge. Ai bani la tine?

Ea a dat din cap, și ne-am oprit să așteptăm feribotul. După numai câteva secunde, Vanja a început să protesteze. Linda a găsit o banană prin geantă și i-a întins-o. Mulțumită, Vanja s-a așezat înapoi în cărucior, holbându-se în largul mării în timp ce își îndesa bucățele de banană în gură. Mi-am amintit de prima dată când ieșisem singur cu ea, fiindcă aici veniserăm. Avea o săptămână. Practic alergasem în jurul insulei cu căruciorul în fața mea, speriat că va înceta să mai respire, că avea să se trezească și să plângă. Acasă situația era sub control, acolo aveam alăptatul, dormitul, schimbatul, ordonate într-un sistem soporific și totuși încărcat de o euforie liniștită. Afară nu mai aveam de ce să ne agățăm. În a treia zi după naștere, am luat-o cu noi afară prima dată, trebuia să mergem cu ea la control, și a fost o operațiune delicată ca transportul unei bombe. Primul obstacol au fost toate hainele cu care trebuia îmbrăcată, erau cel puțin minus cincisprezece grade afară. Al doilea a devenit scaunul pentru copii: cum să-l prindem în taxi? Al treilea, ochii care ne-au cântărit la recepție. Dar totul a mers bine, am reușit, deși cu enorm de multă agitație, și totul s-a dovedit că meritase când, preț de câteva minute, Vanja a stat pe masa de examinare și a dat din picioare, lent și placid, în timpul consultului. Era sănătoasă și într-o dispoziție irezistibilă, pentru că, brusc, i-a zâmbit asistentei aplecate deasupra ei. Ăsta a fost un zâmbet, a spus femeia. Nu o strâmbătură. Copiii rareori zâmbesc atât de devreme! Ne-am lăsat lingușiți, asta spunea ceva despre noi ca părinți, și abia câteva luni mai târziu mi-am dat seama că replica aceea, rareori zâmbesc atât de devreme, era cu siguranță spusă tuturor pentru a obține tocmai efectul acela. Dar, ah, lumina slabă, aproape interiorizată care pătrundea prin fereastră și se revărsa peste fetița noastră de pe masă, cu care încă nu ne deprinseserăm decât prea puțin, gheața care strălucea în frigul tăios de afară, chipul deschis și relaxat al Lindei au făcut ca aceasta să fie pentru mine una dintre puținele amintiri pure, lipsite de emoții ambivalente. Totul a durat până când am ieșit în hol ca să plecăm și Vanja a început să plângă în hohote. Ce-ar fi trebuit să facem? S-o luăm în brațe? Da, asta da. Oare Linda trebuia s-o alăpteze? În cazul ăsta, cum? Era atât de înfofolită, încât arăta ca un balon. Oare s-o dezbrăcăm iar? *În timp* ce plângea?

Așa se proceda? Și dacă asta n-o liniștea?

Vai, cum putea să urle cât timp Linda bâjbâia cu hainele în stilul ei panicat și indecis!

— Lasă-mă pe mine! am spus.

Ochii ei m-au fulgerat.

Vanja s-a liniștit pentru câteva secunde când buzele i s-au agățat de mamelon. Dar apoi și-a smucit capul spre spate și a continuat să urle.

— Deci nu asta era problema, a spus Linda. Atunci ce are? E bolnavă?

— Nu, sigur nu. Tocmai a fost consultată de medic.

Vanja nu se mai oprea din țipat. I se schimonosise toată fața.

— Ce să facem? a întrebat Linda, disperată.

— Ține-o puțin lipită de tine, și mai vedem, am spus.

Celălalt cuplu, care intrase după noi, a ieșit cu copilul într-un scaun de mașină. Au evitat cu mare atenție să se uite la noi când au trecut pe lângă.

— Nu putem sta aici, am spus. Plecăm. Haide! N-are decât să plângă!

— Ai sunat după taxi?

— Nu.

— Atunci sună odată!

Linda s-a uitat la Vanja, pe care o ținea strâns în brațe, fără ca asta să aibă mare efect – nu prea era nimic liniștitor în contactul dintre salopeta ei și haina de fâș a Lindei. Am scos telefonul mobil și am format numărul taxiului, cu cealaltă mână am luat scaunul de mașină și m-am îndreptat spre scările din capătul holului.

— Așteaptă puțin! a spus Linda. Numai să-i pun înapoi căciula.

Vanja a plâns tot timpul cât am așteptat taxiul, care, din fericire, a venit după doar câteva minute. Am deschis portiera din spate, am așezat scaunul și ar fi trebuit să-l prind cu centura de siguranță, lucru pe care-l făcusem fără probleme cu o oră mai devreme, dar care acum părea imposibil. Am încercat să fixez centura în toate modurile posibile, prin, peste și pe sub nenorocitul de scaun, fără nici un rezultat. Asta în vreme ce Vanja urla și Linda pironise asupra mea o privire dușmănoasă. Până la urmă, a ieșit șoferul să mă ajute. Întâi am refuzat să mă clintesc din loc, puteam naibii și singur, dar, după încă un minut de bâjbâială, a trebuit să-i fac loc și să-l las pe el, un tip cu mutră de irakian mustăcios, s-o prindă în două secunde.

Vanja a urlat tot drumul prin Stockholmul acoperit de zăpadă și strălucind în soare. Plânsetul a încetat abia când am intrat pe ușa casei și ea s-a văzut dezbrăcată, în pat cu Linda.

Amândoi eram transpirați fleașcă.

— Da’ știu că ne-a scos sufletul! a spus Linda când s-a ridicat din pat, după ce Vanja adormise.

— Da, am spus. Dar, în orice caz, e plină de viață.

Mai târziu în aceeași zi, am auzit-o pe Linda povestindu-i mamei ei despre controlul medical. Nici un cuvânt despre cum urlase Vanja sau despre panica pe care o simțiserăm, nu, i-a spus cum Vanja zâmbise stând pe masă în timpul consultului. Ce fericită și mândră era Linda! Vanja zâmbise, era sănătoasă, iar lumina joasă de afară, care părea să se ridice de pe suprafețele înzăpezite, făcuse ca totul din cameră să pară moale și strălucitor, până și Vanja, care stătea goală și dădea din picioare pe pătură.

Întâmplările de după au fost date tăcerii.

Acum, când stăteam în bătaia vântului și așteptam feribotul, exact un an mai târziu, scena de atunci mi se părea ciudată. Cum era posibil să fii atât de neștiutor? Dar așa fusese, îmi aminteam încă sentimentele de care eram cuprins atunci, faptul că totul părea atât de fragil, ca și bucuria ce se răspândea pretutindeni. Nimic din viața mea nu mă pregătise să am un bebeluș, abia dacă văzusem vreunul înainte, și în aceeași situație era și Linda, nu avusese în preajmă nici măcar un singur copil mic în viața ei de adult. Totul era nou, totul trebuia învățat pe parcurs, inclusiv din greșeli. Destul de repede începusem să consider diversele aspecte ale îngrijirii Vanjei niște provocări, de parcă participam la un concurs de a face cât mai multe lucruri în același timp, și continuasem să gândesc așa când începusem să mă ocup de ea, până când n-a mai apărut nici un moment nou, micul domeniu era cucerit, și nu-mi rămăsese decât rutina.

În fața noastră, feribotul și-a oprit motorul, alunecând lent spre debarcader pe ultimii metri. Conductorul a deschis poarta, și noi, care în mod evident eram singurii pasageri, am urcat căruciorul la bord. Bule de apă gri-verzuie s-au înălțat în preajma elicelor. Linda a scos portofelul din buzunarul interior al hainei albastre și a plătit. Eu mi-am pus mâinile pe balustradă și am privit spre oraș: proeminența albă care era Teatrul Regal, delușorul ce despărțea Birger Jarlsgatan de Sveavägen, unde era apartamentul nostru; enorma masă compactă de clădiri ce umplea aproape tot spațiul din peisaj; cum, dintr-o altă perspectivă, care nu dezvăluia la ce anume erau utilizate casele și drumurile, ci doar le considera niște forme și niște corpuri, așa cum trebuie să fi văzut, de exemplu, porumbeii, orașul deasupra căruia zburau și în care coborau, totul devenea, dintr-odată, străin. Un labirint imens de pasaje și goluri, unele sub cerul liber, altele închise, încă altele sub pământ, în tuneluri înguste prin care alergau trenurile, ca niște viermi.

Mai bine de un milion de oameni își duceau viața acolo.

— Mama a spus că poate s-o ia pe Vanja luni, dacă vrei. Și să-ți rămână ziua pentru tine.

— Sigur că vreau.

— Nu mai fi chiar așa sigur! mi-a replicat Linda.

Mi-am dat ochii peste cap, în minte.

— Atunci putem înnopta acolo, a continuat ea. Și apoi plecăm împreună dimineața devreme. Dacă vrei, bine-înțeles. Și apoi mama se întoarce cu Vanja după-amiază.

— Pare un plan bun.

Când feribotul a ancorat pe cealaltă parte, am urcat pe strada din lungul parcului de distracții, plină, pe vreme caldă, de oameni care fie stăteau la coadă în fața ghișeelor de bilete sau a chioșcurilor cu cârnați, fie mâncau la unul dintre restaurantele fast-food, fie pur și simplu erau pe afară și se plimbau. Atunci, asfaltul era împânzit de bilete și broșuri, ambalaje de înghețată și cârnați, șervețele și paie, doze de cola și cutii de suc și tot ce obișnuiau să arunce în jurul lor oamenii care se distrau. Acum strada se întindea în fața noastră liniștită, goală și curată. Nici un om nu se zărea, nici în restaurantele de pe o parte, nici în parcul de pe cealaltă. Pe un mic dâmb în celălalt capăt se găsea sala de concerte Circus. Fusesem odată în restaurantul de acolo, împreună cu Anders, în căutarea unui loc unde se transmitea Premier League. Meciul pe care voiam să-l vedem se juca pe ecranul din fund. Un singur om era înăuntru. Lumina părea difuză, pereții, întunecați, și cu toate astea, el purta ochelari de soare. Era Tommy Körberg. În ziua aceea, toate ziarele avuseseră fața lui pe prima pagină, actorul condusese în stare de ebrietate și fusese prins, de abia puteai face un pas în Stockholm fără să auzi de asta. Acum se ascundea aici. Privirile insistente îi erau la fel de neplăcute ca și cele care îl evitau cu grijă, fiindcă, la nici o clipă după ce intraserăm, a plecat, chiar dacă nici unul dintre noi nu se uitase măcar o dată în direcția lui.

În comparație cu situația prin care părea el să treacă, chiar și cele mai rele dintre crizele mele de anxietate postalcoolice păleau.

În buzunar, mi-a sunat mobilul. L-am scos și m-am uitat la ecran. Yngve mobil.

— Bună! am spus.

— Bună! Ce faci?

— Bine. Tu?

— Bine și eu.

— În regulă. Yngve, tocmai mă duc undeva. Te pot suna eu mai târziu? În timpul după-amiezii? Sau era ceva deosebit?

— Nu. Nimic. Du-te, și vorbim mai târziu.

— Ne auzim.

— Pa, pa!

Am pus telefonul înapoi în buzunar.

— Era Yngve.

— Totul, în regulă? m-a întrebat Linda.

Am ridicat din umeri.

— Nu știu. Am să-l sun mai târziu.

La două săptămâni după ce împlinise patruzeci de ani, Yngve se mutase de la Kari Anne într-o casă de unul singur. Se întâmplase dintr-odată. Abia la ultima lui vizită la noi îmi spusese ce avea de gând. Vorbea rareori despre lucrurile astea, ținea aproape totul pentru sine, doar dacă nu-l întrebam direct. Dar nu întotdeauna era momentul potrivit să-l întreb. Pe de altă parte, n-aveam nevoie de nici o confidență pentru a înțelege că de multă vreme ducea o viață care nu-i plăcea. Așadar, când îmi spusese că povestea era încheiată, mă bucurasem pentru el. Totodată, nu puteam să nu mă gândesc la tata, care o părăsise pe mama cu numai câteva săptămâni înainte să împlinească patruzeci de ani. Coincidența de vârstă, care, în cazul acesta, comporta o diferență de doar câteva săptămâni, nu era o chestiune nici de familie, nici genetică. Criza de la patruzeci de ani nu era un mit: începuse să-i lovească pe oamenii din preajma mea, și-i lovea zdravăn. Câțiva aproape c-o luaseră razna de disperare. Disperarea după ce? După mai multă viață. La patruzeci de ani, viața pe care o duceai devenea, pentru prima dată, însăși *viața*, iar această reevaluare elimina toate visurile, desființa orice închipuire că viața adevărată, cea căreia îi erai destinat, lucrurile mari care trebuiau făcute se aflau în altă parte. La patruzeci de ani, îți dădeai seama că totul era aici, în mărunțișuri și în cotidian, complet format, și că întotdeauna avea să fie așa dacă nu făceai ceva. Dacă nu mai riscai o ultimă dată.

Yngve o făcuse pentru că voia să-i meargă mai bine. Tata, pentru că voia o schimbare radicală. De asta nu-mi era teamă pentru Yngve și nu-mi fusese niciodată de fapt, avea să se descurce mereu.

În cărucior, Vanja adormise. Linda s-a oprit și a lăsat-o pe spate. S-a uitat apoi pe panoul cu meniul zilei pus pe trotuar în fața restaurantului Blå Porten.

— Chiar mi-e foame, a spus ea. Ție?

— Putem lua prânzul. Chiftelele de miel de aici sunt bune.

Era un loc plăcut. O terasă în mijloc, plină de plante și cu apă curgând, unde se stătea primăvara și vara. Iarna, te așezai într-un hol lung, cu pereți de sticlă. Singurul punct slab era clientela, care consta, în mare măsură, din femei de cincizeci-șaizeci de ani interesate de cultură.

I-am ținut ușa Lindei, care a împins căruciorul înăuntru, apoi l-am apucat de bara dintre roți și l-am coborât pe cele trei rânduri de trepte. Localul era plin cam pe jumătate. Am ocupat masa cea mai izolată, în caz că Vanja s-ar fi trezit, și ne-am dus să comandăm. La masa de lângă fereastra din spate stătea Cora. Când ne-a văzut, s-a ridicat și a zâmbit.

— Salut! a spus. Ce bine-mi pare să vă văd!

A îmbrățișat-o întâi pe Linda, apoi pe mine.

— Deci? a spus. Cum vă merge?

— Bine, a spus Linda. Ție?

— Bine! Sunt aici cu mama, cum vedeți.

Am salutat-o pe mama ei, o mai întâlnisem o dată la una dintre petrecerile Corei. A dat din cap în semn de salut.

— Sunteți numai voi? ne-a întrebat Cora.

— Nu, e și Vanja acolo, a spus Linda.

— A, da. Mai stați?

— Mda, puțin…

— Trec pe la voi mai încolo, a spus Cora. S-o văd și eu pe fetița voastră. Se poate?

— Bineînțeles, a spus Linda și s-a dus mai departe până la tejgheaua din capăt, unde ne-am așezat la coadă.

Cora era una din primele prietene ale Lindei pe care le cunoscusem. Îi plăceau mult Norvegia și tot ce era legat de ea, locuise acolo câțiva ani și i se întâmpla să o dea pe norvegiană când se îmbăta. Era singurul suedez întâlnit de mine care își dădea seama că diferențele dintre cele două țări erau mari, și înțelesese asta în singurul mod în care se putea înțelege, cu tot corpul. Felul cum, în Norvegia, oamenii se ciocnesc tot timpul pe stradă, în magazine sau în mijloacele de transport în comun. Cum stau mereu la bârfă, în magazine, la cozi sau în taxiuri. Făcuse ochii mari citind ziarele norvegiene și văzând cum se desfășoară acolo dezbaterile. Se sfâșie unii pe alții! spusese ea încântată. Pun totul la bătaie! Nu le e teamă de nimic! Nu numai că iau în discuție orice subiect posibil și îndrăznesc să spună lucruri pe care nici un suedez nu le-ar spune vreodată, dar mai și tună și fulgeră unul la altul! Ah, ce eliberare! Faptul că gândea astfel mă făcuse să relaționez mai repede cu ea decât cu ceilalți prieteni ai Lindei, care, social vorbind, erau formali într-un alt mod, mai cizelat, ca să nu mai spun de membrii colectivului din blocul-turn unde tot Cora îmi făcuse loc. Erau amabili și politicoși, mă invitau deseori să iau prânzul cu ei, și la fel de des îi refuzam, în afară de vreo două ori, când stătusem tăcut și le ascultasem conversația. Odată discutaseră despre invazia iminentă a Irakului și despre veșnicul conflict din vecinătatea lui, dintre Israel și Palestina. „Discutaseră“ nu e cuvântul potrivit, era de parcă flecăreau despre mâncare sau despre vreme. A doua zi o întâlnisem pe Cora, care-mi povestise că prietena ei renunțase furioasă la locul său din colectiv. Se pare că avusese loc un violent schimb de opinii despre relația dintre Palestina și Israel, ea își ieșise din fire și plecase. Și, într-adevăr, a doua zi, locul ei era curățat. Însă eu fusesem acolo! Și nu sesizasem nimic! Nici o agresiune, nici o tensiune, nimic. Doar vocile lor prietenoase, conversând, și coatele care se mișcau ca

aripile de pui când își înfigeau cuțitele și furculițele în mâncare. Asta era Suedia, ăștia erau suedezii.

Dar și Cora se enervase în ziua aceea. Îi povestisem că Geir plecase în Irak cu două săptămâni în urmă, ca să scrie o carte despre război. Ea spusese că era un idiot egoist, preocupat numai de propria persoană. Cora nu era o persoană angajată politic, așa că fusesem uimit de reacția aceasta violentă. Îi dăduseră chiar lacrimile în timp ce-l ocăra. Oare avea o empatie atât de puternică?

Tatăl ei fusese în Congo în anii ’60, ne povestise ea apoi. Lucrase ca reporter de război. Asta îl distrusese. Nu că fusese rănit sau așa ceva, nici că evenimentele îl zguduiseră într-atât, încât să-l afecteze psihic, dimpotrivă, voise să se întoarcă, voise să trăiască mai mult din viața de acolo, în apropierea morții – o nevoie pe care nimic din Suedia nu i-o putea satisface. Cora ne povestise o istorioară ciudată despre cum, după aceea, el condusese o motocicletă la un circ, ea o numea „motocicleta morții“, și bineînțeles că începuse să bea. Avea un comportament distructiv și își luase singur viața când Cora era mică. Pentru el erau lacrimile din ochii ei, pe el îl plângea.

Era oare un noroc că avea o mamă atât de puternică, autoritară și strictă?

Mmm, nu neapărat… Impresia mea era că mama Corei privea viața fiicei sale cu o anumită dezaprobare, iar Cora punea asta la suflet mai mult decât ar fi trebuit. Mama ei era contabilă, și în mod clar explorările Corei într-un peisaj cultural difuz nu prea corespundeau noțiunilor ei despre ce viață i se potrivea fiicei sale. Cora își câștiga traiul ca jurnalist, lucra pentru diverse reviste dedicate femeilor, fără ca asta să-i fi influențat în mod semnificativ imaginea de sine, și scria poezie, era poetă. Frecventase Biskops-Arnö, școala de scriere creativă unde fusese și Linda, și scria poezii bune, din câte îmi dădeam seama; odată am auzit-o citind din ele și am fost uimit. Versurile ei nu erau nici poezie a limbajului, ca ale majorității tinerilor poeți suedezi, nici delicate și sensibile, ca ale restului, ci altfel, neîncătușate și cercetătoare într-un mod impersonal, cu un limbaj expansiv pe care era dificil să-l asociezi cu ea. Dar nu publicase. Editurile suedeze erau mult mai dependente de conjunctură decât cele norvegiene și mult mai prudente, așadar, dacă nu te aliniai întru totul mediului literar, n-aveai nici o șansă. Dacă rezista și muncea din greu, Cora ar fi reușit până la urmă, fiindcă era înzestrată, dar, când te uitai la ea, nu rezistența îți sărea în ochi. Era tentată să-și plângă de milă, vorbea încet, deseori despre lucruri deprimante, dar putea și să întoarcă foaia și să devină vioaie și interesantă. Când bea, era singurul dintre prietenii Lindei care putea să ocupe tot spațiul și să facă scandal. Oare din cauza asta simțeam o afinitate față de ea?

Părul lung îi atârna pe laturile feței. În ochii din spatele ochelarilor

mici citeai o melancolie ca de câine. De fiecare dată când bea, dar și cu alte ocazii, exprima o profundă admirație față de Linda și un sentiment de identificare cu ea. Linda nu știa niciodată cum să reacționeze.

Acum am mângâiat-o pe spate. Masa lângă care stăteam era plină de prăjituri de toate felurile și mărimile. Ciocolată brun-închis, vanilie galben-pal, marțipan verde, bezele albe cu roz. Fiecare avea câte un steguleț cu propriul nume.

— Ce vrei?

— *Nu știu exact… Salată de pui, poate. Tu?*

— Chiftele de miel. Măcar știu ce primesc. Dar pot să comand eu pentru tine. Tu mergi și așază-te!

Linda s-a dus la masă. Am comandat, am plătit, am umplut cu apă două pahare, am tăiat câteva felii din pâinile așezate la capătul imensei mese cu prăjituri, am luat tacâmuri, două pachețele cu unt și câteva șervețele, am pus totul pe o tavă și m-am postat lângă tejghea, așteptând ca mâncarea să fie adusă din bucătărie, pe care o vedeam puțin, în partea de sus, pe deasupra ușii. În spațiul acela ca un atriu, mesele și scaunele stăteau goale între plantele verzi, pe care podeaua de beton și cerul cenușiu le făceau nespus de frumoase. Te atrăgea tocmai combinația de gri și verde. Nici un pictor nu știuse s-o folosească mai bine decât Braque. Mi-am amintit gravurile lui pe care le văzusem la Barcelona când fusesem odată acolo cu Tonje – câteva bărci pe o plajă, sub un cer imens – frumusețea lor aproape șocantă. Costau câteva mii de coroane, prea mult, mă gândisem. Când îmi schimbasem părerea, era deja prea târziu, în ziua următoare, o sâmbătă, ultima noastră zi în oraș, trăsesem în zadar de ușa galeriei.

Gri și verde.

Dar și gri, și galben, ca în minunatul tablou al lui David Hockney care înfățișa niște lămâi pe o tavă. Detașarea culorii de motiv a fost cea mai importantă realizare a modernismului. Înainte, picturi ca ale lui Braque și Hockney ar fi fost de neimaginat. Întrebarea era dacă merita prețul, ținând cont de tot bagajul cu care modernismul venise în artă.

Cafeneaua în care mă aflam aparținea galeriei de artă Liljevalch, a cărei parte din spate forma al patrulea și ultimul zid al terasei, iar pasajul cu coloane din vârful scărilor făcea parte din ea. Ultima dată văzusem acolo o expoziție Andy Warhol, căreia nu-i puteam vedea în nici un fel calitățile, indiferent ce perspectivă aș fi adoptat. Asta mă făcea să mă simt retrograd și reacționar, ceea ce în mod sigur nu voiam să fiu și cu atât mai puțin să cultiv în mine. Dar ce puteam face?

Trecutul este doar unul din multele viitoruri posibile, obișnuia Thure Erik să spună. Nu trecutul trebuia evitat și ignorat, ci ceea ce

încremenise din el. Același lucru era valabil și pentru prezent. Și, când mișcarea pe care arta o cultiva era înlocuită de înțepenire, exact asta trebuia evitat și ignorat. Nu pentru că era modern, în acord cu timpul nostru, ci pentru că nu se mișca și era mort.

— *Chiftele de miel și salată de pui?*

M-am întors. Un tânăr cu coșuri pe față, cu bonetă de bucătar și șorț stătea în spatele tejghelei, cu câte o farfurie în fiecare mână, și se uita în jur.

— Da, aici, am spus.

Am așezat farfuriile pe tavă și le-am transportat prin local până la masa noastră, unde Linda stătea cu Vanja în brațe.

— S-a trezit? am întrebat.

Linda a dat din cap.

— Pot s-o țin eu, am spus. Ca să mănânci.

— Mulțumesc.

Propunerea mea nu era motivată de altruism, ci de propriul interes. Linda avea des căderi de glicemie și devenea cu atât mai iritată cu cât durau mai mult. După ce trăisem aproape trei ani cu ea, detectam semnalele cu mult înaintea ei, le vedeam în detalii – o mișcare bruscă, o tușă de negru în privire, un ton tăios când răspundea. Ca să-i treacă, nu trebuia decât să-i pui mâncarea în față. Înainte să vin în Suedia, nu auzisem niciodată despre fenomenul acesta, nu bănuiam că există o chestie care se numea cădere de glicemie și nu înțelesesem nimic prima dată când o observasem la Linda: de ce îi răspundea atât de supărată chelnerului? De ce dădea scurt din cap și se uita în altă parte când o întrebam despre asta? Geir credea că fenomenul, larg răspândit și mult dezbătut, își avea originile în faptul că toți suedezii mergeau la grădiniță și că acolo primeau așa-numitele „gustări dintre mese“ pe tot timpul zilei. Eu eram obișnuit ca oamenii să devină irascibili dacă ceva mergea prost sau dacă cineva spunea ceva ofensator ori chestii de genul ăsta, cu alte cuvinte, din motive mai mult sau mai puțin obiective, și ca dispoziția copiilor mai mici să se schimbe după cum le era sau nu foame. În mod evident, mai aveam multe de învățat despre mecanismele psihicului uman. Sau poate era psihicul suedez? Psihicul feminin? Psihicul clasei culturale mijlocii?

Am ridicat-o pe Vanja și m-am dus să aduc unul din scaunele pentru copii de lângă intrare. Cu fata într-o mână și scaunul în cealaltă, m-am întors, i-am scos Vanjei căciula, salopeta și ghetuțele și am așezat-o. Părul îi era ciufulit, fața, somnoroasă, dar în ochi i se vedea o licărire ce ne dădea speranța unei jumătăți de oră liniștite.

Am tăiat câteva bucățele din chiftele și le-am pus pe masa din fața ei. A încercat să le azvârle deoparte dintr-o singură mișcare, dar marginea mesei de plastic le-a oprit. Înainte de a apuca să le culeagă și să le arunce una câte una, le-am luat înapoi la mine pe farfurie. M-am aplecat și am cotrobăit prin geanta din cărucior, căutând ceva care s-o țină ocupată câteva minute.

O caserolă de mâncare ar fi fost potrivită?

Am scos biscuiții din ea și i-am pus pe marginea masei, i-am așezat cutia în față și am scos cheile, pe care i le-am aruncat înăuntru.

Tocmai de ceva care zornăia și care se putea apuca și pune jos avea nevoie. Mulțumit de mine însumi, m-am așezat mai comod și am început să mănânc.

În jurul nostru, localul era plin de susur de voci, zăngănit de tacâmuri, câte un râset scăzut. Numai în timpul scurs de la sosirea noastră, se umpluse aproape complet. Întotdeauna era plin de oameni pe insula Djurgården la sfârșit de săptămână, și așa se întâmpla de mai bine de o sută de ani. Nu numai că parcurile erau mari și frumoase, pe alocuri mai mult pădure decât parc, dar în jur se aflau și o mulțime de muzee: Galeria Thielska, cu masca mortuară a lui Nietzsche și cu

picturile lui Munch, Strindberg și Hill; locuința Waldemarsudde a prințului artist Eugen, Muzeul Nordic, Muzeul de Biologie și, firește, Skansen, cu parcul cu animale nordice și clădiri reprezentând diferite stiluri din istoria Suediei – toate datând din minunata perioadă a sfârșitului de secol al XIX-lea și începutului de secol al XX-lea, cu amestecul ei ciudat de spirit burghez, romantism naționalist, fanatism al sănătății și cult al decadenței. Singura rămășiță de atunci era fanatismul sănătății; de tot restul, în special de romantismul naționalist, Suedia se îndepărtase, acum idealul nu mai era omul unic, ci egalitatea, nu unicitatea culturală, ci multiculturalitatea, așa încât toate muzeele de aici erau, de fapt, niște muzee ale muzeelor. Lucrul acesta era valabil în special pentru Muzeul de Biologie, bineînțeles, care rămăsese neschimbat de când fusese construit la începutul secolului precedent și păstrase exact aceleași exponate – diverse animale împăiate în medii pseudonaturale, pe fundaluri pictate de marele pictor animalier Bruno Liljefors. Pe atunci existau încă spații imense de viață sălbatică neinfluențate de oameni, așa că reconstituirea lor în muzeu nu fusese motivată decât de nevoia de cunoaștere, și, de fiecare dată când mergeam acolo, privirea pe care acesta o oferea asupra civilizației noastre, și anume că totul trebuia absorbit în universul omenesc, nu de nevoie, ci din dorință, dintr-un fel de sete, și faptul că această dorință de cunoaștere și sete de cunoaștere, a căror menire era să lărgească lumea, în același timp o și micșorau, inclusiv din punct de vedere fizic, căci lucrurile care pe atunci erau abia începute, și din cauza asta frapante, fuseseră acum duse la împlinire, mă făceau aproape să-mi dea lacrimile. Mulțimile de oameni care se plimbau de-a lungul canalelor și pe aleile cu pietriș, peste pajiști și prin pâlcurile de copaci la sfârșit de săptămână erau, în principiu, aceleași ca la finalul secolului al XIX-lea, și asta îmi întărea sentimentul că eram ca ei, doar că și mai pierduți.

În fața mea s-a oprit un bărbat de o vârstă cu mine. Avea ceva care-mi era cunoscut, fără să-mi dau seama ce anume. Bărbie puternică, proeminentă, și capul ras pentru a ascunde începutul de chelie. Lobii urechilor groși, pielea feței cu o tentă rozalie.

— E liber scaunul acesta? a întrebat.

— Da, sigur, am spus.

L-a ridicat cu grijă și l-a dus la masa de alături, unde două femei și un bărbat cam la șaizeci de ani stăteau împreună cu o femeie de vreo treizeci și, probabil, cei doi copii ai ei. O familie ieșită în oraș, cu bunicii.

Vanja a început din nou să scoată urletele acelea îngrozitoare pe care le practica în ultimele săptămâni. Răcnea din toate puterile. Țipetele ei îmi intrau direct în sistemul nervos și erau insuportabile. M-am uitat la ea. Și cutia, și cheile erau pe podea, lângă scaun. Le-am

ridicat și i le-am pus în față. Ea le-a luat și le-a trântit iar pe jos. Ar fi putut să fie un joc, dacă n-ar fi fost urletul.

— Nu mai țipa, Vanja! am spus. Te rog!

Am înfipt furculița în ultima jumătate de cartof, aproape galben pe albul farfuriei, și l-am dus la gură. În timp ce mestecam, am adunat pe farfurie bucățile de chiftele rămase, le-am pus pe furculiță cu ajutorul cuțitului, împreună cu niște felii de ceapă din salată, am înghițit și am dus-o iar la gură. Bărbatul care luase scaunul era în drum către tejghea împreună cu bărbatul mai vârstnic, care am bănuit că era tatăl soției, din moment ce nici una dintre trăsăturile caracteristice ale feței celui mai tânăr nu se regăsea pe figura mai comună a bătrânului.

Unde-l mai văzusem?

Vanja a urlat din nou.

Era doar nerăbdătoare, n-aveam nici un motiv să mă enervez, m-am gândit, în timp ce furia îmi creștea în piept.

Am lăsat tacâmurile pe farfurie și m-am ridicat, m-am uitat la Linda, care urma să termine și ea imediat.

— O iau la o scurtă plimbare, am spus. Doar până în hol. Vrei o cafea după sau mergem în altă parte?

— Putem să luăm cafeaua altundeva, a spus. Sau putem să rămânem aici.

Mi-am dat ochii peste cap și m-am aplecat s-o ridic pe Vanja.

— Nu-ți da ochii peste cap la mine! a reacționat Linda.

— Dar ți-am pus o întrebare simplă. Nu trebuia să spui decât „da“ sau „nu“. Vrei sau nu vrei? Și tu nu ești în stare să răspunzi.

Fără să-i mai aștept replica, am pus-o pe Vanja jos, am luat-o de mâini și am început să merg cu ea înaintea mea.

— Tu ce vrei? a spus Linda în spatele meu.

M-am prefăcut prea ocupat cu Vanja ca să aud. Mai mult entuziastă decât hotărâtă să ajungă undeva, ea a pus pe rând un picior în fața celuilalt până când am ajuns la scări, unde i-am dat prudent drumul. O clipă, a stat în picioare, clătinându-se puțin. Apoi s-a lăsat în genunchi și s-a cățărat pe cele trei trepte. A pornit în patru labe, în viteză, spre ușa de la intrare, ca un cățeluș. Când aceasta s-a deschis, ea s-a așezat pe genunchi și s-a uitat cu ochi mari la cei care veneau. Erau două femei mai în vârstă. Ultima s-a oprit și s-a uitat la ea zâmbitoare. Vanja a lăsat ochii în jos.

— E puțin timidă, nu? a spus femeia.

Am zâmbit politicos, am ridicat-o pe Vanja și am luat-o cu mine afară. Ea mi-a arătat cu degetul niște porumbei care piguleau cu ciocul firimituri de sub o masă. Apoi s-a uitat în sus și mi-a arătat un pescăruș care zbura deasupra, în bătaia vântului.

— Păsări, am spus. Și vezi acolo, înăuntru, în spatele ferestrelor? Acolo stau toți oamenii.

Ea s-a uitat întâi la mine, apoi la ei. Privirea îi era vie, expresivă și receptivă la impresii. Întotdeauna când i-o întâlneam, aveam sentimentul a ceea ce era ea, ființa aceasta mică și hotărâtă.

— Brr, ce frig e! am spus. Hai să intrăm, bine?

De pe scări, am văzut-o pe Cora lângă masa noastră. Din fericire, nu se așezase. Stătea în spatele scaunului, cu mâinile în buzunare și cu un zâmbet pe buze.

— Ce mare s-a făcut! a spus ea.

— Da, am spus. Cât de mare e Vanja?

De obicei, Vanja era mândră când putea răspunde la întrebare întinzându-și mâinile deasupra capului. Dar acum și-a lăsat doar capul pe umărul meu.

— Noi ne pregătim să plecăm. Nu-i așa? am spus și m-am uitat la Linda. Acum o să dureze o jumătate de oră până să-ți vină cafeaua.

— Da, și noi mergem în curând, a spus Cora. Dar tocmai am stabilit cu Linda să trec pe la voi într-o zi. Așa că ne vedem cât de repede.

— Foarte bine, am spus.

Am luat-o pe Vanja pe genunchi și am început să-i pun salopeta. M-am uitat la Cora și am zâmbit, ca să nu par rece.

— Și cum e să ai concediu de paternitate? m-a întrebat ea.

— Oribil, am spus. Dar îndur.

A zâmbit.

— Vorbesc serios, am spus.

— Am înțeles, a spus ea.

— Karl Ove îndură totul, a comentat Linda. E metoda lui în viață.

— Și nu sunt sincer? Ai prefera să mint?

— Nu, a spus Linda. Mă întristează doar că îți displace atât de tare.

— Nu îmi displace *chiar* atât de tare, am spus.

— Mă așteaptă mama, a spus Cora. Mă bucur că v-am întâlnit. Mai vorbim!

— Și noi ne bucurăm, am spus.

După plecarea ei, m-am uitat în ochii Lindei.

— Nu e atât de grav, am spus și am așezat-o pe Vanja în cărucior, am prins-o bine cu centura și am ridicat piedica de pe roată.

— Nu, a spus Linda – exact atât de scurt, încât să înțeleg că însemna opusul.

S-a aplecat tăcută și a ridicat căruciorul când am ajuns la scări, tăcută a ieșit, în dreptul meu, din spațiul cu grădină și a luat-o pe strada spre centru. Vântul rece părea să ne pătrundă până la os. În jurul nostru era plin de oameni. Stațiile de autobuz de pe ambele părți erau ticsite de oameni îmbrăcați în negru, tremurând, care, priviți dintr-un anumit unghi, semănau cu niște păsări, din acelea care stau nemișcate și înghesuite una într-alta pe vreo stâncă în Antarctica, privind țintă la cer.

— A fost atât de romantic și de frumos ieri! a spus ea, în sfârșit, când am trecut pe lângă Muzeul de Biologie și am zărit scânteierile canalului negru printre crengi. Și azi parcă n-a mai rămas nimic.

— După cum știi, nu sunt tocmai genul romantic, am spus.

— Nu. Dar ce gen ești, de fapt?

Nu s-a uitat la mine.

— Termină! am spus. Nu începe iar!

Am întâlnit privirea Vanjei și i-am zâmbit. Ea trăia în lumea ei, care era legată de a noastră prin emoții și percepții, mișcări ale corpului și sunet de voci. Trecerea dintr-o lume într-alta, ceea ce făceam eu acum fiind mai întâi supărat pe Linda și apoi vesel față de Vanja, în clipa următoare, era ciudată, părea aproape că trăiam două vieți complet separate. Dar ea trăia una singură, și curând avea să crească și să intre în cealaltă, unde inocența avea să dispară și ea avea să înțeleagă ce se petrecea între mine și Linda în momente ca acesta.

Am ajuns la podul de peste canal. Privirea Vanjei se plimba de la un trecător la altul. De fiecare dată când se apropia un câine sau vedea o motocicletă, arăta cu degetul.

— Am fost foarte fericită la gândul că s-ar putea să mai avem un copil, a spus Linda. Și ieri, și astăzi. M-am gândit la asta aproape tot timpul. Aveam un nod de fericire în stomac. Dar tu nu simți la fel. Asta mă deranjează.

— Te înșeli, am spus. Și eu m-am bucurat.

— Dar acum nu te mai bucuri.

— Nu, am spus. Dar ți se pare atât de ciudat? Pur și simplu, sunt într-o dispoziție foarte proastă.

— Pentru că stai acasă cu Vanja?

— Printre altele, da.

— Ar fi mai bine dacă ai putea scrie?

— Da.

— Atunci o putem lăsa pe Vanja să meargă la grădiniță de acum, a spus ea.

— Vorbești serios? E atât de mică!

Era ora de vârf a pietonilor, așa că pe pod, unde drumul de acces către Djurgården se îngusta, am fost obligați să mergem încet. Linda împingea căruciorul cu o singură mână. Chiar dacă uram gestul ăsta, n-am spus nimic, ar fi fost prea meschin ca să merite, în special acum, când vorbeam astfel.

— Da, e prea mică, a spus Linda. Dar timpul de așteptare e de trei luni. Atunci va avea șaisprezece luni. Va fi oricum prea mică, dar…

Am luat-o la stânga când am ajuns în celălalt capăt și am coborât pe chei.

— Ce vrei tu să spui acum, de fapt? am întrebat. Pe de o parte, Vanja trebuie să meargă la grădiniță. Pe de alta, e prea mică.

— Vreau să spun că e prea mică. Dar, dacă e imperios necesar ca tu să lucrezi, va trebui să meargă, oricum. Nici eu nu pot abandona școala.

— Niciodată nu s-a pus problema să abandonezi. Am spus că voi avea grijă de Vanja până în vară. Și că pe urmă va începe grădinița la toamnă. Nimic nu s-a schimbat.

— Dar nu-ți place.

— Așa e. Dar poate că nu e atât de grav. În orice caz, nu-mi doresc să fiu tatăl cel rău care, împotriva mamei celei bune, vrea să-și trimită copilul la grădiniță prea devreme, doar ca să fie el mulțumit.

S-a uitat la mine.

— Dacă ai avea de ales, ce ai alege?

— Dacă aș putea alege, Vanja ar merge la grădiniță de luni.

— Deși consideri că e prea mică?

— Da. Dar alegerea nu e doar a mea, îmi închipui, nu?

— Nu. Dar sunt de acord. Am să sun luni s-o trec pe listă.

Am continuat o vreme, în tăcere. Pe partea dreaptă se înșirau cele mai scumpe și exclusiviste apartamente din Stockholm. Nu exisau adrese mai bune în acest oraș. Și asta se vedea în înfățișarea caselor. Fațadele nu trădau nimic, nimic nu trecea prin zidurile acelea, cel mai bine puteau fi asemănate cu niște castele sau fortărețe. Înăuntru se aflau apartamente enorme cu douăsprezece sau paisprezece camere. Candelabre, noblețe, sume enorme de bani. O viață despre care nu știam absolut nimic.

De cealaltă parte se afla portul, cufundat în beznă până la marginea cheiului, dungi de spumă albă pe crestele valurilor din depărtare. Cerul era întunecat și greoi, luminile clădirilor de pe celălalt țărm – niște fărâme clipind în imensitatea cenușie.

Vanja scâncea și se zvârcolea în cărucior, încât aluneca în jos și ajungea pe o parte. Asta o făcea să scâncească și mai tare. Când Linda s-a aplecat și a tras-o în sus pentru o clipă, ea a crezut că avea să fie luată în brațe și a scos un strigăt de frustrare când și-a dat seama că nu era cazul.

— Oprește-te puțin! a spus Linda. Vreau să văd dacă n-am vreun măr sau ceva în geantă.

Avea, și, în secunda următoare, frustrarea dispăruse fără urmă. Vanja stătea mulțumită și rodea mărul verde, în timp ce noi ne-am continuat drumul spre centru.

Trei luni însemna mai, așa că nu câștigam mai mult de două luni. Dar tot era mai bine decât nimic.

— Poate o ia mama pe Vanja câteva zile pe săptămână, a spus Linda.

— Ar fi excelent, am spus.

— O întrebăm mâine.

— Am o bănuială că va fi de acord, am spus și am zâmbit.

Mama Lindei lăsa baltă orice și venea în fugă imediat ce unul dintre copiii ei avea nevoie de ajutor. Și, dacă înainte ar fi putut avea niște limite, acestea dispăruseră, în orice caz acum, că-i venise pe lume o nepoțică. O idolatriza pe Vanja și ar fi făcut orice, absolut orice pentru ea.

— Ești mai fericit acum? m-a întrebat Linda, mângâindu-mă pe spate.

— Da.

— Va fi mult mai mare, a spus. Șaisprezece luni. Nu e *chiar atât* de puțin.

— Torje avea zece luni când a mers la grădiniță. Și nu i-au rămas sechele vizibile, se pare.

— Iar dacă *sunt* însărcinată, voi naște în octombrie. Și va fi bine să avem un cadru organizat pentru Vanja.

— Eu cred că ești.

— Și eu cred la fel. Nu, *știu* că sunt. Știam încă de ieri.

Când am ajuns în fața Teatrului Regal și ne-am oprit la un semafor, a început să ningă. Vântul sufla puternic de după colțuri și peste acoperișuri, crengi desfrunzite se legănau, steagurile fluturau sălbatic. Bietele păsări în zbor erau purtate, abătute din drum, de vijelia de deasupra. Am mers până în piața din capătul străzii Biblioteksgatan, unde cândva, în nevinovații ani ’70, se desfășurase drama ostaticilor care zguduise întreaga Suedie și dăduse numele sindromului Stockholm, și am luat-o pe una dintre străduțele din spate, până la magazinul universal, de unde trebuia să facem cumpărături pentru cină.

— Poți să te duci acasă cu ea, dacă vrei, fac eu cumpărăturile, i-am spus Lindei, căci știam cât de mult îi displăceau magazinele și complexele comerciale.

— Nu, vreau să fiu cu tine, a spus.

Așa că am luat liftul până la alimentara din subsol, am cumpărat cârnați italieni, roșii, ceapă, frunze de pătrunjel și două pachete de paste rigatoni, înghețată și mure congelate, am luat liftul până sus la etajul cu Systembolaget și am cumpărat o cutie mică de vin alb pentru sosul de roșii, o cutie de vin roșu și o sticlă mică de coniac. Pe drum, mi-am luat ediția cea mai recentă a ziarelor norvegiene *Aftenposten, Dagbladet, Dagens Næringsliv* și *VG*, pe lângă *The Guardian* și *The Times*, pentru a căror lectură, probabil, dar nu absolut sigur, avea să se ivească vreo oră cândva în weekend.

Când am ajuns acasă, era unu fără câteva minute. Curățenia în apartament, adică făcut ordine și șters, dura exact două ore. În plus, aveam imensa grămadă de haine ce trebuiau spălate. Dar stăteam bine cu timpul; Fredrik și Karin nu veneau decât la șase.

Linda a pus-o pe Vanja în scaun și a încălzit la microunde o cutie cu mâncare de bebeluși, în timp ce eu am scos toate pungile de gunoi care se adunaseră, inclusiv pe cea din baie, unde scutecele nu doar umpluseră coșul, încât capacul stătea ridicat, dar zăceau grămadă și pe podea, și le-am cărat jos în ghena de la parter. Cum era sfârșit de săptămână, toate tomberoanele pătrățoase dădeau pe dinafară. Am deschis capacul fiecăruia și am început să arunc diversele tipuri de gunoi acolo unde trebuiau să ajungă: aici carton, dincoace sticlă colorată, sticlă transparentă, plastic, metal, resturi menajere. Ca întotdeauna, am tras concluzia că în imobil se bea destul de mult; o parte semnificativă a pubelei cu hârtii era ocupată de cutii de vin, și aproape toate sticlele aruncate erau de vin și de tărie. În plus, întotdeauna găseai aici teancuri groase de reviste, atât din cele ieftine, care se primeau cu ziarele, cât și reviste *glossy* specializate. În clădirea aceasta se citeau în special modă, design interior și case de vacanță. În colț, în peretele mai scurt, era o gaură, acoperită provizoriu, pe care niște indivizi o făcuseră într-o noapte ca să pătrundă în salonul de coafură de alături. Aproape că dădusem peste ei; într-o dimineață, când mă trezisem la ora cinci, ieșisem cu o ceașcă de cafea în mână cu gând să fumez afară și, imediat ce ajunsesem în hol, auzisem sunând alarma în salon. Jos era o femeie gardian cu un telefon la ureche. Terminase conversația chiar când apărusem eu și mă întrebase dacă locuiam aici. Dădusem din cap. Îmi spusese că tocmai avusese loc o spargere în salonul de coafură și că poliția era pe drum. Intraserăm amândoi în boxa pentru biciclete, a cărei ușă era spartă, și văzuserăm gaura de o jumătate de metru din peretele de rigips. Aveam pe limbă câteva glume despre hoții ahtiați după deșertăciuni, dar m-am abținut, femeia era suedeză: ori n-ar fi înțeles ce vorbeam, ori n-ar fi priceput gluma. Una dintre consecințele faptului că locuiam aici, m-am gândit în timp ce închideam la loc toate capacele pubelelor și deschideam ușa să fumez o țigară afară, era că pur și simplu vorbeam mai puțin. Încetasem aproape toate conversațiile mărunte, ceea ce-i spuneam vânzătoarei din magazin sau din cafenea, controlorilor din tren, oamenilor cu care eram prins într-o situație oarecare. Acesta era unul dintre cele mai plăcute lucruri care mi se întâmplau când mă întorceam în Norvegia: intimitatea cu necunoscuții revenea, umerii mi se relaxau. Plus toată cunoașterea compatrioților mei, care aproape mă copleșea când ajungeam în holul de sosire al aeroportului Gardermoen: el e din Bergen, ea, din Trondheim, așa se vorbește în Arendal, iar ea, nu cumva vine din Birkeland? Același lucru era valabil pentru toate nuanțele vieții sociale. Cu ce se ocupau oamenii, ce origine aveau: totul mi-era clar în câteva secunde, în timp ce, în Suedia, îmi rămânea mereu ascuns. O întreagă lume dispărea astfel. Oare cum ar fi fost atunci să locuiești într-un oraș african? Sau

japonez?

Afară, vântul m-a luat pe sus. Zăpada căzută aluneca groasă și șerpuitoare pe asfalt, sfâșiată ici-colo, de parcă aș fi călcat pe un platou montan, și nu într-o curte dintr-un oraș de pe țărmul Balticii. M-am tras sub acoperișul de deasupra intrării, unde fulgii înțepători ajungeau doar sporadic, în câte-o rafală cu adevărat violentă. Porumbița stătea nemișcată în locșorul ei din colț, deloc tulburată de prezența și de mișcările mele. Cafeneaua de pe cealaltă parte a străzii era plină până la refuz, am văzut, în general, cu tineri. Câte un pieton mai trecea pe trotuar, aplecat împotriva vântului. Toți își întorceau capul spre mine.

Spargerea la care aproape fusesem martor nu era un eveniment izolat. Din moment ce se afla în mijlocul orașului, clădirea era uneori folosită de vagabonzi. Într-o dimineață, am dat peste unul în spălătorie, dormea în fundul încăperii, lângă una dintre mașinile de spălat, căreia îi căutase poate căldura, ca o pisică. Am trântit ușa, am urcat și am așteptat câteva minute, iar când m-am întors, dispăruse. Și în subsol dădusem peste un om al străzii, era într-o seară pe la ora zece, trebuia să aduc ceva din boxa noastră, și el era acolo, așezat pe jos, lipit de perete, bărbos și cu ochi pătrunzători, uitându-se la mine. Îl salutasem din cap, descuiasem boxa și plecasem de acolo după ce-mi luasem ce ne trebuia. Firește că ar fi trebuit să sun la poliție, putea, de exemplu, să apară un pericol de incendiu, dar pe mine nu mă deranjau, așa că îi lăsam în pace.

Am stins țigara de perete și am dus-o frumos până la scrumiera cea mare, gândindu-mă că ar trebui să iau serios în calcul posibilitatea de a renunța la fumat, în ultima vreme, mă simțeam de parcă îmi ardeau plămânii. Și deja de câți ani mă trezeam dimineața cu gâtul plin de un mucus gros? Dar nu astăzi, niciodată astăzi, mi-am spus cu voce scăzută, cum luasem obiceiul s-o fac de la un timp, și am intrat din nou în clădire.

În timp ce făceam curățenie, le auzeam tot timpul pe Linda și Vanja; Linda i-a citit, i-a adus jucării, pe care, de regulă, Vanja le trântea întruna de podea, situație în care de mai multe ori am fost tentat să intervin, dar, în mod evident, vecina noastră nu era acasă, așa că am renunțat de fiecare dată; i-a cântat cântecele, a luat gustări cu ea. Din când în când, intrau și se uitau la mine, Vanja atârna în brațele Lindei, din când în când, Linda încerca să citească ziarul în timp ce Vanja se juca singură, dar nu treceau prea multe minute, și ea începea din nou să-i solicite întreaga atenție. Pe care Linda i-o oferea întotdeauna! Dar trebuia să fiu precaut când îmi venea să intru la ele și să-mi dau cu părerea, nu lipsea decât foarte puțin pentru ca opinia mea să fie percepută ca o critică. Încă un copil poate că ar fi relaxat dinamica aceasta. Încă doi ar fi făcut-o cu siguranță.

Când am terminat, m-am așezat pe canapea cu teancul de ziare. Nu mai trebuia decât să calc fața de masă, să pun masa și să gătesc. Dar plănuiam un fel de mâncare simplu, prepararea lui n-ar fi durat mai mult de o jumătate de oră, așa că aveam destul timp. Afară se întunecase. Din apartamentul de deasupra se auzea un cântec de chitară, era bărbosul de patruzeci de ani care își exersa bluesul.

Linda stătea în ușă.

— O iei tu pe Vanja? a spus. Vreau și eu o pauză.

— Tocmai m-am așezat, am spus. Ce naiba, am făcut curățenie în tot apartamentul, după cum bănuiesc c-ai observat.

— Iar eu am stat cu Vanja, a spus. Ți se pare mai puțin solicitant?

Da, așa mi se părea. Eu puteam să stau singur cu Vanja *și* să fac curățenie. Ar fi plâns puțin, dar ne-am fi descurcat. Pe de altă parte, nu puteam adopta linia asta dacă nu voiam o confruntare.

— Nu, nu mi se pare, am spus. Dar eu stau cu Vanja toată săptămâna.

— Și eu fac asta. Dimineața și după-amiaza.

— Serios acum! am spus. Eu stau acasă cu ea.

— Și, când eram eu acasă cu ea, tu ce făceai? O luai cumva dimineața și după-amiaza? Și mă duceam cumva la cafenea în fiecare zi când tu veneai acasă, așa cum faci tu acum?

— OK, am spus. O iau eu. Ia loc, te rog!

— Nu și dacă adopți o asemenea atitudine. Pot să mă ocup și singură de ea.

— Chiar contează ce atitudine am? Stau eu cu ea, și tu iei o pauză. Simplu și eficient.

— Iar tu te duci afară și iei pauză de fiecare dată când fumezi. Eu nu fac asta. Te-ai gândit măcar?

— Atunci n-ai decât să începi să fumezi, am replicat.

— Poate c-am să-ncep.

Am trecut pe lângă ea fără s-o privesc în ochi și m-am dus la Vanja, care stătea pe podea și sufla într-un flaut, ținându-l cu o mână, în timp ce din cealaltă flutura în sus și-n jos. M-am postat lângă pervaz și mi-am încrucișat brațele la piept. N-aveam de gând sub nici o formă să îndeplinesc nici cea mai mică dorință a Vanjei. Trebuia să reziste câteva minute fără a fi neapărat ocupată, cum rezistau și alți copii.

Din bucătărie, o auzeam pe Linda răsfoind un ziar.

Ar fi oare cazul să-i spun că trebuia să calce fața de masă, să pună masa și să prepare mâncarea? Sau să mă prefac surprins și să-i spun că asta era acum sarcina ei, când venea să aibă iar grijă de Vanja? Doar făcuserăm schimb, nu?

Un miros pătrunzător, putred s-a răspândit în toată camera. Vanja se oprise din suflat în flaut și stătea liniștită, privind înainte. M-am întors și m-am uitat pe geam. Fulgii mărunți de zăpadă se învârtejeau

peste strada de dedesubt, surprinși în lumina felinarelor suspendate care se legănau, dar, deasupra lor, deveneau invizibili până când loveau fereastra cu bufnituri discrete, abia sesizabile. Ușa de la centrul de închiriere US VIDEO se deschidea constant. Mașinile treceau la intervale regulate de un semafor invizibil pentru mine. Ferestrele apartamentelor de pe cealaltă parte a străzii erau atât de departe, încât locatarii apăreau doar ca niște pete vagi în lumina fadă a ferestrelor.

M-am întors.

— Ai terminat? am întrebat-o pe Vanja și am privit-o în ochi.

A zâmbit. Am luat-o sub braț și am aruncat-o pe pat. A început să râdă.

— Acum am să te schimb, i-am spus. E important să stai liniștită. Ai înțeles?

Am ridicat-o și am mai aruncat-o o dată.

— Ai priceput, pui de troll ce ești?

A râs în așa hal de abia mai reușea să respire. I-am scos pantalonii, și ea s-a zvârcolit și s-a tras spre centrul patului. Am prins-o de gleznă și am târât-o înapoi.

— Trebuie să stai liniștită, înțelegi? am spus, și, pentru o clipă, a părut să înțeleagă cu adevărat, pentru că a rămas complet nemișcată și s-a uitat la mine cu ochii ei rotunzi.

Cu o mână i-am ridicat picioarele în aer, iar cu cealaltă i-am desfăcut și i-am scos scutecul. Apoi a încercat să se elibereze, și-a răsucit corpul și, pentru că o țineam strâns, s-a arcuit ca un epileptic.

— Nu, nu, nu! am spus și am aruncat-o la loc.

Ea a râs, eu am scos câteva șervețele umede din pachet cât am putut de repede, ea se tot zbătea, am apăsat-o în jos și am șters-o, în timp ce respiram pe nas și încercam să ignor iritarea care îmi clocotea în vine. Am uitat să pun deoparte scutecul murdat, ea și-a băgat tot piciorul în el, l-am împins de-acolo și i-am șters piciorul, cam descurajat, căci știam deja că șervețelele umede n-aveau să-mi ajungă. Am ridicat-o și am dus-o în baie, unde, cu ea zbătându-se sub braț, am scos capul dușului din suport, am pornit apa, am verificat temperatura cu palma și am început să-i spăl cu grijă toată partea inferioară a corpului, în timp ce ea încerca să apuce capetele galbene ale perdelei de plastic. La sfârșit am șters-o cu un prosop și, după ce am mai împiedicat câteva tentative de evadare, i-am pus un scutec nou. Mai rămânea să-l împachetez pe cel folosit, să-l pun într-o pungă de plastic, s-o leg și să-l arunc în fața ușii.

Linda răsfoia ziarele. Vanja lovea de podea unul dintre cuburile de construit primite de la Öllegård la aniversarea de un an. M-am așezat pe pat, cu mâinile sub cap. În clipa următoare, am auzit o bătaie în țevi.

— N-o băga în seamă! a spus Linda. Las-o pe Vanja să se joace cum vrea!

Dar nu puteam face asta. M-am ridicat, m-am dus la Vanja și i-am luat cubul din mână. I-am întins în schimb un miel de jucărie. L-a aruncat. A rămas dezinteresată chiar și când am început să-i vorbesc caraghios și să mișc mielul înainte și înapoi. Voia cubul, tânjea după sunetul lui când era trântit de parchet. Atunci n-avea decât. A scos două din cutie și a început să le izbească de podea. În secunda următoare, vecina ne-a bătut iar în țevi. Ce se întâmpla, doar nu stătea și *aștepta* acolo jos, nu? Am luat unul dintre cuburile din cutie și l-am izbit de calorifer cu toată forța. Vanja s-a uitat la mine și a râs. În clipa următoare, am auzit ușa de dedesubt trântindu-se din nou. Am ieșit în sufragerie și apoi în hol. Când a sunat, am deschis ușa cu o smucitură. Rusoaica se uita la mine cu o privire furioasă. Am făcut un pas afară, așa încât eram la numai câțiva centimetri de ea.

— Ce NAIBA vrei? am urlat. De ce DRACU' tot vii aici? Nu vreau să te mai văd aici. AI PRICEPUT?

Nu se așteptase la asta. A făcut un pas în spate, a încercat să spună ceva, dar, când abia scosese primul cuvânt, am luat-o de la capăt:

— DU-TE DRACULUI DE AICI ÎN CLIPA ASTA! am strigat. DACĂ MAI VII LA UȘA MEA, SUN LA POLIȚIE!

Tocmai atunci urca scările o femeie de cincizeci de ani. Una dintre vecinele de deasupra. S-a uitat în podea când a trecut. Era, totuși, un martor. Poate asta i-a dat rusoaicei curaj, fiindcă n-a plecat.

— TU NU PRICEPI CE SPUN? TE-AI TÂMPIT DE TOT? ȚI-AM ZIS, CARĂ-TE DE AICI! PLEACĂ! PLEACĂ!

După ultimele cuvinte, am mai făcut un pas spre ea. S-a întors și a început să coboare scările. După câțiva pași, s-a răsucit iar spre mine.

— Asta va avea urmări, a spus.

— Mi se rupe! Pe cine crezi că vor crede? Pe o rusoaică singură și bețivă sau pe un cuplu reușit cu un copil mic?

Apoi am închis ușa și am intrat. Linda stătea în ușa sufrageriei și se uita la mine. Am trecut pe lângă ea fără s-o privesc în ochi.

— Poate că nu a fost un gest prea înțelept, am spus. Dar mă simt mai bine.

— Te înțeleg.

Am intrat în dormitor, i-am luat Vanjei cuburile și le-am pus în cutie, pe care am așezat-o sus pe comodă, așa încât să nu mai ajungă la ea. Ca s-o fac să uite disperarea care o cuprinsese, am ridicat-o și am așezat-o pe pervaz. Am rămas așa puțin și ne-am uitat la mașini. Dar eram mult prea scos din fire ca să pot sta liniștit mai multă vreme, așa că am pus-o iar pe podea și am intrat în baie, unde mi-am spălat mâinile cu apă caldă – întotdeauna îmi erau foarte reci iarna –, le-am șters, am rămas în picioare și mi-am privit imaginea în oglindă, nu

trăda nici măcar unul dintre gândurile sau sentimentele din interiorul meu. Poate cea mai evidentă moștenire din copilăria mea era faptul că vocile ridicate și agresiunea mă speriau. Certurile și ieșirile mi se păreau cele mai groaznice. Și, mare parte din viața mea de adult, reușisem să le evit. În nici una dintre relațiile mele nu avuseseră loc certuri zgomotoase, toate neînțelegerile se manifestau după metoda mea, care consta în ironie, sarcasm, răutăți, bosumflare, tăcere. Abia când Linda a intrat în viața mea acest aspect s-a schimbat. Și s-a schimbat fundamental. Îmi era teamă. Nu era deloc o teamă rațională, puterea mea fizică era, firește, mult superioară puterii ei, și, în privința echilibrului de forțe din relație, ea avea mai multă nevoie de mine decât aveam eu de ea, în sensul că eu puteam foarte bine să stau singur, pentru mine, singurătatea nu era doar o posibilitate, ci și o tentație, în timp ce pe ea o speria mai mult decât orice; și totuși, în ciuda faptului că eram mai puternic, mă temeam când mă ataca. Mă temeam la fel ca în copilărie. Ah, nu eram mândru de asta, dar la ce-mi folosea? Nu era ceva pe care să-l pot controla cu mintea sau cu voința, altceva se declanșa atunci în mine, la un nivel mai adânc, poate chiar la temelia caracterului meu. Însă toate acestea îi rămâneau necunoscute Lindei. Teama nu se vedea pe fața mea. Când reacționam, vocea putea să mi se spargă, fiindcă eram gata să izbucnesc în plâns, dar ea o putea interpreta drept furie. Nu, și totuși, pe undeva trebuie să fi intuit ceva. Dar poate nu pe măsura a cât de îngrozitor mă simțeam eu.

Ceva însă tot învățasem din asta. Cu un an înainte, ar fi fost de neimaginat să țip la cineva așa cum țipasem la rusoaică. Numai că, în cazul ei, nici o reconciliere n-avea să mai fie posibilă. Situația nu mai avea cale de întoarcere.

Și ce dacă?

Am scos cele patru sacoșe albastre IKEA, pline cu haine murdare, de care uitasem complet, și le-am cărat în hol. Mi-am pus încălțările și am spus cu voce tare că mă duc în subsol să spăl rufele. Linda a ieșit în ușă.

— Chiar trebuie să faci asta acum? a spus. Nu vin oaspeții curând? Nici n-am început mâncarea…

— E abia patru și jumătate. Și, până joi, nu mai avem altă oră pentru spălat.

— Bine, a spus. Suntem prieteni?

— Da, bineînțeles.

S-a lipit de mine și ne-am sărutat.

— Te iubesc, să știi, a spus.

Din bucătărie, Vanja a apărut târându-se. S-a prins de pantalonii Lindei și s-a ridicat.

— Hei, vrei și tu să stai cu noi? am spus și am luat-o în brațe.

Ea și-a vârât capul între ale noastre. Linda a râs.

— Bun, am spus. Mă duc să pun o mașină.

Cu câte două sacoșe în mână, m-am împleticit pe scări în jos. Mi-am izgonit din minte neliniștea pe care mi-o dădea gândul la vecina rusoaică, la faptul că era complet imprevizibilă și acum, pe deasupra, profund rănită. Ce se putea întâmpla cel mai rău? Nu mă așteptam să se năpustească asupra mea cu un cuțit în mână. Răzbunarea pe ascuns, asta era specialitatea ei.

Scările erau pustii, holul era pustiu, spălătoria, și ea pustie. Am aprins lumina, am sortat hainele în patru mormane, colorate la patruzeci de grade, colorate la șaizeci de grade, albe la patruzeci, albe la șaizeci, și am băgat două dintre ele în cele două mașini imense, am turnat detergent în sertarul retractabil de sus și le-am pornit.

Când am urcat înapoi, Linda pusese muzică – unul dintre discurile cu Tom Waits, care apăruse după ce-mi pierdusem interesul față de el și care nu-mi spunea nimic, doar că semăna a Tom Waits. Linda rescrisese odată textele lui, la un spectacol din Stockholm, fusese unul dintre proiectele ei cele mai amuzante și care-i aduseseră cele mai multe satisfacții, spunea ea, și avea încă o relație intensă, ba chiar intimă, cu muzica lui.

Adusese din bucătărie pahare, tacâmuri și farfurii și le așezase pe masă. Erau și o față de masă acolo, încă împăturită, și un teanc de șervețele șifonate.

— Ar cam trebui s-o călcăm, nu? a spus.

— Da, dacă vrem față de masă. Nu poți tu s-o calci, în timp ce eu mă apuc să gătesc?

— Ba da.

A luat din dulap masa de călcat, iar eu am intrat în bucătărie și am scos alimentele. Am așezat oala pe aragaz și l-am pornit, am pus puțin ulei, am curățat și am tăiat usturoiul, apoi Linda a intrat și a luat pulverizatorul de apă din dulapul de sub rafturi. L-a scuturat puțin ca să vadă dacă mai avea ceva în el.

— Gătești fără rețetă? m-a întrebat.

— Am învățat-o cu timpul. De câte ori am făcut felul ăsta de mâncare? De douăzeci de ori?

— Dar ei nu l-au mai gustat.

— Nu, am spus, ținând tocătorul deasupra oalei și presărând feliuțele de usturoi înăuntru, în timp ce ea se întorcea în sufragerie.

Afară ningea în continuare, puțin mai liniștit. M-am gândit că peste două zile aveam să fiu iar la birou, și m-a străbătut un tremur de bucurie. Oare Ingrid ar fi putut-o ține pe Vanja trei zile pe săptămână, și nu doar două? Mai mult chiar nu-mi doream de la viață. Voiam să am puțină pace și voiam să scriu.

Fredrik era unul dintre cei mai vechi prieteni ai Lindei. Se

cunoscuseră pe vremea când lucrau amândoi la garderoba de la Teatrul Regal, aveau șaisprezece ani, și păstraseră legătura de atunci. El era regizor de film și acum făcea mai mult reclame, în așteptarea primului său lungmetraj. Avea clienți importanți, filmele erau tot timpul difuzate la televizor, așa că presupuneam că se pricepea și că era plătit mai mult decât bine. Făcuse trei scurtmetraje, pentru care Linda scrisese scenariile, și un film de metraj mediu. Avea ochi albaștri apropiați și păr blond, capul mare, corpul, subțire, iar în caracterul lui se simțea ceva evaziv, poate și neclar, motiv pentru care era dificil să-ți dai seama de unde să-l apuci. Chicotea mai mult decât râdea și avea un temperament relaxat, lucruri care, la un loc, te puteau determina să-l judeci din pripă, greșit. Nu însemna neapărat că felul lui relaxat de a fi ascundea o mare profunzime sau gravitate, ci mai mult că funcționa în moduri mai puțin evidente. Era ceva în Fredrik, nu aveam idee ce anume, dar mă făcea curios simplul fapt că exista ceva care ar fi putut – sau nu – să se transforme la un moment dat într-un film remarcabil. Era abil și netemător, și sigur descoperise cu mulți ani în urmă că nu avea prea multe de pierdut. Cel puțin așa îi înțelegeam eu caracterul. Linda spunea că punctul lui forte ca regizor era faptul că se pricepea să lucreze cu actorii, le oferea exact ce le trebuia ca să joace în mod optim, și, când l-am văzut, am înțeles de ce, era un suflet amabil care flata pe toată lumea, și aerul lui inofensiv te făcea imediat să te simți puternic, în timp ce latura lui șireată știa să profite de asta. Actorii puteau foarte bine să-și discute rolurile și să încerce să le pătrundă, dar nu aveau acces la întreg, în care se găsea adevăratul sens, pe acesta doar el îl cunoștea.

Îl plăceam, dar nu puteam vorbi cu el și încercam să evit toate situațiile între patru ochi. Din câte îmi dădeam seama, și el făcea la fel.

Pe iubita lui, Karin, o cunoșteam și mai puțin. Mergea la aceeași școală ca Linda, Institutul de Arte Dramatice, dar la secția de scenaristică. Din moment ce și eu scriam, ar fi trebuit să pot simți o legătură cu munca ei, dar, întrucât îndemânarea era atât de importantă în compunerea scenariilor, unde esențiale deveneau diversele oscilații ale tensiunii, dezvoltarea personajelor, intriga și intrigile secundare, scenele de deschidere și momentele de cotitură, am presupus că aveam puține de spus în acest sens și n-am manifestat vreodată mai mult decât un interes politicos. Karin avea părul negru, ochi căprui și mici, pielea feței, și ea mică, era albă. Dădea o impresie de imparțialitate care se potrivea bine cu caracterul mai frivol și copilăros al lui Fredrik. Aveau un copil și acum mai așteptau unul. Spre deosebire de noi, reușeau să ducă lucrurile la bun sfârșit, țineau ordine în casă, ieșeau cu copilul și în general trăiau plăcut. După ce mergeam la ei sau veneau ei la noi, deseori discutam cu Linda,

întrebându-ne de ce oare lucrurile care la ei păreau atât de simple pentru noi erau complet nerealizabile.

Existau multe motive să ne împrietenim ca perechi: eram de aceeași vârstă, lucram în aceleași domenii, aparțineam aceluiași tip de cultură și aveam și unii, și alții copii. Dar întotdeauna lipsea ceva, de parcă ne aflam mereu fiecare pe câte o margine a unei mici prăpăstii, purtam întotdeauna doar conversații aproximative, niciodată prea reușite. Puținele care ne reușiseră însă ne aduseseră tuturor bucurie și ușurare. Motivul eșecului eram în primul rând eu, marile mele întinderi de tăcere și ușoara stângăcie de imediat după ce spuneam până la urmă ceva. Seara aceasta a decurs, în mare parte, la fel. Oaspeții au ajuns la câteva minute după șase, am schimbat politețuri, eu și Fredrik am băut câte un gin tonic, ne-am așezat și am mâncat, ne-am întrebat reciproc despre diverse chestii, cum mergeau una și alta, și era întotdeauna evident că ei erau mult mai pricepuți decât noi – sau, în orice caz, decât mine, care nu puteam nici măcar visa să iau inițiativa, să mă apuc să povestesc la un moment dat ceva ce pățisem sau gândisem, în încercarea de a anima conversația. Nici Linda n-o făcea prea des, strategia ei era mai degrabă de a se orienta către ei, punându-le câte o întrebare și continuând de acolo, dacă nu cumva era atât de sigură pe sine și se simțea atât de bine, încât ieșea la rampă cu tot atâta naturalețe câtă îmi lipsea mie. Dacă se întâmpla asta, seara era frumoasă, ceilalți trei jucători nu-și mai făceau griji de evoluția jocului.

Musafirii au lăudat mâncarea, eu am strâns masa, am pus de cafea și am venit cu desertul, în timp ce Karin și Fredrik își culcau copilul în dormitor, lângă pătuțul în care Vanja dormea deja.

— Apropo, apartamentul tău a apărut la televiziunea norvegiană chiar înainte de Crăciun, le-am spus după ce băiatul lor adormise și amândoi se așezaseră iar și se serveau cu înghețată și mure.

„Apartamentul“ era biroul meu, de fapt, o garsonieră cu baie și cu o chicinetă, pe care o închiriam de la Fredrik.

— A, da? a spus.

— Am fost intervievat de *Dagsrevyen*, programul de actualități norvegian. La început au vrut să-l facă aici, acasă la noi. Am refuzat, bineînțeles. Apoi au aflat că momentan stau acasă cu copilul și m-au întrebat dacă nu mă puteau filma împreună cu Vanja. Am refuzat iar, bineînțeles. Dar au continuat să mă bată la cap. Nu era nevoie s-o filmeze pe ea, putea fi doar căruciorul. Nu puteam să împing căruciorul prin oraș, după care, de exemplu, să i-o pasez pe Vanja Lindei, înainte de începerea interviului propriu-zis? Ce-ar fi trebuit să le spun?

— „Nu“, de exemplu, a opinat Fredrik.

– Dar trebuia să le dau *ceva*. Sub nici o formă nu voiau să filmeze

într-o cafenea sau ceva de genul ăsta. Trebuia *să pornim* de la ceva. Așa s-a ajuns la un interviu în biroul tău, plus că am mers în centrul vechi să caut un îngeraș pentru Vanja. Ah, a fost atât de stupid că-mi vine să plâng! Dar asta e. Le trebuia ceva.

— Până la urmă a ieșit bine, a spus Linda.

— Nu, n-a ieșit, am contrazis-o eu. Dar, de fapt, mi-e greu să-mi închipui cum ar fi putut ieși mai bine. În împrejurările date.

— Așadar, ești cunoscut în Norvegia? a spus Fredrik și s-a uitat șiret la mine.

— Nu, nu, nu. E doar pentru că am fost nominalizat la un premiu.

— Aha! a spus el. Apoi a râs. Te-am tachinat doar. Însă tocmai ți-am citit un fragment din roman într-o revistă suedeză. Era absolut captivant.

I-am zâmbit.

Ca să le distrag atenția de la nuanța de înfumurare pe care o sugera subiectul, m-am ridicat și am spus:

— A, da. Am cumpărat o sticlă de coniac pentru masa de astăzi. Vrei puțin? și am luat-o spre bucătărie înainte ca el să-mi poată răspunde.

Când m-am întors, conversația trecuse deja la tema consumului de alcool în perioada alăptării, despre care un medic îi spusese Lindei că nu e periculos sub nici o formă în cantități moderate – risc pe care ea, totuși, nu și-l asuma, din moment ce autoritățile medicale suedeze recomandau abstinență totală. Una era alcoolul în timpul sarcinii, când fătul era în contact direct cu sângele mamei, alta, alăptatul. De aici a fost cale scurtă până la subiectul sarcinii în general și apoi la nașteri. M-am declarat de acord cu una și alta, am adăugat câte ceva pe ici, pe colo, în rest, am stat în mare măsură tăcut și am ascultat. Nașterea este un subiect de conversație intim și delicat pentru femei, o chestiune de prestigiu ascuns, și, ca bărbat, singura opțiune posibilă e să te ții deoparte. Să nu exprimi nici o părere. Ceea ce am făcut și eu, și Fredrik. Până când a fost abordat subiectul operației cezariene. Atunci n-am mai putut să mă abțin.

— E absurd ca operația de cezariană să existe ca mijloc alternativ de a naște. Când există temeiuri medicale, sunt perfect de acord. Dar, când nu există nici un motiv medical, când mama e sănătoasă și în putere, de ce ar trebui să-i tai burta și să scoți copilul așa? Am văzut odată o cezariană la televizor, și mi s-a părut al naibii de brutală: copilul era în burtă și, în clipa următoare, ieșea la lumină. Trebuie să fi fost un șoc teribil pentru el. Și pentru mamă. Nașterea e o trecere, și faptul că durează e un soi de pregătire, atât pentru mamă, cât și pentru făt. N-am nici o îndoială că se întâmplă așa cu un motiv, că există un sens în asta. Dar, prin cezariană, noi renunțăm la întreg procesul și la tot ce se activează în copil în timpul acela și care este în

afara controlului nostru, și asta pur și simplu pentru că e mai ușor să despici burta și să scoți fătul. E o chestie maladivă, după părerea mea.

S-a făcut liniște. Stricasem atmosfera. Linda părea jenată. Am înțeles că, fără să-mi dau seama, depășisem o limită. Situația trebuia salvată, dar, din moment ce nu știam unde greșisem, inițiativa nu putea veni de la mine. A salvat-o Fredrik.

— Un adevărat norvegian reacționar! a spus el și a zâmbit. Și, pe deasupra, scriitor. Salut, Hamsun!

L-am privit cu mirare. El mi-a făcut cu ochiul și a zâmbit iar. În tot restul serii, m-a numit Hamsun. Hei, Hamsun, mai ai puțină cafea? spunea, de pildă. Sau: Tu ce crezi, Hamsun? Să ne mutăm în natură sau să rămânem la oraș?

Acesta din urmă era un subiect pe care îl discutam des, căci nu doar eu și Linda ne gândeam să ne mutăm din Stockholm, poate pe una dintre insulele de pe coasta de sud sau de est a Norvegiei, ci și Fredrik și Karin, el în special, căci nutrea niște concepții romantice despre o viață dusă într-o gospodărie undeva în pădure și uneori chiar ne arăta poze cu astfel de locuri pe care le găsise de vânzare pe internet. Dar remarca despre Hamsun din final a pus brusc motivațiile noastre într-o lumină cu totul nouă. Și totul fiindcă spusesem că nașterea prin cezariană nu era poate cel mai bun mod de a aduce copii pe lume.

Cum se putea așa ceva?

După ce au plecat, mulțumindu-ne repetat pentru seara plăcută și cu multe rugăminți de a ne revedea, și după ce am făcut curățenie în sufragerie, am strâns masa și am pornit mașina de spălat vase, am mai rămas puțin treaz, în timp ce Linda și Vanja dormeau în cameră. Nu mai eram obișnuit să beau, așa că simțeam coniacul ca pe o flacără caldă arzându-mi în spatele gândurilor și aruncând peste ele o sclipire de nepăsare. Dar nu eram beat. După o jumătate de oră cât am stat nemișcat pe canapea, fără să mă gândesc la nimic special, am intrat în bucătărie și am băut câteva pahare cu apă, mi-am luat un măr și m-am așezat în fața calculatorului. După ce a pornit, am intrat pe Google Earth. Am rotit încet globul pământesc, am găsit vârful Americii de Sud și am alunecat lent spre nord, întâi de sus, de la mare altitudine, până când am văzut un fiord care pătrundea adânc în uscat și am focalizat obiectivul asupra lui. Un râu cobora de-a lungul unei văi, pe un mal, munții se înălțau spre cer abrupt și neregulat, pe celălalt, râul se ramifica în ceva ce părea să fie o mlaștină. Mai în afară, la marginea fiordului, se vedea un oraș, Rio Gallegos. Străzile care îl împărțeau în pătrate erau drepte ca o riglă. Judecând după mărimea mașinilor de pe străzi, casele trebuiau să fie joase. Cele mai multe aveau acoperișuri plate. Străzi largi, case joase, acoperișuri plate: provincia. Clădirile se răreau tot mai mult în apropierea mării. Plajele păreau părăsite, cu excepția unor construcții portuare. Am mai

micșorat zoomul și am văzut strălucirea verde a peticelor de apă puțin adâncă risipite lângă linia țărmului și albastrul întunecat acolo unde începea adâncul mării. Norii atârnau peste suprafața apei. Apoi am mers în sus, de-a lungul coastei, prin peisajul acela pustiu ce trebuia să fie Patagonia, și m-am oprit la un alt oraș, Puerto Deseado. Era mic și avea un reflex auriu ca de deșert. În mijloc se găseau un deal, cu foarte puține construcții pe el, și două lacuri care păreau moarte. Lângă mare, am văzut rafinării și cheiuri cu niște petroliere mari. Regiunea din jurul orașului era alcătuită din dealuri mari, nepopulate, lipsite de vegetație, o șosea îngustă care șerpuia spre interior, câte un lac ici și colo, câte o vale cu râuri, copaci și case. M-am îndepărtat și am dat apoi zoom pe Buenos Aires, lângă golf, cu Montevideo de cealaltă parte, am ales un loc aflat chiar pe margine, pe litoral, și am ajuns la aeroport. Avioanele stăteau înghesuite în jurul terminalului ca un stol de păsări albe, la o aruncătură de băț de apă, de-a lungul căreia se întindea o stradă mărginită de copaci. Am urmat-o și am ajuns la trei piscine enorme din mijlocul unui parc. Ce putea fi? Am panoramat din nou. Aha! Un aqua park. Dincolo de el, știam, de cealaltă parte a șoselei, în zona largă și deschisă pe care o traversa, era Estadion River Plate. Avea o lățime neobișnuită – era înconjurat de o pistă pentru alergat, pe care, în plus, un teren verde o despărțea de tribunele înalte. Unul dintre primele lucruri pe care țin minte că le-am văzut la televizor a fost finala de Campionat Mondial dintre Olanda și Argentina, care s-a jucat aici în 1978. O puzderie de confetti albe, mulțimea imensă de spectatori, echipamentul albastru-deschis cu alb al Argentinei și cel portocaliu al Olandei, contrastând cu iarba verde. Olanda pierdea a doua finală la rând. Apoi mi-am mutat iar privirea, am găsit râul ceva mai sus și l-am urmat în jos. Industrie grea pe ambele părți, chei cu macarale și nave de mari dimensiuni, traversate de poduri feroviare și rutiere. Și aici, mai multe terenuri de fotbal. Acolo unde râul trecea pe lângă centru, ambarcațiunile semănau mai mult a nave de croazieră. În interior, pe uscat, se întindea cartierul cu toate casele colorate de lemn. Îl știam – La Boca. Dedesubt, o autostradă cu opt benzi trecea peste un râu, și am luat-o în lungul ei. Urma un timp malul mării. Barje masive pe ambele părți. La vreo zece pătrățele mai departe era centrul orașului, cu parcuri, monumente și clădiri superbe. Am focalizat din nou obiectivul acolo unde ar fi trebuit să fie Teatrul Cervantes, dar rezoluția imaginii era prea mică, totul se pierdea într-un gri și verde fără contur, așa că am închis calculatorul, am băut un ultim pahar de apă în bucătărie, am intrat în dormitor și m-am culcat lângă Linda.

A doua zi ne-am dus devreme la Gara Centrală să luăm trenul local către Gnesta, unde locuia mama Lindei. Un strat de vreo cinci centimetri de zăpadă acoperea străzile și acoperișurile. Cerul deasupra

noastră era plumburiu, pe alocuri aproape metalic. Afară erau puțini oameni, destul de firesc, era o dimineață devreme de duminică. Câte un petrecăreț întorcându-se acasă, câte un bătrân plimbându-și câinele și, când ne-am apropiat de gară, câte un călător trăgându-și valiza după el. Pe peron, un bărbat tânăr dormea cu bărbia în piept. Puțin mai încolo, o cioară ciugulea dintr-un coș de gunoi. La câteva peroane mai încolo, un tren a trecut fără să oprească. Panoul electronic de deasupra noastră nu dădea nici un semn de viață. Linda se plimba înainte și înapoi pe marginea peronului, îmbrăcată în haina albă trei sferturi pe care i-o cumpărasem din Londra când împlinise treizeci de ani, o căciulă albă tricotată și un fular de lână albă cu niște broderii în formă de trandafir, pe care i-l făcusem cadou de Crăciun și care înțelesesem că nu-i prea plăcea, chiar dacă îi venea foarte bine. Atât culoarea – arăta bine îmbrăcată toată în alb –, cât și modelul erau romantice ca și ea. Frigul îi îmbujora obrajii, îi umezea ochii. A bătut din palme de câteva ori și a fugit pe loc. Pe scara rulantă a urcat o femeie grasă de vreo cincizeci de ani, cu câte un bagaj în fiecare mână. În spatele ei venea o fată de vreo șaisprezece ani, îmbrăcată în negru, cu ochii machiați în negru, mănuși negre cu degete, pălărie neagră și păr lung și blond. S-au postat una lângă cealaltă pe marginea peronului. Trebuie să fi fost mamă și fiică, deși era greu să distingi vreo asemănare.

— Huhu huuu! a spus Vanja, arătând cu degetul spre doi porumbei ce veneau legănându-se către noi.

Tocmai învățase să imite o bufniță dintr-o carte pe care i-o citeam, și acum acesta devenise sunetul scos de toate păsările.

Avea trăsături atât de mărunte! m-am gândit. Ochii mici, nasul mic, gura mică. Nu pentru că ar fi fost mică, întotdeauna avea să aibă trăsături mărunte, era limpede de pe acum. Cu atât mai mult când o vedeai lângă Linda. Nu semănau în mod direct, izbitor, dar înrudirea era totuși evidentă, mai ales în proporțiile feței. Și Linda avea ochii mici și gura și nasul mici. Trăsăturile mele nu le regăseam nicăieri pe fața Vanjei, în afară, poate, de culoarea ochilor și de forma migdalată a colțului ochiului. Dar, uneori, chipul ei căpăta câte o expresie care mi-era familiară, de la Yngve – el făcea fața asta în copilărie.

— Da, sunt doi porumbei, am spus și m-am ghemuit în fața ei.

Ea s-a uitat la mine plină de speranță. I-am ridicat clapeta căciulii de blană și i-am șoptit la ureche. A râs. În clipa aceea, panoul de deasupra noastră s-a trezit la viață. Gnesta, linia doi, trei minute.

— Nu pare somnoroasă, am spus.

— Nu, a fost Linda de acord. E puțin cam devreme.

A sta liniștită și legată cu centura nu era tocmai distracția preferată a Vanjei decât dacă se afla în căruciorul în mișcare, așa că, în timpul călătoriei spre Gnesta, care dura o oră, trebuia s-o ținem constant

ocupată. În sus și în jos pe interval, sus la ferestre și la geamul ușilor, când nu-i puteam cuceri atenția cu o carte, o jucărie sau un pachet cu stafide, care o puteau captiva o jumătate de oră. Presupunând că trenul nu era aglomerat, grija Vanjei nu era o problemă atâta timp cât nu plănuiseși să citești un ziar, cum făcusem eu azi – aveam în geantă întregul teanc de ieri – dar la orele de vârf, când compartimentele erau pline de oameni, putea fi neplăcut, un copil obosit care urla o oră întreagă, fără loc pe unde s-o plimbi, putea fi extenuant. Căci făceam des călătoria asta. Nu doar pentru ca mama Lindei să se ocupe de Vanja și să câștigăm câteva ore pentru noi înșine, dar și pentru că nouă, sau cel puțin mie, ne plăcea să mergem acolo. Ferme, animale la păscut, păduri întinse, alei cu pietriș, lacuri, aer curat și proaspăt. Noaptea, întuneric beznă, cer înstelat, liniște deplină.

Trenul a tras lent la peron, am urcat și ne-am așezat pe scaunele de lângă ușă, unde era loc pentru cărucior, am ridicat-o pe Vanja și am lăsat-o să stea în picioare pe scaun, cu mâinile pe geam, și să se uite afară cum vagonul aluneca prin tunel, ieșind apoi pe podul de peste Slussen. Apa înghețată și acoperită de zăpadă strălucea albă pe lângă casele galbene și brun-roșcate și pe lângă versantul abrupt și negru al colinei Mariaberget, pe care zăpada nu se așternuse. Norii de pe cerul de la răsărit aveau o slabă nuanță aurie, ca și cum ar fi fost luminați pe dinăuntru de soarele din spatele lor. Am trecut prin tunelul de sub Söder și, când am ieșit iar, ne aflam sus deasupra apei, pe un pod ce făcea trecerea pe cealaltă parte a continentului – mai întâi o masă compactă de clădiri înalte și mai multe suburbii, unul după celălalt, apoi zone rezidențiale și case risipite, până când proporția dintre clădiri și natură s-a inversat, și satele au început să pară niște aglomerări mărunte pe largile întinderi de păduri și lacuri.

Alb, gri, negru, câte o tușă de verde închis, acestea erau culorile peisajului pe care îl străbăteam. În vara precedentă trecusem pe aici în fiecare zi. Locuiserăm la Ingrid și Vidar în ultimele două săptămâni din iunie, și eu făceam naveta până la Stockholm, unde mă duceam să scriu. Era o existență perfectă. Trezirea la șase, un sendviș la micul dejun, o țigară și o cană de cafea pe veranda din fața casei, deja încălzită de soare, cu vedere spre pajiște până la liziera pădurii, apoi drumul cu bicicleta până la gară, cu pachețelul pregătit de Ingrid în rucsac, lectura din tren, mersul pe jos până la birou, scrisul, drumul înapoi pe la șase, prin pădurea însuflețită, luminată de soare, cursa cu bicicleta peste câmpuri până la căsuță, unde toată lumea mă aștepta cu cina, poate o baie de seară în lac cu Linda, puțină lectură afară, culcatul devreme.

Într-o zi, pădurea luase foc de-a lungul căii ferate. Fusese fantastic. Un deal întreg, la numai câțiva metri de tren, cuprins de văpăi. Flăcările lingeau trunchiurile copacilor, alții ardeau pe de-a-ntregul.

Limbi portocalii șerpuiau pe pământ, cuprindeau arbuștii și tufișurile, totul era luminat de același soare de vară, care, împreună cu cerul subțire și albastru, făcea ca tot ce se întâmpla să pară transparent.

Ah, simțisem că mă umplu cu totul, fusese sublim, lumea mi se deschisese întreagă.

Vidar a ieșit din mașină în parcarea stației Gnesta imediat ce trenul a oprit și ne aștepta cu un zâmbet discret când, o clipă mai târziu, ne-am îndreptat spre el. Era un bărbat de vreo șaptezeci și ceva de ani, cu părul și barba albe, ușor cocârjat, dar plin de vigoare, după cum arătau și nuanța maronie a pielii, datorată unei vieți active în aer liber, și ochii albaștri, ascuțiți, inteligenți, dar și puțin evazivi. N-aveam idee ce făcuse în viață, în afară de puținul pe care mi-l povestise Linda și de ceea ce puteam deduce din înfățișarea lui. Deși se întâmpla să discute multe subiecte pe parcursul unui weekend, rareori acestea aveau ceva de-a face cu el. Crescuse în Finlanda și încă avea familie acolo, dar vorbea suedeza fără urmă de accent. Era un bărbat autoritar, deși deloc dominator, căruia îi plăcea să stea de vorbă cu oamenii. Citea mult, atât ziare, pe care zi de zi le răsfoia atent de la prima la ultima pagină, cât și beletristică, vădind o cultură mult peste medie. Vârsta i se simțea în primul rând în pozițiile mai rigide pe care le adopta, nu erau multe, dar, din câte văzusem, puteau să-i determine comportamentul în măsură destul de mare. Aceste laturi ale personalității lui pe mine nu mă deranjau cu nimic, doar pe Ingrid și pe Linda, pe care el le trata la comun, și pe fratele Lindei. Probabil asta se datora, în parte, faptului că eram nou în cadrul familiei, și, în parte, presupuneam eu, faptului că îmi plăcea să-l ascult povestind și eram cu adevărat interesat de ce avea de spus. Din moment ce contribuția mea la discuții lua, în primul rând, forma întrebărilor și a unor șiruri nesfârșite de „da“, „a, da!“, „nu mai spune!“, „mmm“, „înțeleg“, „ce interesant!“ etc., conversațiile dintre noi nu erau echilibrate, însă faptul mi se părea firesc, doar nu eram pe picior de egalitate, el era de două ori mai în vârstă ca mine și avea o viață lungă în urma sa. Linda nu prea înțelegea asta, de multe ori mă striga sau venea să mă ia, convinsă că aveam nevoie să fiu salvat de vreo discuție plictisitoare, din care eram prea politicos să mă retrag din proprie inițiativă. Uneori se mai întâmpla și așa, dar, de cele mai multe ori, interesul meu era autentic.

— Bună, Vidar! a spus ea și a împins căruciorul în spatele mașinii.

— Bună! a spus el. *Mă bucur să vă văd!*

Linda a luat-o în brațe pe Vanja, eu am strâns căruciorul și l-am pus în portbagaj, pe care mi-l deschisese Vidar.

— Și, acum, scăunelul! am spus și l-am așezat pe bancheta din spate, am pus-o pe Vanja înăuntru și am prins-o cu centura de siguranță.

Vidar conducea ca bătrânii, ușor aplecat peste volan, de parcă acei câțiva centimetri cu care era mai aproape de parbriz ar fi fost decisivi pentru o vizibilitate optimă. Era un șofer bun pe lumină, de pildă, odată, primăvara, călătoriserăm cu el timp de patru ore neîntrerupte până la casa lui țărănească de pe insula Idö, însă, după ce se lăsa întunericul, nu mai aveam aceeași senzație de siguranță. Cu câteva săptămâni în urmă, aproape îl călcase pe unul dintre vecini, care mergea pe marginea drumului. Eu îl văzusem de la distanță și crezusem că și Vidar îl văzuse, dar nu, el nu-l observase, și numai strigătul meu și prezența de spirit a vecinului împiedicaseră producerea unui accident.

Am ieșit din parcarea gării și am intrat pe șoseaua principală, singura din Gnesta.

— *Toate bune*? ne-a întrebat Vidar.

— Da, am răspuns. Nu ne putem plânge.

— Azi-noapte a fost o vreme cumplită, a continuat el. Mai mulți copaci s-au prăbușit. Apoi s-a întrerupt curentul. Dar presupun că o să-l repare în cursul dimineții. Cum a fost în oraș?

— Hm, și acolo a fost ceva furtună, am spus.

Am cotit la stânga, am trecut peste podul îngust și am ajuns la câmpul întins, unde baloturile albe de fân stăteau încă stivuite lângă drum. După un kilometru, am cotit iar și am intrat pe drumul de pietriș care străbătea pădurea, în mare parte, de foioase, printre ale căror trunchiuri se vedea, pe o parte, o pajiște – ai fi zis că e un lac –, mărginită de pietre golașe și de pâlcuri de conifere înălțate deasupra ei. Un soi de vite robuste, cu coarne lungi, păștеau pe aici în tot timpul anului. La câteva sute de metri mai departe, două făgașuri prin iarbă duceau spre casa lui Ingrid și a lui Vidar, în timp ce drumul continua încă vreo doi kilometri, apoi se termina într-o poiană din mijlocul pădurii.

Când am ajuns, Ingrid ne aștepta în fața casei. Imediat ce mașina a oprit, s-a repezit spre ea și a deschis portiera din spate, unde se afla Vanja.

— *Ah, inimioara mea!* a spus, ducându-și mâna la piept. *Ce dor mi-a fost să te văd!*

— Poți s-o iei dacă vrei, a spus Linda și a deschis ușa pe cealaltă parte.

În timp ce Ingrid a luat-o pe Vanja în brațe și ba se uita la ea, ba o strângea la piept, eu am scos căruciorul, l-am desfăcut și l-am împins până la intrare.

— *Sper că vă e foame*, a spus Ingrid. *Prânzul e gata.*

Casa era mică și veche. Pădurea înconjura terenul pe toate laturile, în afară de partea din față, care dădea în câmp deschis. Seara și în zori, căprioarele ieșeau din pădurea de peste drum și zburdau pe aici.

Văzusem vulpi alergând și iepuri țopăind. Inițial, casa fusese o mică fermă, și asta încă se vedea: deși celor două camere le fuseseră adăugate o bucătărie și o baie, Ingrid și Vidar tot nu aveau prea mult spațiu în care să se miște. Sufrageria era întunecată și înghesuită cu tot soiul de obiecte, iar în dormitor abia era loc pentru cele două paturi încastrate în perete și câteva rafturi de cărți. În plus, undeva în spatele casei mai erau un beci, o căsuță nou construită, cu două paturi și televizor și, chiar în capătul terenului, o magazie care era și atelier. Când stăteam peste noapte, Vidar și Ingrid se mutau în căsuță, ca să ne rămână nouă casa. Nu erau multe lucruri care să-mi placă mai tare decât vizitele aici – să stau pe pat, lângă grinzile de lemn neșlefuit, cu cerul înstelat vizibil prin fereastra de sus, înconjurat de întuneric și liniște. Ultima dată când fuseserăm aici citisem *Baronul din copaci* al lui Calvino, înainte de asta, *Drezina* lui Wijkmark, iar motivul pentru care ambele experiențe fuseseră formidabile trebuie să fi ținut la fel de mult de împrejurimi și de atmosfera în care mă cufundasem cât și de conținutul propriu-zis al cărților. Sau poate atmosfera creată de aceste cărți avusese o rezonanță deosebită în lumea în care mă găseam? Fiindcă citisem un roman de Thomas Bernhard înainte de Wijkmark și nimic din el nu mă încărcase la fel de mult. La Bernhard, nici un spațiu nu era deschis, totul era închis în mici încăperi ale reflecției, și, chiar dacă el scrisese unul dintre cele mai înfricoșătoare și mai șocante romane pe care le citisem, *Extincție*, nu voiam să privesc în direcția aceea, să merg pe drumul acela. Nu, pe toți dracii, voiam să mă îndepărtez cât mai tare de tot ce era închis și obligatoriu. „Vino! În câmp deschis, prietene!“ după cum scrisese Hölderlin pe undeva. Dar cum, cum?

M-am așezat pe scaunul de lângă fereastră. O oală cu ciorbă de carne scotea aburi în mijlocul mesei. Lângă ea, un coș cu chifle proaspete de casă, alături o sticlă cu apă minerală și trei cutii de *folkøl*, o bere suedeză mai slabă. Linda a așezat-o pe Vanja în scăunelul de la capătul mesei, i-a rupt o chiflă și i-a dat-o, apoi s-a dus să încălzească la microunde un borcan cu mâncare de copii. Mama ei a preluat operațiunea, iar Linda s-a așezat lângă mine. Vidar stătea de cealaltă parte a mesei și își freca barba cu arătătorul și degetul mare, uitându-se la noi cu un zâmbet ușor.

— *Serviți-vă!* a strigat Ingrid din bucătărie. Puteți începe să mâncați!

Linda m-a mângâiat pe braț. Vidar a făcut semn cu capul, și ea a început să toarne supă în farfurii. Inele de praz verde-pal, felii portocalii de morcov, bucățele alb-gălbui de gulie și bucăți de carne cenușii, cu fibre roșietice sau pe alocuri cu suprafețe albăstrui. Oasele plate de care era prinsă carnea, unele netede ca o piatră șlefuită, altele aspre și poroase. Totul înotând în bulionul fierbinte, în grăsimea care se întărea imediat ce mâncarea se răcea, dar care acum plutea în

lichidul tulbure ca niște mărgele și biluțe transparente.

— Delicios, ca întotdeauna, am spus, uitându-mă la Ingrid, care stătea lângă Vanja și îi sufla în mâncare.

— Bun, a spus ea privindu-mă scurt, apoi a vârât lingura de plastic în farfuria de plastic și a dus-o spre gura Vanjei, care, culmea, era căscată ca a unui pui de găină.

Când veneam aici, Ingrid prelua automat toate responsabilitățile legate de Vanja. Mâncare, scutece, haine, somn, aer proaspăt, voia să le facă pe toate. Cumpărase și un scăunel înalt, farfurii și tacâmuri pentru copii, biberoane, jucării, până și un alt cărucior, pe care îl avea întotdeauna pregătit, la fel și tot felul de borcane cu mâncare, piureuri și griș pentru copii, îngrămădite în bufet. Dacă ne lipsea ceva, să spunem că Linda cerea un măr sau era îngrijorată că Vanja ar fi avut puțină febră, Ingrid sărea pe bicicletă, pedala cei trei kilometri până la magazin sau la farmacie și se întorcea cu mere sau cu un termometru, sau cu pastile pentru febră în coșulețul de pe ghidon. Și, când veneam noi aici, ea plănuise și făcuse deja cumpărăturile pentru toate mesele, care deseori constau în două feluri la prânz și trei, la cină. Se trezea odată cu Vanja, la ora șase, cocea chiflele, ieșea uneori cu ea la o plimbare și, încet, încet, începea să prepare prânzul. Când noi ne trezeam la ora nouă, ne aștepta deja un mic dejun generos cu chifle proaspete, ouă fierte, deseori o omletă, dacă, de exemplu, îi intrase în cap că îmi plăcea, cafea și suc, și, când mă așezam la masă, întotdeauna punea lângă mine ziarul pe care mi-l cumpărase. Era neobișnuit de pozitivă și de înțelegătoare în toate, vocabularul ei nu conținea refuzuri și nu era lucru pe lume cu care să nu ne ajute. Congelatorul nostru de acasă era întotdeauna plin cu nenumăratele cutii de înghețată și găletușe de hering, cu diversele feluri de mâncare pe care ni le prepara și le eticheta: sos de chiftele, musaca de cartofi și anșoa, tocană de carne și cartofi, chiftele, ardei umpluți, clătite umplute, supă de mazăre, costiță de miel cu cartofi prăjiți, bourguignon de vită, budincă de somon, plăcintă cu brânză și praz… Dacă adia un vânt mai rece când ieșea cu Vanja la plimbare, ei bine, era foarte probabil ca Ingrid să intre într-un magazin de încălțăminte și să-i cumpere ghete noi.

— Cum e mama ta? m-a întrebat. E bine?

— Da, cred că da, am spus. Curând își termină teza de licență, din câte am înțeles. Mi-am șters niște supă de pe bărbie. Dar nu mă lasă s-o citesc, am adăugat, zâmbind.

— Jos pălăria! a spus Vidar. Nu multe persoane de șaizeci de ani mai au suficientă curiozitate ca să studieze la universitate, asta e sigur.

— Probabil are sentimente ambivalente în privința asta, am spus. Întotdeauna și-a dorit s-o facă, înțelegi? Și a reușit abia acum, când

cariera i se apropie de sfârșit.

— Și totuși, a spus Ingrid. Nu e lucru ușor. E foarte puternică mama ta.

Am zâmbit iar. Distanța dintre Suedia și Norvegia era mult mai mare decât își închipuiau ei, și, pentru o clipă, mi-am privit mama cu ochii unui suedez.

— Da, poate că e, am spus.

— Trimite-i salutările noastre! a spus Vidar. Și celorlalți din familie, de fapt. *Mi-au plăcut foarte mult.*

— Vidar a tot vorbit despre ei de când am fost la botez, a spus Ingrid.

— Sunt niște adevărate personaje! a urmat Vidar. Kjartan, poetul. Un bărbat interesant și neobișnuit. Și… cum îi chema, cei doi din Ålesund, specialiștii în psihologia copilului?

— Ingunn și Mård?

— Exact. Ce oameni drăguți! Și Magne, nu așa îl chema? Pe tatăl lui Jon Olav, vărul tău? Directorul de dezvoltare?

— Ba da.

— Un om cu greutate.

— Da.

— Și fratele tatălui tău. Profesorul din Trondheim. Și el, un bărbat pe cinste. Seamănă cu tatăl tău?

— Nu. Probabil seamănă cel mai puțin cu el, aș spune. Întotdeauna a păstrat distanța, și cred că a fost o decizie înțeleaptă.

A urmat o pauză. Sorbituri din supă, Vanja care-și lovea cana de masă, râsul ei gâlgâit.

— Și ei încă te pomenesc, am spus, uitându-mă la Ingrid. În special mâncarea pe care ai făcut-o!

— Norvegia e atât de diferită! a intervenit Linda. Chiar este. În special de șaptesprezece mai. Oamenii purtau costume tradiționale și medalii în piept. Aici Linda a râs. La început, am crezut că era un gest ironic, dar nu, nu era. Era cât se poate de autentic. Purtau medaliile cu demnitate. Nici un suedez n-ar face așa ceva, în mod cert.

— Nici dacă ar fi mândru? am întrebat.

— Ba da, sigur. Dar un suedez n-o să recunoască niciodată așa ceva, nicăieri, nici măcar față de el însuși.

Am înclinat castronul, ca să iau și ultimele rămășițe de supă, uitându-mă în același timp pe fereastră la câmpul pătrat și acoperit de zăpadă de sub cerul cenușiu, la șirul negru de foioase de la marginea pădurii din spate, străpuns ici și colo de verdele vibrant al molizilor. La pământul negru, uscat, presărat cu crenguțe, în care creșteau copacii.

— Henrik Ibsen era obsedat de medalii, am spus. Nu era decorație pe lume pentru care nu s-ar fi înjosit. Trimitea scrisori tuturor regilor

și regenților posibili ca să le obțină. Și apoi le purta prin casă, în sufragerie. Defila cu pieptul lui mic presărat cu medalii. He-he-he! Și avea și o oglindă în joben. Stătea în cafeneaua lui și se examina pe furiș.

— A făcut Ibsen așa ceva? a întrebat Ingrid.

— A făcut. Era extrem de vanitos. Și nu e asta o formă de exces mult mai bizară decât a lui Strindberg? La Strindberg, totul era alchimie, nebunie, absint și pălării de damă – mitul clasic al artistului. Ibsen a dus vanitatea burgheză la extrem. A fost mult mai nebun decât Strindberg.

— Apropo de asta, a spus Vidar. Ați aflat ultimele vești despre cartea lui Arne? Editura a retras-o, în cele din urmă.

— Și probabil a procedat corect, am spus. Avea prea multe erori.

— Da, presupun că avea, a spus Vidar. Dar editorii ar fi trebuit să-l ajute. La urma urmei, era un om bolnav. Nu putea să facă distincția între propriile fantezii, așteptările lui nerealiste și realitate.

— Deci tu ești de părere că el a crezut în ce-a scris?

— A, da, fără îndoială. E un om bun. Dar are ceva de mitoman în el. Până la urmă, ajunge să-și creadă propriile născociri.

— Și cum a reacționat?

— Nu știu. Nu e tocmai primul lucru de întrebat când vorbești acum cu Arne.

— Înțeleg, am spus și am zâmbit.

Am luat ultima înghițitură de *folkøl*, berea de zi cu zi a suedezilor, slab alcoolică, am terminat de mâncat chiflele și m-am lăsat pe spate în scaun. Nici nu se punea problema să ajut la spălat vasele sau ceva similar, știam foarte bine, așa că nu m-am mai deranjat să-mi ofer serviciile.

— Mergem la o plimbare? a întrebat Linda uitându-se la mine. Poate așa Vanja o să adoarmă.

— Sigur, am spus.

— Poate rămâne și cu mine, s-a oferit Ingrid. Dacă vreți să vă plimbați doar voi.

— Nu, nu. O luăm cu noi. Haide, trol micuț, plecăm, a spus Linda, a luat-o pe Vanja în brațe și s-a dus s-o spele pe mâini și pe gură cât timp eu m-am îmbrăcat și am pregătit căruciorul.

Am luat-o pe drumul care cobora spre apă. Un vânt rece bătea peste câmpuri. Niște ciori sau coțofene țopăiau pe cealaltă parte. Mai sus de ele, printre copaci, niște vaci imense stăteau nemișcate, privind în zare. Unii copaci erau stejari bătrâni, din secolul al XVIII-lea, aș fi spus, sau poate și mai de demult, ce știam eu? În spatele lor se desfășura calea ferată și, de fiecare dată când trecea un tren, un vuiet se năștea și se răspândea peste întreg peisajul. Drumul se sfârșea în fața unei case frumoase de cărămidă. În ea locuia un preot bătrân,

tatăl lui Lars Ohly, liderul Partidului Suedez de Stânga, despre care se spunea că fusese cândva nazist. Habar n-aveam dacă era sau nu adevărat, zvonurile de genul ăsta se răspândeau ușor când era vorba de oameni cunoscuți. Oricum, din când în când, îl zăream pe bătrân șchiopătând în jurul casei, aplecat și cocoșat.

Odată, la Veneția, am văzut un bătrân cu capul atât de înclinat, încât îi stătea orizontal. Gâtul și umerii lui formau un unghi drept. Nu vedea nimic în afară de pământul din fața picioarelor. Venea șchiopătând incredibil de lent, era în Arsenal, lângă o biserică unde un cor făcea repetiții, eu stăteam într-o cafenea și fumam, și n-am mai putut să-mi dezlipesc ochii de el. Era într-o seară la început de decembrie. Nici țipenie de om nu era în apropiere – doar noi doi și cei trei chelneri care stăteau la intrare cu brațele încrucișate. Ceața atârna deasupra acoperișurilor. Caldarâmul și toate zidurile vechi de cărămidă, învăluite de umezeală, străluceau în lumina felinarelor. Bătrânul s-a oprit în fața unei uși, a scos o cheie și cu ea în mână și-a *înclinat* tot corpul pe spate, încât să poată vedea cam pe unde era încuietoarea. A găsit gaura cheii pipăind cu degetele. Din cauza diformității, nici una dintre mișcările corpului nu părea să-i aparțină, sau, mai corect, toată atenția se focaliza în jurul capului nemișcat, îndreptat în jos, care, drept urmare, devenea un soi de piesă centrală, o parte a corpului, deși independentă de el, unde se luau toate deciziile și se hotărau toate mișcările.

A deschis ușa și a intrat. Din spate, aveai impresia că îi lipsește capul. Și apoi, cu o mișcare neașteptat de violentă, pe care aș fi considerat-o imposibilă, a trântit ușa.

A fost sinistru, sinistru.

La câteva sute de metri de noi, din susul dealului venea un break roșu. Zăpada se învârtea în valuri în spatele ei. Ne-am tras la o parte când s-a apropiat. Banchetele fuseseră scoase, iar în portbagajul mare se agitau și lătrau doi câini de culoare albă.

— I-ai văzut? am spus. Arată ca husky. Dar nu pot să fie husky, nu-i așa?

Linda a ridicat din umeri.

— Nu știu, a spus. Dar cred că sunt de la casa de după curbă, îi știi? Cei care latră tot timpul.

— Eu n-am văzut nici un câine acolo când m-am plimbat prin zonă. Dar știu că mi-ai mai spus de ei. Te temeai sau ce?

— Nu știu. Poate, puțin. E o situație foarte neplăcută. Sunt ținuți în lesele alea retractabile și se reped la tine…

Linda locuise multă vreme aici pe vremea când era atât de deprimată încât nu reușea să-și poarte singură de grijă. Nu făcea mare lucru, stătea doar întinsă în casa de oaspeți și se uita toată ziua la televizor. Aproape nu vorbea cu Vidar și mama ei, nu voia nimic, nu

putea face nimic, toată ființa ei ajunsese într-un impas. Nu știam prea clar câtă vreme durase. Aproape că nu vorbea despre asta. Dar observam semnele în multe situații, de exemplu, în grija față de ea pe care o percepeam în privirile și în vocile vecinilor.

Am trecut pe lângă conacul din vale – care nu era mare și ale cărui anexe erau cam dărăpănate –, unde locuia patriarhul bătrân și stafidit. La ferestre se vedea lumină, dar înăuntru nu zăreai chip de om. Pe aleea dintre hambar și casă stăteau trei mașini vechi, una dintre ele, pe butuci. Erau acoperite de zăpadă.

Părea aproape incredibil că stătuserăm odată acolo, la o masă pusă lângă piscină, într-o seară întunecată și caldă de august, îndopându-ne cu crabi. Dar chiar așa fusese. Lampioane care străluceau în întuneric, voci vesele, câte o grămadă bombată de crabi roșii, strălucitori, la fiecare capăt al mesei lungi. Cutii de bere, sticle de *akevitt*, râsete și cântece. Țârâit de greieri, vuietul traficului îndepărtat. Linda mă uimise în seara aceea, mi-am adus aminte, bătuse cu lingurița în pahar, se ridicase și cântase un cântec de petrecere. De două ori. Spusese că întotdeauna făcuse asta aici, așa i se ceruse. Fusese copilul care se dădea în spectacol în fața adulților. În școală, cântase mai mult de un an în *Sunetul muzicii* într-un teatru din Stockholm. Și la petrecerile de acasă, presupuneam. O exhibiționistă, la fel cum fusesem și eu, și la fel de înclinată să-și ascundă această trăsătură.

Și Ingrid făcuse valuri atunci. Când intrase în vorbă cu vecinii, îmbrățișase pe toată lumea, arătase mâncarea pe care o adusese, povestise și râsese, devenise centrul atenției, și toată lumea avusese ceva să-i spună. Când aveau loc evenimente sociale în sat, ea întotdeauna dădea o mână de ajutor la mâncare, iar dacă cineva era bolnav sau avea nevoie de ajutor, se ducea cu bicicleta până la el să-l vadă și să facă tot ce putea.

Petrecerea începuse, toți invitații stăteau aplecați asupra farfuriilor cu crabi – prinși în lacul din josul proprietății – și din când în când își lăsau capul pe spate când dădeau pe gât câte un pahar de *nubbe*, șnapsul suedez. Atmosfera era festivă. Apoi, la un moment dat, se auziseră voci venind dinspre hambar, un bărbat striga la o femeie, atmosfera de la masă se risipise instantaneu, unii priveau, alții încercau să nu se uite, dar toți știau. Era fiul bătrânului care deținea conacul, cunoscut pentru violența sa, pe care acum și-o revărsa asupra fiicei sale adolescente, pentru că fata fumase. Ingrid se ridicase imediat și se îndreptase într-acolo cu pași rapizi și fermi, tremurând din tot corpul de furie reprimată. Se oprise în fața bărbatului, care avea vreo treizeci și cinci de ani, era bine clădit, puternic, cu ochi duri, și îl ocărâse cu atâta vehemență, încât el se făcuse mic în fața ei. După ce încheiase, iar el plecase de la petrecere, Ingrid pusese mâna pe umărul fetei, care stătea în apropiere, plângând, și o condusese la

masă. Imediat ce se așezase la loc, revenise la dispoziția anterioară și reînnodase conversația, râzând și trăgându-i pe ceilalți după ea.

Acum totul era alb și tăcut.

Mai jos de conac, drumul ducea până la cabanele de vacanță. Zăpada nu fusese curățată, nu era nimeni aici în perioada asta a anului.

În timp ce lucram la *En tid for alt*, pe Ingrid o aveam în minte când scriam despre Anna, sora lui Noe. O femeie mai puternică decât toți, o femeie care, la venirea potopului, și-a condus întreaga familie sus pe munte și, când apa i-a ajuns din urmă, i-a dus pe toți tot mai sus, până când n-au mai avut unde merge și și-au pierdut orice speranță. O femeie care nu renunța niciodată și care era în stare să sacrifice totul pentru copiii și nepoții ei.

Era o persoană imposibil de ignorat. Când își făcea apariția, umplea tot spațiul, rămânând în același timp umilă. Putea lăsa impresia că e superficială, și totuși avea în ochi o profunzime care dovedea opusul. Încerca să păstreze distanța, întotdeauna se dădea la o parte, ținea să nu stea în drum, și totuși era persoana cea mai apropiată de noi.

— Crezi că Fredrik și Karin s-au simțit bine ieri? a spus Linda și s-a uitat la mine.

— Da, cred că da. Chiar a fost plăcut.

Undeva în depărtare s-a auzit un vuiet.

— Chiar dacă Fredrik a exagerat strigându-mă Hamsun de atâtea ori, am continuat.

— Glumea doar!

— Am înțeles.

— Te plac foarte mult amândoi.

— Asta, dimpotrivă, n-o înțeleg. Doar nu spun aproape nimic atunci când suntem împreună.

— Ba sigur că spui. Oricum, ești atât de atent, încât nu asta e impresia pe care o lași.

— Hm.

Uneori îmi făceam mustrări de conștiință că eram atât de tăcut și lipsit de inițiativă față de prietenii Lindei, că nu-mi păsa mai mult de ei, ci mă mulțumeam să fiu prezent, din obligație. Pentru mine era o obligație, pentru Linda, asta era viața ei, iar eu nu luam parte la ea. Nu se plânsese niciodată, dar simțeam că și-ar fi dorit să fie altfel.

Vuietul a crescut în intensitate. S-a pornit semnalul sonor de la barieră. Ding ding ding ding! Apoi am zărit o mișcare între copaci. În clipa următoare, trenul a ieșit cu viteză din pădure. Zăpada se ridica în jurul lui ca un nor. A parcurs de-a lungul apei câteva sute de metri – un șir lung de vagoane de marfă de diverse culori, strălucind în albul și griul din jur – și a dispărut în spatele pădurii de pe cealaltă parte.

— Vanja ar fi trebuit să vadă asta! am spus.

Însă Vanja dormea și nu vedea nimic în jur. Fața îi era aproape scufundată în gluga ca de călău care îi înconjura gâtul asemenea unui guler și, deasupra ei, în căciula roșie de poliester cu căptușeală albă și clapete groase. Purta fular și o salopetă roșie căptușită, cu pulover și pantaloni de lână pe dedesubt.

— Fredrik a fost atât de drăguț când am fost bolnavă! a spus Linda. Obișnuia să vină în salon și să mă ia. Apoi mergeam la cinema. Nu spuneam prea multe. Însă doar faptul că mă scotea din spital era un ajutor enorm. Și faptul că avea grijă de mine în felul ăsta.

— Toți prietenii tăi au făcut probabil asta, nu?

— Da, fiecare în felul său. Și avea ceva de-a face cu… Mă obișnuisem să fiu întotdeauna de cealaltă parte, întotdeauna fusesem eu cea care ajuta, cea care înțelegea, cea care oferea… Nu necondiționat, desigur, dar destul de mult. Fratelui meu, în tinerețe, tatălui, uneori chiar și mamei. Și apoi totul s-a inversat; când m-am îmbolnăvit, eu eram cea care primea. Trebuia să primesc. Partea ciudată e… Da, singurele clipe de libertate, când mi-am urmat întru totul voința, au fost când eram maniacă. Dar libertatea aceea a fost atât de mare, încât n-am putut să-i fac față. Mă durea. Era însă și ceva bun în ea. Să fiu, în sfârșit, liberă. Numai că nu se putea. Nu în felul acela.

— Nu, am spus.

— La ce te gândești?

— La două lucruri, de fapt. Primul n-are nimic de-a face cu tine. Ci cu ce ai spus despre faptul că a trebuit să primești. Îmi dau seama că, dacă aș fi ajuns în situația ta, n-aș fi acceptat nimic. N-aș fi vrut să mă vadă nimeni. Și în nici un caz să mă ajute. Latura asta a mea e atât de puternică, nici n-ai idee. A primi nu e pentru mine. Și nici nu va fi vreodată. Ăsta e un lucru. Al doilea, mă întrebam ce făceai când ai fost maniacă. Din moment ce legi starea asta atât de mult de libertate, vreau să spun. Ce făceai când erai liberă?

— Dacă nu accepți, cum poate ajunge cineva la tine?

— Dar ce te face să crezi că vreau să se poată ajunge la mine?

— Dar nu merge așa.

— Haide, întâi răspunde tu la întrebare!

Pe partea stângă, a apărut locul de sărbătoare. Era o parcelă mică de iarbă, cu niște bănci și o masă lungă în capăt, folosită în general numai la solstițiul de vară, când tot satul se aduna să danseze în jurul stâlpului înalt, decorat cu frunze, din mijloc, să mănânce prăjitură, să bea cafea și să participe la un joc de cultură generală, a cărui ceremonie de premiere închidea partea formală a serii. În vara aceea, participasem și eu pentru prima oară și așteptasem din reflex să dea cineva foc stâlpului. Doar nu se putea sărbători solstițiul de vară fără foc! Linda a râs când i-am spus. Nu, nu erau nici un foc, nici o magie,

doar copii dansând pe cântecul *Små grodorna* („Broscuțele“) în jurul enormului falus și consumând băuturi acidulate, cum făcea toată lumea în satele suedeze în noaptea aceea.

Stâlpul se afla încă acolo. Frunzele erau veștejite și brun-roșcate, cu fâșii albe de zăpadă.

— Nu era atât de mult ce făceam, cât felul cum mă simțeam, a spus Linda. Sentimentul că orice era posibil. Că nu existau obstacole. Aș fi putut fi președintele SUA, i-am spus odată mamei, și partea cea mai proastă e că vorbeam serios. Când ieșeam, latura socială nu era un obstacol, ci, dimpotrivă, o arenă, un spațiu deschis unde puteam să declanșez întâmplări, fiind întru totul eu însămi. Toate impulsurile mele erau valide, nu exista nici cel mai mic strop de autocritică, simțeam că totul se poate, nu-i așa, și ideea era că orice *devenea adevărat*. Înțelegi? Totul *era cu adevărat posibil*. Dar nu aveam nici pic de astâmpăr, desigur, niciodată nu se întâmplau destule, aveam o foame după mai mult, și nu trebuia să se termine, nu avea voie să se termine, fiindcă sigur intuiam pe alocuri că se va termina – călătoria aceasta în care mă aflam –, că se va termina cu o cădere. O cădere într-o inerție absolută. Cel mai mare coșmar posibil.

— Sună îngrozitor.

— Așa și era. Dar nu era numai îngrozitor. E într-adevăr fantastic să te simți atât de puternic. Atât de sigur. Și, într-un fel, e *și* adevărat. Cu alte cuvinte, puterea aceasta există în mine. Dar știi ce vreau să spun.

— De fapt, nu știu, am mărturisit. Niciodată n-am ajuns atât de departe. Cunosc senzația, cred, am simțit-o odată, dar, la naiba, a fost în timp ce scriam, în timp ce stăteam tăcut în fața unei mese. E cu totul altceva.

— Nu cred. Cred că ai fost maniacal. Nu mâncai, nu dormeai, erai atât de fericit, că nu știai ce să faci cu tine însuți. Și totuși ai o graniță pe undeva, un fel de siguranță înăuntrul tău, iar asta înseamnă în mare măsură să nu treci dincolo de ce poți tolera, de fapt – și ceea ce poți tu tolera nu e deloc puțin. Dacă faci suficient de multă vreme lucruri pe care nu le tolerezi, consecințele vor fi majore. Și plătești pentru ele. Nu e gratis.

Ajunseserăm la drumul care mergea de-a lungul apei și intra în pădure. Vântul dezvelise porțiuni mari de gheață. În unele locuri, era lucioasă ca sticla și reflecta aidoma unei oglinzi cerul întunecat, în altele, era cenușie, verzuie și grunjoasă, ca noroiul înghețat. Acum, că trenul trecuse și semnalul barierei încetase, în pădure era o liniște aproape deplină. Se auzeau doar foșnete și trosnituri când ramurile alunecau sau se loveau una de alta. Scârțâitul roților de la cărucior, pașii noștri tremurați.

— Unul dintre lucrurile care îmi fuseseră spuse la spital a devenit important pentru mine, a continuat Linda. Era o chestiune simplă. Mi

s-a spus că trebuia să încerc să nu uit că, de fapt, nu-mi plăcea deloc să am atacuri maniacale. Că eram profund deprimată. Și simpla idee că exista ceva în mine, ceva autentic, m-a ajutat să reflectez. Căci despre asta e vorba în primul rând, despre faptul că pierzi din vedere cine ești. Cine ești în realitate. Și cred că ăsta a fost cel mai important motiv pentru care am ajuns atât de departe. Nu trăisem niciodată, de fapt. Nu conform cu ceea ce exista înăuntrul meu. Ci numai în funcție de exterior. Și lucrurile merseseră bine multă vreme, împinsesem limita tot mai departe înăuntru, și apoi, în cele din urmă, n-am putut merge mai departe. Totul s-a oprit. Linda s-a uitat la mine. Mi se pare că am fost destul de lipsită de considerație față de alții în perioada aceea. Sau aveam un soi de brutalitate în mine. Ca și cum aș fi fost complet ruptă de ceilalți, dacă înțelegi ce vreau să spun.

— Cred că așa e, am spus. Când te-am întâlnit prima dată, aveai un cu totul alt aer decât cel de acum. Brutal, într-adevăr. Atrăgătoare și periculoasă, așa te-am perceput. Acum nu te mai percep așa.

— Eram în cădere. Chiar în săptămânile acelea s-a întâmplat, am început să mă prăbușesc. Mă bucur atât de mult că n-am fost împreună atunci! N-ar fi ținut niciodată. N-avea cum să meargă.

— Nu, cu siguranță nu. Dar trebuie să spun că am fost puțin surprins când am descoperit cât de romantică ești de fapt. Și cât de aproape vrei să-i ai pe cei din jurul tău. Cât de important e lucrul ăsta pentru tine.

Am mers o vreme în tăcere.

— Ai fi preferat să fii cu mine așa cum eram atunci?

— Nu.

Am zâmbit. A zâmbit și ea. În jurul nostru era liniște deplină, în afară de câte un murmur prin pădure, la trecerea vântului. Era așa plăcut să te plimbi aici! Abia acum, după mult timp, simțeam puțină pace în suflet. Chiar dacă zăpada acoperea totul, iar albul este o culoare ușoară, nu luminozitatea domina spațiul, deoarece din zăpadă, care reflectă cu atâta sensibilitate lumina cerului și întotdeauna scânteiază, oricât ar fi de întunecată, răsăreau trunchiuri de copaci, noduroase și negre, și deasupra lor atârnau crengi, negre și ele, împletindu-se în nenumărate moduri. Versanții munților erau negri, cioturile și rămășițele copacilor doborâți erau negre, solul pădurii era negru dedesubtul bolții de molizi uriași.

Albeața aceasta moale și întunecimea căscată ca o peșteră erau perfect liniștite, complet nemișcate, și n-aveai cum să nu te gândești cât de mult din natura înconjurătoare era mort, ce parte mică din ea era, de fapt, vie, și cât spațiu ocupa acest viu înăuntrul nostru. De aceea mi-aș fi dorit să știu să pictez, să am talent, pentru că asta numai prin pictură se putea exprima. Stendhal scria că muzica este cea mai înaltă formă de artă și că toate celelalte forme aspiră de fapt

să devină muzică. Era, desigur, o idee platonică, toate celelalte forme de artă înfățișează altceva, muzica este singura care e ceva în sine, e absolut incomparabilă. Dar eu voiam să fiu mai aproape de realitate, prin care înțelegeam realitatea concretă, fizică, și, pentru mine, vizualul avea întotdeauna prioritate, și când scriam și citeam, mă interesa ce se afla în spatele literelor. Când eram afară și mă plimbam, ca acum, priveliștea nu-mi oferea nimic. Zăpada era zăpadă, copacii, copaci. Abia când vedeam o imagine a zăpezii sau a copacilor, acestea dobândeau sens. Monet avea un ochi excepțional de bun pentru luminozitatea zăpezii, la fel ca Thaulow, poate pictorul norvegian cel mai bun ca tehnică din toate timpurile, era o încântare să le privești tablourile, îți dădeau senzația unei prezențe copleșitoare, făcând ca valoarea obiectului care o generase să crească în mod radical: o cabană dărăpănată la marginea unui râu sau un ponton dintr-o stațiune deveneau dintr-odată de neprețuit, încărcate de impresia că se aflau aici, împreună cu noi, în clipa aceasta intensă, și că în curând noi aveam să murim și să le lăsăm în pace, dar, când era vorba de zăpadă, părea să devină vizibilă cealaltă față a acestei venerări a momentului, căci a da un suflet zăpezii și luminii ei lăsa în mod evident ceva pe din afară, și anume neînsufletirea, golul, caracterul neutru și lipsit de orice încărcătură, de fapt, primele trăsături care te frapau atunci când intrai iarna în pădure, și în această imagine, care era a permanenței și a morții, momentul nu se putea afirma. Caspar David Friedrich știa asta, dar el nu asta picta, ci doar ideea de moarte și de permanență. Și aici se putea vedea problema tuturor reprezentărilor, desigur, pentru că nici un ochi nu este pur, nici o privire nu este goală, nimic nu e văzut așa cum este în sine. Iar în întâlnirea dintre ochi și realitate se ivea întrebarea despre sensul artei în general. Da, bun, vedeam pădurea de aici, mă plimbam prin ea și mă gândeam la ea. Dar tot sensul pe care îl extrăgeam din ea venea din interiorul meu, eu îl încărcam cu ceva al meu. Dacă realitatea ar fi avut vreun înțeles dincolo de asta, el nu se putea revela prin privire, ci prin acțiune, adică utilizare. Copacii trebuiau tăiați, casele – construite, focurile – aprinse, animalele – vânate, nu de plăcere, ci pentru că de asta ar fi depins viața mea. Atunci pădurea devenea semnificativă, atât de semnificativă, încât nu mai voiam s-o văd.

De după curbă, poate la douăzeci de metri în fața noastră, venea un om îmbrăcat într-un hanorac roșu. Avea câte un băț de schi în fiecare mână. Era Arne.

— Salut, voi erați! a spus când a ajuns la câțiva metri de noi.

— Bună, Arne! Nu ne-am văzut de mult, i-a răspuns Linda.

El s-a oprit în dreptul nostru și a aruncat o privire în cărucior. Nu părea tocmai strivit de scandalul cu cartea.

— Ce mare a crescut! a spus. Cât are acum?

— A făcut un an acum două săptămâni, a zis Linda.

— Serios? Da, timpul trece repede, a spus el și mi-a întâlnit privirea.

Unul dintre ochi îi era rigid și umed. În ultimii ani fusese chinuit de toate bolile din lume, avusese o tumoare pe creier, și, după ce îi fusese extirpată, nu se mai putuse dezobișnui de gustul de morfină, așa că trebuise să facă o vreme o cură de dezintoxicare. Când aceasta se terminase, suferise un atac cerebral. Iar de curând tocmai avusese pneumonie, nu-i așa?

Dar, chiar dacă arăta tot mai neîngrijit și mai răvășit de fiecare dată când îl vedeam, chiar dacă umbla cu tot mai mare dificultate și mișcările îi erau tot mai lente, nu părea deloc mai slab, nu-i lipsea energia, înăuntrul lui ardea pofta de viață, mergea înainte, cu toate infirmitățile lui, și încă sfida ceea ce se spunea cu vreo doi ani în urmă, că nu mai avea mult de trăit. Aproape oricine ar fi trecut prin ce trecuse el ar fi fost de mult la doi metri sub pământ.

— Cartea ta va fi tradusă în suedeză, așa mi-a zis Vidar.

— Da, am confirmat.

— Când? Chiar n-aș vrea s-o ratez.

— Mi s-a spus că la toamnă, dar probabil va fi abia toamna viitoare.

— Atunci am s-aștept.

Câți ani avea? Spre șaptezeci? Era greu de spus, înfățișarea lui n-avea nimic bătrânesc, singurul ochi bun îi sclipea de tinerețe, și, chiar dacă era singura trăsătură facială care o vădea, iar celelalte părți erau ridate și tocite, congestionate și pătate, viața radia din el în alte feluri, cel mai mult în vocea lui entuziastă, silită să fie mai lentă decât i s-ar fi potrivit, dar și în impresia generală pe care o lăsa, în aura lui, care, în mod destul de straniu, părea neobosită, în ciuda întregii rezistențe pe care i-o opunea corpul. Crescuse într-un orfelinat, dar nu se abătuse de la calea cea dreaptă, ca prietenii lui. Jucase fotbal la nivel aproape profesionist, cel puțin dacă îl credeai pe cuvânt, și lucrase mulți ani ca jurnalist pentru *Expressen*. Pe deasupra, publicase mai multe cărți.

Soția lui îi arunca mereu priviri indulgente când îl vedea spunând câte ceva, așa cum fac toate femeile măritate cu băieți. Era asistentă medicală și ajunsese aproape la limita toleranței, fiindcă, pe lângă soțul suferind, mai trebuia să aibă grijă și de copilul lor, căruia tocmai i se născuseră gemeni și care avea nevoie de mult sprijin.

— În regulă, a spus Arne. Mă bucur că te-am văzut, Linda, și pe tine, Karl Ove.

— Și noi la fel, am spus.

Și-a dus mâna la sprânceană și apoi a luat-o din loc, ridicând mult bețele la fiecare pas. Ochiul lui rigid și umed, care privise drept înainte pe toată durata conversației, ar fi putut aparține unui trol sau vreunei creaturi mitologice, și, chiar dacă nu am avut constant imaginea lui în față, senzația pe care mi-o crease a durat toată ziua.

— Nu părea chiar distrus, nu-i așa? am spus când el dispăruse după cotitură și noi porniserăm iar la pas.

— Nu, a spus Linda. Dar nu e niciodată ușor să vezi cum sunt oamenii, de fapt.

Un alt vuiet s-a auzit în depărtare, acum din cealaltă parte. Am ridicat-o pe Vanja cu spatele mai drept, așa cum stătea clipind în cărucior, și am întors-o ca să poată vedea cum, la scurt timp după aceea, trenul a venit în fugă pe lângă noi printre copaci. N-a trecut neobservat; Vanja l-a arătat cu degetul și a strigat în timp ce el gonea prin fața noastră, atât de aproape, încât mi-a aruncat în obraz un strat subțire de zăpadă fină, care s-a topit rapid.

La doar un kilometru mai departe, lângă terasamentul căii ferate, drumul se oprea. Câmpul de pe cealaltă parte a șinelor, unde în timpul verii păștea cai, se întindea alb și neatins ca o față de masă printre copaci. La stânga, către est, era un mănunchi de case, prin spatele lor trecea o cărare, și, dacă o urmai, ajungeai la un conac mare și frumos deținut de fratele politicianului Olof Palme. Într-o seară de vară, eu și Linda ieșiserăm la o plimbare cu bicicleta și ajunseserăm aici, pierduți, împingându-ne bicicletele pe drumul pietruit dintre case, unde era o mică petrecere, cu oameni îmbrăcați în alb care stăteau afară și mâncau, și de unde se vedeau lacul întins și centrul satului Gnesta de dincolo, de pe celălalt mal. Oricâtă grijă avusesem să privesc în altă direcție, imaginea petrecerii mi se întipărise pe retină: oameni care stăteau, în postúri à la Bergman, pe scaunele și la mesele lor albe de grădină, mâncând, între case albe și austere și clădiri de birouri moderne și roșii, în mijlocul peisajului pitoresc, verde și ondulat din sudul Suediei.

Am ridicat-o pe Vanja din cărucior și am luat-o în brațe, în timp ce ne întorceam pe drumul pe care veniserăm.

Când, o jumătate de oră mai târziu, am urcat panta din fața casei, am auzit voci ridicate venind dinăuntru. Prin geamul de la bucătărie, i-am văzut pe Ingrid și pe Vidar stând de o parte și de alta a mesei din sufragerie și strigând unul la celălalt. Presupun că ajunseserăm mai devreme decât se așteptaseră ei, iar zăpada înăbușise zgomotul sosirii noastre. Vocile au încetat abia după ce mi-am bătut de câteva ori cizmele pe scările de la intrare. Linda a luat-o pe Vanja în brațe, iar eu am împins căruciorul în garajul din spatele casei, construit de Vidar în timpul primăverii și verii. Când m-am întors, el stătea în hol și-și îmbrăca salopeta.

— Deci? a spus zâmbind. Ați mers departe?

— Nu. Doar o bucată. E o vreme tare urâtă!

— Da, într-adevăr, a spus el și și-a tras în picioare cizmele înalte de cauciuc maro. Mă duc numai să repar câte ceva.

S-a strecurat pe lângă mine și a urcat încet panta care ducea spre

atelierul lui. În bucătărie, care începea la jumătate de metru de locul unde îmi scosesem hainele, Ingrid o așezase pe Vanja într-un scaun înalt pentru copii, lângă blatul unde ea curăța cartofi. Mi-am lăsat căciula și mănușile pe raftul pentru pălării, mi-am scos cizmele sprijinindu-mă de rama ușii, iar ea a pus în fața Vanjei un castron cu apă și niște linguri de plastic gradate. Asta o putea ține ocupată ore întregi, știam. Mi-am agățat geaca pe un umeraș, am înghesuit-o între toate celelalte jachete, paltoane și haine atârnate și am trecut pe lângă ele.

Ingrid părea supărată. Dar mișcările îi erau calme și sigure, vocea cu care îi vorbea Vanjei suna blând și prietenos.

— Ce avem bun la masă? am întrebat.

— Pulpă de miel, a spus. Cartofi prăjiți. Și sos de vin roșu.

— A, sună bine! am spus. Mielul e preferatul meu.

— Știu.

Ochii ei, enormi în spatele ochelarilor, mă priveau zâmbitori.

Vanja a plesnit cu setul de linguri gradate suprafața apei.

— Ce te mai distrezi tu, Vanja, nu-i așa? am spus și i-am ciufulit părul. M-am uitat la Ingrid. Linda s-a dus să se întindă?

Ingrid a dat din cap. Din alcovul cu paturi, ascuns privirii noastre, dar aflat la cel mult patru metri depărtare, s-a auzit atunci vocea Lindei:

— Sunt aici înăuntru!

Am intrat. Cele două paturi erau poziționate în unghi drept și ocupau aproape tot spațiul din cameră. Linda se întinsese pe cel mai din capăt, cu plapuma ridicată până sub bărbie. Cu toate că draperiile nu fuseseră trase peste geamuri, înăuntru era semiobscuritate, aproape întuneric. Pereții întunecați de lemn nesșlefuit absorbeau toată lumina.

— Brr! a spus ea. Vrei să tragi un pui de somn?

Am scuturat din cap.

— Cred c-o să citesc puțin. Dar tu poți să dormi.

M-am așezat pe marginea patului și am mângâiat-o pe păr. Pe unul dintre pereți erau poze cu copiii și nepoții lui Vidar. Celălalt era acoperit de cărți. Un ceas deșteptător și o poză a fiicei mai mici a lui Vidar stăteau pe pervazul ferestrei. Întotdeauna mă simțeam inconfortabil în dormitoarele altor oameni, vedeam ceva ce nu aș fi vrut să văd – dar aici nu era cazul.

— Te iubesc, a spus Linda.

M-am aplecat și am sărutat-o.

— Somn ușor! i-am urat, m-am ridicat și am ieșit din cameră.

Am scos cărțile pe care le împachetasem, nu m-am încumetat să-l iau pe Dostoievski, era prea greu de asimilat în clipa asta, am luat în schimb o biografie a lui Rimbaud pe care de mult mă gândisem s-o citesc și m-am întins pe bancheta de sub fereastră cu ea în mână. Eram

interesat de relația lui cu Africa. Și, în plus, de timpul în care trăise. Poezia lui nu-mi spunea prea multe, în afară de ce putea să-mi dezvăluie despre caracterul lui neobișnuit, aparte.

În bucătărie, Ingrid stătea de vorbă cu Vanja în timp ce lucra. Se pricepea atât de bine să se ocupe de ea, reușea să transforme și cea mai mare corvoadă într-o aventură palpitantă, în bună măsură fiindcă atunci când erau împreună, își lăsa deoparte nevoile proprii. Totul se învârtea în jurul Vanjei și al experiențelor ei. Și nu dădea impresia că s-ar fi sacrificat, ci părea să se bucure sincer.

Mă îndoiam că exista vreo femeie mai diferită de mama mea decât Ingrid. Și mama își lăsa deoparte propriile nevoi, dar distanța ei față de Vanja și ceea ce făceau împreună era cu mult mai mare, și, în mod evident, experiența aceasta nu-i aducea tot atâta bucurie. Odată când fusesem cu ele la un loc de joacă, privirea ei distantă mă făcuse să mă întreb dacă se plictisea, da, se plictisea, spusese ea, întotdeauna se plictisise, și când eram noi mici.

Ingrid putea atrage atenția oricărui copil dacă voia, ceva din ființa ei înlesnea apariția imediată a unei legături. Avea o aură puternică, nu putea să intre într-o cameră fără să se simtă. Lua locul în stăpânire. Mama mea putea să stea într-o cameră fără să-i bănuiască cineva prezența. Ingrid fusese odată actriță pe cea mai importantă scenă a țării, dusese o viață în stil mare, o viață activă. Mama mea observa, cugeta, citea, scria, reflecta, trăia o viață contemplativă. Lui Ingrid îi plăcea enorm să gătească, mama o făcea pentru că era necesar.

Prin fața ferestrei dormitorului a trecut Vidar, cu capul ușor plecat, în salopeta albastră, pășind atent ca să nu alunece pe cărare. O clipă mai târziu, a apărut în geamul de la sufragerie, în drum spre garaj. În bucătărie, Vanja stătea acum în picioare, sprijinindu-se de bufet, în timp ce Ingrid lua de pe aragaz o oală cu cartofi aburinzi. M-am ridicat și am ieșit în hol, mi-am pus haina, căciula și ghetele, am deschis ușa și m-am așezat pe scaunul de lângă peretele casei, să fumez o țigară. Vidar a ieșit din garaj cu o găleată într-o mână.

— Îmi poți da o mână de ajutor după aceea, ce crezi? a spus. În vreo zece minute?

— Sigur.

A dat din cap, era stabilit, și s-a îndepărtat după colțul casei. M-am uitat spre orizont. Lumina de sub cer devenea mai mată. Întunericul ce se apropia nu se răspândea uniform peste peisaj, zonele deja întunecate îl absorbeau tot mai lacom, de pildă copacii de la marginea pădurii, ale căror trunchiuri și crengi erau acum complet negre. Lumina slabă de februarie ceda fără luptă, fără rezistență, fără să mai poată trezi nici măcar o ultimă pâlpâire, într-un declin lent, imperceptibil, până când totul devenea întuneric și noapte.

M-a cuprins un sentiment neașteptat de fericire.

Erau lumina de pe câmp, fiorul din aer, liniștea dintre copaci. Întunericul care aștepta. O după-amiază de februarie mă pătrundea cu atmosfera ei, trezind amintiri din toate celelalte după-amiezi de februarie pe care le trăisem – sau ecoul lor, pentru că amintirile în sine erau de mult moarte. Era atât de plin și de bogat pentru că toată viața mi se adunase acolo. Părea să taie o secțiune de-a lungul anilor; lumina aceasta precisă se răspândea ca undele concentrice în memoria mea.

Sentimentul de fericire s-a preschimbat într-unul la fel de puternic de amărăciune. Am stins țigara în zăpadă și am aruncat-o înspre butoiul de sub streașină, mi-am spus că trebuia să nu uit să adun mucurile înainte să plecăm și am urcat panta din spatele casei până la Vidar, care stătea în magazia de deasupra pivniței și înșuruba ușița unui congelator.

— Trebuie să-l cărăm până în casă, a spus. E puțin alunecos, dar, dacă avem grijă, ar trebui să ne descurcăm.

Am dat din cap. O cioară a croncănit în spatele nostru. M-am întors, m-am uitat la șirul de copaci de pe cealaltă parte, dar n-am reușit să văd dincotro venise sunetul.

Astăzi, toate mișcările prin zăpadă erau vizibile. Urmele țineau potecile de la ușa din fața casei până la micile dependințe. Restul era alb și neatins.

Vidar a pus și al treilea șurub. Degetele îi erau suple și abile. Făcea toate micile reparații din gospodărie, cu cât mai mici, cu atât mai bine, după toate aparențele. Eu îmi pierdeam răbdarea cu orice lucru pe care nu-l puteam prinde cu toată mâna. Montarea mobilei de la IKEA mă scotea din minți.

Buzele i se depărtară ușor în timp ce lucra. Dinții strâmbi dezgoliți, ochii îngușți și fața triunghiulară care îi sublinia barbișonul îl făceau să semene cu o vulpe.

Găleata pe care o adusese, plină cu nisip, ședea lângă el, roșu-stins pe podeaua gri de beton.

— Voiai să pui nisip pe cărare?

— Da, a spus. Vrei să pui tu?

— Nici o problemă.

Am ridicat găleata, am luat un pumn de nisip și l-am presărat peste urmele de încălțări, coborând spre casă. Ingrid a ieșit pe ușă, mergând cu veșnicii ei pași grăbiți prin zăpadă, îmbrăcată într-o geacă impermeabilă verzuie, descheiată, și s-a îndreptat către pivniță. Chiar și într-o clipă atât de neînsemnată, radia o aură de intensitate. Deci Linda trebuie să se fi trezit, m-am gândit. Doar dacă nu cumva Vanja se culcase cu ea.

Câteva mere încă atârnau în cei doi pomi din josul potecii. Coaja le era zbârcită și plină de pete negre, iar culorile rămase intacte, roșu și verde stins, păreau să se fi impregnat în ea și erau amplificate de contrastul cu crengile negre, desfrunzite din jur. Dacă le priveai pe fundalul câmpului și al pădurii, lipsite de culoare, luceau. Dacă le priveai pe fundalul căsuțelor roșii, culorile erau mate și abia perceptibile.

Ingrid a ieșit din pivniță ținând în mâini două sticle de un litru și jumătate cu apă minerală, iar sub braț trei doze de bere. A lăsat una din sticle jos, în omătul alb, ca să prindă cârligul cu care se închidea ușa, eticheta și capacul erau de un galben intens pe albul zăpezii, a ridicat iar sticla și s-a îndreptat înapoi spre casă cu pași târșâiți. Ajunsesem la magazie și am presărat restul nisipului făcând cale întoarsă. Când am lăsat găleata jos, mi-am amintit brusc cu cine semăna bărbatul pe care îl văzusem în cafenea cu o zi înainte. Cu poetul Tarjei Vesaas! Era leit. Aceeași bărbie pătrată, aceiași ochi blânzi, aceeași chelie. Dar tenul arăta altfel, vizibil rozaliu și fin ca de bebeluș. Era ca și cum craniul lui Vesaas ar fi fost recreat, sau ca și cum, într-unul dintre multele sale capricii, natura ar fi refolosit codul lui, dar cu o altă piele întinsă pe deasupra.

— Așa, a spus Vidar, lăsând șurubelnița pe strungul din spatele său. Hai să ne apucăm! O să-l înclin, și tu îl ridici din celălalt capăt, bine?

— Bine.

Am ridicat de partea mea și am văzut că, atunci când greutatea s-a lăsat către Vidar, corpul a părut să i se încordeze. Aș fi vrut să preiau eu mai mult din povară, pentru că nu era grea, dar, în mod clar, n-aveam cum. Am coborât cu pași mărunți, apoi ne-am răsucit și am urcat, mergând paralel, panta lină către casă, unde mai întâi l-am pus jos în mijlocul podelei, apoi l-am potrivit în colț.

— Mulțumesc, a spus Vidar. Ce bine c-am rezolvat!

Din moment ce nu avea pe nimeni să-l ajute, treburi mărunte de genul acesta mă așteptau deseori pe mine când veneam.

— Cu plăcere, am spus.

El a vârât frigiderul în priză și, imediat, congelatorul a început să

zbârnâie. Mai erau două aparate similare aici, plus două lăzi frigorifice mari. Toate pline cu mâncare. Carne de elan și de cerb, de vițel și de miel. Știucă, biban și somon. Legume și fructe de pădure. Tot soiul de mâncăruri de casă. Nouă o asemenea atitudine față de mâncare și de bani ne era complet străină. Pe lângă faptul că năzuia spre autonomie totală, Ingrid cumpăra cantități enorme de produse la ofertă, își cântărea fiecare bănuț și se mândrea cu asta. Ideea era de a utiliza cu cap orice resursă. Aranjase, de exemplu, cu angajații de la supermarket să primească gratuit fructele pe care ei le-ar fi aruncat și pe care ea le folosea la sirop, sau dulceață, sau prăjituri, sau la orice altceva îi trecea prin cap. Uneori ne spunea cât plătise pentru carnea pe care tocmai o mâncam, ca să sublinieze diferența dintre valoarea mâncării înainte ca ea să-și fi exersat talentele culinare și cea de după. Cu cât mai ieftin, cu atât mai bine. Cu toate astea, nu era sub nici o formă o persoană lacomă; revărsa asupra noastră tot belșugul posibil și imposibil, indiferent de propria ei situație financiară. Era vorba despre altceva, poate mândria și onoarea de gospodină, căci urmase cândva o școală de economie casnică, și, după ce cariera ei de actriță se încheiase, se întorsese în mod evident la viața pe care o dusese înainte.

Prin urmare, camera vibra de bâzâitul congelatoarelor și al lăzilor frigorifice, pivnița era plină de legume, fructe, borcane cu dulceață și conserve, iar noi eram serviți cu mâncare incredibilă de fiecare dată când veneam, în general, feluri care se făceau în țara asta cu una sau două generații în urmă, dar și feluri italienești, franțuzești, asiatice, toate având o trăsătură comună: erau într-un fel sau altul rustice.

În perioada când ne pregăteam s-o botezăm pe Vanja, Ingrid voise să ne ajute la gătit. Evenimentul urma să aibă loc în Jølster, la mama mea, și, cum Ingrid nu cunoștea nici bucătăria, nici magazinele de acolo, propusese să gătească ea acasă și să vină cu mâncarea. Mie ideea mi se păruse complet absurdă, să transporți mâncare mai mult de o mie de kilometri pentru un grup care nu era prea mare, dar ea insistase, spunând că așa era cel mai ușor, prin urmare, așa rămăsese. Drept consecință, în anul dinainte, la sfârșit de mai, când ajunseseră la aeroportul Bringelandsåsen de lângă Førde, Ingrid și Vidar aduseseră cu ei, pe lângă bagajul obișnuit, trei genți frigorifice pline. Urma să avem două sărbătoriri, mai întâi, aniversarea de șaizeci de ani a mamei, într-o vineri, apoi botezul Vanjei, duminică. Eu și Linda sosiserăm cu câteva zile mai devreme, nu fără probleme, pentru că mama renovase sufrageria cu această ocazie și încă nu terminase curățenia, așa că arăta ca un șantier de construcții, lucru care a dezamăgit-o și a înfuriat-o pe Linda. Când a văzut în ce hal era camera, și-a dat seama că avea să-mi ia cel puțin trei zile să mă ocup de ea. I-am înțeles furia, deși nu neapărat și violența, dar n-o puteam

accepta. Am mers la o plimbare cu Vanja, pe deal, și Linda a tot ocărât-o pe mama, nu așa ne fusese prezentată situația; dac-ar fi știut, ea n-ar fi botezat-o niciodată pe Vanja aici, ci acasă, la Stockholm.

— Sissel e lipsită de generozitate, neprimitoare, rece și închisă! striga ea în valea verde, scăldată în soare. Acesta e adevărul. Tu spui că eu nu pot să-mi văd mama așa cum este, că un cadou nu e niciodată un cadou, ci că mă face dependentă de ea, și poate că ai dreptate, poate, dar, *la naiba,* nici tu nu-ți vezi mama așa cum e!

De disperare a început să mă doară stomacul, ca întotdeauna când trebuia să-i contracarez furia – pe care o consideram complet nerezonabilă, aproape smintită – cu argumente raționale și obiective.

Aproape alergam pe drumul din vale în timp ce împingeam căruciorul în care dormea Vanja.

— E botezul fiicei *noastre*! am spus. Bineînțeles că trebuie să punem casa la punct! Mama lucrează, știi foarte bine, spre deosebire de mama ta, de asta n-a reușit să termine renovarea. Nu poate să-și dedice tot timpul nouă și problemelor noastre. Are propria ei viață.

— Ești orb, a spus Linda. Întotdeauna trebuie să lucrezi când venim aici, ea profită de situație, iar noi doi n-avem niciodată timp numai pentru noi.

— Dar suntem mereu singuri! am spus. N-avem altceva decât timp pentru noi. Naiba să mă ia dacă ăsta nu e singurul lucru pe care chiar îl avem!

— Niciodată nu ne lasă în pace, a spus Linda.

— Cum ai zis? Nu ne lasă în pace? Dacă e cineva care să ne lase în pace, ea e aceea. Mama ta e cea care nu ne lasă în pace. Nici măcar un strop, fir-ar al naibii! Îți amintești când s-a născut Vanja? Când spuneai că nu vrei să ai pe nimeni în preajmă în primele zile, că vrei să fim noi singuri cu ea?

Linda n-a răspuns, și-a ațintit doar privirea în față, înfuriată.

— Sigur că mama ar fi vrut să vină. Și Yngve la fel. Dar i-am sunat și le-am spus să nu vină în primele două săptămâni, ci oricând după. Și ce s-a întâmplat? Cine-a apărut la ușă, chemată de tine? Mama ta. Și tu ce-ai zis? „E mama, atât!“ Pe toți dracii! Da, exact asta ai zis. Acel „atât“ spune totul. Tu nici n-o vezi. Ești atât de obișnuită să vină și să te ajute, încât nici nu observi. *Ea* poate să vină, mama mea, nu.

— Dar mama ta n-a venit niciodată s-o vadă pe Vanja. Abia după câteva luni.

— Da, și de ce crezi că n-a venit? Fiindcă așa i-am spus eu!

— Iubirea, Karl Ove, e mai puternică decât orice refuz.

— Ah, Dumnezeule!

Am rămas tăcuți.

— Ieri, de exemplu, a spus Linda. Mama ta a stat cu noi până când ne-am culcat.

— Și?

— Mama mea ar fi făcut așa ceva?

— Nu, ea s-ar fi culcat la ora opt dacă ar fi fost convinsă că așa voiai. Și face orice cât timp suntem acolo, e adevărat. Dar asta nu înseamnă că așa e în firea lucrurilor, ce naiba! Am ajutat-o pe mama cu tot felul de treburi de când am plecat de acasă. Am văruit casa, am tuns iarba și am făcut curățenie. E ceva rău în asta? A-i da o mână de ajutor – acum nici asta nu mai e bine? A? Și, de data asta, nici măcar n-o ajutăm pe ea, ci pe noi! Doar e botezul copilului nostru. Nu pricepi?

— Tu nu pricepi, a răspuns Linda. N-am venit aici ca tu să muncești, iar eu să mă plimb singură cu Vanja. Tocmai de asta am vrut să scăpăm. Iar mama ta nu e atât de nevinovată pe cât crezi, s-a gândit și a calculat totul.

Ah, băga-mi-aș picioarele, m-am gândit în timp ce mergeam pe drum, tăcuți, după ce fusese rostit ultimul cuvânt. Ce porcărie nenorocită! Cum naiba mă lăsasem târât în rahatul ăsta?

Soarele ardea pe cerul albastru și senin de deasupra noastră. Stâncile se înălțau abrupt pe ambele părți ale râului, care, umflat de zăpada topită, curgea năvalnic, spre lacul Jølstravatnet, perfect neted și tăcut printre munți. În vârful unuia strălucea un braț al ghețarului Jostedalsbreen. Aerul era curat și tăios, câmpiile de mai sus și mai jos de noi, verzi și pline de oi sunând din tălăngi, crestele munților, albastre, presărate cu pete întinse de zăpadă albă. Era dureros de frumos. Iar noi ne plimbam aici cu Vanja dormind în cărucior și ne certam din cauză că eu trebuia să-mi irosesc câteva zile ca să aranjez casa mamei.

Iraționalitatea Lindei nu avea margini. Nu exista vreun moment în care să-și spună: nu, acum am mers prea departe.

La ce se gândea?

Ah, știam foarte bine. Fusese complet singură cu Vanja în timpul zilei, de când eu plecam la birou până mă întorceam, se simțise singură și așteptase aceste două săptămâni cu o bucurie violentă. O încânta perspectiva câtorva zile liniștite cu mica ei familie reunită. Pe mine, pe de altă parte, niciodată nu mă încânta nimic altceva decât momentul în care ușa biroului se închidea în spatele meu și rămâneam singur ca să pot lucra. În special acum, când, după șase ani de eșec, reușisem în sfârșit să ajung la ceva și simțeam că lucrurile nu se opreau aici, că urma mai mult. După asta tânjeam, asta îmi umplea gândurile, nu Linda, Vanja și botezul din Jølster, cu care mă descurcam din mers. Dacă era bine, era bine. Dacă nu, nu era, și cu asta basta. Diferența nu prea conta în ochii mei. Ar fi trebuit să pot trata astfel și cearta, dar nu puteam, emoțiile îmi erau prea puternice și mă copleșeau.

A venit și ziua de vineri, stătusem treaz toată noaptea și scrisesem un discurs pentru mama, și eram obosit în timp ce conduceam prin peisajul amețitor de fiorduri, munți, râuri și ferme, până la Loen, în Nordfjord, unde ea închiriase o clădire veche cu aspect de conac, ce-i fusese pusă la dispoziție de asociația națională a asistentelor medicale, căci acolo avea să aibă loc petrecerea. Ceilalți au urcat până la ghețarul Briksdal, eu și Linda am rămas din nou în cameră, cu Vanja, să dormim puțin. Frumusețea peisajului din jurul nostru era măreață și neliniștitoare. Atâta albastru, atâta verde, atâta alb, atâta adâncime și atât spațiu. Nu-l percepusem întotdeauna astfel; înainte, mi-am amintit, peisajul era ceva de la sine înțeles, aproape ordinar, un spațiu ce trebuia parcurs pentru a ajunge dintr-un loc în altul.

Se auzea sunetul unei ape curgătoare. Un tractor trecea peste un câmp din apropiere. Sunetul creștea și scădea în intensitate. Din când în când, răzbăteau voci din fața clădirii. Linda dormea lângă mine, cu Vanja lipită pe pieptul ei. Pentru ea, cearta noastră se încheiase de mult. Doar eu puteam rămâne morocănos și ursuz pentru mai multe săptămâni, doar eu puteam întreține resentimentul timp de mai mulți ani. Dar numai față de ea. Numai cu Linda mă certam, numai ei îi purtam pică. Dacă mama, fratele meu sau prietenii mei ar fi spus ceva ofensator, m-aș fi făcut că plouă, nimic din ce spuneau nu mă afecta, nici nu conta prea mult pentru mine, nu la modul serios. Crezusem că asta făcea parte din viața mea de adult, faptul că reușisem să-mi temperez notele excesive ale caracterului, care la început fusese exploziv, urmând să-mi trăiesc restul vieții în liniște și pace și să rezolv orice problemă de coabitare prin ironie, sarcasm și tăcerea posacă pe care o șlefuisem la perfecțiune după cele trei relații de durată de până atunci. Dar cu Linda mă simțeam de parcă aș fi fost aruncat înapoi în timp, în perioada când sentimentele îmi oscilau de la exaltare la furie sălbatică și la abisurile disperării și tristeții, când trăiam într-o succesiune de momente cruciale de o intensitate atât de feroce, încât viața mi se părea uneori aproape de netrăit, și când nimic nu-mi putea aduce liniștea în afară de cărți, cu locurile și timpurile lor care erau altele și cu oamenii care erau alții, cărțile unde nu eram nimeni și nimeni nu era eu.

Asta se întâmpla pe vremea când eram tânăr și nu aveam opțiuni.

Acum aveam treizeci și cinci de ani și îmi doream cât mai multă liniște și cât mai puțină agitație psihică, ar trebui să-mi pot permite asta, nu? Sau cel puțin să fiu în stare s-o obțin.

Dar nu părea să fie așa.

M-am așezat afară pe o piatră și am fumat o țigară, inspectând discursul pe care îl scrisesem. Sperasem până în ultima clipă că voi scăpa, dar nu aveam scăpare – eu și Yngve deciseserăm să-i compunem fiecare câte un discurs. Detestam așa ceva. Uneori, când

trebuia să citesc în fața unui auditoriu, să dau un interviu sau să particip la vreo discuție publică, eram atât de nervos, încât abia puteam merge. Dar termenul „nervos“ nu reflecta în mod adecvat starea mea, nervozitatea era o fază tranzitorie a nervilor, o aberație minoră, un tremur al spiritului. Ceea ce simțeam eu era dureros și inflexibil. Dar trecea.

M-am ridicat și am luat-o cu pași greoi până la drum, de unde se vedea întreg satul. Câmpurile fertile, verde-umed, dintre versanți, coroana foioaselor ce creșteau în dreptul râului, micul centru al satului, jos pe câmpie, cu cele câteva magazine și străzi de case. Fiordul de alături, albastru-verzui și perfect calm, munții ce se înălțau pe malul opus, cele câteva ferme, sus pe pantă, cu pereții albi și acoperișurile roșietice, cu câmpurile verzi și galbene, toate strălucind în lumina puternică a soarelui care apunea și avea curând să dispară jos, în marea din depărtare. Munții golași de deasupra fermelor, albastru-întunecat, negri pe alocuri, vârfurile albe, cerul senin peste ele, unde primele stele aveau curând să răsară, abia perceptibile la început, ca o scânteiere vagă a culorii, apoi să devină tot mai clare, până când atârnau acolo, strălucind și sclipind în întunericul de deasupra lumii.

Asta era dincolo de puterea noastră de înțelegere. Puteam crede că lumea noastră cuprindea totul, puteam să ne vedem de treburile noastre aici jos, pe plajă, să ne conducem mașinile, să ne sunăm și să vorbim unii cu ceilalți, să ne vizităm, să mâncăm, să bem, să stăm în case și să ne lăsăm captivați de chipurile, părerile și soarta celor care apăreau la televizor, în simbioza aceasta stranie, pe jumătate artificială, în care trăiam, puteam să ne iluzionăm tot mai mult, an după an, în ideea că asta e tot ce există, dar, dacă se întâmpla să ne ridicăm privirea și să ne uităm în sus, singurul sentiment posibil era unul de incomprehensiune și de neputință, pentru că, de fapt, cât era de mică și de comună lumea aceasta în care ne lăsam amăgiți? Desigur, dramele pe care le vedeam erau grandioase, imaginile pe care le asimilam, sublime și uneori și apocaliptice, dar, să fim serioși, noi, sclavii, ce rol jucam în asta?

Nici unul.

Dar stelele lucesc deasupra capetelor noastre, soarele arde, iarba crește, și pământul, da, pământul, înghite orice viață și distruge toate urmele, revarsă viață nouă într-o cascadă de membre și ochi, frunze și unghii, păr și cozi, obraji, blană și măruntaie și le înghite înapoi. Și ce nu înțelegem niciodată cu adevărat – sau nu vrem să înțelegem – e faptul că asta se întâmplă în afara noastră, că noi înșine nu luăm parte la ea, că nu suntem decât ceea ce crește și moare, într-o mișcare la fel de oarbă precum cea a valurilor mării.

Din spatele meu, patru mașini au coborât în vale. Erau oaspeții

mamei mele, adică surorile ei, soții și copiii lor, plus Ingrid și Vidar. Am urcat spre casă, am văzut cât de veseli și de entuziasmați au coborât din mașini, în mod sigur, ghețarul fusese o priveliște fantastică. În următoarea oră aveau să se instaleze în camere, apoi urma să ne adunăm în sufragerie, să mâncăm carne de cerb și să bem vin roșu, să ascultăm discursuri, să bem cafea și coniac, să formăm grupulețe, să povestim și să ne simțim bine, în timp ce seara se preschimba într-o noapte ușoară de vară.

Yngve a fost primul care s-a ridicat. I-a întins mamei cadoul nostru, era un aparat foto, și a ținut un discurs. Eram atât de agitat, încât n-am prins nici o frântură. A încheiat spunând că ea avusese întotdeauna multă încredere în sine ca fotograf, dar că încrederea aceasta fusese nejustificată, din moment ce nu posedase niciodată un aparat foto. De aici și cadoul.

Apoi a venit rândul meu. Nu reușisem să mănânc nimic. Și asta în ciuda faptului că îi cunoșteam foarte bine pe toți cei care mă priveau acum, îi știam de-o viață, iar privirile lor erau întru totul prietenoase. Dar discursul trebuia ținut. Niciodată nu-i spusesem mamei că însemna ceva pentru mine. Niciodată nu-i spusesem că o iubeam sau că țineam la ea. Numai gândul de a spune așa ceva îmi provoca silă și dezgust. Desigur, n-aveam de gând s-o spun nici acum. Dar în ziua aceasta împlinea șaizeci de ani, iar eu, fiul ei, trebuia să-i fac cinste cu câteva cuvinte.

M-am ridicat în picioare. Toată lumea s-a uitat la mine, cei mai mulți zâmbeau. A trebuit să mă concentrez cât am putut pentru ca mâinile în care țineam foile să nu-mi tremure.

— Dragă mamă! am spus și m-am întors către ea.

Mi-a zâmbit încurajatoare.

— Vreau să încep prin a-ți mulțumi, am urmat. Vreau să-ți mulțumesc pentru că ai fost o mamă incredibil de bună. Faptul că ai fost o mamă incredibil de bună e unul dintre lucrurile acelea pe care le știu pur și simplu. Dar, desigur, nu e întotdeauna ușor să spunem în cuvinte ceea ce știm. În cazul acesta e cu deosebire dificil, deoarece calitățile tale nu sunt mereu lesne de observat.

Am înghițit, m-am uitat în jos, la paharul cu apă, m-am hotărât să nu-l ridic, mi-am ridicat capul și m-am uitat în ochii celor care mă priveau țintă.

— Există un film regizat de Frank Capra exact despre asta. Se numește *O viață minunată,* e făcut în 1946. E povestea unui tip dintr-un orășel american, care, la începutul filmului, se află într-o criză profundă și vrea să renunțe la tot ce are. Atunci apare un înger și-i arată cum ar fi fost lumea *fără* el. Abia atunci își dă el seama ce *înseamnă* pentru alții. Nu cred că *tu* ai nevoie de ajutorul unui înger pentru a înțelege cât de importantă ești pentru noi, dar, uneori, poate

că *noi* avem nevoie. Le dai tuturor celor din jurul tău posibilitatea să fie ei înșiși. Acum, poate că asta sună banal, dar nu e așa, dimpotrivă, este o trăsătură foarte rară. Și, uneori, poate fi mai dificil de remarcat. E ușor să-i vezi pe cei care se vâră în față. E ușor să-i vezi pe cei care stabilesc limite. Dar tu nu te înfigi niciodată în față și niciodată nu stabilești limite altora; îi iei așa cum sunt și *te adaptezi*. Și cred că toți cei prezenți aici au simțit asta.

Un murmur s-a răspândit în jurul mesei.

— Când aveam șaisprezece sau șaptesprezece ani, calitatea asta mi se părea extrem de valoroasă. Noi doi locuiam singuri la Tveit, și pentru mine cred că a fost o perioadă dificilă, dar tot timpul am simțit că tu aveai încredere în mine, că te bazai pe mine și, nu în ultimul rând, credeai în mine. M-ai lăsat să învăț din propriile experiențe. În timpul acela sigur că nu-mi dădeam seama că asta făceai, nu cred că aveam o imagine nici a ta, nici a mea. Dar acum am. Și aș vrea să-ți mulțumesc pentru asta.

Spunând acestea, am întâlnit privirea mamei, și vocea mi s-a frânt. Am luat paharul, am înghițit puțină apă, am încercat să zâmbesc, dar nu era tocmai ușor, aveam impresia că se născuse un fel de compasiune față de mine în atmosfera din jurul mesei, și îmi era greu să fac față la așa ceva. Trebuia numai să țin un discurs, nu să dau frâu liber propriului sentimentalism.

— Bun, am spus. Acum ai șaizeci de ani. Faptul că nu plănuiești să te pensionezi, ci, dimpotrivă, tocmai ai absolvit un curs universitar spune multe despre tine: în primul rând, ești o persoană plină de viață, energică și ai multă curiozitate intelectuală; în al doilea rând, nu renunți niciodată. E valabil pentru tine personal, în viața ta, dar face parte și din modul tău de a te raporta la ceilalți: lucrurile trebuie lăsate să se desfășoare. Trebuie să dureze atât cât au nevoie. Când aveam șapte ani și mă pregăteam să intru la școală, nu știam să apreciez asta. Tu m-ai dus cu mașina la școală în prima mea zi, îmi amintesc bine, nu erai sută la sută sigură care era drumul, dar erai convinsă c-o să ne descurcăm. Am ajuns într-o zonă de case. Apoi încă una. Eu stăteam pe banchetă în costumul meu albastru-deschis, cu ghiozdanul în spate, cu părul pieptănat, și ne-am învârtit pe insula Tromøya, în timp ce, în curtea școlii, prietenii mei ascultau toate discursurile. Când, într-un final, am ajuns la școală, totul se terminase. Am o listă nesfârșită de istorii similare pe care le-aș putea povesti, de exemplu, cum ai condus odată destul de multă vreme, total pierdută, la propriu, kilometru după kilometru, printr-o zonă necunoscută, fără să-ți dai seama că nu erai pe drumul către Oslo, până când ai ajuns pe un drum forestier, undeva pe un câmp întunecat. Sunt atât de numeroase întâmplările astea, încât mă voi rezuma la cea mai recentă, când, acum o săptămână, pentru că împlineai șaizeci de ani, ți-ai

invitat colegele la cafea, ele au venit, dar tu ai uitat să cumperi cafea, așa că a trebuit să stați și să beți ceai. Uneori cred că latura aceasta distrată a personalității tale este tocmai premisa necesară pentru a putea fi atât de prezentă în conversațiile noastre și în discuțiile pe care le ai cu alții.

Am fost iar îndeajuns de fraier încât s-o privesc în față. Mama mi-a zâmbit, ochii mi s-au umezit, și apoi – o, nu, nu! – s-a ridicat și a vrut să mă îmbrățișeze.

Ceilalți oaspeți au aplaudat, m-am așezat la loc, plin de dispreț față de mine însumi, fiindcă, deși faptul că emoțiile îmi scăpaseră de sub control a făcut impresie bună și a subliniat ceea ce spusesem, mie mi-era rușine că dădusem dovadă de o asemenea slăbiciune.

Câteva scaune mai încolo, sora cea mare a mamei, Kjellaug, s-a ridicat în picioare, a vorbit despre toamna vieții noastre și a fost întâmpinată cu câteva huiduituri în glumă, dar discursul ei a fost cald și plăcut, și, până la urmă, șaizeci nu e totuna cu patruzeci, nu?

În timpul discursului, a intrat Linda, s-a așezat lângă mine și și-a pus mâna pe brațul meu. Totul în regulă? a șoptit. Am dat din cap. Doarme? am întrebat-o, iar ea a aprobat și a zâmbit. Kjellaug s-a așezat, s-a ridicat următorul vorbitor, și așa a urmat până când au vorbit toți cei din jurul mesei. Cu excepția lui Ingrid și a lui Vidar, desigur, care n-o cunoșteau pe mama deloc. Dar s-au simțit bine, cel puțin Vidar. Îi dispăruse aerul acela bătrânicios, ușor rigid, pe care îl mai căpăta uneori la el acasă, aici s-a comportat minunat, a fost vesel și zâmbitor, obrajii și ochii îi ardeau, avea ceva de spus fiecăruia, era cu adevărat interesat de ceea ce îi povesteau oamenii și răspundea prompt cu o varietate de anecdote, istorioare și argumente. Era mai dificil de spus cum se simțea Ingrid. Părea entuziasmată, râdea tare și azvârlea cu superlative în toate părțile – totul era minunat și extraordinar –, dar asta a fost tot, părea să se fi blocat într-un punct, nu prea reușea să intre în miezul atmosferei, fie pentru că nu putea să rezoneze, nu erau cunoscuții ei, fie pentru că starea ei de spirit era prea exaltată, fie, pur și simplu, din cauza diferenței prea mari față de viața ei de zi cu zi. Văzusem asta de multe ori la oamenii în vârstă: nu făceau prea bine față schimbărilor abrupte, nu le plăcea să fie scoși din mediul lor, dar îi cuprindea în primul rând o stare rigidă și regresivă, lucru care nu caracteriza în general comportamentul lui Ingrid, ea era mai mult opusul, și, în al doilea rând, Ingrid nu era bătrână, cel puțin nu după standardele de azi. Când am venit din nou a doua zi, pentru a pregăti botezul, starea aceasta a ei a persistat, dar, într-un spațiu mai mare, era mai puțin evidentă. Își făcea griji în legătură cu mâncarea, încercase să gătească în seara precedentă cât mai mult și, când a sosit ziua botezului, îi era teamă ca ușa casei să nu fie încuiată, iar ea să nu poată pregăti totul pentru oaspeți și, fiind

singură în bucătărie, să nu găsească instrumentele necesare.

Persoana care oficia botezul era o femeie tânără, am stat în jurul ei lângă cristelniță, Linda i-a ținut capul Vanjei când i-a fost umezit cu apă. Ingrid a plecat la sfârșitul ceremoniei, noi, ceilalți, am rămas. A urmat împărtășania. Jon Olav și familia lui s-au dus și au îngenuncheat în fața altarului. Cine știe de ce, m-am ridicat și eu și i-am urmat. Am îngenuncheat lângă altar, am primit în gură ostia, am băut vinul de împărtășanie, am fost binecuvântat, m-am sculat și m-am dus înapoi, în timp ce ochii mamei, ai lui Kjartan, Yngve și Geir erau ațintiți asupra mea, mai mult sau mai puțin neîncrezători.

De ce făcusem asta?

Devenisem creștin?

Eu, care din adolescența timpurie fusesem un anticreștin înfocat și care, în adâncul meu, eram un materialist, acum, într-o secundă, fără măcar să mă gândesc, mă ridicasem, mersesem printre șirurile de bănci și îngenuncheasem în fața altarului. Pur și simplu din impuls. Și acum, întâlnind aceste priviri, nu aveam nici o apărare, nu puteam spune că sunt *creștin*. Mi-am coborât privirea, ușor rușinat.

Se întâmplaseră multe.

La moartea tatei vorbisem cu un preot, fusese un fel de spovedanie, totul se revărsase din mine, iar el era acolo ca să mă asculte și să-mi ofere consolare. Înmormântarea, ritualul propriu-zis, fusese aproape fizic, ceva de care putusem să mă agăț. Transformase viața tatei, atât de mizerabilă și distructivă la final, într-o viață.

Nu era asta o formă de consolare?

Fusese apoi munca mea din ultimul an. Nu ceea ce scrisesem, ci lucrul spre care înțelesesem treptat că mă îndrept, sacrul. În roman, îl travestisem și-l invocasem deopotrivă, dar fără gravitatea imnică despre care știam că există în tratatele acestea, în textele pe care începusem să le citesc, iar gravitatea aceea, intensitatea nestăpânită din ele, care se afla întotdeauna în apropierea sacrului, unde eu nu fusesem niciodată și nici n-aveam să fiu, dar pe care, totuși, o intuiam, mă făcuse să mă gândesc altfel la Hristos, pentru că era vorba de trup și sânge, de naștere și moarte, iar noi eram legați de asta prin corpul și sângele nostru, prin născuții și morții noștri, în mod constant, continuu, o furtună bântuia prin lumea noastră și bântuise întotdeauna, și singurul loc unde știam că erau formulate lucrurile acestea, extreme și, totodată, cele mai simple, erau scripturile. Și la poeții și artiștii care au abordat teme similare. Trakl, Hölderlin, Rilke. Lectura Vechiului Testament, în special a celei de a treia Cărți a lui Moise, cu prezentarea ei amănunțită a practicilor sacrificiale, și a Noului Testament, mult mai recent și mai aproape de noi, anula timpul și istoria, care era doar un pumn de praf învolburându-se, și ne arăta ceea ce rămăsese întotdeauna neschimbat.

Mă gândisem mult la asta.

Și apoi mai era faptul banal că preoteasa de aici acceptase mai greu s-o boteze pe Vanja pentru că eu și Linda nu eram căsătoriți, eu eram divorțat, iar când ne întrebase de ce credință suntem, iar eu nu putusem spune da, sunt creștin, cred că Iisus a fost fiul lui Dumnezeu – un gând nebunesc pe care niciodată nu l-aș putea lua în serios –, și, în schimb, mă fofilasem cu răspunsul, tradiție, înmormântarea tatei, viața și moartea, ritualul, după aceea mă simțisem ipocrit, de parcă ne botezam fiica pornind de la niște premise false, așa că, la momentul împărtășaniei, probabil am vrut să anulez senzația asta, dar n-am reușit decât să par și mai fals. Nu numai că-mi botezasem fiica fără să fiu creștin, acum mă mai și împărtășeam!

Și totuși, sacrul.

Carnea și sângele.

Tot ce se schimbă și rămâne la fel.

Și, nu în ultimul rând, îl văzusem pe Jon Olav trecând pe lângă mine și îngenunchind acolo. El era un om integru, un om bun, și, într-un fel, mă trăsese și pe mine înspre altar, să îngenunchez: îmi doream atât de mult să fiu integru. Îmi doream atât de mult să fiu bun!

Pe scările bisericii, noi, părinții, copilul și nașii am stat să ne fotografiem. În rochița pe care o purta Vanja fusese botezată și străbunica ei, aici, în Jølster. Veniseră și câțiva dintre frații și surorile bunicii mele materne, printre ei și favoriții Lindei, Alvdis și Anfinn, toate surorile și toți frații mamei, o parte dintre copiii și nepoții lor, plus prietenii Lindei de la Stockholm, Geir și Christina și, desigur, Vidar și Ingrid.

Și, în timp ce stăteam acolo, Ingrid a apărut în fugă, urcând dealul. Teama ei ca nu cumva casa să fie încuiată nu fusese atât de neîndreptățită, pentru că mama, distrată cum era, încuiase într-adevăr ușa. Ingrid a primit cheia și s-a grăbit înapoi. Când am sosit noi, o jumătate de oră mai târziu, era disperată că nu putea găsi un anume fel de mâncare. Dar totul s-a rezolvat cu bine, firește, vremea a fost minunată, am sărbătorit în grădină, de unde aveam vedere spre lacul în apa căruia se reflectau munții, iar mâncarea a fost lăudată de toată lumea. Dar, după ce toți aveau farfuriile pline, și cum Vanja trecea de la unul la altul, încât nu mai era nevoie să stăm cu ochii pe ea, Ingrid n-a mai avut nimic de făcut, și poate că asta s-a dovedit dificil de suportat pentru ea. În orice caz, s-a dus sus în camera ei și a rămas acolo până când i-am simțit lipsa, pe la cinci–cinci și jumătate, când primii oaspeți plecaseră deja. Linda s-a dus s-o găsească. Dormea, și a fost aproape imposibil s-o trezim. Întotdeauna fusese așa, știam. Linda îmi povestise cât de înfricoșător era când dormea dusă și cum era imposibil să vorbești cu ea în primele cinci-zece minute după ce se trezea. Linda avea chiar o teorie, credea că era vorba de somnifere.

Când, până la urmă, Ingrid a ieșit din casă, aproape că s-a împleticit pe pajiște, iar râsul ei era nepotrivit, nu doar prea strident pentru ce se întâmpla în jurul mesei la care se așezase, ci și nesincronizat cu al celorlalți. Mă îngrijora s-o văd astfel, ceva în mod evident nu era în regulă. Nu părea cu adevărat prezentă, era stridentă și surescitată, cu ochii scânteietori și tenul înroșit. Am vorbit cu Linda despre asta după ce toată lumea s-a dus la culcare. Erau pastilele pentru dormit, dar și tot stresul legat de petrecere. Până la urmă, Ingrid făcuse mâncare pentru douăzeci și cinci de oaspeți și o și servise. Și totul îi era nou și neobișnuit.

După împrejurarea aceea i-am întâlnit pe ea și pe Vidar abia aici, și toată agitația și neliniștea lui Ingrid dispăruseră. Iar Vidar revenise la purtările lui.

Stătea acum cu mâinle în șolduri, contemplându-și, pentru o clipă, opera. Sunetul unui tren care se apropia a venit de pe o latură a crestei, s-a estompat, a revenit câteva secunde mai târziu pe cealaltă parte, mai tare și mai plin, în timp ce Linda urca panta spre noi.

— E gata masa! a strigat când ne-a zărit.

A doua zi, dimineață devreme, Vidar ne-a condus la gară. Am ajuns chiar înainte să pornească trenul, așa că eu n-am reușit să-mi cumpăr bilet. Ingrid, care venea cu noi ca să stea cu Vanja în următoarele trei zile, avea abonament, iar Lindei îi rămăsese suficient pe biletul ei ca să plătească drumul înapoi la Stockholm. M-am așezat lângă geam și mi-am scos teancul de ziare, pe care încă nu reușisem să-l citesc. Ingrid se ocupa de Vanja, Linda stătea și se uita pe fereastră. Conductorul a venit la doar câteva stații după ce schimbaserăm trenul la Södertälje. Ingrid i-a arătat abonamentul ei, Linda i-a înmânat biletul, iar eu am căutat în buzunar niște mărunțiș să plătesc. Când omul s-a întors spre mine, Ingrid a spus:

— El s-a urcat la Huddinge.

Ce?

Încerca să trișeze în locul meu?

Ce naiba făcea?

M-am uitat în ochii conductorului.

— Până la Stockholm, am spus. De la Huddinge. Cât face?

N-am putut să-i spun că, de fapt, urcasem la Gnesta. Cum s-ar fi simțit Ingrid? Pe de altă parte, întotdeauna plăteam corect, era o regulă pe care mi-o impusesem; dacă primeam prea mult rest într-un magazin, de exemplu, întotdeauna atrăgeam atenția vânzătoarei. A trișa la tren era ultimul lucru pe care l-aș fi făcut.

Conductorul mi-a înmânat biletul și restul, i-am mulțumit, și el s-a pierdut în mulțimea navetiștilor de dimineață.

Eram furios, dar n-am spus nimic, am continuat să citesc. Când am ajuns la Gara Centrală din Stockholm și am lăsat căruciorul pe peron,

m-am oferit să iau bagajul lui Ingrid cu mine la birou, pentru ca ea să nu trebuiască să-l ducă întâi la noi, apoi iar până la birou, unde obișnuia să locuiască atunci când rămânea peste noapte la noi. S-a bucurat. Le-am salutat în sala cea mare și am ieșit pe lângă liniile expresurilor de aeroport, am luat-o către piața unde era clădirea cu aspect de fortăreață a uniunii sindicale, apoi cu pas grăbit pe Dalagatan, trăgând cu o mână valiza lui Ingrid, iar în cealaltă ținând geanta cu laptopul, și, cinci minute mai târziu, descuiam ușa biroului.

Locul se umpluse deja cu amintiri. Perioada în care scrisesem *En tid for alt* se năpustea asupra mea din toate părțile. Ah, ce fericit fusesem pe atunci!

Am făcut loc pentru bagajul lui Ingrid în bufetul de sub chiuvetă, nu voiam să fiu nevoit să-l văd în timp ce lucram, apoi m-am dus la toaletă să mă ușurez.

Și ce am văzut acolo? Șamponul și balsamul de păr ale lui Ingrid. Și ce era pe fundul sacului de gunoi? Bețișoarele ei de urechi și ața dentară.

Ce NAIBA! am spus cu voce tare, înșfăcând cele două recipiente și aruncându-le la gunoi în bucătărie. Asta e PREA DE TOT! am strigat, am smuls punga din coșul pentru hârtii, m-am aplecat și am cules smocul de păr din gaura de scurgere, era al ei, pentru numele lui Dumnezeu, ăsta era biroul meu, singurul loc care era doar al meu, unde eram complet singur, și chiar și aici a venit ea cu toate catrafusele, chiar și aici trebuia să fiu invadat, m-am gândit, am mototolit părul și l-am îndesat adânc în coșul de gunoi de sub blatul din bucătărie.

Ei, fir-ar al naibii!

Apoi am pornit laptopul și m-am așezat în fața biroului. Am așteptat nerăbdător să se încarce. Pe podea era imaginea lui Iisus cu coroana de spini. Pe peretele din spatele canapelei atârna unul dintre peisajele nocturne ale lui Blake. Deasupra biroului, cele două fotografii ale lui Thomas. Pe peretele din spatele meu, balena disecată și desenele aproape fotografice ale gândacilor din aceeași expediție de secol al XVIII-lea.

Nu puteam scrie aici. Mai exact, nu puteam scrie nimic nou.

Dar nu asta aveam de făcut în săptămâna care tocmai începuse. Sâmbătă dimineață urma să țin o prelegere despre „opera“ mea la Bærum, și la ea urma să lucrez în următoarele trei zile. Era o îndatorire lipsită de sens, dar o acceptasem cu multă vreme în urmă. Solicitarea apăruse chiar în ziua când reieșise că romanul meu fusese propus pentru Premiul pentru Literatură al Consiliului Nordic. Organizatorii îmi scriseseră că era o tradiție ca nominalizatul norvegian să vină și să vorbească despre cartea și despre opera sa, și, pentru că atunci eram cu garda mai jos, acceptasem.

Așa că acum asta era situația.

Doamnelor și domnilor! Mă doare-n cot de voi, mă doare-n cot de cartea pe care am scris-o, că s-ar putea să primesc un premiu, nu-mi doresc decât să scriu în continuare. Deci, ce caut eu aici? Mi-am permis să mă simt flatat, am avut un moment de slăbiciune, am multe astfel de momente, dar acum s-a terminat cu simțitul flatat și cu momentele de slăbiciune. Ca să fie totul limpede și clar, am adus cu mine câteva ziare. Le voi așeza pe podea în fața catedrei și mă voi căca pe ele. M-am ținut câteva zile, ca să-mi susțin cauza cât mai convingător. Deci, să trecem la treabă. Așa. Aaah! Gata. Acum am să mă șterg la fund, și asta a fost tot. Pot da cuvântul următorului nominalizat, Stein Mehren? Mulțumesc.

Am șters textul, m-am dus în chicinetă, am pus apă în ceainic, am râcâit cu o lingură în paharul cu cafea întărită, am desprins câteva bucăți și le-am răsturnat în cană, pe care am umplut-o imediat cu apă fierbinte. Apoi mi-am pus haina și am ieșit pe banca din fața spitalului de vizavi, unde am stat și am fumat trei țigări, una după alta, uitându-mă la oamenii și la mașinile care treceau pe lângă mine. Cerul era de un gri posomorât, aerul, rece și mușcător, zăpada de pe bordură, neagră de atâtea gaze de eșapament.

Mi-am scos mobilul și am făcut mai multe încercări, până când am obținut niște versuri pe care i le-am trimis lui Geir:

Geir, Geir, ești mort deja,
Mădularul nu ți se va mai scula,
Dar nu te speria,
O fiică vei avea
Ce niciodată pe-un bărbat nu îl va refuza.

Apoi am intrat și m-am așezat iar în fața calculatorului. Din cauza repulsiei pe care o simțeam și a faptului că mai erau cinci zile întregi până când trebuia să fiu gata, mi-era dificil, aproape imposibil, de fapt, să mă motivez. Ce-ar fi trebuit să spun? Bla bla bla, *Ute av verden*, bla bla bla, *En tid for alt*, bla bla bla, fericit și mândru.

În buzunarul hainei mi-a țiuit mobilul. L-am scos și am citit mesajul lui Geir.

> *Într-adevăr, am murit într-un accident de mașină, azi-dimineață. Nu știam c-am apărut deja la știri. Îți las ție revistele mele porno, nu mai am nevoie de ele. Sunt mai țeapăn ca niciodată. Frumos epitaf, apropo! Dar cu siguranță poți să scoți ceva mai bun din tine, nu?*

Sigur că pot, i-am răspuns. *Ce zici de ăsta?*

Aici zace Geir, îngropat în pripă,
Conducea Saabul când a derapat pentru o clipă,
Ochii i s-au stins, inima a continuat să-i bată,

Însă n-a fost nimeni să vadă,
Și, chiar dacă pieptu-i era zdrobit,
Nu se putea spune că deja a murit,
Până când, în mormânt, totul s-a întunecat.
Abia atunci a murit bietul, bunul băiat!

Prea amuzant nu era, dar măcar făcea timpul să treacă. Și poate îi trezea lui Geir un zâmbet ieftin, cum stătea el în biroul lui de la universitate. După ce l-am trimis, m-am dus la supermarket și am cumpărat ceva de mâncare. Am mâncat și am dormit o oră pe canapea. Am terminat de citit primul volum din *Frații Karamazov*, l-am început pe al doilea și, când am sfârșit, afară era beznă, iar casa se umpluse de sunetele tipice ale serii. Mă simțeam la fel ca în copilărie, și atunci obișnuiam să zac în pat, citind ore în șir, cu capul oarecum rece, de parcă m-aș fi trezit dintr-un somn, un somn rece, în amurgul care făcea împrejurimile să pară aspre și neprimitoare. Mi-am clătit mâinile cu apă caldă, le-am frecat bine, am oprit calculatorul și l-am pus în geantă, mi-am legat fularul la gât, mi-am tras căciula pe cap, mi-am pus haina și ghetele, am încuiat ușa după mine, mi-am tras mănușile pe mâini și am ieșit în stradă. Abia peste mai bine de o jumătate de oră mă întâlneam cu Geir la Pelikan, așa că aveam destul timp.

Zăpada de pe trotuar era galben-brună, granulară, ca grișul, ceea ce însemna că-ți aluneca sub tălpi. Am luat-o pe Rådmannsgatan spre stația de metrou, la intersecția cu Sveavägen. Era șase și jumătate. Străzile din jurul meu erau pustii, saturate de întunericul acela insesizabil care apare numai în strălucirea luminilor electrice și care aici era reflectat de fiecare fereastră, fiecare felinar, peste zăpadă și asfalt, peste scări și balustrade, peste mașini parcate și biciclete, peste fațade, cornișele geamurilor, semne de circulație și stâlpi de iluminat. Puteam la fel de bine să fi fost altcineva, m-am gândit în timp ce mergeam, nimic din mine nu părea suficient de prețios încât să nu poată fi luat drept altceva. Am trecut pe lângă Drottninggatan, care, la celălalt capăt, era înțesat de oameni negri ca gândacii, am coborât scările de lângă Parcul Observatorului, am parcurs aleea unde, în fața restaurantului chinezesc, era reclama respingătoare care ne îndemna să „gâlgâim“, apoi am intrat în stația subterană. Erau vreo treizeci-patruzeci de oameni pe cele două peroane, majoritatea se întorceau acasă de la muncă, dacă te luai după genții le pe care le purtau. M-am oprit acolo unde era cel mai mult spațiu, am pus geanta cu laptopul pe podea, între picioare, m-am sprijinit cu un umăr de perete, mi-am scos mobilul și l-am sunat pe Yngve.

— Salut!

— Salut, Karl Ove sunt.

— Am văzut.

— M-ai sunat?

— Sâmbătă, da.

— Am vrut să te sun, dar lucrurile s-au cam precipitat. Am avut invitați la cină și pe urmă am uitat.

— Nici o problemă, a spus Yngve. Nu era nimic special.

— A sosit bucătăria?

— Da, de fapt, a venit azi. E chiar aici. Și mi-am cumpărat o mașină nouă.

— Serios?

— A trebuit. Un Citroën XM, nu prea vechi. Înainte era dric.

— Glumești!

— Nu, nu glumesc deloc.

— Ai de gând să conduci un dric?

— A fost modificat, firește. Acum nu mai are loc pentru sicrie. Arată normal.

— Și totuși. Simplul fapt că au fost *cadavre* în el… E cel mai macabru lucru pe care l-am auzit în ultima vreme.

Yngve a pufnit.

— Ești prea sensibil! E o mașină foarte normală. Și mi-am permis-o.

— Da, bine.

A urmat o tăcere.

— Alte vești? am întrebat.

— Nimic special. Tu?

— Nici eu, nimic. Ieri am fost la mama Lindei.

— A!

— Da.

— Și Vanja? A început deja să meargă?

— Face câțiva pași. Dar mai mult cade decât merge, ca să fiu sincer.

Yngve a chicotit la capătul firului.

— Ce fac Tore și Ylva?

— Sunt bine, a spus. Tore ți-a scris o scrisoare, apropo. De la școală. Ai primit-o?

— Nu.

— N-a vrut să-mi spună ce-a scris. O să vezi singur.

— Bine.

Din tunel au apărut farurile unui tren. O adiere ușoară a străbătut platforma. Oamenii s-au apropiat de margine.

— Vine trenul, am spus. Vorbim.

Metroul a frânat lent în fața mea. Mi-am ridicat geanta și am făcut câțiva pași în față.

— OK, a spus Yngve. Ai grijă de tine!

— Și tu.

Ușile s-au deschis, și pasagerii s-au revărsat din vagoane. În timp ce-mi coboram mâna cu telefonul, cineva mi-a împins cotul din spate, și

telefonul mi-a zburat înainte, în mulțimea din dreptul ușii, fără să-mi dau seama exact unde, căci mă întorsesem automat către cel care mă înghiontise.

Unde aterizase?

Nu auzisem nici un sunet care să indice că s-ar fi izbit de podea. Poate se lovise de piciorul cuiva? M-am ghemuit și am inspectat peronul în fața mea. Nici un telefon nicăieri. Oare să-l fi împins cineva cu piciorul mai departe? Nu, aș fi observat, m-am gândit și m-am ridicat, întorcând capul spre cei care se îndreptau către ieșire. Să fi căzut în geanta cuiva? Era o femeie cu o geantă deschisă atârnată de braț. Să fi aterizat în ea? Nu, lucruri de genul ăsta nu se întâmplă.

Sau poate?

Am pășit după ea. Oare puteam s-o bat ușor pe umăr și s-o rog să-mi arate geanta? Am pierdut un telefon, știți, și cred că a aterizat acolo.

Nu, nu puteam.

Din vagon s-a auzit semnalul de închidere a ușilor. Următorul tren sosea abia peste zece minute, eram deja în întârziere, iar mobilul era un model vechi, am apucat să-mi spun înainte să sar înăuntru printre ușile deja pe jumătate închise. Buimăcit, m-am așezat pe un scaun lângă o tânără de douăzeci de ani îmbrăcată în stil gotic, în timp ce luminile din stație clipeau prin vagon și erau apoi brusc înlocuite de beznă.

Cincisprezece minute mai târziu, am coborât la Skanstull, am scos niște bani de la bancomatul de afară, am traversat și am intrat la Pelikan. Era o berărie tradițională, cu bănci și mese de-a lungul pereților, cu scaune și mese înghesuite pe podeaua în carouri alb-negre din centrul sălii, cu lambriuri brune, tablouri pe pereții de deasupra și pe tavan, cu câțiva piloni groși de susținere, placați și ei cu lambriuri brune în jumătatea de jos și înconjurați de bănci, și cu un bar lung și lat în capăt. Chelnerii erau aproape toți bătrâni și purtau haine negre și șorțuri albe. Nu răsuna muzică, dar atmosfera era zgomotoasă, murmurul vocilor și al râsetelor și sunetul tacâmurilor și al paharelor plutea ca un nor peste mese, imperceptibil după ce stăteai o vreme înăuntru, însă frapant și uneori chiar deranjant când deschideai ușa și intrai de pe stradă și când părea de-a dreptul tunător. Printre clienți se numărau și câțiva bețivi care probabil veneau să bea aici încă din anii ’60, câțiva bătrâni care își luau cina aici de obicei, dar asemenea figuri erau pe cale de dispariție, tipurile predominante erau, ca pretutindeni în Södermalm, bărbați și femei din segmentul cultural al clasei mijlocii. Nu erau prea tineri, nici prea bătrâni, nici prea atractivi, nici prea urâți, și nu erau niciodată prea beți. Jurnaliști culturali, cercetători la universitate, studenți la umanioare, angajați ai editurilor, personalul de la radio și televiziune, câte un actor sau scriitor, dar rareori vreo celebritate.

M-am oprit la câțiva metri după ușă și am cercetat clientela cu privirea în timp ce-mi desfăceam fularul de la gât și-mi descheiam haina. Scânteiau pahare, capete chele luceau, străluceau danturi albe. În fața tuturor, berea punea o pată de ocru pe mesele brune. Dar nu l-am văzut pe Geir.

M-am dus la una dintre mesele acoperite cu pânză și m-am așezat cu spatele la perete. Cinci secunde mai târziu, o chelneriță a sosit și mi-a înmânat un meniu gros cu coperte din imitație de piele.

— Suntem două persoane, am spus. Așa că mai aștept până să comand mâncarea. Dar, între timp, puteți să-mi aduceți un Staropramen?

— Desigur, a spus chelnerița, o femeie de aproximativ șaizeci de ani, cu o față mare, cărnoasă și păr castaniu. Blondă sau neagră?

— Blondă, mulțumesc.

Ah, chiar era frumos aici! Stilul acesta tipic de berărie m-a dus cu gândul în altă parte, la vremuri mai clasice, nu pentru că locul ar fi avut vreun aer de muzeu, atmosfera nu avea nimic forțat, oamenii veneau aici să bea bere și să stea de vorbă așa cum o făcuseră încă din anii ’30. Aceasta era una dintre marile virtuți ale Stockholmului, erau atât de multe localuri din epoci diferite care încă funcționau fără să facă mare caz de asta. Palatul Van der Nootska, din secolul al XVII-lea, de exemplu, unde se spune că Bellman s-a îmbătat pentru prima dată, când clădirea avea deja o sută de ani – uneori luam prânzul acolo, prima dată fusesem în ziua de după asasinarea ministrului de Externe Anna Lindh, când atmosfera din oraș era ciudat de discretă și de vigilentă –, apoi restaurantul din secolul al XVIII-lea Den Gyldene Freden din centrul vechi, Tennstopet și Berns Salonger din secolul al XIX-lea, unde se găsea Camera Roșie descrisă de Strindberg, ca să nu mai vorbesc de frumosul bar Gondolen în stil art nouveau, care funcționa, neschimbat din anii ’20, în vârful ascensorului Katarina, cu vedere peste tot orașul, și unde aveai impresia că te afli la bordul unui dirijabil sau poate în salonul unei nave de linie în Atlantic.

Chelnerița a venit ținând în mână o tavă plină de sticle cu bere, a așezat una în grabă pe un suport de bambus, a zâmbit și s-a îndreptat în continuare către numeroasele mese zgomotoase, unde, cam o dată la două secunde, era întâmpinată cu câte un comentariu plin de duh.

Am dus paharul la gură și am simțit spuma atingându-mi buzele și lichidul rece, ușor amar umplându-mi gura – atât de nepregătită pentru gustul acesta, încât m-a străbătut un fior – și alunecându-mi în jos pe gât.

Aaah!

Când îți închipuiai viitorul și invocai o lume în care viața urbană se extinsese pretutindeni și omul își desăvârșise mult dorita simbioză cu mașina, nu luai niciodată în calcul lucrurile simple, de exemplu,

berea, atât de aurie, aromată și tare, făcută din cerealele de pe câmp și hameiul din luncă, sau pâinea, sau sfecla roșie cu gustul ei dulce, dar întunecat, teluric, tot ceea ce oamenii au mâncat și au băut dintotdeauna la mese din lemn, în spatele ferestrelor prin care pătrund raze de soare. Ce făceau oamenii în aceste palate de secol al XVII-lea, cu servitorii lor în livrea, în pantofi cu toc înalt și peruci pudrate puse peste capetele pline de gânduri de secol al XVII-lea, ce altceva făceau dacă nu să bea bere și vin, să mănânce pâine și carne, să se ușureze și să-și golească mațele? Același lucru fusese valabil și în secolele al XVIII-lea, al XIX-lea și al XX-lea. Concepțiile despre natura umană s-au schimbat în mod continuu, teoriile despre lume și natură, la fel, cele mai ciudate idei și credințe au apărut și au dispărut, au fost descoperite lucruri utile și inutile, știința a pătruns tot mai mult în misterele sale, mașinile s-au înmulțit, viteza a crescut, și tot mai multe aspecte ale vechilor moduri de viață au fost abandonate, dar nimeni n-a visat vreodată să renunțe la bere, și nici s-o schimbe. Malț, hamei, apă. Câmp, pajiște, pârâu. Și, în esență, așa se întâmpla cu toate. Eram înrădăcinați în arhaic, nimic esențial din noi, din corpurile sau nevoile noastre nu se schimbase de când primul om văzuse lumina zilei pe undeva prin Africa, cu patruzeci de mii de ani în urmă sau oricât o fi de când există *Homo sapiens*. Dar noi ne închipuiam că altfel stăteau lucrurile, iar forța imaginației noastre era atât de mare, încât nu numai că o credeam, dar ne și dădeam după ea în timp ce stăteam și ne îmbătam în cafenelele și cluburile noastre întunecoase ori în timp ce ne dansam dansurile, care probabil erau cu mult mai stângace decât cele de acum, să spunem, douăzeci și cinci de mii de ani, în lumina vreunui foc, undeva pe coasta mediteraneeană.

Cum putuse să apară ideea că suntem moderni când oamenii sucombau în jurul nostru, atacați de boli împotriva cărora nu existau tratamente? Cine poate fi modern cu o tumoare pe creier? Cum ne puteam considera moderni când știam că toată lumea va zăcea curând și va putrezi undeva în pământ?

Mi-am dus iar paharul la gură și am luat câteva înghițituri adânci.

Ce-mi plăcea să beau! Era de ajuns o jumătate de pahar pentru ca creierul meu să înceapă să cocheteze cu gândul de a merge de data asta până la capăt. Doar să stau și să beau. Dar trebuia să fac asta?

Nu, nu trebuia.

În puținele minute cât stătusem acolo, pe ușă pătrunsese un flux constant de oameni. Cei mai mulți făceau ceea ce făcusem și eu, se opreau la câțiva metri după intrare și studiau clientela în timp ce se dezbrăcau.

La capătul ultimului grup intrat am recunoscut o figură. Da, era Thomas!

I-am făcut semn cu mâna, și el a venit la masa mea.

— Bună Thomas!

— Salut, Karl Ove! a spus, strângându-mi mâna. Nu ne-am văzut de mult!

— Da, așa e. Îți merge bine?

— Destul de bine. Ție?

— Sunt OK.

— Mă întâlnesc cu niște amici, sunt acolo în colț. Vino cu noi, dacă vrei!

— Mulțumesc pentru invitație, dar îl aștept pe Geir.

— A, da! Cred că zicea el, de fapt. Am vorbit ieri. Atunci vin mai târziu să vă salut, dacă e în ordine.

— Desigur, am spus. Ne vedem.

Thomas era unul dintre prietenii lui Geir și cel pe care, incontestabil, îl plăceam cel mai mult. Avea cincizeci și un pic de ani, semăna izbitor cu Lenin, fiecare detaliu se potrivea, de la barbă și chelie până la ochii mongoli, și era fotograf. Scosese trei cărți, prima cu fotografii ale soldaților din marina de coastă, a doua cu boxeri – în mediul acesta îl cunoscuse pe Geir – și ultima, un set de poze cu animale, obiecte, peisaje și oameni peste care plutea o umbră întunecată, poze unde trăsătura cea mai frapantă era pustiul din interiorul și din preajma lor. Era afabil și nepretențios în societate, ca și cum n-aveai nimic de pierdut când stăteai de vorbă cu el, poate pentru că nu-și investea prezența cu cine știe ce prestigiu, fiind totodată sigur de el însuși – sau poate tocmai de aceea. De bunăvoință, asta era senzația pe care o dădea. În munca sa era, dimpotrivă, extrem de riguros și de exigent, întotdeauna în căutarea perfecțiunii, fotografiile sale erau orientate mai degrabă către stilizare decât către improvizație. Cel mai mult îmi plăceau acelea din zona de mijloc: stilizare improvizată, o clipă de hazard imortalizată într-o imagine. Erau geniale. Unele poze cu boxeri îmi aminteau de sculpturile Greciei Antice prin echilibrul corpurilor și prin faptul că erau surprinse în activități în afara arenei, altele conțineau o obscuritate profundă și violență, desigur. Cumpărasem două fotografii de-ale lui în iarnă, cu gând să i le fac cadou lui Yngve, care împlinea patruzeci de ani. Stătusem în laboratorul lui Thomas răsfoind seriile care îi alcătuiau ultima carte, ezitasem multă vreme, dar, într-un final, alesesem două. Când i le dădusem lui Yngve, îmi dădusem seama după fața lui că nu-i prea plăcuseră, așa că-i spusesem că putea să aleagă alte două, iar eu să le păstrez pe primele, care atârnau acum în biroul meu. Erau geniale, dar și sinistre, pentru că emanau un aer funebru, așa că înțelesesem foarte bine de ce Yngve nu le voia în sufragerie, chiar dacă, firește, mă simțisem puțin jignit. Puțin mai mult, de fapt. Când mă dusesem să iau fotografiile pe care Yngve le alesese în sfârșit și bătusem la ușa subsolului din centrul vechi unde se găsea laboratorul

lui Thomas, între ziduri masive de piatră din secolul al XVI-lea, cel care îmi deschisese ușa fusese colegul lui, un bărbat de vreo șaizeci de ani, ciufulit și îmbrăcat oarecum dezordonat. Thomas nu era acolo, dar puteam să intru și să aștept, dacă voiam. Era Anders Petersen, fotograful cu care Thomas împărțea laboratorul, care mi-era cunoscut în primul rând prin fotografia de pe coperta albumului *Rain Dogs* al lui Tom Waits, dar care își făcuse un nume încă din anii ’70, când apăruse *Café Lehmitz*. Lucrările lui erau crude, intime, haotice și extraordinar de aproape de viața reală. S-a așezat pe canapeaua din camera de deasupra laboratoarelor, m-a întrebat dacă voiam niște cafea, nu voiam, și și-a reluat activitatea, frunzărind un teanc de negative. Nu voiam să-i stau în drum sau să par băgăcios, așa că m-am postat în fața unui panou cu fotografii și m-am uitat la ele o vreme, atins totuși de aura lui, care poate s-ar fi dizolvat dacă ar fi fost mai multe persoane în cameră – dar eram numai noi doi, iar eu îi percepeam fiecare mișcare. Radia naivitate, dar nu provenită dintr-o lipsă de experiență, din contră, dădea impresia că trecuse prin multe; avea mai degrabă aerul că toate experiențele erau acolo fără ca el să fi tras concluziile, de parcă nu-l afectaseră, ca să spun așa. Probabil nu astfel stăteau lucrurile, dar aceasta era senzația pe care o aveam când îi întâlneam privirea și când mă uitam la el stând acolo și lucrând. Thomas s-a întors câteva minute mai târziu și a părut bucuros să mă vadă, așa cum, fără îndoială, era cu toată lumea. A luat niște cafea, ne-am așezat pe o canapea de lângă scări, el a scos fotografiile, le-a inspectat minuțios pentru ultima dată, le-a pus în câte o folie de plastic și le-a introdus într-un plic, în timp ce eu i-am înmânat plicul cu bani peste masă, atât de discret, încât nici nu eram sigur că observase. Tranzacțiile private cu numerar mă stânjeneau într-o anumită măsură, echilibrul natural era cumva deranjat sau chiar anulat, fără să-mi pot da seama exact despre ce era vorba. Am pus fotografiile în geantă, am discutat despre una-alta; în afară de Geir, mai aveam o relație în comun, și anume pe Marie, femeia cu care trăia Thomas, era poetă, îi predase Lindei la Biskops-Arnö cu mulți ani în urmă, iar în prezent era un fel de mentor pentru prietena Lindei, Cora. O poetă bună, clasică într-un fel; adevărul și frumusețea nu reprezentau dimensiuni incompatibile în poeziile ei, iar sensul nu era legat numai de limbaj. Tradusese în suedeză câteva piese de Jon Fosse și acum lucra, printre altele, la niște poezii de Steinar Opstad. O întâlnisem numai de vreo două ori, dar mi se păruse o personalitate bogată, caracterul ei avea multe nuanțe și o profunzime spirituală pe care o simțeai intuitiv, fără ca partea nevrotică, companionul constant al sensibilității, să pară prezentă – în orice caz, nu într-un mod deranjant. Dar nu la asta mă gândisem când stătuse în fața mea, pentru că, în ochiul ei drept, pupila părea să se fi desprins și să fi

alunecat în jos, se afla undeva între iris și albul ochiului, iar lucrul acesta era atât de tulburător, încât îmi acaparase complet prima impresie despre ea.

Thomas a spus că aveau să ne invite pe mine și pe Linda la cină într-o seară, eu am spus că ar fi foarte drăguț, m-am ridicat și mi-am luat geanta, s-a ridicat și el, am dat mâna, și, din moment ce nu părea să fi observat plicul cu bani, i-am spus: acolo sunt banii pentru fotografii, a dat din cap și mi-a mulțumit, de parcă îl forțasem să-și exprime recunoștința, apoi, ușor jenat, am urcat scările și am ieșit pe străzile hibernale din centrul vechi.

Trecuseră deja două luni de atunci. Faptul că nu mai sosise nici o invitație nu mă deranjase prea tare; unul dintre primele lucruri pe care le auzisem despre Thomas era că uită totul, întotdeauna. Și eu făceam la fel, așa că nu-i purtam pică.

Când s-a așezat acum la masa din capătul încăperii, arăta ca un bărbat subțire, bine îmbrăcat, purtând o mască de Lenin. Am scos din geantă pachetul galben de tutun Tiedemanns, mi-am rulat o țigară cu vârfurile degetelor, care, din cine știe ce motiv, mi-erau atât de transpirate, încât firicelele de tabac se tot lipeau de ele, am luat câteva înghițituri zdravene de bere, am aprins tutunul și am văzut figura lui Geir trecând pe stradă prin dreptul geamului.

M-a descoperit imediat ce a intrat pe ușă, dar a mai aruncat o privire prin local în timp ce venea spre masă, de parcă ar fi căutat mai multe opțiuni. Asemănător întru câtva cu o vulpe, ai fi putut zice, care caută întotdeauna locuri cu mai multe ieșiri.

— De ce nu răspunzi naibii la telefon? a spus, întinzând mâna și întâlnindu-mi privirea pentru o fracțiune de secundă. M-am ridicat, i-am strâns mâna și m-am așezat la loc.

— Credeam că zisesem șapte, am spus. Acum e trecut de și jumătate.

— Ce crezi că voiam să-ți spun la telefon? Să ai grijă la spațiul dintre tren și peron când cobori?

— Mi-am pierdut telefonul în stația de metrou.

— L-ai pierdut?

— Da, cineva m-a lovit peste braț, și mi-a zburat din mână. De fapt, cred că a aterizat într-o geantă, pentru că nu l-am auzit lovind pământul. Și chiar atunci a trecut pe lângă mine o femeie cu geanta deschisă.

— Ești incredibil! a spus Geir. Și presupun că nu te-ai apucat s-o întrebi dacă ți-l poate returna, nu?

— Nuuuu! În primul rând, tocmai atunci a sosit trenul, în al doilea, nu eram prea sigur că exact asta se întâmplase. Nu poți să oprești o femeie pur și simplu și s-o întrebi dacă te lasă să-i inspectezi poșeta.

— Ai comandat?

Am scuturat din cap. Geir a luat meniul în mână și a privit în jur după chelneriță.

— E cea care stă acolo, lângă coloană, am spus. Ce vrei să comanzi?

— Ce crezi?

— Porc în sos de usturoi, poate?

— Da, poate.

Când îl întâlneam pe Geir, apărea întotdeauna o distanță, de parcă el nu putea asimila faptul că eram prezent, ci, dimpotrivă, încerca să mă țină departe. Nu-mi întâlnea privirea, nu-mi adopta subiectele de conversație, părea să le fenteze îndreptându-și atenția în altă parte, putea fi sarcastic, și întreaga lui ființă radia aroganță. Câteodată asta mă irita, și, când eram iritat, nu spuneam nimic, lucru pe care nu ezita să mi-l reproșeze uneori. „Dumnezeule, ce dificil ești azi!“, „Ai de gând să stai cu privirea-n gol toată seara?“ sau „Zău c-ai fost amuzant în seara asta, Karl Ove!“ Era un fel de răfuială psihologică pe care o purta înăuntrul lui, pentru că, după o vreme, poate o jumătate de oră, poate o oră, poate numai cinci minute, se schimba, lăsa garda jos și părea să se adapteze la situație, să devină atent, respectuos și prezent, râsul, până atunci rece și dur, îi devenea cald și sincer, și transformarea aceasta îi cuprindea și vocea, și ochii. Când vorbeam la telefon, nu era chiar deloc distant, atunci discutam de pe poziții egale din momentul în care ridicam receptorul. Știa despre mine mai mult decât oricine altcineva, în același fel în care, probabil – dar deloc sigur –, și eu știam despre el mai mult decât oricine.

Diferența dintre noi, care s-a diminuat de-a lungul anilor, dar n-a dispărut niciodată complet pentru că n-avea nici o legătură cu opiniile sau cu atitudinile, ci cu trăsăturile de caracter, săpate adânc într-o zonă asupra căreia nu aveam nici o putere, s-a manifestat în toată claritatea ei într-un cadou pe care Geir mi l-a făcut după ce terminasem de scris *En tid for alt*. Era un cuțit, modelul folosit de marina americană, care nu prea putea fi folosit decât ca să omori un om. Nu mi l-a dăruit în glumă, era pur și simplu cel mai grozav obiect pe care și-l putea imagina. Fusesem plăcut impresionat, dar cuțitul, atât de intimidant cu lama lui de oțel lucios, cu tăișul ascuțit și adânc crestat ca să permită sângelui să curgă, a rămas în cutia sa, în spatele câtorva cărți, pe un raft al biroului. E posibil ca Geir să-și fi dat seama cât de străin mi-era acest obiect, deoarece, atunci când *En tid for alt* a apărut câteva luni mai târziu, mi-a dat un alt cadou, o copie a unei ediții de secol al XVIII-lea din *Encyclopaedia Britannica* – absolut fascinantă prin toate subiectele și fenomenele pe care nu le descria, din moment ce nu existau încă –, care, desigur, a fost mai pe placul meu.

Acum a scos o mapă de plastic cu niște foi și mi-a întins-o.

— Sunt numai trei pagini, a spus. Poți să le citești și să vezi dacă e

mai bine?

Am dat din cap, am scos foile din mapă, mi-am stins țigara și am început să citesc. Era începutul eseului pe care îl căutasem când îi parcursesem manuscrisul. Avea la bază conceptul de *Grenzsituationen*, situații-limită, al lui Karl Jaspers. Momente în care viața e trăită la intensitate maximă, în antiteza vieții de zi cu zi, cu alte cuvinte, în proximitatea morții.

— E bun, am spus când am terminat.

— Sigur?

— Categoric.

— Bine, a spus, îndesând hârtiile înapoi în mapa de plastic și punând-o în geanta care stătea pe scaunul de lângă el. Ai să citești mai mult mai târziu.

— Nu mă îndoiesc, am spus.

Și-a tras scaunul mai aproape de masă, și-a pus coatele pe ea și și-a încrucișat brațele. Mi-am mai aprins o țigară.

— Apropo, azi m-a sunat jurnalistul tău, a spus.

— Cine? A, tipul de la *Aftenposten*.

Jurnalistul trebuia să facă un portret și mă întrebase dacă putea sta de vorbă cu câțiva dintre prietenii mei. Îi dădusem numărul lui Tore, care era, în situația asta, un teren necunoscut, pentru că ar fi putut să spună orice despre mine, și pe al lui Geir, care știa ceva mai bine cum stăteau lucrurile în momentul de față.

— Și ce i-ai spus?

— Nimic.

— Nimic? De ce?

— Dar ce-ar fi trebuit să spun? Dacă aș fi spus ceva adevărat despre tine, fie n-ar fi priceput, fie ar fi distorsionat lucrurile complet. Așa că am spus cât mai puține.

— Și la ce-i folosește?

— De unde să știu? Doar tu i-ai dat numărul meu…

— Ca să spui ceva, da. Orice, ți-am spus doar, nu contează ce-o să scrie.

Geir s-a uitat la mine.

— Nu pot să cred că vorbești serios, a spus. De fapt, ba da, am spus un lucru despre tine. Poate cel mai important, de fapt.

— Și anume?

— Că ai standarde morale foarte înalte. Și știi ce mi-a răspuns idiotul? „Toată lumea are.“ Îți dai seama? Tocmai că *nu* toată lumea are. Aproape *nimeni* nu are standarde morale și nici măcar nu știe ce-i aia.

— Cred că pur și simplu el înțelege prin morală altceva decât înțelegi tu.

— Da, dar nu voia decât un subiect de scandal. Câteva poante

despre cât de beat ai fost vreodată și chestii de-astea.

— În fine, am spus. Vom vedea mâine. Nu poate fi *chiar atât* de groaznic. Până la urmă, e *Aftenposten*.

Geir, de cealaltă parte a mesei, a scuturat din cap. Apoi ochii lui au căutat-o pe chelneriță, care a venit îndată.

— *Porc în sos de usturoi, te rog. Și o Staropramen blondă.*

— Eu vreau chiftele, te rog, am spus și am ridicat puțin paharul. Și încă una din asta.

— Imediat, domnilor, a spus chelnerița, și-a pus carnețelul în buzunarul de la piept și s-a dus la bucătărie, în interiorul căreia puteai arunca o privire printre ușile batante care se bălăngăneau întruna.

— Și ce înțelegi *tu* prin standarde morale înalte? am întrebat.

— Ei bine, ești o persoană profund etică, există un fandament etic la baza personalității tale, care este ireductibil. Reacționezi pur fizic la tot ce e nepotrivit, rușinea care te copleșește nu e abstractă sau conceptuală, ci pur fizică, și nu poți scăpa de ea. Nu ești un prefăcut. Dar nici un moralist. Știi că am o predilecție pentru mentalitatea victoriană, sistemul cu scena, unde totul e vizibil, și culisele, unde totul e ascuns. Nu cred că genul ăsta de viață face pe cineva mai fericit, dar înseamnă mai multă viață. Tu ești protestant din cap până-n picioare. Protestantismul e viața interioară, a fi una cu tine însuți. Tu nu poți trăi o viață dublă, chiar dacă ți-ai dori, e ceva de care nu ești în stare. La tine există o relație de unu la unu între viață și morală. Deci, etic vorbind, ești inatacabil. Majoritatea oamenilor sunt niște Peer Gynt, fac tot felul de mici șmecherii în viață, nu-i așa? Tu nu. Tu, tot ce faci, faci cu cea mai mare seriozitate și conștiinciozitate. Ai sărit vreodată peste vreun rând al manuscriselor citite, de exemplu? Ți s-a întâmplat vreodată să nu le citești de la prima la ultima pagină?

— Nu.

— Nu, și asta spune ceva. Tu nu poți trișa. *Nu poți*. Ești un arhi-protestant. Și, după cum am mai susținut, ești un contabil al fericirii. Dacă obții un succes, în general, un lucru pentru care alții și-ar da și viața, nu faci decât să-l însemni pe răboj. Nimic nu te face fericit. Când ești în acord cu tine însuți, și asta se întâmplă aproape tot timpul, ești mult, mult mai disciplinat decât mine. Și știi cum sunt eu cu toată ordinea mea. Există zone necartografiate în mintea ta unde poți pierde controlul, dar, când nu pășești acolo, și la ora actuală nu prea o faci, ești absolut necruțător în moralitatea ta. Ești expus la tentații într-o măsură mult mai mare decât mine sau decât oricine altcineva. Dacă ai fi fost în locul meu, ai fi trăit o viață dublă. Dar tu nu poți face asta. Ești condamnat la o viață simplă. Ha-ha-ha! Nu ești un Peer Gynt, și cred că asta e esența naturii tale. Idealul tău e candoarea, inocența. Și ce e inocența? Eu sunt exact opusul. Baudelaire scrie despre asta, despre Virginia, îți amintești, imaginea

inocenței pure, care, confruntată cu caricatura, aude un râs gros și înțelege că s-a întâmplat ceva dezonorant, dar nu știe ce. Nu știe! Își strânge aripile în jurul ei. Și ajungem înapoi la tabloul lui Caravaggio, știi tu, *Trișorii*, tipul care este păcălit de ceilalți. Acela ești tu. E tot inocență. Și în inocența aceasta, care în cazul tău se găsește și în trecut, fata aceea de treisprezece ani despre care ai scris în *Ute av verden*, și nostalgia ta nebunească după anii ’70… Și Linda are ceva din asta. Cum a fost descrisă, ca un amestec între madame Bovary și Kaspar Hauser[29]?

— Da.

— Kaspar Hauser, el e pagina albă. Acum, eu n-am cunoscut-o niciodată pe fosta ta soție, Tonje, dar am văzut poze cu ea, și, deși nu seamănă cu Linda, avea ceva inocent în înfățișarea ei. Nu neapărat că aș crede-o inocentă, dar așa lasă impresia. Inocența de soiul ăsta e tipică pentru tine. Pe mine nu mă interesează puritatea și inocența. Dar la tine este foarte clară. Ești o persoană profund morală și profund inocentă. Ce e inocența? E ceea ce a rămas neatins de lume, ce nu a fost distrus, e ca apa în care nici o piatră nu a fost aruncată vreodată. Nu că n-ai avea pofte, că n-ai avea dorințe, fiindcă ai, e vorba de faptul că tu păstrezi inocența. Tânjirea ta nebună după frumusețe intră tot aici. Nu din întâmplare ai ales să scrii despre îngeri. Ei sunt puritatea absolută. Nu există puritate mai mare.

— Dar nu în romanul meu. Acolo e vorba de latura lor corporală, fizică.

— Da, și cu toate acestea ei sunt însuși simbolul purității. Și al căderii. Doar că tu i-ai făcut umani, le-ai dat voie să cadă nu în păcat, ci în umanitate.

— Dacă pui problema la modul abstract, într-un fel, ai dreptate. Fata de treisprezece ani era inocența, și ce s-a-ntâmplat cu ea? A trebuit să capete un corp.

— E și ăsta un mod de-a o spune!

— Bine, bine. A trebuit futută, da. Și îngerii au trebuit să devină oameni. Există într-adevăr o legătură. Dar toate astea au loc în subconștient. Foarte profund. Așa că, într-un fel, ceea ce spui nu e tocmai exact. Poate că bat într-acolo, dar fără să fiu conștient de asta. Evident, n-am aflat că scrisesem o carte despre rușine decât atunci când am citit descrierea de pe coperta din spate. Iar la legătura dintre inocență și fata de treisprezece ani m-am gândit abia mult mai târziu.

— Și totuși așa e. Cât se poate de evident și fără nici o îndoială.

— OK. Dar nevăzut pentru mine. Și mă frapează că uiți ceva. Inocența e legată de prostie. Tu vorbești despre prostie, nu-i așa? Despre ignoranță.

— Nu, nici pomeneală, a spus Geir. Inocența și puritatea au devenit un *simbol* al prostiei, dar ăsta e un fenomen recent. Trăim într-o

cultură unde câștigă cel care are mai multă experiență. E maladiv. Toată lumea știe unde duce modernismul, creezi o formă distrugând o alta, într-o regresie infinită, și așa o să continue, și, cât timp se va întâmpla asta, experiența va deține superioritatea. Ceea ce e singular în timpurile noastre, actul pur sau independent, este, după cum știi, renunțarea, nu acceptarea. Acceptarea e prea simplă. Nu obții nimic acceptând. Cam în zona asta te plasez eu pe tine. Aproape sfânt, cu alte cuvinte.

Am zâmbit. Chelnerița a venit cu berea.

— Noroc! am spus.

— Noroc!

Am luat o înghițitură zdravănă, mi-am șters spuma de pe buze cu dosul palmei și am pus berea pe suportul din fața mea. Culoarea deschisă, aurie avea ceva înălțător, mi s-a părut. M-am uitat la Geir.

— Sfânt?

— Da. S-ar putea ca sfinții din credința catolică să fi fost aproape de modul tău de a crede, de a gândi și acționa.

— Nu crezi că mergi puțin prea departe?

— Nu, deloc. Pentru mine, ceea ce faci tu e o mutilare absolută.

— Mutilare a ce?

— A vieții, a posibilităților, a trăirii, a creației. Creația de viață, nu de literatură. Pentru mine, tu trăiești într-un ascetism aproape înspăimântător. Sau, mai degrabă, te bălăcești în ascetism. În opinia mea, e un lucru extrem de neobișnuit. Cu totul anormal. Nu cred că am mai cunoscut pe cineva sau să fi auzit de cineva… În concluzie, așa cum ți-am spus, revin la sfinți și la preoți.

— Încetează!

— Tu m-ai întrebat. Nu există nici un alt aparat conceptual pentru tine. Nu e vorba de o trăsătură exterioară, nu e nici o morală în joc, nici o morală socială, nu de asta e vorba. E vorba de religie. Fără un dumnezeu, totuși, asta e clar. Ești singurul om din câți cunosc care poate să se împărtășească necrezând în Dumnezeu și să nu comită o blasfemie. Singurul din câți cunosc.

— Adică n-a mai făcut-o nimeni din câți cunoști tu?

— Ba da, dar nu cu sufletul pur! Și eu am făcut asta la confirmare. Am făcut-o pentru bani. Apoi am renunțat la Biserică. Și pe ce am cheltuit banii? Păi, mi-am cumpărat un cuțit. Dar nu despre asta vorbeam. Chiar, despre ce vorbeam?

— Despre mine.

— Da, așa e. Ai ceva în comun cu Beckett, de fapt. Nu în felul de a scrie, ci în sfințenie. După cum notează undeva Cioran: „În comparație cu Beckett, sunt o târfă“. Ha-ha-ha! Cred că exact asta e. Ha-ha-ha! Și, apropo, Cioran era socotit un tip absolut incoruptibil. Mă uit la viața ta și mi se pare complet irosită. Cred asta, de fapt, despre toată lumea,

dar viața ta este mult mai irosită pentru că e mai mult material de irosit. Moralitatea ta nu are legătură cu declarațiile fiscale, cum s-a gândit idiotul ăla, ci cu ființa ta. Pur și simplu ființa ta. Și discrepanța enormă dintre mine și tine este cea care ne permite să stăm de vorbă în fiecare zi. *Sympatheia* e conceptul potrivit. Pot simpatiza cu tine în privința sorții tale. Pentru că e o soartă, ea nu poate fi schimbată. Pot doar s-o privesc. Nu se poate face nimic pentru tine. Nimeni nu poate. Îmi pare rău pentru tine, dar nu pot decât să asist la ea ca la o tragedie ce se desfășoară în apropierea mea. O tragedie are loc, după cum știi, când unui om mare i se întâmplă ceva rău. Spre deosebire de comedie, în care unui om rău i se întâmplă lucruri bune.

— De ce tragedie?

— Pentru că îi lipsește atât de mult bucuria. Vieții tale îi lipsește bucuria. Ai resurse incredibile și enorm de mult talent, care totuși se oprește aici, devine artă, dar niciodată altceva. Ești ca Midas. Tot ce atinge se transformă în aur, dar nu-i aduce nici o bucurie. Pe oriunde umblă, totul în jurul lui scânteiază și strălucește. Alții caută întruna și, când găsesc vreo nestemată, o vând ca să obțină viață, splendoare, muzică, dans, plăcere, lux sau cel puțin ceva cordeală, nu-i așa, se aruncă asupra vreunei femei numai ca să uite de propria existență pentru o oră sau două. Ceea ce râvnești tu e inocența, or asta e o problemă fără soluție. Pofta și inocența nu pot fi niciodată compatibile. Sublimul nu mai e sublim când ți-ai băgat scula în el. Ți-a fost atribuit rolul lui Midas, poți avea totul – câți oameni crezi că au șansa asta? Aproape nimeni. Câți ar refuza-o? Și mai puțini. Unul, din câte știu eu. Dacă nici asta nu e o tragedie, atunci nu știu ce mai e. Crezi că jurnalistul tău ar fi avut ce face cu asta?

— Nu.

— Nu. El are cântarul lui cu care cântărește totul. Jurnaliștii aruncă pe toată lumea în aceeași oală. Asta e baza întregului lor sistem. Dar în felul ăsta n-o să se apropie niciodată, nici măcar cu un centimetru, de tine sau de cel care ești tu. Așa că n-ai de ce să-ți bați capul.

— Asta e valabil pentru toată lumea, Geir.

— Hmm, poate da, poate nu. Aici intră în joc și imaginea ta de sine distorsionată și dorința ta de a fi ca toți ceilalți.

— Asta crezi tu! Eu cred că imaginea pe care mi-o pictezi este cea pe care numai tu ai putea-o concepe. Yngve, sau mama, sau oricare dintre rudele ori prietenii mei habar n-ar avea despre ce vorbești.

— Asta nu înseamnă însă că e mai puțin adevărată, nu?

— Nu, nu neapărat, dar îmi aduc aminte de ce a spus mama odată despre tine, că îi consideri măreți pe toți oamenii din apropierea ta pentru că vrei ca viața ta să fie măreață.

— Dar e măreață. Viața e atât de măreață pe cât și-o face fiecare. Eu sunt eroul propriei mele vieți, nu-i așa? Oamenii cunoscuți, oamenii

faimoși, oamenii pe care îi știe toată lumea nu sunt cunoscuți sau faimoși în sine, prin sine, cineva i-a făcut cunoscuți, cineva a scris despre ei, i-a filmat, a vorbit despre ei, i-a analizat, i-a admirat. Așa au devenit celebri pentru alții. Dar, de fapt, totul nu-i decât o punere în scenă. Și pentru asta punerea mea în scenă ar trebui să fie mai puțin adevărată? Nu, dimpotrivă, fiindcă oamenii pe care îi cunosc sunt în aceeași încăpere cu mine, îi pot atinge, îi pot privi în ochi când vorbim, ne întâlnim aici și acum, în timp ce, bineînțeles, cu toți cei ale căror nume se învârt întruna în jurul nostru nu facem asta. Eu sunt omul din subterană, tu ești Icar.

Chelnerița a venit spre noi cu mâncarea. Pe farfuria pe care a așezat-o în fața lui Geir, o bucată de carne de porc se ivea ca o insulă într-o mare albă de sos de ceapă. Pe a mea era o grămadă întunecată de chiftele lângă un piure de mazăre verde intens și marmeladă de merișoare, totul într-un sos gros bejuliu de smântână. Cartofii erau serviți separat.

— Mulțumesc, am spus, uitându-mă la chelneriță. Aș mai vrea una, te rog.

— O Staro, da, a spus ea și s-a uitat la Geir.

El și-a așezat șervetul peste coapse și a scuturat din cap.

— Mai stau puțin, mulțumesc.

Am băut ultima înghițitură din pahar și mi-am pus trei cartofi pe farfurie.

— N-a fost un compliment, dacă asta ai crezut, a spus Geir.

— Ce anume? am întrebat.

— Chestia cu sfințenia. Nici un om modern nu vrea să fie sfânt. Ce este o viață de sfânt? Suferință, sacrificiu și moarte. Cine naiba crezi că vrea o viață interioară sublimă fără una exterioară? Oamenii se gândesc numai la ceea ce interioritatea le poate oferi în materie de viață exterioară și succes. Care e viziunea modernă a rugăciunii? Nu există decât un singur fel de rugăciune pentru oamenii moderni, și anume ca expresie a dorinței. Nu te rogi decât dacă îți dorești ceva anume.

— Îmi doresc multe lucruri.

— Da, bineînțeles. Dar ție nu-ți aduc nici o plăcere. A nu te strădui să ai o viață fericită e cel mai provocator lucru pe care îl cunosc. Și, din nou, ăsta nu e un compliment. Chiar deloc. Eu vreau viață. Asta e tot ce contează.

— Discuțiile cu tine sunt ca și cum ai face psihoterapie cu diavolul, am spus, punându-i în față farfuria cu cartofi.

— Dar diavolul pierde întotdeauna, în final, a spus.

— Nu știm, am spus. Încă n-am ajuns la final.

— Ai dreptate. Dar nu există nici un semn că va câștiga. În orice caz, nu din câte văd eu.

— Chiar și când Dumnezeu nu mai e printre noi?

— „Printre noi“ e expresia potrivită. Înainte, nu era aici, era deasupra noastră. Acum l-am internalizat. L-am încorporat.

Am mâncat în liniște câteva minute.

— Deci? a spus Geir. Cum ai petrecut ziua?

— N-a fost propriu-zis o zi, am spus. Am încercat să lucrez la prelegerea aia, știi tu, dar a ieșit o aiureală, așa că am citit, în schimb.

— Presupun că ar fi putut merge mai rău.

— Da, probabil. Dar am observat cât de mult mă enervează toată chestia asta. Oricum, tu n-ai să înțelegi niciodată.

— Ce chestie? a întrebat Geir, punându-și jos paharul.

— În cazul de față, e sentimentul pe care îl am când sunt silit să scriu despre cele două cărți ale mele. Sunt *silit* să pretind că sunt relevante, altfel e imposibil să vorbesc despre ele, și asta e ca și cum te-ai aplauda singur, nu-i așa? Îmi repugnă pentru că trebuie să stau acolo vorbind elogios despre propriile mele cărți, în timp ce ascultătorii sunt într-adevăr *interesați*. De ce? După aceea, vin la mine să-mi spună cât de grozave sunt și ce discuție minunată a fost, iar eu nu vreau să le întâlnesc privirea, nu vreau să-i văd, vreau să scap din iad, pentru că sunt prizonier acolo, înțelegi? Naiba să mă ia dacă există ceva mai groaznic decât să fii lăudat! Georg Johannesen a vorbit despre „abilitatea de a lăuda“. Distincția e însă inutilă, implică faptul că lauda valoroasă *există*, când ea în realitate nu există. Și, cu cât e mai înaltă autoritatea de la care vine, cu atât e mai rău. La început, mă simt jenat, nu am nimic după care să mă ascund, și apoi mă pierd cu firea. Când oamenii încep să mă trateze într-un fel anume. Da, știi la ce mă refer. Sau nu, la dracu', habar n-ai! Tu ești foarte jos în ierarhie! Tu *vrei* să urci, de fapt. Ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha!

— Și totuși, chestia asta despre laudă nu e tocmai adevărată, am continuat. Dacă tu spui despre ceva că e bine, asta contează. Dacă spune Geir, contează. Și Linda, bineînțeles, și Tore, și Espen, și Thure Erik. Toți cei apropiați. Acum vorbeam despre ceilalți. Asupra cărora nu am nici un control. Nu știu ce e… Tot ce știu e că în succes nu se poate avea încredere. Am observat că mă enervez numai vorbind despre el.

— Două lucruri pe care le-ai spus cândva mi-au atras atenția și mi-au dat mult de gândit, a spus Geir și s-a uitat la mine, cu cuțitul și furculița atârnate deasupra farfuriei. Primul a fost când ai povestit despre sinuciderea lui Harry Martinson. Că și-a tăiat burta după ce-a primit Premiul Nobel. Ai spus c-ai înțeles exact motivul.

— Da, dar e evident, am spus. Să primești Nobelul pentru literatură este cea mai mare rușine posibilă pentru un scriitor. Iar premiul lui a fost pus sistematic sub semnul întrebării. Era suedez, membru al

Academiei, era clar că fusese un fel de favoare amicală, că nu-l merita de-adevăratelea. Și, dacă nu-l merita, era o bătaie de joc. Trebuie să fii al naibii de tare ca să treci peste o astfel de batjocură. Și pentru Martinson, cu toate complexele lui de inferioritate, trebuie să fi fost insuportabil. Dacă ăsta a fost motivul. Care era al doilea?

— Hm?

— Ai spus că erau două lucruri care ți-au rămas în cap. Care era al doilea?

— Ah, era Jastrau din romanul „Prăpădul“. Îți amintești?

Am scuturat din cap.

— Ești cel mai bun păstrător de secrete din lume. Uiți totul. Creierul tău e ca un șvaițer fără cașcaval. Ai spus că „Prăpădul“ a fost cea mai înfricoșătoare carte pe care ai citit-o vreodată. Căderea din ea nu era o cădere, ai spus. Pur și simplu Jastrau a renunțat, a renunțat la sine, la tot ce avea ca să bea, iar în carte asta părea o alternativă reală. Adică o alternativă bună. Să abandonezi tot ce ai, să-ți dai drumul, pur și simplu. Ca de pe un pod.

— Acum îmi amintesc. Scrie atât de bine despre cum e să fii beat! Cât de tare poate fi! Și ai senzația că nu e mare pericol. Până atunci nu mă gândisem la latura de lene, de lipsă de voință a căderii. O considerasem un fenomen dramatic, atotdeterminant. Și a fost șocant să mi-o închipui ca pe un proces banal, arbitrar și poate chiar plăcut. Pentru că e, într-adevăr, plăcut. Mahmureala de a doua zi, de exemplu. Gândurile care îți trec prin minte…

— Ha-ha-ha!

— Tu nu ți-ai da drumul niciodată, am spus. Nu-i așa?

— Nu. Tu?

— Nu.

— Ha-ha-ha! Dar aproape toți cei pe care îi cunosc au făcut asta. Stefan bea tot timpul la ferma lui. Bea, prăjește porci întregi și conduce tractorul. Când am fost acasă, vara trecută, Odd Gunnar bea whisky dintr-un pahar de lapte. Vizita mea a fost un pretext să-l umple până la buză. Dar eu n-am băut. Sau Tony. Dar el e dependent de droguri, e puțin altceva.

De la una dintre mesele de pe latura opusă, s-a ridicat o femeie care până atunci stătuse cu spatele la noi, și, când s-a îndreptat către ușa toaletelor, am văzut că era Gilda. În cele câteva secunde cât m-am aflat în raza ei vizuală, mi-am plecat ochii și am studiat masa. Nu că aș fi avut ceva împotriva ei, pur și simplu nu voiam să vorbesc cu ea acum. Fusese una dintre cele mai bune prietene ale Lindei ani în șir, locuiseră împreună o vreme, și la începutul relației petrecuserăm destul de mult timp unul în compania celeilalte. O vreme, avusese mult de-a face cu editura Vertigo, niciodată n-am înțeles prea bine cu ce se ocupa acolo, dar, în orice caz, pe una dintre copertele unei cărți

de-a lor erau fotografii cu ea, o carte de Marchizul de Sade, altfel lucra la librăria Hedengrens câteva zile pe săptămână și de curând înființase o firmă împreună cu o prietenă, care avea de asemenea legături cu literatura. Era imprevizibilă și instabilă, dar nu într-un mod patologic, mai mult dintr-un exces de viață, ceea ce însemna că nu știai niciodată ce urma să spună sau să facă. O anumită parte a Lindei o completa perfect. Modul în care se întâlniseră era tipic. Linda o abordase pe stradă, nu se mai văzuseră niciodată până atunci, dar Lindei i se păruse că Gilda arăta interesant, se dusese la ea și se împrieteniseră. Avea șolduri late, un piept generos, părul închis la culoare și trăsături latine, înfățișarea ei amintea de stereotipul feminin al anilor ’50, și fusese curtată de mai mulți scriitori bine-cunoscuți din Stockholm, dar prin această fațadă răzbătea deseori un aer surprinzător, insolent, ursuz și sălbatic. Cora, natură mai fragilă, spusese odată că-i era teamă de ea. Gilda era împreună cu un student filolog, Kettil, care tocmai își începuse doctoratul. După ce propunerea de teză despre scriitorul homosexual Herman Bang îi fusese refuzată, optase pentru ce dădea bine, ce nu putea fi respins, și anume literatura Holocaustului, temă acceptată, desigur, fără nici o problemă. Ultima dată când ne văzuserăm fusese la o petrecere la ei acasă, el tocmai participase la un seminar ținut în Danemarca unde cunoscuse un norvegian care studia la Bergen. Cum îl chema? îl întrebasem, Jordal, spusese, nu cumva Preben? continuasem eu, ba da, chiar așa, Preben Jordal. Îi explicasem că-mi era prieten, scrisesem împreună la *Vagant*, și că îl apreciam, avea atât inteligență, cât și fler, la care Kettil nu răspunsese nimic, și, din felul în care nu spusese nimic, din ușoara jenă care îl cuprinsese, din dorința bruscă pe care o manifestase de a-mi umple paharul și, deci, de a crea o distanță ca să atenueze nereușita comunicării, conchisesem că Preben probabil nu vorbise despre mine în termeni la fel de admirativi. Apoi îmi trecuse prin minte că îmi criticase ultima carte categoric, și asta de două ori, întâi în *Vagant*, apoi în *Morgenbladet*, și că, probabil, asta trebuie să fi fost tema de discuție acolo în Danemarca. Kettil era jenat pentru că numele meu nu se bucurase de considerație. Adevărat, nu făceam decât să speculez, cu toate astea, eram sigur că nu mă aflam departe de adevăr. Era ciudat că nu-mi amintisem imediat cum mă desființase, dar nu mai ciudat decât conștientizarea a ce se afla dincolo de el: Preben aparținea perioadei Bergen a memoriei mele, acolo era localizat, în timp ce critica lui aparținea perioadei Stockholm, prezentului, și era legată de carte, nu de viața din jurul ei. Ah, mă duruse, fusese ca un pumnal în inimă, sau poate în spate ar fi mai bine spus, din moment ce îl cunoșteam pe Preben. Totuși, nu-l învinovățisem prea tare, mai mult mă afectase faptul că romanul meu nu era infailibil, nu era imun la genul acela de criticism, cu alte

cuvinte, nu era destul de bun, și, totodată, îmi fusese teamă că acesta avea să fie verdictul cărții, că tocmai aceste cuvinte aveau să fie ținute minte.

Dar sigur nu din cauza asta o evitam pe Gilda. Sau…? În cazul meu, incidentele de genul acesta se lăsau ca o umbră asupra tuturor celor implicați. Nu, și totuși de firma ei nu voiam să aud. Era un fel de legătură între edituri și librării, din câte știam. Organizări de evenimente? Festivaluri și alte scamatorii de soiul ăsta…? Orice ar fi fost, nu voiam să aflu.

— A fost o seară plăcută la tine, apropo, a spus Geir.

— Atunci ne-am văzut ultima oară?

— De ce?

— S-a întâmplat acum cinci săptămâni. E ciudat că o menționezi acum.

— A, înțeleg. Am discutat ieri cu Christina despre ea, poate ăsta e motivul. Ne gândeam să vă invităm pe toți, curând.

— Bună idee! am spus. Apropo, Thomas e aici. L-ai văzut? E acolo, în spate.

— A, da? Ai vorbit cu el?

— Puțin. A zis că vine pe la noi mai târziu.

— Tocmai îți citește cartea. Ți-a spus?

Am scuturat din cap.

— Chiar i-a plăcut eseul despre îngeri. Crede că ar fi trebuit să fie mult mai lung. Dar e tipic pentru el să nu-ți spună nimic. Sigur a uitat că tu l-ai scris. Ha-ha-ha! E îngrozitor de uituc.

— Poate e doar adâncit în sine, am spus. Și mie mi se întâmplă la fel. Și, Dumnezeule mare, am numai treizeci și cinci de ani! Îți amintești când am venit aici cu Thure Erik? Am stat și am băut aici toată ziua și toată noaptea. Pe măsură ce orele se scurgeau, a început să-mi vorbească despre viața lui. Mi-a povestit despre copilărie, despre părinți și surori, despre generațiile din familie. În primul rând, e un povestitor de primă mână, în al doilea rând, a spus câteva lucruri de-a dreptul senzaționale. Oricum, deși l-am ascultat foarte atent și chiar mi-am spus că era ceva incredibil, până a doua zi uitasem totul. Rămăsese numai structura narativă. Țineam minte că vorbise despre copilărie, despre tatăl lui și despre familie. Și că fusese senzațional. Dar nu-mi puteam aminti *ce* anume cuprindea acel „senzațional“. Nici o iotă! Era o gaură neagră!

— Erai beat.

— N-are nici o legătură. Îmi aduc aminte că Tonje vorbea întotdeauna despre ceva îngrozitor care se întâmplase în viața ei cu mulți ani în urmă, întotdeauna se întorcea la asta, dar nu voia să-mi spună ce anume era, nu ne cunoșteam suficient de bine, era *marele* secret al vieții ei. Înțelegi? Au trecut doi ani până când, într-un final,

mi-a spus. Fără nici un fel de ajutor din partea alcoolului. Și am fost pe deplin prezent, i-am ascultat atent fiecare cuvânt și apoi am discutat pe larg despre asta. Dar pe urmă, totul mi s-a șters din minte. Câteva luni mai târziu, nu mai rămăsese nici urmă. Nu-mi aduc aminte de nimic. Iar asta m-a pus într-o poziție extrem de problematică, fiindcă era incredibil de dureros pentru ea, era o rană atât de sensibilă, încât m-ar fi părăsit dacă i-aș fi spus că îmi pare rău, dar n-am reținut nimic. Prin urmare, după aceea a trebuit să pretind că știu toată povestea de fiecare dată când abordam subiectul. Și uitarea asta e aplicabilă peste tot. Odată, de exemplu, i-am propus lui Fredrik să public la Damm o carte cu proză scurtă norvegiană, iar în următorul e-mail el a menționat asta, dar fără o referință directă, așa că eu habar n-am avut despre ce vorbea. Uitasem complet. Există autori care mi-au povestit despre ce scriu cu mare pasiune și intensitate, și eu le-am răspuns, am discutat cu ei cu tot atâta vervă, poate o jumătate de oră sau o oră întreagă. Câteva zile mai târziu, zero barat. *Încă* nu știu despre ce-și scrie mama teza de licență. De la un punct încolo, nu mai poți întreba fără să jignești profund, evident, prin urmare, mă prefac. Stau dând din cap și zâmbind, întrebându-mă despre ce naiba era vorba. Pentru mine așa e în toate domeniile vieții. Ai putea crede că nu-mi pasă suficient sau că nu sunt îndeajuns de prezent, dar nu-i adevărat, îmi pasă și sunt prezent. Cu toate astea, puf! și s-a dus. Yngve, dimpotrivă, își amintește totul. Totul! Linda, la fel. Și tu, la fel. În plus, ca lucrurile să fie și mai complicate, există și lucruri care n-au fost spuse niciodată sau nu s-au întâmplat niciodată și de care eu sunt sigur că s-au petrecut. Uite, din nou Thure Erik: îți amintești când l-am întâlnit pe Henrik Hovland la Biskops-Arnö?

— Sigur că-mi amintesc.

— S-a dovedit că se născuse la o fermă foarte aproape de cea unde copilărise Thure Erik. Îi cunoștea bine familia și a vorbit puțin despre tatăl lui Thure Erik. Atunci eu i-am spus că tatăl lui Thure Erik murise. A, da? a spus Henrik Hovland, nu auzise de asta. Dar nici nu mai ținea legătura cu oamenii de acolo. A fost însă evident surprins. N-a avut nici o îndoială că era adevărat. De ce aș spune că tatăl lui Thure Erik era mort dacă n-ar fi fost? Pentru că, de fapt, nu era. Când l-am întâlnit după aceea pe Thure Erik, mi-a vorbit despre tatăl său la prezent, fără vreo ezitare sau angoasă. Era cât se poate de viu. Prin urmare, ce anume mă făcuse să cred că murise? Într-atât încât să-i declar moartea un fapt real? Nu știu. Habar n-am. Dar asta m-a făcut nervos de fiecare dată când l-am întâlnit apoi pe Thure Erik, ce-ar fi fost dacă ar fi dat peste Hovland, Henrik i-ar fi prezentat condoleanțele lui, iar Thure i-ar fi aruncat o privire buimăcită, despre ce vorbea? Păi, tatăl tău, a murit atât de subit, nu-i așa? Tatăl meu, de unde naiba ai auzit asta? Păi, Knausgård mi-a spus. Trăiește? Asta vrei

să spui? Dar Knausgård a spus că… Nici un om pe lumea asta n-ar crede că spusesem așa ceva din greșeală, că într-adevăr crezusem, pentru că de ce aș fi crezut, nimeni n-ar fi putut spune, pe vremea aia nu murise tatăl nici unui alt cunoscut de-al meu, așa că nu era vorba de vreo confuzie. Era pură fantezie, dar eu o luasem drept realitate. Mi s-a întâmplat asta de mai multe ori, dar nu pentru că aș fi mitoman, chiar cred în ce spun. Dumnezeu știe cât de des cred chestii care nu au nici un sens!

— Ce bine pentru tine că sunt monoman și vorbesc tot timpul despre aceleași lucruri! În felul ăsta, îți intră bine în cap și nu poți greși.

— Ești sigur? Când ai vorbit ultima dată cu tatăl tău?

— Ha-ha!

— E un defect. La fel ca vederea proastă. Chestia aia de departe e cumva un om? Sau un copăcel? Au, tocmai m-am lovit de ceva! O masă! Aha, e un restaurant! Trebuie să o ții pe lângă perete până la bar. Hopa! Ceva moale? Un om? Scuze! Mă *cunoști*? A, Knut Arild! Drace! Nu te-am recunoscut din prima… Iar gândul îngrozitor care se naște de aici este că toată lumea are astfel de defecte. Fiecare are propria gaură neagră interioară, privată și secretă, pe care face eforturi uriașe s-o ascundă. Gândul că lumea e plină de schilozi interiori care se ciocnesc unul de celălalt. Că, în spatele tuturor fețelor frumoase și mai puțin frumoase, dar cel puțin normale și neînfricoșătoare, cu care avem de-a face, oamenii sunt schilozi nu psihologic, sau spiritual, sau psihic, ci în privința stării de conștiență, fizionomic. Au defecte de gândire, de conștiinciozitate, de memorie, de percepție și înțelegere.

— Dar exact așa *este*! Ha-ha-ha! Așa *este*! Uită-te în jurul tău, omule! Trezește-te! Cam câte deficiențe de înțelegere crezi tu că sunt aici, în local? De ce crezi că am creat forme pentru tot ce facem? Forme de conversație, de adresare, de învățare, de servire, de mâncat, băut și stat, chiar și forme pentru sex. În orice domeniu vrei. De ce crezi că normalitatea este atât de căutată, dacă nu tocmai din acest motiv? E singurul loc unde putem fi siguri că ne întâlnim. Dar nici măcar acolo nu ne întâlnim. Arne Næss a povestit odată cum, când știa că urma să întâlnească o persoană obișnuită, normală, făcea un efort suprem de a fi obișnuit și normal, în timp ce persoana respectivă, la rândul ei, probabil se străduia la maximum ca să ajungă la nivelul lui Næss. Și, totuși, nu puteau să se întâlnească niciodată, după spusele lui, prăpastia care exista între ei nu putea fi depășită. Formal, da, dar în mod real, nu.

— Dar nu tot Arne Næss a spus că ar fi putut sări cu parașuta din avion oriunde pe planetă și că ar fi fost întotdeauna întâmpinat cu ospitalitate? Că întotdeauna va primi o masă și un pat pe undeva?

— Ba da. Am scris despre asta în teza mea.

— Probabil de acolo știu. Ce mică e lumea!

— A noastră, cel puțin, este, a spus Geir zâmbind. Dar cam are dreptate. Așa consider și eu. Există o doză minimă de umanitate universală pe care o întâlnești pretutindeni. În Bagdad a fost exact așa.

În spatele lui a apărut Gilda, venind înapoi, în pantofi cu tocuri mijlocii și o rochie înflorată, de vară.

— Bună, Karl Ove! mi-a spus. Cum îți merge?

— Bună, Gilda! Destul de bine. Ție?

— *Bine. Muncesc mult în ultima vreme. Cum stau lucrurile acasă? Ce fac Linda și fetița voastră? E groaznic cum a trecut timpul de când am vorbit ultima dată! Linda e OK? Se simte bine?*

— Da. Momentan, e ocupată cu studiile. Așa că eu am de lucru, o plimb pe Vanja cu căruciorul în timpul zilei.

— *Și cum e?*

Am ridicat din umeri.

— Bine.

— *Mă întrebam și eu, știi? Cum e să ai un copil. Mi se par puțin respingători. Și burta aia imensă, și laptele din sâni… mă cam deranjează, sincer să-ți spun. Dar Linda e fericită?*

— O, da!

— *Ei, vezi? Transmite-i salutări din partea mea. O s-o sun într-o zi. Spune-i, te rog!*

— Îi spun. Salutări lui Kettil!

Și-a luat la revedere fluturând din mână și s-a întors la locul ei.

— Tocmai și-a luat carnetul, i-am spus lui Geir. Ți-am povestit? Prima dată când a ieșit singură să conducă, avea un camion în față, și două benzi s-au unit într-una singură, dar ea a crezut că are timp să-l ocolească, a accelerat și a ieșit în depășire, numai ca să-și dea seama că nu putea. Mașina a intrat în balustradă, a căzut pe o parte și a alunecat așa câteva sute de metri. Dar ea n-a fost rănită.

— Femeia asta nu moare cu una, cu două, a spus Geir.

Chelnerița a venit și a debarasat masa. Am mai comandat două beri. O vreme am stat fără să ne spunem nimic. Mi-am aprins o țigară și, cu capătul, am adunat cenușa moale într-o grămăjoară, în scrumiera care lucea.

— Fac eu cinste astăzi, ca să știi, am spus.

— OK, a spus Geir.

Dacă nu spuneam dinainte că plătesc, plătea el, și, când îi intra ceva în cap, era imposibil să-l mai clintești. Odată am fost în oraș toți patru, eu, Geir, Christina și Linda, la un restaurant thailandez din capătul Birger Jarlsgatan, Geir a spus că plătește el, eu am refuzat, ar trebui măcar să împărțim nota, nu, a spus, plătesc, și cu asta basta. După ce chelnerul i-a luat cardul, am scos jumătate din sumă în

bancnote și am pus-o pe masă, în fața lui. Nu s-a mișcat să ia banii, de fapt, părea că nici nu i-a observat. Ne-a venit cafeaua, am băut-o și, când ne-am ridicat să plecăm, zece minute mai târziu, încă nu se atinsese de bani. Hei, ia banii, am spus, împărțim nota, haide! Nu, eu plătesc, a repetat. Sunt banii tăi, ia-i tu! Așa că n-am avut de ales și a trebuit să iau banii și să mi-i îndes înapoi în portmoneu. Dacă n-aș fi făcut asta, i-ar fi lăsat acolo, știam. A zâmbit cu zâmbetul lui nesuferit de știam-eu-că-așa-va-fi. Și am regretat că nu plătisem. Nici un sacrificiu nu era prea mare pentru Geir când era vorba de imaginea lui. Dar, judecând după figura ei, care era incredibil de sensibilă și îi trăda toate gândurile, Christinei părea să-i fie rușine pentru el. Sau cel puțin situația i se părea jenantă. Niciodată n-am intrat în conflict deschis cu Geir. Lucru înțelept, probabil, pentru că avea ceva ce n-aș fi putut niciodată învinge. Dacă ne-am fi întrecut în priviri, așa cum fac tinerii, mi-ar fi susținut privirea o săptămână întreagă, la nevoie. Și eu aș fi susținut-o pe a lui, dar, mai devreme sau mai târziu, m-aș fi gândit că e inutil și mi-aș fi coborât-o. El nu s-ar fi gândit niciodată la asta.

— Bun, am spus. Cum a fost ziua *ta*?

— Am scris despre situațiile-limită. Concret, despre Stockholm în secolul al XVIII-lea. Cât de mare era rata mortalității, cât de scurtă, speranța de viață și ce făceau oamenii cu viața pe care o trăiau, în comparație cu noi. Apoi Cecilia a venit la mine în birou și a vrut să stăm de vorbă. Ne-am dus și am luat prânzul împreună. Fusese în oraș ieri, cu partenerul ei și cu un amic al lui. Ea flirtase cu amicul toată seara, mi-a spus, și partenerul fusese bineînțeles furios când ajunseseră acasă.

— De cât timp sunt împreună?

— De șase ani.

— Se gândește să-l părăsească?

— Nu, în nici un caz. Dimpotrivă, vrea să aibă copii cu el.

— Și, atunci, ce-i cu flirtul? am întrebat.

Geir s-a uitat la mine.

— Vrea și capra, și varza, evident.

— Și tu ce i-ai spus? Doar a venit la tine să-ți ceară un sfat, nu?

— I-am spus că trebuie să nege. Să nege totul. Nu flirtase, fusese doar prietenoasă. Să spună nu, nu, nu. Și să nu mai fie atât de proastă data viitoare, să aștepte până când apare o ocazie și să acționeze calm și calculat. N-o condamn pentru ce-a făcut. O condam pentru că a fost total lipsită de tact. L-a rănit. Nu era necesar.

— Sigur a știut că asta aveai să-i spui. Altfel n-ar fi venit la tine.

— De acord. Dacă ar fi venit la tine, pe de altă parte, ar fi fost sfătuită să recunoască totul, să se pună în genunchi și să-și ceară iertare și de aici înainte să se limiteze la soțul ei de drept.

— Da, sau să-l părăsească.

— Cel mai rău e că vorbești serios.

— Sigur că vorbesc serios, am spus. Anul de după ce i-am fost infidel lui Tonje fără să-i spun a fost cel mai rău din viața mea. O noapte neagră ca smoala. Mă gândeam la asta tot timpul. Tresăream în scaun de fiecare dată când suna telefonul. Iar dacă se menționa cuvântul „infidelitate“ la televizor, mă înroșeam din cap până-n picioare. Ardeam. Când închiriam filme, le evitam cu meticulozitate pe toate cele care aveau vreo legătură cu asta, pentru că știam că, mai devreme sau mai târziu, Tonje va observa cum mă răsuceam ca un vierme de fiecare dată când apărea tema respectivă. Și faptul că îi fusesem necredincios a distrus și tot restul vieții mele, nu puteam spune nimic cu sinceritate, totul era minciună și disimulare. A fost un coșmar.

— Acum, dacă era, i-ai fi spus?

— Da.

— Și întâmplarea din Gotland?

— N-a fost infidelitate.

— Dar te chinuie în continuare?

— Da, într-adevăr.

— Cecilia n-a fost infidelă. De ce ar trebui să-i povestească partenerului ei ce se gândea să facă?

— Nu-i vorba de asta. E vorba de intenție. Cât timp există intenția, trebuie să suporți consecințele.

— Și atunci intenția ta din Gotland?

— Eram beat. N-aș fi făcut așa ceva dac-aș fi fost treaz.

— Dar poate te-ai fi gândit la asta?

— Poate. Dar saltul e mare.

— Tony e catolic, după cum știi. Preotul lui i-a spus odată – și am reținut asta – că a păcătui înseamnă a te pune într-o situație în care păcatul devine posibil. A te îmbăta, când știi ce gânduri îți trec prin minte și ce presiune e înăuntrul tău, înseamnă a te pune într-o astfel de situație.

— Da. Dar am crezut că eram în deplină siguranță înainte de a începe să beau.

— Ha-ha-ha!

— E adevărat.

— Karl Ove, ce-ai făcut tu e o nimica toată. Un fleac. Și toată lumea înțelege asta. Toată lumea. Ce-ai făcut, de fapt? Ai bătut la o ușă?

— Timp de o jumătate de oră, da. În mijlocul nopții.

— Dar n-ai intrat?

— Nu. Ea mi-a deschis ușa și mi-a dat o sticlă cu apă, apoi a închis-o la loc.

— Ha-ha-ha! Și pentru asta tu ai stat, tremurând, alb la față, când

te-am întâlnit. Arătai de parcă omorâseși pe cineva.

— Așa mă simțeam.

— Dar, de fapt, n-a fost nimic.

— Posibil. Dar nu mă pot ierta pentru asta. Și așa va fi până în ziua morții mele. Am o listă lungă de situații când nu m-am comportat cum trebuie. Pentru că despre asta e vorba. La naiba, nu trebuie să înșeli! Și ai zice că e un ideal ușor de atins. Pentru unii, este. Cunosc câțiva oameni, nu mulți, câțiva, care întotdeauna fac ce e bine. Care sunt întotdeauna oameni de treabă și cu bun-simț. Nu vorbesc despre cei care nu comit nici o greșeală pentru că nu fac absolut nimic, pentru că viețile pe care le trăiesc sunt atât de banale, încât nu e nimic de distrus, de fapt, căci există și oameni de genul ăsta. Eu vorbesc despre cei care sunt corecți în toată ființa lor și care știu întotdeauna cum e mai bine în orice situație. Cei care nu-și pun propriul interes mai presus de orice, dar nici nu se trădează pe sine. I-ai întâlnit și tu. Oameni buni până în adâncul sufletului, nu-i așa? Ei nici n-ar ști despre ce vorbim. Tocmai pentru că nu e un lucru la care să se gândească, în ei nu există ideea că ar trebui să fie buni, ei pur și simplu *sunt* buni și nu-și dau seama. Le pasă de prieteni, sunt grijulii cu iubitele lor, sunt tați de ispravă, dar nu în manieră feminină, fac întotdeauna treabă bună, își doresc ceea ce e bine și fac ceea ce e bine. Oameni dintr-o bucată. Jon Olav, de exemplu, îl știi, vărul meu?

— Da, l-am întâlnit.

— Întotdeauna a fost un idealist, dar nu ca să obțină ceva pentru sine. A fost mereu gata să-i ajute pe toți cei care au avut nevoie de el. Și nu e nici pe departe corupt. La fel și Hans. Integritatea lui… da, ăsta e cuvântul pe care-l căutam. Integritate. Dacă ești integru, faci ceea ce e corect. Eu sunt atât de puțin integru, întotdeauna apare ceva… da, nu ceva maladiv, nu tocmai, ci ceva josnic, lingușitor, târâtor emană din mine. Dacă ajung într-o situație unde e nevoie de precauție, unde toată lumea înțelege că e nevoie de precauție, eu pot să intru cu picioarele, nu, și de ce? Pentru că mă gândesc numai la mine, mă văd numai pe mine, mă revărs din mine însumi. Pot fi bun cu alții, dar atunci trebuie să mă gândesc la asta în avans. N-o am în sânge. Nu se regăsește în natura mea.

— Și unde, de exemplu, mă plasezi pe mine în sistemul tău?

— Pe tine?

— Da.

— Ah, tu ești un cinic! Ești mândru și ambițios, poate cel mai mândru om pe care îl cunosc. N-ai face niciodată ceva în mod clar degradant, mai degrabă ai face foamea pe stradă. Ești loial prietenilor tăi. Am o încredere oarbă în tine. Totodată, îți vezi interesul și poți fi nemilos cu alții dacă, dintr-un motiv sau altul, ai ceva cu ei, sau dacă au făcut ceva împotriva ta, sau dacă, prin asta, poți căpăta ceva mai important. Nu-i așa?

— Ba da. Dar am întotdeauna considerație față de cei la care țin. Serios! A spune că sunt lipsit de scrupule e, poate, mai potrivit. E, de

fapt, o distincție importantă.

— Lipsit de scrupule, da. Dar să luăm un exemplu. Ai locuit împreună cu cei care s-au oferit drept scuturi umane în Irak, ai parcurs cu ei tot drumul din Turcia, ai împărțit totul cu ei la Bagdad. Unii ți-au devenit prieteni. Erau acolo datorită convingerii lor, pe care tu nu o împărtășeai, de fapt, dar ei nu știau asta.

— Bănuiau ceva, a spus Geir, zâmbind.

— Și, când sosesc pușcașii marini americani, tu pur și simplu îți saluți prietenii și treci de partea inamicului, fără să privești înapoi. I-ai înșelat, asta nu se poate înțelege altfel. Dar nu te-ai înșelat pe tine însuți. Cam pe aici te plasez. Într-un loc independent și liber, dar prețul pentru a ajunge la el e mare. Oamenii zac risipiți ca niște conuri de brad în jurul tău. Pentru mine, așa ceva e imposibil, simt presiunea socială din toate părțile din clipa în care mă ridic de la birou și, când ajung în stradă, sunt legat deja de mâini și de picioare. Aproape că nu mă pot mișca. Ha-ha-ha! Dar e adevărat. În străfunduri – și nu cred că ai înțeles asta – nu e sfințenie sau moralitate, ci lașitate. Lașitate și nimic altceva. Nu crezi că mi-ar plăcea să rup legăturile cu lumea și să fac ce vreau eu, nu ce vor ei?

— Ba da, cred.

— Crezi că am să fac asta?

— Nu.

— Tu ești liber, eu nu sunt. E foarte simplu.

— Nu, nu e, nici pe departe, a spus Geir. Poate că ești prizonier al presiunii sociale – ceea ce sună ciudat, până la urmă, căci niciodată nu întâlnești pe nimeni. Ha-ha-ha! Dar înțeleg ce vrei să spui, și ai dreptate, încerci să ții cont de toată lumea în același timp. Am văzut cu ochii mei cum alergi de colo-colo când venim la tine să luăm masa. Totuși, există multe feluri de a fi captiv, multe feluri de a nu fi liber. Trebuie doar să-ți amintești că ai obținut tot ce ți-ai dorit să obții. Te-ai răzbunat pe toți cei cărora le-ai purtat pică. Ai o poziție. Oamenii stau și așteaptă după tine și munca ta și flutură frunze de palmier de îndată ce-ți faci apariția. Poți scrie un articol despre orice te interesează și va fi publicat în ziarul ales de tine, doar câteva zile mai târziu. Oamenii te sună și te invită și aici, și dincolo, pretutindeni. Ziarele îți solicită părerea în tot soiul de chestiuni. Cărțile tale vor fi publicate în Germania și Anglia. Înțelegi libertatea pe care ți-o dă asta? Înțelegi ce anume s-a deschis în viața ta? Vorbești despre dorința de a-ți da drumul și de a cădea. Dacă eu îmi dau drumul, rămân în același loc. Pentru că sunt chiar la fund. Nimeni nu e interesat de ce scriu. Nimeni nu e interesat de ce gândesc. Nimeni nu mă invită nicăieri. Trebuie să-mi fac intrarea cu forța, nu-i așa? De fiecare dată când pășesc într-o cameră plină de oameni, trebuie să mă scot singur în evidență. Nu exist de dinainte, ca tine, nu am nici un nume, trebuie

să creez totul de la capăt, de fiecare dată. Stau în fundul unei gropi, în pământ, și strig printr-un megafon. Nu contează ce spun, nimeni nu mă ascultă. Și tu știi că orice transmit în exterior conține o critică a ce se găsește în interior. Și atunci devin, prin definiție, îndărătnic. Tipul plângăreț și acru. Și toate astea în timp ce anii trec. În curând împlinesc patruzeci de ani și n-am obținut *nimic* din ce-mi doresc. Tu spui că sunt extraordinar și unic, și poate că așa e, dar la ce-mi ajută? Tu obții întotdeauna tot ce vrei și atunci te poți abține de la ce ai obținut, îl poți abandona, poți să nu-l folosești. Dar eu nu pot. *Trebuie* să reușesc. Am petrecut douăzeci de ani din viață încercând. Cartea la care lucrez acum necesită încă trei ani, cel puțin. Deja observ cum lumea din jurul meu își pierde credința și, din cauza asta, și interesul. Mă transform tot mai mult într-un nebun care refuză să renunțe la proiectul lui smintit. Tot ce spun e măsurat cu etalonul ăsta. Când spuneam ceva, după ce-mi scrisesem teza de doctorat, era măsurat în funcție de ea, dar asta se petrecea pe vremea când eram viu din punct de vedere academic și intelectual, acum sunt mort. Și, cu cât trece mai mult timp, cu atât următoarea mea carte trebuie să fie mai bună. Nu va fi suficient să fie bunicică, OK sau foarte bună, pentru că i-am dedicat deja foarte mult timp și pentru că vârsta mea e, relativ vorbind, atât de avansată, încât cartea trebuie să fie remarcabilă. Din perspectiva asta, nu sunt liber. Și, ca să fac legătura cu ce spuneam înainte – idealul victorian, care nu a fost un ideal, ci o realitate, adică o viață dublă. E aici și o amărăciune, pentru că o astfel de viață nu poate fi niciodată întreagă. Și sigur că la asta visează toată lumea, marea dragoste, să te îndrăgostești de o singură persoană, când orice cinism și orice calcul dispar, când totul e întreg. Știi despre ce vorbesc. Romantismul. Viața dublă este o soluție adecvată a unei probleme, dar nu este neproblematică, dacă asta ți-ai închipuit că vreau să spun. E practică, provizorie, pragmatică, cu alte cuvinte, o parte a vieții. Dar nu e întreagă și nu e ideală. Cea mai importantă diferență dintre noi nu e faptul că eu sunt liber și tu, nu. Fiindcă nu cred că ăsta e cazul. Cea mai importantă diferență este că eu știu ce-nseamnă bucuria de a trăi, iar tu, nu.

— Nu știu de ce ți se pare că trăiesc în această nebucurie.

— Tocmai! „Nebucurie“, numai tu folosești cuvântul ăsta. Spune totul despre tine.

— „Nebucurie“ e un cuvânt foarte bun. De fapt, l-am văzut în vechea saga norvegiană *Heimskringla*. Iar traducerea lui Storm are o sută de ani vechime. Dar poate e timpul să schimbăm subiectul conversației.

— Dacă ai fi spus asta acum doi ani, aș fi înțeles.

— OK. Pot foarte bine să continui. După ceea ce s-a întâmplat cu Tonje, m-am dus pe o insulă și am stat acolo două luni. Mai fusesem

înainte, a fost de ajuns să dau un telefon, și totul s-a aranjat. O casă, o insuliță în largul mării, trei alți oameni în apropiere. Era sfârșit de iarnă, așa că totul părea înghețat și imobil. M-am plimbat peste tot, reflectând. Și m-am gândit că trebuia să fac totul ca să devin un om bun. Că tot ce făceam trebuia să aibă acest scop. Dar nu în modul acela reptilian, evaziv, care îmi caracterizase comportamentul până atunci, știi, când eram copleșit de rușine la orice fleac. Lipsa aia de demnitate. Nu, noua mea imagine de sine includea și curajul, și coloana vertebrală. Să privesc oamenii în ochi, să-mi apăr principiile. Devenisem tot mai gârbovit, voiam să ocup tot mai puțin spațiu, iar pe insulă am început să mă îndrept de spate, la propriu. Nu glumesc. Între timp, am citit jurnalele lui Hauge. Toate cele trei mii de pagini. A fost o imensă consolare.

— A pățit-o și mai rău decât tine?

— Cu siguranță. Dar nu asta era ideea. S-a luptat *neîncetat* pentru același lucru, pentru omul ideal care își dorea să fie, în comparație cu cel care era. Voința lui de a lupta a fost incredibil de puternică. Și asta la un om care n-a făcut nimic, de fapt, n-a trăit nimic, doar a citit, a scris și și-a purtat lupta interioară la o amărâtă de fermă, într-un amărât de fiord și o amărâtă de țară la capătul lumii.

— Nu-i de mirare că o lua razna din când în când.

— Îmi dă impresia că era și un soi de ușurare. Ceda, și, într-o anumită măsură, viteza cu care ajungea pe marginea prăpastiei era motivată de fericire. Scăpa din propria menghină și se relaxa, s-ar fi zis.

— Întrebarea e dacă a fost vorba de Dumnezeu, a spus Geir. De sentimentul de a fi observat, de a fi împins în genunchi de ceva care te vede. Noi îi dăm pur și simplu altă denumire. Supraeu, sau rușine, sau oricum vrei să-i spui. Din cauza asta, pentru unii, Dumnezeu a fost o realitate mai puternică decât pentru alții.

— Așadar, tendința de a te lăsa pradă unor sentimente josnice și de a te lăfăi în plăcere și viciu ar reprezenta diavolul?

— Exact.

— Pe mine nu m-a atras niciodată. În afară de momentele când beau. Atunci arunc totul peste bord. Ceea ce-mi doresc să fac este să călătoresc, să văd, să citesc și să scriu. Să fiu liber. Complet liber. Și, pe insulă, am avut ocazia să fiu liber, deoarece adevărul era că o terminasem cu Tonje. Aș fi putut să mă duc oriunde – Tokio, Buenos Aires, München. Dar eu m-am dus acolo, unde nu era țipenie de om. Nu mă înțelegeam pe mine însumi, nu-mi dădeam seama cine eram, așa că lucrurile la care am apelat, toate ideile astea despre ce înseamnă să fii un om bun, au fost pur și simplu tot ce aveam. Nu m-am uitat la televizor, n-am citit ziare și n-am mâncat decât supă și pâine prăjită. Cădeam în exces cu chiftele de pește și conopidă. Și

portocale. Am început să fac abdomene și flotări. Îți poți închipui? Cât de disperat trebuie să fii ca să te apuci de abdomene și flotări pentru a-ți rezolva problemele?

— E vorba exclusiv de puritate, de nimic altceva. De la un cap la altul. Ascetism. Să nu te lași corupt de televizor sau de ziare, să mănânci cât mai puțin. Ai băut cafea?

— Da, cafea am băut. Dar ce ai spus despre puritate e adevărat. E ceva aproape fascist în toate astea.

— Hauge a scris că Hitler a fost un om măreț.

— Era destul de tânăr pe atunci. Dar partea cea mai rea e că îl înțeleg foarte bine: nevoia de a te lepăda de toată banalitatea și îngustimea de minte care zac și putrezesc în tine, de toate mărunțișurile care te pot face furios sau nefericit, faptul că asta poate da naștere dorinței de ceva pur și măreț, în care poți să te dizolvi și să dispari. Să te descotorosești de toate mizeriile, nu-i așa? Un singur popor, un singur sânge, un singur pământ. Este exact ceea ce a fost discreditat o dată pentru totdeauna. Dar ce a stat la baza lui nu mi-e greu să înțeleg. Și, la cât sunt de influențabil în fața presiunilor sociale, la cât sunt de condus de părerile altora despre mine, Dumnezeu știe ce-aș fi făcut dacă aș fi trăit în anii ’40!

— Ha-ha-ha! Liniștește-te! Tu nu faci ce face toată lumea, probabil nici atunci n-ai fi făcut.

— Dar când m-am mutat la Stockholm și m-am îndrăgostit de Linda, totul s-a schimbat. Părea că mă ridicasem deasupra mărunțișurilor, nimic nu mai conta, totul era bine și orice problemă dispăruse. Nu știu cum să-ți explic… De parcă forța mea interioară era atât de mare, încât strivea orice se găsea în afara ei. Eram invulnerabil, înțelegi? Plin de lumină. Totul era lumină! Puteam chiar să-l citesc pe Hölderlin! A fost o perioadă absolut incredibilă. Niciodată n-am fost mai fericit. Explodam de fericire.

— Îmi amintesc. Locuiai sus pe Bastugatan și radiai. Erai aproape incandescent. Ascultai Manu Chao fără oprire, și de-abia se putea vorbi cu tine. Debordai de fericire. Stăteai în pat ca o afurisită de floare de lotus și zâmbeai.

— Ideea e că totul depinde de perspectivă. Dintr-un anumit punct de vedere, totul poate să-ți furnizeze plăcere. Din altul, e numai durere și suferință. Crezi că-mi păsa de toate mizeriile alea de la televizor și din presă în timp ce stăteam în pat? Crezi că-mi era rușine de ceva? Aveam o toleranță fără margini. La naiba, nu puteam pierde! Asta ți-am spus în toamna următoare, când tu erai groaznic de deprimat și parcă pierdut. Că totul ține de perspectivă. Nimic din lumea ta nu se schimbase și nici nu devenise o problemă urgentă, doar modul în care priveai tu totul se schimbase. Dar firește că nu m-ai ascultat și ai plecat în Irak.

— Ultimul lucru pe care cineva care se zbate în întuneric vrea să-l audă e, bineînțeles, vorbăria unui fraier radios. Dar eram fericit când m-am întors. Ieșisem la lumină.

— Da. Și acum iar s-au inversat rolurile. Acum eu stau aici și mă plâng de mizeria existenței.

— Cred că e logica firească, a spus. Ai început iar să faci flotări?

— Da.

A zâmbit. Am zâmbit și eu.

— Ce naiba să fac? am spus.

Am plecat de la Pelikan o oră mai târziu și am luat amândoi același metrou până la Slussen, unde Geir a coborât și a trecut pe linia roșie. Mi-a pus mâna pe umăr și mi-a spus să am grijă de mine și să le salut pe Linda și Vanja. După plecarea lui, m-am afundat în scaun, dorindu-mi să pot rămâne acolo ore în șir, să merg îndelung prin noapte, nu să trebuiască să mă ridic și să cobor la Hötorget, la numai trei stații mai încolo.

Trenul era aproape gol. Un tânăr cu un toc de chitară în spate se ținea de bara de lângă ușă, slab ca o scobitoare și cu părul negru și ondulat ieșindu-i de sub căciulă. Două fete de vreo șaisprezece ani își arătau una alteia mesaje pe telefon pe bancheta din capăt. Pe scaunul de pe laura opusă stătea un bărbat mai în vârstă, cu palton negru, fular ruginiu și o căciulă gri, ca de lână, aproape pătrățoasă, cum se purta în anii ’70. Cu fața la el era o femeie mică și îndesată, cu trăsături sud-americane, într-o haină subțire de fâș, blugi albastru-închis ieftini și cizme din piele de căprioară, cu o margine de lână sintetică în partea de sus.

Uitasem complet povestea cu telefonul, până când Geir mi-a amintit de ea chiar înainte să plecăm. Mi-a întins telefonul lui și mi-a spus că ar trebui să mă sun, am sunat, dar nu mi-a răspuns nimeni. Am căzut de acord ca el să scrie un mesaj rugând pe cel care-l găsise să mă sune pe numărul de fix. Urma să-l trimită o jumătate de oră mai târziu, când eu ar fi trebuit să ajung acasă.

Poate femeia își închipuia că era o metodă de agățat? Că intenționat îmi pusesem telefonul în geanta ei, ca s-o pot suna?

La stația T-Centralen, o mulțime de oameni aștepta trenul. Majoritatea tineri, câteva găști gălăgioase, o seamă de singuratici cu căști mici în urechi, alții cu genți sport între picioare.

Cu siguranță, toți dormeau acasă.

Gândul mi-a venit din senin și m-a pișcat.

Asta era viața mea. Așa arăta viața mea.

Trebuia să mă adun. Să ridic fruntea.

Un tren a trecut pe linia paralelă, preț de câteva secunde am privit direct în vagonul ce semăna a acvariu, cu oamenii absorbiți în ei înșiși, după care ei au fost propulsați mai departe pe ruta lor, în timp

ce noi am fost azvârliți într-un tunel unde nu era nimic de văzut în afară de reflecția vagonului și de fața mea goală. M-am ridicat și m-am îndreptat către ușă în timp ce trenul încetinea. Am traversat peronul și am luat liftul până sus pe Tunnelgatan. Femeia grasă și blondă de vreo treizeci de ani care multă vreme îmi fusese necunoscută, până când Linda o salutase odată, spunându-mi că fuseseră împreună la Biskops-Arnö, stătea la ghișeul de bilete. Când privirile ni s-au întâlnit, ea și-a coborât ochii. Nu mă deranjează, m-am gândit, împingând turnichetul cu coapsa și parcurgând dintr-un salt ultimele trepte.

Traseul meu spre casă era probabil același pe care îl urmase asasinul prim-ministrului Palme, la asta mă gândeam de fiecare dată când urcam numeroasele scări până sus pe Malmskillnadsgatan. Îmi aminteam fiecare detaliu din ziua când fusese anunțată crima. Ce anume făcusem, la ce mă gândisem. Era o zi de sâmbătă. Mama fusese bolnavă, iar eu luasem autobuzul către oraș împreună cu Jan Vidar. Amândoi aveam șaptesprezece ani. Dacă Palmer n-ar fi fost ucis, ziua ar fi dispărut la fel ca toate celelalte. Toate orele și minutele, toate conversațiile, gândurile, evenimentele. Dispărute într-o mare de uitare, la un loc cu toate celelalte. Și apoi puținul rămas ar fi trebuit să reprezinte întregul. Ce ironie că rezistase exact pentru că se deosebea de restul!

În localul pe a cărui firmă scria KGB câțiva tipi cu părul lung stăteau lângă geam și beau. Altfel, era gol. Dar poate că în seara asta toată acțiunea se desfășura la subsol.

Două taxiuri negre, lucioase au trecut în viteză, îndreptându-se spre centru. Fulgii de zăpadă care s-au ridicat în aer au aterizat, câteva secunde mai târziu, pe fața mea, care ajunsese acum la nivelul asfaltului. Am urcat ultimele trepte, am traversat strada, am parcurs aproape în fugă ultima bucată până la poarta blocului și am intrat. Din fericire, nu era nimeni în hol sau pe scări. În apartament, liniște totală.

M-am dezbrăcat, am trecut în tăcere prin sufragerie și am deschis ușa dormitorului. Linda a deschis ochii și m-a privit prin semiîntuneric. Și-a întins mâinile către mine.

— Te-ai simțit bine?

— Da, am spus și m-am aplecat s-o sărut. La voi totul e în regulă?

— Îhm. Ți-am dus dorul. Te culci acum?

— Doar să mănânc ceva mai întâi. Apoi vin, bine?

— Bine.

În pătuț, Vanja dormea cu fundul în aer și cu fața adâncită în pernă, după cum îi era obiceiul. Am zâmbit când am trecut pe lângă ea. Am băut un pahar cu apă la bucătărie, am aruncat o privire în frigider, apoi am scos niște margarină și un pachet de șuncă. Am luat pâinea din dulapul alăturat. Când mă pregăteam să închid ușa, am aruncat o

privire spre sticlele de pe raftul de sus. Nu întâmplător, fiindcă sticlele nu stăteau ca de obicei. Cea pe jumătate plină cu *akevitt*, de la Crăciun, făcuse schimb de locuri cu cea de calvados. Sticla de *grappa* care fusese în spate era acum pusă într-o parte, aproape de ginul olandez. Dacă ar fi fost numai asta, nu mi-aș mai fi bătut capul, gândindu-mă că făcusem curat acolo sâmbătă și le mișcasem fără să-mi dau seama, dar acum păreau și să conțină mai puțin lichid. Același gând îmi trecuse prin minte cu doar o săptămână înainte, dar atunci îl alungasem, crezând că în zilele când avuseserăm oaspeți băuserăm mai mult decât îmi aminteam eu. Acum, pe lângă asta, erau și mutate din loc.

Am stat câteva clipe învârtind sticlele în mână, în timp ce reflectam la ce s-ar fi putut întâmpla. Sticla de *grappa* fusese aproape plină, nu-i așa? Turnasem trei păhărele din ea după o cină, cu câteva săptămâni în urmă. Acum, alcoolul coborâse până la nivelul etichetei. Iar în sticla de *akevitt* nu cumva fusese ceva mai bine de un deget pe fund? Și în mod sigur coniac rămăsese puțin mai mult.

Erau sticle aduse de mine din călătorii sau primite cadou. Nu beam niciodată din ele, numai când aveam oaspeți.

Să fi fost Linda?

Oare bea când era singură acasă?

Pe furiș?

Nu, nici vorbă! Linda nu mai pusese picătură de alcool în gură de când rămăsese însărcinată. Și, câtă vreme alăpta, nici nu voia s-audă de băutură.

Mințea oare?

Linda?

Nu, ce naiba! Doar nu puteam fi atât de orb!

Am pus sticlele la loc, exact așa cum stătuseră, și mi-am propus să le țin minte. Am încercat să memorez și cam ce cantitate mai era în fiecare. Apoi am închis bufetul și m-am așezat să mănânc.

Probabil că memoria îmi juca feste. Probabil că în ultimele săptămâni se băuse mai mult decât țineam eu minte. Doar nu puteam spune că știusem exact cât rămăsese în fiecare. Apoi sticlele fuseseră probabil deplasate de la locul lor atunci când făcusem curățenie în dulap, sâmbătă. Faptul că nu-mi aminteam să le fi mișcat era absolut firesc. Nu scria Tolstoi despre asta în jurnalele sale, potrivit lui Șklovski? Că, din senin, nu-și mai amintea dacă șterse praful în sufragerie sau nu? Iar, dacă o făcuse, ce valoare avusese experiența respectivă și cât timp îi luase?

Ah, formalismule rus, unde ai fost în viața mea?

M-am ridicat și tocmai mă pregăteam să strâng masa, când a sunat telefonul în sufragerie. Teama mi-a străpuns pieptul ca o gheară. Dar apoi mi-am amintit de mesajul pe care Geir trebuia să-l fi trimis pe

telefonul meu mobil. N-aveam motiv de îngrijorare.

M-am grăbit să răspund.

— Bună seara, Karl Ove la telefon.

Timp de câteva secunde, la celălalt capăt al telefonului a fost liniște deplină. Apoi, o voce a spus:

— Tu ți-ai pierdut telefonul mobil?

Era vocea unui bărbat. Vorbea o suedeză stricată, și, deși nu era agresiv, tonul nu era nici tocmai prietenos.

— Da, eu. L-ai găsit?

— Era în geanta logodnicei mele când a ajuns acasă. Acum poți, te rog, să-mi explici cum a aterizat acolo?

Ușa din fața mea s-a deschis. Linda a ieșit și m-a privit neliniștită. Am ridicat mâna cu un gest defensiv și i-am zâmbit.

— Stăteam cu telefonul în mână în stația de metrou Rådmannsgatan, când cineva m-a izbit din spate, și mobilul mi-a zburat din mână. M-am întors către persoana care mă împinsese și n-am văzut unde aterizase telefonul. Dar nu l-am auzit lovindu-se de podea. Apoi am văzut o femeie cu o geantă deschisă pe mână și mi-am dat seama că trebuia să fie acolo.

— Și de ce nu i-ai spus nimic? De ce ai vrut să ia legătura cu tine?

— Trenul tocmai sosise în stație. Și eram în întârziere. În plus, n-am fost chiar sigur că acolo căzuse. Nu puteam pur și simplu să mă duc la o femeie necunoscută și s-o întreb dacă mă pot uita la ea în geantă.

— Ești din Norvegia?

— Da.

— În regulă. Te cred. Am să-ți înapoiez telefonul. Unde locuiești?

— În centru. Pe Regeringsgatan.

— Știi unde e Banérgatan?

— Nu.

— În Östermalm, la o stradă mai sus de Strandgatan, chiar lângă Karlaplan. Este un magazin alimentar ICA acolo. Vino mâine la douăsprezece! Te aștept afară. Dacă nu sunt, găsești telefonul la casă. Întreabă personalul. În regulă?

— Perfect. Mulțumesc.

— Nu mai fi atât de stângaci data viitoare!

Apoi a închis. Linda, care se așezase pe canapea cu o pătură de lână în brațe, m-a privit întrebătoare.

— Despre ce era vorba? Cine sună atât de târziu?

A râs când i-am povestit ce se întâmplase. Nu atât de pățania propriu-zisă, cât de suspiciunea pe care o provocasem. Dacă voiai să cunoști o femeie căreia nu-i știai numărul de telefon, ce mod mai bun decât să-ți lași mobilul la ea în geantă și apoi s-o suni?

— Am pus-o pe Vanja pe lista de așteptare de la grădiniță, a spus. I-am sunat astăzi.

— Serios? Ce bine!

— Nu sunt deloc convinsă, trebuie să recunosc. E atât de mică! Dar poate o lăsăm, pentru început, doar o jumătate de zi.

— Desigur.

— Micuța Vanja!

M-am uitat la ea. Fața îi părea obosită de somnul din care tocmai se trezise. Ochi îngușți, trăsături moi. Oare chiar ar fi putut să bea pe ascuns? Copleșită cum era de sentimentele față de Vanja și atât de serioasă în rolul ei de mamă?

Nu, firește că nu. Cum putuse să-mi treacă prin cap așa ceva?

— Se întâmplă ceva misterios în dulapul din bucătărie, am spus. De fiecare dată când mă uit la sticlele de acolo, conținutul lor pare să scadă. Tu ai observat?

A zâmbit.

— Nu. Dar probabil că bem mai mult decât ne dăm seama.

— Așa se pare.

Mi-am sprijinit fruntea de a ei. Ochii Lindei, care priveau drept într-ai mei, mă umpleau de tot. În clipa aceasta scurtă erau tot ce vedeam, viața Lindei strălucea în ei așa cum o trăia ea pe dinăuntru.

— Mi-e dor de tine, a spus.

— Sunt aici. Ce este, mă vrei pe de-a-ntregul?

— Da, pe de-a-ntregul, a spus, mi-a luat mâinile și m-a tras în jos pe canapea.

A doua zi dimineață, m-am trezit la patru și jumătate, ca de obicei, până la șapte am lucrat la corectura volumului de nuvele traduse și apoi am luat micul dejun cu Linda și Vanja, fără un cuvânt. La opt a venit Ingrid s-o ia pe Vanja. Linda a plecat la școală, iar eu am stat și am citit presa electronică vreo jumătate de oră, după care am început să răspund la e-mailurile care se adunaseră. Apoi am făcut duș, m-am îmbrăcat și am ieșit. Cerul era albastru, soarele jos strălucea deasupra orașului, și, deși aerul era încă rece, lumina dădea o senzație de primăvară, chiar și pe strada umbroasă pe care o luasem în drum spre Stureplan. Cu siguranță nu eram singurul care simțea asta; dacă, în ziua precedentă, oamenii merseseră cu ochii plecați și umerii aduși, acum umblau cu capetele ridicate, iar în privirile aruncate împrejur se vedeau curiozitate și bucurie. Era oare orașul acesta deschis și vesel același cu orașul închis și deprimat prin care umblaserăm ieri? În timp ce lumina ce răzbătuse cu greu prin nori păruse să unifice atunci toate culorile și suprafețele și să micșoreze diferențele dintre ele prin cenușiul și fragilitatea ei, lumina aceasta clară, directă le scotea în evidență. În jurul meu, orașul exploda de culori. Nu culorile calde, biologice ale verii, ci culorile minerale ale iernii, reci și sintetice. Cărămizi roșii, cărămizi galbene, capote verde-închis ale mașinilor, indicatoare albastre, o haină oranj, un fular violet, asfalt gri-închis,

suprafețe de metal verde-albăstrui și de crom strălucitor. Ferestre scăpărând în lumină, ziduri sclipitoare și burlane lucioase pe o latură a clădirii; geamuri negre, ziduri întunecate și burlane discrete, aproape invizibile, pe cealaltă. Pe Birger Jarlsgatan, zăpada era adunată în grămezi de-a lungul bordurii, câteodată scânteietoare, câteodată gri și mată, în funcție de cum cădea lumina soarelui. Am luat-o înspre Stureplan și m-am oprit la librăria Hedengrens, unde un tânăr descuia ușa când am ajuns. Am coborât la subsol, m-am plimbat printre rafturi și am adunat un teanc de cărți pe care m-am așezat să-l frunzăresc. Am cumpărat o biografie a lui Ezra Pound pentru că eram interesat de teoria lui despre bani, care speram să fie pomenită în carte, un volum despre știința chineză între 1550 și 1900, un altul despre istoria economică a lumii, scrisă de un anume Rondo Cameron, și o carte despre băștinașii americani, care descria toate triburile existente înainte de venirea europenilor, o lucrare minunată de șase sute de pagini. În plus, am găsit un volum despre Rousseau scris de Starobinski și o carte despre Gerhard Richter, *Doubt and Belief in Painting*, pe care le-am cumpărat. Nu știam nimic despre Pound, economie, știință, China sau Rousseau, nu știam nici dacă mă interesau, dar curând trebuia să încep un roman și aveam nevoie să pornesc de undeva. La indieni mă gândeam de mult. Cu câteva luni în urmă, văzusem o imagine cu niște indieni într-o canoe, traversau o apă, la proră stătea un bărbat îmbrăcat ca o pasăre, cu aripile întinse. Imaginea penetrase toate straturile de idei pe care le aveam despre indieni, tot ce citisem în cărți și benzi desenate și văzusem în filme, ajungând până la realitate: oamenii aceștia existaseră cu adevărat. Își duseseră cu adevărat viețile lor cu stâlpi totemici, cu sulițe, arcuri și săgeți, singuri pe un continent enorm, nebănuind că alte vieți, diferite de ale lor, nu numai că erau posibile, dar chiar existau. Era un gând extraordinar. Romantismul evocat de imaginea aceea, cu sălbăticia sa, omul-pasăre și natura neatinsă, țâșneau din realitate, și nu invers, cum se întâmpla în celelalte cazuri. Fusese cutremurător. Nu pot să descriu altcumva experiența aceea. Fusesem zguduit. Și știusem că trebuia să scriu despre asta. Nu despre imaginea în sine, ci despre conținutul ei. Apoi apăruseră toate contraargumentele. Sigur că indienii existaseră, dar acum nu mai existau, ei și întreaga lor cultură fuseseră de mult anihilați. Și atunci de ce să mai scriu despre asta? Nu mai exista și n-avea să mai existe vreodată. Dacă aș crea o lume nouă cu elemente din lumea lor, ea ar fi doar literatură, doar ceva imaginat și, de fapt, lipsit de valoare. Puteam totuși obiecta că Dante, de exemplu, scrisese numai ficțiune, Cervantes, numai ficțiune și Melville, numai ficțiune. Era irefutabil că a fi om n-ar mai fi însemnat același lucru fără operele lor. Așadar, de ce să nu scriem doar ficțiune? Adevărul nu se afla, bineînțeles, într-o relație univocă cu realitatea. Argumente bune, dar

care nu-mi erau de nici un folos, căci numai gândul ficțiunii, simpla idee a unui personaj inventat dintr-o intrigă inventată îmi făcea greață, reacționam fizic la ea. Habar n-aveam de ce, dar așa era. Prin urmare, indienii trebuiau să mai aștepte. Eram conștient că poate n-aveam să simt așa mereu.

După ce am plătit cărțile, am coborât în Plattan, la magazinele de muzică și film, de unde am cumpărat trei DVD-uri și cinci CD-uri, apoi am urcat la Librăria Academiei, unde am găsit o teză despre Swedenborg publicată de editura Atlantis, pe care am cumpărat-o împreună cu niște reviste. Abia dacă aveam să citesc câte ceva din toate astea, lucru care însă nu m-a împiedicat să mă simt bine. Am ajuns acasă, mi-am scos cumpărăturile din plase, am mâncat niște sendvișuri stând în picioare lângă blatul din bucătărie, apoi am ieșit din nou, de data asta traversând Östermalm până la magazinul alimentar de pe Banérgatan, unde am ajuns la douăsprezece fix.

Nu era nimeni acolo. Mi-am aprins o țigară și m-am pus pe așteptat. Cercetam privirile trecătorilor, dar nici unul nu se oprea, nici unul nu venea spre mine. După un sfert de oră am intrat în magazin și am întrebat-o pe casieră dacă nu lăsase cineva un telefon mobil în cursul zilei. Ba da, era aici. Puteam să-l descriu?

I-am spus cum arăta, iar ea l-a scos dintr-un sertar de lângă casa de marcat și mi l-a întins.

— Mulțumesc, am spus. Cine l-a lăsat aici, aveți idee?

— Da. Adică, nu-i știu numele. Dar e un tip tânăr, lucrează la ambasada Israelului, uitați acolo.

— La ambasada *Israelului*?

— Da.

— A, bun. Mulțumesc încă o dată. La revedere!

— La revedere!

Am luat-o încet pe stradă zâmbind în sinea mea. Ambasada israeliană! Nu-i de mirare că tipul fusese bănuitor! Telefonul trebuie să fi fost verificat și răsverificat. Toate mesajele, toate numerele de telefon… He-he-he!

L-am pornit și l-am sunat pe Geir.

— Alo, da?

— Ieri m-a sunat un tip în legătură cu mobilul. Era destul de bănuitor, dar, până la urmă, a acceptat să mi-l returneze. Și acum l-am recuperat. L-a lăsat la casa unui supermarket. Am întrebat-o pe vânzătoare dacă știe cine e individul. Și știi ce mi-a spus?

— Bineînțeles că nu.

— Că tipul lucrează la ambasada israeliană.

— Glumești?

— Nu. Când îmi pierd și eu o dată telefonul, nu-l scap pe jos, ci într-o geantă. Și, când îl pierd într-o geantă, nu e o geantă oarecare, ci a

iubitei unuia care lucrează la ambasada Israelului. Nu-i ciudat?

— Povestea cu iubita cred că poți s-o lași baltă. E mult mai probabil ca tipa să lucreze la ambasadă și să fi anunțat personalul când ți-a găsit mobilul. Și pe urmă au stat toți și s-au uitat la el, întrebându-se cine naiba îl plantase acolo. Și ce era? O bombă? Un microfon?

— Și care naiba putea să fie legătura cu Norvegia? Ceva cu apa grea? Răzbunare pentru Afacerea Lillehammer?

— E incredibil cum reușești să intri în situații din astea! Prostituate rusoaice și agenți israelieni! Pe scriitoarea aia pe care ai invitat-o la cină și care a cântărit toată mâncarea înainte s-o mănânce cum o chema?

— Maria. Apropo, și ea avea legătură cu Rusia.

— Și care a trebuit să sune pe cineva imediat după aceea și să-i spună ce-a mâncat. Ha-ha-ha!

— Asta ce-are a face?

— Știu eu? Poate e tot unul dintre lucrurile ciudate care se întâmplă în jurul tău. Și o altă prietenă a Lindei, îndrăgostită de un drogat a cărui soră locuiește la voi în bloc? Sau apartamentul pe care l-ai găsit în clădirea unde locuia Linda? Laptopul tău care pățește tot felul de nenorociri – îl plouă, îl scapi din tren pe șine – fără să aibă nimic? Un telefon pierdut care ajunge în geanta unei angajate a ambasadei israeliene se potrivește perfect în peisaj.

— Sună foarte intens și frumos, am spus. Dar adevărul despre viața mea este cu totul altul, după cum știi.

— Ah, fii serios, nu ne putem și noi preface o dată?

— Nu. Ce faci? am întrebat.

— Ce crezi că fac?

— Nu pari să fii în culise și să-ți faci de cap, în orice caz. Sigur scrii.

— Presupun că da. Tu?

— Sunt în drum către Casa Filmului. O să iau prânzul cu Linda. Vorbim mai târziu.

— Bine.

Am închis, am băgat telefonul în buzunar și am iuțit pasul. Am trecut pe lângă fântâna secată din Karlaplan, prin centrul comercial Fältöversten și apoi am luat-o pe bulevardul Valhallavägen până la Casa Filmului, care stătea la periferia acoperită de zăpadă a cartierului Gärdet și strălucea în soare.

După prânz, am luat metroul până la Odenplan și de acolo am mers la birou, în primul rând ca să am un loc unde să stau în pace. Ingrid avea cheia casei noastre și sigur venise acolo cu Vanja. Nu eram în starea de spirit potrivită pentru cafenele, cu toți necunoscuții și privirile lor nervoase. M-am așezat la birou și am încercat o vreme să lucrez la discursul pe care urma să-l țin, dar n-am făcut decât să mă posomorăsc. M-am întins până la urmă pe canapea, unde am adormit.

Când m-am trezit, strada din față era întunecată și ora era patru și zece. Jurnalistul de la *Aftenposten* trebuia să vină la șase, așa că era cazul să mă îmbrac și să merg acasă, dacă voiam să le văd pe Vanja și pe Linda în ziua aceea.

— E cineva aici? am întrebat când am deschis ușa.

Vanja s-a târât prin hol spre mine cu viteză maximă, râzând, iar eu am aruncat-o sus în aer de câteva ori, apoi am luat-o cu mine în bucătărie, unde Linda stătea și amesteca într-o cratiță.

— Tocană de năut, a spus. N-am găsit nimic mai bun.

— E în regulă, am spus. Cum a mers astăzi cu Vanja?

— Bine, cred. Și-au petrecut toată după-amiaza la muzeul Junibacken. Mama tocmai a plecat. N-ai întâlnit-o?

— Nu, am spus.

Am dus-o pe Vanja până la pat, m-am jucat puțin cu ea până mi-a ajuns, am așezat-o, roșie și transpirată de râs, în scaunul de lângă masa din bucătărie și am intrat în sufragerie să-mi verific e-mailul. După ce am citit mesajele primite, am oprit calculatorul și m-am uitat peste drum, în apartamentul ce se afla cu un etaj mai jos de noi, unde lumina un alt ecran de computer. Odată surprinsesem un bărbat care se masturba în fața lui, credea că nu-l vede nimeni, nu-i trecuse prin cap că era vizibil de aici. Era singur în cameră, dar nu în apartament; dincolo de perete se găsea bucătăria, unde stăteau o femeie și un bărbat. Fusese straniu să văd cât de apropiate erau zonele private și cele comune.

Acum camera era goală. Numai pixeli care țopăiau pe ecran, lumina unei lămpi din colț revărsându-se asupra unui scaun și o masă îngustă cu o carte cu filele în sus.

— Masa e gata! a strigat Linda din bucătărie.

M-am ridicat și m-am dus la ele. Era deja cinci și un sfert.

— Când trebuie să vină? a întrebat Linda, observând probabil că mă uitasem la ceas.

— La șase. Dar plecăm imediat. Nu va fi nevoie să te arăți. Bine, poți să-i saluți, dacă vrei, dar nu ești obligată.

— Cred că am să rămân aici, ascunsă vederii. Ești emoționat?

— Nu, dar n-am nici un chef. Știi cum e.

— Nu te mai gândi la asta! Stai de vorbă, spune-le ce vrei și nu mai avea atâtea pretenții de la tine însuți! Ia-o mai ușor!

— Am vorbit cu Majgull Axelsson, scriitoarea aia, o știi, care a fost la lecturile publice din Tvedestrand și Göteborg. Atunci m-a luat puțin sub aripa ei în timpul turneului. Ea spunea că și-a stabilit o regulă: să nu citească niciodată ce se scrie despre ea, să nu-și vadă niciodată filmările la televizor și să nu-și asculte înregistrările la radio. Să le trateze ca pe niște evenimente punctuale. Pur și simplu să se concentreze asupra momentelor când se întâmplă. În cazul ăsta,

întâlnirile cu oamenii ar fi fost ceva simplu și frumos, nimic complicat. Mi s-a părut logic. Dar pe urmă a intervenit vanitatea mea, bineînțeles. Eram prezentat drept un mare idiot sau doar un idiot? Și era vorba de reprezentarea mea sau de mine?

— Aș vrea să renunți la toate astea, a spus Linda. Sunt atât de inutile! Îți consumă atât de multă energie! Și îți ocupă tot timpul.

— Da, știu. Dar am să încetez. Am să refuz.

— Ești un om minunat! Aș vrea doar să te vezi și tu așa.

— Sentimentul meu fundamental e exact opus. De fapt, impregnează totul. Și te rog să nu-mi spui că ar trebui să merg la psiholog!

— Dar n-am spus nimic!

— Și ție ți se întâmplă la fel, am spus. Singura diferență e că tu ai și perioade când stima ta de sine e intactă, ca să vorbesc elegant.

— Măcar dacă Vanja ar fi scutită de așa ceva! a spus Linda, privind-o.

Vanja ne-a zâmbit. Toată masa era acoperită cu orez, la fel și podeaua de sub scaun. Buzele îi erau roșii de sos și boabe albe îi rămăseseră lipite în jurul gurii.

— Dar nu va fi, am spus. E imposibil. Ori îl are în ea de la început, ori o să-l învețe pe parcurs. E imposibil de ascuns. Dar s-ar putea să n-o afecteze. Nu e obligatoriu.

— Sper că nu, a spus Linda.

Ochii îi erau umezi.

— Tocănița a fost gustoasă, oricum, i-am spus și m-am ridicat. O să spăl eu vasele. Ar trebui să termin înainte să vină jurnaliștii. M-am întors către Vanja. Cât de mare e Vanja?

Mândră, și-a întins brațele deasupra capului.

— Uite cât de mare! am spus. Vino puțin să te spăl!

Am ridicat-o din scaun și am dus-o la baie, unde am spălat-o pe mâini și pe față. Am ținut-o în fața oglinzii și mi-am lipit obrazul de al ei. A râs.

Apoi i-am schimbat scutecul în dormitor, am așezat-o pe podea și am intrat în bucătărie să strâng de pe masă. Când am terminat, iar mașina de spălat vase huruia sub blat, am deschis bufetul ca să verific dacă – puțin probabil – se întâmplase ceva cu sticlele.

Dar se întâmplase. De ieri până azi, cineva băuse din sticla de *grappa*, eram absolut convins, pentru că lichidul ajunsese în dreptul etichetei. Coniacul fusese așezat în altă parte și, deși nu eram sută la sută sigur, părea că se băuse și din el.

Ce naiba se întâmpla?

Refuzam să cred că Linda era de vină. Mai ales după ce discutaserăm problema în seara precedentă.

Dar nu mai venea nimeni aici.

N-aveam menajeră sau mai știu eu ce.

Ah, la naiba, nu!

Ingrid.

Ea fusese aici astăzi. Și ieri. Ea trebuie să fi fost, era clar.

Dar oare bea când avea grijă de Vanja? Stătea aici și lua la bord în timp ce nepoțica i se învârtea printre picioare?

Însemna că e alcoolică. Vanja era totul pentru ea. N-ar fi riscat nimic – numai de dragul Vanjei. Ca să ajungă să bea, viciul trebuie să fi fost mai puternic, trebuie să fi fost ceva pentru care era dispusă să riște totul.

Ah, Dumnezeule mare, îndură-te!

Am auzit pașii Lindei apropiindu-se pe podeaua dormitorului, așa că am închis bufetul, m-am dus la blat, am luat o cârpă și am început să-l șterg. Era șase fără zece.

— Cobor să fumez o țigară înainte să vină, e bine? am spus. Mai e câte ceva de făcut, dar…

— Sigur că da. Mergi liniștit! a spus Linda. Ia și gunoiul cu tine, dacă tot te duci, da?

Exact în acel moment s-a auzit soneria. M-am dus să deschid. Un tânăr cu barbă și cu o geantă de umăr stătea în prag și zâmbea. În spatele lui era un alt bărbat, mai în vârstă, cu tenul oacheș, cu un toc mare de aparat foto pe umăr și o cameră într-o mână.

— Bună! a spus tânărul și mi-a întins mâna. Kjetil Østli.

— Karl Ove Knausgård, am spus.

— Încântat!

Am dat mâna și cu fotograful și i-am invitat înăuntru.

— Vreți o cafea?

— Da, mulțumesc.

Am intrat în bucătărie, am luat termosul cu cafea și trei căni. Când m-am întors, ei stăteau și se uitau prin sufragerie.

— Aici poți să te înzăpezești liniștit, a spus jurnalistul. Ai o colecție întreagă de cărți.

— Din care pe majoritatea nu le-am citit, am spus. Iar din cele pe care le-am citit nu-mi amintesc nimic.

Era mai tânăr decât crezusem, nu părea să aibă mai mult de douăzeci și șase, douăzeci și șapte de ani, în ciuda bărbii. Dinții îi erau mari, ochii, veseli, iar atitudinea, relaxată și plăcută. Soiul nu-mi era străin, cunoscusem mai mulți oameni care îmi aminteau de el, însă doar în ultimii ani, niciodată când fusesem tânăr. Poate avea legătură cu clasa, geografia sau generația sau poate cu toate la un loc. Sud-estul Norvegiei, clasa mijlocie, am presupus, probabil părinți profesori la universitate. Bine-crescut, comportament încrezător în sine, minte ascuțită, abilități sociale. Cineva care încă nu fusese lovit de ghinion, asta era impresia pe care mi-a lăsat-o în primele câteva minute. Fotograful era suedez, drept care n-aveam nici o șansă să detectez

nuanțele din modul în care se prezenta.

— De fapt, mă hotărâsem să refuz orice interviu pe viitor, am spus. Dar apoi cei de la editură au insistat că ești atât de bun, încât nu trebuie sub nici o formă să las să-mi scape ocazia. Sper că au avut dreptate.

Puțină flatare nu strică niciodată.

— Și eu sper, a spus jurnalistul.

Le-am turnat câte o cană cu cafea.

— Pot să fac câteva fotografii aici? a întrebat fotograful.

Am ezitat, dar m-a asigurat că vor fi numai cu mine, nimic din jur nu va fi cuprins în cadru.

Jurnalistul voise mai întâi să-mi ia interviul acasă, îl refuzasem, dar, când mă sunase să stabilim locul final, îi spusesem totuși că puteau urca până la mine, și urma să vedem de aici. Îl simțisem că era satisfăcut.

— În regulă, am spus acum. Aici?

Am stat în fața bibliotecii cu o cană de cafea în mână, și suedezul s-a plimbat în jur, fotografiindu-mă.

Ce porcărie!

— Poți să ridici puțin mâna?

— Nu arată cam teatral?

— Bine. O lăsăm așa.

În hol, am auzit-o pe Vanja târându-se spre noi. S-a așezat în fund în cadrul ușii, privindu-ne.

— Salut, Vanja! am spus. E plin de bărbați ciudați aici, nu? Dar pe mine mă cunoști…

Am ridicat-o în brațe. Chiar atunci a intrat Linda. Abia i-a salutat pe cei doi, a luat-o pe Vanja și s-a întors în bucătărie.

Tot ce nu voiam să se vadă se văzuse. Tot ce eram eu și ce era al meu devenea rigid și nenatural de îndată ce ajungea sub privirea altcuiva. Nu voiam să se întâmple așa. Fir-ar al naibii, nu voiam! Și, totuși, iată-mă stând și rânjind ca un idiot.

— Mai putem face câteva? a întrebat fotograful.

Am pozat iar.

— Un fotograf mi-a spus odată că, în cazul meu, era ca și cum ar fi fotografiat un lemn.

— Trebuie să fi fost un fotograf prost, a comentat suedezul.

— Dar înțelegi ce voia să spună?

S-a oprit, și-a luat aparatul din dreptul feței, a zâmbit, l-a pus înapoi și a continuat.

— Cred că ar trebui să mergem la Pelikan, m-am adresat jurnalistului. E localul meu obișnuit. Și nu cântă muzica. Ar trebui să fie în regulă.

— N-am nimic împotrivă.

— Să mai facem câteva poze afară, mai întâi. Apoi vă las să vă vedeți de treabă, a spus fotograful.

În momentul acela, telefonul jurnalistului a sunat. El a inspectat numărul.

— Va trebui să răspund, a spus.

Conversația, care n-a durat mai mult de un minut, maximum două, era despre o ninsoare, o mașină, orarul trenurilor, o cabană. Tipul a închis și s-a uitat în ochii mei.

— Merg la schi cu niște prieteni în weekend. Era șoferul nostru, care ne ia de la tren până la cabană. Un moș care ne-a ajutat întotdeauna.

— Sună frumos, am spus.

La cabană cu prietenii, niciodată nu făcusem așa ceva. Când eram în liceu și în primii ani de facultate, acesta fusese un punct dureros. Abia dacă aveam prieteni. Și puținii pe care-i aveam nu se cunoșteau între ei. Acum eram prea bătrân ca să-mi mai bat capul cu astfel de griji, dar oricum am simțit un junghi în inimă, în numele vechiului meu eu, cum ar veni.

Jurnalistul și-a vârât mobilul în buzunar și a lăsat cana pe masă. Fotograful și-a pus aparatul în geantă.

— Atunci plecăm? am întrebat.

A fost puțin neplăcut să ne îmbrăcăm toți odată, holul era atât de mic, ei erau atât de aproape, nimeni n-a zis nimic. I-am strigat la revedere Lindei, am coborât pe scări și am ieșit. Pe treptele din față mi-am aprins o țigară. Era un frig mușcător. Fotograful m-a dus pe treptele de pe cealaltă parte a străzii, unde am pozat câteva minute cu țigara ascunsă în palmă, până când el mi-a spus că i-ar fi plăcut s-o vadă în fotografie, dacă nu mă deranja. Am înțeles ce voia să spună, se schimba ceva în poză, așa că am rămas în picioare pe scări și am fumat în timp ce el țăcănea de zor în aparat, m-am mutat după indicațiile lui – totul înregistrat de numeroșii trecători din zonă –, am ajuns la intrarea în tunel, unde a mai continuat vreo cinci minute, până când a fost mulțumit. Apoi a dispărut, iar eu am luat-o în liniște cu jurnalistul peste deal până la stația de metrou de pe cealaltă parte. Un tren imediat a sosit la peron, ne-am urcat și ne-am așezat lângă geam, față-n față.

— Când iau metroul încă îmi amintesc de Cupa Norvegiei, am spus. Dacă simt mirosul acela aparte din coridoarele metroului, la asta mă gândesc. Pentru oricine venea dintr-un oraș mic – nu-i așa? –, metroul era cel mai neobișnuit lucru din lume. Și Pepsi-Cola. Nici asta nu aveam.

— Ai jucat mult fotbal?

— Până la optsprezece ani. Dar niciodată n-am fost grozav. Am rămas tot timpul la un nivel destul de jos.

— Tot ce faci e la un nivel destul de jos? Nu ți-ai citit cărțile, mi-ai

spus. Și, în interviurile pe care le-am văzut cu tine, vorbești deseori despre cât de slab calitativ e ceea ce scrii. Nu crezi că ești puțin prea autocritic?

— Nu, nu cred. Depinde de cât ridici ștacheta, desigur. S-a uitat pe geam afară în timp ce trenul ieșea din tunel în stația T-Central.

— Crezi că vei câștiga premiul? a întrebat.

— Cel al Consiliului Nordic?

— Da.

— Nu.

— Cine îl va câștiga, atunci?

— Monika Fagerholm.

— Pari sigur.

— E un roman foarte bun, autoarea e femeie, Finlanda n-a mai câștigat de mult premiul. E evident că ea îl va primi.

S-a lăsat iar tăcerea. Timpul dinainte și de după interviu era întotdeauna neclar; jurnalistul, pe care nu-l cunoșteam, era aici pentru a extrage din mine cele mai intime gânduri, dar nu încă, situația încă nu se crease, rolurile nu erau încă împărțite, eram egali, dar nu aveam nici un punct de contact, și cu toate acestea, trebuia să vorbim.

M-am gândit la Ingrid. Nu puteam spune nimic nimănui, nici măcar Lindei, până când nu eram absolut sigur că aveam dreptate. Trebuia pur și simplu să însemn sticlele. Puteam să fac asta diseară, apoi să văd mâine. Dacă nivelul scădea, trebuia să vedem ce facem pe mai departe.

Am ajuns la stația Skanstull și de acolo am mers fără să ne spunem nimic, prin orașul strălucind în întunericul din jurul nostru, până la Pelikan, unde am găsit o masă în capătul localului. Acolo am stat și am vorbit preț de o oră și jumătate despre mine și ale mele, apoi eu m-am ridicat și am plecat, în timp ce el, care nu avea să ia avionul înapoi spre Norvegia decât a doua zi, a mai rămas. Ca întotdeauna după interviurile lungi, mă simțeam gol, secat ca un canal. Ca întotdeauna, mă simțeam de parcă m-aș fi trădat pe mine însumi. Prin simplul fapt că stătusem acolo acceptasem premisa că romanele scrise de mine erau bune și importante, iar eu, care le scrisesem, eram o persoană neobișnuită și interesantă. Era punctul de plecare al conversației; tot ce spuneam era important. Dacă nu spuneam ceva important, ei bine, atunci sigur ascundeam informații. Pentru că, în mod evident, ele trebuiau să fie pe undeva! Prin urmare, când povesteam ceva despre copilărie, de exemplu, vreo pățanie perfect normală, banală, trăită de toată lumea, ea devenea importantă pentru că eu eram cel care o spunea. Dezvăluia ceva despre mine, scriitorul a două cărți bune și importante. Iar eu nu numai că acceptam această abordare, care stătea la baza conversației, dar o primeam cu mult entuziasm. Stăteam și trăncăneam ca un papagal de la grădina

zoologică, știind în tot acest timp care era situația reală. Cât de des se publica un roman semnificativ în Norvegia? La fiecare zece-douăzeci de ani. Ultimul roman norvegian bun fusese *Fyr og flamme* („Foc și flăcări“) de Kjartan Fløgstad, care ieșise în 1980, cu douăzeci și cinci de ani în urmă. Înainte de acesta fusese *Fuglane* („Păsările“) de Vesaas, apărut în 1957, cu alți douăzeci și trei de ani în urmă. Câte romane norvegiene nu se publicaseră între timp? Cu miile! Da, cu miile! Câteva dintre ele, nu multe, fuseseră bune, ceva mai multe, bunicele, majoritatea, slabe. Așa stau lucrurile, nu e nimic senzațional în asta, toată lumea știe. Problema e ceea ce înconjoară aceste cărți, lingușeala în care se lăfăie scriitorii mediocri și tot ceea ce ei sunt încurajați să spună, pornind de la falsa lor imagine de sine, în ziare și la televizor.

Știu despre ce vorbesc, eu însumi sunt unul dintre ei.

Ah, aș fi putut să-mi tai capul de necaz și de rușine că mă lăsasem amăgit – nu o singură dată, ci de multe ori la rând! Dacă am învățat un lucru în acești ani, care îmi pare extrem de important, în special într-o epocă precum a noastră, inundată de mediocritate, acesta este următorul:

Să nu te crezi cineva!

Să nu cumva să-ți închipui că ești cineva!

Pentru că nu ești. Ești doar un mic rahat dichisit și mediocru.

Să nu te crezi cumva special! Să nu crezi că valorezi ceva – pentru că nu valorezi. Ești doar un răhățel.

Așa că lasă capul în jos și pune-te pe treabă, rahat mic ce ești! Așa, cel puțin, vei obține un rezultat. Taci din gură, lasă capul în jos, muncește și fii conștient că nu faci doi bani!

Asta era, mai mult sau mai puțin, ceea ce învățasem.

Asta era suma întregii mele experiențe.

Ăsta, naiba să mă ia, era singurul lucru adevărat pe care îl gândisem vreodată!

Și asta era o latură a problemei. A doua era faptul că mă preocupa, într-un grad neobișnuit de mare, să fiu plăcut, și mă preocupase întotdeauna, chiar de când eram mic. Încă de la șapte ani, dădusem mare importanță părerii pe care alți oameni o aveau despre mine. Când presa se arătase interesată de ce făceam și cine eram, asta fusese, pe de o parte, o confirmare a faptului că eram plăcut, prin urmare, ceva ce o parte din mine accepta cu plăcere, pe de altă parte, devenise o problemă foarte dificil de gestionat, pentru că nu mai puteam controla ce credeau alți oameni despre mine, din simplul motiv că nu-i mai cunoșteam, nu-i mai vedeam. Așa că, de fiecare dată când dădeam un interviu, dacă în el era ceva ce nu spusesem sau ceea ce spusesem era prezentat într-o altă lumină, aș fi mutat munții din loc ca să-l schimb. Dacă nu reușeam, imaginea mea de sine ardea de rușine. Faptul că, în ciuda acestor lucruri, am continuat să dau interviuri și să

stau iar și iar față în față cu câte un jurnalist într-un loc sau altul demonstra că dorința mea de a fi flatat era mai puternică decât atât teama de a părea un idiot, cât și orice ideal de calitate pe care îl aveam; și, în plus, conta, îmi dădeam seama, ca romanele mele să ajungă la public. Când scrisesem *En tid for alt*, îi spusesem lui Geir Gulliksen că nu voiam să mai dau interviuri, dar, după ce vorbisem cu el, mă hotărâsem să continui totuși, asta era influența pe care el o avea deseori asupra mea, și apoi justificasem schimbarea invocând scuza că datoram editurii măcar atât. Dar nu ajuta la nimic: eram scriitor, nu agent de vânzări sau prostituată.

Toată povestea asta se transformase într-o mare harababură. Mă plângeam deseori că eram prezentat în ziare ca un idiot, dar vina era numai și numai a mea, fiindcă vedeam cum erau prezentați alți autori – Kjartan Fløgstad, de exemplu – niciodată ca niște idioți. Fløgstad era un bărbat integru, stătea drept ca un copac indiferent ce se întâmpla în jurul lui și aparținea, bănuiam, rasei rare a oamenilor dintr-o bucată.

Și nu vorbea despre propria persoană.

Ce făcusem eu dacă nu exact asta și nimic altceva?

I-am dat biletul bărbatului de culoare din gheretă, a apăsat tare ștampila pe el și mi l-a împins înapoi cu ochi inexpresivi, iar eu am luat-o pe scările rulante în jos, în subsol, prin tunel și pe peronul îngust, unde, după ce am constatat că următorul tren venea peste șapte minute, m-am așezat pe o bancă.

Toamna târziu, când apăruse *Ute av verden*, programul de știri TV2 al televiziunii norvegiene voise să-mi ia un interviu. Veniseră acasă la mine să mă ia, merseserăm cu mașina până la terminalul companiei de navigație Hurtigruten, unde avea să aibă loc interviul, și, pe drum, în dreptul Centrului Tehnologic de la capătul parcului Nygård, jurnalistul se întorsese și mă întrebase cine sunt.

— Cine ești tu, de fapt?

— Ce vrei să spui?

— Păi, Erik Fosnes Hansen este înțeleptul, conservatorul, copilul-minune. Roy Jacobsen este scriitorul partidului socialist. Vigdis Hjorth este scriitoarea bețivă și depravată. Tu cine ești? Nu știu nimic despre tine.

Ridicasem din umeri. Soarele sclipea în zăpada de afară.

— Nu știu. Sunt un tip obișnuit.

— Haide! Trebuie să-mi dai ceva. Ceva ce ai făcut, poate?

— Am lucrat puțin. Am studiat puțin. Știi tu…

Se întorsese la loc pe scaun. Mai târziu în ziua aceea, rezolvase problema arătând, în loc să povestească: către sfârșitul interviului, pusese la un loc o mulțime de pauze și ezitări, care trebuiau să-mi reprezinte personalitatea, și o suprapusese următoarei afirmații din

fundal: „Ibsen a spus că oamenii puternici sunt și cei mai singuri. Eu nu cred asta“.

Mi-am ridicat mâinile în aer, stând acolo pe bancă, și am respirat adânc, copleșit de amintirea acestor cuvinte.

Cum putusem spune una ca asta?

Chiar crezusem așa ceva?

Da. Dar exprimam de fapt ideile mamei, ea era cea preocupată de relațiile dintre oameni, cea care credea că acolo se află valoarea, nu eu. Deși, pe atunci, ideea aceasta mă preocupa, o credeam. Dar nu în baza vreunei experiențe personale, era doar unul dintre lucrurile pe care le luam ca atare.

Ibsen avusese dreptate. Tot ce vedeam în jurul meu îl confirma. Relațiile distrugeau individualitatea, încătușau libertatea și opreau ceea ce voia să iasă la suprafață. Mama nu se enerva niciodată atât de tare ca atunci când discutam despre conceptul de libertate. Când îi spuneam ce cred, ea pufnea și-mi răspundea că era doar o idee americană lipsită de conținut, goală și mincinoasă. Suntem făcuți pentru ceilalți. Dar noțiunea aceasta era cea care stătea la temelia existenței sistematizate pe care o duceam acum, în care imprevizibilitatea dispăruse complet și puteai trece de la grădiniță prin școală, prin universitate și apoi în viața profesională ca printr-un tunel, convins că alegerile pe care le făcuseși erau libere, în timp ce, în realitate, fuseseși cernut ca firele de nisip din chiar prima zi de școală; unii erau trimiși în meserii practice, alții în profesiuni teoretice, unii sus în vârf, alții jos, în timp ce eram învățați că toți suntem egali. Acesta era modul de gândire care ne făcuse, cel puțin pe membrii generației mele, să *așteptăm* lucruri de la viață, să trăim cu credința că putem avea pretenții, să avem cu adevărat pretenții și să învinuim toate circumstanțele posibile – orice în afară de noi înșine – dacă lucrurile nu ieșeau așa cum ne închipuiserăm. Să învinovățim statul când venea tsunamiul și nu primeam ajutor imediat. Cât de jalnici puteam fi! Să ne acrim dacă nu obțineam slujba meritată. Iar gândirea aceasta anula posibilitatea căderii pentru oricine cu excepția celor mai slabi, pentru că întotdeauna puteai până la urmă să faci rost de bani, iar existența pură, cea în care te confruntai direct cu o suferință sau cu o primejdie ce îți punea viața în pericol, fusese eliminată. Acesta era modul de a gândi care dăduse naștere unei culturi unde cele mai mari mediocrități, încălzite și îndopate, își declamau platitudinile pretutindeni, făcând ca autori precum Lars Saabye Christensen sau oricare altul mai apărea să fie venerați de parcă Vergiliu însuși stătea pe canapea, dezvăluindu-ne dacă folosise stilou, mașină de scris sau calculator ca să compună și la ce ore din zi. Uram lucrurile astea, nu voiam să știu de ele. Și totuși cine discuta cu jurnaliștii despre cum își scrisese cărțile mediocre de parcă era vreun gigant al literaturii, un

titan al cuvântului scris, dacă nu eu?

Cum să stai și să accepți aplauze când știi că tot ce ai făcut nu e suficient de bun?

Aveam o *singură* șansă. Trebuia să rup orice legătură cu lumea lingușitoare și profund coruptă a culturii, în care oricine, până și cel mai mărunt parvenit, era de vânzare, să rup toate legăturile cu lumea găunoasă a televiziunii și a presei, să stau într-o cameră și să încep să citesc la modul cel mai serios – nu literatură contemporană, ci literatură de cea mai bună calitate – și apoi să scriu de parcă de asta ar fi depins însăși viața mea. Timp de douăzeci de ani, dacă era nevoie.

Eram o târfă. Acesta era singurul cuvânt adecvat.

Când, o jumătate de oră mai târziu, am închis ușa în spatele meu, acasă, din bucătărie se auzeau voci. Mi-am strecurat capul înăuntru și am văzut-o pe Mikaela. Ea și Linda stăteau ghemuite pe canapea, fiecare cu o cană cu ceai în mână. Pe masa din fața lor stăteau un sfeșnic cu trei lumânări aprinse, o farfurie cu trei bucăți de brânză pe ea și un coș plin cu tot felul de biscuiți.

— Bună, Karl Ove, cum a fost? m-a întrebat Linda.

Mi-au zâmbit.

— OK, am spus, ridicând din umeri. Nimic demn de menționat, în orice caz.

— Vrei o cană cu ceai și puțină brânză?

— Nu, mulțumesc.

Mi-am desfăcut fularul stând în picioare, l-am atârnat în garderobă împreună cu haina, mi-am dezlegat șireturile și mi-am așezat ghetele pe raftul de lângă perete. Podeaua era gri de nisip și noroi. Ar trebui să mă duc la ele, să nu par neprietenos, m-am gândit și am intrat în bucătărie.

Mikaela povestea despre o întâlnire pe care o avusese cu ministrul culturii, Leif Pagrotsky. Era un tip mărunt și șezuse pe o canapea mare, cu o pernă imensă în poală, pe care o îmbrățișa și în care, după spusele ei, își înfigea dinții. Dar ea îi purta cel mai mare respect. Pagrotsky avea o minte brici și o enormă capacitate de muncă. Nu eram sigur ce atribute profesionale avea Mikaela, din moment ce o întâlnisem numai în contexte amicale, dar, indiferent care erau, în mod evident îi prindeau bine, căci, la abia treizeci de ani, trecea de la o funcție de conducere la alta. Ca multe alte femei pe care le întâlnisem, era apropiată de tatăl ei, care cocheta într-un fel sau altul cu mediul literar. Cu mama ei, o doamnă pretențioasă care locuia singură într-un apartament din Göteborg, avea, din câte înțelesesem, o relație mai complicată. Mikaela își schimba des iubiții, și, oricât de diferiți erau, toți aveau *un* lucru în comun: întotdeauna îi erau inferiori. Din tot ce spusese în cei trei ani de când o cunoșteam, un

lucru anume îmi rămăsese întipărit în minte. Stăteam în barul de la Folkoperan, și ea ne povestise despre un vis pe care îl avusese. Se făcea că era la o petrecere și se dusese acolo fără pantaloni, goală de la brâu în jos, cam ca Donald Duck, să zicem. Se simțea puțin incomod, spusese, dar asta nu era tot, treaba asta avea și ceva ademenitor, apoi se întinsese pur și simplu pe o masă, cu fundul gol ridicat în aer. Ce semnificație credeam noi că putea să aibă un asemenea vis?

Da, ce putea să însemne?

Ascultând-o, crezusem că nu era adevărat sau că oamenii din jurul mesei știau ceva ce eu nu știam, căci, în mod sigur, ceea ce spunea visul acela despre ea nu era ceva ce ea și-ar fi dorit ca toată lumea să știe, nu? De atunci, urma aceasta de naivitate, apărută atât de neașteptat în purtările ei altfel sofisticate, mă făcuse s-o privesc cu simpatie și cu uimire. Poate ăsta era sensul profund al visului? Oricum, o prețuia mult pe Linda și apela din când în când la ea pentru sfaturi, fiindcă, la fel ca mine, îi cunoștea intuiția și gustul fără cusur. Faptul că în astfel de situații devenea puțin prea egocentrică nu mi se părea surprinzător și putea fi iertat cu ușurință, în plus, poveștile ei despre viața din culisele puterii erau întotdeauna interesante, cel puțin pentru mine, care mă aflam atât de departe de ele. Dacă inversai perspectiva și priveai din punctul ei de vedere, ea venea în vizită la o prietenă apropiată, dar fragilă, și la soțul ei taciturn, și ce putea să facă decât să ia inițiativa și să ofere familiei acesteia restrânse o parte din veselia și energia ei? Era nașa Vanjei și fusese la botez, unde îi făcuse o impresie atât de bună mamei mele, încât se întâmpla încă să întrebe de ea. Se arătase interesată de ce vorbea mama și o ajutase la curățenie când petrecerea se apropia de sfârșit, dovedind o înțelegere a situației pe care Linda nu o manifestase niciodată – de unde și fricțiunile obscure dintre ea și mama. Pentru asta avem forme convenționale, ele ne ajută să trăim împreună, sunt în sine semne de prietenie și de bunăvoință, și, avându-le, putem tolera divergențe mai mari între oameni, mai multe idiosincrazii, fapt pe care, din nefericire, indivizii idiosincratici nu-l înțeleg niciodată, din moment ce incapacitatea de a înțelege face parte din însăși esența idiosincraziei. Linda nu voia să servească pe nimeni, voia să fie ea servită, și, în consecință, nu era. În timp ce Mikaela servea, așa încât era ea însăși apoi servită. Era foarte simplu. Faptul că mama se atașase atât de ea mă întrista, de asemenea, pentru că ființa Lindei avea o cu totul altă bogăție și imprevizibilitate. Prăpăstii bruște, furtuni neașteptate, imense ziduri de rezistență. A face ca lucrurile să meargă ușor, a depune eforturi pentru a netezi orice rezistență, acestea sunt în antiteză cu esența artei, în antiteză cu înțelepciunea, care se întemeiază pe a limita sau a fi limitat. Așadar, întrebarea este ce alegi:

mișcarea, care este înrudită cu viața, sau spațiul din afara mișcării, unde se găsesc arta, dar, într-un anumit sens, și moartea?

— Beau și eu puțin ceai, totuși, am spus.

— E ceai de plante, m-a avertizat Linda. Tu nu vrei așa ceva, nu? Dar apa în mod sigur mai e caldă.

— Nu, aș prefera altceva, am spus și m-am dus în bucătărie.

În timp ce așteptam să fiarbă apa, am luat un creion în mână, m-am așezat pe un scaun în fața dulapului și am însemnat toate sticlele. Doar un punctuleț pe etichete, atât de mic, încât trebuia să știi că era acolo ca să-l vezi.

Mă comportam ca un tată de adolescent și mă simțeam cam aiurea stând acolo, și totuși nu știam ce altceva aș fi putut face. Nu voiam ca femeia care avea grijă de fiica mea și persoana care avea cel mai mult de-a face cu ea în afară de mine și de Linda să bea alcool în tot acest timp.

Apoi am pus un pliculeț de ceai în cană și am turnat apă peste el. M-am uitat în jos la restaurantul Nalen, unde bucătarii tocmai spălau podeaua, iar mașinile de spălat vase scoteau aburi. După cuvintele de despărțire venite dinspre sufragerie, am înțeles că Mikaela se pregătea să plece. Am ieșit în hol și am salutat-o. Apoi m-am așezat în fața calculatorului, am pornit internetul, am verificat e-mailul, nimic, am intrat pe câteva site-uri de presă și pe urmă m-am căutat pe mine pe Google. Erau puțin peste 29.000 de rezultate. Numărul creștea și scădea ca un fel de indice. Am parcurs cu ochii listele de pagini web și am ales câteva la întâmplare. Am evitat interviurile și cronicile, am deschis niște bloguri. Cineva scria că nu merita nici să te ștergi la fund cu romanele mele. Altundeva am găsit pagina unei edituri mici sau a unui ziar. Numele meu apărea dedesubtul unei poze a lui Ole Robert Sunde, care scria acolo cum voia el să spună tuturor cât de proastă era ultima carte a lui Knausgård. Apoi am dat peste documentele unei dispute de hotar între vecini, în care era în mod evident implicată o rudă a mea. Problema privea zidul unui garaj, care era cu câțiva metri prea lung sau prea scurt.

— Ce faci? a spus Linda în spatele meu.

— Mă caut pe Google. E o adevărată cutie a Pandorei. N-ai să crezi ce pot să scrie oamenii.

— N-ar trebui să faci asta. Vino și așază-te aici, mai bine!

— Vin imediat, am spus. Doar să verific câteva lucruri mai întâi.

A doua zi dimineață, am plecat la birou când Ingrid a venit s-o ia pe Vanja, pe la opt. Am rămas acolo până la trei și am lucrat la prelegere, la trei și jumătate eram din nou acasă. Linda era în cadă, mai târziu urma să iasă în oraș și să ia cina cu Christina. Am intrat în bucătărie și am verificat sticlele. În două dintre ele lichidul scăzuse.

Am intrat la Linda și m-am așezat pe vasul de toaletă.

— Bună! a spus ea și mi-a zâmbit. Azi mi-am cumpărat o bilă efervescentă de baie.

Cada era plină de spumă. Linda și-a ridicat o mână ca să se ridice, și o fâșie de spumă îi atârna sub ea.

— Văd, am spus. Trebuie să discutăm ceva.

— A!

— E vorba de mama ta. Îți amintești când ți-am spus că nivelul băuturii din sticle a scăzut neașteptat de mult în ultima vreme?

A dat din cap.

— Am însemnat sticlele ieri. Ca să pot verifica. Și iar a băut cineva. Dacă nu ești tu, trebuie să fie mama ta.

— Mama?

— Da. Bea când e aici cu Vanja. A făcut asta toată săptămâna, și n-avem motive să credem că abia a început.

— Ești sigur?

— Da. Mai mult decât sigur.

— Și ce să facem?

— Îi spunem că știm ce se petrece. Și că nu putem accepta așa ceva.

— Categoric!

A tăcut.

— Când se întorc? am întrebat după un timp.

Linda s-a uitat la mine.

— La cinci, a spus.

— Ce propui?

— O să trebuiască să-i spunem. Pur și simplu, îi dăm un ultimatum. Dacă se mai repetă, nu mai are voie să stea singură cu Vanja.

— Da.

— În mod sigur e o chestie de mai mulți ani, a spus Linda, adâncită în gânduri. Asta explică o mulțime de lucruri. A fost teribil de agitată de la o vreme, era aproape imposibil să stai de vorbă cu ea.

M-am ridicat.

— Poate că nu, am spus. E posibil să aibă legătură cu relația dintre ea și Vidar, poate a ajuns într-un impas. Și e nefericită.

— Nu te apuci de băut pentru că ești nefericit când ai trecut de șaizeci de ani. Trebuie să fie o metodă de a face față. Probabil că durează de mult timp.

— Se întorc cam într-o jumătate de oră, am spus. Lăsăm deocamdată lucrurile așa și punem problema mai târziu sau acționăm imediat? Și încheiem povestea?

— N-avem nici un motiv să așteptăm. Dar cum să-i spunem? Eu nu pot singură. O să nege și o să întoarcă problema asupra mea, într-un fel sau altul. Să-i spunem împreună?

— Ca o întrunire de familie?

Linda a ridicat din umeri și și-a desfăcut brațele în cada plină cu

spumă.

— Nu știu, a spus.

— Devine prea complicat. Plus că așa vom fi doi împotriva unuia. Ca la tribunal. Pot să-i spun eu. Ieșim să facem câțiva pași și discut cu ea.

— Vrei să faci așa ceva?

— Dacă vreau? E ultimul lucru pe care aș vrea să-l fac pe lumea asta! E soacră-mea, pentru numele lui Dumnezeu! Nu vreau decât puțină decență, demnitate, liniște și pace.

— Mă bucur că ai să-i vorbești tu.

— Mi se pare că primești vestea destul de bine, am spus.

— S-ar putea spune că mă liniștesc total aproape numai când se întâmplă ceva neprevăzut, când intervine o criză sau ceva. E o sechelă din copilărie. Pe atunci, asta era normalitatea. Eram obișnuită. Dar sunt și furioasă, să știi. Acum e momentul când avem nevoie de ea. Trebuie să însemne ceva pentru copiii noștri. Aproape că n-au familie. Nu ne poate dezamăgi chiar acum. N-are voie, chiar dacă va trebui să mă asigur eu însămi de asta.

— Copiii? am spus. Știi ceva ce eu nu știu?

A zâmbit și a scuturat din cap.

— Nu, dar poate că simt ceva.

Am ieșit, am închis ușa în spatele meu și m-am postat în fața ferestrei din sufragerie. Am auzit apa scurgându-se din cadă, m-am uitat la torța care se zbuciuma în vânt în fața cafenelei de pe cealaltă parte a străzii înguste, la figurile întunecate, cu fețe ca niște măști albe, care treceau pe trotuar. La etajul de mai sus, un vecin cânta la chitară. Linda a venit în hol cu un prosop roșu înfășurat în jurul capului ca un turban și a dispărut după ușa deschisă a bufetului. M-am dus să-mi verific e-mailurile. Unul de la Tore, unul de la Gina Winje. Am început să-i scriu Ginei un răspuns, apoi l-am șters. M-am dus în bucătărie, am pornit cafetiera și am băut un pahar cu apă. Linda stătea în fața oglinzii din hol, machiindu-se.

— Când vine Christina? am întrebat.

— La șase. Dar mă pregătesc de acum, dacă tot suntem singuri. Cum a fost azi, apropo? Ai reușit să faci ceva?

— Puțin. Trebuie să termin mâine seară și vineri.

— Pleci sâmbătă? a întrebat, lăsându-se pe spate și aplicându-și puțin fard pe o pleoapă.

— Da.

În hol s-a auzit liftul pornind. Nu locuia multă lume în clădire, așa că erau șanse mari să fie Ingrid cu Vanja. Într-adevăr. Ascensorul s-a oprit, ușa s-a deschis în afară, și imediat s-a auzit sunetul cuiva trăgând un cărucior.

Ingrid a deschis ușa și a intrat în hol, care s-a umplut imediat de

prezența ei energică și agitată.

— Vanja a adormit pe drum, a spus. Piticuța era sleită, biata de ea! Dar a făcut atâtea astăzi! Am fost la muzeul de copii. Am cumpărat un abonament de sezon, țineți-l voi… ca să aveți intrare liberă pentru tot restul anului…

A pus jos toate plasele pe care le căra, și-a luat portmoneul din haină și a scos un card galben, pe care i l-a întins Lindei.

— Și am cumpărat și o salopetă nouă, exact la fel cu cea veche, care îi rămăsese cam mică… Sper că e în regulă.

S-a uitat la mine. Am dat din cap.

— Și o nouă pereche de mănuși, dacă tot eram acolo. A căutat prin plase și a scos o pereche de mănuși roșii. Au niște cârlige cu care le poți prinde de mânecă. Sunt drăguțe, călduroase și mari. S-a uitat la Linda. Ieși în oraș? A, da, te duci cu Christina în seara asta. Apoi s-a uitat la mine. Deci tu și Geir va trebui să vă găsiți ceva de făcut. Dar nu vă reține. Eu plec acum. S-a întors spre Vanja, care era întinsă în cărucior cu căciula pe ochi. Sigur mai doarme o oră. N-a dormit prea mult dimineață. S-o duc înăuntru?

— Mă ocup eu, am spus. Pleci acasă la Gnesta sau…?

Ea s-a uitat la mine, întrebătoare.

— Nu… Mă duc la teatru cu Barbro. Mă gândisem să-ți mai folosesc biroul o noapte. Am crezut… I-am spus Lindei. Ai nevoie de el?

— Nu, nu, am spus. Mă întrebam doar. Aș vrea să stăm puțin de vorbă. Trebuie să-ți spun ceva.

Ochii ei mari m-au cercetat cu neliniște din spatele ochelarilor groși.

— Crezi că am putea să facem câțiva pași pe afară? am întrebat-o.

— Sigur că da.

— Atunci hai să mergem chiar acum! Nu durează mult.

Am slăbit piulițele care țineau ușa dublă, am scos șurubul care le fixa de podea, am deschis-o și am împins căruciorul înăuntru. Între timp, Ingrid s-a dus la bucătărie să bea un pahar cu apă. Apoi m-am îmbrăcat, m-am postat la câțiva metri distanță și am așteptat, pierdut în gânduri. Linda se dusese în sufragerie.

— Nu vă despărțiți, nu? a spus Ingrid în timp ce închideam ușa după noi. Te rog să nu-mi spui că vă despărțiți…

Fața i se albise complet.

— Nu, nu! Doamne, sigur că nu! Despre altceva voiam să vorbim.

— Ah, mă simt ușurată!

Am ieșit în curtea din spate, apoi pe poartă și pe strada David Bagares, pe care am luat-o până la Malmskillnadsgatan. N-am scos o vorbă, nu știam cum ar fi trebuit să formulez totul, să încep. Nici ea n-a zis nimic, s-a uitat de vreo două ori la mine, întrebătoare sau surprinsă.

— Nu prea știu cum să-ți spun, am început în timp ce ne apropiam

de intersecție și o luam înspre biserica Sfântul Ioan.

Pauză.

— Dar e… Poate e mai bine să vorbesc direct. Știu că ai băut azi în timp ce aveai grijă de Vanja. Și că ai băut și ieri. Și așa ceva… da, pur și simplu nu pot accepta. Nu se poate. N-ai voie!

Ea s-a uitat atentă la mine tot timpul.

— Nu vreau să te controlez în vreun fel, am continuat. Din partea mea, poți să procedezi cum dorești, bineînțeles. Dar nu când ai grijă de Vanja. În privința asta sunt nevoit să impun o limită. Nu se poate! Înțelegi?

— Nu, a spus ea uimită. Nu știu despre ce vorbești. N-am băut niciodată cât am stat cu Vanja! Niciodată! Și nici nu mi-ar trece prin minte. De unde ți-a venit ideea asta?

Am simțit că mă prăbușesc vertiginos. Ca întotdeauna în situații în care miza era mare, situații supărătoare, când mergeam – sau eram silit să merg – mai departe decât mi-aș fi dorit, vedeam totul în jur, inclusiv pe mine însumi, cu o claritate aparte, aproape suprareală. Acoperișul verde de tablă de pe turnul bisericii din fața noastră, copacii negri, desfrunziți din cimitirul pe lângă care treceam, mașina de un albastru lucitor care gonea pe stradă, pe cealaltă parte. Mersul meu, cu corpul ușor aplecat, și pasul mai energic al lui Ingrid alături. Felul cum se uita în sus la mine. Uimită, cu o umbră ușoară, aproape imperceptibilă, de mustrare pe chip.

— Am descoperit că băutura se împuținа în sticle. Ca să mă lămuresc, ieri am făcut câte un semn. Când am ajuns acasă, am văzut că cineva băuse din ele. Eu n-am făcut asta. Singurele persoane care au mai fost acolo ieri sunteți tu și Linda. Știu că n-a fost Linda. Asta înseamnă c-ai fost tu. Nu există altă explicație.

— Trebuie să existe, a spus ea. Pentru că n-am fost eu. Îmi pare rău, Karl Ove, dar n-am băut din sticlele tale.

— Uite ce este! am spus. Ești soacra mea. Îți doresc tot binele. Nu vreau să fac asta. În nici un caz! Ultimul lucru pe care mi-l doresc e să te acuz de ceva. Dar ce-ar trebui să fac, dacă *știu* cum stau lucrurile?

— Dar n-ai de unde să știi! N-am băut eu.

Mă durea stomacul. Nimerisem într-un fel de iad.

— Trebuie să înțelegi, Ingrid, am spus. Indiferent ce spui, situația asta va avea consecințe. Ești o bunică excepțională. Faci mai mult pentru Vanja și însemni mai mult pentru ea decât oricine altcineva. Și mă bucur extraordinar de mult pentru asta. Aș vrea să fii așa în continuare. N-avem mulți oameni în jurul nostru, după cum știi. Dar, dacă nu recunoști, nu vom mai putem avea încredere în tine. Înțelegi? Nu că n-o să mai ai voie s-o vezi pe Vanja. Sigur c-o să ai, indiferent ce s-ar întâmpla. Dar, dacă nu recunoști și nu promiți că nu se va mai întâmpla niciodată, atunci n-ai să mai poți sta singură cu ea. N-o să

mai ai voie să rămâi singură cu ea. Înțelegi ce vreau să spun?

— Da, înțeleg. E mare păcat. Dar foarte bine, să rămână așa. Nu pot să recunosc ceva ce n-am făcut. Chiar dacă mi-aș dori. Nu pot.

–Bine, am spus. Acum n-ajungem nicăieri. Propun să abandonăm subiectul o vreme, apoi să reluăm discuția și să vedem ce putem face.

— Foarte bine, a spus. Dar n-o să se schimbe nimic, să știi.

— În regulă.

Am coborât scările din fața școlii franceze și am mers pe Döbelnsgatan până în piațeta Johannesplan, mai departe, de-a lungul Malmskillnadsgatan și în jos pe strada David Bagares, fără să spunem un cuvânt tot drumul. Eu – aplecat, cu pași mari, ea – aproape alergând lângă mine. Nu trebuia să se întâmple așa, era soacra mea, nu exista nici un motiv pe lume s-o corectez sau s-o pedepsesc – în afară de acesta. Mi se părea nedemn. Și mult mai nedemn când ea negase totul.

Am vârât cheia în broască și i-am deschis poarta. Ea a zâmbit și a intrat.

Cum putea să reacționeze atât de calm și să-mi răspundă cu atâta siguranță?

Să fi fost, totuși, Linda?

Nu, ce naiba!

Mă înșelasem oare? Să fi însemnat greșit?

Nu.

Sau…?

Afară în curte, coafeza îmbrăcată în alb stătea și fuma. Am salutat-o, ea mi-a zâmbit. Ingrid s-a oprit în fața ușii de la intrare. Am descuiat-o.

— Atunci eu plec, a spus în timp ce urcam scările. Și putem discuta mai târziu, după cum ai propus. Poate până atunci vei afla ce s-a întâmplat.

Și-a luat cu ea geanta și două plase, mi-a zâmbit ca de obicei când își lua rămas-bun, dar nu m-a îmbrățișat.

Linda a venit în hol după ce plecase.

— Cum a mers? Ce-a spus?

— Că n-a băut niciodată cât a fost cu Vanja. Nici astăzi. Și că nu poate înțelege cum a dispărut băutura din bufetul nostru.

— Dacă e alcoolică, e firesc să nege totul. Face parte din tablou.

— Posibil, am spus. Dar ce naiba să facem? O ține una și bună că nu, ea n-a făcut așa ceva. Eu i-am spus ba da, ai făcut, și ea a zis că nu. Nu pot *dovedi* nimic. Doar n-avem cameră de supraveghere în bucătărie.

— Câtă vreme *noi* știm, asta contează prea puțin. Dacă vrea să joace teatru, n-are decât să suporte consecințele.

— Care sunt?

— Păi… Că nu o putem lăsa singură cu Vanja.

— Ah, drăcia dracului! am spus. Ce idioțenie mai e și asta? Să trebuiască să fac o plimbare cu soacră-mea și să insist că femeia bea! Ce naiba mai e și asta?

— Mă bucur că i-ai spus tu. Sigur o să recunoască, până la urmă.

— Eu nu cred.

Cât de repede prinde rădăcini noi o viață de om! Cât de repede trecem de la a fi străini într-un oraș la a ne lăsa absorbiți în el! Cu trei ani în urmă, locuiam la Bergen, nu știam nimic despre Stockholm, nu cunoșteam pe nimeni aici. Apoi am venit în orașul acesta – necunoscut, populat de străini – și, treptat, zi după zi, dar insesizabil, am început să-mi împletesc viața cu a lor, până când acum deveniseră inseparabile. Dacă aș fi plecat la Londra, căci aș fi putut foarte bine să fac asta, același lucru s-ar fi întâmplat acolo, însă cu alți oameni. Era atât de arbitrar și atât de inevitabil!

Ingrid a sunat-o pe Linda a doua zi și a recunoscut totul. A adăugat că ea însăși nu considera că ar fi fost ceva grav, dar, din moment ce noi credeam asta, avea să ia măsurile necesare încât să nu mai fie o problemă pentru nimeni. Avea deja o programare la un specialist în terapia alcoolismului și se hotărâse să-și acorde mai mult timp sieși și nevoilor ei, din moment ce asta era una din cauzele problemei, credea ea – presiunea enormă la care singură acceptase să se supună.

După discuția cu ea, Linda a fost foarte abătută, căci spunea, mama ei era atât de entuziastă și de optimistă, încât comunicarea devenea imposibilă, era de parcă pierduse contactul cu realitatea și trăia acum într-o lume viitoare fără griji și fără probleme.

— Nu pot *vorbi* cu ea! Nu pot stabili nici o legătură. Nu face decât să repete platitudini și vorbe goale, și cât de minunată e una sau alta. Tu, de exemplu, ai fost foarte lăudat pentru modul cum ai abordat situația. Eu sunt excepțională, și totul este nemaipomenit. Și asta la o zi după ce i-am spus că nu vrem să mai bea când are grijă de Vanja! Sunt serios îngrijorată, Karl Ove! E ca și cum suferă, dar ea însăși nu știe că suferă, dacă înțelegi ce vreau să spun. Reprimă *totul*. Merită o bătrânețe fericită. N-ar trebui să trăiască suferind, chinuindu-se și bând ca să-și înece amarul. Dar ce pot să fac? Nu vrea nici un ajutor. Nici măcar nu vrea să admită că are probleme.

— Dar ești fiica ei, am spus. E clar că nu vrea s-o ajuți. Sau să admită că lucrurile nu sunt cum ar trebui să fie. Tot sensul vieții ei e să-i ajute pe alții. Pe tine, pe fratele tău, pe tatăl vostru, pe vecinii ei. Dacă voi ați fi cei care s-o ajute, totul s-ar destrăma.

— Cu siguranță ai dreptate. Însă vreau doar să pot păstra contactul cu ea, înțelegi?

— Sigur.

Cinci zile mai târziu, am primit un e-mail cu interviul de la

Aftenposten. N-am putut decât să mă întristez citindu-l. Era deprimant. N-aveam pe cine să dau vina în afară de mine și totuși i-am scris un răspuns lung jurnalistului, încercând să detaliez viziunea mea asupra lucrurilor, adică să le confer măcar o fărâmă din seriozitatea pe care o aveau în mintea mea, ceea ce evident că m-a făcut să mă arăt și mai jalnic. Jurnalistul m-a sunat imediat după, propunându-mi să adauge mesajul meu la interviul de pe website, sugestie pe care am refuzat-o, nu despre asta era vorba. Nu-mi rămânea decât să nu cumpăr ziarul din ziua aceea și să nu mă mai gândesc la cât de prost ieșisem. Eram prost, trebuia să mi-o asum. Interviurile-portret includeau și poze din viața personală a intervievatului, și, din moment ce eu nu aveam nici una, o rugasem pe mama să-mi trimită câteva. Dar, pentru că nu sosiseră înainte de termenul-limită, iar jurnalistul mi le cerea, îl sunasem pe Yngve, care scanase o serie de fotografii și le trimisese prin e-mail, în timp ce pozele mamei sosiseră o săptămână mai târziu, lipite cu grijă pe carton gros, cu informații detaliate dedesubt, în scrisul ei de mână. Înțelesesem cât de mândră era, și disperarea crescuse în mine ca un zid. Îmi venea, mai mult ca orice, să dispar în adâncul unei păduri pe undeva, să-mi construiesc o cabană și să rămân acolo, departe de civilizație, cu privirea ațintită într-un foc de tabără. Oameni, cine are nevoie de oameni?

„Un tânăr scriitor din sud, cu degete îngălbenite de nicotină și dinți ușor decolorați“, scrisese jurnalistul; simțeam propoziția aceasta ca pe un cui bătut în creier.

Dar primisem ce meritam. Nu scrisesem eu însumi, cu mulți ani în urmă, un interviu cu Jan Kjærstad intitulat „Omul fără bărbie“? Și asta fără să-mi dau seama ce insultător eram…

Ha-ha-ha!

Nu, la naiba, n-aveam de ce să-mi bat capul! Nu trebuia decât să refuz totul de acum înainte, să rezist ultimele luni de stat acasă cu Vanja, iar apoi să încep din nou să scriu, în aprilie. Din greu, metodic, și căutând ceea ce-mi oferea bucurie, putere, lumină. Să mă ocup de ce aveam, uitând orice altceva.

Vanja s-a trezit chiar atunci în dormitor. Am luat-o în brațe, am strâns-o lângă mine și m-am plimbat cu ea prin casă vreo câteva minute, până când s-a oprit din plâns și a fost gata să mănânce puțin. Am încălzit un cartof și niște mazăre în cuptorul cu microunde, le-am pasat cu puțin unt, am căutat în frigider ceva cu carne, am găsit un bol cu două crochete de pește, le-am încălzit și pe ele și i-am așezat totul în față. Îi era foame, și, din moment ce o puteam vedea din sufragerie, m-am dus acolo, mi-am verificat din nou e-mailurile și am răspuns câtorva, cu urechea ciulită în tot acest timp, să aud dacă nu scotea vreun sunet de nemulțumire.

— Ai mâncat totul! am spus când m-am întors.

A zâmbit mulțumită și a aruncat pe podea cana cu apă. Am luat-o în brațe, s-a agățat de smocul scurt de păr de pe bărbia mea și mi-a băgat degetul în gură. Am râs și am aruncat-o în aer de câteva ori, am luat un scutec în baie și am schimbat-o, am pus-o jos pe podea și m-am dus să-l arunc pe cel folosit în coșul de gunoi de sub chiuveta din bucătărie. Când m-am întors, ea stătea în picioare în mijlocul podelei, clătinându-se. A pășit spre mine.

— Unu! Doi! Trei! Patru! Cinci! Șase! am numărat. Un nou record!

A observat și singură că se întâmplase ceva extraordinar, fiindcă radia toată. Poate era copleșită de senzația formidabilă a mersului.

Am îmbrăcat-o în hainele de afară și am dus-o în brațe până jos, la căruciorul din subsol. Chiar dacă soarele nu strălucea, ziua era luminoasă și primăvăratică. Asfaltul se uscase. I-am trimis un mesaj telefonic Lindei despre prima plimbare mai lungă a fiicei noastre. „Fenomenal!“ mi-a răspuns. „Ajung la douăsprezece jumătate. Vă iubesc!“

Am coborât în supermarketul din stația de metrou de la Stureplan, am cumpărat un pui la grătar, o salată verde, câteva roșii, un castravete, măsline negre, două cepe roșii și o baghetă proaspătă, am intrat în librăria Hedengrens pe drumul înapoi și am găsit o carte despre Germania nazistă, cele două volume din *Capitalul*, *1984* a lui Orwell, pe care nu reușisem niciodată s-o citesc, o colecție de eseuri de același autor, o carte despre Céline scrisă de Ekerwald, și ultimul Don DeLillo, până când Vanja m-a împiedicat să mai continui și a trebuit să merg să plătesc. De îndată ce am ieșit, am regretat că luasem cartea lui DeLillo, pentru că, deși fusesem odată fanul lui, în special al romanelor *Names* („Nume“) și *Zgomotul alb*, nu reușisem să citesc mai mult de jumătate din *Underworld*, și, din moment ce următoarea carte fusese îngrozitoare, era evident că se afla în declin. Mă pregăteam să mă întorc și să-l schimb, erau alte câteva cărți pe care le văzusem și care îmi plăceau, de exemplu, ultimul roman al lui Esterházy, *Harmonia caelestis*, despre tatăl lui. Dar preferam să nu citesc romane în suedeză, era prea apropiată de propria mea limbă, amenința tot timpul să se infiltreze și s-o distrugă, prin urmare, dacă găseam un titlu în norvegiană, îl citeam în norvegiană, asta și pentru că citeam prea puțin în limba maternă. În plus, nu stăteam prea bine cu timpul dacă voiam să apuc să pregătesc prânzul pentru Linda înainte să ajungă acasă. Iar Vanja părea în mod evident să se fi săturat de librărie.

Acasă, în bucătărie, am făcut o salată de pui, am tăiat pâinea și am întins fața de masă, în timp ce Vanja stătea pe jos și lovea cu un mic ciocan de lemn cele trei biluțe de lemn care coborau prin niște găuri, apoi pe un tobogan și cădeau pe podea.

Cinci minute mai târziu, a trebuit să se oprească, pentru că rusoaica

începuse să bată în calorifer. Uram zgomotul acela, uram să stau și să-l aștept, deși reacția ei nu era nejustificată acum, bocănitul Vanjei putea scoate pe oricine din minți, așa că i-am luat jucăria, am așezat-o în schimb pe scaun, i-am legat o baveță la gât și i-am dat niște pâine cu unt, chiar când Linda a intrat pe ușă.

— Bună! a spus ea, venind să mă îmbrățișeze.

— Bună!

— Am fost la farmacie în dimineața asta, a continuat, uitându-se la mine cu o sclipire în ochi.

— Așa, și?

— Am cumpărat un test de sarcină.

— Bun, și? Ce vrei să spui, de fapt?

— Vom avea un al doilea copil, Karl Ove!

— Serios?

Mi-au dat lacrimile.

Linda a încuviințat din cap. Și ea avea ochii umezi.

— Ce mult mă bucur! am spus.

— Da, n-am putut să vorbesc despre altceva la întâlnirea cu psihologul. Nu m-am gândit la nimic altceva toată ziua. E minunat!

— I-ai spus psihologului înainte să-mi spui mie?

— Da, de ce?

— Ce-i în capul tău? Crezi că e doar copilul tău? Nu poți să spui altcuiva înainte să-mi spui mie! E ceva în neregulă cu tine?

— Ah, Karl Ove, îmi pare rău! Nu m-am gândit. Pur și simplu eram copleșită. Dar nu asta am avut de gând. Te rog, nu lăsa supărarea să ne strice bucuria.

M-am uitat la ea.

— Nu, am spus. Nu-i atât de grav. În tabloul de ansamblu, vreau să spun.

În cursul nopții, m-a trezit plânsetul ei. Suspina cu atâta amar, cum numai ea ar fi putut s-o facă. Am atins-o pe gât.

— Ce e, Linda? am șoptit. De ce plângi?

Umerii îi tremurau.

S-a întors cu fața spre mine.

— Am fost doar conștiincioasă! a spus. Nimic altceva.

— Ce anume? Despre ce vorbești?

— Despre azi-dimineață. Am intrat în farmacie și am cumpărat testul pentru că eram prea curioasă, nu mai puteam să aștept! Și apoi, când am văzut rezultatul, trebuia oricum să merg la psiholog. Nici nu mi-a trecut prin minte că puteam pur și simplu să vin acasă! Am crezut că trebuie să mă duc! A început iar să plângă. Aș fi putut veni acasă să-ți dau vestea cea bună! Imediat! Nu era obligatoriu să mă duc la ședință!

Am mângâiat-o pe spate, pe păr.

— Dar, draga mea, chiar nu face nimic! am spus. Chiar nu contează! M-am enervat puțin pe loc, dar am înțeles. Singurul lucru important este că vom avea un copil, ce Dumnezeu!

S-a uitat la mine, zâmbind printre lacrimi.

— Vorbești serios? a spus.

Am sărutat-o.

Buzele ei aveau gust sărat.

De atunci și până în seara de noiembrie când stăteam în întuneric pe balconul apartamentului nostru din Malmö, după ce fusesem cu Vanja la petrecerea aniversară, trecuseră deja aproape doi ani. Copilul, care în momentul acela abia fusese conceput, nu numai că se născuse, dar ajunsese să aibă un an. O botezasem Heidi, era o fetiță blondă și veselă, mai rezistentă decât sora ei în unele privințe, la fel de sensibilă, în altele. În timpul botezului, când preotul se pregătea să toarne apă peste capul surorii ei, Vanja strigase „Nu! Nu! Nu!“ atât de tare, încât răsunase prin biserică, și fusese imposibil să nu râdem, era de parcă ar fi reacționat fizic la apa sfințită, ca un vampir sau un pui

de diavol. Când Heidi avea nouă luni, ne mutaserăm la Malmö oarecum din impuls, nici unul dintre noi nu mai fusese acolo înainte și nu cunoșteam pe nimeni, dar ne duseserăm să vedem un apartament și ne hotărâserăm după ce stătuserăm în oraș vreo cinci ore cu totul: aici urma să locuim. Apartamentul se afla la ultimul etaj al unei clădiri, chiar în centru, era mare, o sută treizeci de metri pătrați, și, din moment ce se afla atât de sus, era inundat de lumină de dimineața până seara. Nimic nu ni se potrivea mai bine, existența în Stockholm devenise tot mai sumbră, până când nu mai găsiserăm altă soluție decât să ne mutăm de-acolo. Departe de rusoaica nebună, cu care ajunseserăm într-un conflict irezolvabil și care continuase să se plângă proprietarilor clădirii. Până la urmă, aceștia luaseră măsuri și ne convocaseră la o întâlnire, fără vreun rezultat, pentru că, deși în cele din urmă ne crezuseră, nu puteau face nimic. Luaserăm problema în mâinile noastre. După încă un incident când rusoaica venise sus la ușa noastră, iar eu, cu Vanja și Heidi în brațe, o rugasem să stea departe de noi, la care ea îmi răspunsese că avea un bărbat jos în apartament, pe care îl trimitea sus să mă snopească, sunasem la poliție și o reclamasem pentru amenințare și hărțuire. Niciodată nu-mi închipuisem că voi merge atât de departe, dar o făcusem. Poliția nu putea face nimic, dar nu asta contase în primul rând, ci faptul că trimisese agenți de la serviciile sociale la ea acasă, doi angajați care veniseră să vadă în ce condiții trăia, iar pentru ea nu putea exista umilință mai mare. Ah, cum savurasem gândul! Dar asta nu îmbunătățise cu nimic relațiile noastre cu ea. Și, cu doi copii în mijlocul unui oraș mare, unde singurele zone pietonale verzi erau parcurile, în care îi plimbam ca pe câini, întrebarea nu era dacă ar trebui să ne mutăm, ci când. Linda voia să mergem în Norvegia, eu nu, așa că alegerea fusese între două orașe din Suedia, Göteborg sau Malmö, și, din moment ce Linda avea asociații negative cu primul pentru că trebuise să-și întrerupă studiile de masterat în scriere creativă de la Universitatea din Göteborg după numai câteva săptămâni, atunci când se îmbolnăvise, treaba era clară: aveam să ne mutăm la Malmö, căci ne plăcuse sentimentul pe care ni-l lăsaseră orele petrecute acolo. Era un oraș deschis, cerul deasupra lui era înalt, aveam marea în apropiere, o plajă lungă se întindea la numai câteva minute de centru, Copenhaga era la patruzeci de minute distanță, iar atmosfera din oraș era relaxată, de vacanță, destul de diferită de ambianța strictă, dură, carieristă a Stockholmului. Primele luni la Malmö fuseseră minunate, mergeam zilnic să înotăm, stăteam să mâncăm pe balcon după ce copiii se culcau, eram plini de optimism, mai apropiați decât fuseserăm în ultimii doi ani. Dar întunericul se strecurase și aici, lent și imperceptibil, îmi umpluse toate celelalte părți ale vieții, noutatea își pierduse strălucirea, și lumea o luase în

derivă, lăsând în urmă doar frustrare.

Ca în seara aceasta, când Linda și Vanja stăteau în bucătărie și mâncau, în timp ce Heidi își dormea somnul febril în pătuțul din dormitor, iar eu eram aproape sufocat de gândul curățeniei – camerele arătau de parcă ar fi fost răscolite metodic, ca și cum cineva ar fi răsturnat pe podea tot conținutul sertarelor și al dulapurilor –, de mizeria și nisipul de peste tot și de grămada de haine murdare din baie. De „romanul“ pe care îl scriam și care nu ducea nicăieri. Irosisem doi ani pe nimic. De zăpușeala traiului în apartament. De certurile noastre, care sporeau și deveneau tot mai greu de controlat. De bucuria care dispăruse.

Supărarea mea era meschină, izbucnea din nimicuri; cui îi pasă cine și ce a spălat când privești retrospectiv o viață, când rezumi o viață? Linda pendula între stările ei fluctuante, și, când ajungea la fund, zăcea doar pe canapea sau în pat, și ceea ce la începutul relației îmi trezise grija acum nu făcea decât să mă scoată din sărite: trebuia să fac eu *totul*, în timp ce ea stătea și lenevea? Puteam, dar nu fără condiții. Dacă o făceam, aveam tot dreptul să fiu nervos, supărat, ironic, sarcastic, câteodată furios. Această lipsă de bucurie s-a răspândit dincolo de persoana mea, până în centrul vieții noastre împreună. Linda spunea că nu cerea decât să fim o familie fericită. Asta voia, la asta visa, să fim o familie frumoasă și fericită. Eu nu visam decât ca ea să împartă cu mine treburile casnice. Ea spunea că așa făcea, și iată-ne, cu acuzațiile noastre, cu furia și dorințele noastre, în mijlocul vieții – viața noastră, nu a altcuiva.

Cum se putea să-ți irosești viața enervându-te din cauza îndatoririlor casnice? Cum era *posibil*?

Voiam cât mai mult timp pentru mine și cât mai puțin deranj. Voiam ca Linda, care stătea deja acasă cu Heidi, să se ocupe de tot ce o privea pe Vanja, ca eu să pot lucra. Ea nu voia. Sau poate voia, dar nu făcea față. Toate conflictele și certurile noastre gravitau într-un fel sau altul în jurul acestui lucru, dinamica. Dacă nu puteam scrie din cauza ei și a pretențiilor ei, aveam s-o părăsesc, era foarte simplu. Și, pe undeva, ea își dădea seama. Îmi forța limitele, în funcție de nevoile din viața ei, dar niciodată într-atât încât să mă silească să pun punct. Și totuși, eram pe-aproape. Modul meu de a mă răzbuna era să-i dau tot ce pretindea, adică să am grijă de copii, să frec podelele, să spăl hainele, să cumpăr mâncarea, să gătesc cina și să câștig toți banii, așa încât nu avea nimic concret de care să se plângă când era vorba de mine și de rolul meu în familie. Singurul lucru pe care nu i-l dădeam – și era singurul pe care îl dorea – era iubirea mea. Aceasta mi-era răzbunarea. O puteam privi foarte rece cum ajungea la disperare, până când, în cele din urmă, nu mai putea și urla la mine de nervi, frustrare și dor. Care e problema? o întrebam atunci. Ți se pare că nu fac

destul? Ești epuizată, așa spui. Dar mâine am eu grijă de copii. O pot lăsa pe Vanja la grădiniță și apoi mă pot duce afară cu Heidi, cât timp tu dormi și te odihnești. Apoi o pot lua pe Vanja de la grădiniță, după-masă, și mă pot ocupa de ele în timpul serii. E bine, nu? Așa ai să te poți odihni, tu, care ești atât de sleită. Până la urmă, când rămânea fără argumente, era în stare să arunce și să spargă obiecte. Un pahar, o farfurie, orice avea la îndemână. Ea ar fi trebuit să facă toate astea pentru mine, ca eu să pot lucra, dar nu le făcea. Și, din moment ce, pentru ea, problema nu era faptul că făcea prea multe, ci, dimpotrivă, că în bărbatul pe care îl iubea nu exista iubire, ci doar pică, acreală, frustrare și nervi, lucru pe care nu știa cum să-l formuleze, cea mai mare răzbunare pentru mine era să-i iau pretențiile în serios. Ah, ce mă mai bucuram când o prindeam în capcană și puteam să-i îndeplinesc toate cerințele! După accesul inevitabil de furie care urma, după ce ne culcam, începea deseori să plângă și voia să ne împăcăm. Așa îmi dădea posibilitatea să-mi sporesc răzbunarea, fiindcă nu eram de acord.

Totuși, o asemenea viață nu putea dura și nici nu era ceea ce-mi doream, așa că, atunci când furia, dură și implacabilă, mi se domolea, și nu-mi mai rămânea decât sufletul chinuit, de parcă tot ce aveam era pe cale să se facă fărâme, ne împăcam, ne apropiam și trăiam ca înainte. Apoi întreg procesul reîncepea, ciclic, la fel ca în natură.

Mi-am stins țigara, am dat pe gât ultima înghițitură de cola răsuflată, m-am ridicat ținându-mă de balustradă și am privit cerul, unde o lumină atârna nemișcată undeva în afara orașului – prea joasă ca să fie o stea, prea tăcută ca să fie un avion.

Ce Dumnezeu…?

Am urmărit-o cu privirea timp de câteva minute. Apoi a plonjat brusc în stânga, și mi-am dat seama că era un avion. Părea nemișcat pentru că venea drept spre mine, coborând peste strâmtoarea Öresund.

Cineva a bătut la geam. M-am întors. Era Vanja, care mi-a zâmbit și mi-a făcut cu mâna. Am deschis ușa.

— Te duci la culcare?

A dat din cap.

— Am vrut să-ți spun noapte bună, tata.

M-am aplecat și am sărutat-o pe obraz.

— Noapte bună. Somn ușor!

— Somn ușor!

A fugit prin hol în camera ei, plină de energie chiar și după o zi atât de lungă.

Mai bine mă apucam de afurisitele alea de vase.

Am aruncat resturile de mâncare la gunoi, am golit rămășițele de lapte și de apă din pahare, am scos cojile de mere și de morcovi,

ambalajele de plastic și plicurile de ceai din chiuvete, pe care le-am spălat bine, am pus vasele pe picurător, am dat drumul la apă fierbinte, am stors detergent lichid pe burete, mi-am rezemat fruntea de bufet și am început să spăl, pahar după pahar, cană după cană, farfurie după farfurie. Le-am clătit. Apoi, când suportul s-a umplut, am început să le usuc ca să fac loc pentru altele. A urmat podeaua, care trebuia frecată unde stătuse Heidi. Am legat sacul de gunoi la gură, am luat liftul până la subsol, am mers pe culoarele încălzite, labirintice, până la ghenă, a cărei podea era presărată cu gunoaie și alunecoasă, unde țevi atârnau din tavan ca niște torpile, ornamentate cu porțiuni de adeziv și cu bucăți de bandă izolatoare desprinse, și pe ușa căreia scria, cu un tipic eufemism suedez, *Miljørom*, „Încăperea eco“, am aruncat sacii într-una dintre pubelele mari și verzi, mi-am amintit brusc de Ingrid, care, la ultima vizită aici, găsise sute de bucățele de pânză într-una și le cărase sus în apartament, crezând că aveau să ne bucure și pe noi la fel de mult cum o bucuraseră pe ea, în ideea că fetele puteau să aibă suficient material de pictat pentru mai mulți ani înainte, am închis capacul și m-am întors în casă, unde, chiar atunci, Linda ieșea tiptil din camera copiilor.

— A adormit? am întrebat-o.

A dat din cap.

— Ce harnic ai fost! a spus, oprindu-se în ușa bucătăriei. Vrei un pahar cu vin? Mai avem din sticla pe care a adus-o Sissel ultima dată.

Primul meu impuls a fost să răspund că nu, în nici un caz nu voiam vin. Dar, în mod ciudat, scurtul răstimp petrecut afară din apartament mă înmuiase, așa că am acceptat.

— De ce nu? am spus.

Două săptămâni mai târziu, într-o după-amiază când Heidi și Vanja își făceau de cap în jurul nostru, sărind pe canapea și urlând, ne-am înghesuit unul în altul și am cercetat, pentru a treia oară în viața noastră, copleșiți de emoție, o liniuță albastră pe un bețișor alb. Era John, care își anunța sosirea. S-a născut la sfârșitul verii următoare, blând și răbdător din prima clipă, întotdeauna aproape râzând, chiar și când în jurul lui se dezlănțuia furtuna. Deseori arăta de parcă ar fi fost târât printr-un hățiș, din cauza zgârieturilor pe care i le aplica Heidi, oricând prindea ocazia, de obicei sub pretextul unei îmbrățișări sau al unei mângâieri prietenoase pe obraz. Ceea ce cândva mă iritase, plimbatul Vanjei prin oraș cu căruciorul, era acum o poveste veche, uitată și complet străină, căci împingeam deja un cărucior ponosit cu trei copii la bord, bătând străzile, deseori cu două sau trei plase cu cumpărături bălăngănindu-mi-se într-o mână, cu riduri adânci crestându-mi fruntea și obrajii și cu ochii arzând de o sălbăticie golită de orice sens și cu care de multă vreme pierdusem orice contact. Nu-mi mai băteam capul cu potențiala efeminare a ceea ce făceam, acum

prioritatea era să ajung cu copiii la destinație fără ca ei să se așeze pe jos, refuzând să meargă mai departe, sau fără orice le mai putea trece lor prin cap ca să-mi zădărnicească planul de a petrece o dimineață sau o după-amiază ușoară. Odată, un grup de turiști japonezi s-a oprit pe cealaltă parte a străzii, arătând cu degetul către mine de parcă aș fi fost conducătorul unei parade de acrobați sau așa ceva. M-au *arătat cu degetul*. Uitați un bărbat scandinav! Uitați-vă și povestiți-le nepoților voștri ce-ați văzut!

Eram foarte mândru de copii. Vanja era sălbatică și curajoasă, n-ai fi zis niciodată că trupul ei subțire putea adăposti un asemenea apetit pentru mișcare, că se putea implica atât de avid în lumea fizică din jur, cu copacii ei, cu barele de cățărat, cu piscinele și câmpurile ei deschise, iar timiditatea, care o ținuse în rezervă în primele luni la noua grădiniță, îi dispăruse complet, într-atât încât următoarea „discuție despre progresul copilului“ avusese drept subiect exact fenomenul opus. Acum problema nu mai era că Vanja se ascundea, că nu voia să intre în contact cu adulții sau că niciodată nu conducea jocurile, ci, dimpotrivă, că uneori ocupa poate prea mult spațiu, după cum se exprimaseră ei, prudent, și era prea dornică să fie numărul unul. „Ca să fim sinceri“, spusese directorul grădiniței, „se întâmplă să-i agreseze pe unii copii. Partea bună“, continuase el, „este că, pentru a face asta, trebuie să fie capabilă să înțeleagă situația și suficient de inteligentă ca s-o exploateze. Dar ne străduim s-o facem să priceapă că nu poate face așa ceva. Știți cumva de unde ar fi putut învăța rima asta: «naaa-na-na-na-naaa-na»? A văzut-o într-un film sau ceva? Dacă e cazul, putem să proiectăm filmul aici și să le explicăm ce înseamnă“. După întâlnirea anterioară, la care ni se vorbise despre logoped, iar timiditatea Vanjei fusese considerată un defect sau o lipsă, nu putea decât să mă doară-n cot de ce credea personalul grădiniței despre ea. Abia împlinise patru ani, în câteva luni avea să scape de faza asta… Heidi nu era la fel de sălbatică, competența ei fizică era de altă natură, părea să fie prezentă în propriul corp într-un alt mod decât Vanja, care era complet absorbită de fantezie și pentru care ficțiunea era doar o variantă a realității. În timp ce Vanja se înfuria și își ieșea din fire de disperare dacă nu-i reușea ceva din prima secundă, Heidi se ofensa când o întrebam dacă are nevoie de ajutor și continua până reușea. Ce triumf pe fața ei atunci! Se cățărase înaintea Vanjei în vârful copacului celui înalt de la locul de joacă. Prima dată înconjurase cu brațele creanga din vârf. A doua oară, împinsă de orgoliul copilului mic, se cățărase până sus. Eram pe o bancă citind ziarul și o auzisem cum urlă: stătea la capătul crengii, fără să se țină de nimic, la șase metri deasupra pământului. O mișcare greșită, și ar fi putut să cadă. Mă suisem după ea și o apucasem, incapabil să mă opresc din râs, ce naiba căutai tu *acolo*? Deseori făcea

câte un mic salt când mergea, care mie mi se părea un mic salt de fericire. Era singura din familia noastră care părea cu adevărat fericită sau care avea tendința de a fi astfel. Suporta orice în afară de mustrări. Atunci buza i se ridica, tremurând, lacrimile îi țâșneau din ochi, și putea trece o oră până când se lăsa consolată. Era înnebunită să se joace cu Vanja, atunci accepta orice, și îi plăcea enorm să călărească. Când stătuse atunci călare pe măgar, în parcul de distracții unde fusesem în vară, fața îi strălucea de mândrie. Dar nici măcar când o văzuse astfel pe Heidi, părerea Vanjei nu se schimbase, nu voia să călărească, nu mai voia să călărească niciodată, își împinsese ochelarii sus pe nas, se aruncase din senin în fața lui John și scosese un urlet care îi făcuse pe toți cei din apropiere să se uite la noi. Dar lui John îi plăcuse, îi răspunsese tot cu un țipăt, și apoi râseseră împreună.

Soarele apunea deja deasupra pinilor din vest. Cerul avea aceeași culoare albastru-închis pe care mi-o aminteam din copilărie și care îmi plăcea nespus. Ceva s-a eliberat în mine, înălțându-se copleșitor, plutind. Dar nu-mi folosea la nimic. Trecutul nu însemna nimic.

Linda a ridicat-o pe Heidi de pe măgarul prostănac. Și-a luat rămas-bun de la el și de la femeia care vindea biletele.

— Bun, am spus. Acum, direct acasă.

Mașina noastră rămăsese aproape ultima în parcarea imensă, așternută cu pietriș. M-am așezat pe bordura din apropiere cu Heidi în brațe, ca să-i schimb scutecul. Apoi i-am pus lui John centura pe scaunul din față, în timp ce Linda le prindea pe fete în spate.

Închiriaserăm un Volkswagen mare, roșu. Mă suisem la volan abia a patra oară de când îmi luasem carnetul, așa că orice avea legătură cu condusul mă umplea de entuziasm. Pornitul, schimbatul vitezelor, accelerarea, mersul cu spatele, păstrarea direcției. Totul mă distra. Nu-mi închipuisem niciodată că voi conduce într-o zi, nu făcea parte din imaginea mea de sine, așa că bucuria mi-a fost cu atât mai mare când m-am văzut conducând cu o sută cincizeci de kilometri pe oră pe autostradă, în drum spre casă, în ritmul acela lin, aproape leneș, care se statornicise treptat, semnalizând stânga, depășind, semnalizând dreapta, într-un peisaj la început dominat de pădure, apoi, după o lungă pantă lină în susul unui deal enorm, dominat de lanuri de porumb cât vedeai cu ochii, cu construcții joase pe câmp, cu crânguri și pădurici de foioase nespus de pitorești, cu granița albastră statornică a mării la vest.

— Ia uitați-vă! am spus când am ajuns în vârf, în timp ce peisajul tipic Scaniei se întindea sub noi. *Incredibil* de frumos!

Lanuri aurii de porumb, păduri verzi de fag, marea albastră. Totul mai viu și aproape pâlpâitor în lumina apusului de soare.

Nici un răspuns.

Știam că John adormise. Dar oare și în spate se dăduse stingerea?

Am întors capul să mă uit peste umăr.

Într-adevăr. Trei fete zăceau acolo cu gura deschisă și ochii închiși.

Fericirea a explodat în mine.

A durat o secundă, două, poate trei. Apoi peste ea s-a așternut umbra care vine mereu din urmă, alaiul ei întunecat.

Am bătut ritmul cu mâna pe volan și am cântat odată cu muzica. Era ultimul album al formației Coldplay, pe care nu-l puteam suferi, dar care mi se părea perfect în timp ce conduceam. Mai încercasem odată acest sentiment. Aveam șaisprezece ani, eram îndrăgostit, mergeam prin Danemarca într-o dimineață de vară, îndreptându-mă spre orășelul Nykøbing, unde se ținea un cantonament de fotbal, și toată lumea din mașină, în afară de șofer și de mine, care stăteam în față, dormea. Tipul pusese albumul *Brothers in Arms* de Dire Straits, care apăruse în primăvara respectivă și care, împreună cu *The Dream of a Blue Turtle* al lui Sting și *It's My Life* de Talk Talk, formase fundalul sonor al tuturor experiențelor extraordinare pe care le avusesem în lunile de dinainte. Peisajul plat, răsăritul soarelui, nemișcarea de afară, pasagerii care dormeau – o tresărire de fericire atât de puternică, încât mi-o aminteam douăzeci și cinci de ani mai târziu. Dar fericirea aceea nu avusese nici o umbră, fusese pură, neamestecată, nealterată. Atunci aveam viața la picioare. Orice se putea întâmpla. Orice era posibil. Acum nu mai era așa. Se întâmplaseră multe, iar ceea ce se întâmplase punea bazele a ceea ce se mai putea întâmpla.

Nu doar că posibilitățile erau mai puține. Emoțiile pe care le încercam erau mai palide, viața, mai puțin intensă. Și știam că sunt la jumătatea drumului – poate mai mult de jumătate. Când John avea să fie de vârsta mea, eu urma să am optzeci de ani. Cu un picior în groapă, dacă nu cu amândouă. În zece ani, voi avea cincizeci. După alți zece, șaizeci.

Era oare ciudat că o umbră plutea deasupra fericirii?

Am semnalizat și am depășit un camion. Nu aveam prea multă experiență, așa că mă încerca un sentiment neplăcut când mașina era clătinată de curenții de aer formați. Dar nu-mi era teamă, o singură dată îmi fusese de când conduceam, și asta în ziua examenului de conducere. Îl dădusem devreme într-o dimineață de iarnă, afară era beznă, iar eu nu condusesem niciodată pe întuneric. Ploua torențial, nu condusesem niciodată pe ploaie torențială. Iar examinatorul era un bărbat cu o înfățișare neprietenoasă și cu un aer neprietenos. Învățasem, firește, pe dinafară verificările obligatorii dinainte de a porni motorul. Dar primul lucru pe care mi-l spusese tipul fusese că vom sări peste verificări. Trebuia doar să curăț condensul de pe parbriz, și-o să spunem că e în regulă. Nu știam cum să fac asta în

afara succesiunii prestabilite de acțiuni și, când descoperisem în sfârșit, după două minute de bâjbâit la bord, uitasem că trebuia să vâr cheia în contact pentru ca dezaburitorul să funcționeze, lucru care îl făcuse pe examinator să se uite la mine și să mă întrebe: „Dar să conduci știi, nu-i așa?“, în timp ce răsucea dezaprobator cheia în locul meu. După un început atât de incredibil de prost, nu-mi fusese deloc de ajutor faptul că nu-mi puteam controla picioarele, care tremurau și se bâțâiau, iar abilitățile motorii fine îmi dispăruseră, așa că mai mult țâșnisem din loc decât intrasem fluid în trafic. Întuneric deplin. Trafic matinal de vârf. Ploaie torențială. După o sută de metri, examinatorul mă întrebase cu ce mă ocupam în viața de zi cu zi. Îi spusesem că eram scriitor. Atunci devenise brusc interesat. El însuși era artist, îmi dezvăluise. Avusese o expoziție și așa mai departe. Mă întrebase ce scriam. Tocmai începusem să-i povestesc despre *En tid for alt*, când el rostise un nume de localitate. În fața noastră era o uriașă intersecție rutieră. Nu văzusem indicatorul cu denumirea. El mă întrebase dacă îmi apăruse cartea în suedeză. Dădusem din cap. Acolo! Acolo era indicatorul. Dar pe banda cea mai îndepărtată! Virasem înspre ea și accelerasem, dar el se repezise la frâne, oprind brusc mașina.

— Semaforul e roșu! spusese. N-ai văzut? Roșu!

Nici nu observasem vreun semafor.

— Deci asta a fost tot, nu-i așa?

— Din păcate, da. Dacă trebuie să intervenim, ai picat. Asta e. Vrei să mai conduci puțin?

— Nu. Hai să ne întoarcem!

Tot examenul durase trei minute. Ajunsesem acasă la nouă și jumătate, și Linda se uitase la mine cu o privire încordată.

— Am picat, îi spusesem.

— O, nu! Bietul de tine! Ce s-a întâmplat?

— Am trecut pe roșu.

— Serios?

— Da, serios! Cine ar fi crezut, când m-am trezit azi-dimineață, că voi trece pe roșu la examenul de conducere? Dar nu-i nimic. Va fi mai bine data viitoare. Nu trec pe roșu la două examene, unul după altul.

Într-adevăr, nu era nimic grav. N-aveam mașină, nu conta dacă primeam carnetul în ianuarie sau în martie. Și deja cheltuisem incredibil de mult pe orele de șoferie, încât o sumă în plus chiar nu mai avea importanță. Singura problemă era că plănuiserăm o călătorie la sfârșit de lună. Eu acceptasem un angajament la Søgne, în sudul Norvegiei, gândindu-mă să mergem până acolo cu toții și la întoarcere să ne oprim pe insula Sandøya, în larg de Tvedestrand, și să stăm la o casă de vacanță vreo câteva zile, să vedem cum e. De fapt, fusesem pe Sandøya cu câțiva ani în urmă și mi se păruse un loc perfect de locuit. O insulă cu vreo două sute de locuitori, cu grădiniță și școală cu

primele trei clase. Peisajul semăna perfect cu cel în care crescusem și căruia îi duceam atât de mult dorul, doar că nu era același, nu era Tromøya, sau Arendal, sau Kristiansand, unde nu m-aș fi întors pentru nimic în lume, ci altceva, ceva nou. Uneori mă gândeam că dorul de peisajul în care am crescut era biologic, cumva înrădăcinat în noi. Că instinctul care făcea o pisică să rătăcească sute de kilometri în căutarea locului de unde plecase funcționa și în noi, în animalul uman, la fel ca și celelalte tendințe profund arhaice din ființa noastră.

Uneori mă uitam pe internet la poze de pe Sandøya, iar dorința pe care mi-o stârnea vederea peisajului era atât de puternică, încât eclipsa complet natura singuratică și izolată a unui posibil trai acolo. Nu și pentru Linda, firește, ea era mai sceptică, dar nu respingea cu totul ideea. O viață în pădure, la malul mării, ni s-ar fi potrivit cu mult mai bine decât să locuim la etajul al șaptelea, în mijlocul orașului. Așa că petreceam mult timp speculând, suficient cât să ne dorim să mergem acolo și să vedem cum e. Dar, cum nu-mi luasem carnetul, trebuia acum să merg singur la Søgne, ceea ce însemna că tot rostul angajamentului acceptat dispărea. Pentru ce să mă mai duc și despre ce să vorbesc?

Geir m-a sunat în noaptea aceea în timp ce făceam rezervarea zborului online. Vorbiserăm deja în cursul zilei, dar nu fusese în apele lui în ultimele săptămâni, dăduse rateuri în felul lui controlat de a fi, așa că nu mi s-a părut deloc ciudat că suna din nou. M-am așezat în fotoliu și mi-am pus picioarele pe birou. El mi-a povestit puțin despre biografia lui Montgomery Clift la care lucra, despre cum tipul căutase întotdeauna, în toate felurile, să trăiască viața cu intensitate. Singurele mele cunoștințe despre Montgomery Clift îmi fuseseră furnizate de formația The Clash, cu versul lor *Montgomery Clift, honey!* de pe albumul *London Calling*, și s-a dovedit că tot de acolo îl știa și Geir, deși într-un alt mod: în Irak, locuise la o stație de epurare a apei împreună cu Robin Banks, un toxicoman englez care fusese unul dintre cei mai buni prieteni ai formației, călătorise cu ei în turnee, îi fusese dedicat până și un cântec, și el îi povestise ce rol important jucase Montgomery Clift în viața trupei, stârnindu-l pe Geir să afle ce era cu el. Un alt motiv era că *Inadaptații* era unul dintre filmele lui preferate. Am vorbit puțin despre *Casa Buddenbrook* de Thomas Mann, pe care tocmai începusem s-o recitesc, despre cât de perfecte erau propozițiile, la cel mai înalt nivel, ceea ce mă făcea s-o savurez, să savurez cu adevărat fiecare pagină, lucru care altfel nu mi se întâmpla niciodată, și cum perfecțiunea aceasta, dar, apropo, și cadrul acțiunii și forma aparțineau altei epoci decât a lui Thomas Mann, așa încât era vorba mai degrabă despre o imitație, o reconstituire sau, cu alte cuvinte, o pastișă. Ce se întâmpla când pastișa depășea originalul? *Putea* într-adevăr să-l depășească? Era o problemă dintotdeauna, cu

care încă Vergiliu se confruntase, probabil. Cât de strâns e legat un stil sau o formă de timpul și cultura anume în care a apărut? Sunt ele distruse imediat ce s-au născut? În mâinile lui Thomas Mann forma nu era distrusă, nu acesta era cuvântul potrivit, mai degrabă „ambivalentă“, nesfârșit de ambivalentă, de unde și ironia – ironia care destabiliza totul. De aici, discuția noastră a ajuns la cartea lui Stefan Zweig *Lumea de ieri*, la descrierea extraordinară a perioadei din jurul lui 1900, când la mare preț erau vârsta și gravitatea, nu tinerețea și frumusețea, și când toți tinerii încercau să pară de vârstă mijlocie, cu burți, ceasuri cu lanț, țigări și chelie. Totul, spulberat de Primul Război Mondial, care, urmat de al Doilea, crease o prăpastie între noi și ei. Apoi Geir a vorbit iar despre Montgomery Clift, despre viața lui tumultuoasă, despre vitalismul lui ubicuu. Și-a dat seama că toate biografiile pe care le citise în ultimul an aveau ceva în comun, erau despre vitaliști. Vitaliști nu în teorie, ci în practică, oameni care căutau cât mai multă viață. Jack London, André Malraux, Nordahl Grieg, Ernest Hemingway. Hunter S. Thompson. Maiakovski.

— Îl înțeleg foarte bine pe Sartre de ce lua amfetamină, a spus. Trăiești la intensitate maximă, realizezi mai multe, arzi. Nu-i așa? Dar cel mai consecvent dintre ei a fost Mishima. Întotdeauna revin la el. Avea patruzeci și cinci de ani când și-a luat viața. A fost consecvent, eroul trebuia să fie arătos. Nu putea fi bătrân. Și Jünger, care a mers în direcția cealaltă. În ziua când împlinea o sută de ani, bea coniac și fuma trabucuri, cu mintea brici. E vorba de forță. Singurul lucru care mă interesează. Forță, curaj, voință. Inteligență? Nu. Cred că inteligență poți să capeți dacă vrei. Nu e importantă, nu e interesantă. A fi crescut în anii ’70 sau ’80 e o glumă. O farsă. Noi nu facem nimic. Sau ce facem nu are nici un sens. Eu scriu ca să-mi recuperez gravitatea pierdută. Asta fac. Dar bineînțeles că nu ajută la nimic. Doar știi unde mă aflu. Știi ce fac. Viața mea e atât de măruntă! Și inamicii mei sunt atât de mărunți! Nu merită să-ți irosești energia pe ei. Dar nu există nimic altceva. Așa că stau aici în dormitor și mă zbat degeaba.

— Vitalism, deci, am spus. Există și un alt vitalism, știi, nu? Cel legat de pământ și de neam. Norvegia anilor ’20.

— A, acela nu mă interesează! În vitalismul de care vorbesc nu există urmă de nazism. Nu că ar fi contat dacă ar fi existat, dar nu există. Eu vorbesc despre cultura antiliberală.

— Nici în vitalismul norvegian n-a existat vreo urmă de nazism. Clasa mijlocie a fost cea care a introdus în el nazismul, l-a transformat în ceva abstract, într-o idee, în ceva care nu există. Nostalgia după pământ, nostalgia după neam. Ceea ce îl face pe Hamsun atât de complicat e faptul că el, ca om, a fost total dezrădăcinat și detașat și, ca atare, modern, în sens american. Dar el a disprețuit America,

umanitatea în masă, dezrădăcinarea. Se disprețuia pe el însuși. Ironia care rezultă de aici e infinit mai relevantă decât a lui Thomas Mann, pentru că nu e legată de stil, ci de existența elementară.

— Nu sunt scriitor, sunt agricultor, a spus Geir. Ha-ha-ha! Dar nu, poți să-ți păstrezi pământul! Pe mine mă interesează doar dimensiunea socială. Nimic altceva. Tu n-ai decât să-l citești pe Lucrețiu și să cânți aleluia, să vorbești despre pădurile din secolul al XVII-lea, dacă vrei. Nu mă interesează nici cât negru sub unghie. Numai oamenii contează.

— Ai văzut tabloul lui Kiefer? O pădure, în care se văd doar copaci și zăpadă, cu pete roșii pe alocuri, și mai sunt niște nume de poeți germani scrise cu alb. Hölderlin, Rilke, Fichte, Kleist. E cea mai bună operă de artă de după război, poate din tot secolul trecut. Ce înfățișează? O pădure. La ce se referă? Sigur, e vorba de Auschwitz. Unde e legătura? Ei bine, tabloul nu reprezintă idei, pătrunde în străfundurile culturii, și ceea ce transmite nu poate fi exprimat prin idei.

— Ai văzut *Shoah*[30]?

— Nu.

— Pădure, pădure și iar pădure. Și fețe. Pădure, gaz și fețe.

— Tabloul se numește *Varus*. Era un comandant de armată roman, din câte îmi amintesc. Care a pierdut o bătălie decisivă în Germania, parcă. Linia merge din anii ’70 până la Tacit. O trasează Schama în *Landscape and Memory*, știi tu, cartea pe care am citit-o. L-ar fi putut adăuga pe Odin, care s-a spânzurat de un copac. Poate că îl pomenește, nu-mi amintesc. Dar e tot pădure.

— Înțeleg unde bați.

— Când îl citesc pe Lucrețiu, văd la el splendoarea lumii. Iar asta – splendoarea lumii – e, desigur, o idee barocă. S-a stins odată cu barocul. E vorba de obiecte. Dimensiunea fizică a obiectelor. A animalelor. A copacilor. A peștilor. Dacă tu regreți dispariția acțiunii, eu regret dispariția lumii. A laturii ei fizice. Mai avem doar imaginile ei. La asta ne raportăm. Dar apocalipsa – ce mai înseamnă acum? Pădurile care dispar în America de Sud? Gheața care se topește, nivelul apei crescând? Dacă tu scrii pentru a-ți recupera gravitatea, eu scriu pentru a recupera lumea. Da, nu lumea în care mă aflu. Și în nici un caz dimensiunea socială. Ci colecțiile de rarități ale barocului. Cabinetele de curiozități. Și lumea aceea din copacii lui Kiefer. Asta e artă. Nimic altceva.

— Un tablou?

— M-ai prins. Da, un tablou.

Cineva a bătut la ușă.

— Te sun mai târziu, am spus și am închis. Intră!

Linda a deschis ușa.

— Ești la telefon? Voiam doar să-ți spun că mă duc să fac o baie. Poți să fii puțin atent dacă se trezesc cei mici? Numai să nu stai cu căștile în urechi.

— Sigur. Vrei să te culci pe urmă?

A dat din cap.

— Vin și eu.

— Bine, a spus și a zâmbit, apoi a închis ușa.

L-am sunat iar pe Geir.

— Ce știu eu? am spus și am oftat.

— Și eu la fel.

— Și ce-ai făcut în seara asta?

— Am ascultat blues. Azi am primit zece discuri noi cu poșta. Și am mai comandat încă… treisprezece, paisprezece, *cincisprezece*.

— Ești nebun.

— Nu, nu sunt… Astăzi a murit mama.

— Poftim?

— S-a stins. Teama ei a luat sfârșit. La ce i-a mai folosit atunci? te-ai putea întreba. Dar tata e devastat. Și Odd Steinar, desigur. Ne ducem acolo peste câteva zile. Înmormântarea va fi într-o săptămână. Nu trebuia să pleci și tu în sud cam tot pe atunci?

— Peste zece zile, am spus. Tocmai am rezervat bilete.

— Atunci poate ne vedem. Noi sigur rămânem câteva zile în plus.

A urmat o pauză.

— De ce nu mi-ai spus de la început? l-am întrebat. Doar am vorbit o jumătate de oră înainte. Voiai neapărat să arăți că totul e ca de obicei?

— Nu. A, nu! Te înșeli. Nu, nu! Doar că nu vreau să mă duc acolo. Și, când vorbesc cu tine, reușesc să mă distanțez. Atâta tot. Nu e nimic de discutat. Sunt sigur că înțelegi. Nu folosește la nimic. La fel și muzica blues. E un refugiu. Bine, nu că aș simți prea mult. Dar presupun că e și ăsta un sentiment.

— Este.

După ce am închis, m-am dus în holul dintre bucătărie și sufragerie, am luat un măr și am stat acolo mestecând în timp ce priveam bucătăria care fusese golită. Ipsos în locul blatului de lucru, scânduri lungi rezemate de pereții goi, podeaua acoperită de praf, diverse unelte și cabluri, niște obiecte ambalate în plastic, care urma să fie montate în curând. Două săptămâni mai dura renovarea. De fapt, voiserăm numai o mașină de spălat vase, dar blatul nu era gândit pentru asta, și era mai simplu, spusese meșterul, să schimbăm toată bucătăria. Deci asta și făcuserăm. Plătea proprietarul apartamentului.

O voce m-a silit să întorc capul.

Venea din camera copiilor?

M-am dus să verific. Dormeau amândouă. Heidi în patul de sus, cu

picioarele pe pernă și cu capul pe plapuma adunată, Vanja dedesubt, și ea peste plapumă, cu brațele și picioarele întinse afară, așa încât corpul ei luase formă de X. Își bălăngănea capul dintr-o parte în cealaltă.

— Mami mu, a spus.

Deschisese ochii.

— Ești trează, Vanja? am întrebat.

Nici un răspuns.

Dormea dusă.

Uneori se întâmpla să se trezească noaptea târziu și să plângă strident, dar era imposibil să vorbești cu ea, nu făcea decât să strige, părea captivă înăuntrul ei, de parcă noi n-am fi existat, și ea ar fi fost complet singură cum stătea acolo. Dacă o luam în brațe și o strângeam la piept, se opunea violent, dădea din mâini și din picioare și voia înapoi jos, unde era la fel de sălbatică și de inabordabilă. Nu dormea, dar nici nu era trează. Era într-un fel de stare de mijloc. Ți se rupea inima s-o vezi așa. Dar, când se trezea a doua zi, era binedispusă. Mă întrebam dacă își amintea disperarea sau dacă ea aluneca departe, ca un vis.

În orice caz, i-ar fi plăcut să afle că rostise „mami mu“ în somn, trebuia să-mi amintesc să-i spun.

Am închis ușa și am intrat în baie, unde singura lumină era o lumânare mică pe marginea căzii, pâlpâind în curentul de la fereastră. Aburul era gros înăuntru. Linda stătea cu ochii închiși, cu capul pe jumătate scufundat sub apă. S-a ridicat lent când m-a observat.

— Aici ești, în peștera ta, am spus.

— E frumos. Vrei să vii și tu?

Am scuturat din cap.

— Mă gândeam eu, a spus ea. Apropo, cu cine ai vorbit?

— Cu Geir. Mama lui a murit azi.

— Ah, ce trist…! Și el cum se simte?

— Bine.

Linda s-a lăsat din nou să alunece în cadă.

— Cred că suntem la vârsta potrivită, am spus. Tatăl Mikaelei a murit acum doar câteva luni. Mama ta a făcut infarct. Mama lui Geir a murit.

— Nu spune asta! m-a contrat Linda. Mama va mai trăi încă mulți ani. Și mama ta la fel.

— Poate. Dacă trec de șaizeci de ani, atunci pot ajunge până la adânci bătrâneți. Cam așa se întâmplă. Dar, oricum, nu mai e atât de mult până când noi vom fi cei bătrâni.

— Karl Ove! a spus ea. Nici n-ai împlinit patruzeci! Iar eu am treizeci și cinci!

— Am vorbit odată cu Jeppe despre asta. El și-a pierdut ambii

părinți. I-am spus că, pentru mine, cel mai rău ar fi să nu mai am pe nimeni care să fie martor al vieții mele. N-a înțeles despre ce vorbeam. Și nici eu nu știu dac-am vorbit serios. De fapt, nu vieții mele vreau să-i fie cineva martor. Ci vieții copiilor noștri. Vreau ca mama să vadă cum le merge, nu numai acum, când sunt mici, ci și când vor crește. Să-i cunoască în mod real. Înțelegi ce vreau să spun?

— Firește. Dar nu știu dacă vreau să vorbesc despre asta.

— Îți amintești când ai intrat în cameră și m-ai întrebat dacă știu unde e Heidi? Am venit cu tine să văd. Berit era aici, deschisese ușa balconului. Și, când am văzut-o, ușa aceea deschisă, m-am speriat de moarte. Tot sângele mi s-a scurs din obraji. M-a luat cu leșin. Groaza, sau panica, sau frica, orice-o fi fost, a acționat instantaneu. Am crezut că Heidi ieșise singură pe balcon. În secundele alea, am fost sigur că o pierduserăm. Sunt într-adevăr cele mai groaznice secunde din viața mea. Niciodată nu avusesem vreo senzație atât de puternică înainte. Ciudat e că nu mă gândisem niciodată până atunci la asta. Că s-ar putea întâmpla ceva, că le putem pierde cu adevărat. Într-un fel sau altul, crezusem că sunt nemuritoare. Dar da, exact despre asta nu trebuia să vorbim.

— Mulțumesc.

A zâmbit. Când avea părul prins așa, iar fața nemachiată, părea foarte tânără.

— În orice caz, nu arăți de treizeci și cinci de ani, am spus. Arăți de douăzeci și cinci.

— Serios?

Am dat din cap.

— De fapt, ultima dată când am fost la Systembolaget mi-au cerut un act de identitate. M-aș putea simți flatată. Dar, pe de altă parte, sunt oprită de toate organizațiile creștine din lume când mă plimb pe străzi. Întotdeauna pe mine mă agață. Când merg împreună cu alții, pe ei îi lasă în pace. Dar când mă văd pe mine, toți propovăduitorii vin în fugă. Trebuie să fie ceva legat de felul meu de a fi. Uite o ființă pe care o putem salva. Aia de acolo ar trebui salvată. Nu crezi?

Am ridicat din umeri.

— Poate fi și pentru că pari nevinovată.

— Ha! Și mai rău!

Și-a prins nasul cu două degete și și-a scufundat întreg corpul sub apă. Când a ieșit iar la suprafață, mai întâi a scuturat din cap. Apoi m-a privit zâmbind.

— Ce e? De ce te uiți așa la mine?

— Uite, asta, de exemplu, am spus. Faci asta în copilărie.

— Ce anume?

— Te scufunzi.

În dormitorul de dincolo de peretele băii, John a început să plângă.

— Îl poți mângâia puțin pe spate, și vin și eu peste un minut?

Am dat din cap și am intrat în dormitor. John stătea pe spate și flutura din brațe în timp ce plângea. L-am întors ca pe o țestoasă și am început să-l mângâi cu palma pe spate. Asta îi plăcea cel mai mult, întotdeauna se liniștea – dacă nu avusese suficient timp să se încingă la plâns.

I-am cântat cele cinci cântece de leagăn pe care le știam. Linda a venit, l-a luat și s-a întins cu el strâns lângă ea în pat. Am ieșit în sufragerie, mi-am luat haina, un fular, o căciulă și încălțările, care erau puse lângă ușă, și am ieșit pe balcon. M-am așezat pe scaunul din colț, mi-am turnat puțină cafea, am aprins o țigară. Vântul bătea dinspre est. Cerul era adânc și înstelat. Lumini de avioane clipeau ici și colo.

În vara când aveam douăzeci de ani, mama mă sunase într-o zi și îmi spusese că avea o tumoare extinsă în stomac și că trebuia să se interneze a doua zi ca să-i fie extirpată. Mi-a spus că nu știa dacă era malignă sau benignă și că nu se putea prevedea cum va decurge operația. Că era atât de mare, încât de multă vreme nu mai putea dormi pe burtă. Vocea îi era obosită și firavă. Eram în Søm, aproape de Kristiansand, acasă la Hilde, o prietenă din liceu, unde cu câteva minute înainte stătusem afară pe alee, lângă mașină, și o așteptasem – voiam să mergem să facem baie. Ea m-a strigat de pe verandă, mama ta la telefon, Karl Ove! Am înțeles imediat gravitatea situației, dar asta nu mi-a trezit nici o emoție, am rămas complet rece. Am închis telefonul, m-am dus la Hilde, care intrase în mașină, am deschis ușa din dreapta, am urcat și i-am spus că mama se operează și că trebuia să merg a doua zi la Førde. Părea să fie un eveniment, ceva la care urma să particip în mod activ, un rol pe care puteam să-l joc – fiul care se întoarce acasă pentru a avea grijă de mama lui. Mi-am închipuit înmormântarea, toată lumea îmi exprima condoleanțe, le părea atât de rău de mine, și m-am gândit la moștenirea pe care mama trebuia s-o lase. Apoi m-am gândit că, în sfârșit, aveam ceva semnificativ despre care să scriu. În tot timpul acesta, o altă voce, în paralel, părea să-mi spună că nu, treaba era serioasă, nu, ascultă aici, cea care moare e mama ta, înseamnă mult pentru tine, vrei să trăiască, asta vrei, Karl Ove! Faptul că îi putusem spune Hildei ce se întâmplase părea un avantaj, presupuneam că importanța mea va crește în ochii ei. M-a dus la aeroport a doua zi, am aterizat la Bringelandsåsen, am luat autobuzul până în centrul orașului Førde și de acolo un altul până la spital, unde am primit cheile de la casa mamei. Tocmai se mutase, totul era în cutii, nu trebuia să-mi bat capul, doar să las lucrurile așa cum sunt, mă ocup eu când mă întorc, mi-a spus ea. *Dacă* te întorci, m-am gândit. Am luat autobuzul în susul văii, prin peisajul verde strident, am stat singur în casă toată seara și noaptea, am coborât la

spital a doua zi, mama era ameţită şi slăbită după operaţie, care mersese bine. Când m-am întors la casă, aflată în capătul unei porţiuni de teren plat, cu nişte câmpuri şi păşuni ce urcau uşor înspre un munte, pe o parte, şi cu râul, pădurea şi un alt munte, pe cealaltă, am început să sortez cutiile, punându-le pe cele cu obiecte casnice în bucătărie şi aşa mai departe. S-a lăsat întunericul, maşinile de pe drum s-au împuţinat, susurul râului s-a amplificat, umbra trupului meu cutreiera de-a lungul pereţilor şi pe deasupra cutiilor. Cine eram? Un om singur. Tocmai începusem să mă împac cu ideea, adică să-i minimalizez semnificaţia, dar mai aveam multe de depăşit, aşa că, de fiecare dată când mă opream din lucru, simţeam un fior în cap, un rău îngheţat, şi uneori îmi puneam hainele de afară, o luam prin iarbă, ieşind pe poarta grădinii, trecând drumul până la râu, care curgea gri şi negru în întunericul verii, şi stăteam între mestecenii de un alb strălucitor privind apa, care într-un fel îmi alina sentimentele, se potrivea cu ele, cine ştie? Ceva special avea totuşi, căci asta făceam pe atunci, ieşeam afară în timpul nopţii în căutarea apei. Marea, râuri, lacuri, nu conta. Ah, eram atât de plin de mine însumi şi atât de măreţ, şi totodată un nimeni, ruşinos de singur şi fără prieteni, încărcat de gânduri despre ea, femeia – cu care nu ştiam ce-ar fi trebuit să fac dacă aş fi găsit-o, pentru că încă nu mă culcasem cu nimeni. Pizda, pentru mine, exista doar în teorie. Niciodată n-aş fi visat să rostesc un asemenea cuvânt. Poală, sân, şezut, acestea erau cuvintele pe care le foloseam ca să-mi exprim dorinţa. Cochetam cu ideea sinuciderii, încă din copilărie, şi mă disprefuiam din cauza asta, n-avea să se întâmple niciodată, erau prea multe de răzbunat, prea mulţi oameni de urât şi prea multe de recuperat. Mi-am aprins o ţigară şi, după ce am fumat-o, m-am întors în casa goală, plină de cutii de carton. Până la trei dimineaţa le-am pus pe toate la locul lor. Apoi am început să mut tablourile din hol în sufragerie. Când l-am lăsat jos pe unul dintre ele, din senin, o pasăre mi-a zburat direct în faţă. Ah, drace! Cred că am sărit un metru în spate. Nu era o pasăre, ci un liliac. S-a zbătut în toate părţile, prin sufragerie, cu mişcări sălbatice, bruşte. Eram speriat de moarte. Am fugit afară, am închis uşa după mine şi am urcat în dormitorul de la etaj, unde am rămas toată noaptea. Am adormit pe la şase şi m-am trezit a doua zi la trei, m-am îmbrăcat rapid şi am luat autobuzul până la spital. Mama era mai bine, dar încă puţin ameţită din pricina calmantelor. Am stat afară pe o terasă, ea, într-un scaun cu rotile, şi i-am povestit despre câteva dintre experienţele groaznice pe care le avusesem în vara aceea. Ideea că n-ar fi trebuit s-o îngrijorez atât de devreme după operaţie nu mi-a trecut prin cap decât câţiva ani mai târziu. Când m-am întors acasă, liliacul atârna pe perete. Am luat o căldare şi l-am acoperit cu ea. L-am auzit cum se zbătea înăuntru şi abia m-am abţinut să nu vărs de

repulsie. Am tras găleata pe perete în jos și am reușit s-o cobor pe podea fără ca liliacul să scape. Era, în orice caz, prins, dacă nu mort. Am făcut ca în noaptea precedentă – am închis după mine ușa sufrageriei și am urcat în dormitor. Am stat și am citit Stendhal, *Roșu și negru*, până am adormit. A doua zi dimineață am găsit o cărămidă în magazie. Am ridicat cu grijă găleata, am găsit liliacul nemișcat, am ezitat o clipă. Puteam să-l scot cumva afară? Să-l răstorn într-o găleată, poate, iar apoi s-o acopăr cu un ziar sau ceva? Nu voiam să-l strivesc dacă nu era nevoie. Înainte să apuc să mă hotărăsc de-adevăratelea, l-am pocnit cu cărămida din toate puterile, strivindu-l de podea. Am apăsat-o și am răsucit-o înainte și înapoi, până am fost sigur că nu mai era pic de viață în liliacul de dedesubt. Senzația trupului moale lovit cu ceva tare mi-a rămas în corp timp de mai multe zile, ba chiar săptămâni. Am băgat un făraș sub el și l-am aruncat în șanțul de lângă drum. Apoi am spălat meticulos locul unde îl strivisem și am luat iar autobuzul până la spital. A doua zi, mama a venit acasă, iar eu am fost un fiu bun timp de două săptămâni. În mijlocul verdelui crud, sub cerul cenușiu, am cărat mobila și am despachetat cutiile, până când a venit timpul să încep cursurile la universitate, și atunci am luat autobuzul spre Bergen.

Cât mai rămăsese acum în mine din băiatul acela de douăzeci de ani?

Nu mult, m-am gândit, stând pe balcon și uitându-mă la stelele ce pâlpâiau deasupra orașului. Aveam același sentiment de a fi eu. Cel care mă trezeam în fiecare dimineață și adormeam în fiecare seară. Dar tremurul de panică dispăruse. La fel și enorma concentrare asupra altora. Și opusul ei, importanța megalomană pe care mi-o atribuiam, se micșorase. Poate nu cu mult, dar se micșorase.

La douăzeci de ani, trecuseră numai zece ani de când avusesem zece. Tot ce ținea de copilărie mi-era încă familiar. Mă raportam în continuare la ea, din perspectiva ei înțelegeam ideile și lucrurile. Acum nu mai era așa.

M-am ridicat și am intrat în casă. În dormitor, Linda și John dormeau unul lângă celălalt, în întuneric. John era mărunt ca o minge. M-am culcat lângă ei și i-am privit o vreme, până am adormit și eu.

Dimineața devreme, zece zile mai târziu, aterizam pe aeroportul Kjevik, lângă Kristiansand. Chiar dacă, de la treisprezece până la optsprezece ani, locuisem la ceva mai mult de zece kilometri depărtare de aici, iar peisajul era plin de amintirile mele, de data aceasta a trezit prea puțin sau chiar nimic în mine, poate pentru că nu trecuseră mai mult de doi ani de când fusesem acolo ultima oară, poate pentru că acum eram mai departe de el ca oricând. Am coborât scările din avion. Topdalsfjorden strălucea, la stânga, în lumina

soarelui de februarie, iar la dreapta se vedea Ryensletta, unde, de un revelion, eu și Jan Vidar ne târâserăm pe deal în jos printr-o furtună de zăpadă.

Am intrat în clădirea terminalului și am luat-o pe lângă caruselul pentru bagaje până la un chioșc, de unde am cumpărat o cafea, cu care m-am dus apoi afară. Mi-am aprins o țigară și am privit oamenii care ieșeau din aeroport îndreptându-se spre autobuzul de oraș și spre șirul de taxiuri, auzeam pretutindeni dialectul din sud, care îmi trezea o senzație ambivalentă. Era legat de aceste locuri, era tocmai însemnul apartenenței, culturale și geografice, și auzeam încă îngâmfarea pe care o percepusem întotdeauna atât de clar în el, deși probabil doar în închipuirea mea, pentru că eu nu făceam parte din aceste locuri și nici nu le aparținusem vreodată.

O viață e simplu de înțeles, factorii care o definesc sunt puțini. În a mea, erau doi: tatăl meu și faptul că nu-mi găsisem locul nicăieri.

Nu era nimic mai complicat.

Am pornit telefonul mobil și m-am uitat la ceas. Zece și câteva minute. Prima prelegere din ziua respectivă urma s-o țin la noua universitate din Agder la ora unu, așa că aveam timp destul. Cealaltă era programată la Søgne, la câțiva kilometri în afara orașului, la șapte și jumătate seara. Mă hotărâsem să vorbesc fără notițe. Nu mai făcusem niciodată asta, așa că agitația și teama mă copleșeau cam la fiecare zece minute. Genunchii mi se înmuiaseră și mâna cu care țineam cana părea să tremure. Dar nu tremura, am constatat. Am stins țigara pe grătarul acoperit de cenușă de pe coșul de gunoi, am trecut prin ușile automate, înapoi la chioșc, de unde am cumpărat trei ziare, și m-am așezat pe unul dintre scaunele înalte de la bar să le citesc. Cu zece ani în urmă scrisesem despre încăperea asta, era locul unde protagonistul romanului *Ute av verden*, Henrik Vankel, se duce s-o întâlnească pe Miriam în ultima scenă a cărții. Fusesem să scriu sus în provincia Volda, pe coasta de vest a Norvegiei, unde priveliștea fiordului, feriboturile care veneau și plecau, luminile din port și de sub munții de pe cealaltă parte erau doar un fel de umbră în încăperile și peisajele despre care scriam, acel Kristiansand în care mă plimbasem odată, așa cum era și pe care acum îl revedeam în minte. Chiar dacă nu țineam minte ce-mi spuseseră oamenii, ce se întâmplase acolo pe vremea când locuiam în el, îmi aminteam în schimb, exact, cum arăta și în ce atmosferă era învăluit. Îmi aminteam toate încăperile în care fusesem și toate peisajele. Dacă închideam ochii, puteam să evoc toate detaliile casei în care crescusem și pe cele din casele vecinilor și din peisajul din jur, pe o rază de cel puțin doi kilometri. Școlile, bazinele de înot, sălile de sport, cluburile de agrement, benzinăriile, magazinele, casele rudelor. Același lucru era valabil și cu cărțile pe care le citeam. Subiectul îmi dispărea din minte

după câteva săptămâni, în timp ce locurile unde se desfășura acțiunea dăinuiau cu anii, poate pentru totdeauna, cine știe?

Am răsfoit *Dagbladet*, apoi *Aftenposten* și *Fædrelandsvennen*, pe urmă am stat și m-am uitat la oamenii care treceau prin dreptul barului. Ar fi trebuit să petrec ceva timp pregătindu-mă, nu făcusem decât să frunzăresc niște hârtii mai vechi în seara precedentă și să tipăresc textele pe care urma să le citesc. În avion, îmi notasem zece idei ca bază de discuție. Mai mult de atât nu reușisem să fac, căci gândul că aveam doar de vorbit, că mai simplu de atât nu se putea, era extrem de puternic și de tentant. Trebuia să vorbesc despre cele două cărți pe care le scrisesem. Nu puteam face asta, așa că nu-mi rămânea decât să vorbesc despre cum fuseseră scrise, despre anii aceia sterpi până când ceva anume începuse să capete formă, ceva care încet, dar sigur preluase controlul, așa încât, într-un final, totul venise de la sine. A scrie un roman însemna să-ți stabilești un scop și apoi să te îndrepți către el în somn, așa spusese Lawrence Durrell odată, și, într-adevăr, așa era. Nu aveam acces doar la propriile noastre vieți, ci și la aproape toate celelalte vieți din cercul nostru cultural, nu doar la propriile amintiri, ci și la amintirile întregii și blestematei noastre culturi, fiindcă eu sunt tu, și tu ești toți, venim din același loc și ne îndreptăm în aceeași direcție și pe parcurs auzim același lucru la radio, vedem aceleași lucruri la televizor, citim aceleași chestii în presă, și interiorul nostru e populat cu aceeași faună de fețe și zâmbete ale vedetelor. Chiar dacă tu stai într-o cameră minusculă, într-un oraș minuscul, la sute de kilometri de centrul lumii, și nu întâlnești pe nimeni, iadul celorlalți oameni e și al tău, raiul lor e și al tău, trebuie să spargi balonul care e lumea și să lași tot ce e în ea să se reverse în afară.

Cam asta urma să spun.

Limbajul e comun, creștem înăuntrul lui, iar formele în care îl folosim sunt de asemenea comune, așa că, indiferent cât de idiosincratic sunteți tu și noțiunile tale, în literatură nu te poți îndepărta de ceilalți. Dimpotrivă, literatura e cea care ne apropie. Prin limbaj, care nu aparține nici unuia dintre noi și pe care cu greu reușim să-l influențăm, și prin formă, din care nimeni nu poate evada singur, iar, dacă o face, gestul lui are relevanță numai dacă este imediat urmat de alții. Forma te scoate din tine însuți, te distanțează de tine însuți, și distanța aceasta este premisa apropierii de alții.

Voiam să-mi încep prelegerea cu o anecdotă despre Hauge, bătrânul morocănos și bombănitor, atât de închis în sine, copleșitor de izolat timp de atâția ani și totuși aflat mult mai aproape de centrul culturii și al civilizației decât practic oricine din timpul lui. Ce conversații purta el oare? În ce locuri ajunsese?

Am coborât de pe scaun și m-am dus la tejghea ca să-mi umplu din nou cana. Am schimbat o bancnotă de cincizeci în monede, trebuia s-o

sun pe Linda înainte să plec mai departe, iar pe mobil nu puteam apela din străinătate.

O să fie bine, m-am gândit, examinând cele două foi cu câteva idei. Nu era atât de important că erau vechi și că nu mai credeam în ele. Cel mai important era să spun ceva.

În ultimii ani îmi pierdusem tot mai mult credința în literatură. Citeam și mă gândeam, asta e ceva inventat de cineva. Poate fiindcă eram constant înconjurați de ficțiune și povestiri. Se răspândiseră peste tot. Oriunde te uitai, vedeai numai ficțiune. Toate milioanele de ediții broșate, copertate, de DVD-uri și seriale de televiziune, toate erau despre oameni inventați, într-o lume inventată, deși realistă. Iar știrile din presă, de la televizor și de la radio aveau și ele exact aceeași formă, documentarele aveau aceeași formă, erau tot povești, nici nu mai conta dacă evenimentele descrise se întâmplaseră sau nu. Era o criză, o simțeam cu tot corpul, ceva sățios mi se răspândea în conștiință ca o untură, mai ales fiindcă miezul ficțiunii, adevărate sau neadevărate, era asemănarea, și distanța ei față de realitate era constantă. Cu alte cuvinte, vedea același lucru. Această uniformitate, care era lumea noastră, era produsă în serie. Unicitatea despre care vorbea toată lumea fusese, prin urmare, anulată, nu exista, era o minciună. Să trăiești așa, știind că totul ar fi putut la fel de bine să fie altcumva, te ducea la disperare. Nu puteam scrie în asemenea condiții, nu mergea, la fiecare propoziție mă asalta gândul: dar nu faci decât să inventezi. N-are nici o valoare. Ficțiunea n-are nici o valoare, documentarul n-are nici o valoare. Singurele genuri în care vedeam valoare, care mai aveau sens, erau jurnalele și eseurile, tipul de literatură care nu avea de-a face cu narațiunea, care nu se referea la ceva anume, ci consta numai dintr-o voce, vocea propriei personalități, o viață, un chip, o privire pe care o puteai întâlni. Căci ce este o operă de artă dacă nu privirea altui om? Nu deasupra noastră, nici dedesubt, ci exact la aceeași înălțime cu propria noastră privire. Arta nu se poate recepta colectiv, nici orice altceva, arta e ceva cu care rămâi singur. Îi întâlnești privirea singur.

Până aici îmi ajungea gândul – și se izbea de un zid. Dacă ficțiunea era lipsită de valoare, atunci și lumea noastră era la fel, pentru că la ora actuală noi o receptam prin intermediul ficțiunii.

Acum firește că puteam să relativizez și asta. Puteam crede că ideea aceasta avea mai mare legătură cu starea mea mentală, cu psihologia mea personală, decât cu starea reală a lumii. Dacă vorbeam despre ea cu Espen sau cu Tore, care acum îmi erau cei mai vechi prieteni și pe care îi cunoscusem cu mult înainte să debuteze și să devină scriitori, ei mi-ar fi respins categoric perspectiva. Fiecare în felul său. Espen era genul critic, dar, în același timp, ardea de curiozitate, avea un apetit vorace în fața lumii, și, când scria, toată energia lui se îndrepta spre

exterior: politică, sport, muzică, filosofie, istoria bisericii, medicină, biologie, pictură, mari evenimente contemporane, mari evenimente din trecut, războaie și câmpuri de luptă, dar și propriile lui fiice, propriile vacanțe, mici evenimente la care asistase: scria despre toate și încerca să le înțeleagă, și cu ușurința aceea tipică a lui, pentru că nu era interesat de privirea interioară, de introspecție, unde critica lui, atât de fertilă în afară, ar fi putut distruge totul. Lui Espen îi plăcea tocmai această participare la lume și după ea tânjea. La început, când îl cunoscusem, era interiorizat și timid, închis în sine și nu tocmai fericit. Văzusem drumul lung pe care îl străbătuse până la viața pe care o trăia acum, când într-adevăr reușise să se debaraseze de tot ce-l trăgea în jos. Sfârșise bine, era fericit și, deși privea cu un ochi critic multe lucruri pe lume, n-o disprețuia. Ușurința lui Tore era de o cu totul altă natură, el iubea prezentul și îl cultiva, lucru care izvora poate din profunda lui fascinație față de muzica pop, față de anatomia topurilor de melodii, ce e pe primul loc într-o săptămână e înlocuit de altceva în săptămâna următoare, și toată estetica muzicii pop, ideea de a vinde mult, de a fi vizibil în mass-media, de a călători prin lume în turneu cu propriul spectacol, pe toate le transferase în literatură, lucru pentru care firește că fusese criticat, deși el continuase cu tipica lui statornicie. Dacă era ceva pe care să-l urască, acesta era modernismul – necomunicativ, inaccesibil, abscons și infinit de vanitos, fără a catadicsi să-și justifice vreodată poziția. Dar ce se putea spune pentru a-l face să șovăie pe un om care le admirase, la vremea lui, pe Spice Girls? Care scrisese un eseu entuziast despre serialul *Prietenii tăi*? Îmi plăcea direcția în care se îndrepta, înspre romanul premodern – Balzac, Flaubert, Zola, Dickens –, dar nu credeam, ca el, că îi putea prelua forma. Acesta era, de fapt, singurul lucru pe care îl critica la ceea ce scriam eu, forma, pe care o considera slabă. Îmi plăcea și direcția în care se îndrepta Espen, eseul erudit, dar digresiv, debordant și atotcuprinzător, avea o tentă barocă, însă nu-mi plăcea poziția pe care o adopta, în care raționalismul, de pildă, era lăudat, iar romantismul, ridiculizat. Cu toate acestea, Espen și Tore nu lucrau cu jumătăți de măsură, lucru în care nu vedeam nimic rău, dimpotrivă. Asta trebuia să fac și eu, să afirm viața, să afirm totul, în sens nietzschean, pentru că nu exista altceva. Asta era tot ce aveam, tot ce exista, și ar fi trebuit oare să-i spunem nu?

Am scos mobilul și l-am deschis. Poza cu Heidi și Vanja mi s-a aprins în față. Heidi, cu fața aproape lipită de ecran, toată numai zâmbet, Vanja, discretă, puțin mai în spate.

Era unsprezece fără un sfert.

M-am ridicat și m-am îndreptat spre telefonul public, am introdus patruzeci de coroane și am format numărul de mobil al Lindei.

— Cum ați petrecut dimineața? am întrebat-o.

— Groaznic. A fost un haos total. Lucrurile mi-au scăpat de sub control. Heidi l-a zgâriat iar pe John. Ea și Vanja s-au bătut. Iar Vanja a făcut un acces de furie pe stradă, când trebuia să plecăm.

— O, nu! am spus. Îmi pare rău!

— Și apoi, când am ajuns la grădiniță, Vanja mi-a spus: „Tu și tata sunteți tot timpul supărați. Tot timpul sunteți supărați“. M-am amărât îngrozitor. Îngrozitor!

— Înțeleg. E foarte rău. Trebuie să găsim o soluție, Linda. E imperativ. Trebuie neapărat să găsim o soluție. Nu e bine ce facem. O să mă adun. În mare parte e vina mea.

— Da, trebuie, a spus Linda. O să vorbim când te întorci acasă. Ce mă aduce la disperare e faptul că nu-mi doresc decât să le fie bine. E tot ce vreau. Și nu-mi reușește! Sunt o mamă jalnică! Nu sunt în stare nici măcar să stau singură cu propriii mei copii.

— Nu-i adevărat. Ești o mamă grozavă. Nu despre asta e vorba. Dar vom găsi o soluție. Ai să vezi.

— Da… Cum a fost drumul?

— Fără probleme. Sunt în Kristiansand acum. Curând plec spre universitate. Tremur ca o frunză. Mi se pare cel mai groaznic lucru din lume. Nu există nimic mai rău. Și uite că îl fac a nu știu câta oară.

— Dar întotdeauna iese bine, nu?

— Adevărat, însă nu întru totul. Uneori merge bine. Ei, dar n-aveam de gând să stau și să mă plâng. Va fi OK, sunt în regulă. Vorbim din nou diseară, bine? Dacă e ceva, poți să mă suni pe mobil. Când primesc apeluri nu e o problemă.

— OK.

— Ce faci acum?

— Mă plimb cu John prin Pildammsparken. Doarme. E frumos aici, de fapt, ar trebui să mă bucur. Dar… dimineața asta m-a terminat.

— O să treacă. Sigur o să petreceți o după-amiază frumoasă. Acum gata, trebuie s-o șterg. Vorbim!

— Vorbim. Și baftă!

Am închis, mi-am luat geanta și am ieșit să fumez o ultimă țigară.

FIR-AR AL NAIBII! FIR-AR AL NAIBII!

M-am sprijinit de perete și am privit spre pădure, la versanții gri de stâncă înconjurați de tot verdele și galbenul acela.

Îmi părea atât de rău pentru copii! Eram atât de nervos și de iritat acasă, o certam pe Heidi pentru nimic, *urlam* pur și simplu la ea. Și Vanja, Vanja… Când avea crizele ei de revoltă și nu numai că refuza orice, dar mai și țipa, urla și lovea, strigam și eu la ea, o scuturam și o aruncam pe pat, pierzându-mi cu totul cumpătul. Apoi veneau regretele, încercam să fiu răbdător, amabil, atent, prietenos, bun. Bun. Și asta îmi doream de fapt, tot ce-mi doream era să fiu un tată bun pentru cei trei copii ai mei.

Nu eram un tată bun?

NAIBA S-O IA DE VIAȚĂ!

Am aruncat țigara într-o parte, mi-am luat geanta și am plecat. Din moment ce nu știam unde se afla universitatea, care nu exista pe cremea când locuisem eu aici, am preferat să iau un taxi. Am ieșit din parcare, eu stăteam pe bancheta din spate, am mers pe șosea, întâi în lungul pistei de aterizare, apoi peste râu, pe lângă vechea mea școală, de care nu-mi păsa câtuși de puțin, în sus și în jos pe dealuri, pe lângă campingul Hamresanden, pe lângă plajă, pe lângă colina cu cartierul rezidențial din spate, unde locuiseră cea mai mare parte a colegilor mei de clasă. Prin pădure și apoi până la intersecția Timenes, de unde am luat-o pe E18, spre Kristiansand.

Universitatea se afla în celălalt capăt al unui tunel, nu prea departe de liceul la care învățasem, dar complet izolată de el, stătea în pădure ca o insuliță de sine stătătoare. Clădiri mari, frumoase, noi. Fără îndoială, în Norvegia intraseră bani zdraveni de când locuisem eu aici. Oamenii erau îmbrăcați mai frumos, mașinile erau mai scumpe, și peste tot se construia.

Un individ bărbos, ochelarist, cu un aer de lector, m-a întâmpinat la intrare. Ne-am salutat, mi-a arătat sala unde avea să aibă loc prelegerea și și-a văzut de treabă. Am căutat cantina, am înfulecat o baghetă și m-am așezat afară la soare, bând cafea și fumând. Pretutindeni era plin de studenți, mai tineri decât îmi imaginasem că aveau să fie, arătau mai degrabă a liceeni. Brusc, m-am văzut pe mine însumi, un tip de vârstă mijlocie, cu ochii adânciți în orbite și cu o geantă, stând acolo de unul singur. Patruzeci, curând făceam patruzeci de ani. Nu căzusem, aproape, de pe scaun când Olli, amicul lui Hans, ne spusese odată că are patruzeci de ani? La început nu-mi venise să cred, dar apoi viața lui mi se înfățișase într-o cu totul altă lumină, ce căuta boșorogul ăsta împreună cu noi?

Acum eu însumi eram așa.

— Karl Ove!

Mi-am ridicat privirea. Nora Simonhjell stătea zâmbitoare în fața mea.

— Bună, Nora! Ce faci aici? Aici lucrezi?

— Da. Am văzut că trebuia să vii. M-am gândit că te găsesc aici. Mă bucur mult să te văd!

M-am ridicat și am îmbrățișat-o.

— Ia loc! am spus.

— Ce bine arăți! Povestește-mi! Care e viața ta?

I-am povestit pe scurt. Trei copii, patru ani în Stockholm, doi în Malmö. Totul bine. Pe ea o întâlnisem prima dată la o petrecere organizată de catedra de la Universitatea din Bergen, în seara aceea sărbătoreau încheierea ciclului de studii, și apoi dădusem peste ea la

Volda, unde preda și unde eu îmi scriam primul roman, pe care ea îl citise și fusese prima care să-l comenteze. Locuise o vreme la Oslo, lucrase la o librărie și la *Morgenbladet,* își publicase al doilea volum de poezii și se angajase aici. I-am spus că, pentru mine, Kristiansand era un oraș de coșmar. Dar probabil se schimbaseră multe în cei douăzeci de ani care trecuseră. Și una era să mergi aici la liceu, alta, să fii angajat al universității.

Îi plăcea, a spus ea. Părea fericită. Abandonase scrisul, dar nu de tot, nu știai niciodată ce se poate întâmpla. A venit o prietenă de-a ei, o americancă, am vorbit puțin despre diferențele dintre fosta și actuala ei locuință, apoi ne-am dus în amfiteatru. Mai erau zece minute până la începere. Mă durea stomacul, de fapt, tot corpul, totul mă durea. Iar mâinile, care îmi tremuraseră subconștient toată ziua, acum tremurau de-adevăratelea. M-am așezat la catedră, am răsfoit puțin cărțile, am aruncat o privire spre ușa de la intrare. În sală erau două persoane. Plus eu și lectorul. Urma să fie o zi „din aceea"?

Prima dată citisem în public la Kristiansand la câteva săptămâni după publicarea primului roman. Avusesem patru auditori. Unul dintre ei, spre marea mea ușurare, era fostul meu profesor de istorie, acum rector, Rosenvold. După, mă dusesem să stau de vorbă cu el. Se dovedise că de abia își mai amintea de mine, dar venise să-l asculte și să-l întâlnească pe al doilea dintre cei trei debutanți ai serii, Bjarte Breiteig.

Cam atât apropo de întoarcerea acasă. Și de răzbunarea pe trecut.

— Da, cred că putem începe, nu? a spus lectorul.

M-am uitat în lungul șirurilor de scaune. Șapte persoane.

Când s-a terminat, o oră mai târziu, Nora mi-a spus că era impresionată. Am zâmbit și i-am mulțumit pentru cuvintele prietenești, dar mă uram pe mine și întreaga mea ființă, nu știam cum să plec mai repede. Din fericire, Geir a apărut cu douăzeci de minute înainte de ora stabilită, stătea în mijlocul marelui foaier când am coborât scările. Trecuse mai mult de un an de când îl văzusem ultima dată.

— Nu credeam că ai putea să chelești și mai tare, am spus. Dar m-am înșelat.

Am dat mâna.

— Ți s-au îngălbenit dinții atât de rău, că toți câinii din oraș o să se ia după tine, a replicat el. Au să te creadă regele lor. Cum a fost?

— Au venit șapte persoane.

— Ha-ha-ha!

— Nu contează. Altfel, a fost bine. Mergem? Ai mașina afară sau…?

— Da.

Pentru un om care își înmormântase mama cu o zi înainte, era surprinzător de bine-dispus.

— Ultima dată când am venit aici a fost la o repetiție cu cadeții Gărzilor Naționale, mi-a spus în timp ce traversam curtea. Ni s-a împărțit echipamentul undeva pe aici, în apropiere. Dar pe atunci nu exista nimic din toate astea, firește.

A apăsat pe telecomandă și, douăzeci de metri mai încolo, un Saab roșu a pâlpâit din faruri. În spate avea un scaun de copii pentru fiul lui, Njaal, care se născuse la o zi după Heidi și căruia îi eram naș.

— Vrei să conduci? m-a întrebat, zâmbind.

N-am putut găsi o replică rapidă, așa că am zâmbit. Am deschis ușa și am intrat, am împins scaunul în spate, mi-am pus centura și m-am uitat la el.

— Încotro?

— Spre oraș, nu? Mai e altceva de făcut pe-aici?

A răsucit cheia în contact, a dat cu spatele și a virat ca să iasă în șosea.

— Pari puțin abătut, a spus. N-a mers chiar așa de bine sau e altceva la mijloc?

— A fost bine. Și n-am să te deranjez cu ce nu merge în viața mea.

— De ce nu?

— Păi, știi tu… am spus. Sunt probleme mici și apoi sunt și probleme mari.

— Faptul că mama a fost înmormântată ieri nu intră în categoria „probleme“. Ce s-a întâmplat s-a întâmplat. Haide! Ce te supără?

Am trecut prin tunelul scurt și am ieșit pe câmpia de lângă Kongsgård, care, inundată de lumina rece a iernii, părea aproape frumoasă.

— Am vorbit cu Linda mai devreme. A avut o dimineață grea… Ei, știi cum e. Crize de nervi și haos. Apoi Vanja i-a spus că noi doi suntem mereu nervoși. Și are perfectă dreptate! Îmi dau seama imediat ce plec de acolo. De fapt, în clipa asta nu-mi doresc decât să mă întorc acasă și să îndrept totul. Asta mă supără.

— Ca de obicei, deci.

— Da.

Am ajuns pe E8, ne-am oprit în fața stației de taxare, unde Geir a coborât geamul și a introdus monedele în aparatul gri de metal, și am trecut apoi pe lângă biserica Oddernes, în spatele căreia era capela unde fusese îngropat tata, și pe lângă Liceul Catedralei din Kristiansand, pe care îl frecventasem timp de trei ani.

— Locul ăsta e plin de semnificație pentru mine, am spus. Bunicii mei sunt îngropați aici. Și tata…

— Nu e într-un depozit pe aici pe undeva?

— Exact. Când mă gândesc că n-am fost în stare! Eh!

— Uneori, sângele se face apă. He-he-he!

— Ha-ha-ha! Dar, serios, o să mă ocup de asta curând. Să fie

îngropat în pământ. Trebuie.

— Zece ani într-un depozit n-au stricat nimănui niciodată, a spus Geir.

— Ba da. Doar dacă n-a fost incinerat.

— Ha-ha-ha!

A urmat o tăcere. Am trecut pe lângă stația de pompieri și am intrat în tunel.

— Cum a fost înmormântarea ieri? l-am întrebat.

— A fost bine. A venit chiar multă lume. Biserica s-a umplut. Multe rude și prieteni de familie pe care nu-i văzusem de mulți ani, pe unii chiar din copilărie. A fost bine și frumos. Tata și Odd Steinar au plâns. Erau distruși.

— Și tu? am spus.

Mi-a aruncat o privire rapidă.

— N-am plâns. Tata și Odd Steinar s-au îmbrățișat. Eu am stat singur lângă ei.

— Te-a deranjat?

— Nu, de ce? Eu am sentimentele mele, ei, pe ale lor.

— Fă stânga aici!

— Stânga? Încolo?

— Da.

Am ajuns în centrul orașului și am luat-o în jos pe Festningsgaten.

— În curând o să fie o parcare supraetajată pe dreapta, am spus. Parcăm acolo?

— Da.

— Ce părere crezi că are tatăl tău despre asta?

— Că nu plâng?

— Da.

— Nu-și face probleme. „Așa e Geir“, se gândește. Mereu a fost așa. Mereu m-a acceptat întru totul. Ți-am povestit când m-a luat odată de la o petrecere? Aveam șaisprezece ani. Mi-a venit să vomit, el a oprit mașina, eu am vărsat, și a plecat mai departe fără să spună un cuvânt. Încredere totală. În concluzie, faptul că nu plâng la înmormântarea mamei, că nu-l îmbrățișez nu înseamnă nimic pentru el. El simte ce simte, iar alții n-au decât să simtă ce-or simți.

— Pare un om cumsecade.

Geir m-a privit.

— Da, e un om cumsecade. Și un tată bun. Dar suntem fiecare pe planeta lui. Ăsta e locul de care vorbeai? Acolo?

— Da.

Am intrat în garajul subteran și am parcat. Ne-am plimbat puțin prin oraș, Geir voia să intre în magazinele de muzică și să caute discuri cu blues, noua lui obsesie, apoi am vizitat cele două librării mari și am căutat un loc unde să mâncăm. Am ales restaurantul

Peppes, lângă bibliotecă. Geir părea prea puțin afectat de ce se întâmplase în viața lui în ultima săptămână, și, în timp ce stăteam acolo, mâncând și vorbind amândoi, m-am întrebat dacă într-adevăr nu fusese afectat – iar în cazul acesta, de ce? – sau dacă încerca să ascundă ce simțea. La începutul ședерii mele la Stockholm scrisese niște povestiri scurte, le citisem, erau în primul rând caracterizate de o mare distanțare față de evenimentele descrise, și mi-am amintit ce-i spusesem atunci: era de parcă o imensă corabie scufundată trebuia scoasă la suprafață. Scufundată adânc în conștiința lui. Nu-i mai păsa de ea, nu mai era importantă pentru el, lucru care, firește, nu însemna că era lipsită de semnificație. El n-o recunoștea și trăia ca atare. Dar ce statut avea atunci această realitate? Era reprimată? Rațională și îndepărtată? Sau era, după cum spunea el, *yesterday's news*? Distanța pe care o păstra față de familia lui avea legătură cu asta: își ținea tot trecutul la un braț distanță. Viața rudelor lui, alcătuită dintr-un șir constant de evenimente cotidiene, după cum spunea el, în care momentele culminante erau excursiile la complexe comerciale din afara orașului și cina de duminică la un han oarecare, și subiectele lor de discuție, care rareori priveau altceva decât mâncarea și vremea, îl scoteau din minți și-l făceau să nu-și găsească astâmpărul, în parte și pentru că, am presupus, ceea ce făcea el nu avea nici un loc în ele. Erau complet dezinteresați de preocupările lui, la fel cum el era complet dezinteresat de ale lor. Ca relația să funcționeze, ar fi trebuit să se întâlnească pe un teren comun, dar Geir nu voia asta. În același timp, se întâmpla deseori să le laude căldura, grija față de lucrurile apropiate, îmbrățișările, dar aproape întotdeauna făcea asta după ce vorbea despre ce nu poate suferi la ei, ca un fel de penitență, și nu fără o înțepătură la adresa mea, pentru că, în timp ce eu aveam tot ce el nu avusese în familie, curiozitate intelectuală și conversații constante, pe care el le numea valori ale clasei mijlocii, printre ai mei, nu existau căldura și apropierea aceea pe care el le considera atât de tipice pentru clasa muncitoare din care provenea, nici dorința de a trăi momente plăcute, atât de disprețuită în mediile academice, din moment ce gusturile prin care se exprima erau socotite modeste, chiar simple. Geir ura clasa de mijloc și valorile ei, dar era conștient că el însuși și le însușise, grație carierei universitare și la tot ce ținea de ea, și, undeva la mijloc, era prins ca o muscă într-o pânză de păianjen.

Se bucura să mă vadă, am remarcat, și poate simțea și o ușurare după moartea mamei lui, nu atât pentru sine, cât pentru ea. Unul dintre primele lucruri despre care mi-a vorbit a fost ce importanță mai avea acum pentru el angoasa ei. Nici una… dar asta era și ideea, eram la fel de captivi în ceilalți ca și în noi înșine, nu aveam scăpare, nu puteam să ne eliberăm, duceam viața pe care o duceam.

Am discutat despre Kristiansand. Pentru Geir, era un simplu oraș,

pentru mine, un loc unde n-aș fi putut locui fără ca vechile sentimente să răbufnească. În mare măsură era vorba de ură, dar și de propriul meu sentiment de inadecvare, de impresia că nu mă puteam ridica la nivelul cerințelor care mi se impuseseră acolo. Geir credea că toate astea se leagă de locul unde ai crescut, că timpul îl colora într-un anumit fel, eu n-am fost de acord, era o mare diferență între Arendal și Kristiansand, până și mentalitatea era diferită. Și orașele au caracter, psihologie, spirit, suflet, cum voiai să-l numești, pe care îl simți imediat ce intri în ele și care își pune amprenta asupra locuitorilor. Kristiansand era un oraș comercial, avea suflet de mercenar. Și Bergen avea suflet de mercenar, dar, în plus, avea istețime și ironie, adică încorporase lumea din afară, știa foarte bine că nu era singurul oraș care exista.

— Apropo, vara asta am recitit „Pământ nou“, al lui Hamsun, am spus. Ai citit-o?

— Acum mult timp.

— Hamsun aduce în ea un omagiu omului de afaceri. E tânăr, dinamic, e viitorul lumii și marele erou. Față de oamenii de cultură Hamsun n-a simțit decât dispreț. Scriitorii, pictorii nu sunt nimic pentru el. Dar omul de afaceri! E amuzant. Îți dai seama cât era de încăpățânat!

— Hm, a spus Geir. E un moment în biografia lui când le lovește pe niște servitoare. Kolloen se ocupă destul de superficial de chestiunea asta sau pur și simplu o tratează fără pic de înțelegere. Dar Hamsun provenea într-adevăr din pătura de jos. Asta se uită de obicei. Era un scriitor al clasei muncitoare. Provenea din cel mai sărac ținut al sărăciei. Pentru el, servitoarele reprezentau un pas în sus pe scara socială! Nu poți extrage nimic din Hamsun dacă nu înțelegi asta.

— Hamsun nu se uita înapoi, am spus. De parcă părinții n-ar fi făcut parte din psihologia lui, dacă înțelegi ce vreau să spun. Mi-au creat cumva imaginea unor bătrâni cărunți, lipiți de perete undeva într-o cămăruță din nordul Norvegiei, atât de bătrâni și de cărunți, încât abia îi mai deosebești de mobilă. Și atât de străini de viața ulterioară a lui Hamsun, încât nu au nici un fel de relevanță. Dar nu se poate să fi fost așa.

— Nu se poate?

— Ba da, dar înțelegi ce vreau să spun, nu? Nu există nici o singură descriere a copilăriei la Hamsun, poate doar în „Cercul se închide“. Și nici a vreunor părinți. Oamenii răsar de nicăieri în cărțile lui. Sunt lipsiți de orice trecut. Oare pentru că trecutul nu are nici o semnificație sau pentru că semnificația lui a fost îndepărtată? Și așa se face că personajele lui devin primii oameni în masă, într-un fel, adică indivizi fără o origine a lor, predeterminantă. Sunt determinați de prezent.

Am desprins o felie de pizza, am tăiat firele lungi de caşcaval care atârnau din ea şi am luat o muşcătură.

— Gustă sosul! m-a îndemnat Geir. E bun.

— Poţi să-l mănânci tu.

— Când trebuie să fii acolo, apropo?

— La şapte. Întâlnirea începe la şapte şi jumătate.

— Deci avem suficient timp. Atunci nu vrei să ne mai plimbăm puţin cu maşina prin zonă? Ca să revezi câteva dintre vechile locuri. Şi eu am câteva în Kristiansand. Unchiul mamei şi familia lui au locuit la Lund. Aş vrea să-l revăd.

— Mai întâi luăm o cafea altundeva, apoi putem merge, bine?

— E o cafenea aici în apropiere, unde obişnuiam să mergem când eram eu mic. Putem vedea dacă mai există.

Am plătit şi am ieşit. Am mers agale până la hotel Caledonien, i-am povestit lui Geir despre incendiul de acolo, când stătusem în spatele barierelor, căscând ochii la faţada înnegrită, arsă toată. Ne-am plimbat pe lângă containerele din port până la staţia de autobuz, am urcat pe lângă bursă, am traversat strada Markens şi am intrat într-o cafenea cu un aer artistic, unde am stat afară, în ciuda frigului, ca eu să pot fuma. Apoi ne-am întors la maşină şi ne-am dus mai întâi până la casa de pe Elvegaten, unde locuisem în iarna când părinţii mei divorţaseră. Fusese vândută şi renovată. Apoi ne-am îndreptat spre locuinţa bunicilor mei, unde murise tata. Am cotit în piaţa din faţa portului de bărci, am oprit pe strada îngustă şi ne-am uitat la casă. Acum era vopsită în alb. Mesele fuseseră înlocuite. Grădina era pusă la punct.

— Asta e? a spus Geir. Ce casă minunată! Frumoasă, burgheză, scumpă. N-aş fi crezut. Mi-o închipuiam altfel.

— Da, am spus. Asta era. Dar nu simt nimic pentru ea. E doar o casă. Nu mai înseamnă nimic. Acum îmi dau seama.

Două ore mai târziu, am parcat în faţa şcolii populare unde urma să ţin o lectură publică. Se afla în mijlocul pădurii, la ieşirea din Søgne. Cerul era complet întunecat, stelele sclipeau peste tot, un râu susura în apropiere, şi copacii din pădure fremătau. Sunetul uşii de maşină trântite a răsunat printre pereţii clădirilor. Apoi, liniştea ne-a împresurat.

— Eşti sigur că aici e? m-a întrebat Geir. În mijlocul pădurii? Cine naiba vine aici vineri seara să te asculte pe tine citind?

— Ştiu eu? am spus. Dar aici e. Frumos, nu?

— A, da. Are atmosferă.

Paşii noştri au trosnit pe pietrişul îngheţat când ne-am îndreptat spre clădiri. Una dintre ele, o casă mare de lemn, vopsită în alb, care părea să fie de la începutul secolului trecut, era complet întunecată. În cealaltă, dispusă perpendicular, douăzeci de metri mai încolo, era lumină la trei dintre ferestre. Într-una se vedeau două siluete. Cântau

la pian și la vioară. Mai era un hambar în dreapta, și el în întuneric, unde avea să se țină lectura.

Ne-am plimbat în jur câteva minute, am aruncat o privire prin ferestrele mohorâte, am văzut o bibliotecă și ceva ce semăna cu o sufragerie. Am mers mai departe pe alee, am ajuns lângă un pod de piatră, peste un râu mărunt sau un pârâu. Apa neagră și pădurea ca un zid negru pe cealaltă parte.

— Trebuie să luăm o cafea sau ceva, a spus Geir. Îi întrebăm pe cei doi dinăuntru dacă au cheia?

— Nu, nu întrebăm pe nimeni nimic, am spus. Organizatorii o s-ajungă când o s-ajungă.

— Măcar să ne-ncălzim puțin. Sper că n-ai nimic împotrivă, nu?

— Nu.

Am intrat în casa îngustă, plină de notele celor doi muzicieni. Erau de șaisprezece-șaptesprezece ani. Ea avea o figură frumoasă și blândă, el, de aceeași vârstă, dar dizgrațios și crispat, nu părea bucuros să ne vadă.

— Aveți cumva o cheie de la clădirea cealaltă? Domnul a venit să țină o lectură publică. Am ajuns puțin cam devreme.

Fata a scuturat din cap. Dar puteam să luăm loc în camera de alături, și acolo se găsea o cafetieră. Așa am făcut.

— Mă simt ca în taberele școlare, a spus Geir. Lumina aici, înăuntru. Frigul și întunericul de afară. Și pădurea. Și faptul că nimeni nu știe unde sunt. Nimeni nu știe ce fac. Am un fel de sentiment de eliberare. Dar e în mare parte din cauza întunericului, a atmosferii pe care o creează.

— Înțeleg ce vrei să spui. Eu sunt doar nervos. Mă doare tot corpul.

— Din cauza asta? Pentru c-ai să vorbești aici? Relaxează-te, omule! Va fi bine.

Mi-am ridicat mâna în aer.

— Vezi? am spus.

Tremura ca a unui moșneag.

Cu o jumătate de oră înainte de începere, am fost condus în sala unde urma să aibă loc lectura. Din nou, m-a luat în primire un bărbat bărbos, ochelarist, cu aer de lector, trecut bine de cincizeci de ani.

— Nu e frumos? mi-a spus când am intrat.

I-am dat dreptate. Era, într-adevăr. În interiorul hambarului fusese construit un amfiteatru mare – ca o capsulă pentru o acustică optimă –, cu vreo două sute de locuri. În rest, pe pereții tuturor încăperilor, opere de artă. Erau o mulțime de bani în țara asta la ora actuală, m-am gândit iar. Mi-am sprijinit geanta de pupitru, mi-am scos hârtiile și cărțile, am salutat câțiva oameni pe care trebuia să-i salut, printre altele, pe librarul care venise să vândă cărți după prelegere, și pe o femeie mai în vârstă, plăcută și energică, apoi am coborât afară să fac

o plimbare prin întuneric, până la râu, unde am fumat două țigări. Am stat după aceea un sfert de oră la toaletă, cu capul în mâini. Când am urcat iar, publicul se înmulțise substanțial. Patruzeci, poate cincizeci de persoane. Era bine. Venise și o mică orchestră, care urma să interpreteze muzică barocă. Au cântat timp de o jumătate de oră în mijlocul pădurii, într-o seară de vineri, și apoi a venit rândul meu. M-am postat în picioare în centrul atenției, am băut apă, mi-am răsfoit puțin hârtiile, am început să vorbesc, ezitant, înghițeam cuvintele, vocea îmi tremura puțin, până când mi-am intrat în ritm și am putut să vorbesc pur și simplu. Ascultătorii erau receptivi, interesul lor se revărsa asupra mea, m-am relaxat tot mai mult, râdeau când era cazul, și m-a cuprins un sentiment de fericire, fiindcă puține lucruri sunt mai înălțătoare decât să vorbești în fața unei adunări care te urmărește, care nu numai că îți dorește binele, dar e și interesată de ceea ce spui. Se animaseră, îmi dădeam seama, și, când m-am așezat să dau autografe la sfârșit, toți voiau să discute despre ce vorbisem, atinsesem ceva din viața lor pe care voiau să mi-l împărtășească, plini de entuziasm. Abia când m-am întors la mașină împreună cu Geir m-am prăbușit iar în starea mea obișnuită, în care mă năpădea disprețul. N-am spus nimic, m-am suit doar înăuntru, cu ochii ațintiți asupra șoselei care șerpuia prin peisajul întunecat.

— A fost bine, a spus Geir. Te pricepi cu adevărat. Nu înțeleg de ce te plângi. Chiar ai putea să mergi în turnee și să câștigi bani din asta.

— A mers bine, da. Dar asta pentru că le dau ceea ce vor, le spun ceea ce vor să audă. Mă prostituez în fața lor așa cum mă prostituez în fața a toți și a toate.

— În rândul dinaintea mea stătea o femeie, părea să fie profesoară. Când ai început să vorbești despre abuzurile la adresa copiilor, a înlemnit. Apoi ai rostit cuvântul eliberator: „infantilizare“. Atunci a dat din cap. Era o noțiune la care se putea raporta. Asta a netezit totul. Dar, dacă n-ai fi pomenit-o, dacă n-ai fi intrat în amănunte, nu sunt sigur că toată lumea ar fi venit să-ți vorbească după aceea, chiar deloc. Și ce e pedofilia, dacă nu infantilă?

A râs. Eu am închis ochii.

— Și orchestra aia în mijlocul pădurii! Muzică barocă! Cine s-ar fi așteptat? Ha-ha-ha! A fost o seară frumoasă, Karl Ove, chiar a fost. Aproape magică. Întunericul, și stelele, și freamătul pădurii.

— Da, am spus.

Am trecut pe la periferia Kristiansandului, peste podul Varodd, pe lângă grădina zoologică, pe lângă Nørholm, Lillesand și Grimstad. Am povestit despre una, alta, am ajuns în Arendal, unde ne-am plimbat puțin pe peninsula Tyholmen, eu am băut o bere într-un local, nu eram în apele mele, fără vreun motiv anume. Faptul că eram aici, înconjurat de clădirile cunoscute din jurul micului golf Pollen; că pe

cealaltă parte se vedea silueta insulei Tromøya, că mă aflam într-o lume atât de înțesată de amintiri, mă făcea să mă simt bine, dar ciudat, cu atât mai mult cu cât eram cu Geir, pe care îl legam numai de perioada stockholmeză a vieții mele. Pe la douăsprezece am pornit spre insula Hisøya, el mi-a arătat niște locuri la care m-am uitat fără să-mi pot mobiliza un interes real, printre ele un dig la capătul insulei, unde el și tovarășii lui își petreceau timpul în adolescență, apoi ne-am îndreptat spre casa unde copilărise. A parcat în fața unui garaj, mi-am scos din portbagaj geanta și buchetul pe care îl primisem și l-am urmat până la casă, care semăna cu a noastră sau, în orice caz, cu casele construite în aceeași perioadă cu a noastră.

Holul era ticsit de flori și de coroane.

— Aici a fost o înmormântare, după cum vezi, a spus. Dacă vrei, îți poți pune buchetul într-una din vazele astea.

Așa am și făcut. Mi-a arătat camera unde aveam să dorm și care, de fapt, îi aparținea lui Odd Steinar, fratele lui, dar care acum fusese aranjată pentru mine. Am mâncat amândoi niște sendvișuri în bucătărie, apoi eu m-am plimbat puțin și am aruncat o privire în cele două sufragerii. El susținuse întotdeauna că părinții lui aparțineau generației anterioare generației părinților mei, și, când am văzut cum trăiau, am înțeles ce voia să spună. Fețe de masă, traverse, covoare, un aer vizibil de Norvegia anilor ’50, la fel mobila și tablourile de pe pereți. O casă din anii ’70 mobilată ca în anii ’50, așa arăta. Multe poze de familie pe pereți, o colecție bogată de ornamente pe pervazuri.

Mai fusesem o dată într-o casă unde tocmai murise cineva. Acolo domnea un haos total. Aici totul părea neatins.

Am fumat o țigară pe gazonul din față. Apoi ne-am urat noapte bună, și eu m-am dus să mă culc. Nu voiam să-mi închid ochii, nu voiam să întâlnesc ceea ce întâlneam în somn, dar trebuia, mi-am adunat toate puterile ca să mă gândesc la un subiect neutru și am adormit după câteva minute.

A doua zi dimineață la ora șapte m-a trezit zgomotul din camerele de deasupra. Njaal, fiul lui Geir, și Christina erau sus. Am făcut un duș, m-am schimbat și am urcat la ei. Un bărbat mai în vârstă, de vreo șaptezeci de ani, cu figura blândă și ochii prietenoși, a ieșit din bucătărie și m-a salutat. Era tatăl lui Geir. Am vorbit puțin despre cum eu crescusem în zonă și despre cât de frumos era. El radia de cordialitate, dar nu în felul acela deschis, aproape vulnerabil al tatălui Lindei, nu, pe chipul acesta se citea și fermitate. Nu duritate, nu tocmai, ci… caracter. Asta era. Apoi a intrat fratele lui Geir, Odd Steinar. Am dat mâna, el s-a așezat pe canapea și a început să vorbească despre una, alta; era și el prietenos și amabil, dar cu o sfială pe care n-o aveau nici tatăl lui și cu siguranță nici Geir. Tatăl a pus

masa în sufragerie, ne-am așezat, și am fost conștient tot timpul că soția și mama lor fusese înmormântată ieri și că era nepotrivit să mă aflu aici, deși fusesem întâmpinat cu bunăvoință și interes, prietenii lui Geir erau și prietenii lor, casa le era deschisă.

Am tras totuși adânc aer în piept după aceea, când am plecat.

Avionul decola după-amiază, plănuiserăm să mai călătorim puțin, printre altele, până pe insula Tromøya, unde eu nu mai fusesem de mult, și apoi, în orice caz, la Tybakken, unde eu copilărisem, iar după aceea să mergem direct la aeroport, dar tatăl lui Geir insistase să ne întoarcem mai întâi pe la ei, era sâmbătă, el urma să cumpere creveți de la piața de pește, trebuia să-i gust înainte să plec spre Malmö, acolo nu aveam asemenea creveți, nu-i așa?

Nu, trebuia neapărat să-i gustăm.

Ne-am urcat așadar în mașină și am luat-o spre Tromøya. Geir mi-a povestit despre locurile prin care treceam, istorioare legate de ele. O întreagă viață ieșea la iveală de aici. Apoi mi-a vorbit despre familia lui. Cum fusese mama, cum erau tatăl și fratele lui.

— A fost interesant să-i cunosc, i-am spus. Acum înțeleg mai bine ce mi-ai povestit. Tatăl și fratele tău nu au mai *nimic* în comun cu tine. Cu temperamentul tău. Cu furia și curiozitatea ta. Cu neastâmpărul tău. Tatăl și fratele tău sunt blândețea și bunătatea întruchipată. Deci unde e legătura? Cineva lipsește, în mod evident. Mama ta trebuie să fi fost ca tine, nu-i așa?

— Ba da, așa e. O înțelegeam. Dar tocmai din cauza asta a trebuit să mă îndepărtez. Păcat că n-ai cunoscut-o, apropo.

— Am venit după ce totul s-a sfârșit.

— Cea mai solidă legătură dintre cele trei generații e într-adevăr faptul că eu, Njaal și tata avem partea din spate a capului identică.

Am dat din cap. Am luat-o în sus pe dealurile dinainte de podul spre Tromøya. Munții fuseseră dinamitați, se construiseră drumuri, răsăriseră fabrici, ca peste tot în zonă.

Dedesubtul nostru am văzut insulița Gjerstadholmen, mai departe în spatele ei, golful Ubekilen. La stânga, casa lui Håvard. Stația de autobuz, pădurea de sub ea, prin care iarna tăiam pârtii de schi, iar vara coboram până jos pe malul stâncos, ca să înotăm.

— Acolo, am spus.

— Unde? La stânga? La naiba, *acolo* ai locuit?

Casa bătrânului Søren, cireșul sălbatic și apoi cartierul rezidențial. La marginea satului Nordåsen.

— Dumnezeule, cât era de mică!

— Acolo e. Acolo, drept în față.

— Acolo? Casa aia roșie?

— Da. Era maronie când locuiam noi în ea.

Geir a oprit mașina.

Ce mic era totul! Și urât.

— Nimic de văzut, am spus. Vino, hai mai sus! Aici, pe deal.

O femeie cu haină albă de fâș cobora la pas, cu un cărucior în față. În afară de ea, nici un semn de viață nicăieri.

Casa lui Olsen.

Muntele.

Noi îi spuneam munte, dar era doar un deal mai scund. În spatele lui, casa lui Siv. Casa lui Sverre și a altora.

Nici urmă de om. Ba da, erau o grămadă de copii.

— Ai amuțit? m-a întrebat Geir. Ești copleșit?

— Copleșit? Nu, câtuși de puțin. E atât de mic totul! Chiar nu e nimic aici. Nu mi-am dat seama până acum. Chiar nu e nimic. Și, cândva, a fost totul.

— Da, a spus el, zâmbind. Tot înainte?

— Hai să mergem pe coastă, nu vrei? Până la biserica Tromøy. În orice caz, e frumoasă. Din secolul al XIII-lea. Mai sunt niște pietre funerare grozave, din secolul al XVII-lea, cu cranii, clepsidre și șerpi. Am folosit o inscripție de pe una dintre ele în prima povestire decentă pe care am scris-o. Ca motto.

Toate locurile pe care le purtam în mine, pe care le rememorasem de un infinit de ori pe parcursul vieții, se perindeau prin fața geamului de mașină fără nici o aură, complet neutre, așa cum erau de fapt. Niște piscuri, un golfuleț, un dig plutitor dărăpănat, un țărm îngust, niște case vechi, în spate, câmpia care se prăvălea spre apă. Asta era tot.

Am ieșit din mașină și ne-am îndreptat pe jos către cimitir. Am umblat prin el, am privit înspre mare, dar nici măcar asta, nici chiar vederea pinilor care creșteau până jos la plaja cu prundiș, tot mai mici pe măsură ce se apropiau de vântul aspru, n-a trezit nimic în mine.

— Hai să mergem! am spus.

Am văzut câmpurile unde lucrasem verile, drumul care ducea la apă, unde ne duceam să înotăm încă de la 17 mai. Golful Sandum. Casa profesoarei mele – cum o chema? Helga Torgersen? Se apropia probabil de șaizeci de ani. Satul Færvik, benzinăria, casa de pe cealaltă parte, unde fetele din clasă se entuziasmaseră atât de tare la o petrecere chiar înainte să mă mut, supermarketul, de care îmi aminteam când fusese construit.

Era nimic. Dar în casele acestea se trăiau în continuare vieți, care încă însemnau totul pentru cei dinăuntrul lor. Oamenii se nășteau, mureau, făceau dragoste și se certau, mâncau și se ușurau, beau și petreceau, citeau și dormeau. Se uitau la televizor, visau, mâncau un măr privind peste acoperișuri, la vântul de toamnă care scutura pinii înalți și subțiri.

Mic și urât, dar asta era tot ce era.

O oră mai târziu, stăteam singur la masa din sufragerie și mâncam

pe fugă creveții serviți de tatăl lui Geir, care nu mânca el însuși, dar își dorise să am o experiență culinară sudică înainte de a pleca. Am dat apoi mâna, le-am mulțumit pentru găzduire, am intrat în mașină lângă Geir și am pornit spre aeroport. Am luat-o prin Birkeland, pentru că voiam să văd cum arăta acum cealaltă casă a copilăriei mele, cea din Tveit.

Geir a oprit în fața casei. A râs.

— *Aici* ai locuit? În mijlocul pădurii? E complet izolat! Nu e nici țipenie de om! Ce pustiu…! Un adevărat *Twin Peaks*, am impresia. Sau *Pernille și domnul Nelson*, dacă-ți amintești. Mă speria de moarte când eram copil.

A continuat să râdă în timp ce eu îi arătam diverse locuri. Și eu am fost nevoit să râd, pentru că le vedeam prin ochii lui. Toate locuințele acestea vechi, dărăpănate, rablele din curte, camioanele parcate afară, distanțele mari dintre case: cât de sărăcăcioase păreau toate! Am încercat să-i explic cât de frumoasă fusese casa și cât de bine fusese să locuiesc aici, că nu-mi lipsise nimic, că aici era totul, dar…

— Haide! a spus. Trebuie să fi fost o pedeapsă să trăiești pe coclaurile astea.

Nu i-am răspuns, eram puțin iritat, simțeam nevoia să-mi apăr locul. Dar nu m-am mai obosit. Era la fel și aici, experiența interioară, care făcea ca totul să lumineze de sens, nu avea nici un echivalent în exterior.

Ne-am strâns mâna în parcare, el s-a întors la mașina lui, iar eu m-am îndreptat spre sala de plecări. Avionul ajungea la Oslo, acolo urma să schimb și s-o iau spre Billund, în Danemarca, unde urma să schimb iar, spre Kastrup. Am ajuns acasă abia la zece seara. Linda m-a îmbrățișat când am sosit, lung și sincer, ne-am așezat în sufragerie, făcuse mâncare, i-am povestit despre călătorie, ea a spus că-i mersese mai bine decât în ziua precedentă, dar că își dăduse seama că trebuia să facem ceva pentru a ieși din cercul vicios în care ne aflam, am fost de acord, nu se mai putea, nu era în regulă, trebuia să găsim o soluție și o altă cale. La douăsprezece și jumătate am intrat în dormitor și am pornit laptopul, am deschis un nou fișier și am început să scriu.

În fereastra din fața mea văd vag reflexia propriului meu chip. În afară de ochi, care strălucesc, și de porțiunea chiar de sub ei, care reflectă mai puțină lumină, întreaga mea parte stângă se află în umbră. Două brazde adânci merg în jos pe frunte, un rid proeminent coboară de-a lungul fiecărui obraz, toate parcă pline de întuneric, iar când ochii se uită ficși și serioși, și colțurile gurii abia coboară, e imposibil să nu ghicești tristețea acestui chip.

Oare ce s-a întipărit în el?

A doua zi am continuat. Ideea era să mă apropii cât mai tare de propria mea viață, așa că am scris despre Linda și John care dormeau

în camera alăturată, despre Vanja și Heidi care mergeau la grădiniță, despre priveliștea de pe fereastră, despe muzica pe care o ascultam. În ziua următoare m-am dus la casa de vacanță pe care o cumpăraserăm, am mai scris și acolo câteva pasaje ultramoderniste despre chipuri și despre tiparele care există în toate marile structuri, dunele de nisip, norii, economiile, traficul, din când în când ieșeam afară în grădină să fumez și să privesc păsările care zburau încoace și încolo pe cer, era februarie și nici picior de om în imensul cartier de case de vacanță, doar rânduri și rânduri de căsuțe ca de păpuși, bine întreținute, în grădini mici, atât de bine amenajate, încât semănau cu niște sufragerii. Pe înserat, un cârd imens de ciori a venit în zbor, trebuie să fi fost câteva sute, un nor întunecat de bătăi din aripi care a trecut și s-a îndepărtat. S-a lăsat noaptea, și, în afară de ceea ce devenea vizibil în lumina ce ieșea pe ușa deschisă din celălalt capăt al grădinii, totul în jurul meu era întunecat. Stăteam atât de nemișcat, că un arici a trecut tiptil la numai jumătate de metru de picioarele mele.

— Ce faci tu aici? am spus și l-am așteptat întâi să ajungă la gardul viu, apoi m-am ridicat și am mers înăuntru.

A doua zi am început să scriu despre primăvara când tata se mutase, lăsându-mă să locuiesc doar cu mama, și, chiar dacă uram fiecare propoziție, m-am hotărât să insist, trebuia să duc lucrurile până la capăt, să spun povestea pe care încercam de mult s-o spun. Acasă am continuat cu câteva însemnări pe care le făcusem la optsprezece ani și de care, cine știe de ce, nu mă descotorosisem, scrisesem „plase cu bere în șanț“, era o aluzie la un revelion din tinerețe, o puteam folosi atâta timp cât nu-mi mai băteam prea tare capul și renunțam la ideea de a atinge sublimul. Săptămânile s-au scurs, eu scriam, duceam sau luam copiii de la grădiniță, mergeam după-amiaza cu ei într-unul din numeroasele parcuri din oraș, găteam cina, le citeam și îi puneam la culcare, seara lucram la rapoartele de lectură și la diverse alte proiecte. În fiecare duminică mergeam cu bicicleta la Limhamnsfältet și jucam fotbal timp de două ore, aceasta era singura mea activitate de recreere, tot restul era legat fie de muncă, fie de copii. Limhamnsfältet era o enormă zonă verde aflată imediat la ieșirea din oraș, chiar lângă mare. De la sfârșitul anilor ’60, o mulțime pestriță de bărbați se adună acolo în fiecare duminică la zece și un sfert. Cei mai tineri au șaisprezece sau șaptesprezece ani, cel mai bătrân, Kai, se apropie de optzeci – e extremă și trebuie să primească mingea exact la picior, dar, dacă o primește, mai are destul fotbal în el ca să pătrundă în careu și uneori chiar să dea câte un gol. Majoritatea însă au între treizeci și patruzeci de ani, provin din toate straturile și mediile sociale, și singurul lucru pe care chiar îl au în comun este bucuria de a juca fotbal. În ultima duminică din februarie, Linda și copiii au venit și ei, Vanja și Heidi au stat puțin să-mi facă galerie, după care s-au dus la

terenul de joacă de lângă plajă, în timp ce eu am driblat mai departe. Terenul înghețase, iarba, de regulă moale, era tare ca piatra, și, când, după o jumătate de oră, am fost trântit la pământ într-un duel și am aterizat direct pe un umăr, mi-am dat seama imediat că era ceva în neregulă. Am rămas pe jos, ceilalți s-au adunat în jurul meu, eram amețit de durere, am șontâcăit, aplecat, până în spatele porții, toată lumea a înțeles că nu fusese doar o mică lovitură, iar meciul a fost anulat, oricum era unsprezece și jumătate.

Fredrik, un scriitor de vreo cincizeci de ani, adevărat golgheter, care încă marchează în liga suedeză de amatori, m-a dus la spital, iar Martin, un ditamai danezul de peste doi metri pe care îl cunoscusem la grădiniță, s-a angajat să-i anunțe pe Linda și pe copii ce se întâmplase. La camera de gardă era plin, am primit un bilet de ordine și m-am așezat să aștept, umărul îmi ardea și mă împungea de fiecare dată când îl mișcam, dar nu atât de rău încât să nu suport jumătatea de oră cât a durat până mi-a venit rândul. I-am explicat situația asistentei medicale de la recepție care a venit să-mi facă o examinare sumară, ea mi-a prins brațul și l-a mișcat încet într-o parte. Am urlat ca din gură de șarpe. AAAAAAA! Toată lumea s-a uitat la mine – un bărbat de aproape patruzeci de ani, îmbrăcat în tricoul națională argentiniene, cu adidași de fotbal în picioare și părul lung prins cu elastic în vârful capului într-un mănunchi în formă de ananas, care țipa de durere.

— Vino după mine! a spus asistenta. Ca să fii consultat ca lumea.

Am urmat-o într-o cameră alăturată, m-a rugat să aștept, câteva minute mai târziu a venit o altă asistentă, mi-a făcut aceeași mișcare cu brațul, am urlat din nou.

— Scuze, dar nu mă pot abține.

— E în regulă, a spus ea și mi-a scos cu atenție bluza de trening. Va trebui să-ți dăm jos și tricoul. Te descurci, ce părere ai?

A început să tragă de mânecă, eu am răcnit iar, ea s-a oprit și a încercat din nou. Apoi a făcut un pas în spate și s-a uitat la mine. Mă simțeam ca un copil prea mare.

— Va trebui să-l tăiem.

Acum era rândul meu să mă uit la ea. Să-mi taie tricoul meu cu Argentina?

S-a întors cu o foarfecă și a tăiat mâneca, apoi, după ce mi-a dat jos tricoul, m-a rugat să mă așez pe pat și mi-a înfipt un ac în antebraț, chiar deasupra încheieturii. Avea să-mi administreze puțină morfină, a spus. Când a terminat, fără ca eu să simt vreo diferență, m-a transportat cu scaunul pe rotile într-o altă încăpere, la vreo cincizeci de metri mai în adâncul clădirii labirintice, unde am rămas singur în așteptarea radiografiei, nu fără un sentiment de groază, căci credeam că mi se dislocase umărul, și, dacă așa stăteau lucrurile, m-ar fi durut

să fie pus la loc. Dar era fracturat, a constatat medicul, avea să dureze între opt și douăsprezece săptămâni să se vindece. Mi-au dat niște tablete analgezice, o rețetă ca să pot să mai iau ulterior, mi-au legat un bandaj în formă de opt pe deasupra și pe dedesubtul umărului, mi-au atârnat pe mine bluza de trening și m-au trimis acasă.

Când am deschis ușa apartamentului, Vanja și Heidi au venit în fugă. Erau entuziasmate, tata fusese la spital, era o aventură. Le-am spus lor și Lindei, care a venit cu John în brațe, că îmi rupsesem clavicula și că aveam un bandaj, nu era nimic grav, dar nu puteam să ridic sau să car greutăți și nici să-mi folosesc brațul în următoarele două luni.

— Vorbești serios? a spus Linda. Două luni?

— Trei, în cel mai rău caz.

— Nu mai joci niciodată fotbal, asta e clar.

— A, da? am spus. De-acum tu decizi, nu?

— Eu trebuie să suport consecințele. Cum o să am grijă de copii, singură, timp de două luni, dacă-mi dai voie să întreb?

— O să fie bine, am spus. Liniștește-te! La urma urmei, mi-am fracturat clavicula. Mă doare, și să știi că n-am făcut-o intenționat.

M-am dus în sufragerie ca să mă așez pe canapea. Trebuia să execut fiecare mișcare lent, plănuind-o în avans, fiindcă până și cea mai mică abatere de la cursul ei îmi trimitea în umăr săgeți de durere. Ahh, uhh, ohh! am spus, așezându-mă cu grijă. Vanja și Heidi îmi urmăreau fiecare mișcare cu ochi mari.

Le-am zâmbit în timp ce încercam să-mi pun perna cea mare în spate. Au venit lângă mine, Heidi și-a plimbat mâna pe pieptul meu, ca să-l examineze.

— Putem să ne uităm la bandaj? a întrebat Vanja.

— Mai târziu. Mă cam doare să mă dezbrac și să mă îmbrac la loc, înțelegi?

— Masa e gata! a strigat Linda din bucătărie.

John stătea în scăunelul lui, izbind cuțitul și furculița de masă. Vanja și Heidi s-au holbat la mine și la mișcările mele lente și tărăgănate când m-am așezat.

— Ce zi! a spus Linda. Martin nu știa nimic, doar că te duseseră la urgență. Ne-a adus acasă, din fericire, dar, când să descui ușa, mi s-a rupt cheia. Dumnezeule! Mă și gândeam că trebuie să rămânem la ei peste noapte. Dar apoi am mai verificat o dată în geantă, pentru siguranță, și aveam în ea cheia de la Berit. Noroc chior, n-o pusesem la locul ei. Și pe urmă vii și tu cu clavicula ruptă… S-a uitat la mine. Sunt atât de obosită!

— Îmi pare rău. Dar cu siguranță n-o să pot face mai nimic doar în primele zile. Și apoi, celălalt braț e perfect în regulă.

După cină, m-a culcat pe canapea cu o pernă la spate și m-am uitat

la televizor la un meci italian. În cei patru ani de când aveam copii, mai făcusem ceva similar o singură dată. Atunci fusesem atât de bolnav, încât nu mă puteam mișca, zăcusem pe canapea o zi întreagă, văzusem zece minute din primul film cu Jason Bourne, dormisem puțin, mai văzusem zece minute, mai dormisem puțin, între timp vomasem, și, chiar dacă mă durea tot corpul și mă simțeam pur și simplu îngrozitor, tot savurasem fiecare secundă. Să stau pe canapea, uitându-mă la un film, în mijlocul zilei! Fără nici o obligație! Fără să spăl haine, fără să frec podele, fără să fac curat sau să-i supraveghez pe copii!

Acum mă simțeam la fel. *Nu* eram în stare să fac nimic. Indiferent cât de tare mă ardea, mă înțepa și mă durea umărul, plăcerea de a putea zăcea în liniște deplină era mai mare.

Pentru Vanja și Heidi era nemaipomenit, m-am gândit, faptul că din senin devenisem complet pasiv și nemișcat. Era de parcă m-ar fi redescoperit.

Când s-a terminat meciul, m-am dus să fac o baie. N-aveam suport pentru capul de duș, trebuia ținut în mână, lucru care acum era imposibil, așa că nu mi-a rămas decât să dau drumul la apă și să intru cu greu în cadă. Vanja și Heidi m-au urmărit.

— Ai nevoie de ajutor să te speli, tata? m-a întrebat Vanja. Te putem spăla noi?

— Da, n-ar fi rău. Vedeți bureții ăia? Luați fiecare câte unul, înmuiați-l în apă și frecați-l cu săpun!

Vanja mi-a urmat cu atenție instrucțiunile, Heidi s-a luat după ea. Au stat aplecate peste marginea căzii și m-au săpunit cu bureții. Heidi râdea, Vanja era serioasă și conștiincioasă. Mi-au spălat brațele, gâtul și pieptul. Heidi s-a plictisit după câteva secunde și a fugit în sufragerie, dar Vanja a mai rămas o vreme.

— A fost bine? m-a întrebat ea în cele din urmă.

Am zâmbit: eu obișnuiam să spun asta.

— Da, a fost foarte bine, am spus. Nu știu ce m-aș fi făcut fără tine!

S-a luminat la față și apoi a fugit și ea în sufragerie.

Am rămas în cadă până când apa s-a răcit de tot. Mai întâi un meci la televizor, apoi o baie lungă. Ce duminică!

Vanja a intrat de câteva ori să se uite la mine, probabil aștepta să-mi pun la loc bandajul. Vorbea suedeză, cu accent încă de Stockholm, dar, după ce stăteam cu ea o dimineață și o după-amiază sau când se simțea apropiată de mine dintr-un motiv sau altul, în vorbirea ei începeau să apară mai frecvent cuvinte din dialectul meu norvegian. Deseori spunea *mæ* în loc de *mig*, „pe mine“. *Lyft upp mæ*! „Ridică-mă!“ striga, de pildă. Râdeam de fiecare dată.

— Poți să te duci s-o aduci pe mama? am rugat-o.

A dat din cap și a zbughit-o. Am ieșit cu grijă din cadă, și mă

uscasem deja când a intrat Linda.

— Ai putea să-mi pui bandajul?

— Sigur că da.

I-am explicat cum ar fi trebuit să stea și i-am spus că trebuia să-l lege strâns, altfel era degeaba.

— Mai tare!

— Dar nu te doare?

— Puțin. Dar, cu cât e mai strâns, cu atât mă doare mai puțin când mă mișc.

— OK. Dacă zici tu, așa să fie!

Și l-a tras din spate.

— Aaaahh! am făcut.

— A fost prea tare?

— Nu, a fost bine.

M-am întors spre ea.

— Îmi pare rău că m-am enervat ieri, a spus Linda. Dar am avut o viziune îngrozitoare, să rămân singură cu toate mai multe luni de acum încolo.

— N-o să fie așa, i-am spus. În câteva zile o să le pot duce și lua pe fete ca de obicei, sunt sigur.

— Știu că te doare și că nu e vina ta. Dar sunt sleită!

— Îmi dau seama. O să ne descurcăm. O să se rezolve.

Vineri, Linda era atât de obosită, încât m-am dus eu cu John să le iau pe fete de la grădiniță. Drumul într-acolo a decurs bine, am împins căruciorul cu mâna dreaptă, mergând cât mai atent în spatele lui. La întoarcere a fost mai problematic. Îl trăgeam pe John după mine cu brațul drept, ținându-mi mâna rănită strâns lipită de trup și împingându-le pe Heidi și Vanja în căruciorul dublu cu tot corpul, străbătut din când în când de valuri de durere, de care nu mă puteam apăra decât scoțând mici strigăte. Trebuie să fi fost o priveliște ciudată, și oamenii de pe stradă se uitau într-adevăr lung după noi pe unde treceam. Ciudată a fost și experiența acelor săptămâni. Faptul că nu puteam ridica sau căra nimic și că mi-era greu să mă așez și să mă ridic mă umplea de un sentiment de neputință care se întindea dincolo de limitele fizice. Din senin, nu mai aveam nici o autoritate, nici o putere, iar senzația că dețineam controlul, pe care până atunci o avusesem cumva subînțeles, a devenit deodată vizibilă. Stăteam liniștit, pasiv, și era de parcă aș fi pierdut orice stăpânire asupra a ceea ce mă înconjura. Simțisem deci întotdeauna că îmi controlam mediul și că aveam putere asupra lui? Da, se pare că da. Nu fusese nevoie să-mi folosesc această putere și capacitatea de a controla lucrurile, era suficient să știu că existau, asta își punea amprenta asupra a tot ce făceam și gândeam. Acum sentimentul dispăruse, și îl remarcam pentru prima dată. Încă mai ciudat era faptul că același

lucru se aplica și scrisului. Chiar și asupra lui avusesem senzația de putere și control, care mi-a dispărut după ce mi-am rupt clavicula. Dintr-odată, eram *sub* text, dintr-odată, *el* era cel care avea putere *asupra mea*, și numai printr-un foarte mare efort de voință am reușit să scriu cele cinci pagini pe zi pe care mi le impusesem ca obiectiv. Dar am reușit, am reușit și asta. Uram fiecare silabă, fiecare cuvânt, fiecare propoziție, dar faptul că nu-mi plăcea ce făceam nu însemna că nu trebuia s-o fac. Încă un an, și totul avea să se termine, apoi puteam scrie despre altceva. Paginile fugeau înainte, povestea a mers mai departe, și într-o zi am ajuns la o altă însemnare din caietul păstrat în ultimii douăzeci de ani, despre o petrecere dată de tata pentru prieteni și colegi în vara când eu aveam șaisprezece ani, o petrecere la care, în întunericul toamnei târzii, invitații păreau să se fi contopit cu uriașa mea bucurie și cu tata care plângea, fusese o seară incredibilă, atât de plină de emoții, totul convergea în punctul acela, și acum în sfârșit aveam să scriu despre ea! Odată ce terminam, restul urma să fie despre moartea tatei. Era o ușă greu de deschis, era greu de trecut dincolo de ea și de stat acolo, dar am abordat lucrurile altfel: cinci pagini pe zi, fără nici o scuză. După aceea mă ridicam, opream calculatorul, luam gunoiul, îl duceam în subsol și mă duceam să iau fetele de la grădiniță. Oroarea care îmi umplea pieptul dispărea când le vedeam venind în fugă spre mine, traversând curtea. Făceau un fel de competiție, să vadă cine putea să strige mai tare și să mă îmbrățișeze mai strâns. Dacă era și John cu noi, stătea în cărucior, zâmbea și striga, pentru el, surorile lui erau cel mai grozav lucru pe lume. Ele își împrăștiau viața în jurul lui, el stătea și absorbea totul, imita tot ce putea, și nici măcar Heidi, care era încă, uneori, atât de geloasă pe el, încât îl zgâria, îl lovea sau îl bătea dacă nu eram suficient de atenți, nu-l mai speria, n-o mai privea niciodată cu frică. Oare uitase? Sau îi era atât de bine cu ele, încât tot restul nu mai conta?

Într-o zi de martie, a sunat telefonul în timp ce lucram, numărul mi-era necunoscut, dar, din moment ce nu era norvegian, ci suedez, am răspuns oricum. Era o colegă de-a mamei, fuseseră la un seminar la Göteborg, mama leșinase din senin într-un magazin și fusese dusă la spital, unde se afla acum la terapie intensivă. Am sunat acolo, făcuse infarct, acum era operată și în afara oricărui pericol. Târziu în seara aceea a sunat ea însăși. Se simțea că era slăbită și poate ușor amețită. Mi-a spus că o duruse atât de tare, încât ar fi preferat să moară decât să suporte durerea. Nu leșinase, doar se prăbușise. Și nu într-un magazin, ci afară pe stradă. Și, în timp ce zăcea acolo, mi-a spus, convinsă că se terminase, se gândise că avusese o viață minunată. Auzind-o, am înghețat.

Era ceva atât de bun în vorbele acestea!

Mi-a spus, de asemenea, că în special copilăria și-o revăzuse cât timp rămăsese întinsă acolo, gata să moară, ca pe un fel de viziune neașteptată: avusese o copilărie absolut extraordinară, fusese liberă și fericită, fusese minunat. În zilele care au urmat, cuvintele ei mi-au tot revenit în minte. Într-un fel, eram șocat. Niciodată nu m-aș fi gândit la asta. Dacă eu m-aș fi prăbușit și aș fi avut câteva secunde, poate minute, de reflecție înainte ca totul să se termine, aș fi gândit exact invers. Că nu realizasem nimic, că nu văzusem nimic, nu trăisem nimic. Vreau să trăiesc. Dar, atunci, de ce nu trăiesc? De ce, când sunt la bordul unui avion sau într-o mașină și îmi imaginez că se va prăbuși sau că se va ciocni, nu mi se pare că ar fi nimic atât de rău? Că nu prea contează? Că e totuna dacă mor sau trăiesc? Pentru că, de cele mai multe ori, așa gândesc. Indiferența este unul dintre cele șapte păcate capitale, de fapt, cel mai mare dintre toate, pentru că e singurul care păcătuiește împotriva vieții.

Mai târziu în vara aceea, când mă apropiam de sfârșitul poveștii despre moartea tatei, cu zilele teribile din casa din Kristiansand, mama ne-a făcut o vizită. Fusese la un alt seminar la Göteborg și a trecut pe la noi după ce se terminase. Trecuseră două luni de când căzuse pe stradă în același oraș. Dacă s-ar fi întâmplat acasă, șansele să fi supraviețuit erau minime, ea locuia singură, și, chiar dacă ar fi primit, contrar așteptărilor, vreun ajutor, erau oricum patruzeci de minute de mers cu mașina până la spital. La Göteborg fusese văzută imediat și nu durase mult până să ajungă pe masa de operație. Acum s-a dovedit că infarctul nu apăruse din senin. Avusese dureri, uneori foarte puternice, dar crezuse că de vină era stresul și nu le luase în seamă, gândindu-se că va merge la medic când va ajunge acasă. Dar apoi cedase.

Într-o dimineață, stătea și croșeta, în timp ce eu scriam, iar Linda era afară cu John, după ce lăsase fetele la grădiniță. Când, după o vreme, am intrat să văd ce face, a început să-mi vorbească singură despre tata. Mi-a spus că întotdeauna se întrebase de ce stătuse cu el, de ce nu ne luase și nu-l părăsise, oare pur și simplu nu cutezase? Cu câteva săptămâni în urmă discutase cu o prietenă despre asta, mi-a spus, și din senin se trezise spunând că îl iubise. Apoi s-a uitat la mine.

— Chiar l-am *iubit*, Karl Ove. L-am iubit.

Niciodată nu mai spusese asta înainte. Nici măcar pe departe. Da, nici nu-mi aminteam ca mama să fi folosit vreodată vreun cuvânt precum „a iubi“.

A fost un șoc pentru mine.

Ce se întâmplă? m-am gândit. Ce se întâmplă? Fiindcă în jurul meu ceva se schimba. Oare se schimba în mine, încât acum vedeam ceva ce nu văzusem înainte? Sau pusesem eu ceva în mișcare? Pentru că vorbeam mult cu ea și cu Yngve despre timpul petrecut cu tata, dintr-

odată, l-am simțit din nou aproape.

Mi-a povestit în dimineața aceea mai departe despre prima lor întâlnire. Ea lucra la un hotel din Kristiansand în vara când avea șaptesprezece ani și într-o zi era la o terasă într-un parc, la umbra unui copac, și o prietenă i-i prezentase pe iubitul ei și pe un amic de-al lui.

— Nu i-am reținut bine numele și multă vreme am crezut că îl chema Knudsen, mi-a spus mama. Și, la început, mi-a plăcut mai mult celălalt, știi? Dar apoi m-am îndrăgostit de tatăl tău… E o amintire atât de frumoasă! Soarele, iarba din parc, copacii, umbra, toți oamenii de acolo… Eram atât de tineri, înțelegi…? Da, era o aventură. Începutul unei aventuri. Așa am simțit.

1 Replicile scrise cu italice sunt în limba suedeză în original (n.red.)
2 Joc de cuvinte intraductibil: în original, personajele pronunță același cuvânt – Geir, în varianta suedeză, Karl Ove – în cea norvegiană, puțin diferită. (n.red.)
3 „Afară din lume“, primul roman publicat al autorului (1998). A primit Premiul pentru Literatură al Criticilor Norvegieni. (n.red.)
4 „Foarte“ în norvegiană (n.tr.)
5 „Băiat“ în norvegiană (n.tr.)
6 A doua versiune oficială standardizată a limbii norvegiene, care are la bază principalele dialecte (n.tr.)
7 „Ziar“ în norvegiană (n.tr.)
8 „Fereastră“ în norvegiană (n.tr.)
9 „Foarte“ în suedeză (n.tr.)
10 „Foarte mare“ în suedeză, respectiv, norvegiană (n.tr.)
11 „Căsuță“ în suedeză (n.tr.)
12 Falsă asociere între Pyrrhus, comandant de oști și rege al Epirului (295–272 î.Hr.), și cuvântul „piromanie“, de origine greacă, într-adevăr, dar derivat din rădăcina *pyr*, „foc“. Pyrrhus nu era piroman (n.red.)
13 „Îmi pare rău. Ce ați spus?“ (în limba engleză în original) (n.red.)
14 „Nu înțeleg.“ […] „Vorbiți englezește?“ (în limba engleză în original) (n.red.)
15 „Fulare“ […] „Aveți fulare?“ (în limba engleză în original) (n.red.)
16 „A, fulare!“ […] „Noi le spunem *halsduk*. Nu, îmi pare rău. Nu mai e sezonul lor.“ (în limba engleză în original) (n.red.)
17 „Imnuri patriotice“ (n.red.)
18 „O piesă al dracului de bună“ (în limba engleză în original) (n.red.)
19 „Valea fluturilor“ (n.red.)
20 Într-un articol din 1999 din ziarul *Dagbladet*, Sæterbakken îi numește astfel pe Knausgård și pe prietenul lui Tore Renberg, pentru pretențiile lor (neîntemeiate, după părerea sa) de a ocupa în generația lor locul pe care romancierul Knut Faldbakken îl ocupase în literatura norvegiană în anii ’70. (n.red.)
21 Joc de cuvinte: *jukse* în norvegiană înseamnă „a trișa“, deci denumirea s-ar putea înțelege, aproximativ, „Pseudobø“. (n.tr.)
22 Alt joc de cuvinte: *skinn*, cuvântul norvegian pentru „piele“, are de asemenea sensul de „aparență înșelătoare“, deci „geaca de piele“ poate însemna și o „pseudogeacă“. (n.red.)
23 Aluzie la mica oglindă din interiorul calotei jobenului, în care, la bătrânețe, Ibsen obișnuia să verifice dacă arăta suficient de impozant, și la scorpionul viu despre care povestește că îl ținea într-o sticlă pe masa de scris (n.red.)
24 Amândouă se traduc ca *„șarpe“*, dar *slange* este termenul predilect, de pildă, pentru șerpii mari, exotici. (n.red.)
25 Un „ratat frumos“ (în limba engleză în original) (n.red.)
26 „O ofertă pe care n-o poți refuza“, expresie celebră din filmul *Nașul* (1972) (n.red.)
27 Gașcă de criminali din mai multe filme Disney timpurii, care dă întotdeauna greș în mod comic (n.red.)
28 Oxid de azot, utilizat ca analgezic și în cazul nașterilor (n.tr.)
29 Personaj enigmatic apărut în 1828 la Nürnberg, în Germania, un tânăr care pretindea că fusese crescut într-o celulă întunecată, fără contact cu lumea din afară. A murit cinci ani mai târziu, de o rană pe care probabil și-a provocat-o singur. Originea sa misterioasă a fost prilej de multe speculații. (n.red.)
30 Documentar despre Holocaust cu o durată de peste nouă ore, realizat în 1985 de cineastul francez Claude Lanzmann (n.red.)

Table of Contents

Lupta mea. Partea a treia